

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ  
שלשלת האור

ש ער  
עשירי

היכל  
רביעי

# מאמרי אדמו"ר האמצעי

– הנחות –

תקע"ז

.

מאת

כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הגדול החסיד והעניו אור עולם  
מופת הדור איש אלקים קדוש וטהור כ"ק שם תפארתו

מוה"ר דובער נבג"מ זי"ע

– אדמו"ר האמצעי –

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י

חזקת וחוכנס לאינטרנט  
[w.hebrewbooks.org](http://w.hebrewbooks.org)  
ע"י חיים תשס"ז



על ידי מערכת  
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים וארבע לבריאה  
ה'י' תהא שנת נפלאות דגולות

**MAAMOREI ADMUR HOEMTZOEE**

**HANOCHOS**

Copyright © 1994

"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway, Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

**Order Department:**

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without prior permission, in writing, from the publisher, except by a reviewer who wishes to quote brief passages.

*Manufactured in the United States of America*

**Library of Congress Cataloging-in-Publication Data**

Schneersohn, Dov Beer, 1773-1827

Ma'amre Admur ha-emtsa'i, Hanochos

(Sifriy. Otsar ha-ḥasidim, Lyubavīṭsh)

(Kovets shalshet ha-or; hekhāl 4, sha'ar 10)

Hebrew and Yiddish.

Title on t.p. verso: Maamorei Admur hoemtzoee, Hanochos

"Yotse la-or ba-pa'am ha-rishonah mi-ket. y."

Includes bibliographical notes and index.

1. Sermons, Hebrew. 2. Jewish Sermons 3. Habad--Sermons.

I. Title. II. Title: Maamorei Admur hoemtzoee, Hanochos.

III. Sifriy. Otsar ha-ḥasidim, Lyubavīṭsh.

IV. Series: Kovets shalshet ha-or; hekhāl 4, sha'ar 10.

BM740.S3625 1993

ISBN 0-8266-5492-4 (Hanochos)

Library of Congress Catalog Card #86-18516

נסדר בדפוס, עמפיינער פרעסס"ע"י מודכי ליב בן פיגא ויוסף יצחק בן ברכה

**Empire Press** 550 Empire Blvd. • Brooklyn, N.Y. 11225 • (718) 756-1473 • Fax (718) 604-7633

## פתח דבר

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתועדות דאור ליו"ד כסלו (יום גאולת כ"ק אדמו"ר האמצעי) תשמ"ה אודות הדפסת מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי שנמצאים בכת"י, הננו מוציאים לאור בזה כרך י"ט מסדרת „מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי" – „הנחות" ממאמריו דשנת תקע"ז (מש"פ ויקרא עד שמע"צ תקע"ח).

הספרים בסדרה זו שיצאו לאור עד עתה (תשמ"ה – תנשי"א) הם: א) על התורה. ב) על נ"ך. ג) דרושי חתונה. ד) קונטרסים. כל הנ"ל המה ברובם המכריע דרושים שכתבם כ"ק אדמו"ר האמצעי בעצמו, וכרך זה כולל רק „הנחות", היינו מאמרים שאמרום והונחו על הכתב ע"י השומעים.

המאמרים שבכרך זה מקורם מכת"י המניח: שרשם בעצמו את המאמרים הללו.

בסוף הספר הוספנו:

א) מפתח ענינים, פסוקים ומחז"ל וכו' (נערך ע"י הרה"ת ר' מיכאל חנוך שי גאלאמב).

ב) סקירה קצרה ע"ד הספר.

ג) פאקסימיליות מהכת"י.

בשולי הגליון באו מראי מקומות.

כל הנ"ל נערך ע"י הרה"ת ר' אלכסנדר זיסקינד שי פיקארסקי.

\* \* \*

1) ספר בראשית (מוצאי ר"ה תשמ"ט). 190 שמות – ח"א (כ"ה אדי"ש תשמ"ט). ח"ב (יא-י"ג אלול תשמ"ט). ספר ויקרא – ח"א (ב' ניסן תשמ"ה). ח"ב (עשק"מ כסלו תשמ"ז). 190 במדבר – ח"א (ז' אדי"ש תשמ"ז). ח"ב (ט"ז סיון תשמ"ז). ח"ג (לפני ל"ג בעומר תשמ"ז). ח"ד (כ"ף מ"ה תשמ"ח). ח"ה (עש"ק פ' שירה, ט"ז בשבט תש"נ). 190 דברים – ח"א (ב' אייר תשמ"ז). ח"ב (עשק"מ כסלו תשמ"ז). ח"ג (ה' מני"א תשמ"ז). ח"ד (ר"ח שבט תשמ"ח).

2) ג' תמוז תש"נ.

3) ח"א (ר"ח כסלו תשמ"ט). ח"ב (ל"ג בעומר תנשי"א).

4) ז' מני"א תנשי"א.

5) מסומן בהספרי" כאן מס. 1835.

6) בכ"מ בהכת"י קרוע וכו' והוספנו בין חצאי ריבוע אותיות או תיבות שלכא' כצ"ל. או שנסמן בנקודות.

ויהי רצון מהשי"ת אשר זכות הדפסת ספר זה שהוא שלב נוסף בהפצת המעיינות חוצה, תזרז עוד יותר את רפואתו השלימה והקרובה של כ"ק אדמו"ר שליט"א ברמ"ח אבריו הק' ושס"ה גידיו הק' תיכף ומיד ממש, ויתן לו השי"ת אריכות ימים ושנים טובות ונעימות.

### מערכת „אוצר החסידים“

אדרי"ח כסלו שנת ה'תשנ"ד (ה' תהא שנת נפלאות דגולות).  
ברוקלין, נ"ר.

---

## מפתח

### ויקרא – תקע"ו

א	פ' ויקרא	ויקרא אל משה
ה	פ' הנ"ל	ויאמר ישעיהו אל אחז
יד	פ' הנ"ל	אדם כי יקריב

### פסח

כא	יום א' דפסח	ואמרתם זבח פסח
כז	יום א' דפסח	עבדים היינו
לג	יום ב' דפסח	והניף את העומר
מ	שבת חוה"מ פסח	והניף את העומר
מו	שבת חוה"מ פסח	והניף את העומר
נא	שביעי של פסח	וירא ישראל
נח	אחרון של פסח	עזי וזמרת י"ה

### שמיני

סד	תורה פ' שמיני	שאו מרום עיניכם
----	---------------	-----------------

### תזריע מצורע

סט	פ' תזריע מצורע	אדם כי יהי בעור בשרו
----	----------------	----------------------

### אחרי קדושים

עה	פ' קדושים	קדושים תהיו
----	-----------	-------------

### בהר בחוקותי

פב	פ' בחוקתי	דבר וגו' ושבתה הארץ
פח	פ' הנ"ל	מי יתנך כאח לי
צג	פ' הנ"ל	מי יתנך כאח לי

### במדבר

צח	פ' במדבר	והי' מספר בניי
קה	פ' במדבר	מי יתנך כאח לי
קט	פ' במדבר	מי יתנך כאח לי

**שבועות**

קיד	שבועות	להבין שרש ענין קבלת התורה
קיש	שבועות	זכור ושמור
קכג	שבועות	זכור ושמור

**נשא**

קכח	פ' נשא	כה תברכו את בניי
-----	--------	------------------

**בהעלותך**

קלג	פ' בהעלותך	בהעלותך את הנרות
קלח	פ' הנ"ל	בהעלותך את הנרות

**שלח**

קמב	יום ג' פ' שלח לך בחצר סילווע	להבין שרש ענין מרגלים
קמז	יום ד' פ' שלח לך	וראיתם אותו וזכרתם
קנג	שבת פ' שלח לך	והי' לכם לציצית

**קרח**

קסא	פ' קרח	ויקח קרח
קסט	פ' הנ"ל	כי כאשר השמים החדשים

**חוקת**

קעו	אור ליום ג' ביאור לתורה הנ"ל	להבין שרשי הדברים
קפב	פ' חוקת	אז ישיר ישראל

**בלק**

קפט	פ' בלק יום א'	אני ישנה
קצו	פ' בלק	מה טובו אוהליך
רב	פ' בלק	מי מנה עפר יעקב

**פינחס**

	אור ליום ב' פ' [פינחס] ביאור לתורה הנ"ל	להבין וכו' מי מנה
רז	בחצר סילווע	
ריא	פ' פינחס	צו את בניי
ריח	פ' פינחס	את הכבש הא'

## מטות ומסעי

רכד	פ' מטות ומסעי	החלצו
רלב	פ' מטות	וידבר משה אל ראשי המטות

## דברים

רלח	שבת חזון פ' דברים	שמע ישראל
רמז	שבת חזון	מציל עני
רמט	תורה שבת חזון	ציון במשפט תפדה

## ואתחנן

רנה	פ' ואתחנן שבת נחמו	וידעת היום
רסא	שבת נחמו	ואתחנן אל ה'
רסח	תורה פ' ואתחנן שבת נחמו	ואתחנן אל ה'

## עקב

עדר	נאמר על ברית מילה של חתן אדמו"ר	לא יקרא עוד שמך אברם
רעז	מהר"מ, יום ג' פ' עקב	לא יקרא עוד שמך אברם
רפ	יום הנ"ל	בעצם היום הזה נימול אברהם
רפב	שבת פ' עקב	והי' עקב תשמעון
רפט	פ' הנ"ל	ועתה ישראל

## ראה

רצו	יום ב' פ' ראה	להבין וכו' בלק"א פרק נ"ב
שא	אור ליום ה' פ' ראה	שמע ישראל
שו	שבת פ' ראה	ראה אנכי נותן
שיג	שבת פ' ראה	אחרי ה' אלקיכם תלכו

## שופטים—תצא\*

## ראש השנה — תקע"ח

שיח	ערב ר"ה	כי המצוה
שכד	ר"ה תקע"ח לפ"ק, תורת אדמו"ר	זה היום תחלת מעשיך

\* מאמרי שבתות אלו לא נדפסו בס' זה. וראה הרשימה להלן ע' תנאי-ב.

**האזינו**

שכט	שבת שובה פ' האזינו	שובה ישראל
שלה	שבת שובה	יסובבנהו יבוננהו
שמ	שבת שובה	כי כארץ תוציא צמחה

**ערב יום כפור**

שמו	ע"כ	להבין שרש ענין יוכ"פ
-----	-----	----------------------

**סוכות**

שנג	יום א' דסוכות	להבין שורש ענין סוכה ולולב
שנט	יום ב' דסוכות	להבין שורש ענין סוכה ולולב
שסד	שמע"צ	ה' לי בעזרי

\* \* \*

שע		הטעם שמעמידין החתן
----	--	--------------------

**הוספות**

שעג		מפתח ענינים
תי		מפתח פסוקים
תכב		מפתח מאמרי חז"ל
תל		מפתח שמות ספרים ואנשים
תלג		מפתח משלים
תלח		מפתח גימטריאות, ר"ת, ס"ת
תלט		מפתח ביטויים שונים
תמא		מפתח בל"א
תמג		סקירה קצרה ע"ד הספר
תנג		פאקסימיליות



בעז"ה פ' ויקרא, שנת תקע"ז לפ"ק

**ויקרא** אל משה כו', הכא א' זעירא אמאי אלא האי קריאה לאו איהי שלימא דמשכנא באתר אחרא הוה ושלימא לא הוה אלא בארעא קדישא, ותו הכא שכינתא והתם שלימא. להבין ענין זאת שהלא מצות עבודת הקרבנות היא מצוה כמו שארי מצות ומפני מה נאמר א' זעירא, וגם להבין תירוץ הזוהר דמשכנא באתר אחרא וכו' וגם ענין הכא והתם. צריך להקדים מ"ש אני ראשון ואני אחרון, אני ראשון הוא בחי' כללו' יח"ע ואני אחרון הוא בחי' כללות יח"ת והוא ענין ב' פסוקי ק"ש שמע ישראל ובשכמל"ו, שמע ישראל הוא יחד"ע וב"ש הוא יח"ת כו' וכתבי' ראו כי אני הוא היינו שאין הפרש כלל בין אני ראשון לאני אחרון, וצ"ל ההפרש שבין אני לאנכי כי הפי' המלות שוה בשניהם יחד כמו האומר אני פ' או אנכי פלוני וכמו שבאני כתי' אני ראשון ואני אחרון כמ"כ באנכי מצינו ב' בחי' אלו כמו אנכי ה' אלקיך כו' וכמו אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה כו' ומהו ההפרש ביניהם. אך הענין הוא כי אני הוא בחי' גילוי עצמותו באיזה אופן שיהי' כמו פעם הוא בדין ופעם בחסד פעם ברוממות והתנשאות ופעם בשפלות או בחדוה ובמרירות על כולם הוא אומר אני בשוה היינו שלגבי עצמותו אין שינוי אם הוא מגלה עצמו ברוממות או בשפלות כו' וכמ"כ יובן למעלה שאני ראשון הוא בחי' אחרונה שבמאציל אשר נעשה כתר לנאצלים שגם שאצ"י הוא בחי' אלקות ואיהו וחיוהי חד בהון אך מ"מ להיותו נק' בשם חכים ומבין צריך להיות לו רצון לזה וזהו אני ראשון

ויקרא אל משה: מאמר זה מיוסד על ד"ה (זהר פ' ויחי דף רל"ט ע"א) פתח ואמר ויקרא אל משה נדפס בספר המאמרים תקס"ח ח"ב ע' תרסח הנחת כ"ק אדה"א. ונו"א שם ע' תרעז (וראה הנסמן שם ע' תתקכט הערה 16). ביאורי הזוהר – להצ"צ – כרך א ע' קעו. אור התורה ויקרא כרך ג' ע' תשכד.

לקמן ע' ה כתוב כנ"ל. ואולי נזכרו ענינים אלו בהמאמרים שלפניו שאינם תח"י.

ויקרא אל משה: ויקרא א, א. זהר ויחי רלט, א – בשינויים.

אני ראשון . . שמע ישראל ובשכמל"ו: ישעי' מד, ו. ואתחנן ו, ד. פסחים נו, א.

שמע . . יחד"ע וב"ש הוא יח"ת: זהר בראשית יח, ב. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"סג ואילך. נביאים וכתובים ע' רנג.

ראו כי אני הוא: האזינו לב, לט (בדילוג). ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שטז.

אנכי ה' אלקיך . . אנכי ארד עמך: יתרו כ, ב. ויגש מו, ד.

בחי' אחרונה שבמאציל . . כתר לנאצלים: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א.

ואיהו וחיוהי חד בהון . . חכים ומבין: ראה תקוני זהר בהקדמה ג, ב. שם יז, ב.

כי אני הוא אותיות אין וידוע שבחי' אין הוא בחי' כתר וראשון הוא ג"כ בחי' כתר כי ראשית הוא בחי' חכמה וראשון הוא בחי' כתר ואין אשר החכמה ממנו תמצא כידוע וזהו אני ראשון היינו בחי' כתר ורצון לנאצלים, ואני אחרון היינו גילוי עצמותו להיות לו רצון לבריאה כמאמר כד סליק ברעותי' למברי' עלמא בשניהם הוא בשוה בין בעולם הנאצל ובין בעולם הנברא בחי' כבוד עליון וכבוד תחתון הגם שבאצי' הוא הכל אלקות והבריאה היא בחי' יש מאין אבל לגבי עצמותו אין שום שינוי כלל וז"ש ראו כי אני הוא וכמ"ש אתה אחד ושמך אחד כמו שאא"ס הוא אחדות פשוט כמו"כ הגילוי של עצמותו באבי"ע ג"כ אחד.

**והנה** מובן מכ"ז שענין אני הוא הוראת עצמותו בלתי שיאמר שום מעלה ושבח על עצמו משא"כ בחי' אנכי בתוס' כ"ף מורה על הפלאת הערך איך שאין ערוך אליו כלל וכמאמר שמואל אנכי הרואה וכמ"ש אנכי ה' אלהיך, אנכי מי שאנכי דלא ידע לי' כו' אשר לית מח' תפיסא בי' כלל ואינו כמו אני שהוא בחי' גילוי עצמותו רק אדרבה מורה על הפלאת ערכו איך שאינו מושג כלל וכלל וכמ"ש המלך המרום והמתנשא מימות עולם שאינו נתפס בגדר עלמין כלל והוא הנק' בחי' סדכ"ס אשר אינו בא בגילוי לעולם רק במת"ת הי' גילוי אנכי מי שאנכי כו' כי ידוע שהכתר הוא הממוצע בין מאציל לנאצלים

---

אני הוא אותיות אין: ראה עץ חיים שער (ו) עקודים פ"ג. שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שיב. וש"נ.

אין הוא בחי' כתר: ראה זהר שלח קנח, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תנח וש"נ. בהערה שלפניו.

וראשון . . . כתר . . . ראשית . . . חכמה: ראה גם אמרי בינה שער הק"ש סב, ד. מאמרי אדה"א קונטרסים שם.

ואין אשר החכמה ממנו תמצא: איוב כח, יב. ראה זהר (רעיא מהימנא) משפטים קכא, סע"א. תורת חיים בראשית ז, ד ובהנסמן במראי מקומות לשם.

כד סליק ברעותי' למברי' עלמא: ראה זהר לך פו, סע"ב.

וכמ"ש אתה אחד: בתפלת העמידה – מנחה לשבת.

שענין אני . . . משא"כ בחי' אנכי: ראה גם במאמרים שנשמנו בריש המאמר ובהנסמן לשם.

מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקצב. ח"ג ע' א'קסז.

אנכי הרואה: שמואל-א ט, יט.

אנכי מי שאנכי: ראה תניא מהדורא קמא ספמ"ט (ע' תו). אבן עזרא תולדות כו, יט. מאמרי אדה"א תקס"ב ח"א ע' יד. פרשיות התורה ח"א ע' רט ובהנסמן לשם.

דלא ידע לי': ראה זהר ויקהל רי, ב. (אדרא רבא) נשא קכט, ב. קמ, ב. (אדרא זוטא) האוינו רפח, א.

לית מח' תפיסא בי': תקוני זהר בהקדמה יז, א.

המלך המרום והמתנשא מימות עולם: ברכת יוצר (בדילוג).

סדכ"ס: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב.

שהכתר הוא הממוצע: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תס: בראשית ע' שפא.

ויש בו בחי' אחרונה שבעצמו' המאציל כו' ואני ראשון הוא בחי' אחרונה שבא בבחי' גילוי כו' ואנכי הוא בחי' אחרונה שבמאציל שאינו בא בגילוי לעולם אלא הוא לעולם בבחי' סתימות רק כמת"ת כו' כנ"ל וכמו"כ באני אחרון שהוא בחי' רצון לבריאה וכו' יש בו ג"כ בחי' אנכי המרום והמתנשא בכל עולם לפי ערכו ונק' כתר מל'. והנה לפי' יוכן שכמו שבאני יש ב' בחי' הא' כשהוא בבחי' רוממות ונק' אני ראשון וכשהוא בבחי' שפלות כבי"ע נק' אני אחרון כמו"כ באנכי יש ב' בחי' אלו, אנכי ה' אלקיך קאי על בחי' אחרונה שבעצמו' ואנכי ארד הוא הוראה על כל זמן הגלות שהגם שבגלות הוא בחי' הסתר אלקות כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני וקוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא היינו שחכ' ומדות נסתלקו אבל בחי' אנכי לא נסתלק כי היא הנותנת מטעם שהוא בחי' המתנשא והמרום כו' וכמ"ש עמו אנכי בצרה בכל צרתם כו' שיקראני ואענהו הוא שע"י העלא' מ"נ גורם המשכת מ"ד אבל עמו אנכי בצרה קאי על בחי' אנכי מי שאנכי שאין אתעדל"ת מגעת לשם כלל כמ"ש טרם יקראו ואני אענה אלא שהוא בבחי' הסתר והעלם כו' וד"ל.

**וכעת** י"ל בענין א' זעירא דויקרא אם קאי על בחי' אני או על בחי' אנכי, להבין זה צריך להקדים עוד כי ידוע שיש אותיות רברבין ואותיות בינוני' ואתון זעירי', פי' אותיות רברבין היינו מה שנמצא בתנ"ך באיזה מקומות פרטיי' כמו ב' דבראשית טי"ת של ותרא אותו כי טוב הוא וכמו א' דאדם שת כו' בד"ה ואותיות בינוני' היינו כל התורה כולה ואותיות זעירי' הוא כמו א' דויקרא, וענין אותיות הוא ענין הגבלה, אותיות רברבין הם בבחי' רצון כי הרצון עצמו הוא רצון פשוט אך כשנמשך הרצון בגילוי לדבר פרטי שרוצה בו כמו עד"מ שרוצה לבנות בנין אזי האותיות הללו מגבילים להרצון באופן מיוחד כי לפעמים הוא רוצה באופן זה ולפעמים באופן אחר כו', ואותיות בינוני' הוא אותיות השכל ואותיות המדות כי השכל עצמו הוא היולי ופשוט כולל כמה מיני השכלות אך כשהשכיל דבר פרטי אזי האותיות של הדבר ההוא מגבילות השכל על איזה אופן שהשכיל וכן מדות כמו עד"מ מדת האהבה הוא כח היולי וכשהאהבה מלובשת באיזה דבר פרטי אזי האותיות

ואנכי הסתר אסתיר פני: וילך לא, יח.

וקוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא: ראה זהר ויגש רי, א. ויקרא כ, ב. מאמרי אדה"א

קונטרסים ס"ע שסג. וש"נ. תורת חיים לך צה, א ובהערה 2. לקמן ע' קי וע' רפז.

עמו אנכי בצרה בכל צרתם . . שיקראני ואענהו: תהלים צא, טו. ישעי' סג, ט.

טרם יקראו ואני אענה: ישעי' סה, כד.

אותיות רברבין . . בינוני' זעירי': ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יד. וש"נ.

ב' דבראשית: בראשית א, א ובמסורה גדולה שם.

טי"ת של ותרא אותו כי טוב הוא: שמות כ, ב ובמנחת שי שם.

א' דאדם שת כו' בד"ה: בתחלתו. מסורה גדולה פ' בראשית.

מגבילות כנ"ל, ואותיות זעירי נק' אותיות הדיבור והטעם שנק' אתוון זעירי כ' הדיבור לית ל' מגרמי' כלום רק מה שמקבל מהשכל ומדות ואין להם אור וחיות בפ"ע משא"כ השכל והמדות כו' והגם שהדיבור יש לו שרש בעצמו הנפש כמ"ש ויהי האדם לנפש חי' לרוח ממללא כמבואר בתניא שבנפש יש כ"ב אותיו הנק' כ"ב תנועות הנפש וראי' לדבר שהתינוק כל זמן שאינו יכול לדבר אין בו אותיות הרצון ואותיות השכל מפני שכל זמן שאינו יכול לדבר אזי לא נשלמו הכ"ב תנועות הנפש ומיד שמתחיל לדבר אזי יש בו אותיות הרצון וכו' אזי נראה בחוש שהשלמת הכ"ב תנועות תלוי בבחי' דיבור אך עכ"פ כשבאים לידי גילוי הדיבור הוא בחי' מקבל מכולם ולית ל' מגרמי' כלום ולכן נק' אותיות זעירי כנ"ל.

**וענין** אותיות רברבין יובן עפ"י הידוע שבכל דבר יש תענוג כמו ברצון ובשכל ומדות ודו"מ כי אם לא התענוג שהוא מתענג באותו הדבר לא הי' רוצה בו כלל ולא הי' מתחכם כו' אך עיקר התגלות התענוג הוא בכינה דוקא כי בבחי' חכמה שהוא נקודת והברקת השכל הרי השכל בו עדיין בהעלם לכן התענוג בו ג"כ בהעלם אבל כשבא אותו השכל עצמו לידי גילוי בבחי' כינה להבינו בטוב טעם לאורך ורוחב הרי אז התענוג בו בגילוי ולכאורה לא הי' צ"ל תענוג בכינה כ"א כמו שהי' בהעלם בבחי' חכמה שהרי הכינה מקבל מחכמה אבל כאמת הרי נראה בחוש שהתענוג הוא שלא לפי ערך התענוג שבשכל כי הגם שהשכל הוא דבר קטן מתענג בו תענוג רב כו' והטעם כי ידוע שיש תענוג הפשוט שלמעלה אפי' מרצון וכל מה שמתענג הן ברצון ושכל אינו אלא רק תענוג פרטי שבא דרך מעביר בעלמא שבו ועל ידו יתענג ואין נפקותא בדבר אם יתענג בשכל או במדות או אפי' אם ע"י מעשה יתענג רק שעכ"פ יתענג אך עיקר התגלות התענוג עצמי הוא בכינה דייקא ולכן התגלות התענוג שבכינה הוא שלא לפי ערך השכל כו' כנ"ל, וראי' לדבר ממ"ש להנחיל אוהבי יש שהוא בחי' כינה דייקא כי התגלות פנימי' עתיק הוא בכינה דייקא וכמו"כ נשמות בג"ע שנהנין מזיו השכינה אין התענוג שלהם לפי ערך השגתם רק התענוג הוא מחמת עצמי' אלקו' שהנשמה נלקחת מאלקות לכן מתענגת מאלקות רק שבהשגה זו נתלבש התענוג וכמ"ש אז תתענג על

---

ויהי האדם לנפש חי' לרוח ממללא: בראשית ב, ז ובתרגום אונקלוס שם.  
 כמבואר בתניא שבנפש יש כ"ב אותיות: ראה אגרת הקדש ס"ה. לקמן ע' רמד וע' דש.  
 התגלות התענוג הוא בכינה: מובא בשם העץ חיים בתורה אור תרומה פ, ב: מאמרי  
 אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקמח: אמרי כינה שער התפילין קכג, ג. וראה הנסמן בהנ"ל.  
 אור התורה לך כרך ו ע' תתרעו. ספר המאמרים תרל"ד ס"ע כח ובהנסמן לשם.  
 להנחיל אוהבי יש: משלי ח, כא.  
 אז תתענג על הוי': ישעי' נח, יד.

הוי' כו' כנ"ל וז"ש ועבד הלוי הוא, הוא דא עתיקא שעבודת הלויים הי' בשיר דייקא והשיר הוא מחמת ההשגה והגם שהשיר הוא ענין ביטול מהכלי אשר לא לפי ערך ההשגה אך הטעם הוא כנ"ל שהתגלות עתיק הוא בבינה דייקא, וז"ש אהי' אשר אהי' אנא זמין לאתגלאה פי' אנא הוא בחי' פנימי' עתיק מתגלה בבינה דייקא וכמ"כ ידוע בפי' אשר שהוא בחי' התענוג אשר בבינה והם אותיות ראש כנ"ל, ובכ"ז יובן בחי' אותיות רברבין שהוא גם בבחי' עצם התענוג המלוכש בבינה כנ"ל וד"ל.

**ובזה** יובן הענין שבכל התורה הוא אותיו' בינוני' כי ידוע שאורייתא מח"ע נפקת והתורה עצמה היא בחי' מדות כי כל התורה הוא כשר פסול כו' בחי' מדות ושרשה מבחי' חכמה לבד, אך במקומות מיוחד' כמו ג' דוהתגל"ח ב' דבראשית יש אותיות גדולים המרמזים על שרש ומקור התורה מעצמו' התענוג הפשוט. אך עכ"פ הקושיא עדיין במקומה עומדת הכא א' זעירא אמאי שהלא בפ' הקודם כתי' שעשו את המשכן והביאו אותו אל משה וראה שעשו כאשר צוה ה' ויברך אותם משה שהי' בתכלית העילוי וכמ"ש וכבוד ה' מלא את המשכן ואח"כ כתי' ויקרא אל משה באלף זוטא, וגם זאת לא יתכן שהרי כל התורה ניתנה ע"י משה וכל התורה היא אותיות בינוני' ואיך שייך לומר שבחי' א' זוטא קרא למשה הגבוה ממנו במדרגה.

**אך** הענין הוא כמ"ש בזוהר דהקריאה לאו איהי בשלימו משום דמשכנא באתר אוחרא הוה ושלמיא לא הוה אלא בארעא קדישא הגם שהי' מזבח

שו"ה הוי' — כנ"ל: כ"ה בהכתי".

ועבד הלוי הוא דא עתיקא: קרח יח, כג. זהר שם קעח, ב. ראה מאמרי אדה"ו פרשיות התורה ח"א ס"ע פד ואילך (ובהנסמן בריש המאמר שם).

שעבודת הלויים הי' בשיר: ראה ראש השנה ל, ב. ערכין יא, א.

אהי' אשר אהי' אנא זמין לאתגלאה: שמות ג, יד. ראה זהר ויקרא יא, א. אחרי סה, ב.

אשר שהוא בחי' התענוג: ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ר"ע שכו. וש"נ.

אשר... אותיו' ראש: ראה זהר בראשית טו, סע"א. ספר המאמרים תקס"ח כאן ע' תרע.

תקס"ט ס"ע לז. אור התורה יתרו כרך ח ע' ב'תתקצד.

שו"ה אותיות — כנ"ל: כ"ה בהכתי".

שאורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. (רע"א מהימנא) משפטים קכא, א.

קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

והתורה... מדות: ראה גם תורת חיים בראשית יד, ד. פירוש המלות פ"ח. מאמרי אדה"א

בראשית ע' נב. במדבר ח"א ע' רסד. דברים ח"ג ע' תשפו.

ג' דוהתגל"ח: תזריע יג, לג. מסורה גדולה שם.

בפ' הקודם כתי': פקודי לט, לג ואילך.

וכבוד ה' מלא את המשכן: פקודי מ, לה.

כמ"ש בזוהר: שבריש המאמר.

ומשכן עם כלים להשראת אלקות אך לא הוה בשלימו משום דמשכנא באתר אחרא משא"כ בארעא קדישא תמן שלימותא שהי' בהם בחי' גילוי אני אכל באתר אחרא הגם שהי' משכן ומזבח לאו איהו בשלימו. וכמו"כ יובן הענין בעבודת ה' שענין המזבח והמשכן ישנו בפרט בכל נפש מישראל כמ"ש ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם דהיינו מה שהנשמה ירדה בתוך הגוף לברר את נפש הבהמית, וכידוע שהוא בחי' מ"ה וב"ן ומ"ה מברר ב"ן ונמשך על ידו בחי' הארת א"ס זהו נק' משכן אך מאחר שהנשמה בתוך הגוף היא, אינו נק' שלימא ואינו נמשך בחי' אלקות בגילוי גמור רק הוא בהעלם והסתר. וזהו ענין א' זעירא שא' הוא רומז לבחי' אנכי והטעם שהוא זעירא מפני שהוא בבחי' הסתר משום דמשכנא באתר אחרא. וכמו"כ יובן בנש"י מטעם שירדו בגופי' לברר אינו מאיר בחי' א"ס בגילוי כמו שהוא רק נמשך ע"י תומ"צ שלהם בבחי' העלם והסתר וזהו א' זעירא וד"ל.

**וְצִלְ** ענין ויקרא אל משה שכתוב אחר עשיית המשכן שהביאו אותו אל משה. כתי' ויקרא אל משה, וצ"ל מפני מה לא ירד משה אל המשכן רק הביאו אליו המשכן. הענין מבואר בזוהר משל למלך שעשה פלטרין למטרוניתא וצוה המלך סדר ואופן דירתו ואמר ערסא יהי' בדוך פלן תמן מיכלא תמן מישתא ואחר כלות מעשה הבנין הביאו ציורו להמלך בכדי שיראה שטוב עשו וישרה בו. כמ"כ יובן הנ"ל אחר שעשו המשכן עם כל כליו כאשר צוה ה' אזי הביאו אל משה לראות שטוב עשו. ויקרא אל משה כי משה הוא בעלה דמטרוניתא שע"י ישכון אא"ס, ומה שכתוב בא' זעירא הטעם מבואר לעיל מפני דמשכנא באתר אחרא וכן לדורות הוא מפני שבגלות הוא בחי' הסתר אלקות שלא נמשך בחי' א"ס בבחי' גילוי רק בבחי' העלם.

**וכעת** צ"ל הקושיא מאי שנא הכא ומאי שנא התם, היינו שהכא כתי' א' זעירא ובד"ה אשר הוא סוף תנ"ך כתי' א' רבתי. אך הענין שד"ה קאי על נשמות כמו שהם בשרשם אחר הבירור כי כל הנשמות אשר מאדם הראשון עד משיח כלולים בדברי הימים כי אד"ם הוא אדם דוד משיח ולכן

---

ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם: תרומה כה, ח [ושם: מקדש].  
 שהנשמה . . לברר את נפש הבהמית . . מ"ה וב"ן: ראה תורת חיים בראשית יב, ב.  
 ומ"ה מברר ב"ן: ראה עץ חיים שער (ה) טנת"א פ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ה.  
 וש"נ. ח"ב ע' תקעג ואילך. ח"ד ע' אריג ואילך.  
 מבואר בזוהר משל למלך: כאן (בשינויים).  
 משה הוא בעלה דמטרוניתא: ראה זהר ויחי רלו, ב. תרומה קלז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' ת.  
 ובד"ה אשר הוא סוף תנ"ך: כבא בתרא יד, ב. שלחן ערוך יורה דעה סרפ"ג, ס"ה.  
 אדם הוא אדם דוד משיח: ספר הגלגולים פט"ב בשם ספר הקנה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' לד. וש"נ.

אינו מובן עפ"י פשוט כי הוא קאי על הנשמות כמו שהם למעלה אחוזים וקשורים בעצמות א"ס ולכן כתוב בא' רבתי כי הוא רומז על בחי' אנכי מי שאנכי והוא בחי' עצמו' התענוג הפשוט שבנש"י בשרשם, משא"כ הכא בויקרא כתי' א' זעירא שרומז ג"כ לבחי' אנכי אבל הוא בהסתר והעלם מטעם דקאי על נשמות שבגופי'. וזהו מ"ש התם כללא דדכר ונוק' כמו עד"מ בגשמיות שהדכר בעצמו אינו מוליד רק כשמתייחדים דכר ונוק' כחדא שהוא בחי' שלימות אזי ישרה בו בחי' שלימותא דכולא כמאמרז"ל שלשה שותפין כו' הקב"ה נותן בו נשמה. וכמו"כ יובן שכעת שהנשמה היא בתוך הגוף בחי' מ"ה וב"ן דכר ונוק' ומ"ה מברר ב"ן ולא נשלם הבירור עדיין בחי' אנכי הוא בבחי' הסתר, משא"כ בד"ה דקאי על נשמות שהם לאחר הבירור כתי' א' רבתי שיהי' גילוי אנכי. וזהו כללא דדכר ונוק' היינו לאחר שלימות הבירור יתגלה בחי' שלימותא דכולא כנ"ל וד"ל. אך מי הוא הגורם שיהי' נמשך בחי' א"ס בגילוי בחי' א' רבתי הוא א' זעירא דהאידינא, כמו עד"מ מלך שמולך על מדינות רבות אזי בודאי צריך שיהי' לו רצון למלוכה ליתן כתר מל' בראשו. והנה כשהמלך סגור בהיכלו לפני ולפנים וכתר מל' בראשו אז יקרא מלך רב וכאשר המלך הולך כרחוב העיר ומראה עצמו לעין כל אזי נק' מלך זוטא הגם שכולם בטילים אצלו. כי באמת הביטול הזאת מפחותי ערך כאין נגד עצמו' המל' אך מי הגורם להיות נק' מלך רב, הביטול של עבדים דייקא שנק' אז מלך זוטא הם הגורמים להיות נותן כתר מל' בראשו גם כשהוא בהיכלו. כמ"כ יובן הענין הנ"ל שמחמת א' זעירא דכעת היינו שהנשמה היא בתוך הגוף ומקיימת תומצ"צ הגם שבאמת הוא דבר קטן כי הרי א"א שישכון אוא"ס בבחי' גילוי מאחר שעכ"פ הנשמה מלוכשת בגוף גשמי ומלך זוטא יקרא, מ"מ הוא הכנה לעתיד שיתגלה בחי' תענוג הפשוט אנכי מי שאנכי בחי' אלף רבתי כנ"ל וד"ל.



מ"ש התם כללא דדכר ונוק': ראה זהר כאן.  
 שלימותא דכולא: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב. עבודת הקדש ח"א רפ"ח.  
 שלשה שותפין: נדה לא, א.  
 מלך רב . . מלך זוטא: ראה זהר כאן.

## פ' הנזל

**ויאמר** ישעיהו אל אחז כה אמר ה' שאל לך אות מעם ה' אלהיך העמק שאלה או הגבה למעלה כו'. להבין ענין זאת צריך להקדים מ"ש ונתתם לי אות אמת, דא אות וי"ו. וצ"ל הטעם מפני מה נק' אות וי"ו דייקא אות אמת. וגם להבין מ"ש תתן אמת ליעקב חסד לאברהם שיעקב נק' אמת מחמת שהוא בריח התיכון בחי' קו האמצעי וכת"י כה אמר ה' ליעקב אשר פדה אברהם שבחי' יעקב הוא פודה את אברהם. להבין כל זאת צריך להקדים כי הנה ידוע שיש מדות שבשכל והוא התפעלות השכל לחסד או לדין ובחי' הדעת הוא כולל חו"ג. והנה ידוע בספרי המקובלים ובס"י שחו"ג מכונים בשם אש ומים כמו אש ומים שהן שני הפכים בתכלית ואין הפי' שלא יש מציאות שניהם כי הרי נראה שיש מציאות אש ויש מציאות מים אך א"א להם ליכלל שניהם יחד רק הא' מוכרח להבטל, או האש יבטל המים או המים יבטל האש. והנה כמו"כ יובן בענין חו"ג שהתפעלות השכל לחסד בטוב טעם וסברא נכונה לא יסבול מדה"ד כלל, ולהיפך אם מתפעל בשכל לדין לא יוכל לסבול מדת החסד. והנה בחי' דעת נק' ממוצע היינו שהוא כולל חו"ג וענין הדעת אחר שהבין הטעם והסברא של דין לאשורו בתוך כל עומקו והבין ג"כ מדה המנגדת שהוא מדת החסד ג"כ בטוב טעם וסברא מראשו לסופו אזי אזי יעשה ממוצע באופן שלא יהי' רק מדה"ד ולא מדת החסד לבד רק בחי' ממוצעת משא"כ אם לא עבר תוך שניהם בתוך כולם דייקא אזי לא יהי' הממוצע נכון ולכן נק' בחי'

ויאמר ישעיהו: מיוסד על ד"ה להבין וכו' ר"א פתח שאל לך אות בספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' שסח הנחת כ"ק אדה"א ונוסחא שני' שם הנחת הר"מ. ביאורי זוהר להצ"צ כרך א ע' שיג.

ויאמר ישעיהו אל אחז כה אמר ה' שאל לך אות: ישע"י ז, י"א [ושם: ויוסף ה' דבר אל אחז לאמר שאל לך אות].

ונתתם לי אות אמת דא אות וי"ו: יהושע ב, יב. זהר ויקרא ב, א.

תתן אמת ליעקב: מיכה ז, כ.

שיעקב נק' . . בריח התיכון: ראה זהר תרומה קעה, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א

ע' יט.

שיעקב . . קו האמצעי: ראה תורת חיים בראשית מא, סע"א ובהערה 13.

כה אמר ה' ליעקב אשר פדה אברהם: ישע"י כט, כב [ושם: אל בית יעקב. אבל כ"ה בכ"מ – ראה להלן ע' יא [ושם: את אברהם]. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' פח. דברים ח"א ע' שלב. נביאים וכתובים ע' שיא ובהנסמן בהנ"ל].

הדעת הוא כולל חו"ג: ראה עץ חיים שער (לד) תיקון הנוקבא פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית

ע' ד. ושי"נ. קונטרסים ע' רכח וע' תיא. הנסמן בריש המאמר כאן.

שחו"ג מכונים בשם אש ומים: ראה ספר יצירה פ"א מ"א-י"ב ובמפרשים שם. הנסמן

במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצח. דברים ח"ד ע' א'שצב.



דעת שהוא קו האמצעי בשם אמת. כי ידוע שאמת הוא ראש תוך סוף, דהיינו שכמו שהוא בראש כך הוא בסוף. משא"כ קו הימין חח"נ אינו נק' אמת שהרי קו השמאל סותרו וכו'. וזהו פי' אמ"ת אמיתי' הדבר אשר לא ישתנה ולא יופסק. וכמו"כ יובן בעבודת ה' בתפלה שאם הי' אצלו המרירות והחדוה לאמיתתם ועבר תוך כולם בשוה אזי הרשימו הנשאר על כל היום מתקיימת, משא"כ אם לא עבר בתוך כולם לעומק אזי הרשימו אינה מתקיימת, כי עד ארגיעה לשון שקר כתי'. ולהיפך שפת אמת תכון לעד. וא"א להיות נקבע בנפשו בחי' אמת בלתי אם ישמע בנפשו ב' הדעות הפכי' שהוא בכי' וחדוה וד"ל. כי בחי' אמת הוא בחי' אמצעי וכל אמצעי הוא אחר שישמע ב' הפכים כנ"ל וכמארו"ל על שאול שהמית את הגבעונים ועל שלא נספד כהלכה, הרי תובע עון שאול על שהמית כו' ותובע ג"כ עלבוננו על שלא נספד כו' שהוא בחי' התכללו' חו"ג כנ"ל. וכמו"כ יובן ג"כ במדות בלב בחי' חו"ג שהמה שני הפכי' בתכלית, שמדת החסד הוא למחול על כל דבר פשע ועון הגם שהוא נגד רצונו אינו מדקדק עמו כלל עד שגם הר נדמה לו כחוט השערה, ומדה"ד הוא להיפוכו דהיינו לדקדק אפי' כחוט השערה ממש באותו דבר עצמו, שמתחלה כשהי' במדת החסד לא שם לבו כלל לזאת וכשהוא נתמלא דין אזי מאד חרה אפו ע"ז. נמצא שבחי' חו"ג הם שני הפכים בתכלית ובחי' הממוצע הוא בחי' ת"ת שהוא בחי' רחמים, כי דחי' הוא קו האמצעי היינו שבשכל בחי' דעת הוא הממוצע ובלב בחי' תפארת הוא הממוצע, היינו אחר שכבר יחייב מדה"ד לחייבו מיתה אזי כאשר יבא הדבר לפסוק למעשה אזי יפטור מצד הרחמנות, כי הגם שחטא ומדה"ד מחייב אותו מ"מ הרחמנות גדול עליו מאד. וההפרש אשר בין בחי' רחמים לבחי' חסד הוא שבחי' מדת החסד הרי קו השמאל בג"ה סותרו לגמרי ויחייב היפוכו משא"כ מדה"ר לא יסתור לו מדה"ד שהרי הוא אחר מדה"ד ומ"מ יפטור מצד הרחמנות, והגם שלענין הלכה למעשה שניהם שוין, אך ההפרש הוא כנ"ל שלמדת החסד יש היפוכו המנגדו משא"כ למדה"ר, כי הגם שחטא וראוי לעונש עפ"י מדה"ד, מ"מ מצד הרחמנות יכופר עון. והנה מכל הנ"ל יובן שבחי' אמת הוא קו האמצעי הכולל שני הפכים יחד.

---

דעת . . קו האמצעי: ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קצט.  
 שאמת הוא ראש תוך סוף: ראה בראשית רבא פפ"א, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקפא.  
 עד ארגיעה לשון שקר: משלי יב, יט [ושם: ועד – ראה לקמן ע' קפה. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' קעו]. ראה גם לקמן שם.  
 שפת אמת תכון לעד: התחלת הכתוב ועד ארגיעה.  
 על שאול . . כהלכה: ראה יבמות עה, ב.  
 דחי' הוא קו האמצעי . . בג"ה: נסמן בסמוך בהערה קו הימין.

**ובזה** יובן ההפרש שבין נשמות ישראל לנשמות הגרים, כי נשמת ישראל שרשם בבחי' אמת כמ"ש חותמו של הקב"ה אמת וכת"י בצלמינו כדמותינו וכמאמר איהו אמת ואיהי אמונה היינו שבלב ישראל נתקבל בחי' אמיתי' אוא"ס כמו שהוא בחי' שלימותא דכולא משא"כ נשמת הגרים שאינם רק בבחי' קוין כמאמר תחת כנפי השכינה כמשל הכנפיים שיש ב' כנפי' ימין ושמאל כמ"כ נשמת הגרים שהם מישמ[ע]אל ששרשו מבחי' מותרי החסדים עולה אל קו הימין חח"ג, וגרים מאדום שהם מבחי' גבו' עולי' לקו השמאל בגי'ה. וזהו ענין בקשת רחב ונתתם לי אות אמת להחיות אבי ואמי, היינו שביקשה שימשיכו לה נשמה ישראלית מבחי' אמת דייקא כנ"ל, ולא כנשמת הגרים שהם מבחי' קוין שאין נק' אמת רק בקשתה שימשיכו לה מבחי' אמת דייקא, והטעם שאות וי"ו נק' אות אמת מפני שהוא הולך ומתקצר בלתי נטי' לימין ושמאל רק כמו שהוא בראש כך הוא בסוף כנ"ל. וכמ"כ יובן למעלה כי הנה כת"י לך ה' הגדולה והגבורה כו' כמו שבמדת הגדולה יש הארת אלקי, כמ"כ במדת הגבורה אך שאין נק' שלימות מפני שהם שני הפכי', אך בבחי' ת"ת שורה בחי' שלימותא דכולא מפני שהוא בחי' שלימות כו' כידוע. ולכן דורו של אנוש היו ניוזנין בחסדו של הקב"ה כו'. כי שית אלפי שני דהוי עלמא אלף ראשונה הוא מבחי' חסד כמאמר יהי אור, לכן היו ניוזנין בחסדו כו' הגם שאינם ראויים עפ"י מעשיהם מ"מ היו מושפעים כל טוב, כי כן הוא מדת החסד להיות מטיב לרעים כמו לטובים. ובאלף השני הי' מבול כי אלף

---

ההפרש שבין נשמות ישראל לנשמות הגרים: ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' שעב ואילך (הנחת כ"ק אדה"א). וס"ע שעד ואילך (הנחת הר"מ). אור התורה חיי שרה ח"א ע' קכד. חותמו של הקב"ה אמת: שבת נה, א. בצלמינו כדמותינו: בראשית א, כו. איהו אמת ואיהי אמונה: ראה זהר בלק קצח, ב. אוא"ס . . שלימותא דכולא: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב. עבודת הקדש ח"א רפ"ח. הגרים . . תחת כנפי השכינה: ראה זהר בהקדמה יג, סע"א. שבת לא, א. ספר המאמרים תקס"ה כאן ר"ע שעג וע' שעה. תורת חיים בראשית ה, רע"ג. הגרים . . מישמ[ע]אל: ראה הרח"ו באור החמה לזהר יתרו פז, א. ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' תקה וע' תקו. תורת חיים חיי שרה ככו, רע"ב ובהערה 16. מישמ[ע]אל . . מותרי החסדים: ראה גם לקמן ע' שנו. וש"נ. קו הימין חח"ג: ראה זהר (רע"א מהימנא) בהעלותך קנג, ב. פרדס שער (ו) סדר עמידתו פ"א. מאמרי אדה"א בראשית ע' ריו. וש"נ. מאדום . . גבו': ראה מאורי אור מערכת אדום סל"ג. לך ה' הגדולה והגבורה: דברי הימים-א כט, יא. דורו של אנוש: כ"ה בכ"מ – ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תעז. שית אלפי שני דהוי עלמא: ראה ראש השנה לא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' נג. וש"נ. אלף ראשונה . . החסד: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז ואילך. וש"נ. חסד . . יהי אור: בראשית א, ג. ראה תורת חיים בראשית ח, ג ובהנסמן לשם.

השני הוא מבחי' גבו' כמ"ש יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל כו', הגם שהוא בחי' צמצום מ"מ השפעה נעשה מזה אך שההשפעה היא ע"י צמצום כידוע. ואח"כ כתי' לא אוסיף עוד לקלל כו' עוד כל ימי הארץ זרע וקציר כו' בחי' ת"ת כו'. וזוה יובן ענין בע"ת הגם שחטא והמשיך עליו דינים ונבראו ע"י רוע מעשיו חיצוני', אבל ע"י תשובה במרירות ובכי' כמאמר מים תחתונים בוכים מעורר עליו רחמים להיות מוחה ומעביר הפשע והקטיגור כו'. וזהו כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם, היינו שבחי' רחמים הוא פודה את מדת החסד מידי מדה"ד, כי למדת החסד סותר מדה"ד וע"י בחי' רחמים הוא פודה את מדת החסד ונק' בשם גבו' ממותקת כידוע.

**ובזה** יובן ענין שאל לך אות כו' כי הנה נש"י שרשם בבחי' קו האמצעי כמאמר איהו אמת ואיהי אמונה כנ"ל אך אחז ה"י נפרד מאלקות ולא יכול לקבל בנפשו בחי' אמת ולכן אמר לו הנביא שאל לך אות אחר שאינו אות וי"ו כי וי"ו הוא מדת אמת ומדת אמת לא יוכל להתקבל בתוכו, רק אמר לו העמק שאלה כו'. כי הנה כתיב מלכותך מכ"ע וכת"י ואתה מחי' את כולם היינו שבחי' מל' דאצי' מחי' את כולם וגם חיצונים מקבלים יניקה ממ"ח צירופי' אחרונים. כי ידוע שיש ק"ך צירופי אלקים ומב' שלישי ראשונים אינם מקבלים, אבל ממ"ח צירופי' האחרונים מקבלים יניקה רק שמקבלים מאחוריים ופסולת, אך לפעמים מקבלים יותר מכפי המדה שלהם היינו שמקבלים ג"כ מבחי' פנימי' קדושה. וזהו סוד גלות השכינה להחיות חיצונים אשר הם נפרדים מה' בתכלית, ובכל חצות לילה ע"י תיקון חצות במרירות עצום ובבכי' גדולה אזי נעשה הארת אא"ס בבחי' מל' ואז עולי' הניצוצי' דקדושה שנפלו בק"נ וכמ"ש כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים כו', היינו שע"י תוס' הארת א"ס אזי לוקח כל הניצוצות דקדושה שנפלו בהם כמו עד"מ שלהבת גדולה כל מה שהיא יותר בהתגברות אזי גם הניצוץ אשר רחוק ממנה ג"כ נכלל בהשלהבת. כמ"כ יובן ענין הנ"ל שע"י גילוי אלקות אזי יוכלו כל הניצוצות דקדושה

יהי רקיע בתוך המים: בראשית א, ו.

לא אוסיף עוד לקלל: נח ת, כא [ושם: לקלל עוד. וכ"ה לקמן ע' קטו].

עוד כל ימי הארץ: נח ת, כב.

מים תחתונים בוכי': ראה תקוני זהר ת"ה (יט, ב). הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קג.

שמות ח"א ר"ע לו.

מלכותך מכ"ע... ואתה מחי' את כולם: תהלים קמה, יג. נחמי' ט, ו.

ממ"ח צירופי' אחרונים: ראה פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות פ"ה. מאמרי אדה"א

פרשיות התורה ח"ב ע' תקיג ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' איסא. וש"נ.

ק"ך צירופי אלקים: ראה עץ חיים שער (טו) הזיווגים פ"ו. שער (מד) השמות פ"ה. הנסמן

במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קלו.

כהמס דונג מפני אש: תהלים סח, ג.

שנפלו בק"ג בקדושה. וזהו הנק' טרף כמ"ש ותתן טרף לביתה רפ"ח ע"ה בגי' טרף, היינו שטרופים מהם כל הניצוצות דקדושה שנפלו בהם כמ"ש גזול אביו ואמו כו' דקאי על תוס' יניקה שמקבלים מקדושה ע"י תוס' אור אלקי יוכללו באלקות, וכמו שבימי אברהם נתגיירו הרבה גרים מחמת שהי' אור גדול ונלקטו לו כל ניצוצי קדושה וכמו שמעי' ואבטליון שנתגיירו מחמת שהי' בדור ההוא בעלי תורה גדולים, ולכן לקטו הניצוצות דקדושה כנ"ל, כמו"כ הוא בענין הנ"ל שע"י הארת אלקות אזי טורפי' מהם כל הניצוצי קדושה וכמו הטורף מן הלקוחות היינו שמכיר שדהו שהמוכר מכרה לו קודם הלקוחות האלו או שמכיר שדהו שגזל ממנו. כמו"כ יובן בענין הנ"ל. ולא זו בלבד שהניצוצי קדושה שנפלו בק"ג יוכללו באלקו', אלא אף זו היינו שגם החיו' שלהם ממש נתהפך לקדושה ונק' לאהפכא חשוכא לנהורא שמרע יעשה טוב.

**ובזה** יובן ענין שאל לך אות מעם הוי' כי בהוי' יש יו"ד בראש והי' בסוף, יו"ד אשר בראש היינו בחי' רישא דכל דרגין דאצי' והוא בחי' חכ' שמאין תמצא ובחי' ה' אחרונה היינו בחי' מל' דאצי' שמחי' את כולם כמ"ש ואתה מחי' את כולם כנ"ל, וממ"ח צירופי' האחרונים מקבלים חיצונים ג"כ כנ"ל. וזהו העמק שאלה כי בשאלה יש ב' פי', הא' לשון שאלה והב' לשון שאול תחתית היינו שיהי' תוס' הארה אלקי' בה' אחרונה בחי' מל' וממילא יתבטל יניקת החיצונים כי כהמס דונג כו'. או הגבה למעלה, הענין יובן עפ"י הידוע שיש ב' מיני ניסים נס אשר בתוך הטבע ונס אשר למעלה מן הטבע, כמו נס דאחשורוש הוא נס בתוך הטבע, שלקח המלך את אסתר לאשה והיא ביקשה ממנו על עמה זהו נק' נס בתוך הטבע, היינו שהוא בתוך הטבע אבל מ"מ נס נק'. ונס אשר למעלה מן הטבע הוא כמו קריעת י"ס, כי טבע המים להיות נייד ונעשה היפך הטבע וקמו נד א' כי הי' אז הארה מבחי' יו"ד וכמ"ש נטה ידך א"ת ידך אלא יוד"ך. וזהו ענין קריעת י"ס כי ידוע שיש

---

ותתן טרף לביתה רפ"ח ע"ה: משלי לא, טו. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קמו. וש"נ.  
 גזול אביו ואמו: משלי כח, כד. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשנד.  
 שבימי אברהם נתגיירו הרבה גרים: ראה בראשית רבא פל"ט, יד הובא ברש"י לך יב, ה.  
 תורת חיים בראשית לב, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שמת ואילך. וש"נ.  
 שמעי' ואבטליון שנתגיירו: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קפב. וש"נ. קונטרסים ע' קמט.  
 לאהפכא חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א.  
 יו"ד . . . חכ' . . . ה' . . . מל': ראה זהר (רעיא מהימנא) ויקרא יו, א. תקוני זהר בהקדמה ו.  
 ב. אגרת התשובה פ"ד.  
 חכ' שמאין תמצא: נסמן בסמוך.  
 שיש ב' מיני ניסים: ראה גם לקמן ע' שמח.  
 וקמו נד: בשלח טו, ח.  
 נטה ידך: בשלח יד, טז [ושם: ונטה את ידך]. כו [ושם: את ידך].  
 א"ת ידך אלא יוד"ך: ראה תיקוני זהר בהקדמה ז, ב. תסי"ט (קו, א). מאמרי אדה"א דברים

פרסא מפסיק בין אצ"י לבי"ע אך שאז נבקע המסך כידוע וד"ל. וזהו הגבה למעלה היינו שיאיר מבחי' יו"ד של שם הוי' ועי"ז יתבטל יניקת החיצונים כו'. ויאמר לא אשאל ולא אנסה את יהו"ה, היינו שלא רצה שיהי' גילוי אלקות לא מיו"ד ולא מה' כדי שלא יתבטל יניקת החיצונים לעולם. ויאמר שמעו נא בית דוד המעט מכם לאות אנשים כי תלאו גם את אלהי, פי' כי תלאו היינו ענין ליאות ועיפות, כי כשהחיצונים מקבלים יותר מכפי המדה שלהם אזי נק' בשם תלאו את אלהי. ויאמר ה' הנה אדנ"י הוא יתן לכם אות הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנואל, כי ידוע ששם אדנ"י הוא למטה משם אלקי' כי ענין אדנ"י הוא ענין אדנות אשר אשתמודע אדון על כולא והיו"ד שבאדנ"י בסופו מורה שלגבי עצמו א"ס השוה ומשוה מעלה ומטה. וזהו עמנו אל כי ידוע שיש אל הוי' ואל אדנ"י פי' אל הוי' היינו בחי' כתר אשר למעלה מיו"ד, כי היו"ד הוא בחי' חכ' והחכ' מאין תמצא מבחי' אין וכתר. וזהו עמנו אל בחי' כתר הוא עמנו בעולם עשי' כמו למעלה ממש מטעם שלגבי עצמותו אין הפרש כלל. והיינו מה שאנו רואים שיש בכל נפש מישראל בחי' עצמיו (הנק' עצמיות יהודעשקעט) עד שא"א לו לסור מטוב ולידבק ברע ח"ו מחמת עצמיו אלקו' שנקבע בנפשו, הנה עי"י בחי' זאת שיש בכל נפש מישראל עי"ז יבא משיח ויבוטל יניקת החיצונים כנ"ל. וזהו הנה העלמה הרה כי ענין עלמה הוא לשון העלם היינו שלא כמו הנס אשר בתוך הטבע, שמ"מ נק' נס, משא"כ בחי' עלמה היינו שלא נק' נס כלל כמו עד"מ מי שהי' בתוך צרה גדולה כסכנת מות וכדומה אשר לא ידע מזה וניצול מזה, זה לא נק' נס בתוך הטבע ג"כ כי לא ידע כלל מתחלה איך שהי' בסכנה שיקרא זה בשם נס. ועד"מ זה יובן ענין הנ"ל שאחז לא רצה בבחי' ניסים אשר למעלה מן הטבע והנס אשר בתוך הטבע, ואמר לו ישעיהו שיהי' גילוי אלקו' עי"י בחי' עצמיו אלקו' אשר בכל נפש מישראל אשר מושרש ומוטבע כמו טבע בנפשותינו כנ"ל וד"ל.



ח"ב ע' תרעט ושי"נ. ד"ה לה"ע קי"ס מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט) ע' 20. ושי"נ וראה גם אוה"ת בא ע' רנא.

פרסא מפסיק בין אצ"י לבי"ע: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתפא. ושי"נ.

ויאמר לא אשאל ולא אנסה: ישעי' ז, יב [ושם: ויאמר אחז].

ויאמר שמעו נא בית דוד: ישעי' שם יג [ושם: הלאות אנשים].

ויאמר ה' הנה אדנ"י הוא יתן לכם אות: ישעי' שם יד [ושם: לכן יתן אדנ"י לכם].

ששם אדני הוא למטה משם אלקו': ראה פרדס שער (כ) השמות בתחלתו.

אשתמודע אדון על כולא: תקוני זהר בהקדמה יז, רע"ב. ראה גם לקמן ע' שמו.

והיו"ד שבאדנ"י... מעלה ומטה: כ"ה בהכת"י. ראה סה"מ תקס"ה כאן ר"ע שעט.

אל הוי' ואל אדנ"י: ראה בהערה שלפנ"ז.

אל... כתר: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכנויים מערכת אל ההודאות.

והחכ' מאין תמצא: איוב כח, יב. ראה לעיל ע' ב. ושי"נ.

## פ' הנ"ל

**אדם** כי יקריב מן הבהמה כו', הנה אדם ובהמה הוא בחי' נפש אלקי' ונפש הבהמי' כמ"ש וזרעתי את ב"י זרע אדם וזרע בהמה וכמ"ש רוח האדם הוא העולה למעלה הוא בחי' נפש אלקי' אשר יש בכל נפש מישראל כמ"ש אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא כו'. ורוח הבהמה היא היורדת למטה להתאוות תאוה. והנה תכלית ירידת הנשמה לגוף הוא רק בכדי לברר את נפש הבהמית כי הנשמה עצמה אי"צ בירור כו'. וזהו מ"ש כי צל ימינו עלי ארץ כו' ימים יוצרו כו' וימי שנותינו בהם ע' שנה הוא רק בכדי לברר את נפש הבהמית היינו שיאיר נשמה אלקי' בכל חלקי איברי הגוף ואם עבר יום א' שלא האיר בו בחי' אלקות אזי נק' יומא דפגרא כו'.

**והנה** להבין ענין זאת הנה כת' חדשים לבקרים רבה אמונתך, היינו שבכל בוקר מתחזק כח אמונה וענין אמונה הוא לשון רגילות כמו ויהי אומן את הדסה כו' כמו עד"מ הרב עם תלמיד, אם ילמוד אתו איזה דבר ויחזור עמו מאה פעמים ביום א' לא יבין התלמיד כלל, אבל כשלומד אתו זאת הדבר

אדם כי יקריב מן הבהמה: ויקרא א, ב [בדילוג – נסמן לקמן ע' רטו]. ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' פט. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יח. שמות ח"א ע' צה.  
 אדם ובהמה . . נפש אלקי' ונפש הבהמי': ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יח. בהנסמן בהערה הבאה.  
 וזרעתי את ב"י: ירמ" לא, כו [בדילוג – ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ב. וש"נ. קונטרסים ע' שג. וש"נ]. ראה בהנ"ל.  
 רוח האדם הוא העולה למעלה: קהלת ג, כא [ושם: רוח בני האדם העולה היא למעלה – ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שא. דברים ח"ב ע' תקיד].  
 אלקי נשמה שנתת בי: ברכות ס, ב. ברכת אלקי נשמה.  
 ורוח הבהמה היא היורדת למטה: קהלת שם [ושם: היורדת היא – ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יח. ח"ב ע' תרנא].  
 הנשמה עצמה אי"צ בירור: ראה תניא פל"ז (מח, ב) בע"ח שער כ"ו [שער הצלם פ"א].  
 הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' עד. קונטרסים ע' שעח.  
 כי צל ימינו עלי ארץ: איוב ת, ט. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תמט. לקמן ע' שז. ימים יוצרו: תהלים קלט, טז. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שע. וש"נ. שמות ח"ב ע' שמא. וש"נ. דברים ח"ג ע' תתיב.  
 וימי שנותינו בהם ע' שנה: תהלים צ, י. ראה תורת חיים נח נט, סע"א.  
 יומא דפגרא: ראה שבת קכט, ב ובפרש"י שם. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' תנב. שמות ח"ב ע' שמא. ויקרא ח"ב ע' השמט. דרושי חתונה ח"ב ע' תרסח. לקמן ע' שכא.  
 חדשים לבקרים רבה אמונתך: איכה ג, כג. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קה. וש"נ. דברים ח"ג ע' תתטו ואילך. וש"נ. קונטרסים ע' תקב. לקמן ע' קצה. ע' שז וע' שיט.  
 אמונה לשון רגילות: ראה תניא פמ"ב (סא, א). לקמן ע' נו. הנסמן בהערה הבאה.  
 ויהי אומן את הדסה: אסתר ב, ז. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרכ ובהנסמן בריש המאמר שם.

במשך זמן בכל יום מעט מעט אזי יבין התלמיד הדבר ההוא כמו הרב ממש. או כמו איזה אומן הלומד איזה אומנות לזולתו ביום א' לא ילמד אותו אפי' אם יראה לו כמה פעמים רק במשך זמן דייקא כנ"ל. ובוה יובן ענין אמונה הנ"ל שהוא לשון רגילות דהיינו ע"י משך זמן שנותיו של אדם ובכל יום מאיר בו בחי' נשמה אלקי' וכמא' איהו אמת ואיהי אמונה היינו שמקבלים בנפשם בחי' אחד אמת, כי אמונה הוא בחי' מקבל וגם הוא לשון רגילות כנ"ל וההארה אלקי' צ"ל בג' בחי' אד"ם, כי אל"ף הוא בחי' מח' היינו שיתפעל במות, וד' הוא בחי' דיבור הוא בחי' לב, ומ"ם הוא בחי' המעשה בפ"מ בסו"מ וע"ט. וצ"ל לזה משך זמן דייקא ובכל יום ויום מעט מעט יאיר הנשמה אלקי' בתוך נפש הטבעי' להפכה ג"כ לאלקו', ונק' זה בשם טבע שני כי יש ב' מיני טבע, הא' הוא טבע תולדתו (הנק' בל"א נאטור), ויש עוד טבע הנק' טבע שני דהיינו ע"י רגילותו כל ימיו בזה, אזי נעשה אצלו טבע שני אשר לא כטבע תולדתו והוטבע בו כאלו נולד עם הטבע זאת. ואחר צאת הנשמה מהגוף כתי' והלך לפניך צדקיך, פ"י כל המעיט מה שפעל ועשה הן במוח הן בלב הן במעשה והו הנק' צדקיך, ועמך כולם צדיקים כו' כבוד ה' יאספך שנעשה בחי' לבוש ומקיף לנשמתו. וזמן הארת הנשמה הוא בתפלה דייקא כי אז הוא התפשטו' החיו' אלקו' משא"כ קודם התפלה הנשמה היא רק באפו כמ"ש חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כו' והתפשטו' החיו' אלקו' תלוי בכח הנשמה שקודם התפלה כמ"ש כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, וכל העונה איש"ר בכל כחו כו'. וראי' לדבר שאנו רואים שאין יום א' דומה לחבירו שהיום מתפעל במוח ולא בלב וביום אחר נתפעל בלב ופעם נתפעל בבחי' מעשה להיות מ"ע יקר בעיניו מאד ולהתרחק מההיפוך שהוא כל דבר אשר שנא ה' ופעם לא נתפעל לא בלב ולא במוח ולא במעשה. ועוד שהרי מהתכוונו' א' נראה בחוש שביום א'

איהו אמת ואיהי אמונה: ראה זהר בלק קצח, ב.

בג' בחי' אד"ם . . . מח' . . . דיבור . . . המעשה: ראה לקמן ע' יז וע' רז. מאמרי אדה"ו תקס"ז ע' פט. פרשיות התורה ח"ב ע' תתנ ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' צה. דרושי חתונה ח"א ע' קג.

טבע שני . . . ע"י רגילותו: ראה תניא ספ"ד. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרכ. וש"נ. והלך לפניך צדקיך . . . כבוד ה' יאספך: ישעי' נח, ח. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רכא. ויקרא ח"ב ע' תשנב. דברים ח"ב ע' שצט. ועמד כולם צדיקים: ישעי' ס, כא.

חדלו לכם מן האדם: ישעי' ב, כב. ראה זהר חדש רות ז, ד. ספר המאמרים תקס"ז ע' קסו וע' רל. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשנז. וש"נ. דברים ח"ב ע' תקכג. וש"נ. שמות ח"ב ע' תמו. לקמן ע' קל וע' קלה.

כל אשר תמצא ידך: קהלת ט, י. ראה זהר מקץ קצו, ב. לקמן ע' ק וע' שכ. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תקקיד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' איצח. וש"נ. וכל העונה איש"ר בכל כחו: ראה שבת קיט, ב. זהר פינחס רכ, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' שסד. וש"נ.

מתפעל וביום א' לא נתפעל, וגם ביום שמתפעל מאיזה התבוננו' כמו ואתה מחי' את כולם כו' הרי ההתפעלות אינה מהשכל שהרי השכל עצמו הוא דבר קטן רק הטעם הוא כנ"ל, שבאמת ההתפעלות הוא מצד כח הנשמה שהנשמה היא חלק אלוק ממעל לכן מיד שמזכרת איזה אלקו' אזי מתפעלת מזה, ומה שפעם לא נתפעל מזה היינו שלא האיר בו הכח מהנשמה, ומטעם זה ג"כ הוא מה שפעמים נתפעל במוח כו' ופעם בלב כו', מטעם שכח הנשמה הוא על אופן זאת ביום זה וביום אחר על אופן אחר כנ"ל. אך מי הוא הגורם שיומשך כח הנשמה קודם התפלה שמזה יהי' בתפלה בחי' התפשטו' החיות כנ"ל, הוא ע"י תשובה כמארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופירושו הכנעה ושפלות אמיתי על היותו ממארי דחושבנא איך שהוא רחוק מה' בתכלית כאשר ידע אינש בנפשי' וכאשר יעמיק בזה היטב אזי יתמרמר לבו בקרבו מאד ויצעק אל ה' בצר לו ע"י יעורר עליו רחמים להאיר בו משרש הנשמה הנק' מזלא כידוע, וע"י כתי' ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילון כי ענין אביון הוא שתאב לכל דבר בכדי להחיות נפשו, כמו"כ ענין תשובה היינו שרוצה להיות חי מאלקות ולא ההיפך שהוא מות ורע כמ"ש ודעי וראי כי רע ומר עזבך את ה' אלקיך, וע"י תשובה זו גורם להיות יוכל אח"כ להיות התפשטות החי' בתפלה כמ"ש כ"א בשובו מדרכיו וחי. ונמצא שתשובה ותפלה הם ענין א' כי הא בהא תליא, כי בלעדי התשובה לא יוכל להיות בתפלה בחי' התפשטו' חיות אלקי כנ"ל. ולכן גזרו רז"ל הלכה פסוקה אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ואפי' צדיקי' שצ"ל לפי ערכם גילוי אלקות בתפלה ג"כ צ"ל מקודם בחי' כובד ראש בחי' תשובה, ובודאי כאשר ידקדק ימצא ג"כ בנפשו דבר שצריך לזה תשובה כו' וד"ל. והנה כשנתפעל במוח ולב כו' במה נתפעל באותו השכל עצמו של נפש הבהמי' שמתחכם בעסקי העוה"ז וכן כשנתפעל

ואתה מחי' את כולם: נחמ" ט, ו.

שהנשמה היא חלק אלוק ממעל: תניא רפ"ב.

אין עומדין להתפלל: ברכות ל, ב.

ופירושו הכנעה ושפלות: ראה ספר המאמרים תרפ"ט ע' 85 הערה 45. מאמרי אדה"א

דברים ח"א ע' שכח.

ממארי דחושבנא: זהו קרח קעת, א. תניא פכ"ט.

ויצעק אל ה' בצר לו: ע"ד תהלים קז, ו. כח.

משרש הנשמה הנק' מזלא: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקסט ואילך ובהנסמן שם.

ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילון: ישע"י כט, יט [ושם: יגילון]. ראה מאמרי אדה"א נביאים

וכתובים ע' נב ואילך. ויקרא ח"ב ע' תקלט. וש"נ. בראשית ע' קכב. וש"נ.

אביון הוא שתאב לכל דבר: רש"י פ' ראה טו, ד.

ודעי וראי כי רע ומר: ירמ" ב, יט.

גורם להיות יוכל אח"כ להיות: כ"ה בהכת"י.

כ"א בשובו מדרכיו וחי: יחזקאל יח, כג [ושם: הלא בשובו מדרכיו וחי]. לג, יא [ושם: כי אם

בשוב רשע מדרכו וחי]. לקמן ע' קצ. תורת חיים תולדות קנו, ד. ובהערה 51.



בלב באותה האהבה והתשוקה שהי' בתאוות עוה"ז אוי נהפך להיות אהבה לאלקו' וכן במעשה כו'.

**וזהו** אדם כי יקריב מן הבהמה היינו שמבהמה נעשה בחי' אדם וצריך להיות זה בג' בחי' דייקא שהוא אותיות אד"ם, אל"ף הוא בחי' מחשבה כי אלף הוא בחי' פלא שהרי המח' עדיין בבחי' סתימות שלא נודע לזולתו לכן המח' מכונה בשם אל"ף, והוא ענין ההתפעלות אשר במח' שכלו כי הרהור בעלמא במח' לא עביד מידי, כי אין הפי' שמע ישראל בחי' שמיעה בעלמא רק שיתפעל במח', אך עדיין לא יצא י"ח בזה הגם שבמח' יש ג"כ בחי' הסכם היינו אחר שהתבונן במחשבתו ונתפעל מאלקות נשאר אצלו ההסכם במח' להיות סומ"ר כו', אך מאחר שהוא בבחי' סתימות לא יתקיים הרשימו על כל היום להיות סומ"ר וע"ט רק אחר שעה יפול בעניני עוה"ז והי' כלא הי' וכמ"ש על' כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה כו', רק צריך להיות בחי' ד' ג"כ והוא שיתפעל בלב כמ"ש ואהבת ככל לבבך דייקא. ובחי' מ' היינו בחי' המעשה בפומ"מ כי זה העיקר כמ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם והוא ענין בכל דרכיך דעהו, היינו להיות דבר אלקות יקר בעיניו מאד כמו בהגיע לידו איזה מ"ע, ולהיפך להתרחק מתועבת ה', והוא הנק' בחי' הליכה כמ"ש אחרי ה' תלכו וכמ"ש לא ימנע ה' טוב להולכים בתמים שהוא בחי' סומ"ר וע"ט בפומ"מ שהוא העיקר וכמ"ש ואת כל היקום אשר ברגליהם, כמו הרגל שהוא נושא את הראש עד"מ. וזהו אדם כי יקריב מן הבהמה שההקרבה מן הבהמה שתעשה אדם צ"ל בג' בחי' דייקא אד"ם כנ"ל.

**ואם** עולה קרבנו כו' הוא בחי' אחרת, כי ידוע שעולה באה על הרהור הלב כי ידוע שהרהורי עבירה קשים מעבירה. והטעם כי הגה ידוע שבכל

---

אלף . . . פלא: ראה תקוני זהר ת"ע (קלה, א). הקדמת הראב"ד לספר יצירה נתיב הא'.  
 הרהור . . . לא עביד מידי: ראה זהר אמור קה, א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רח.  
 על כי אין אלקי בקרבי: וילך לא, יז. ראה גם לקמן ע' עג.  
 ואהבת ככל לבבך: ואתחנן ו, ה [בדילוג].  
 סוף דבר . . . כל האדם: קהלת יב, יג.  
 בכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו.  
 אחרי ה' תלכו: פי' ראה יג, ה [ושם: היא].  
 לא ימנע ה' טוב: תהלים פד, יב [ושם: יתן ה' לא ימנע טוב להולכים בתמים – אבל כ"ה  
 גם לקמן ע' רל. תורת חיים תולדות קנד, א].  
 ואת כל היקום אשר ברגליהם: עקב יא, ו.  
 ואם עולה קרבנו: ויקרא א, ג [ושם: אם].  
 שעולה באה על הרהור הלב: ראה ויקרא רבא פ"ז, יג. הנסמן באור התורה דברים כרך ו'  
 ע' ב'תרב. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ר"ע קד.  
 שהרהורי עבירה קשים מעבירה: ראה יומא כט, רע"א. ביאורי הזהר פינחס קיא, א. מאמרי

דבר יש חומר וצורה בחי' אור וכלי, וגם כאן יובן זאת שבחי' אור היינו ההרהור והתשוקה לאיזה דבר הוא בחי' אור וחי', וגוף המעשה שמתוקק לה הוא בחי' הכלי וחומר ולכן הרהורי עבירה קשים מעבירה. והנה כתי' מוריד שאול ויעל וצ"ל הטעם ממ"נ אם הוא חייב גיהנם מפני מה כתי' ויעל דמשמע שאינו רק לפי שעה בלבד מוריד' אותו ותיכף ויעל. אך הענין הוא כנ"ל שע"י הרהור נותן כח וחי' אלקי בחיצונים אך ע"י תשובה במרירות עצום אזי לוקח מהם החיות הנ"ל וצריך לירד בגיהנם לפי שעה להעביר הלכלוך מהרשימו הנשארת. וזהו אם עולה קרבנו שאדם כי יקריב מן הבהמה קאי על שבחי' נפש הבהמ' יהא נעשה בחי' אדם היינו שהשכל והמדו' של נפש הטבעי' לא יהיו בהבלי העולם רק יהפך לה', משא"כ ואם עולה קרבנו קאי על מה שכבר השכיל ונתאוהו בעניני תאוות עוה"ז ליקח החיות הלז מידי החיצונים ויעשה מרע טוב ע"י מרירות כנ"ל וד"ל.

**מ**ן הבקר ומן הצאן תקריבו כו', הנה בקר וצאן הוא בחי' גבו' וחסדי', בקר הוא בחי' גבו' כמ"ש פני שור מהשמאל כו' וצאן הוא בחי' חסדי', והענין יובן עפ"י משל אב המייסר את בנו בכדי שילך בדרך הישר ויש בזה ב' אופנים, הא' הוא בבחי' גבורות היינו בתוכחות מוסר או ע"י שבט מוסר עד שיהא לבו נשבר בקרבו ואחר שכבר נשבר לבו בקרבו אזי מקרבו בימין וחסד ורחמים עד שפועל מאתו מה שרצה לפעול. וכמו"כ יובן זאת בעבודת ה' כי הנה כתי' כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מיסרך, וכמאמר הזוהר אעא דלא סליק ב' נהורא מבטשין ל' היינו שמבטשין ל' בענין הפרנסה או שמעוררים עליו שונאי' וכמ"ש תיסרך רעתך, ולא זו בלבד אלא גם בענין אלקות מורידין אותו למטה כדי שישוב אל ה' בצר לו ועי"ז יתעורר עליו רחמים וחסדי' למעלה. וזהו ענין בקר וצאן הנ"ל והוא ענין תשובה ותפלה הנ"ל, שבחי' תשובה הוא שמעורר ר"ר על שרש נשמתו בחי' מזלא והוא הנק' בחי' כח

אדה"א דברים ח"א ע' קיד. וש"נ. נביאים וכתובים ע' פח. וש"נ. קונטרסים ע' רח וע' רמד. ספר המאמרים תרל"ה ע' ל. לקמן ע' רסח.

חומר וצורה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקעו. וש"נ. שמות ח"א ע' כג.

מוריד שאול ויעל: שמואל-א ב, ו. ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתנח.

מן הבקר ומן הצאן תקריבו: ויקרא א, ב.

בקר . . גבו': ראה גם סה"מ תקס"ז ע' צא. תקס"ח ח"א ע' רנ. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' כ. אור התורה ויקרא כרך ג' ע' תשכג.

וצאן . . וחסדי': ראה זח"ג תוספת שב, רע"ב. ערכי הכינויים לבעל סדר הדורות בערכו בשם המאורי אור מערכת צאן סכ"ז.

פני שור מהשמאל: יחזקאל א, י [ושם: ופני].

כאשר ייסר איש את בנו: עקב ת, ה.

אעא דלא סליק ב' נהורא: ראה זהר שלח קסת, א.

תיסרך רעתך: ירמ' ב, יט. ראה גם לקמן ע' מב.

הנשמה והוא הגורם אח"כ להיות בחי' התפשטו' החיות בתפלה כנ"ל. וכמו"כ יובן ענין היריעות והכלים שהיו במשכן, ענין היריעות הוא בחי' מקיף מלמעלה שהי' בהם המשכת אלקות בבחי' מקיף, וענין הכלים היינו מה שנמשך אלקות בכלים מכלים שונים כמו ארון הוא בחי' חכמה ושולחן בחי' גבורה ומנורה בחי' חסדי' והכל תלוי ע"י שמתחלה נמשך אלקות בבחי' מקיף כנ"ל וד"ל. ונגד ב' בחי' שהיו במשכן בחי' יריעות וכלים הוא כעת בזמן הגלות ענין תומ"צ וכמ"ש זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חיתני וכמארו"ל משחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה, היינו שע"י תורה נמשך בחי' אלקות בבחי' מקיף והוא הגורם שיומשך אח"כ גילוי אלקות בכלים מכלים שונים ע"י רמ"ח מ"ע רמ"ח אברין דמלכא כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור.

**וְזָ"ש** אני מדבר בצדקה ורב להושיע כי ידוע שכל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל החוקים כו'. והטעם שכל המצות נק' בשם צדקה כי ידוע שמי שנותן הצדקה נק' צדיק וכשנותן הפרוטה למקבל אזי נק' בשם צדקה בה'. וענין הצדקה הוא להחיות רוח שפלים כמו"כ כל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש כי צדיק ה' צדקות אהב כו', וכשעושה המצות בפומ"א אזי גורם המשכת אלקות מבחי' צדיק ונק' אז בשם צדקה, וז"ש אני מדבר בצדקה כי ענין מדבר היינו כללות בחי' אדם כמו עד"מ אדם נק'

ארון . . חכמה: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרסא. ושולחן בחי' גבורה: ראה עץ חיים שער (מג) ציור עולמות פ"א. ספר המאמרים תקס"ד ע' סט. דרך מצותיך ע' 172. הערה שלפניו. וראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצט. ומנורה בחי' חסדי': ראה עץ חיים שם. ספר המאמרים תקס"ד ודרך מצותיך שם. מאמרי אדה"א שמות שם. זאת נחמתי בעניי: תהלים קיט, נ. משחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה: ראה ברכות ת, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. וש"נ. קונטרסים ע' שסד. וש"נ. רמ"ח מ"ע רמ"ח אברין דמלכא: ראה תקוני זהר ת"ל (עד, סע"א). הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ק. דברים ח"ד ע' א'קצא. כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. אני מדבר בצדקה ורב להושיע: ישע"י סג, א [שם: רב – ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' כג. וש"נ]. שכל המצות . . צדקה כמ"ש וצדקה: ראה לקמן ע' יט. ע' צא וע' שי. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' עדרת. וש"נ. נביאים וכתובים ע' צה. וש"נ. וצדקה תהי' . . את כל החוקים: חיבור שני כתובים ואתחנן ו, כה. כד. שמי שנותן הצדקה נק' צדיק . . צדקה: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רכא. ויקרא ח"א ע' כד. להחיות רוח שפלים: ישע"י נו, טו. כי צדיק ה' צדקות אהב: תהלים יא, ז.

כשיש בו מוח ולב ורגל משא"כ כשנחסר א' מאלה אזי לא נק' אדם. כמו"כ ע"י כללות כל המצות שנק' בשם צדקה אזי נק' דייקא בשם אדם, דהיינו כשכללות ישראל מקיימים מצות בפומ"ש א' מקיים מצוה א' בבחי' א' והשני מצוה אחרת כו' אזי ע"י כללותם נעשה בחי' אדם שלם וכמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם כו'. וזהו אני מדבר בצדקה שע"י בחי' צדקה שהוא כללות כל המצות נעשה בחי' מדבר בחי' אדם בשלימות וע"י נעשה ורב להושיע, כי ידוע שענין ישועה הוא בחי' חסדי' כמ"ש כוס ישועות כו', וענין רב להושיע היינו שבחי' חסד עליון נמשך בריבוי חלקי' והוא הנק' בחי' גבו' שבחסד, כמו למשל גשמים שהם בחי' חסדי' ואלו לא היו יורדי' בהתחלקו' טיפין טיפין אזי לא הי' חסד כלל רק כשיורדין בהתחלקו' שהוא בחי' גבו' זהו עיקר החסד כי גבו' שבחסד הוא יותר חסד מהחסד עצמו כידוע. וכמו"כ יובן ענין הנ"ל, שע"י אני מדבר בצדקה הנ"ל ע"י נעשה ורב להושיע שבחי' חסד עליון יהי' נמשך בהתחלקו' בכלים מכלים שונים כידוע וד"ל.



אלה המצות אשר יעשה אותם האדם: חיבור שני כתובים בחוקותי כו', לד. אחרי יח, ה [ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תא. וש"נ. נביאים וכתובים ע' רעא. וש"נ. לקמן ע' קכא. ע' קנח. ע' קפג. ע' קעב. ע' קצב. ע' קצז. ע' רכא. ע' רלו. ע' רנח. ע' שכח וע' שטו].  
 כוס ישועות: תהלים קטז, יג. ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א בהוספות [קה"ת תשמ"ט] ע' 18. מאמרי אדה"א בראשית ע' רפ ואילך.  
 גבו' שבחסד .. גשמי': ראה לקמן ע' רכ. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' כה. ח"ב ע' תצח ואילך.

יום א' דפסח, תקנ"ז לפ"ק

**ואמרתם** זבח פסח הוא לה' כי פסח ה' כו'. להבין שורש ענין פסח שהוא בחי' דילוג. וגם להבין ענין ובמורא גדול זו גילוי שכינה. כי הנה ידוע ששכינה הוא מה ששוכן בתחתונים בחי' מל' שמחי' את כולם בחי' כח הפועל בנפעל כמ"ש מלכותך מכ"ע וזהו בכל השנה ג"כ. אך הענין הוא שהחידוש בפסח הוא מה שאמר גילוי שכינה, שבכל השנה הוא בהעלם ובפסח הוא בגילוי כמשי"ת לקמן. וגם להבין ענין מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה בכבודו ובעצמו, כי לכאורה אינו מובן שהלא אכילת מצה שאנו אוכלים הוא קודם חצות ולא הספיק כו' הוא אחר חצות. להבין זאת צריך להקדים כי הנה ידוע שחיות כל העולמות הוא מבחי' מל' דייקא וכמ"ש מלכותך מכ"ע ובאמת אינו מובן הטעם מפני מה אינו מקבלים חיו' מבחי' חסד וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה. אך הטעם הוא מפני שאין מלך בלא עם כי בחי' מל' הוא דייקא על זולתו, ועדיין לא יתורץ, שהרי בחי' חסד שהוא בחי' השפעת הטוב הוא ג"כ לזולתו דייקא. וגם באמת אינו מובן איך אפשר להיות חיות העולמות מבחי' מל' שהרי ענין החיות הוא בחי' התפשטות בחי' כח הפועל בנפעל ובחי'

---

ואמרתם זבח פסח: מיוסד על ח"א מד"ה לה"ע פסח ומצה שנדפס בספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רפד (הנחת כ"ק אדה"א). שם ע' רעז (הנחת הר"מ בו כ"ק אדה"ז) ומתחיל להבין מ"ד מלכותך. ומאמר הבא מיוסד על ח"ב.  
הנחה אחרת מדרוש זה נדפסה במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' לה. וראה בהנרשם בריש המאמר שם. וראה גם מאמרי אדה"א נ"ך ע' קמא ואילך. סה"מ תרכ"ח ע' קכג.  
מאמר זה נדפס גם באור התורה ויקרא כרך ד ע' תקפו. ועפ"י הנדפס כאן הנה מאמר זה הוא מכ"ק אדה"א. וראה להלן ע' תנ.  
ואמרתם זבח פסח: בא יב, כז (ישם: אשר פסח).  
פסח שהוא בחי' דילוג: ראה רש"י בא יב, יא. יג. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תקלד.

ובמורא גדול זו גילוי שכינה: תבוא כו, ח ובספרי שם.  
ששכינה . . ששוכן בתחתונים בחי' מל': פרדס שער (כג) ערכי הכינויים בערכו. תניא פמ"א (נו, ב). אגרת הקדש סכיה (קלט, א). לקוטי תורה שיר השירים ח, ב. מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ע' אתרצט. נביאים וכתובים ע' רכו. לקמן ע' רלג.  
מלכותך מכ"ע: תהלים קמה, יג.  
מצה זו שאנו אוכלים . . הקב"ה: הגדה של פסח פיסקא זו.  
הקב"ה בכבודו ובעצמו: לשון הגדה שם בפסיקא ויוציאנו. וראה גם מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' לה הערה שו"ה חצות.  
לכאורה אינו מובן: השהו מאמרי אדה"א ויקרא שם.  
כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.  
שאין מלך בלא עם: בחיי וישב לח, ל. ראה הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תרלא.

מל' הוא בחי' התנשאות כמ"ש ה' מלך גאות לבש שהוא היפך ההתפשטות, נמצא שההתנשאות וההתפשטות הם שני הפכי' בתכלית ואיך אפשר שבחי' מל' יחי' את כולם.

**אך** הענין יובן עפ"י הקדמה א'. כי ידוע שיש ב' בחי' מציאות ומהות, וענין מציאות ומהות יובן עפ"י הידוע שכל הנביאים הוא בנו"ה כמו יחזקאל השגתו בנו"ה דיצי' וישעי' בנו"ה דבריאה ומשה בנו"ה דאצי' וגם בהשגתו בנו"ה כתי' וראית את אחורי לפני לא יראו. ורשב"י הי' מדבר בענין עתיק ואריך וא"ק וטה"ע כאלו ראם ממש ובודאי משה הוא גדול מרשב"י והשגת משה לא הי' רק בנו"ה אשר לבר מגופא וגם במדו' לא הי' משיג ורשב"י הי' משיג למעלה מעלה כנ"ל. אך הענין יובן עפ"י הנ"ל שיש ב' בחי' השגת מהות ומציאות כמו ענין מבשרי אחזה אלוה, כי אנו רואים שיש באדם שכל ומדות והנה כתי' בצלם אלקי' עשה את האדם, לכן כיון שאנו רואים שיש בנפש בחי' חכמה אזי יודעים אנו שיש למעלה בחי' חכמה אלקי', וכשאנו רואים שיש בנפש בחי' חסד בפר"מ להטיב לזולתו אזי בודאי למעלה יש ג"כ בחי' חסד. והנה באמת בחי' חכמה אשר בנפש הוא לא מיני' ודוגמתו לגבי חכמה העליונה ולא שייך לומר שבחי' חכמה עליונה הוא בבחי' רוחני' מאד וזו באה בהגשמה ועכ"פ היא מעין מעט מחכמה העליונה. או לומר שבחי' חסד שבנפש הוא מעין ודוגמא דדוגמא מבחי' חסד עליון שהרי אנו רואים שמחכ' העליונה נעשה התהוות כמ"ש כולם בחכמה עשית ומחכ' שלמטה באדם לא נעשה שום התהוות וגם מבחי' דיבורו של הקב"ה כתי' בדבר ה' שמים נעשו שלא דיבורו כדיבורינו, וכמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם. והנה זאת ידוע שהמקור לחכמה אשר למטה בגשמיו' הוא חכמה דאצי' שהוא המקור למקור עד שע"י

ה' מלך גאות לבש: תהלים צג, א.

שכל הנביאים הוא בנו"ה: אגרת הקדש סי"ט.

יחזקאל השגתו בנו"ה דיצי': ראה תקוני זהר בהקדמה ד, א. עץ חיים שער (מט) קליפת

נוגה פ"ב. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קמא. וש"נ.

וישעי' בנו"ה דבריאה: ראה לקוטי תורה להאריז"ל ישעי' פ"ו. לקוטי הש"ס להאריז"ל

יבמות מט, ב ד"ה מגשה. סידור שער הק"ש עט, א.

ומשה בנו"ה דאצי': ראה שער היחוד והאמונה פ"ה. אגרת הקדש סי"ט. לקוטי שיחות

שמות כרך ו ע' 251 ואילך.

וראית את אחורי: תשא לג, כג.

מבשרי אחזה אלוה: ע"פ איוב יט, כו. ראה גם הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' רכח.

לקמן ע' עדר וע' רפג.

בצלם אלקי' עשה את האדם: נח ט, ו.

כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

כי לא מחשבותי מחשבותיכם: ישעי' נה, ח.

ריבוי השתלשלות נעשה בחי' חכמה למטה, וכן לבחי' חסד שבפ"מ מקורו הוא בבחי' חסד דאצי' כנ"ל ומ"מ נראה שהוא לא מיני' ודוגמתו כלל וכלל ואין ערוך בחי' חכ' זו לגבי חכ' העליונה כנ"ל. אך הענין הוא שממה שנראה בחי' חכמה למטה אנו יכולים להשיג רק מציאותו היינו כיון שיש בחי' חכמה למטה אזי בודאי יש במציאות חכמה באצי' ג"כ אבל זאת אין יכולים להשיג מהות ואיכות החכמה דאצי', או מבחי' חסד אשר למטה אזי מוכרח שבודאי יש בחי' מציאת חסד למעלה שהרי כתי' בצלם אלקים עשה את האדם, אבל לא נודע לנו מהותו מה הוא, וה"ז כמשל סומא שלא ראה מאורות מימיו הגם שנטעים לו בטוב טעם ההפרש שבין אור לחושך בכל פרטי' מ"מ לא ישיג רק מציאותו אבל לא מהות האור בעצם, משא"כ מי שרואה אור א"צ כלל להתבונן בו איך ומה, וגם שלא נודע לו בשכל וסברא ענין מציאות אור מאחר שהוא רואה עצם ומהות האור.

**וכמו"כ** יובן בענין הרשב"י שהי' מדבר רזין עמוקי' בענין עתיק ואריך וטה"ע וכנ"ל, היינו רק בענין השגת מציאותו לבד וכיון הדבר לאמיתו כמו שראם ממש, כי הגוף שלו נודרך מאד, אבל לא מהותו רק מציאותו לבד. וכן ר"י כה"ג שאמר ראיתי את אכתריאל כו' שהוא בחי' מל' דאצי' שנעשה כתר לבריאה הוא רק השגת מציאותו ולא מהותו כו' משא"כ השגת הנביאים בנו"ה הוא בבחי' ראיית המהות ממש, לכן הי' השגתם רק בנו"ה שהוא בחי' השפעה אלקי' כו'. וראי' לדבר שהרי הנביא בעת הנבואה אין בו בחירה כלל להיות מעכב עצמו שלא לדבר דברי הנבואה, כי בחי' אלקו' נתגלה בה' מוצאו' הפה שלו ומוכרח לדבר, מזה הוראה שהוא בחי' גילוי המהות, כי אם הי' בחי' מציאותו לבד אזי לא שייך שישרה בחי' אלקו' על גוף גשמי, אך מחמת שהוא בחי' מהות ממש לכן לגבי מהות אלקות אין הגוף מסתיר כלל.

**והנה** עפ"י זאת יובן ג"כ שבחי' מל' שהוא בחי' התנשאות מחי' כל העולמות. כי לכאורה אינו מובן כנ"ל שהרי אנו רואים למטה שבחי' התנשאות הוא היפך ההתפשטות כמו למשל מלך ב"ו שמתנשא על העם הרי אינם מקבלים חיו' מזה כלל. אך עפ"י הנ"ל יובן שמבחי' ההתנשאות אשר למטה אינו מבינים כלל רק מציאות בחי' מל' למעלה אבל לא נודע לנו מהותו איך ומה. כי באמת בחי' מל' אשר למטה הוא לא מיני' ולא דוגמתו כנ"ל. ובזאת מתורץ הקושיא הנ"ל שמבחי' מל' יוכל להיות חיות העולמות. אך עדיין הקושיא הנ"ל במקומה עומדת מפני מה לא יהי' חיו' העולמות משאר מדו' כמו מבחי' חסד שהוא ג"כ השפעה לזולתו כנ"ל. הענין הוא כי ידוע שבכל

ר"י כה"ג . . . אכתריאל: ראה ברכות ז, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' כה. וש"נ. מלאכי עליון (מרגלית) בערכו.

דבר יש תענוג כמו מדת החסד שהוא בחי' ההשפעה לזולתו יש בו תענוג שמתענג מהשפעה זאת ואילולי התענוג לא הי' משפיע כלל. או במדה"ד שהוא בחי' כוונ' והעדר ההשפעה הוא ג"כ מפני התענוג שמתענג ממה שמכוונ' ולא ליתן לזולתו. וכמו"כ במדת הניצוח הוא מצד התענוג שמתענג כשינצח, ואם אינו מתענג מזה אזי יבוטל הניצוח, והתענוג הזה הוטבע בהם דהיינו שנמדד התענוג לפי ערך המדה שככה יתענג וא"צ שיעוררו אותו בתענוג רק התענוג הוטבע בהם בעת שנולדו המדו'. והנה על בחי' מל' נאמר סיהרא לית לה מגרמה כלום כמשל הלבנה שאין בה אור עצמי רק שמקבלת מהשמש, כמו"כ בחי' מל' לית לה מגרמי', היינו שבחי' מדת מל' היא מדה כמו שאר מדות כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת כו' לך ה' הממלכה, רק התענוג למלוכה לא הוטבע במדת מל' כמו שאר מדו' רק צריך לעורר תענוג למלוכה. וראי' לדבר שבשאר מדות התענוג הוטבע בהם משא"כ מדת ההתנשאות, הוא מבהמות ועופות, שאנו רואים שיש בהם ג"כ כל המדות כמו העורב הוא אכזרי ונשר הוא רחמני. ויש שהם בבחי' המיצוע. וכן כל המדות יש בחיות ובהמות, משא"כ מדת ההתנשאות אין בהם, והטעם הוא כנ"ל, כי כל המדות התענוג הוטבע בהם לכן יש גם בחיות ועופות, משא"כ מדת ההתנשאות התענוג לא הוטבע בו רק צריך לעורר תענוג כנ"ל. וכמו"כ יובן בענין בחי' מל' דלית לי' מגרמי' כלום רק צריך לעורר תענוג או מלמעלה או מלמטה, כמו הכלי זכוכית שמקבלת אור או מלמעלה או מלמטה, כמו"כ יובן בבחי' התעוררות תענוג למלוכה שתלוי או מצד התחתונים או מלמעלה כמשל מלך ב"ו שתלוי התעוררו' התענוג או מצד העבדים הבטילים אליו שהם יעוררו התענוג למלוכה או שמעצמו יתעורר בתענוג להיות מתנשא על זולתו. וכמו"כ יובן למעלה בבחי' מל' שמתחלה קודם בריאת העולמות כתוב בע"ח שהי' התעוררו' התענוג מצד כי חפץ חסד הוא, לכן נתעורר בתענוג להיות מלך משא"כ מכאן ואילך תלוי במעשה התחתונים ע"י ביטול היש של התחתונים מעוררו' למעלה בחי'

מל' . . . סיהרא: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת לבנה.

סיהרא לית לה מגרמה כלום: ראה זהר תולדות קלה, סע"ב. ויחי רלו, ב. רמט, ב. ויקהל

רטו, א. בחוקותי קיג, ב. מאמרי אדה"ן הקצרים ע' שפג.

כמשל הלבנה: ראה מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רו. וש"ג.

לך ה' הגדולה: דברי הימים א כט, יא.

העורב הוא אכזרי ונשר הוא רחמני: ראה ירושלמי פאה פ"א, ה"א. מאמרי אדה"א דברים

ח"ג ע' תעט. וש"ג.

כתוב בע"ח . . . כי חפץ חסד: ראה עץ חיים שער הכללים פ"ב. שער (ו) התיקון רפ"א. שער

(לט) מ"ן ומ"ד דרוש ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' ה. וש"ג. דרושי חתונה ח"א ע' רנב. לקמן

ע' נט.

כי חפץ חסד הוא: מיכה ז, יח.

תלוי במעשה התחתונים: ראה עץ חיים שער (ח) דרושי הנקודות ספ"ו. מאמרי אדה"א

בראשית ע' תקסו. וש"ג.



תענוג למלוכה וכן ע"י ביטול המלאכים כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים ע"י מעוררי תענוג ורצון למלוכה, כמ"ש כתר יתנו לך מלאכים המוני מעלה וכמ"ש גבורי כח עושי דברו כו'. ובוזה יובן מה שחיות העולמות הוא דייקא מבחי' מל' מפני שאין מלך בלא עם ולא משאר מדו' שהוא ג"כ לזולתו. הטעם הוא כנ"ל כי כל המדות התענוג אשר בהם הוטבע בהם וא"צ לעוררם כלל ורצון המאציל ה"י שיהי' תלוי מצד ביטול התחתונים שהם יעוררו התענוג, וזהו בבחי' מל' דייקא כנ"ל וד"ל.

**וכעת** י"ל ענין פסח שנאמר ובמורא גדול זה גילוי שכינה, כי הנה כתיב המלך המרום והמתנשא מימות עולם שיש בחי' מל' המתנשא בכל עולם לפי ערכו, כמו למשל מלך ב"ו שכפי ערך הביטול של עבדים ככה הוא ערך ההתנשאות. וענין ובמורא גדול הוא בחי' התנשאות אשר בעצם אשר אין שייך עליו לומר גם בחי' מקיף ארבע עולמות כשורה, כי בחי' מקיף ד' עולמות כו' הרי הוא מקיף את ד' עולמות עכ"פ, אבל בחי' התנשאות אשר בעצם לא שייך עליו לומר גם בחי' מקיף לד' עולמות, והוא ענין אוא"ס שקודם הצמצום כמארז"ל קודם שנבה"ע ה"י הוא ושמו בלבד. וזהו ובמורא גדול. כי יש ב' בחי' מורא ויראה, יראה היינו כשנתקבל היראה במקבלים כי יראה הוא בחי' נוק' ויש בזה חילוקי מדרגו' לפי אופן ההשגה שבמקבל, ומורא הוא בחי' דכר היינו ממי שמתיראים. וזהו ענין מורא שהוא משפיע כל מיני אימה, ובפסח ה"י בחי' דילוג מן בחי' התנשאות בעצם בחי' מורא גדול, וההלבשה ה"י בבחי' מצה הנק' לחמא עניא, כי לחם הוא בחי' ההשגה מצד הטעם ודעת משא"כ לחם עוני הוא בלי דעת כלל. כי הנה כתי' ולא שמעו אל משה מקוצר רוח כו' שלא ה"י בהם שום השגה באלקות ואעפ"כ יצאו ממצרים טף ונשים ת"ר אלף רגלי שלא רצו להשתקע בנו"ן שערי טומאה כו' והוא הנק' שפלות ובושה מקמי קוב"ה והוא בחי' יראה תתאה לבד זהו הכנה לבחי' התנשאות בעצם. וזהו ובמורא גדול זה גילוי שכינה, כי שכינה הוא בחי' מל' וכת"י אני ראשון ואני אחרון שבחי' מל'

וצבא השמים לך משתחווים: נחמ" ט, ו.

כתר יתנו לך: נוסח קדושת כתר.

גבורי כח עושי דברו: תהלים קג, כ.

המלך המרום והמתנשא: ע"פ ברכת יוצר (בדילוג).

קודם שנבה"ע ה"י הוא ושמו בלבד: ראה פרקי דרבי אליעזר פ"ג. הנסמן במאמרי אדה"ו

פרשיות התורה ח"א לע' שיג. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אירעא.

יראה . . . נוק' . . . ומורא . . . דבר: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' מא ובהנסמן לשם.

מצה הנק' לחמא עניא: פ' ראה טז, ג ובתרגומים שם. רמב"ן שם. מאמרי אדה"א ויקרא

ח"א ע' רצג. וש"נ.

ולא שמעו אל משה: וארא ו, ט. ראה גם לקמן ע' נד. תורת חיים בראשית ו, ד.

יצאו ממצרים . . . ת"ר אלף רגלי: בא יב, לו.

אני ראשון ואני אחרון: ישעי' מד, ו.

דא"ס המחי' את כולם יש בו הארת בחי' אני ראשון אך שהוא בהעלם ובפסח  
הי' גילוי בחי' זאת ע"י אכילת מצה כנ"ל.

**וזהו** ההפרש אשר בין פסח לשאר יו"ט כי בכל יו"ט צ"ל תחלה בחי' אתעדלית כמו שבועות ע"י סה"ע וכו' וגם שבת צ"ל תחלה ו' ימי המעשה ולפי ערך ההעלאה של וימ"ה ככה הוא המשכת העונג בשבת כמ"ש וקראת לשבת עונג, אבל בפסח הי' בחי' דילוג ממדרגה גבוה אשר אין אתעדלית מגעת לשם כלל והוא מבחי' התנשאות אשר בעצם וזהו בכבודו ובעצמו כי כבודו הוא זיו יקרי' ובעצמו הוא עצמותו היינו שהי' ההתגלות מבחי' כבודו אשר בעצמותו והוא הנק' אור א"ס שלפני הצמצום. וזהו ענין מצה זו שאנו אוכלים על שום מ"ה כו', כי מצה הוא בה' והי' הוא במילוי הי' כי בחי' הי' הוא בחי' מל' והמילוי הי' מרמז על בחי' מל' בעצם שהוא בהעלם תוך בחי' מל' המחי' כו', ובפסח הי' התגלות בחי' זאת מצד עצמו כי אין אתעדלית מגעת לשם כנ"ל, אך הכנה הוצרך להיות לזה שיהיו כלי מוכן לקבל, וענין ההכנה הוא מצה זו שאנו אוכלים שהוא בחי' לחם עוני בחי' שפלות לבד, זה הי' הכנה להיות נגלה עליהם מ"ה בכבודו ובעצמו. וזהו על שום מ"ה בחי' מה בעצם וכמו שאמר משה בואנחנו מה, שהי' בו גילוי אורא"ס בחי' מה בעצם. וזהו מצה זו שאנו אוכלים קודם חצות שהוא בחי' לחמא עניא הנ"ל בחי' קטנות כנ"ל הוא הכנה להיות נגלה עליהם מ"ה הקב"ה בכבודו ובעצמו כנ"ל וד"ל.



וקראת לשבת עונג: ישעי' נח, יג.

כבודו הוא זיו יקרי': תרגום יונתן לישעי' ו, ג. תרגום לתהלים עב, יט.

הי' הוא בחי' מל' . . מל' בעצם: ראה מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' מ. וש"נ.

בואנחנו מה: בשלח טז, ז. ח [ושם: ונחנו – ראה גם לקמן ע' כו. ע' קו. ע' קמא וע' רלז] מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' רצו. וש"נ. ראה סידור שחרית סג, ד. תורת חיים בראשית כא, ג ובהערה 24. לקמן ע' קו.

## יום א' דפסח תקע"ז

**עבדים** היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלקינו כו' וכת' בצאת ישראל ממצרים. הנה ענין יציאת מצרים היינו שיצאו ממצר הגרון. להבין זאת צריך להקדים כי ידוע שעיקר עבודת האדם הוא שיתפעל במוח ולב כמ"ש שמע ישראל ואהבת. שמע הוא במו"ח ואהבת הוא בלב כמ"ש ואהבת בכל לבבך כו'. ויש בזה ב' בחי' במוח והוא בחי' חכמה ובינה. וכן בלב יש ג"כ ב' בחי' אלו שהוא בחי' יראה ואהבה, ומהתפעלות המוח נמשך התפעלות בלב והוא כמו למשל אדם המטעים לחבירו איזה דבר בטוב טעם עד שיתפעל, והנה במוח מתחלה יראה ואח"כ אהבה ובלב תחלה אהבה ואח"כ יראה. והענין יובן עפ"י הידוע שאין דומה שמיעה לראי' כמו למשל אדם שצריך ליכנס להיכל המלך אזי מתבונן בגדולת המלך וקטנות ערכו לגבי המלך, ויש בזה אופנים שונים, לפי ערך ההתבוננות ככה הוא ערך הביטול אם מעט אם רב, כמו הביטול שלפני עושר או חכם הביטול הוא לפ"ע, משא"כ כשנכנס להיכל המלך ורואה את עצם המלך, הביטול אינו מצד הדעת וההתבוננות, כי הרי הוא רואה את עצם המלך ונק' הביטול הזאת בחי' ביטול במציאות. כמו"כ יובן בעבודת ה' בענין חוי"ב שבחי' בינה הוא התבוננות והשגת אלקות איך שהוא מחי' את כולם והוא העיקר, והעולם הוא רק בחי' טפל לבד הרי אין זה השגת מציאותו לבד והוא הנק' בחי' שמיעה מרחוק, ובחי' ראי' הוא בחי' חכמה שבחי' חכמה הוא לאסתכלא ביקרא דמלכא בחי' ראי' המהות ממש, כמו למשל שרואה עצם

עבדים היינו: מיוסד על ח"ב מד"ה לה"ע פסח ומצה בטה"מ תקס"ג ח"א ע' רפז (והנחת הר"מ שם ע' רפ). והמאמר שלפניו מיוסד על ח"א. ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקכט. סה"מ תרכ"ח ע' ככט ואילך. וע' קיח.  
מאמר זה נדפס גם באור התורה ויקרא כרך ד ע' תתקעא. וע"פ הנדפס כאן הוא מאמר מכ"ק אדמו"ר האמצעי. וראה להלן ע' תנ.  
בהכת"י כתב תחלה ד"ה והניף מיום ב' דפסח (הנדפס לקמן ע' לג) ואח"כ ד"ה זה. עבדים היינו . . . ויוציאנו ה' אלקינו: נוסח ההגדה. ואתחנן ו, כא.  
בצאת ישראל ממצרים: תהלים קיד, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' מו ואילך ובהנסמן שם.

שמע ישראל ואהבת: ואתחנן ו, ד. ה.  
שאין דומה שמיעה לראי': ראה מכילתא יתרו יט, ט. לקח טוב שלח יג, יח. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תלז. ושי"נ. תורת חיים בראשית לד, ג. שם נח מח, א. לקמן ע' רצ.  
השגת: אוצ"ל: רק השגת.  
בינה . . . שמיעה: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלח, ב. סידור ערב שבת קסה, א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקלז ובהנסמן לשם. תקס"ד ע' רו. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקמח. ושי"נ. לקמן ע' קמז. ע' רלח וע' שם.  
ראי' . . . חכמה: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכנויים מערכת ראי'. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שלב. ושי"נ. ויקרא ח"ב ע' תעא. ושי"נ. סידור ומאמרי אדה"ז שם. לקמן שם.  
לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לח, א. ב. פקודי רמז, ב. תרומה קלד, א.

המלך כנ"ל, כי חכמה הוא כח מ"ה ובמ"ה יש ב' פ"י הא' מ"ה הוא בלי מהות כמ"ש ואנחנו מ"ה בחי' ביטול במציאות. והב' הוא לשון מהות כמו ע"ס בלי מה בלי מהות, ושניהם עולים בקנה א', כי הוא בחי' ביטול במציאות מחמת מהות הדבר. והנה במוח תחלה הוא בחי' חכמה שהוא בחי' בושה מקמי קוב"ה בלי טעם ודעת. והנה בבושה יש ב' בחי'. הא' בושה שהוא אינו לעומק רק דרך מעביר אך המכוון של בושה זאת הוא בבחי' פנימי' והוא הנק' יראה עילאה ואח"כ בינה שהוא בחי' השגת אלקו' בהתבוננות באופנים פרטי' כנ"ל, ונולד מזה האהבה והתשוקה לה' וכמ"ש הנסתרות להוי' אלקינו, שבחי' י"ה שבמוח הן נק' נסתרות, ומתחלה הוא היו"ד שהוא בחי' חכמה ואח"כ ה' שהוא בחי' בינה. וכמו"כ יובן למעלה שבחי' חכמה הוא בחי' נקודה בחי' העלם עדיין ובחי' בינה הוא שנאצל מהמאציל כח להיות אלקו' בבחי' בינה שהוא השגה יש מאין. והנה לכאורה אינו מובן שהרי בחי' אבא הוא מקור החסדים ולפי הנ"ל הרי מבינה נולד האהבה. אך הענין הוא שבחי' בינה שהוא השגת אלקות ונולד מזה האהבה והתשוקה לה', יש בזה ג"כ היפוכו שהוא המרירות מצד ריחוקו מאלקות שהוא היפך האהבה משא"כ בחי' יראה עילאה בחי' חכמה שהוא מצד ראי' המהות אין בזה ההיפוך כלל, שהרי הוא מצד עצם ומהות הדבר ולא מצד התבוננות שלו כלל, ולכן אבא הוא מקור החסדי'. והנה ב' בחי' אלו הם בלב ג"כ כמאמר הלב שומע הלב רואה, אך שבלב הוא להיפוך, מתחלה אהבה ואח"כ יראה כו'. והנה ההתפעלות המוח שנמשכים בלב הרי נראה שהם באים בשינוי המהות כי במוח הוא בחי' השגת שכלי' ובלב הוא בחי' התפעלות הלב. והטעם הוא מפני שיש מצר הגרון המפסיק בין המוח והלב שדרך מצר הגרון עובר ההתפעלות ולכן נעשה בשינוי המהות.

**והנה** כעת י"ל ענין יציאת מצרים שיצאו ממצר הגרון. הנה כתיב לבי ובשרי ירננו אל אל חי. הנה אל חי הוא בחי' עצמו' אלקו' בחי' מהות,

---

חכמה הוא כח מ"ה: זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א. לד, א.  
 מ"ה . . בלי מהות . . מהות: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' ת. וש"נ. תורת חיים בראשית א, ג ובהנסמן במראי מקומות לשם.  
 ואנחנו מ"ה: נסמן לעיל ע' כו.  
 ע"ס בלי מה בלי מהות: ספר יצירה פ"א, מ"ב ובמפרשים שם.  
 הנסתרות להוי' אלקינו: נצבים כט, כח.  
 י"ה . . נסתרות: ראה תקוני זהר ריש תכ"ב.  
 אבא . . מקור החסדים: ראה סידור שער התפילין ט, סע"א ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקי. וש"נ. דברים ח"א ס"ע רלז. וש"נ.  
 הלב שומע הלב רואה: קהלת רבא פ"א, טז.  
 לבי ובשרי ירננו: תהלים פד, ג.

ובשרי הוא בחי' הבל הלב אשר מיני' אתעביד קלא, כי ידוע שהקול שהוא מורכב מאמר' גשמי' נמשך מחיצוני' הבל הלב ולבי קאי על הבל' פנימי' שבלב, ובין לבי ובין בשרי ירננו אל אל חי. הענין יובן עפ"י מה שמבואר בספרי הרפואה שיש שלשה מיני גידים, גשמי' ורוחני' ועוד היותר רוחני', גידי' גשמי' הוא הנק' גידי הרגשה והתנועה כמו למשל שמרגיש בראש כאב הרגל, הרי נראה שיש חיבור ראש ורגל והחיבור הוא ע"י גידי' הנמשכי' מן המוח שבמוח הוא בחי' כללות החיות וגידי התנועה והרגשה שהם המחברים ראש ורגל יחד ולכן כשיש כאב ברגל מרגיש הראש או כשרוצה להתנועע בא' מאיבריו אזי תיכף פועל האבר הרצון אשר במוח. והטעם הוא מצד גידי התנועה המחברים הראש והרגל יחד. ויש אברים אשר אין בהם גידי' כ"כ כמו בעקביים לכן אינו שומע המוח כאב העקביים כ"כ. וכן יש באיברים פנימי' אשר אין בהם גידי התנועה כ"כ כמו הריאה שאין בה גידי התנועה לחבר' עם המוח לכן אינו שומע המוח כאב הריאה כמבואר בס' הרפואה. ויש עוד גידי' הנק' גידי הדם והם הנק' גידי החיות אשר בהם וע"י יומשך חיות מהמוח לכל האיברים כי הדם הוא הנפש והם הגידי' אשר יש בהם דם והם ממשיכים החיות מהמוח בכללו' אל הלב ולב פליג לכל שייפין ואיברים ויש בהם הלוח ושוב שהולכים ושבים, ועכ"פ איך שיהי' על ידם נמשך הדם לכל האיברים והם היותר רוחני' מגידי התנועה שהרי גידי התנועה הוא ענין גשמי אחר שחי שיוכל להתנועע וגידי הדם הם הגידי' אשר על ידם חי. ויש עוד גידי' היותר רוחני' גם מגידי החיות והם הנק' עורקי' ובתוכם אין דם רק ע"י נמשך רוח החיים כמו שאנו רואים שתיכף אחר אכילת האדם קודם שנתעכל ונהפך לדם מתחזק גופו, הטעם הוא כי יש גידי' שנק' עורקים בלא דם שהם הממשיכים רוח החיים בכל האיברים.

**והנה יש עוד בחי' היותר רוחני מכל הג' בחי' אלו והוא הקול כי הנה ידוע שקול הוא מעורר הכוונה ויש כוונה בלב כמו אם כיון לבו וכוונה**

הבל . . מיני' אתעביד קלא: ראה זהר תזריע מז, ב.

שהקול שהוא מורכב מאמר': ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מג, ב. תצוה קפד, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרנא. ושי"נ. תורת חיים בראשית לט, ד ובהנסמן במראי מקומות לשם. בספרי הרפואה שיש שלשה מיני גידיים: ראה גם עץ חיים שער (מ) פנימיות וחיצוניות דרוש יב. שער (מא) החשמל פ"א. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תקטז ואילך ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקצו ואילך. ושי"נ. וראה גם לקמן ע' קלד וע' רמ.

כי הדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

ולב פליג לכל שייפין: ראה זהר שלח קסא, ב. (רעיא מהימנא) פינחס רכא, ב. אגרת הקדש סל"א. תורה אור בראשית ז, ד. לקוטי תורה שיר השירים כט, ב. לא, א. שקול הוא מעורר הכוונה: ראה ראשית חכמה שער הקדושה ספטי"ו. מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' נה ובהנסמן לשם. הנסמן במראי מקומות לתורת חיים נח נב, ד. אם כיון לבו: ברכות יג, א (במשנה).

במוח, וענין כוונה היינו ההתפעלות שנעשה מהשכלה אשר במוח והוא המכוון והתמצית העולה מהשכלה, ולא כמו שהעולם סוברים שההתפעלות הוא למטה מהשכל שהרי מחמת השכל הוא נתפעל, כי אדרבה ההתפעלות הוא מצד עצם הנשמה שהנשמה נלקחה מאלקו' לכן מיד כשמשכיל איזה ענין אלקו' נתפעל מזה, נמצא שההתפעלות הוא מצד אלקו' ולא מצד השכל, והשכל אינו אלא דרך מעביר שבו ועל ידו יתפעל הנשמה מצד העצם. וכן כונה אשר בלב הוא בחי' התפעלות מצד עצמות אלקו'. והנה אם הקול מעורר הכונה, מוכרח להיות ששרש הקול הוא למעלה מהכונה. והענין כי יש תענוג ושמחה שהוא במוח ולב, במוח נק' תענוג ובלב שמחה, כי הטעם שמתפעל מוכרח להיות שיש לו תענוג מזאת ההתפעלות שאם לא הי' מתענג מזה לא הי' מתפעל. כמו"כ יובן בעבודת ה' שמחמת שיש בנשמה בחי' תענוג מאלקו' כמ"ש אז תתענג על הוי', לכן מתפעלת מאלקו', נמצא שהתענוג הוא גורם התפעלות. והנה כשהקול מעורר כונה מוכרח להיות ששרשו הוא בתענוג והוא כמו ענין שיר שהיו הלויים אומרים על הקרבן, כי הקרבן בא על עון, כי אם עבר עבירה קונה לו קטיגור א' וע"י הקרבן כתיב ונרצה לו לכפר עליו. ולמה הי' השירה, אך הענין הוא כי השיר הוא בכדי להמתיק הגבו' ולהיות קטיגור נעשה סניגור, כי ע"י קול השיר נתעורר תענוג עליון והוא כמו ענין אנפאה דמלכא נהירין כמו למשל מלך ב"ו שכשהוא בתענוג אזי מי שבא אצלו לדבר דין על חבירו ששונאו כשהוא רואה שהמלך הוא בחדוה ותענוג אזי נתהפך ממש מן הקצה אל הקצה ויבוטל אצלו השנאה שהי' לו על חבירו. כמו"כ יובן למעלה שע"י קול השיר נתעורר תענוג עליון ונתמתקו כל הגבו' ונהפך קטיגור להיות סניגור כו'. ודוגמא לזה מצינו כמו בעת שמחת האדם מספק ביד או להיפך בעת שיש לו עצבות גדולה שובר בידי, והסיפוק ביד אינו כמו גידי התנועה הנ"ל שמתנועע מחמת שרוצה במוח כי הרי אנו רואים שאינו תלוי מצד בחירתו כלל, שבעת שהוא בשמחה רבה אזי מוכרח לספק ביד ואין בו בחירה להיות מונע א"ע שלא לספק, אך הטעם הוא כי עצמו' השמחה והתענוג יוכל להתגלות באצבעות ידיו הגשמיים. כמו"כ יובן בענין הקול שהוא מורכב מאמ"ר

---

אז תתענג על הוי': ישע"י נח, יד.

שיר שהיו הלויים אומרים: סוף מס' תמיד. ראש השנה לא, א.

שיר . . על הקרבן . . עון: ראה זהר ויקרא ח, א (ובאור החמה שם). הנסמן באור התורה כאן ע' תתקעג.

עבר עבירה קונה לו קטיגור א': אבות פי"ד, מ"א.

ונרצה לו לכפר עליו: ויקרא א, ד.

קטיגור נעשה סניגור: ע"פ ברכות נט, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ז. וש"נ. ח"ב

ע' תקפו וע' תרס ואילך. לקמן ע' שמה.

אנפאה דמלכא נהירין: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלג, ב. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים

ע' לו. וש"נ.

גשמי" מ"מ בו ועל ידו יוכל להתגלות עצמו התענוג, וזהו ענין לבי ובשרי שגם בחי' לבי שהוא בחי' הבלי' פנימי' שבלב ג"כ ירננו אל אל חי כנ"ל שבחי' קול מעורר כונה פנימי' במוח ולב.

**והנה בשעת יצ"מ יצאו ממצר הגרון היינו שהיתה מדרגתם גבוה גם מבחי' קול הנ"ל, שהרי גם בחי' זו הוא בהלבשה בבחי' קול ואינו כמו עצמו' ומהות הנשמה, משא"כ ביצ"מ הי' גילוי עצמו' הנשמה כמו שהיא למעלה ממש שהרי יצאו ממצרים ת"ר אלף רגלי אנשים וטף בלי טעם ודעת, זהו הוראה שהי' בהם גילוי הנשמה כמו שהיא בשרשה לכן לא רצו להשתקע בנו"ן שערי טומאה ולא בא בהלבשה דרך מצר הגרון כלל, כי פסח הוא בחי' דילוג שדילג בחי' גרון והדילוג הי' מבחי' פנימי' אבא ונתלבש למטה בבחי' קטנות כמאמר הא לחמא עניא כו', וזה הי' הכנה למת"ת, שבמת"ת הי' בחי' פנ"פ דיבר ה' שמלמעלה הי' התגלות בחי' פנימי' אבא ובתוך בני' נתקבל ג"כ בבחי' פנימי'. וזה הי' ע"י הכנה מתחלה בפסח שהי' גילוי בחי' פנימי' אבא בבחי' קטנות למטה ע"י זה זכו במת"ת לפנ"פ דיבר ה' עמכם.**

**והנה עפ"י הנ"ל יתורץ הקושיא מה שמתחלה עושים קידוש בפסח ואח"כ אכילת מצה, ומכאור בס' הקבלה שקידוש הוא בגדלות דאבא ומצה הוא בחי' קטנות, וא"כ הי' צריך להקדים תחלה אכילת מצה שהוא בחי' קטנות ואח"כ קידוש שהוא בחי' גדלות, כי הרי צריך לילך בהדרגה מנמוך לגבוה שאם אין לו בחי' קטנות עדיין איך יגיע לבחי' גדלות. אך עם הנ"ל יתורץ כי בפסח הי' דילוג מבחי' גדלות דאבא שלא בסדר והדרגה דרך מצר הגרון לכן עושים תחלה קידוש ואח"כ אכילת מצה, וה"ז כמשל בע"ת שהי' מקושר בעומק רע בתחלה ואח"כ כשמתעורר בתשובה ההתעוררות הוא שלא לפי ערך נשמתו כלל ויכול להשיג השגה באלקו' אשר לא לפי ערך נשמתו ג"כ, והטעם משום דמשכין ל"י בחילא יתיר ואחר עשיית התשובה אזי הולך בהדרגה להתבונן במוח ולב באלקו' ומתפעל לפי ערך נשמתו. כמו"כ יובן בענין יצ"מ כמ"ש**

יצאו ממצרים ת"ר אלף רגלי: בא יב, לו.

פסח הוא בחי' דילוג: רש"י בא יב, יא. יג. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע'

תקלד.

הא לחמא עניא: נוסח הגדה של פסח. ראה שער האמונה פ"א. פ"ד ואילך.

שבמ"ת . . פנ"פ דיבר ה': ואתחנן ה' ד.

בס' קבלה: ראה גם פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות פ"ז.

ומ"ש בפע"ח שהמצה היא גדלות שני דאבא ראה דרך מצותיך מצות חמץ ומצה ע' 46

ובשולי הגליון שם (במהדורת תנש"א).

דמשכין ל"י בחילא יתיר: ראה זהר ח"י שרה קכט, ב. אגרת התשובה פ"ה. תורת חיים נח

ס, ב ובהנסמן לשם.

מאפילה לאור גדול וכמ"ש העם ההולכים בחושך ראו אור גדול שהיו במצרים משוקעים בנו"ן שערי טומאה ויצאו לאור גדול כמ"ש ובמורא גדול זו גילוי שכינה והיו כמו ענין בע"ת לכן יתכן שיהי' תחלה קידוש בחי' גדלות ואח"כ מצה בבחי' קטנות כמו משל הבע"ת שיכול להשיג דבר גדול אשר לא לפי ערכו כמ"כ יובן ענין הנ"ל שהגם שלא יש עדיין בחי' קטנות יכולים להשיג בחי' גדלות כנ"ל וד"ל.



כמ"ש מאפילה לאור גדול: משנה פסחים קטז, ב. נוסח ההגדה פיסקא לפיכך [ושם: ומאפילה].

העם ההולכים בחושך: ישעי' ט, א.

במצרים משוקעי' בנו"ן שערי טומאה: ראה זהר חדש יתרו לא, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רסב. וש"נ. תורת חיים לך צא, ד ובהנסמן לשם. ובמורא גדול זו גילוי שכינה: תבוא כו, ח ובספרי שם. הגדה של פסח.



יום ב' דפסח, תקע"ז לפ"ק

**והניף את העומר תנופה כו' להבין ענין הנפת עומר השעורים וידוע ששעורה הוא מאכל בהמה. וגם ענין תנופה שהוא תנ"ו פ"ה. הנה כתיב יוצר משרתים ואשר משרתיו, יוצר משרתים קאי על המלאכים שנבראו בכל יום מבירורי נוג"ה שע"י עשיית האדם איזה מצוה כמו הנחת טלית כו' שהצמר הוא מק"נ או ע"י נתינת צדקה וכדומה נברא מזה מלאך, וכן ע"י מחשבותיו הטובים ודיבורו בת"ת נבראו מלאכים והוא הנק' בלשון קבלה בירורי נוגה, כי הנפש הבהמ"י שרשו מק"נ וכשעושה איזה מצוה וכו' אזי נק' בירורי נוג"ה, ובלשון רז"ל העושה מצוה אחת כו' וכמ"ש חונה מלאך ה' סביב ליראיו שהיראים הם העושים את המלאכים. והנה על אלו המלאכים נאמר יוצר משרתים שנבראים בכל יום ונכללים במקור חוצבם כנר בפני האבוקה כמ"ש מצמיח חציר לבהמה וכתוב בזוהר בהמה רבה דרביעא על אלף טורין ושתי לון בגמיעה חדא כו' פ"י כמו חציר עד"מ שנגדל בכל יום והבהמות אוכלים אותו כמו"כ המלאכים אלו שנבראו בכל יום נכללו בפי בהמה רבה שהוא שם בין בחי' מל', ואשר משרתיו היינו המלאכים שנבראו משי"ב כמו שמים וארץ ועומדים תמיד במדרגה א' ואינם תלויי' כלל מצד מעשה התחתונים. והנה**

---

והניף את העומר תנופה: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בלקוטי תורה אמור לו, א. מאמרי אדה"ו הנחות הר"פ ע' מב [ושם ההתחלה ולתוס' ביאור]. וראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרנ.

מאמר זה נדפס גם במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרמג.  
והניף את העומר תנופה: אמור כג, יא. טו [התנופה]. יז [תנופה]. ראה גם לקמן ע' מו.  
מאמרי אדה"א ויקרא כאן וש"נ].

עומר השעורים: מנחות סח, ב. תורת כהנים ויקרא ב, יד. רמב"ם הל' תמידים ומוספים פ"ז, הי"א.

ששעורה הוא מאכל בהמה: ראה פסחים ג, סע"ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תרמג.

תנופה שהוא תנ"ו פ"ה: זהו בלק קפת, ב. וכן צ"ל במאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תרמג וע' תרנב.

יוצר משרתיו ואשר משרתיו: ברכת יוצר. ראה איכה רבא פ"ג, ח. טור אורח חיים סנ"ט. סידור שחרית פט, ד [והוא נדפס ב]תורת חיים ויחי רלח, ב. ביאורי זוהר שמות לו, ג. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תרמג. בראשית ע' קכו.

הנפש הבהמ"י שרשו מק"נ: ראה עץ חיים שער (מט) קליפת נוגה פ"ג. תניא ספ"א. פ"ז. העושה מצוה אחת: אבות פ"ד, מ"א. קדושין לט, ב (כמשנה).

חונה מלאך ה' סביב ליריאיו: תהלים לד, ח. וראה גם לקמן ע' רד. מצמיח חציר לבהמה: תהלים קד, יד.

בהמה רבה דרביעא על אלף טורין: ראה זהר בראשית יח, ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יב.

שם בין בחי' מל': ראה עץ חיים שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש ז.

כדוגמא זו יובן ענין הנפת עומר השעורי' מאכל בהמה היינו שיוכלל בפי בהמה רבה בחי' מל' שם ב'ן, וזה תנו פ"ה להעלות אותו לפה בהמ"ה רבה.

**וי"ל** הטעם שנק' שעורה. הענין הוא כי שעורה הוא שעור ה' פי' ה' הוא ה"ג מנצפ"ך המחלקות ומפרידות הבל הדיבור, כי ידוע שיש כ"ב אותיות וה"ג הם המחלקות ומפרידות כו', כמו למשל שנוטל אות זה ואות זה אזי נעשה תיבה באופן זה, או שמצרף האותיות באופן אחר ויש בזה ריבוי אופנים שונים כמו שאנו רואים בד' יסודות ארמ"ע הרבה מדרגות כמו מתכת הוא מיסוד האש ואבנים הוא מיסוד המים כמ"ש אבנים שחקו מים. זהו ההפרש בכלל שזה הוא מיסוד האש וזה מיסוד המים, אך ביסוד האש גופא יש הרבה אופני' חלוקי' כי ידוע שיש כמה מיני מתכות וכן באבנים יש כמה מיני אבנים וכמו"כ בצומח יש עשבים שממית' ויש עשב שמחי' מפני שעשב המחי' הוא מחסדים ושממית הוא מגבו'. ויש בעשבים המחי' הרבה חלוקי אופנים וכן בחיות ובהמות ועופות יש הרבה חלוקי' כמו הנשר הוא רחמני ועורב הוא אכזרי זהו כלל ההפרש וביניהם יש כמה פרטי' כנ"ל. וכן במדבר ג"כ יש שכל נוטה כלפי דין ויש שכל נוטה לחסד ובין אנשים אשר שכלם נוטה לחסד יש ביניהם גופא כמה אופנים פרטי' וכן אנשים אשר שכלם נוטה לדין אין דעותיהם שוות באופן א' הגם שכולם נוטים לדין. וכן למעלה במלאכים מיכאל וגבריאל הם שני הפכי' חו"ג שמיכאל הוא שר של מים וגבריאל הוא שר של אש. ויש במיכאל גופא ק"פ אלף מדרגות כידוע. והטעם הוא מצד שעור ה'

שעורה הוא שעור ה': זהר בלק קפת, ב. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' שטו. ע' ת ואילך. וע' תתלו.

ה"ג מנצפ"ך: ראה שער היחוד והאמונה ספ"ד. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רלו. מנצפ"ך: ראה תוד"ה גרועי שבת קד, א. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא שם.

בד' יסודות ארמ"ע: ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים ה'תש"ח ע' 204 הערה ו. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ט ע' רלט.

אבנים שחקו מים: איוב יד, יט. ראה גם לקמן ע' שמו. [ובהבא להלן] מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' כו.

הנשר שהוא רחמני ועורב הוא אכזרי: נסמן לעיל ע' כד.

שמיכאל . . מים וגבריאל . . אש: ראה ספר המאמרים תרל"ה ח"א „ברע"מ פ' פינחס דף רך"ה ע"א . . וע"פ פי' זה דרע"מ נא' בכל בכל הדרושים מיכאל . . מים וגבריאל . . אש". וראה גם בהערות המו"ל שם. ספר הבהיר (ס"ט) ס"א הובא בהשמטות לזהר בראשית (סכ"ט) רסג, א. במדבר רבא פי"ב, ח. ושי"נ. מגלה עמוקות אופן קעז. לקמן ע' שלו.

במיכאל גופא ק"פ אלף מדרגות: במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רכז מציין לזהר פקודי (וראה בהנסמן לשם. ויקרא כאן ע' תרמה. דברים ח"ג ע' אי"ח. דרושי חתונה ח"ב ע' תעא. לקמן ע' שמח ושם: תק"פ אלף). ובהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים ה'ש"ת ע' 40 „כנראה הוא ע"פ מ"ש בוהר (ח"ג קנד, א) וא"כ צ"ל כאן קפ"ו אלף . . ולא קפ"ד להעתיק גם מספר המאות שבזוהר שם".

שהוא בחי' ה"ג מנצפ"ך המחלקות כו' שבדיבור ושרש הדיבור הוא ממחשבה כמו למשל אדם מה שמחשב הוא מדבר, וראי' לדבר שהרי מיד כשרוצה לדבר אזי מדבר וא"צ שיהוי זמן כלל להתיישב בדבר איך שיהיו הצירופים, אך הטעם הוא שהאותיות אלו עצמן כבר היו מצורפי' במחשבה והוא הנק' פתוחי חותם וכמאמר עקבי לאה שהוא סוף אותיות המחשבה נכנסים תוך ראש רחל שהוא בחי' דיבור, וכמו"כ למעלה יש עלמין דאתכסיי ועלמין דאתגליין כמו מאמר יהי אור יהי רקיע שרשם מבחי' עלמין דאתכסיי.

**ועתה** י"ל בחי' אדם למעלה שהוא בחי' שם מ"ה. להבין זאת צריך להקדים מארז"ל כשם שהנשמה ממלא את כל הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, ולכאורה אינו מובן מה שארז"ל מה הנשמה כו' ולא אמרו מה הנפש, שבנפש הטבעי' ג"כ יש שכל ומדות. אך הענין כי הנה כתיב בצלם אלקים עשה את האדם לכן מבחי' נשמה דייקא יובן למעלה ג"כ, כי הנה האדם הוא כלול מעליונים ותחתונים, בחי' הנשמה אשר בו ונק' בחי' אדם הוא מבחי' הוי' אשר למעלה מאלקי' בחי' סוכ"ע ובחי' הנפש הבהמי' הוא משם אלקי' בחי' ממכ"ע, כי כל התהוות הוא משם אלקי' וכמ"ש מלך אלקי' על גוים, כידוע

פתוחי חותם: תצוה כח, יא.

עקבי לאה . . נכנסי' תוך ראש רחל: ראה עץ חיים שער (לח) לאה ורחל פ"ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רנג ואילך. דברים ח"א ע' ריא וע' רפג. ח"ג ס"ע תתק.

לאה . . אותיו' המחשבה: ראה סידור שחרית ס, ג. טט, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קג. ושי"נ. לקמן ע' קמב.

רחל . . דיבור: ראה עץ חיים שער (ד) אח"פ פ"א. סידור שם. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רכו. לקמן שם.

עלמא דאתכסיי' ועלמין דאתגליין: ראה זהר בראשית ית, א. (סתרי תורה) ויצא קנב, א. קנת, רע"ב. וארא כט, ב. תקוני זהר בהקדמה א, סע"א ואילך.

יהי אור יהי רקיע: בראשית א, ג. ו.

אדם . . שם מ"ה: ראה עץ חיים שער (י) התיקון פ"ג. הנסמן במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב לע' תקסז. תורת חיים בראשית ט, א ובהנסמן לשם.

כשם שהנשמה . . כך הקב"ה: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשצה ובגמ' א' להיפך מה הקב"ה ממלא כך הנשמה. ברכות י, א. ויקרא רבא פ"ד, ת. מדרש תהלים (קג, א) הובא

בלקוטי תורה אמור לא, ב. לקמן ע' רמז.

בצלם אלקי' עשה את האדם: נח ט, ו.

האדם הוא כלול: ראה זהר בראשית לד, ב. ובלקוטי לוי יצחק שם. ספר המאמרים תקס"ו ע' רכת. לקמן ס"ע קכח ואילך.

הנשמה . . מבחי' הוי' . . הנפש הבהמי' . . משם אלקי': אגרת התשובה פ"ד. שער היחוד והאמונה פ"ו.

הוי' . . בחי' סוכ"ע . . אלקי' . . בחי' ממכ"ע: ראה גם לקמן ע' שכט. ושי"נ.

מלך אלקי' על גוים: תהלים מז, ט.

שיש ק"ך צירופי אלקים ע"ב בקדושה ומ"ח בקליפה כמ"ש ונתתי מופתים באדמת בני ח"ם, שממ"ח צירופי האחרונים מקבלים חיצונים ג"כ יניקה וכמ"ש מלך אלקים על גוים כו', וזהו שאמר פרעה לא ידעתי את הוי' כי יניקתם הוא משם אלקים, והתהוות המלאכים ואופנים הוא ג"כ מבחי' אלקי' לבד מע"ב צירופי' עד שנשתלשל עד ע' שרים להחיות חיצונים כו', ונפש הבהמית שמישראל נלקחה ג"כ מע' שרים, רק שבאוה"ע הוא מרע שבנוגה ונפשות ישראל הוא מטוב שבנוגה, נמצא שבאדם יש ב' בחי', בחי' הנשמה אלקי' היא מבחי' הוי' בחי' סוכ"ע, ונפש הטבעי' הוא מבחי' שם אלקים, ולכן כתיב אתה הראת לדעת כי הוי' כו', כי דוקא הנשמה יכולה להשיג איך שהוי' הוא אלקים מטעם שנלקחה משם הוי'. והנה הנפש אלקית הוא מלובש תוך נפש הבהמית שהרי במה נתפעל במוח ולב הוא באותו השכל עצמו שבזה העולם. וזהו מה הנשמה ממלא את כל הגוף כי גוף אין פירושו גוף גשמי רק קאי על נפש הטבעי' שהנשמה מלובשת תוך נפש הטבעית, כך הקב"ה שהוא הוי' בחי' סוכ"ע כי קדוש הוא, ענין קדוש ומובדל כו' ממלא את כל העולם והוא בחי' התלבשות סוכ"ע בממכ"ע.

**והנה** בזה יובן ענין פסח וסה"ע שלילה ראשונה של פסח הי' בהם גילוי בחי' הוי' בחי' סוכ"ע, כמו שהנשמה בשרשה היא מבחי' סוכ"ע ולכן יצאו טף ונשים ת"ר אלף רגלי ממצרים בחי' מס"נ בתכלית מצד בחי' ההכרה החזקה כמשל התינוק שהולך אחר אביו, כמו"כ ע"י שהי' גילוי בחי' הוי' בנשמותיהם לכן נמשך הגוף ממילא כו' והלכו ממצרים, זהו בחי' לילה ראשונה של פסח. ואחר לילה הראשונה התחיל ספה"ע. וענין ספה"ע הוא בכדי להפך את נפש הטבעי', כי יש ז' מדות רעות וז' כלול מז' לכן צריך לספור מ"ט יום כמארו"ל מצוה למימני יומי מצוה למימני שבועי, בכדי לברר המדות רעות של נפש הטבעי'. וכ"ז הי' הכנה למת"ת. וצ"ל זה שלמה הי' הכנה למת"ת מספה"ע שהוא להפך הנפש הטבעי', והלא לילה הראשונה של פסח הי' גילוי הנשמה כמו

ק"ך צירופי אלקי': נסמן לעיל ע' יא.

ונתתי מופתים באדמת בני ח"ם: ע"פ ברכת אמת ואמונה (תפלת ערבית).

לא ידעתי את הוי': שמות ה', ב. ראה סידור שער החנוכה רעא, סע"ב. תורה אור מקץ מג,

רע"א. תצוה פה, ב.

ונפש הבהמית שמישראל . . מע' שרי': ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' תקח ובהנסמן

לשם.

אתה הראית לדעת: ואתחנן ד, לה.

קדוש הוא ענין קדוש ומובדל: ראה תורת כהנים ורש"י ר"פ קדושים. כוזרי מאמר ד, ס"ג.

מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקסד. וש"נ.

ת"ר אלף רגלי: בא יב, לז.

מצוה למימני יומי . . שבועי: מנחות סו, א.

שהיא בשרשה שהוא יותר טוב מספה"ע שהוא להפך הנפש הטבעי ולמה לא הי' זה הכנה למ"ת. וידוע שענין מת"ת הוא מ"ש אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה כו', ואנכי הוא בחי' אנכי מי שאנכי בחי' כתר שבכתר כי אית רצון ואית רצון. אית רצון אשר הוא מצד הטעם ודעת. והנה ברצון זה אשר מצד הטעם ודעת ודאי יש דבר והיפוכו, כמו למשל שרוצה הדבר הזה וההיפוך מזה אינו רוצה כי הטעם מחייב שהדבר הוא נגד רצונו ובהרצון אשר למעלה מן הטעם שהוא רצון עצמי לכאורה הי' נראה שאין בו דבר והיפוכו, כי הרי הוא בחי' עצמיות. אך באמת גם בבחי' עצמי' הרצון שהוא בחי' רצון אשר למעלה מן הטעם ג"כ יש דבר והיפוכו, ואדרבה שם הוא יותר לעומק, כמו למשל אדם שרוצה לחיות שבודאי הוא בחי' רצון אשר למעלה מן הטעם הרי יש בו ההיפוך שהוא אינו רוצה למות, או כמשל שהוא רוצה בפרנסה בכדי להחיות נפשו הרי ההיפוך מה שנגד זה אינו רוצה, נמצא שבבחי' רצון זה ג"כ יש בחי' התחלקי' ימין ושמאל. כמו"כ יובן הענין הנ"ל שבמת"ת הי' גילוי אנכי מי שאנכי בחי' כ"ע אשר למעלה מן הטעם, כי אין טעם לרצון כלל מטעם שהוא בבחי' עצמי', ובבחי' עצמי' ג"כ יש דבר והיפוכו ימין ושמאל. וזהו אנכי ולא יהי' לך אנכי הוא שורש רמ"ח מ"ע שזהו בחי' עצמי' רצונו שרוצה בו ולא יהי' לך הוא שס"ה ל"ת כי הוא ההיפוך מעצמותו שאינו רוצה בו. וזהו אנכי ולא יהי' לך בדיבור אחד נאמרו היינו שאין בו התחלקות קוין רק ממילא יחייב היפוכו שהוא נגד עצמי' רצונו אינו רוצה בו, כי הרי זהו נגד עצמותו. וענין עשרת הדברות שהוא ה"ח וה"ג הוא הבחיר והתמצית מכל מ"ע ומכל מל"ת. וא"כ הקושיא גדולה מפני מה ההכנה למת"ת שהוא כתר שבכתר הוא מספה"ע שהוא לברר נפש הטבעי ולא מלילה ראשונה של פסח כנ"ל.

**אך** להבין זאת צריך להקדים מה שמבואר בס' הקבלה שענין הספירה הוא להמשיך מקיפי' דמדות ממקיפי' דבינה, כי יש פנימי' בינה ופנימי'

אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה: יתרו כ, ב. ג. מכות כד, רע"א.

אנכי מי שאנכי: נסמן לעיל ע' ב.

אנכי . . . כתר: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רנו, ב.

אית רצון ואית רצון: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א: מצחא דאקרי רצון כו' – הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תרמו.

אין טעם לרצון: ראה יונת אלם לרמ"ע מפאנו פ"ב. תורת חיים נח סג, א ובהנסמן במראי מקומות לשם.

אנכי הוא שורש רמ"ח מ"ע . . . שס"ה ל"ת: ראה זח"ב (יתרו) צא, א. (תוספות) רעו, א.

שליה ר"פ יתרו שטו, ב. תניא רפ"ב.

אנכי ולא יהי' לך בדיבור א' נאמרו: ראה שו"ע אדה"ו חאו"ח סתצ"ד, ס"ח. תורת חיים

בראשית מה, ד ובהנסמן במראי מקומות לשם.

הספירה . . . ממקיפי' דבינה: ראה גם תורה אור מגלת אסתר צו, ג. מאמרי אדה"א ויקרא

ח"ב ע' תרנב.

מדות אך הספי' הוא להמשיך מקיפי', וענין פנימי' בינה יובן עד"מ אדם שיש לו איזה פחד מאיזה דבר מחמת שהתבונן בשכלו שצריך לפחד מדבר כזה אזי נתפעל בלבו בבחי' פנימי' ג"כ ותלוי הפחד לפי ערך ההתבוננו' אם לעומק אזי מתפעל יותר בפחד ואם אינו לעומק לא יתפעל בפחד כ"כ, וגם אם מתפעל בפחד לעומק יוכל להיות שבהמשך הזמן ישתכח הפחד מלבו והי' כלא הי'. כמו"כ יובן בעבודת ה' שאם ההתבוננות הוא איך שהקב"ה מחי' את כולם היינו שהעולם חי מאלקות ונמצא שה' הוא העיקר והעולם הוא טפל, נמצא לפי"ו שה' בשמים והעולם חי ממנו, מהתבוננות כזאת נעשה בחי' או"פ בלב, כי בבינה ג"כ הוא בחי' פנימי' שמתיישב בכלי השגתו, ויוכל להיות שאחר התפלה כשיעסוק בעסקי העולם אזי ישכח ממנו חוש אהבה זו, ולא זו בלבד אלא שגם אהבה זרה יכנס בלב לעשות ההיפוך לגמרי. ובחי' מקיפי' דבינה הוא כשההתבוננות הוא מבחי' א"ס היינו כנ"ל שמתבונן איך ואתה מחי' את כולם אבל אינו עושה העולם טפל לבד רק שמתבונן איך שבבחי' ממכ"ע יש הארת בחי' א"ס כמו למעלה ממש, וראי' לדבר שהרי מחדש בכל יום מע"ב שחידוש ההשפעה מאין ליש הוא בלי הפסק, מזה מורה שבחי' א"ס הוא למטה כמו למעלה, מבחי' התבוננות כזאת נעשה בלב ג"כ בחי' מקיפי' והתועלת מהתבוננות כזאת היא שלא יופסק עולמי' כי המקיף הוא בחי' שמירה מחיצונים ובל' הקבלה נק' חשמל שמקיף עד מתחת רגלי זו"ג.

**ועתה** יובן ענין סה"ע, כי ענין סה"ע הוא לברר ז' מדות רעות של נפש הטבעי' ואין המכוון להיות בחי' אתכפי' לבד לפי שעה, רק להיות בחי' התהפכות המדות לגמרי, ואיך אפשר להיות זאת שיהפכו המדות כי ידוע שיש ז' מדות רעות וז' כלול מז' וע"י הספי' כולם יהפכו לטוב, הטעם הוא כנ"ל, שענין ספי' הוא בבחי' מקיפי' דבינה, כי ידוע שהיום הוא בגי' ג"ז ואל הוי' ג"כ בגי' ג"ז שהוא בחי' כתר, וזהו שאנו אומרים היום יום א' כו' היינו להמשיך מבחי' כתר, והתועלת ממקיפי' דבינה הוא שלא יהי' הפסק עולמי' לאהבה דקדושה ולא יהי' מקום כלל למדו' רעות רק כולם יהפכו לה'. וזהו מה שכתוב ז' שבועות תמימות תספור לך, כי ענין תמימות יש בו ב' פי', הא' שיהי' בשלימות שלא יהי' פגום, כי אם יש מקום לאהבה זרה ליכנס אזי פוגם

ואתה מחי' את כולם: נחמי' ט, ו.

חשמל שמקיף עד תחת רגלי זו"ג: ראה עץ חיים שער (מב) כללות דרושי אבי"ע פי"ג.

הנסמן במראי מקומות בתורת חיים נח נח, א.

שהיום הוא בגי' ג"ז: ראה פרי עץ חיים שער (כב) ספירת העומר פי". הנסמן במאמרי

אדה"א ויקרא ח"א ע' שז.

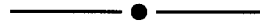
ואל הוי' ג"כ בגי' ג"ז: פרי עץ חיים שער (יח) השבת פכ"ד בסופו.

שאנו אומרים היום יום א': נוסח ספירת העומר.

ז' שבועות תמימות תספור לך: חיבור שני כתובים – פ' ראה טז, ט. אמור כג, טו.

הוא את האהבה דקדושה, והב' היינו שיהי' בסופו כמו בראשו שלא יופסק הדבר, כמו למשל אדם תמים נק' שלא ישנה הדבר מכמו שהי' בתחלה משא"כ אם אינו בסופו כמו בראשו לא נק' תמים, וכידוע שאמ"ת הוא ראש תוך סוף היינו שהוא בראש כמו בסוף וכמו שנאמר התהלך לפני והי' תמים וכמו שאמרו אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו שהיו שוים בזקנותם בעבודת ה' כמו בילדותם.

**ובזה** יובן הטעם שצריך הכנה למת"ת מסה"ע, כי במת"ת הי' גילוי אנכי ולא יהי' לך כנ"ל, שבחי' אנכי הוא בחי' כתר שבכתר אשר אין טעם לרצון, ובבחי' כתר שבכתר יש ג"כ דבר והיפוכו כנ"ל והי' צריך לזה הכנה מלילה הראשונה של פסח ומסה"ע, כי לילה ראשונה הוא שהאיר בחי' אדם בתוכם היינו שהי' התגלות אלקי' בנשמתם כמו שהם למעלה זהו הכנה לבחי' אנכי שהוא שרש רמ"ח מ"ע רמ"ח אברין דמלכא שע"י יומשך עצמיו רצונו הפשוט, וספה"ע שהוא להפך את נפש הטבעי' הוא הכנה לולא יהי' לך שרש רמ"ח מל"ת שהוא כל דבר אשר שנא ה' מפני שהוא נגד עצמיו רצונו, ואם לא הי' הכנה בב' הבחי' לא הי' נתגלה בחי' אנכי ולא יהי' לך. וזהו לרצונכם בשבילכם פי' שתעשו הכנה כדי שיתגלה בכם בחי' רצון הפשוט, ורצונכם לשון רבים הוא נגד ב' בחי' אנכי ולא יהי' לך שהוא דבר והיפוכו כנ"ל וכמו"כ מלמטה למעלה צ"ל ג"כ לרצונכם ל' רבים שיחוברו ב' רצונות יחד, הרצון של נפש אלקי' והרצון של נפש הבהמי' שניהם לה' לבדו ועי"ז יומשך מלמעלה למטה ג"כ ב' רצונות שהוא אנכי ולא יהי' לך כו' כנ"ל.




---

אדם תמים: ראה דרך חיים שער התשובה פי"ד (ו, ב).  
 שאמ"ת הוא ראש תוך סוף: נסמן לעיל ע' ט.  
 התהלך לפני והי' תמים: לך יז, א.  
 אשרי ילדותינו . . . זקנותינו: סוכה נג, רע"א.  
 רמ"ח מ"ע רמ"ח אברין דמלכא: נסמן לעיל ע' יט.  
 רמ"ח: כ"ה בהכת"י וצ"ל שס"ה.

וזהו לרצונכם: המשך הכתוב והניף את העומר. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע'

תרנו.

## שבת חוה"מ פסח

**והניף את העומר כו'** וכתוב בזוהר הדוגמא לתרין אחתין אשר א' נטמאה וא' לא נטמאה והשקו מים המאררין להטהורה וארחת דא בדא וכדין צבתה בטנה ונפלה ירכה כו' ודא הוא כדיקותא דאשת חיל סמא דמותא לאשת זנונים. וצ"ל ענין הנפת העומר וענין התרין אחתין כו'. הנה אמרו"ל שהחזיר הקב"ה התורה על כל האומות ולא קבלוה, בא אצל אדום אמרו תורה זו שתתן לנו מה כתיב בה לא תרצח כבר ברכם אביהם ועל חרבך תחי, בא אצל ישמעאל ולא קבלוה מפני ששרשם הוא מחסד דקליפה שהוא להתאוות תאוה והתורה כתיב בה לא תנאף, הנה לא תרצח הוא רע גמור הנק' גבו' קשות כי יש ב' מיני גבו' הא' הוא הנק' גבו' ממותקות והיינו הגבו' אשר יוכלו להתברר והב' גבו' קשות אשר אין להם תיקון כלל רק איבודו זהו תיקונו כמשי"ת. והגבו' קשות מסתעפות מגבו' דקדושה. וזהו ההפרש אשר בין חסד לגבורה כי אור החסד אינו מתעבה לעולם כמו שאנו רואים שחסד אל כל היום להיות זן ומפרנס לכל וכמאמר מכלכל חיים בחסד, נותן לחם לכל בשר כל"ת, ואין יום שלא יהי' מדת החסד מחמת מדה"ד הסותר אותו כי הרי בכל יום חיים כל

והניף את העומר: מאמר זה ומאמר הבא מיוסדים על ד"ה בר"מ וכו' והניף את העומר שנדפס בביאורי הזוהר אמור קמ, ג. ומקבילו (הנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז) בספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תעד [ושם מתחיל בר"מ וכו' והניף הכהן]. ביאורי הזוהר להצ"צ כרך ב ע' תתקכז. תתקמו. תתקנ. תתקנה. דרך מצותיך מצות לא תבערו אש ע' 178.

והניף את העומר: אמור כג, יא.

וכתוב בזוהר הדוגמא לתרין אחתין: ראה רע"א מהימנא אמור צו, א.

לתרין אחתין: . . לא נטמאה: באור החמה כאן: רמז למעשה הנז' בגמרי'. וכ"ה במאמרי

אדה"ז תקס"ה כאן ר"ע תפא. ובביאורי הזוהר להצ"צ כאן ע' תתקלז: המעשה דשני אחיות נז'

במד"ר דנשא פ"ט, ט. תנחומא נשא ו'. בטה"מ תרכ"ו ע' פז בגמ' ובמדרש.

מים המאררין: . . צבתה בטנה: נשא ה, כב. כז.

שהחזיר הקב"ה התורה: עבודה זרה ב, ב. ראה ספר הערכים חב"ד כרך ב' מערכת

אומות העולם ע' תרנד הערה 658.

בא אצל אדום: ראה מכילתא יתרו כ, ב. ספרי ברכה לג, ב. זהר בלק קצב, ב.

לא תרצח: . . ועל חרבך תחי: יתרו כ, יג. תולדות כז, מ.

בא אצל ישמעאל: ראה זהר שם.

ישמעאל: . . מחסד דקליפה: ראה גם תורת חיים לך פח, ב ובהנסמן במראי מקומות לשם.

לא תנאף: יתרו כ, יג.

אור החסד אינו מתעבה: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אילו ואילך. וש"נ. תורת

חיים וירא קו, א ובהנסמן לשם.

שחסד אל כל היום: תהלים נב, ג.

מכלכל חיים בחסד: גוסס תפלת העמידה.

נותן לחם לכל בשר: תהלים קלו, כה.



הברואים ואפי' ז' ארצות אשר מתחת לארץ ג"כ חיים מבחי' חסד, רק שכמו שבחי' חסד הוא למעלה הוא בתכלית הרוחני' וכשנמשך למטה נעשה חסד גשמי, אבל איך שיהי' מ"מ הוא השפעת חסד וטוב, ולכן נק' אור החסד כמשל האור שמאיר גם במקום החושך, משא"כ בחי' גבו' למעלה הוא בחי' גבו' דקדושה ומסתעף מהם גבו' קשות לגמרי הנקראים שלוחי הדין.

**והענין** יובן ממה שאנו רואים למטה שיש בני"א פועלי רע אשר כל חיותם הוא לפעול רע לייסר בני"א, והגם שהוא מלביש זה בידי שמים כמו שמכה איש על שעבר עבירה, אין המכוון שלו להכות אותו מחמת העבירה כי הרי אנו רואים אחרים אשר הם בטבע רחמנים אין מכים אותו ואלו ההכאה הוא מחמת העון להיות לו תיקון היו גם הם מייסרים אותו, אך שבאמת והוא רחום יכפר עון ומרבה לסלוח אם יעשה תשובה ולכן א"צ לייסר אותו מלמטה רק ההכאה שמכה אותו הוא מחמת שטבעו לפעול רע וזה הוא חיותו. וכמו"כ למעלה יש שלוחי הדין וכמ"ש בזוהר לשיצאה ולכלות היינו שכל תשוקתם הוא לפעול רע. וזה הוא חיותם, וכמו השטן שקטרג על איוב הגם שהלביש זה לש"ש אבל כוונתו רק לפעול רע. וראי' לדבר שהרי השטן עולה ומסטיין יורד ומקטרג ולמה לו להטעות האדם ואח"כ לתבוע דין, רק שזאת היא עיקר חיותו וזהו הנק' גבו' קשות. ושרש שרשם הוא מאלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך, בלע בן בעור ושם עירו דנהבה, ובריבוי השתלשלות מסתעף גבו' קשות. וגבו' ממותקות יובן מענין חיויא דרבנן כמו סנהדרין שהיו דנין את האדם למיתה שבודאי לא הי' כוונתם לפעול רע, רק המכוון הוא שזהו תיקונו וכמו יד העדים תהי' בו בראשונה להמיתו, שגם העדים לא היו שונאים אותו כלל והם רחמנים בטבעם מ"מ ממיתים אותו, הוא כדי להיות לו תיקון.

ז' ארצות: ראה זהר בהקדמה ט, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תשמז ואילך. וש"נ. תורת חיים בראשית א, ג ובהנסמן לשם.  
 שיש בני"א: ראה מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שלג.  
 שו"ה הוא — בידי: ארציל: לשם: ביראת.  
 והוא רחום יכפר עון: תהלים עח, לח.  
 ומרבה לסלוח: ע"פ תפלת שמונה עשרה. ישעי' נה, ז.  
 וכמ"ש בזוהר לשיצאה: ראה זהר נח סב, סע"ב. ויחי רלז, ב. בחוקותי קטו, א.  
 השטן שקטרג על איוב: איוב א, ח ואילך. ב, ג ואילך.  
 השטן עולה ומסטיין יורד ומקטרג: כ"ה בכ"מ — ראה בבא בתרא טז, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' קע. וש"נ. קונטרסים ע' שלד.  
 מאלה המלכים: . . בלע בן בעור: וישלח לו לא-ב. ראה זהר (אדרא רבא) קלה, א.  
 חיויא דרבנן: שבת קי, א. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקלח. וש"נ. תורת חיים נח נא, ב ובהנסמן לשם.  
 סנהדרין שהיו דנין: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרו וע' תרח.  
 יד העדים תהי' בו: שופטים יז, ז.

ע"ז, וכמו ענין מלקות ארבעים וכו'. וכמו"כ יובן למעלה שיש בחי' גבו' ממותקות שכוונתם הוא בכדי שיתוקן אח"כ כמו מזיעתן של חיות נעשה גיהנם שהחיות תשוקתם ברשפי אש לבטל ולכלל בה' זהו בחי' גבו' דקדושה וע"י הסתעפות נסתעף מהפסולת שלהם להיות נעשה גיהנם, אך זהו בכדי שיתוקן האדם, משא"כ מ"ש הנה סער ה' יוצא מתגורר על ראש רשעים יחל וכן תרדוף באף כו' הוא גבו' קשות לגמרי.

**והנה** כתיב תיסרך רעתך, וכידוע שע"י שהאדם עובר עבירה אזי נברא מזה קטיגור א' המעניש אותו, ויש בזה אופנים, שאם עשה תאות היתר אך שלא קידש עצמו כו' נברא מזה מלאך הדין הנק' גבו' ממותקות כמו יסורים של אהבה שמחמת אהבת ה' אליו אזי מביא עליו יסורים וכמו מאמר הזוהר גופא דלא סליק ב"י נהורא דנשמטא מבטשין ל"י, וסליק נהורא המכוון הוא בשביל תיקונו לכן מבטשין אותו הן בפרנסה והן בבזיונות שיבוזהו כנ"א הכל הוא מלמעלה בשביל שיתוקן כמאמר מבטשין ל"י וסליק נהורא, וע"י תאות איסור נברא מלאך הדין הנק' גבו' קשות לגמרי. וכמו"כ יובן הענין בעבודת ה' שכל עבודת האדם הוא לברר בירורי' ולהבדיל בין טוב לרע כמו שכתוב ובערת הרע מקרבך וכמארו"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר, יש בזה ב' בחי' הא' הוא בחי' רע אשר יוכל להתברר והוא הנק' גבו' ממותקות והב' הוא אשר לא יוכל להתברר כלל רק איבודו זהו תיקונו, דהיינו כשמפרידי' הטוב ממנו אזי אין לו חיות, כי כל חיותו הוא מהקדושה וכשמפרידים הטוב ממנו בתכלית אזי ממילא יבוטל הרע וכמ"ש תמותת רשע רעה. אך זאת היא עבודת

מלקות ארבעים: תצא כה, ג.

מזיעתן של חיות: ראה חגיגה יג, ב.

הנה סער ה' יוצא: ירמ"ל, ל, כג [ושם: הנה סערת ה' חמה יצא סער]. בחגיגה שם הובא פסוק דירמ" כג, יט.

תרדוף באף: איכה ג, סו.

תיסרך רעתך: ירמ"ל ב, יט. ראה גם לקמן ע' מו. ס. עג. רכט. שיא. מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ע' א'תשסז. קונטרסים ע' רמז. וש"נ.

שהאדם עובר עבירה... קטיגור: אבות פ"ד, מ"א.

שלא קידש עצמו: ראה תניא פ"ב.

יסורים של אהבה: ברכות ה, א. ראה גם ראשית חכמה שער התשובה פ"ג (ד"ה נמצא שיש קיב, ב). סידור שחרית לה, ג ואילך. לקוטי תורה פינחס עו, ג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ס"ע א' תשסח ואילך. דברים ח"ב ע' תריד. תורת חיים נח עא, סע"ב ואילך. לקמן ע' ריט וע' רכט. גופא דלא סליק ב"י נהורא: ראה זר שלח קסת, א.

ובערת הרעה מקרבך: פ' ראה יג, ו.

לעולם ירגיז אדם: ברכות ה, א. ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' שמו. וש"נ. קונטרסים ע' שמו.

תמותת רשע רעה: תהלים לד, כב. ראה לקמן ע' מו. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ר"ע תצח. וש"נ.

האדם לברר גם גבו' קשות שגם הם יהפכו לטוב. וראי' לדבר שיוכלו גם הגבו' קשות להתהפך לטוב הוא ממה שאנו רואים באיש א' ב' בחי' אלו כמו ענין חויא דרבנן שכוונתם הוא בכדי שיתוקן ואפשר שימצא בהם פעם א' בחי' גבו' קשות לגמרי לכיון רק לרעת האדם. וכמו"כ מצינו ביין שיש בו ב' בחי' אלו כמו שמצינו קם רבה ושחטי' לר"ז ע"י ששתה יין, הגם שכודאי לא הי' רבה אכזרי להיות זה חיותו לפעול רע, אך ע"י שתיית היין נכנס בו רציחה ממש, ולהיפך מצינו ג"כ שבעת שתיית היין אזי יתעורר בחסדי' כמו המלך בעת שטוב לבו ביין יעשה חסדי' גדולים הגם שבלא יין הוא מלך קשה ואכזרי, ופעם להיפך שע"י היין יתעורר במדת רציחה, נמצא מצינו בדבר א' שמתהפך פעם לרע גמור שהוא גבו' קשות ופעם לטוב, מזה הוראה שיוכלו ג"כ גבו' קשות להתהפך לטוב, כמארז"ל האי מאן דבמאדים יהוי טבחה או מוהלא, כי מאדים הוא בחי' גבו' קשות שיוכלו להתברר, וזהו יהוי טבחה או מוהלא כי ענינם הוא בחי' גבו' כמו הטבח ששוחט הבהמה ומוציא דמה ומולחין הבשר להוציא דמה או מוהל שמל את הילד ומוציא את דמו זהו הנק' גבו' קשות שיכלו להתמתק.

**אך** מהו היתרון מעלה מזה ולמה הי' צריך זה שיסתעף מגבו' דקדושה גבו' קשות הגם שיתהפכו לטוב ויהיו כמו בתחלה, אבל מהו היתרון מזה. אך הענין יובן עפ"י מארז"ל כי טוב מאד טוב זה מלאך החיים מאד זה מלאך המות שכאשר ממות ורע נתהפך להיות טוב זהו יותר טוב מהטוב עצמו. ויובן עד"מ מהרפואה שענינה הוא לרפאות את החולי ונק' סם החיים שיש בה תוקף יותר מהחיים עצמו, שהרי אם יחלה ויחלש החיות אזי הרפואה מחזק החיות כבתחלה. כמו"כ יובן בענין הנ"ל שאם מגבו' קשות יתהפכו לגבו' דקדושה אזי יהי' בהם יתרון מעלה מבתחלה, כי אם מארור נעשה ברוך כמ"ש ויהפך את הקללה לברכה יותר טוב מהברוך עצמו כנ"ל. וכן צ"ח קללות אשר בתוכחה שלעתיד יהפכו כולם לברכה יהי' יותר טוב מעצם הברכה. וזהו ההפרש אשר בין שבת

קם רבה ושחטי' לר"ז: מגילה ז, ב.

לא הי' רבה אכזרי: ראה שבת קנו, א. לקוטי שיחות פורים כרך לא ע' 177 ובהנסמן שם.

האי מאן דבמאדים: ראה שבת קנו, א. וראה גם ביאורי הזהר כאן קמא, ג.

כי טוב מאד: בראשית א, לא [בהוספת תיבת „כ"י וכ"ה בתורת חיים תולדות קנג, ב. וראה

גם לקמן ע' רמז].

טוב זה . . מאד זה: ילקוט שמעוני בראשית א, לא [רמז טז]. ראה מאמרי אדה"א דברים

ח"א ע' ז. ושי"נ. תורת חיים נח ס, ב ובהנסמן לשם.

ויהפך את הקללה לברכה: תצא כג, ו [בדילוג]. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרס

ואילך.

צ"ח קללות אשר בתוכחה: רשי' פינחס כט, יח. ר"פ נצבים (מתנחומא שם).

שלעתיד יהפכו כולם לברכה: ראה לקוטי תורה בחוקתי מח, א. מט, א. הנסמן במאמרי

אדה"א במדבר ח"ד ע' א'שמו.

לעתיד לבא, כי הגם שבשבת דעתה ג"כ כתיב וכל דינין מתעברין מינה וכידוע שחייבי גיהנם נייחי' בשבת מ"מ אין הגיהנם בטל רק שאין מקבל תוס' חיות מקדושה, כי בשבת הוא עליו' העולמות והחיות דגיהנם הוא שמקבל מקדושה ומחמת שבשבת הוא עליו' העולמות לכן אין מקבל תוס' חיות אבל אינו בטל לגמרי, אבל לעתיד יבוטל לגמרי ויהפכו הקלות לברכה כנ"ל. אך יש גבוי' קשות אשר הם תכלית הרע אשר לא יוכלו להתברר כלל כמו בהצ"ח קללות אשר בתוכחה יש קללות מיוחד' אשר לא יוכלו להפך לברכה רק איבודו זהו תיקונו ע"י שיהי' ההבדלה בין טוב לרע בתכלית ולא יקבל הרע חיות מקדושה אוי תמותת רשע רעה וכמ"ש הקב"ה ישחוט ליצה"ר שהוא תכלית רע אשר לא יוכל להתברר. וזה הי' עונש דוד שהרג לאורי' בחרב בני עמון כי אורי' הי' חייב מיתה על שמרד במל' שאמר אדוני יואב אך ענשו על שלא דן אותו בדין סנהדרין רק שדנו בחרב בני עמון שהוא תכלית הגבוי' קשות כנ"ל.

**ובזה יובן הטעם מה שאוה"ע לא קבלו התורה, כי שרש אוה"ע הוא מרע גמור אשר לא יוכל להתהפך לטוב והתורה הוא רק להבדיל בין טוב לרע כי יניקת הרע הוא מהקדושה וצריך לברר בין טוב לרע ואז ממילא יבוטל הרע גמור אשר לא יוכל להתהפך לקדושה מאחר שיהי' ההבדלה בתכלית בין טוב לרע ולכן לא רצו לקבל התורה. וזהו שא"י מה כתיב בתורה לא תרצח כבר בירכם אביהם ועל חרבך תחי' ששרשם מרע גמור שמקבל חיות מקדושה, ובתורה כתיב לא תרצח שהוא ההבדלה אמיתי' בין טוב לרע ולא יהי' לרע חיות כלל ויאבדו לגמרי. וכן ישמעאל ששרשו מחסד דקליפה שהוא להתאוות תאוה בחמימות רשפי אש בחי' גבוי' שבחסד דקליפה לא רצו ג"כ לקבל התורה כנ"ל, משא"כ ישראל קבלו התורה כי מצד שרש נשמתם הרי נש"י עלו במחשבה עליונה ויכולים ודאי לקבל התורה ואפי' מצד נפש הטבעי' שלהם כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי שהוא מק"ג ג"כ יכולים לקבל כי**

וכל דינין מתעברין מינה: זהר תרומה קלה, ב.

שחייבי גיהני' נייחי' בשבת: ראה סנהדרין סה, ב וברש"י שם. זהר יתרו פה, ב. [וכן צ"ל

ב]מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אקית. וש"נ.

בשבת הוא עליו' העולמו': ראה עץ חיים שער (מ) פנימיות וחיצוניות דרוש ג. ח. טו.

מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקסו וע' תשסה ובהנסמן לשם. נביאים וכתובים ע' קמח. וש"נ.

לעתיד יבוטל לגמרי: נדרים ח, ב.

הקב"ה ישחוט ליצה"ר: סוכה נב, א. ראה גם לקמן ע' רמו.

דוד שהרג לאורי': שבת נו, א.

אדוני יואב: שמואל-ב יא, יא [ושם: ואדוני].

שא': אולי כן כתוב בהכתי"י.

נש"י עלו במח': ראה בראשית רבא פ"א, ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' כו. וש"נ. דברים ח"ד

ע' אקע. וש"נ. דרושי חתונה ח"ב ס"ע תריח ואילך. לקמן ע' רה. רפד. שמא.

הן בעון חוללתי: תהלים נא, ז.

הנפשות אוה"ע הוא מגבו' קשות לגמרי כמ"ש חרב לה' מלאה דם, משא"כ נפשות הטבעי' של ישראל הוא מק"נ אשר יוכל להתהפך לטוב וכמ"ש ואת להט החרב המתהפכת פעמים לטוב ופעמים לרע כו'. וראי' לדבר ממארו"ל האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחי' בני ה"ז צ"ג הגם שאם לא בשביל שיחי' בנו לא הי' נתן כלל מ"מ מצד עצם נשמתו הוא רוצה במצות צדקה לכן יכול להתברר, משא"כ באוה"ע כתיב וחסד לאומים חטאת שכל צדקה וחסד שאוה"ע עושים אינם אלא להתייהר ששרשם מרע גמור.

**וזהו** ענין מנחת העומר מאכל בהמה, כי בהמה הוא ענין בער כמ"ש ושלח את בעירו כו' בחי' תגבורת הגבורה, אך שהם גבו' אשר יוכלו להתהפך לטוב. וזהו ג"כ ענין סה"ע שהוא רק לברר הז' מדות רעות להפכם לה', וההבחנה בזה שבררו היטב לתכלית כל המדות רעות שהרי קבלו התורה שהוא להבדיל בין טוב לרע בתכלית. ובזה יובן הדוגמא לתרין אחתין כד ארחת דא בדא וכדין וצבתה בטנה ודא הוא בדיקותא דא"ח סמא דמותא לאשת זנונים, כי כנ"י נק' א"ח ואשת זנונים הוא מל' דקליפה תכלית רע אשר לא יוכל להתברר, וזהו בדיקותא דא"ח שהוא ההבדלה בין טוב לרע בתכלית זה גופא הוא סמא דמותא לאשת זנונים כי מאחר שהרע לא יוכל לקבל חיו' מקדושה אזי יאבד לגמרי, וזהו ממש כדוגמת מים המאררים אשר בדקו הטהורה ונקתה ונורעה זרע כשר יותר טוב מבתחלה, והשני' אשר הוטמאה הריחה הריח לבד וצבתה בטנה כו'. כמו"כ יובן בענין הנ"ל שבדיקותא דא"ח בחי' כנ"י ע"י התבררו' מרע לטוב שגם הגבו' קשות נתהפכו לטוב בקדושה ניתוסף חיו', ואשת זנונים שהוא מל' דקליפה תכלית הגבו' קשות אשר אינם יכולים להתברר להם נעשה זה סמא דמותא כמ"ש תמותת רשע רעה ובקדושה יתוסף חיות כנ"ל וד"ל.

הנפשו' אוה"ע הוא מגבו' קשות: ראה הנסמן בסמוך הערה נפשות.

חרב לה' מלאה דם: ישעי' לד, ו.

נפשות הטבעי' של ישראל הוא מק"נ: נסמן לעיל ע' לג.

ואת להט החרב המתהפכת: בראשית ג, כד.

האומר סלע זו לצדקה: בבא בתרא י, ב. ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקצב.

תורת חיים נח עז, ב ובהנסמן לשם.

וחסד לאומים חטאת: משלי יד, לד. ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' סד. תורת חיים

חיי שרה קלט, ד ואילך. לקמן ע' שנו.

מנחת העומר מאכל בהמה: נסמן לעיל ע' לג.

בהמה הוא ענין בער: ראה ערכי הכינויים (לבעל סדר הדורות) מערכת בער. מאמרי

אדה"א בראשית ע' שטו. וש"נ. כמדבר ח"ה ע' א'תרמד. לקמן ע' רטו.

ושלח את בעירו: משפטים כב, ד.

ונקתה ונורעה זרע: נשא ה, כח. ראה סוטה כו, א.

שבת חוה"מ דפסח, תקע"ז לפ"ק

**והניף** את העומר תנופה כו' וכתוב בזהר הדוגמא לתרי"ן אחתין אשר א' נטמאה וא' לא נטמאה והשקו להטהורה מים המאררים וכד ארחת אותה אשר נטמאה הריח לבד וכדין וצבתה בטנה כו' וכדין בדיקותא דא"ח סמא דמותא לא"ז. וצ"ל ענין תנופת העומר שהוא דוגמת מים המאררים שמים המאררים הוא ענין בירור שנתברר אמיתי' הדבר שאם לא נטמאה ונקתה ונזרעה כו' ואם הוטמאה וצבתה בטנה כו'. וכמו"כ ענין תנופת העומר וסה"ע ג"כ הוא ענין בירור. וגם צ"ל ענין בדיקותא דא"ח שהוא סמא דמותא לאשת זנונים. הנה ענין בדיקותא דא"ח כו' הוא ענין בירור טו"ר סמא דמותא לא"ז הוא מל' דקליפה. כי הנה כתיב תיסרך רעתך שע"י מעשה רע שאדם עושה נבראו מזה מלאכים רעים, כי ידוע שאין רע יורד מלמעלה רק הרע נעשה ממעשה התחתונים. והנה רע ומות הם ענין א' כמ"ש ראה נתתי לפניך את החיים והטוב המות והרע כי ע"י הרע נעשה מות כמ"ש תמותת רשע רעה, והגם שאנו רואים דרך רשעים צלחה הטעם הוא מצד שמעורב טו"ר יחד אבל כשנתברר טוב מרע ונשאר הרע בפ"ע בלי תערובות טוב כלל, אזי כתיב באבוד רשעים רנה שאין לו תיקון כלל רק איבודו זהו תיקונו, משא"כ כשלא נתברר אזי הרע אין בתכלית הרע כי הרי טוב מעורב בו וגם הטוב אינו טוב גמור מחמת תערובת רע שבו, כמשל סיגי כסף שכאשר לא נתברר אזי הכסף אינו נקי מצד הסיגים שבו וגם הסיגים אינם פסולת לגמרי מצד הכסף המעורב בו, אבל כשנתברר הכסף מהסיגי' אזי הכסף הוא בתכלית הנקי והסיג הוא

---

והניף את העומר תנופה: למאמר זה ראה הנסמן ברד"ה שלפנ"ז (ע' מ).  
מאמר זה נדפס גם באור התורה ויקרא כרך ד ע' א'פט. ולפי הנדפס כאן מאמר זה הוא מכ"ק אדה"א. וראה להלן ע' תנ.  
והניף את העומר תנופה: נסמן לעיל ע' לג.  
וכתוב בזהר הדוגמא לתרי"ן אחתין: ראה רע"א מהימנא אמור צו, א.  
לתרי"ן אחתין . . . לא נטמאה: נסמן לעיל ע' מ.  
מים המאררים . . . וצבתה בטנה: נשא ה, כב. כז.  
דא"ח . . . לא"ז: דאשת חיל . . . לאשת זנונים.  
ונקתה ונזרעה: נשא ה, כח.  
תיסרך רעתך: ראה גם לעיל ע' מב. וש"ג.  
שארן רע יורד מלמעלה: ראה בראשית רבא פנ"א, ג. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקסו ובהנסמן לשם. תורת חיים תולדות קנד, ג.  
רע ומות הם ענין א': ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קסא ואילך.  
ראה נתתי לפניך: נצבים ל, טו (בשינוי).  
תמותת רשע רעה: נסמן לעיל ע' מב.  
דרך רשעים צלחה: ירמ' יב, א.  
באבוד רשעים רנה: משלי יא, י [ושם: ובאבוד – ראה הנסמן במראי מקומות לתורת חיים ויצא קסו, ד].

תכלית הפסולת שאין בו תערובות כסף כלל. או כמשל הפרי שבעת פריחתו אזי מעורב הפרי והקליפה יחד ולכן אין בהפרי שום טעם או מחמת התערובות עם הקליפה יחד, אבל אחר גידולו שנתברר ונבדל הקליפה לעצמו והפרי לעצמו אזי בהפרי יש טעם ומתיקות והקליפה אינו ראוי לכלום. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שצריך לברר הטוב מהרע שלא יהי' יניקה כלל להרע מטוב כי כל זמן שהם מעורבים יחד אזי הטוב אינו בשלימות הטוב והרע אינו רע גמור, אבל כשנתברר ונבדל הטוב מהרע אזי הטוב הוא בשלימות הטוב כי אין בו תערובות רע כלל והרע נבדל לעצמו שאין בו תערובות טוב כלל ורע בלתי טוב אין בו חי' כלל, וע"ז כתיב תמות רשע רעה שאין לו תקוה כלל רק איבודו זהו תיקונו כמ"ש לעלוקה שתי בנות הב' שהעלוקה מושכת פסולת הדמים ומחמת זה היא מתה כו'. וזהו בדיקותא דא"ח הוא הבירור דכנס"י שמברר' הטוב מרע זה הוא סמא דמותא לא"ז שהוא מל' דקליפה כו' כנ"ל. וזהו ענין מים המאררים ג"כ שהוא ענין בירור שאם טהורה היא כתיב ונקתה ונזרעה ורע מה שתחלה לא הי' ראוי' לזה, ואם טמאה היא אזי וצבתה כו', והוא כדוגמת סממני הרפואה שאם כיון הרכבת הסממנים כראוי לחולי זאת אזי נתחזק חיותו ואם לאו אזי ממית אותו, נמצא שאין ברפואה מיצוע כלל או שנתחזק החיות או שממית לגמרי. וכמו"כ יובן בעבודת ה' כי הנה ארז"ל גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם וכמ"ש הסולח לכל עוונכי הרופא לכל תחלואיכי, שבתשובה ג"כ אין מיצוע כלל, כי ענין התשובה היינו שהי' מקושר בעמקי רע כאשר ידע אינש בנפשי' מחי' שלו והי' בכחי' מות ממש וע"י תשובה מעומקא דלבא בחרטה ועקירת הרצון זר ע"י שנתמרמר לבו בקרבו על גודל הריחוק מאלקות אזי מביא רפואה לנפשו להיות חי הנפש ממקור חוצבה, אבל כשהתשובה אינה מעומקא דלבא כראוי אזי יכול להיות שיפול עוד יותר ברע כו'.

**וכעת צ"ל ענין תנופת העומר שהוא כדוגמת מים המאררים שהוא ענין בירור, כי מנחת העומר הוא קרבן ע"ג המזבח וידוע שבקרבן הי' ב' מיני אש, אש של מעלה ואש של מטה כמארז"ל מצוה להביא מן ההדיוט ואח"כ ירד אש שלמעלה שהוא אר"י דאכיל קורבניו, ואש של מטה נכלל באש**

לעלוקה שתי בנות: משלי ל, טו.

ונקתה . . שתחלה לא הי' ראוי: נסמן לעיל ע' מה.

גדולה תשובה שמביאה רפואה: יומא פו, א.

הסולח לכל עונכי: תהלים קג, ג. כ"ה (פסוק זה בהמשך להגמ') גם בדרך חיים שער

התפלה מט, ב. עטרת ראש שער יוה"כ ס"ע 74. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תקד.

מנחת העומר . . ע"ג המזבח: ויקרא ב, יד-טו.

מצוה להביא מן ההדיוט: ראה ערובין סג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתפה. וש"נ.

ואח"כ ירד אש שלמעלה: ראה בעצרה שלפניו.

אר"י דאכיל קורבניו: ראה זרר בהקדמה ו, ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקלא.

של מעלה. ולהבין ענין זאת בעבודת ה' הנה כתי' מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו, כמו למשל הזהב ששמיין בכור כל מה שמרתיחין הכור יותר, יותר מתברר הזהב מהפסולת, כמו"כ הוא בעבודת ה'. כי הנה כתיב ואחר הרוח רעש לא ברעש הוי' ואחר הרעש אש לא באש הוי', שמשמע שיש אש הוי' ואש אלקים, כי אש אלקים נק' מה שהנשמה מלובשת בתוך הגוף ומתפעל מאלקות ברשפי אש ע"י אותו השכל עצמו של נפש הטבעי, כי באמת ההתפעלות הוא מצד עצמו אלקו', שהרי אוה"ע הגם ששמיגים בשכל איך שמחי' יש מאין מ"מ לא יתפעל מזה מפני שאין בו נשמה, רק ישראל דייקא יתפעל מאלקו' מפני שכ"א יש בו נשמה אם ממדרגה גדולה או קטנה אבל נשמה יש בו וכמה מתפעל באותו השכל עצמו שיש לו בזה העולם לכן נק' אש אלקים. וענין אש היינו שצ"ל ההתפעלות ברשפי אש דייקא ואין הפי' של רשפי אש להחם א"ע כידוע, רק פי' התפעלות (הנק' בל"א צו רירט), והתפעלות זו יהי' לעומק, אבל אם ההתפעלות אינה בעומק רק דרך מעביר לבד הגם שההתפעלות הוא אמת ואינו מטעה א"ע, אך שהוא דרך מעביר לכן אחר התפלה יפול בהבלי העולם והי' כלא הי', משא"כ כשההתפעלות הוא ברשפי אש כנ"ל, אזי הפעולה מזה שעושה הבדלה אמיתי בין טוב לרע, והוא כמשל כור זהב שכל מה ששמיין יותר אש להיות רותח, אזי התועלת מזה שיתברר הפסולת מן הזהב. כמו"כ הוא בענין הנ"ל שע"י ההתפעלות אש אלקי הנ"ל אזי נעשה הבדלה אמיתי בין טוב לרע, והתועלת מזה שגם אחר התפלה לא יפול בהבלי העולם ברשפי אש זרה כו' ואז ישרה בו אש הוי"ה שהוא שרש הנשמה כמו שהוא למעלה, כי אש אלקים הוא ג"כ התפעלות הנשמה אבל היא מלובשת בתוך נפש הטבעי ואש הוי' היינו כמו שהנשמה היא בשרשה למעלה קודם בואה לגוף כי לכא"א גם בירידת נשמתו לגוף יש לו חלק הנשמה שלמעלה והוא הנק' מזל"א וצלם כמ"ש אך בצלם יתהלך איש, משא"כ כשאין בו אש אלקים ואין נבדל הטוב מרע בתכלית, לא ישרה בו אש הוי' הנ"ל וד"ל. וענין אש הוי' מצינו בבע"ת כי הבע"ת הי' תחלה מקושר בעמקי רע ברצונותיו הזרים ופתאום נתעורר בנפשו לשוב לה' בלי שום תבוננו' והשגת אלקו' רק מצד שנתעורר בו שרש נשמתו כמו שהוא למעלה בלי הלבשה בשום דבר, כי אש אלקים היינו שההתפעלות הוא מלובש בשכל וטעם, משא"כ בבע"ת פתאום נתפעל לשוב לה' ואינו רוצה להיות בהיפוך, זהו הנק' אש הוי' שהוא שרש

מצרף לכסף: משלי כו, כא. ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תפ.  
 ואחר הרוח רעש . . ואחר הרעש אש: מלכים"א יט, יא. יב. ראה מאמרי אדה"א נביאים  
 וכתובים ע' יד ואילך. קונטרסים ע' שה ואילך.  
 אוה"ע . . לא יתפעל: ראה גם לקמן ע' סה. (מאמרי אדה"א נ"ך ס"ע פב ואילך).  
 ובמה מתפעל: כ"ה באור התורה שם. ובהכת"י קרוע.  
 אך בצלם: תהלים לט, ז. ראה לקמן ע' רג בשם הע"ח. וס"ע רעא ואילך. וע' שנו. מאמרי  
 אדה"א דברים ח"ב ע' תצח ואילך (ובהנסמן בריש המאמר שם).



הנשמה קודם שנתלבשה בגוף. וכמו"כ יש שהנשמה תתענג על ה' כמ"ש אז תתענג על הוי' שהוא תענוג עצמי ופשוט מצד שרש נשמתו כו'.

**והנה** כמו שיש ב' בחי' אש הנ"ל, כמו"כ יש ב' בחי' רוח כמ"ש לא ברוח הוי', שיש ב' בחי' רוח, רוח הוי' ורוח אלקים כמ"ש אשי ריח ניחוחי, אשי הוא בחי' ב' אשים הנ"ל, וריח ניחוחי הוא בחי' רוח. ויש רוח אלקים ורוח הוי' שהוא מלמעלה למטה, כי ניחוחי הוא נחות דרגא כו'. והענין יובן עפ"י גשמיות כמו מה שאנו רואים גלי הים שמתרוממים למעלה ש' פרסאות הוא מחמת הרוח שמרומם אותם מלמטה למעלה וכת"י בשוא גליו אתה תשבחם, שרוח אשר מלמעלה למטה משביח אותם ומשקיטם. וכן יובן עפ"י מה שאנו רואים רוח עושים בין מלכים להתגרות זב"ז ולהלחם יחד הוא ג"כ ע"י רוח שמלמטה למעלה. כי הנה כת"י ועל מלכי האדמה באדמה שיש משפט על מלכים וזה להם לעונש שילחמו יחד ויפלו כמה אנשים ויתמעטו חיילותיהם. או כמו שיש בכל עיר ועיר בין אנשים רוח קנאה ושנאה לשנא א' לחכירו בלי גמלו רעה, הכל הוא מחמת הרוח ונק' רוח עושים, וזהו הנק' רוח שמלמטה למעלה. ויש רוח שמלמעלה למטה והרוח זה הוא בא להשקיט כמו בגלי הים וכמו במלכים שיש פעם שהם בשלום הוא מצד הרוח שלמעלה שמשקיטם, או בין סתם בני"א ג"כ הוא כן כו'. וכמו"כ יובן בעבודת ה' כי הנה כתיב עד יערה עלינו רוח ממרום שנמשך בחי' רוח מלמעלה שמעורר את האדם פתאום לעבודת ה', ותועלת הרוח הוא, שנברר הטוב מרע בתכלית אשר ע"י אש לא יוכל לברר רע כזו וכמ"ש כמו"כ אשר תדפנו רוח, כי יש קליפות שנקראים מוץ וענין המוץ הוא אשר נדבק להחטה ונראה כמו שהוא מעצם החטה כי הפסולת גמורי' נבדלים ע"י שזורה אותם, אבל המוץ הוא נדבק ואינו יוצא ע"י שזורה אותם, וזהו תדפנו רוח שצריך לדוף אותו בחזקה. כמו"כ יובן בעבודת ה' שיש קליפות שנק' מוץ והוא כמו מחשבות בטילים לגמרי אשר אינם רע גמור וע"י בירור שמבחי' אש הנ"ל לא נתברר רק רע גמור, אבל ע"י בירור

אז תתענג על הוי': ישעי' נח, יד.

לא ברוח הוי': ראה הנסמן לעיל בהערה ד"ה: ואחר.

אשי ריח ניחוחי: פינחס כה, ב [ושם: לאשי – תיבת אשי מובא בויקרא ד, לה. ועוד].

ניחוחי הוא נחות דרגא: ראה סידור שחרית לג, ג. לו, ג. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשנה.

נחות דרגא: יבמות סג, א.

גלי הים . . ש' פרסאות: כבא בתרא עג, א.

בשוא גליו אתה תשבחם: תהלים פט, י.

רוח עושים: ישעי' יט, יד.

ועל מלכי האדמה באדמה: ישעי' כד, כא.

עד יערה עלינו: ישעי' לב, טו.

כמו"כ יובן בעבודת ה' שיש קליפות שנק' מוץ והוא כמו מחשבות בטילים לגמרי אשר אינם רע גמור וע"י בירור שמבחי' אש הנ"ל לא נתברר רק רע גמור, אבל ע"י בירור

שמבחי' רוח נתברר גם רע כזה ואז ימשך עליו רוח הוי' שהוא עצם הנשמה כמו שהוא למעלה כו'. ואופן הבירור הוא כמו שאנו רואים בגשמי' שהרוח הולך וסער במקומות אשר יש שם אוירים רעים ואופן הרוח הוא שהולך בעקמומית מלמטה למעלה ומתעקם וחוזר ומתעקם, כן הוא אופן עלייתו, וכמו"כ הוא בעבודת ה' שאופן הבירור הוא בעקמומית עד"מ, ולכן כעת אריכת הגלות מפני שהבירור אין נעשה בבת א' רק הבירור הוא ע"י משך זמן דייקא, וכמו ביעקב עם לבן שאמר אחיו אנא ברמאות כמ"ש עם עקש תתפתל, דהיינו שיעקב אבינו סיבב בכמה מיני אופנים שוני' את לבן הארמי, ולכן כעת הוא ג"כ אריכות הגלות. וזהו ההפרש אשר בין דורות הראשונים לדורות האחרונים, שדורות הראשונים אם ה' צדיק ה' בולט בו הטוב לאמיתו, ולהיפך ברע ה' ג"כ ניכר, אבל כעת יוכל להיות שיש צדיק כמו בדורות הראשונים ולא ניכר הטוב כ"כ מטעם שמעורב טו"ר והבירור אינו ביושר עד"מ שיתברר אמיתי הדבר תיכף, רק הבירור הוא בבחי' רוח כנ"ל.

**ובכ"ז** יובן ענין מנחת העומר וסה"ע כי הם ענין א' שהוא רק לברר טוב מרע בתכלית בבחי' אש ורוח הנ"ל. וזהו ענין הדוגמא לתרין אחתין כד ארחת דא בדא כו' שע"י בירור הטוב מרע' אזי נבדל הרע בתכלית ואז ממילא תמותת רשע רעה כו', והוא כמו ענין אכילה, כי באכילה אין מיצוע רק אם אכל לש"ש לעבוד ה' בכח האכילה ההיא, אזי האכילה נכלל ועולה לה' כעולה וכקרבתו ואין לרע מזה שום יניקה כלל. ולהיפך אם אכל למלאות תאות נפש הבהמית אזי האכילה היא כו' כמארו"ל שנים שאכלו פסח זה אכל לש"ש וזה אכל אכילה גסה, זה שאכל לש"ש יפה לו וזה שאכל אכילה גסה קשה לו, נמצא שבאכילה אין מיצוע כלל, רק או כולו לה' כו'. כמו"כ יובן בענין מנחת העומר וסה"ע שהוא כדי לברר טוב מרע אין בזה מיצוע, כי ע"י שנברר הטוב מרע בתכלית אזי הטוב נתחזק וכו' והרע יאבד ממילא כו'. ובזה יובן הדוגמא לתרין אחתין כד ארחת כו' ודא הוא בדיקותא דא"ח סמא דמותא לא"ז, א"ח נק' כנ"י המברר' בירורי נוגה סמא דמותא לא"ז שהוא מל' דקליפה שממילא יבוער הרע כנ"ל.

---

הרוח הוא שהולך בעקמומית מלמטה למעלה: ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ד, ה"ב. ספר המאמרים תקס"ה שם (הובא בביאורי הזהר להצ"צ ח"ב ע' תתקלח). ביאורו"ז כאן קמב, א. ביעקב . . שאמר אחיו אנא ברמאות: מגילה יג, ב. בכא בתרא קכג, א. עם עקש תתפתל: תהלים יח, כז [ישם: ועם]. במגילה ובי"ב שם מובא הכתוב דשמואל-ב כב, כז [תתפל]. אמנם בעין יעקב למגילה שם הובא הכתוב מתהלים ככפנים. מרע: כ"ה באור התורה שם. ובהכת"י מ והשאר קרוע. שנים שאכלו פסחיהן: ראה גזיר כג, א.

## בעז"ה, שביעי של פסח

**וַיֵּרָא** ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. הנה לשון הפסוק אין לו הבנה שמתחלה אמר וירא שהי' בבחי' ראי' וכן ויראו ג"כ הוא ענין ראי' כי יראה הוא אותיות ראי', וא"כ מהו שאמר אח"כ ויאמינו כי הראי' והאמונה הם שני הפכי' בתכלית, כי אמונה לא שייך רק על דבר שבלתי נראה לעין רק צריך להאמין בזה, וגם לפי מארז"ל ראה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא, הרי מכאן ג"כ ראי' שהי' בהם בחי' ראי' ואם כן מהו ויאמינו. להבין זאת צריך להקדים מ"ש אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים כי זהו תכלית עבודת האדם בעוה"ז לידע ענין הוי' ואלקים וזהו כל התו"מ שהוא יחוד קוב"ה ושכינתו הוי' ואלקים. כי הנה התהוות כל דבר ודבר כמו דצח"מ וכן למעלה כמו הגלגלים ועולם המלאכים כו' הנה נודאי אין הדבר עושה עצמו רק מוכרח להיות שבחי' אלקו' הוא המחי' אותם בחי' שפע אלקי' על כל הנבראים להחיותם מאין ליש זה נק' שם אלקים שהוא בחי' כח הפועל בנפעל כמ"ש ואתה מחי' את כולם, אך מקור התהוותם כמ"ש כי עמך מקור חיים נק' הוי' שהוא מקור התהוות כל הנבראים אבל אינו נמשך בתוך נבראים כמו בחי' כח הפועל בנפעל הנק' שם אלקי' רק שהוא מקור חיים. והטעם שנק' הוי' יש בזה ב' פירושים הא' לשון התהוות ע"ש שהוא מקור התהוותם יש מאין. והב' שנק' הוי' כי אותיות הוי' מורים על אופן ההתהוות, כי היר"ד הוא צמצום וה' הוא התפשטות לאורך ורוחב ו' הוא המשכה וה' אחרונה הוא ג"כ בחי' התפשטות. כי הנה ידוע שכל נברא הוא הוה ונפסד אחר שהוא מחודש שמתחלה לא הי' א"כ יש לו תכלה ג"כ, ואפי' המלאכים מאחר שהם נתהוו הם ג"כ נפסדים. והבורא ית' הוא אין לו תחלה לכן אין לו

וירא ישראל: מיוסד על ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ו ע' קמג (הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי). ומקבילו בתורה אור פ' בשלח סא, ד. תורת חיים שם רח, ב.

וירא ישראל . . עבדו: בשלח יד, לא.

ויראו . . ענין ראי': ראה תקוני זהר תכ"א (ס, ב). הובא באור התורה בשלח ע' תל.

יראה הוא אותיו ראי': ראה סידור שער הל"ג בעומר שו, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' כח. וש"נ. נביאים וכתובים ע' סח. וש"נ.

ראה שפחה על הים: ראה מכילתא בשלח טו, ב.

אתה הראית לדעת: ואתחנן ד, לה.

יחוד קוב"ה ושכינתו: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתא ואילך.

אין הדבר עושה עצמו: ראה חובת הלבבות שער היחוד רפ"ה. ס' החקירה להצ"צ ע' קה.

ואתה מחי' את כולם: נחמ" ט, ו.

כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.

הוי' . . לשון התהוות: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רנז, סע"ב. שער היחוד והאמונה

פ"ד. פ"ז. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים הש"ת ע' 40.

היר"ד הוא צמצום . . התפשטות: ראה אגרת התשובה פ"ד.

אין לו תחלה . . תכלה: ראה חובת הלבבות שער היחוד ספ"ה. המשך תרס"ו ע' כ.

תכלה וא"כ איך אפשר שמבחי' הבורא שהוא בלתי גבול אשר אין לו תחלה ואין לו תכלה כי הוא חי וקיים לעד יתהווה מאתו בחי' נברא בע"ג הוה ונפסד, הוצרך להיות תחלה בחי' יה"ו שהוא בחי' צמצום והתפשטות והמשכה, כמו למשל הרב שמשפיע איזה שכל לתלמיד הקטן ממנו בערך, שאם ישפיע לו השכל כמו שהוא אצלו אזי לא יוכל להתקבל בשכל התלמיד, לכן הוצרך לצמצם עצמו שכלו הרחב והוא הנק' בחי' יו"ד. וה' הוא בחי' התפשטות לאורך ורוחב, היינו מה שמשער הרב בעצמו אורך ורוחב השכל שיוכל להתקבל אצל התלמיד. והוי"ו הוא ההמשכה היינו כשמשפיע השכל להתלמיד. וה' אחרונה היינו כשנתקבל השכל במקבל. כמו"כ יובן למעלה באלקו' שא"א שיתהוה מהבורא שהוא בלתי גבול בחי' נברא כי הרי אין ערוך בחי' נברא לגבי הבורא, כ"א ע"י ג' אותיות שם הוי' שהוא יה"ו, היינו שמתחלה צ"ל בחי' צמצום לצמצם עצמו כביכול, והה' הוא מה שמשער בעצמו האורך ורוחב שיוכל הנברא לקבל, והוי"ו הוא הילוך השפע מהמשפיע אבל לא נתקבל עדיין במקבל, וה' אחרונה היינו כשהשפע נתקבל במקבל והוא הנק' שם אלקים ג"כ כנ"ל.

**והנה** כתיב ויעבור הוי' על פניו ויקרא הוי' הוי' ופסיק טעמא בינייהו, כי יש ב' מיני הוי', הוי' לעילא והוי' לתתא. הוי' לתתא נק' מה שהוא מצמצם עצמו כו' לצורך הנבראים כנ"ל, והוי' דלעילא הוא במח' ורצון, כמו למשל אדם החושב איך שרוצה להיות לו בניו ואינו למעשה עדיין רק שחושב במחשבתו עדיין יש בזה ג"כ ד' אותיות אלו, כמו כשדבר הבנין בא למעשה שצריך לזה צמצום והתפשטות כו', כמו"כ כאשר הוא עדיין במחשבתו לבד יש ד' אותיות אלו, ואפי' בחי' ה' אחרונה שהוא ענין כח הפועל בנפעל יש ג"כ במחשבתו ובמחשבה הוא מה שחושב שיתקבל אצל המקבל זהו נק' בשם ה' אחרונה במח', וכל מה שבא בגילוי בפועל הכל תלוי מפני שתחלה ה' זה במחשבה ואיך שהי' במחשבה אופן ציור הבנין בכל פרטיו כמו"כ יבא בגילוי למעשה לא יוסיף ולא יגרע נמצא שכש... הנק' בכח ומה שהוא לידי מעשה הוא הנק' בפועל, היינו שכוונתו שיבא לידי פועל. וכמו"כ יובן למעלה כי הנה כתיב בראשית ברא אלקים ות"א בקדמין שהוא בחי' רצון

אין ערוך בחי' נברא לגבי הבורא: ראה גם לקמן ע' רסא. הנסמן בתורת חיים לך פ, א הערה 24.

ויעבור ה' . . . ופסיק טעמא בינייהו: תשא לד, ו. זהר (אדרא רבא) נשא קלה, רע"א. ראה הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תקעז. קונטרסים ע' שדמ.  
 ב' מיני הוי': ראה בהמאמרים שנשמנו בריש המאמר.  
 במחשבה: אולי כצ"ל. ובכת"י קרוע.  
 שכש...: בהכת"י קרוע לערך ד' תיבות.  
 בראשית ברא אלקי' . . . ות"א בקדמין: בראשית א, א.

וכמ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט, או מ"ש בזהר כד סליק ברעותי למברי עלמא שיש ברצון הפשוט ג"כ בחי הוי' הנ"ל, וכל מה שבא בגילוי כמו ויאמר אלקים יהי אור כו', תדשא הארץ כו', הכל תלוי, מפני שהי' תחלה במחשבה עליונה בחי' רצון הפשוט כמ"ש ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו שהוא ברצונו הפשוט דייקא. וכן כד סליק ברעותי למברי כו' שהוא בחי' עולם הבריאה יש מאין, הי' תחלה ברצון הפשוט כל אופן הד' אותיות שם הוי' וכמ"ש כי הוא צוה ונבראו, צוה הוא לשון צוואה והתחברות שהוא בחי' רצון וכמו"כ נבראו בגילוי כו', ונמצא שם הוי' אשר ברצון הפשוט נק' בשם הוי' פנימי, ושם הוי' אשר בשביל השפעה נק' בשם חיצוני לגבי שם הוי' אשר ברצון ונק' הוי' דלעילא שהוא בכח עדיין שאינו שייך לפועל המעשה כלל. ושם הוי' דלתתא נק' בפועל הגם שאינו בפועל עדיין אך שהוא כדי שיבא לידי פועל לכן הוצרך להיות צמצום כו'. וזהו מ"ש שיעור בעצמו בכח מה שעתיד להיות בפועל כו'. ועפ"י קבלה הוי' פנימי נק' הוי' שבכתר והוא ע"ס הגנוזות כו', והוי' חיצוני נק' הוי' שבחור"ב דאצי' שהוא לאחזאה איך אתנהג בהון עלמא כו'. והנה מ"ש וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה הוי' כו' וייראו את הוי' כו', קאי על הוי' פנימי שברצון הפשוט דייקא, זה הי' להם בבחי' ראי'.

**אך** צ"ל מאין זכו למדרגה גבוהה כזאת. ההקדמה לזה הוא מ"ש נר הוי' נשמת אדם, שבנשמת אדם יש ג"כ בחי' הוי', ויש בחי' הוי' פנימי ובחי' הוי' חיצוני. בחי' הוי' פנימי היינו כשיש לו בחי' ראי' שהוא לאסתכלא ביקרא דמלכא, בחי' חכמה בחי' יו"ד, והי' הוא בחי' בינה שהוא התבוננו' והשגת אלקו' והי"ו הי' הוא בחי' מדות אהוי"ר כו'. ובחי' הוי' חיצוני היינו בפר"מ שאין לו בחי' ראי' ושמיצה הנ"ל כו', רק שהוא סו"מ וע"ט בפר"מ שרוצה בקרבת אלקים

וכמ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט: שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רסג בהערה.

מ"ש בזהר כד סליק ברעותי: לך פו, סע"ב.

ויאמר אלקי' יהי אור . . . תדשא הארץ: בראשית א, ג. יא.

ומסדר את הכוכבים: ברכת ק"ש (תפלת ערבית).

כי הוא צוה ונבראו: תהלים קמח, ה.

צוה הוא לשון צוואה: ראה גם בהנסמן במראי מקומות לתורת חיים נח סג, ב הערה 28. שיעור בעצמו בכח: ראה מקדש מלך לזהר בראשית טו, א (ע' כא). הנסמן במאמרי אדה"א

נביאים וכתובים ע' קל.

לאחזאה איך אתנהג בהון עלמא: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

נר הוי' נשמת אדם: משלי כ, כו.

לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לח, א"ב. פקודי רמז, ב. תרומה קלד, א.

חכמה בחי' יו"ד והי' . . . בינה: נסמן לעיל ע' יב.

הי' אולי נמחק בהכתי"י.

ע"י מעשה בפר"מ שהוא רמ"ח מ"ע שהן המשכות גילוי אלקות, או מל"ת שהוא להשמר מכל מל"ת שהוא תועבת ה' אשר שנא כמו לא תאכלו חלב כו', לא תלבש שעטנז כו', שאין בזה שום השגת אלקו' רק שלא לעבור על רצונו בלי טעם ודעת, זהו הנק' בחי' י"ה, ורמ"ח מ"ע הן ו"ה, ולא קודם להן ששרש מל"ת גבוה יותר מרמ"ח מ"ע שהוא בחי' הן המשכת אלקות. ולכן אמרו"ל שמי עם י"ה שס"ה ל"ת זכרי עם ו"ה רמ"ח. ונמצא כמו שהוא למעלה תחלה יו"ד כו' כמו"כ הוא למטה תחלה הוא י"ה שהוא להשמר מכל תועבת ה', ואח"כ ו"ה שהן רמ"ח מ"ע. והנה התגלות הוי" פנימי ועצמי שברצון הפשוט הוא דייקא בהוי' חיצוני שהוא סו"מ וע"ט בפר"מ, כי בהוי' פנימי שבנשמת אדם בתוך הגוף לא יוכל להתקבל בחי' הוי' פנימי שברצון הפשוט כו', רק דייקא בהוי' חיצוני שהוא סו"מ וע"ט בפר"מ שם הוא התגלות הוי' פנימי הנ"ל כידוע. ובזה יובן ג"כ הטעם שזכו שיראו את היד הגדולה אשר עשה הוי' שהוא הוי' פנימי. כי הנה כתיב זכרתי לך חסד נעורריך לכתך אחרי דייקא, שלא היתה להם שום השגה באלקו' בבחי' ראי' ושמייעה הנ"ל כמ"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח כו' בחי' רוח האדם העולה למעלה כו', ואעפ"כ יצאו ממצרים בלי טעם והשגה כלל רק שלא רצו להשתקע בנו"ן שערי טומאה והוא כמו ענין פו"מ הנ"ל, ומבואר לעיל שבפר"מ דייקא שם הוא התגלות פנימי הוי' ועצמי כנ"ל.

**אך** לפ"ז צ"ל מה שייכות בחי' הראי' לקי"ס שהלא הראי' בהוי' פנימי הוא מחמת יצ"מ בחי' לכתך אחרי כנ"ל וא"כ מה שייכות זה לקרי"ס. אך הענין הוא כי ענין הראי' וקי"ס הם ענין אחד כמשי"ת. להבין זאת צריך להקדים הנה כתי' הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו, וצ"ל שהלא הפך הוא לשון עבר שכבר הפך כו' ובנהר יעברו כו' הוא לשון להבא, וכן נשמחה בו שם שמחו בו לא נאמר אלא נשמחה שהוא לשון להבא. הנה

---

תועבת ה' אשר שנא: לשון הכתוב פ' ראה יב, לא.

לא תאכלו חלב: ע"פ ויקרא ג, יז [ושם: כל חלב . . לא תאכלו]. צו ז, כג [ושם: כל חלב . .

לא תאכלו].

לא תלבש שעטנז: תצא כב, יא.

בחי' י"ה . . הן ו"ה: נסמן בסמוך הערה שמי.

ששרש מל"ת גבוה יותר מרמ"ח מ"ע: ראה אגרת התשובה פ"א.

שמי עם י"ה שס"ה . . רמ"ח: שמות ג, טו. בלקוטי תורה פקודי ג, ב: בת"ז בהקדמה ד' ד'

סע"ב וד' ה' ע"א. וראה הנסמן במראי מקומות לשם. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' צג.

זכרתי לך חסד נעורריך: ירמי' ב, ב.

ולא שמעו אל משה: וראו ו, ט. ראה גם לעיל ע' כה. ובהנסמן שם.

רוח האדם העולה למעלה: ע"פ קהלת ג, כא.

הפך ים ליבשה: תהלים סו, ו.

יש מחלוקת בענין הפך ים ליבשה שח"א שהים נטה לצד א' ושאיב כל לחלוחית חלקי המים, אך עפ"י קבלה שהפך ים ליבשה היינו שמכחי' ים נעשה יבשה, כי כמע"כ כתיב יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה, כי אם הי' רק מים לא הי' יוכל להיות שום התהוות, לכן הוצרך שיסתלקו המים ותראה היבשה ואז כתיב תוצא הארץ כו'. ועפ"י קבלה כי ים ויבשה הוא בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא שהוא בחי' הוי' פנימי שבמח' ורצון הנ"ל והוי' חיצוני הנ"ל. והנה קודם בריאת העולמות הי' הכל מים עד"מ שעלמא דאתגליא הי' נכלל בעלמא דאתכסיא ולא הי' יכול להיות בריאת העולמות כמו למשל אדם הטרוד במחשבת עצמו לא יוכל להיות שום השפעה לזולתו ממנו, כי איידי דטרוד במחשבת עצמו לא פליט להשפיע לזולתו, וכשרוצה שיומשך מאתו השפעה לזולתו צריך שיסתלקו המח' עצמו כנ"ל. וכמו"כ יובן למעלה שכדי להיות בריאת העולמות מאין ליש הוצרך שיסתלק בחי' מח' עליונה ותראה היבשה שהוא עלמא דאתגליא בחי' הוי' חיצוני שהוא בשביל השפעה כנ"ל, אך אופן הגילוי הוא כמו שהי' במח' דייקא וכמארז"ל כל מה שיש ביבשה שהוא בחי' עלמא דאתגליא בחי' הוי' חיצוני יש בים שהוא בחי' הוי' פנימי שבמח' ורצון כנ"ל, וכמשל מי שחושב במחשבתו לעשות איזה ציור מעוגל או מרובע, ככה ממש בא הדבר בגילוי למעשה לא יוסיף ולא יגרע, וענין הפך ים ליבשה הוא שמבחי' ים בחי' עלמא דאתכסיא הוי' פנימי הנ"ל נעשה יבשה שהוא עלמא דאתגליא שהאיר בחי' עלמא דאתכסיא בעלמא דאתגליא, הגם שכתוב ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם שהוא מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא, אך זהו בדרך השתלשלות לבד כידוע, אבל ענין קרי"ס הוא שנתגלה כמו שהוא ממש כו'. ולכן ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא, כי הנביאים ראו התלבשות אוא"ס שבתוך נבראים, ולכן יש בזה חילוקי מדרגות

יש מחלוקת: ראה גם תורת חיים בשלח ע' רסה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קנב"ג. ספר המאמרים תרס"ב ס"ע שיב ואילך.

יקוו המים אל מקום א': בראשית א, ט [בדילוג].

תוצא הארץ: בראשית א, כד.

ים ויבשה . . . עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא: ראה גם המאמרים שנשמנו בריש המאמר.

לקמן ע' רפג. תורת חיים (בשלח) רכו, סע"א ואילך. (בראשית) כט, סע"א. (לך) צג, ג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' חצר. ושי"נ. ח"ב ע' תלח וע' תקנה.

קודם בריאת העולמות . . . מים: ראה בראשית רבא פ"ה, ב. שמות רבא רפ"ג. לקוטי תורה שלח מב, ב. ושי"נ.

איידי דטרוד . . . לא פליט: נסמן לקמן ע' קמח.

כל מה שיש ביבשה . . . יש בים: ראה חולין קכו, א. וראה גם לקמן ע' רפג. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קל. ושי"נ. תורת חיים תולדות קנד, ג.

ברוך ה' אלקי ישראל: תהלים קו, מח. דברי הימים א טז, לו. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קכד. ושי"נ. תורת חיים ויצא קסח, ג ובהנסמן לשם. לקמן ע' רסב וע' רפג.

שזה רואה וזה אינו רואה, אבל בשעת מת"ת שראו בחי' הוי' עצמי הנ"ל ולגבי שזה ומשוה קטן וגדול בלי חילוקי מדרגות כלל, ולכן ראתה שפחה כו'. וזה הי' הכנה למת"ת כי במת"ת הי' גילוי אנכי ולא יהי' לך בחי' פנימי הוי', כי אנכי הוא רמ"ח מ"ע, ולא יהי' לך הוא שס"ה ל"ת בחי' מצות בפו"מ, שם הוא דייקא התגלות הוי' פנימי כמארז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דייקא, והי' הכנה לזה מקרי"ס כנ"ל.

**אך** עדיין צ"ל מהו ויאמינו בהוי' שהרי הי' בהם בחי' ראי' ממש. אך הענין כי זה קאי לדורות, כי אמונה הוא לשון רגילות כמו ויהי אומן כו' כמשל אב הרוצה להדריך את בנו שילך בדרך הישר אם יגיד לו הדבר בשכל וטעם אזי לא יבין התינוק, לכן אומר לו הדבר כמו שהוא, זאת תעשה וזאת לא תעשה בלי טעמים כלל ומרגילו בזה מעט מעט עד שיהי' נקבע בו כו'. וכמו"כ יובן למעלה שויאמינו קאי לדורות על מעשה המצות בפו"מ לבד בסו"מ וע"ט כל ימי משך זמן הגלות, בזה דייקא יהי' התגלות בחי' פנימי הוי' עצמי הנ"ל. וזהו מ"ש ויאמינו כי הרי אין זה בבחי' ראי' ממש רק שזה הוא בבחי' אמונה שבודאי נמשך הוי' פנימי ע"י תומ"צ כנ"ל.

**ובזה** יובן ענין הפך ים ליבשה שהוא לשון עבר היינו שנהפך להם בחי' עלמא דאתכסיא שהוא בחי' הוי' פנימי הנ"ל, ליבשה שהוא בחי' עלמא דאתגליא, כי הרי בחי' הוי' פנימי אשר במח' אינו נראה כלל רק הוי' חיצוני שהוא בשביל השפעה זהו נראה ונגלה ובשעת קרי"ס ראו הוי' פנימי כמו שהוא למעלה. ובנהר יעברו הוא לשון להבא דקאי על לעתיד בימהמ"ש אחר תשלום כל הבריורי' שאז יהי' התגלות בחי' הוי' פנימי שברצון הפשוט למטה כמו למעלה ממש כמ"ש והי' ביום ההוא יהיה הוי"ה ב"פ י"ה. וזהו מ"ש והכהו לשבעה נחלים והדריך בנעלים שהוא בחי' ז' מדות שברצון הפשוט שיהיו למטה כמו למעלה ממש. וזהו שם נשמחה בו, בו בעצמותו ממש זה יהי' לעתיד דייקא, שם הוא עיקר השמחה, והוא כמו למשל אדם שחושב לבנות בנין באופנים פרטיי' יש לו תענוג מזה הבנין וכשבא הבנין לידי פו"מ ועשה

שו"ה שזה — מת"ת: אוצ"ל: קרי"ס.

אנכי ולא יהי' לך: יתרו כ, ב. ג.

אנכי הוא רמ"ח מ"ע . . . ל"ת: ראה זח"ב (יתרו) צא, א. (תוספות) רעו, א. של"ה ר"פ יתרו

שטו, ב. תניא רפ"כ.

נתאוה הקב"ה להיות לו דירה: תניא רפ"ו. וראה הנסמן בליקוט פירושים לשם.

אמונה הוא לשון רגילות כמו ויהי אומן: נסמן לעיל ע' יד.

והי' ביום ההוא . . . ב"פ י"ה: זכרי' יד, ט [בדילוג]. ראה לקוטי תורה וספר הליקוטים

להאריז"ל שם. הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קנב.

והכהו לשבעה נחלים: ישע"י יא, טו. ראה גם ספר המאמרים תקס"ו כאן ע' קמח.



ככל אשר חשב במחשבתו לא יחסר כל, אזי דייקא התגלות התענוג אשר בתחלת המח'. כמו"כ יובן הענין הנ"ל שבימהמ"ש אחר תשלום כל הכירורי' שם הוא דייקא התגלות עצמו' התענוג. וזהו סוף מעשה עלה במחשבה תחילה שכעת ג"כ נמשך בחי' הוי' פנימי ע"י מעשה המצות אבל אינו בהתגלות עדיין, וזהו ויאמינו בהוי'. וענין ובמשה עבדו היינו שמשה הוא הממוצע שעל ידו יומשך בחי' התגלות הוי' פנימי ועצמי ע"י מעשה המצות בפור"מ כי ידוע דאתפשטותא דמשה בכל דרא כו', כי בחי' משה הוא האמצעי שע"י נמשך אואי"ס ע"י מעשה מצות בפור"מ אבל הוא בבחי' אמונה לבד ולעתיד יהי' התגלות בחי' פנימי הוי' למטה כמו למעלה כמ"ש ביום ההוא יהי' הוי"ה ב"פ י"ה כו' כנ"ל וד"ל.



סוף מעשה עלה במח' תחילה: פיוט לכה דודי.  
 דאתפשטותא דמשה בכל דרא: ראה תקוני זהר תס"ט (קיב, רע"א: קיד, רע"א-ס"א). תכ"א  
 (נ, ב). בראשית רבא פנ"ו, ז. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שצט.

## אחרון של פסח, תקע"ז

**עזי** וזמרת י"ה ויהי לי לישועה כו'. הנה כתיב נורא תהלות אדון הנפלאות המחדש בטובו בכל יום כו'. וצ"ל השייכות דמשמע מפני שהוא נורא תהלות ואדון הנפלאות לכן מחדש כו'. הנה כתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו כו' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, וצ"ל ענין הסמיכות צדקה למשפט כי צדקה ומשפט המה שני הפכים בתכלית, כי הצדקה היא לפנים משורת הדין ומשפט הוא להיות מכלכל דבריו במשפט דייקא כו', וא"כ מהו שאומר צדקה ומשפט וכן מ"ש מלך אוהב צדקה ומשפט, ומ"ש משפט וצדקה ביעקב אתה עשית, פעם אומר תחלה משפט ואח"כ צדקה ופעם תחלה צדקה ואח"כ משפט, וצ"ל השייכות זל"ז. הנה כתיב טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, טוב הוא בחי' חסד כמ"ש אך טוב וחסד כו'. הענין הוא כי החסד הוא בשתוף מדה"ר כמשית"ל, וענין ורחמיו על כל מעשיו יובן כמו עד"מ אדם שחס על איבוד מעשה ידיו מפני שנתן כח חכמתו ומדותיו באותו דבר לכן הוא חס על איבודו כו'. כמו"כ יובן למעלה כי הנה כתיב כולם בחכמה עשית כו' ולכן הוא ית' חס על מעשיו כמ"ש ורחמיו כו'. אך צ"ל כי לפי זה לא שייך בחי' רחמים רק אחר שנברא העולם ויש על מי לרחם אבל קודם שנה"ע איך שייך בחי' רחמים כו'.

**אך** הענין שיש ב' בחי' רחמים. הא' הוא בחי' רחמים מצד שנתן כחו באותו דבר ונמצא שיש ערך ויחוס זל"ז, או כמו עד"מ אדם שחס על חבריו

---

עזי וזמרת י"ה: למאמר זה ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' (קח) קיב ואילך. ובהנסמן בריש המאמר שם (ע' קח).

בהכת"י כתב תחלה המאמר ד"ה שאו מרום (שנדפס לקמן ע' סד) מפ' שמיני ואח"כ כתב ד"ה זה.

עזי וזמרת . . לישועה: בשלח טו, ב.

כתי' נורא תהלות: בברכת יוצר.

כי ידעתיו למען אשר יצוה: וירא ית, יט. ראה גם מאמרי אדה"א כאן ע' ככד. תורת חיים כאן ע' רלט.

מכלכל דבריו במשפט: תהלים קיב, ה [ושם: יכלכל – אבל כ"ה גם ברמב"ם סוף הל' ערכין וחרמים. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' קכה. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקסב. וש"נ. שמות ח"א ע' קטו. וש"נ].

מלך אוהב צדקה ומשפט: נוסח שמונה עשרה.

משפט וצדקה ביעקב אתה עשית: תהלים צט, ד.

טוב ה' לכל: תהלים קמה, ט.

אך טוב וחסד: תהלים כג, ו.

אדם שחס על איבוד מעשה ידיו: ראה גם לקמן ע' פט. שערי תשובה ח"א שער התשובה

כו, סע"ב ואילך. אמרי בינה שער הק"ש לד, ד. לט, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קפד.

כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.

מפני שהוא מדבר כמותו לכן גדלה עליו הרחמנות, ועל בהמה ג"כ הוא מרחם מפני שהוא חי כמותו הגם שאין ערך חיות הבהמה לחיות האדם, מ"מ יש לו רחמנות קצת על הבהמה מפני שעכ"פ הוא ג"כ חי. וכמו"כ יובן למעלה הרחמנות שאחר בריאת העולמות שיש בזה חילוקי מדרגות כו'. והב' הוא רחמים אשר דייקא מצד הפלאת הערך שמובדל ערכו מאד כמו האדם לגבי דומם עד"מ שאינו מערכו ומהותו כלל וכלל. כמו"כ יובן למעלה שיש בחי' רחמנות אשר הוא דייקא מצד הפלאת הערך והוא בחי' התנשאות אשר בעצם, כמו למשל מלך המתנשא בתכלית הרוממות אזי יפול אצלו רחמנות על השפל ביותר, כי הרחמנות הוא דייקא בתכלית הרוממות ועל תכלית השפלות, משא"כ שר אשר אינו בהתנשאות כמו המלך לא ירחם כ"כ על השפל ביותר כו'. וכמו"כ יובן למעלה שכבחי' התנשאות אשר בעצם שם דייקא יפול רחמנות על עולם היותר שפל כי לגבי' אצי' ועשי' שוין ממש. ובהו יובן כי בריאת העולמות הי' מצד כי חפץ חסד הוא, אך מי הגורם שיהי' חפץ חסד כו' הוא בחי' רחמנות אשר בכחי' התנשאות בעצם וזהו הנק' ר"ר. וזהו מ"ש המלך המרומם והמתנשא כו' לכן ברחמיך הרבים רחם עלינו כו'. ובהו יובן ענין נורא תהלות כו' שמפני שהוא נורא תהלות ואדון הנפלאות בחי' התנשאות אשר בעצם כו' כנ"ל לכן הוא מחדש בטובו כו' וד"ל.

**ובזה** יובן הטעם מה שאוה"ע מושפעים כל טוב וכמ"ש ארך אפים מאריך אף לצדיקים ולרשעים, מפני בחי' התנשאות אשר בעצם קמי' כולן שוין ולכן אוה"ע מושפעים כל טוב, הגם שר"ע שראה כרך גדול של רומי שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"ו, אך עכ"פ מושפעים כל טוב ותענוג, והוא מטעם הנ"ל מפני שמבחי' התנשאות כזו הוא מטיב לרעים כמו לטובים, הגם שמקבלים מבחי' מותרות אבל המותרות הוא רב מאד כמו מלך המתנשא מאד אזי יכולים לקבל מבחי' המותרות שלו הרבה עד שיהי' זה להמקבל להון רב, וכמו אהורירי' דבי רבי עתיר משבור מלכא, נמצא שמה

---

מלך . . . אצלו רחמנות על השפ"ל: ראה גם תורת חיים בראשית ה', ד. ויצא קעז, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' שיב ואילך. לקמן ע' שנא.  
 לגבי' אצי' ועשי' שוין ממש: ראה גם לקמן ע' קו. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יג. וש"ג.  
 תורת חיים לך פז, ד ובהנסמן לשם.  
 בריאת העולמות . . . כי חפץ חסד הוא: ראה הנסמן לעיל ע' כד.  
 המלך המרומם . . . ברחמיך הרבים: ברכת יוצר [בדילוג]. ראה תורת חיים ויצא קעז, ב ואילך ובהנסמן לשם.  
 ארך אפים מאריך . . . ולרשעים: שלח יד, מח. ראה רש"י שם מסנהדרין קיא, סע"א ואילך.  
 שר"ע שראה . . . לעושי רצונו עאכ"ו: ראה מכות בסופה.  
 מטיב לדעים כמו לטובים: ע"פ פיוט (האוחז ביד – וכל מאמינים) לימים נוראים.  
 אהורירי' דבי רבי: בבא מציעא פה, א. שבת קיג, ב.

שאצל רבי הי' זה פסולת ומותרות הי' זה לחיות ולתענוג רב לגבי אהורירי' כו'. וכמו"כ יובן למעלה שע"י שהוא המתנשא והמרומם בעצמותו, קמ"י כל אפי' שוין ומקבלים אפי' אוה"ע יניקה ומושפעים כל טוב כו', אך כדי שלא יקבלו אוה"ע מותרות רב כו' הוא תלוי מצד מעשה התחתונים. וע"ז כתיב משפט וצדקה ביעקב אתה עשית שמאתעדל"ת אזי אתעדל"ע להיות שוקל במאזני צדק שיהי' המותרות במדה ושיעור כמו עד"מ מלך המתנשא מאד בתכלית הרוממות ומסיבת התנשאות כזו יכולים לקבל טובים ורעים, אזי הוא שוקל במאזני השכל שיהי' המותרות במדה ושיעור ומי ומי יקבל. כמו"כ יובן למעלה שלהיות מכלכל דבריו במשפט דייקא ולא יבא להם מותרות כו' תלוי באתעדל"ת דוקא.

**והענין יובן עפ"י הידוע כי כעת אינם יוצאים י"ח מצות צדקה הגם שנותנים הרבה צדקה עד שיעלה לחומש, אך כי הצדקה שנותנים הוא רק מהסך שיש לו אחר כל המלבושי כבוד ותפארת ודירה נאה שעושה לו, ובאמת הם נקי' מותרות והוא מחשב זה לחיי נפשו, כי חיי נפשו אינו נקי' רק כמו שאמרו בנדרים שנים שהיו מהלכים בדרך וביד א' מהן קיתון של מים אם ישתו שניהם הקיתון מים אזי לא יספיק להם וימותו שניהם בצמא ואם ישתה א' אזי הוא יחי' וחבירו ימות בצמא וארז"ל בזה חייך קודמין לחיי חבירך דהיינו חיותו ממש, אבל לא אמרו זה במלבושי כבוד כו'. ואלו הי' חושב הסך שהולך אצלו על מותרות אזי לא הי' מגיע לחומש הצדקה שנותן, ועי"ז גורמים שיקבלו הע' שרים ג"כ מותרות דקדושה ולהיות מושפעים כל מיני טוב וידם גברה להיות מושלים בישראל ולדחוק אותם בפרנסה וכו', כי הם עצמם הגורמים זה מחמת שנתנו צדקה רק מהסך הנשאר אחר בזבז על המותרות ונמצא שנותנים חיו' חבירו בעד המותרות שלהם ולכן גורמים שיתון חיו' דקדושה להע' שרים, וכתיב תיסרך רעתך שרעת עצמו גרם להיות דוחקים השרים בפרנסה מצד שלוקחים המותרות שלהם כו'. אך אם מכלכל דבריו במשפט שלא לבזבז על מותרות בלתי צדקה, אזי באתעדל"ת אתעדל"ע שלא ילך מותרות לע' שרים רק במדה ושיעור וכמ"ש יבחר לנו את נחלתינו שבבחי' התנשאות עצמיו' דייקא אשר קמי' כולן שוי' שם דייקא יהי' משפט להיות יבחר לנו כו' ואוה"ע לא יקבלו רק במדה ושיעור בחי' מותרות כו'. וזהו**

שמאתעדל"ת . . אתעדל"ע: ראה זהר לך פח, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קצח. וש"נ. נביאים וכתובים ע' לה. וש"נ. קונטרסים ע' תקעב.  
צדקה . . לחומש: ראה שלחן ערוך יורה דעה ר"ס רמט ובמפרשים שם. ספר המאמרים תשי" ע' 177 ובהערה לשם. לקוטי שיחות בחוקותי כרך כז ע' 217 ואילך.  
בנדרים: ראה בבא מציעא סב, א. נדרים פ, ב. אגרת הקדש סט"ז.  
תיסרך רעתך: ירמ" ב, יט. וראה גם לעיל ע' מב. וש"נ.  
יבחר לנו את נחלתינו: תהלים מז, ה.

משפט וצדקה ביעקב אתה עשית שלהיות משפט וצדקה למעלה להיות מכלכל  
דבריו במשפט דייקא תלוי ביעקב דייקא והוא בחי' אתעדל"ת כנ"ל וד"ל.

**והנה יש עוד פי' במשפט וצדקה שהוא ענין תשובה ומצות, כידוע שכל**  
המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את  
כל החוקים כו', כי כמו שהצדקה הוא להחיות רוח שפלים כמו"כ כל המצות  
הם המשכות אלקו', כמו ע"י תורה ממשיך אוא"ס בחכמה וע"י טלית נמשך  
בחי' מקיפי' כו', אך מי הוא הגורם שיומשך אוא"ס ע"י תו"מ כי הלא אוא"ס הוא  
פשוט בתכלית הפשיטות כמאמר אנת הוא חד כו' חכים ולא בחכמה ידיעא כו'  
ולאו מכל אלין מדות כלל, וכדי שיומשך אוא"ס בחכמה ע"י ת"ת כו' וע"י  
צדקה נמשך אוא"ס בבחי' חסד כו', הוא ע"י תשובה כי התשובה הוא ענין בכי'  
כמאמר מים תחתונים בוכי' כו', וע"י בכי' זו מעורר למעלה ר"ר בבחי'  
התנשאות בעצם שיומשך ע"י מצות כו', אך כדי שיומשך הפנימי דייקא  
לישראל וכמ"ש יאר ה' פניו כו' הוא ע"י שמחה של מצוה כמ"ש תחת אשר לא  
עבדת את ה' בשמחה כו'. כי ידוע שלכן נק' הפנים בשם פנים ע"ש הפנימי'  
שהתגלות פנימי' הוא בפנים דייקא, כמו שנראה שאם הוא בעצבות שהוא ענין  
כווץ הדמים, אזי הוא רע על הפנים, ולהיפך כשהוא בשמחה אזי מאיר פניו כו'.  
לכן ע"י שמחה של מצוה שהוא הארת פנים גורמים שיומשך בחי' פנימי'  
לישראל דייקא כמ"ש יאר ה' פניו אליך כו'. וזהו ענין משפט וצדקה, כי ע"י  
משפט איהו רחמי בחי' תשובה הנ"ל הוא מעורר בחי' ר"ר וע"י צדקה שהוא כל  
המצות שנק' בשם צדקה שצ"ל בשמחה דייקא הוא גורם שיומשך הפנימי'  
לישראל כנ"ל. וזהו מ"ש אשירה לה' כי גאה גאה, כי בתחלה כתיב מה תצעק  
אלי שהי' בחי' צעקה שהרי לא היו יודעים אם ינצלו אם לאו שמא יטבעו בים,  
והי' בהם בחי' צעקה ובכי' והלכו במס"נ ועוררו ע"י בחי' ר"ר. ואח"כ כתיב  
אשירה לה' כי השיר הוא ענין שמחה דהיינו כדי שיומשך דייקא לישראל הוא

שכל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה: ראה לעיל ע' יט. וש"נ.  
וצדקה תהי' לנו . . . את כל החוקים: חיבור שני כתובים ואתחננו ו, כה. כד.  
להחיות רוח שפלים: לשון הכתוב ישעי' ג, טו.  
אנת הוא חד . . . מדו' כלל: תקוני זהר בהקדמה י, א. ב.  
מים תחתונים בוכי': ראה תקוני זהר ת"ה (יט, ד). הנסמן לעיל ע' יא.  
יאר ה' פניו: נשא ו, כה.

תחת אשר לא עבדת: תבא כח, מז [ושם: הי"א].  
פנים ע"ש הפנימי': ראה להלן ע' צג וע' קלא. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שפ.  
קונטרסים ע' רצו ובהנסמן בהנ"ל.  
משפט איהו רחמי: ראה תקוני זהר בהקדמה י, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קח. וש"נ.  
אשירה לה' כי גאה גאה: בשלח טו, א.  
מה תצעק אלי: בשלח יד, טו.

ע"י שמחה של מצוה כנ"ל. וענין כי גאה גאה הוא כת"א גאה על גוותניא שהוא בחי' התנשאות על התנשאות, בחי' התנשאות בעצם. וזהו אשירה לה' כי גאה גאה, שבחי' התנשאות עצמיו' שעררו ע"י צעקה כו' יומשך דייקא לישראל ע"י שיר ושמחה כו' וד"ל.

**סוס\*** ורוכבו רמה בים. הנה ידוע שהאותיות נק' בשם סוס והכוונה של האותיות נק' בשם רוכב, כמו עד"מ רוכב על סוס שמנהיג את הסוס כרצונו, כמו"כ הכוונה מנהיג את האותיות שהאותיות תלויים לפי אופן הכוונה, ובשעת קרי"ס היתה התגלות מדרגה גבוה מאד אשר למעלה מכל סוס ורוכבו אשר שום כוונה והשגה אין מגעת לשם כלל, וע"י התגלות בחי' זו סוס ורוכבו דקליפה רמה בים, ע"י סוס ורוכבו דקדושה הרי יש לעו"ז בקליפה ג"כ, אבל ע"י התגלות בחי' התנשאות עצמיו' אזי סוס ורוכבו דקליפה רמה בים כו'.

**עזי** וזמרת י"ה ויהי לי לישועה. הנה עזי הוא בחי' גבו' שזהו בחי' גבו' שמבחי' התנשאות בעצם אשר לגבי' כולן שוי', יהי' שם דייקא המשפט שיומשך לישראל ולא לאוה"ע. וזמרת י"ה, הנה בזמרת יש ב' פי', הא' מלשון וכרמך לא תזמור שהוא ענין כריתה והבדלה, כמו למשל החוצב ב' אבנים מן הר של אבנים שנכרת ונבדל מן עצם ההר ב' אבנים. כמו"כ יובן למעלה שנפרש ונבדל כבי' מן המאציל ב' אותיו' אלו שהוא י"ה חו"ב, וכדי שיומשך דייקא לישראל כמ"ש כי יעקב בחר לו י"ה כו', הוא ע"י שמחה של מצוה. וזהו פי' הב' של זמרת שהוא ענין זמרה ושמחה כו' ועי"ז ויהי לי דייקא לישועה ולא לאוה"ע.

**זה** אלי ואנוהו כו'. הנה ואנוהו יש בו ב' פי', הא' הוא לשון דירה והב' הוא לשון תפארת כמארז"ל התנאה לפניו כו'. והענין יובן ע"פ מ"ש ואמר ביום

כת"א גאה על גוותניא: ושם: אתגאי על גיותניא.

סוס: לפני תיבת סוס נמצא בהכת"י עוד תיבה בר"ת (יע"ז?) וקרוע.

סוס ורוכבו רמה בים: בשלח טו, א.

שהאותיות . . סוס והכוונה . . רוכב: ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' יד. מאמרי אדה"א

שמות כאן ע' קכג ובהערה כי תרכב.

בזמרת יש ב' פי': ראה תרגום אונקלוס ורש"י עה"פ.

וכרמך לא תזמור: בהר כה, ד.

י"ה חו"ב: ראה זהר (אזרא זוטא) האוינו רצ, ב. אגרת התשובה פ"ד. מאמרי אדה"א דברים

ח"ב ע' שסו וע' תרנו.

כי יעקב בחר לו י"ה: תהלים קלה, ד.

זה אלי ואנוהו: בשלח טו, ב. וראה רש"י שם.

התנאה לפניו: שבת קלג, ב.

ואמר ביום ההוא: ישעי' כה, ט.

ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו, הנה קוינו הוא ענין המשכת קוין, היינו שכעת נמשך ע"י תומ"צ המשכת אלקות אבל אינו בגילוי ולעתיד יתגלה כמ"ש היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם. וזהו הנה אלקינו זה קוינו לו שלעתיד כל א' מראה באצבעו כו', שיהי' התגלות שכר מצוה כו'. וזהו הנה אלקינו זה קוינו לו מה שהמשכנו אותו בקוין, וגם קוינו הוא לשון תקוה ותוחלת היינו מה שהיינו מקוים אליו שיתגלה אבל אז הי' בהסתר, לעתיד יתגלה ויאמרו הנה אלקינו זה קוינו לו כו'. ובשעת קרי"ס הי' גילוי אופן זה. וזהו זה אלי ואנוהו, כי הנה ארו"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וזהו ואנוהו שהי' בהם גילוי המשכת אלקות שנמשך ע"י מצות להיות לו דירה בתחתונים. והי"ה של ואנוהו הוא עפ"י הידוע שמצוה הוא אותיות הוי", כי מן בחילוף אתב"ש כו' הוא י"ה. והטעם שהי"ד והי' המה בהסתר ולא כתובים בפירוש כמו הרי"ה, הענין הוא כי ידוע שיש נקודה קו שטח, והנקודה היא העדר התפשטות עדיין, וקו שטח היינו כשנתפשט באופן מיוחד. כמו"כ יובן בענין הנ"ל ש"ה הוא גוף המצוה והי"ה הוא רצון העליון אשר גנוז בתוכה. וזהו ואנוהו בחי"י"ה אשר גנוז בו"ה שהוא עשיית המצוה בפומ"מ אז הי' התגלות בחי' זו. וגם ואנוהו הוא ענין תפארת היינו שע"י הארת פנים כמ"ש כתפארת אדם כו', ע"י שמחה של מצוה גורמים שימושך פנים העליונים בחי' פנימי אמי"ם כו' לישראל דייקא כו' כנ"ל וד"ל.




---

קוינו . . קוין: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' טו. וש"נ. ויקרא ח"א ע' קיח. וש"נ. במדבר ח"ג ע' א'קמג. נביאים וכתובים ע' שפב. לקמן ע' קיד. ע' רכ.  
היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם: ואתחנן ז, יא. ראה ערובין כב, א. לקוטי שיחות ואתחנן כרך כט ע' 43.  
שלעתיד כל א' מראה באצבע: ראה סוף תענית.  
נתאוה הקב"ה . . דירה בתחתונים: תניא רפ"ז וראה הנסמן בליקוט פירושים לשם.  
שמצוה הוא אותיות הוי": ראה תקוני זהר תכ"ט (עג, א). ת"ע (קלא, ב). הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' ג.  
נקודה קו שטח: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תע. וש"נ. דרושי חתונה ח"א ס"ע קבו ואילך. וש"נ.  
כתפארת אדם: ישע"י מד, יג.

תורה, פ' שמיני תקע"ז לפ"ק

**שאו** מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא מרוב אונים ואמיץ כח איש לא נעדר. הנה הנביא הוכיח לבני ישראל וישגיחו איך שהעולמות חיים מאלקות ולא כמו שנראה שהעולם הוא איזה דבר בפ"ע וה' הוא על שמים. להבין ענין זאת צריך להקדים כי כל תכלית עבודת האדם בעוה"ז הוא בנ' דברים תשובה ותפלה. תשובה הוא קודם התפלה ובלתי התשובה לא יוכל להיות תפלה כראוי, כי הא בהא תליא והיו לאחדים כו'. כי הנה כתיב סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני. והענין יובן עד"מ אדם שהוא בריא אזי בודאי יש לו תשוקה ותענוג מהמאכל שאוכל ומה שאוכל נעשה חיות לכל איבריו כידוע שהמאכל נתעכל והפסולת נדחה לחוץ והמובחר נעשה דם וחיות לכל אבר ואבר בפרט, אבל אדם שהוא חולה אי"א לומר שאין לו תשוקה כלל להמאכל שהרי הוא יודע שע"י מאכל הוא חיותו ובלתי זה לא יחי, רק כשאוכל המאכל אינו נכנס בתוך תוכו להיות חיות לכל איבריו מחמת שנחלה ונתקלקלו איבריו ואדרבה המאכל מזיק לו. והטעם הוא כי במאכל יש פנימי ופסולת, וכשאדם בריא אוכל המאכל אזי מהפנימי נעשה לו חיות לכל איבריו והפסולת נדחה לחוץ, אבל כשאדם חולה אוכל אזי הפסולת נעשה לו לחיות לכן הוא מזיק אותו, ולא די שאינו מועיל לו רק אדרבה הוא, לרע לו כי כל אוכל תתעב נפשו ויגיעו כו'. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שכמו שיש בנפש הטבעי בריאות וחולאת ואדם חזק או חלוש, כמו"כ עד"מ בנשמה האלקי יש ג"כ בחי נשמה אשר היא בבריאות ולהיפך נשמה שאינה בריאה. כי הנה כתיב נשמה שנתת בי טהורה היא כו', שלכל או"א מישראל אפי' לפחותי הערך יש לו נשמה אלקי. וענין נשמה הוא ענין התפעלו' אלקו' כי היא נלקחה מאלקו' לכן מתפעלת מאלקות. ויש בזה חילוקי מדרגות כמו ת"ח שהשגתם באלקות הוא במדרגה גבוה כו'. ויש פח"ע וע"ה ואעפ"כ יש להם נשמה כמ"ש נשמה שנתת בי כו', והוא מה שאנו רואים

שאו מרום: למאמר זה ראה ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רסח (הנחת כ"ק אדה"א). ומקבילו שם (נוסחא שני) הנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז [ומתחיל סמכוני באשישות]. אמרי בינה פתח השער פ"כ ואילך וראה בהנסמן לשם (במהדורת תשמ"ה).  
מאמר זה נדפס גם במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' פב.  
בהכת"י נכתב מאמר זה קודם ד"ה עזי וזמרת (שנדפס לעיל ע' נח).  
שאו מרום עיניכם: ישע"י מ, כו.  
סמכוני באשישות: שיר השירים ב, ה.  
שו"ה מהמאכל — חיות: במאמרי אדה"א כאן: דם וחיות. אבל כנראה נגרר זה משורה שלאח"ז.

כי כל אוכל תתעב נפשו: ע"פ תהלים קז, יח.  
נשמה שנתת בי טהורה היא: ברכות ס, ב. ברכת אלקי נשמה. ראה גם לקמן ע' סט וע'  
עח.  
פח"ע וע"ה: פחותי ערך ועמי הארץ.



שהוא סר"מ וע"ט מחמת שה' הוא האלקים ויש לו חוש בזה (הנק' דער הער) זהו הנק' נשמה, משא"כ מי שלא מבני ישראל הוא לא יתפעל כלל מזה הגם שיבין בשכלו איך שאמת הוא הדבר כו', מ"מ לא יתפעל מזה כי אין לו החוש כלל מצד שאין לו נשמה, רק מי שהוא ישראל יש לו נשמה אלקי' ולכן נתפעל מאלקות, וכמ"ש לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך כו', היינו שבח"י אלקות נכנס בתוך תוכו ונעשה לו לחיות גמור כמו המאכל שאדם בריא אוכל שנעשה לו לחיות ממש, כמ"כ ענין התפעלות אלקות נעשה לו לחיות וכמ"ש כי הוא חייך כנ"ל. אך כ"ז הוא כשהנשמה היא כבריא אותה היינו שלא נפגמה בחטאים ועוונות, אבל כשהנשמה נחלה היינו שנפגמה בחטאים ועוונות, כי ע"י חטא ועון פוגם בנפשו האלקי' כמ"ש ואם פגמתי כו', אזי ההתפעלות אלקי' אינו נכנס בתוכו להיות לו לחיות, וזה א"א לומר שאינו רוצה כלל באלקות, כי הרי הוא יודע שבח"י אלקי' הוא המח"י אותו כנ"ל במשל, רק ע"י שנחלה הנשמה ע"י ח"נ שלו הן בתאוות איסור והן בהיתר כאשר ידע אינש בנפשי' ע"ז אינו נעשה לו בח"י התפעלות לחיות רק אדרבה הוא מזיק ומקלקל אותו להיות נעשה יש ודבר, שהלא הוא מתפעל כו' והוא לוקח על אופן אחר שאינו טוב כו'. כי בזמן הבית כתיב יראה כל זכורך שהי' בח"י אלקי' להם לחיו' ממש כו', אך בגלותא מחמת עון ופגם לא יוכל להתקבל בתוכו בח"י אלקות לחיות מחמת חטא ועון, אך התרופה לזה שיתחזק הנשמה ויהי' כבריא אותה הוא מ"ש הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי, וכמ"ש רפאינו הוי' אלקינו ונרפא כו', שע"י סליחת העוונות אזי חוזר הנשמה לבריא אותה ואז יהי' אהבת ה' לה לחיות כמ"ש לאהבה כו'.

**ובזה יובן ענין תשובה ותפלה.** כי התפלה הוא בח"י קרבת אלקים באהבה ותשוקה אך מחמת פגם ועון אזי יזיק לו כו' כנ"ל, לזה צריך תחלה תשובה שהוא בח"י הכנעה ובושה כמארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופירש"י הכנעה שהוא רק ביטול עצמותו (הנק' בל"א אראפ פאל פון זיך כו'), וכמ"ש הראית כי נכנע אחאב מלפני יען כי נכנע כו', הגם שעשה כמה חטאים כו'. וכמ"כ הוא בענין התשובה שקודם התפלה ע"י שיהי' ממארי דחושבנא על

משא"כ מי שלא מבני ישראל . . לא יתפעל: ראה גם לעיל ע' מח.

לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך: נצבים ל, כ [בדילוג].

כמ"ש ואם פגמתי: ראה ק"ש שעל המטה נוסח הארז"ל. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' איפא. ושי"נ. שע"ת ח"א ה, ג. לקמן ע' עב. קעא. ערב. שלב.

יראה כל זכורך: משפטים כג, יז. תשא לד, כג. פ' ראה טז, טז.

הסולח לכל עוניכי: תהלים קג, ג.

רפאינו ה' אלקינו ונרפא: תפלת שמונה עשרה [בהוספת תיבת „אלקיננו“].

אין עומדין להתפלל: ברכות ל, ב.

הראית כי נכנע אחאב: מלכים"א כא, כט.

ממארי דחושבנא: ראה זהר קרח קעח, א. תניא פכ"ט.

כל פרטי מעשיו ואיך שבהבל וצלמות הולך רוב הזמן ע"ז יעורר רחמים להיות מוחל וסולח חטא ועון ואז יוכל להיות תפלה, וכמ"ש כי לא אחפוץ במות המת שזהו קודם התשובה והתפלה, כ"א בשובו מדרכיו וחייה, שע"י תשובה שקודם התפלה אזי וחייה הנשמה בתפלה כו' כנ"ל.

**וזהו סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני, שהנשמה היא בבחי' חולה ע"י הפגם מעוונות, והתקנה לזה הוא סמכוני כמ"ש סומך ה' לכל הנופלי' שאין פ"י נופלי' בגשמיות כו' רק הכוונה הוא על הנשמות שנפלו כו' כנ"ל וכמ"ש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, וע"י שיערה עליו רוח תשובה אזי מעורר עליו רחמים, הוא רופא לכל תחלואי הנשמה כנ"ל וד"ל. וזהו הטעם שארז"ל במקום שבע"ת אין צ"ג יכולים לעמוד כי צ"ג נק' מה שיש להם התפעלות אלקו' אוי"ר כו' אבל התשובה היא מקור ושרש לזה כו' כנ"ל. והנה יש עוד טעם מה שחולת אהבה, מפני שבגלות הוא בחי' הסתר אלקות כמ"ש אתה אל מסתתר, ולפי"ז הפי' של חולת אהבה הוא מפני שלא יכול לאדבקה, כמשל אדם המשתוקק לאיזה דבר בהשתוקקות רב ולא יכול להשיג הדבר שמשתוקק לזה אזי נעשה חולה מזה.**

**להבין זאת צ"ל מה שכתוב שאו מרום עיניכם מי ברא אלה ומפני מה לא כתיב ה' ברא אלה, כי ענין מי משמע דבר שאינו מושג. וגם להבין מ"ש המוציא במספר צבאם, מהו היתרון מעלה בזה כי הלא מספר נופל על דבר בע"ג כו'. אך הענין יובן עפ"י הידוע כי כל ספר תהלים המדבר בשבחי ה' ית' הכל הוא מדברים תחתונים כמו בברכי נפשי כו', זה הים גדול ורחב ידיים כו', הכל הוא מדברים תחתונים ואינו מדבר בענין ע"ס דאצי' ויחז"ע כו', וכן כל פסד"ז הכל הוא על אופן זה כו'. הענין הוא כי ענין התפלה הוא להיות דבר ההתבוננות קרוב אליו היינו שיהי' נתאמת אצלו הדבר כמו ב"ש והי' העולם, שבאמירה א' נתהווה העולם כו' ולכן הוא דייקא מדברים תחתונים הנראים כמ"ש וראו מי ברא אלה, שבכל בוקר ובוקר צריך להשיג ע"ז איך שהעולם גשמי' שאנו רואים וגלגלים וד' יסודות ועולם המלאכים כולם חיים וקיימים**

כי לא אחפוץ במות המת: יחזקאל יח, לב.

בשובו מדרכיו וחייה: יחזקאל שם, כג.

סומך ה' לכל הנופלי': תהלים קמה, יד.

וחשב מחשבות: שמואל ב יד, יד.

במקום שבע"ת: ראה ברכות לד, ב. לקוטי שיחות נצבים כרך יד ע' 361 וע' 363. תורת

חיים בראשית ו, ד הערה 32. לקמן ע' עט. פ. פח. צה. קב.

אתה אל מסתתר: ישעי' מה, טו.

בברכי נפשי... זה הים: תהלים קד, א. כה.

ב"ש והי' העולם שבאמירה א': נוסח ברוך שאמר. ראה שערי תשובה ח"א שער התפלה כו,

ב. תורת חיים נח עג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשצה.

מאלקות, ואם יתאמת זה אצלו היטב זהו יסוד ומוסד ששיג עוד יותר מדרגה גבוה מזה, כי אם נתאמת אצלו הדבר שהעולם הלזו הנראי חי מאלקות דייקא מסתמא הנשמה היא בכוחה ובריאותה וממילא הוא מוכן לכל מיני התבוננות כו'. והנה ההתבוננות זאת צ"ל על אופן זה דייקא, דהיינו איך שבחי א"ס מאיר בהם, כי באמת אינו מובן איך יכול שיכרא בע"ג מבחי א"ס אשר הוא בלתי גבול, אך הטעם הוא כי הן הן גבורותיו כו' שמבחי בלתי בע"ג יתהוה בע"ג, אך מאחר שנלקחו מבחי א"ס לכן גם אחר שנבראו בחי בע"ג גם כן יש בהם בחי א"ס והוא מה שאנו רואים חידוש התהוותם מאין ליש בתמידות בלי הפסק כמ"ש המחדש בכל יום תמיד מע"ב, שצ"ל חיות אלקי שופע על כל הנבראים להוציאם מאין ליש ואילו הי' נסתלק החיות אלקי אפי' רגע אזי היו חוזרים למקורם, נמצא שיש בהם בחי א"ס גם אחר שנבראו בבחי בע"ג. ועוד ראי' שיש בהם הארת א"ס ממה שאנו רואים שינויי העתים בכל יום ויום, כמו שאנו רואים בנ"א שדרכם צלחה היום ולאחר זמן הם נופלים ממעמדם ואח"כ נעשה עוד צלחה, וכמו שיש בבנ"א כן יש בדצ"ח כמו שכתו' כי הנה ההרים ימוש ופעם נתגדל ההר יותר וכן בחי כו', וכן בצומח יש שינויים בהם שפעם צומח מין זה מצליח וזולתו אינו מצליח ופעם להיפך. והטעם הוא כי הכל תלוי במזל כמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל כו' וכמו מזל מחכים ומזל מעשיר כו', וכמו אפשר דאיברי בשעתא דמוזני כו', וכתב מסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו, שענין סידור הכוכבים והמזלות והשרים של מעלה כמו שר של פרנסה וכמו ממגד תבואות שמש כו' הכל תלוי מצד רצון הפשוט שבעצמות א"ס דייקא. והנה ההתבוננות צ"ל דייקא בזאת כמ"ש חדשים לבקרים כו', דהיינו איך שהם מחודשים בכל רגע מאין ליש נמצא שבחי א"ס מאיר בהם וצריך שיתאמת אצלו זאת, והגם שאינו בבחי התפעלות רשפי אש רק שיתאמת אצלו הדבר.

---

הן הן גבורותיו: לשון ילקוט שמעוני נחמי' רמז תתרע"א. ראה יומא סט, ב.  
 כמ"ש המחודש בכל יום תמיד מע"ב: בברכת יוצר [בדילוג תיבת „בטובו“ – ראה הערה במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמ].  
 כי הנה ההרים ימוש: ישע"י נד, י [בהוספת תיבת „הנה“].  
 ופעם נתגדל ההר: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרסד ואילך ובהנסמן שם. תורת חיים בראשית כ, א ובהנסמן לשם.  
 הכל תלוי במזל: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלד, א.  
 אין לך עשב מלמטה: ראה בראשית רבא פ"י, ו. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמת. וש"נ.  
 שם ע' תתעו ואילך.  
 מזל מחכים ומזל מעשיר: שבת קנו, א.  
 אפשר דאיברי בשעתא דמוזני: ראה תענית כה, א.  
 וכתו' ומסדר את הכוכבים: ברכת ק"ש (תפלת ערבית). ראה שע"ת ח"א כ, א.  
 ממגד תבואות שמש: ברכה לג, יד [ושם: וממגד – ראה לקמן ע' קל. הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קכב. וש"נ].  
 חדשים לבקרים: איכה ג, כג.

**והנה** כ"ז גם שמתבונן בזה היטב עד שנתאמת אצלו הדבר היטב מ"מ אין זה רק מציאותו לבד ולא מהותו כי הלא מהות א"ס איך ומה א"א להשיג בשום אופן. וזהו מי ברא אלה שברא הוא גוף הבריאה ומי הוא הארת א"ס המחדש אותם כרצונו כו'. וענין מי הוא לשון נסתר שהגם שמשיגים אינו רק מציאותו ולא מהותו. ומרוב אונים ואמיץ כח היינו הכח של א"ס שמאיר בהם תמיד לחדשם מאין ליש בלי הפסק, וזהו איש לא נעדר כו'. וזהו כי חולת אהבה אני בגלותא שהוא בחי' הסתר אלקות כנ"ל שגם שמשיגים אינו משיגים רק מציאות של א"ס ולא מהותו, ולכן היא חולת אהבה מחמת שלא יכול לאדבקא כנ"ל.

**והנה** רישא דקרא כתיב סמכוני באשישות כו' כי חולת אהבה אני כו', לכן סמכוני באשישות, זה קאי על התורה כי התורה היא מהותו של הקב"ה וכמ"ש ודברי אשר שמתו בפיד כו' דברי ממש כו', הגם שיש חכמות עמוקות כמו חכמות התשבורת ותכונה וחכמת הרפואה אך שאינם דבר ה', אבל התורה היא דבר ה' ממש בחי' מהותו. ולכן אמרו"ל אין העולם מתקיים אלא בהתשב"ר כי השתלשלות העולמות הוא רק מציאותו וקיום העולמות הוא מבחי' מהותו לכן אינו מתקיים אלא בהבל תשב"ר, כי ע"י שתינוק שאין בו חטא כמו בן וי"ו שלא ראה קרי כו' לומד איזה פ' אזי מהות ועצמות א"ס מלוכש בהדיבור וכמו שא"ל רב פפא לאביי דידי ודידך מאי, א"ל אין דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא כו'. וזהו סמכוני באשישות כי חולת אהבה אני, שלא יכול לאדבקא מהות ועצמות א"ס וע"י התורה כתיב ונשמחה בדברי תורתך שהוא מהות של א"ס כו' כנ"ל וד"ל. נמצא שצ"ל ג' דברים תשובה ותפלה ותורה, תשובה הוא כדי שיהי' הנשמה בבריאותה ותוכל להתקבל בתוכה לחיו' בחי' אלקות כמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייד, וע"י תשובה שמעורר עליו רחמים אזי מוחל וסולח כל הפגמים ואז יוכל להיות לו בתפלה קרבת אלקים במוח ולב. אך כל התפלה הגם שמשיג אין זה רק מציאותו לבד, לכן צ"ל תורה אחר התפלה שהוא מהותו של א"ס וכמארו"ל אפי' פרק אחד שחרית כו' ואפי' בק"ש בלבד לאותם הטרודים ביותר באופן שאין להם פנאי כלל באיזה יום (ולא ללמוד מזה קולא ח"ו לת"ת) יש דעה שיוצא בה ידי חובת ת"ת, כי כל התורה הוא מהותו של א"ס ב"ה כו' כנ"ל וד"ל.

ודברי אשר שמתו בפיד: ישע"י נט, כא.

אין העולם מתקיים אלא בהתשב"ר: ראה שבת קיט, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קמ.

וש"נ. נביאים וכתובים ע' תקא. וש"נ. לקמן ע' קפג.

שתינוק . . . בן וי"ו . . . שא"ל רב פפא לאביי: שבת שם. ראה מאמרי אדה"א שם ע' צה

ובהנסמן לשם. לקמן שם.

וכמו שא"ל: כ"ה במאמרי אדה"א נביאים וכתובים כאן ע' פו. ובהכתי' קרוע.

ונשמחה בדברי תורתך: ראה ברכות ק"ש דערבית.

אפי' פרק אחד . . . בק"ש בלבד: ראה מנחות צט, ב.

## פ' תוריע מצורע, תקע"ז

**אדם** כי יהי בעור בשרו כו'. להבין ענין נגעים הנה מבואר ברמב"ם בענין הנגעים הכתובים בתורה שסימנם הוא שער לבן כו', שאינם כמו עפ"י טבע כמו שידוע כי הדם הוא הנפש ואם יש איזה קלקול בדמים אזי נעשה מזה נגעים, הנה לפי"ז ה' צריך להיות הסימן אדם דייקא ולא שער לבן מאחר שהוא ממותרי דמים והדם הוא אדום, ואם ה' התורה מדברת בנגעים גשמי' הנ"ל לא שייך שער לבן כו', אך ענין הנגעים האלו המה ברוחני, וז"ש אדם כי יהי כו', אדם דייקא וכמ"ש והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני"א כו'. כי הנה כתיב בצלם אלקים עשה את האדם וכתוב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו, דקאי על הנשמה שהיא חלק אלוק ממעל כו', וכידוע דלכל נפש מישראל יש נשמה, כמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא כו', וענין הנשמה הוא בחי' אלקי, לכן מיד כשמזכרת על אלקות אזי מתפעלת מאלקות. וענין נגע היינו ההסתר' לאלקות שאינו נתפעל מאלקות מחמת המנגד כו' זהו הנק' נגעי בני אדם. וענין נגע לא שייך אלא דייקא אצל מי שיש לו נשמה אך אינו מאיר בו מצד המנגד ומסתיר לאלקות כמשי"ת, אבל מי שהולך אחר תאוות נפש הבהמית לבד ואין בו כלל בחי' נשמה אין שייך בו נגע, וזהו אדם כי יהי כו' אדם דייקא.

**ולהבין** ענין זאת היטב וענין ב' מיני נגעים נגע טמא ונגע טהור, ותלוי בכהן דייקא שהוא האומר טמא או טהור, והגם שיש חכם שבקי בסימני נגעים צריך דייקא כהן כו'. הנה אדם הוא א' דם, ויובן זאת בנפש

אדם כי יהי: למאמר זה ראה לקוטי תורה תוריע כב, ב. כג, ב ואילך. ביאורי הזהר תוריע עג, ג-ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תנא ואילך וס"ע תעג ואילך. קונטרסים ס"ע תקלט ואילך.

אדם כי יהי בעור בשרו: תוריע יג, ב.  
מבואר ברמב"ם בענין הנגעים . . שאינם כמו עפ"י טבע: ראה פירוש המשניות לנגעים פ"ב, מ"ה. הל' טומאת צרעת בסופן. לקוטי תורה כאן. לקוטי שיחות תוריע כרך כב ע' 65 ובהערה 9. שם ע' 72 ובהערה 36. וראה גם בחיי ס"פ תוריע.  
הנגעים . . שער לבן: ראה תוריע יג, ג. ד.  
כי הדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג. ראה גם לקמן ע' קלג.  
קלקול בדמים . . נגעים: ראה ביאורי הזהר כאן עג, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תנג וס"ע תעג ואילך. קונטרסים ע' תקמ.  
והוכחתיו בשבט אנשים: שמואל"ב ז, יד.  
בצלם אלקים: נח ט, ו.  
נעשה אדם: בראשית א, כו. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' צה.  
הנשמה שהיא חלק אלוק ממעל: ראה תניא רפ"ב.  
כמ"ש נשמה שנתת בי: ראה גם לעיל ע' סד. וש"נ.  
נגעים . . ותלוי בכהן: נגעים רפ"ג. רמב"ם הל' טומאת צרעת פ"ט, ה"ב.  
אדם הוא א' דם: ראה מבואר שערין ש"ה ח"ב פ"ה. שלי"ה בהקדמת בית ישראל בית דוד

הטבעי' החיונית ובנשמה אלקי' כו', הנה כתיב כי הדם הוא הנפש, וצ"ל הטעם שהדם מחי' האדם כי הלא הדם הוא משקה כמו שארי משקות מים ודבש ומפני מה הדם מחי' כו', כי הרי בצאת הדם אזי ימות האדם, וכמארז"ל רביעית דם שהנפש תלוי' בו כו'. אך הענין הוא כי חיות הנפש הטבעי' מתלבשת בדם, והנה מאחר שמתלבשת בדם גשמי אזי החיות נק' ג"כ בשם חיות גשמי, שהרי אנו רואים שהחיות תלוי' בדם שאם הדם הוא זך אזי החיות הוא טוב ואם יש עכרורית בדם אזי החיות אינו חזק, הרי נראה שיש שינויים בהחיות מצד הדם, זה נק' בשם חיות גשמי. כי יש ב' מיני חיות, הא' הוא החיות אשר מתלבשת בדם נק' בשם חיות גשמי, וחיי רוחני היינו הנפש כמו שהיא קודם בואה לגוף שלא שייך בה שינויים מחמת הדמים כו'. אך כדי שיומשך חיות הנפש להתלבש בדם גשמי שאין ערוך ביניהם, צ"ל בחי' ממוצע והוא חלקי המים המעורב בדם, ולכן יש שינויים באופני' שונים כמו בעין חיות אופן זה וברגל באופן אחר, כי הרי הדם שוה בשניהם אך השינוי הוא מצד חלקי המים המעורב בדם, ותלוי החיות לפי אופן מזיגת המים שבכל אבר ואבר וע"י המים הוא שהולך החיות בכל האברים כנודע דלב פליג לכל שייפין ומהאברים חוזר הדם ללב הוא מצד המים המעורב בדם. כי מבואר בס' המחקר שעצם דם לא שייך בו בחי' התפשטות כנ"ל כו'. וזהו ענין הדפק שדופק תמיד ברצו"ש הוא מצד חלקי המים הממשיכים חיות לכל האברים וחוזרים ושבים כידוע, ולכן נק' דפק שדפק הוא קפ"ד וקפ"ד הוא אחוריים דאבא בחי' חכמה, כי שרש המים הוא במוח החכמה, כידוע שמוח החכמה הוא קר ולח בטבעו ומהמוח נמשך לחלל הימיני שאין בו דם כמו שהוא במוח ממש ובחלל השמאלי שהוא מלא דם יש בו תערובות חלקי המים שהוא הגורם להתפשטו' החיות כו', ולכן נק' אחוריים דאבא כי בודאי אינו בערך כמו שהוא במוח החכמה קר ולח כו'. וראי'

כא, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתמב. תורת חיים בראשית לה, א ובהנסמן לשם.

רביעית דם שהנפש תלוי' בו: ראה שבת לא, סע"ב. סוטה ה, א וברש"י ותוס' שם. עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א. אמרי בינה שער התפילין קל, ג. וש"נ. דלב פליג לכל שייפין: נסמן לעיל ע' כט.

מבואר בספרי המחקר: ראה גם ביאורי הזהר לך ט, ב. שערי אורה שער הפורים ס"ע 188 ואילך.

דפק . . קפ"ד: ראה לקוטי תורה שיר השירים לה, סע"ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תמה.

וקפ"ד הוא אחוריים דאבא: ראה טעמי המצות להארז"ל פ' וירא.

המים . . החכמה: נסמן בסמוך הערה ד"ה: מים.

שמוח החכמה הוא קר ולח: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תעא ואילך: קונטרסים ע' שפח: תורת חיים לך צא, ב ובהנסמן במקומות הנ"ל. לקמן ע' קמו.

לחלל הימיני שאין בו דם . . ובחלל השמאלי שהוא מלא דם: ראה תניא פ"ט. מאמרי אדה"א

דברים ח"ג ע' תתקיו. וש"נ. לקמן ע' קלג.

לדבר שהרי אחר האכילה כשנתעכל המאכל אחר ו' שעות נתחזק החיות ואם הטעם הוא מצד שנהפך המאכל לדם הרי בתחלה קודם שאכל ג"כ הי' בו דם, רק הענין הוא שיש עורקין שאין בהם דם וע"י האכילה נתחזקו גידים הללו שהם מלאים מים כו'. וזהו ענין אלף דם שהאלף הוא בחי' חלקי המים הממוצעים בין רוחני' הנפש להדם שבו וע"י יתלבש רוחני' בגשמי'. וזהו ענין הדפק קפ"ד אחוריים דחכמה כו' כנ"ל, ויש עשר דפיקות נגד ע"ס שבנפש כו'.

**והנה** ככל הנ"ל יובן ג"כ בנשמה כמארז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף, כידוע שמשכן הנשמה הוא במוח ובחלל הימני שאין בו דם, וכמארז"ל בכל לבבך בשני יצריך זה יצ"ט ויצה"ר, משכן היצ"ט הוא בחלל הימני שבו הוא משכן הנשמה כמו שהיא במוח ממש. והנה הנשמה נתלבשה בגוף גשמי ממש, כמשל הנפש החיוני' הנ"ל שהיא רוחני' ונתלבשה בגוף גשמי בדם כו', כמו"כ הנשמה שהיא בחי' אלקו' כמו המלאך שהוא כח אלקי כו' נתלבשה ג"כ בגוף גשמי. וראי' לדבר שהרי אנו רואים שהתפעלות אלקו' הוא דייקא ע"י שכל של נפש הטבעי' שמשכלת ומתבוננת בגדולת ה', וההתפעלות הוא מצד הנשמה כי הרי נפש הטבעי' שאב ואם ממשיכים ע"י תאוה כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי כו' אינה מתפעלת כלל מאלקות, רק ההתפעלות הוא דייקא מצד הנשמה, וע"י מה נתפעל ע"י שכל של נפש הטבעי', נמצא שהנשמה מלוכשת בנפש הטבעי', וכן בחי' רצון אשר בנשמה אלקי' כו', וכן התפעלות הלב כמ"ש לבי ובשרי ירננו כו', שהלב בשר גשמי נתפעל מאלקות שהוא מחמת הנשמה, הרי נראה שהנשמה מלוכשת בגוף גשמי, והממוצע בין התלבשות הנשמה בגוף הוא ג"כ חלקי המים, כי מים הוא חכמה בחי' ביטול לאלקות זה הוא הממוצע שע"י יתלבש הנשמה בגוף כו'. והנה כ"ז הוא כשהנשמה היא בשלימות בכל עשר בחי' רצון ושכל ומדות, אך כשנפגמה הנשמה היינו שאין לו בחי' רצון לאלקות מחמת שיש לו רצון זר בתאוות

---

עורקים שאין בהם דם: ראה מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תנב. וש"נ. דברים ח"ג שם.  
 שהאלף . . . חלקי המים: ראה גם אמרי בינה שער הק"ש עט, ד.  
 עשר דפיקות: ראה טעמי המצות שם.  
 מה הנשמה ממלא: ראה לעיל ע' לה. וש"נ.  
 שמשכן הנשמה הוא במוח: ראה תניא פנ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתסו. וש"נ.  
 שמשכן הנשמה . . . ובחלל הימני: ראה תניא רפ"ט.  
 בכל לבבך בשני יצריך: ואתחנן ו, ה ובספרי שם. ברכות נד, א (כמשנה). ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קעח. וש"נ. נביאים וכתובים ע' שיט. וש"נ.  
 הן בעון חוללתי: תהלים נא, ז.  
 לבי ובשרי ירננו: תהלים פד, ג.  
 מים הוא חכמה: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכנויים מערכת מים. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קכג.

עוה"ז, או שאין לו בחי' חכמה אלקי' כו' כמ"ש ואם פגמתי באות יו"ד בחי' חכמה ונתחייבתי סקילה כו', או בבינה ומדות ה' הפגם, אזי נק' זה בשם נגעים, נגעי בני אדם, שהוא המסתיר ומנגד לבחי' נשמה אלקי'. ולכן יכולים צדיקים להכיר ע"י הדפק אופן הפגם בנשמה כי הדפק הוא מורה על אופן הנשמה אשר בגוף כנ"ל בנפש הטבעי'. ולכן יש עשר דפיקות נגד ע"ס כתר רצון כו', כידוע שיש דפיקה בקמץ ובפתח כו', ואם הדפיקה הוא בקמץ אזי הפגם הוא בכתר, ואם בפתח הפגם בחכמה, ובצירי הפגם הוא בבינה, וסגול בת"ת כו'.

**אך** לפי צ"ל מה שמבואר שענין הנגעים הוא הסתלקות אור אבא, כי לפי הנ"ל לא שייך לומר הסתלקות אור אבא רק אם הפגם הוא בחכמה, ואם הפגם בכתר הוא הסתלקות אור הכתר, או בבינה הסתלקות אור הבינה, ולמה נק' כלל נגעים בשם הסתלקות אור אבא. אך הענין יובן עפ"י מ"ש כי גילוי אוא"ס הוא בחכמה דייקא וכמ"ש בראשית ברא אלקים בחוכמתא, וכתוב כולם בחכמה עשית כו'. והטעם הוא כי אוא"ס אינו שורה אלא על דבר הבטל אליו וחכמה הוא כח מ"ה בחי' אין, לכן התגלות אוא"ס הוא בחכמה דייקא. ולכן נקראו הנגעים בכלל בשם הסתלקות אור אבא ע"ש הסתלקות אוא"ס מצד העדר בחי' מ"ה שבכל ספי' כו', כי אם יש הארת אוא"ס אזי אין מקום ליניקת

כמ"ש ואם פגמתי: ראה גם לעיל ע' סה. וש"נ.

יו"ד בחי' חכמה: נסמן לעיל ע' יב.

יכולים צדיקים להכיר: ראה גם ביאורי הזהר כאן עג, ג. ולהעיר מטעמי המצות שם בסופו.

כתר רצון: ראה פרד"ס שער (כג) ערכי הכינויים מערכת רצון. שיעור קומה (להנ"ל) סמ"ז מערכת עשי' (נג, א). אלימה רבתי (להנ"ל) עין הבדולח תמר א פי"ו. אגרת הקדש סכ"ט. לקמן ע' רמא.

דפיקה בקמץ ובפתח: תקוני זהר תס"ט קח, א.

בקמץ . . . בכתר . . . בפתח . . . בחכמה: ראה תקוני זהר ת"ע קכט, ב. טעמי המצות שם. תורת חיים בראשית מד, ב ובהנסמן לשם.

ובצירי . . . בבינה: ראה תקוני זהר שם. ובשער מאמרי רשב"י שם ובתס"ט קז, א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שכג. וש"נ.

וסגול בת"ת: ראה גם פרדס שער (כח) הנקודות פ"ד. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקסב. וש"נ.

הנגעים הוא הסתלקות אור אבא: ראה זהר תזריע מט, ב (ובביאורי הזהר שם). עץ חיים שער (לח) לאה ורחל פי"ז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תנג וע' תעג ואילך.

גילוי אוא"ס הוא בחכמה: ראה תניא פל"ה בהגה. מאמרי אדה"א בראשית ע' כא. וש"נ. שמות ח"ב ע' תקנב. וש"נ.

בראשית ברא אלקי' בחוכמתא: בראשית א, א וראה תרגום ירושלמי שם.

כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.

וחכמה הוא כח מ"ה: ראה לעיל ר"ע כח. וש"נ.



החיצונים להיות בחי' נגעים, אבל ע"י הסתלקות א"ס או יכול להיות בחי' נגעים כו'. וז"ש על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, שצ"ל אלקי בקרבי ולא, די בהתפעלות במוח לבד רק להיות אלקי בקרבי דייקא, ועל כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, כמו בכני חיי ומזוני, כי ידוע שאין רע יורד מלמעלה רק כמ"ש תיסרך רעתך שע"י שעבר האדם עבירה א' קונה לו קטיגור המקטרג ומייסר אותו. ויש בזה ב' אופנים, הא' הוא שהמכוון מן היסורים הוא כדי שישב אל ה' בצר לו ויתעלה במדרגה גבוהה באלקות ע"י היסורים שיהא נשבר לבו בקרבו כו', וזהו הנק' גבורות ממותקות. ויש יסורים הנקראים גבו' קשות שהוא רצועה לאלקאה לבד ואין הכוונה כדי שאחר היסורים ישוב. וזה תלוי לפי ערך מעשיו כידוע. והסיבה לכ"ז הוא על כי אין אלקי בקרבי כו'. כי ידוע שלכל נפש מישראל יש בחי' נשמה כמ"ש נשמה שנתת בי ומשכן הנשמה הוא במוח ובחלל הימיני שאין בו דם, וטבע הנשמה הוא כשמתבוננת בבחי' אלקות, אזי מתפעלת בבחי' עצמיו, כי הלא הנשמה נלקחה מבחי' א"ס לכן נקבע בנפש בחי' א"ס כמו שהוא בבחי' עצמיות, משא"כ נפש הטבעית שהוא חלל השמאלי המלא דם הגם שמתפעל ג"כ כמו ע"י יגיעה שמייגע א"ע בהתבוננות כו' ה"ז דבר נקנה, שע"י השכל והתבוננות באלקות אזי נולד התפעלות בלב, ולכן אין זה רק לפי שעה ואחר התפלה חולפת ועוברת ויכול ליפול בהבלי עוה"ז. והסימן לזה הוא שההתפעלות כזאת הוא ברשפי אש והתלהבות מצד שהוא מדבר זר אשר אינו שייך לה, רק צ"ל שבחי' הנשמה אשר במוח כו' יהי' בחלל השמאלי כמו שהוא במוח החכמה ממש כו' שיקבע בנפש הטבעית ג"כ בחי' א"ס בבחי' עצמיות, ובבחי' כזאת לא שייך רשפי אש והתפעלות רק הוא בחי' ביטול עצמי מצד אוא"ס המאיר בבחי' חכמה שבנשמה כח מ"ה כו', ואז לא יכול להיות מקום ליניקת החיצונים, כי אם יש הארת אוא"ס אזי אין מקום כלל ליניקת החיצונים. וז"ש על כי אין אלקי בקרבי כו' אלקי הוא לשון יחיד היינו שכל א' מישראל יש לו בחי' זאת שיקבע בנפשו בחי' א"ס מצד הנשמה שנלקחת מאלקות, וצ"ל בחי' אלקי זו בקרבי דייקא כנ"ל, ואם אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה כו' ב' מיני רעות כנ"ל.

**ובזה יובן ענין הנגעים ג"כ שהוא מצד הסתלקות אור אבא, שהוא הסתלקות בחי' א"ס מצד העדר בחי' ביטול הנ"ל, ויש בזה ג"כ ב' בחי' נגעים, נגע**

על כי אין אלקי בקרבי: וילך לא, יו. ראה גם לעיל ע' יו. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע'

צ.

שאר רע יורד מלמעלה: נסמן לעיל ע' מו.

תיסרך רעתך: ראה גם לעיל ע' מב. וש"נ.

שעבר האדם עבירה . . קטיגור: אבות פ"ד, מ"א.

רצועה לאלקאה: ראה זהר בהקדמה יא, ב.

ב' בחי' נגעים: ראה גם ביאורי הזהר תוריע עג, ג.

טמא היינו שאין הכוונה בשביל מיתוק כלל רק הוא רצועה לאלקאה לבד, ונגע אשר הוא טהור מפני שאין כוונת הנגע רק בשביל מיתוק, וכמו במלקות ונקלה אחיך כו' כיון שלקה הרי הוא כאחיך כו'. וזהו אדם כי יהי בעור בשרו, אדם דייקא שהוא בחי' נשמה אלקי' שצריך שיתפעל מאלקות וכי יהי' בו נגע שהוא בבחי' ההסתר מאלקות והובא אל הכהן כו' כמשי"ת. וענין בעור בשרו, הנה עור ובשר הוא בחי' לבוש כמ"ש עור ובשר תלבישני כו' והוא בחי' מחשבה ודיבור שנק' לבושים כי יש מח' פנימי' ומח' חיצוני', וענין מח' חיצוני היינו שחושב דבר שחוץ ממנו אשר לא הי' ברצונו כלל לעשות הדבר, והטעם הוא מפני שבפנימי' נפשו היתה זאת בהעלם וכמו נגע בגשמי' שכל זמן שלא נראה הנגע בעור ובשר אזי הקלקול בדמים אינו קלקול גדול, אבל כשנראה הנגע בעור ובשר אזי הקלקול הוא ביותר כו'. וכמו"כ יובן בענין הנ"ל שאם הפגם הוא גדול בפנימי' הנפש אזי יוצא לחוץ במח' כו' ובגשמי' ג"כ נראה בעור ובשר וכו'. וזהו ענין אדם כי יהי' בעור בשרו כו' היינו שהנגע נראה בעור ובשר גשמי' וכן במח' ודיבור כו' מטעם שנפגמה הנשמה בפגם גדול בפנימי' עד שיוצא לחוץ, אזי והובא אל הכהן כו'. והטעם שצריך כהן דייקא כי כהן הוא חסד דאבא ובחי' אוא"ס הוא בחכמה דייקא כנ"ל, ולכן הכהן יכול להמשיך אוא"ס כו' מטעם ששרשו מבחי' חסד דאבא, ואם רואה הכהן שיכול להיות בו הארת אוא"ס, אזי הנגע טהור שלא הי' רק בשביל מיתוק כו' כנ"ל, ואם לא יוכל להיות הארת א"ס אזי הנגע טמאה כי אין כוונת הנגע בשביל מיתוק רק טמא יקרא, טמא גמור כו', אבל אם יכול להיות הארת אוא"ס אזי טהור כו' כנ"ל וד"ל.

---

ונקלה אחיך . . . כיון שלקה: תצא כה, ג. מגילה ז, ב. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ע' א'תשסז. קונטרסים ע' רטו. וש"נ. לקמן ע' רכט.  
 והובא אל הכהן: תזריע יג, ט.  
 עור ובשר תלבישני . . . מח' ודיבור: איוב י, יא. ביאורי הזהר תזריע עג, טע"ב.  
 כהן הוא חסד דאבא: ראה זהר נשא קמה, ב. צו כו, א. ביאורי הזהר ויצא יח, ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקמא. וש"נ. לקוטי תורה כאן כג, ב. לקמן ע' קנא.  
 טמא טמא יקרא: תזריע יג, מה.

בעז"ה, פ' קדושים תקע"ז

**קדושים** תהיו כי קדוש אני וכתוב כי אני ה' מקדישכם כו'. וצ"ל ענין קדושים תהיו וענין אני ה' מקדישכם, שהלא ישראל נק' קדושים כמ"ש בזהר אין קדוש כהו" דמשמע שיש כמה קדושות, אבל אין קדוש כהו" כי ישראל נק' קדישין כמ"ש קדש ישראל לה' כו' ואורייתא קדיש' אבל אין קדוש כה' כי קדושתו למעלה מקדושתכם. וזהו ענין כי קדוש אני ומהו זה שאמר קדושים תהיו ואני ה' מקדישכם כו' דמשמע שיש בזה איזה יתרון כו'. ובתחלה להבין ענין ג"פ קדוש כו'. הנה איתא במדרש משל למלך שעשה שלשה עטרות, שנים נתן לבניו ואחת נטל לעצמו כו' שהוא ענין הג' קדושות כו' וב' נתן לבניו וא' נטל לעצמו כו'. להבין זאת צריך להקדים מ"ש לרוקע הארץ על המים כל"ח, כי כתיב יקוו המים מתחת השמים כו' ותראה היבשה כו' שמתחלה ה' הכל מים וכמ"ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים, והיבשה ה' נכלל במים ולא ה' נראה כלל כגרגיר חרדל כו', והי' הציווי שהמים יקוו אל מקום אחד ויתגלה היבשה למעלה והמים יהיו מתחת לארץ. וטעם הציווי הוא כי הנה כתיב הכל ה' מן העפר כמ"ש ויאמר אלקים תדשא הארץ כו' תוצא הארץ כו', וגם אדם נברא מן האדמה כמ"ש ויצר ה' את האדם עפר מן האדמה כו', ואלו ה' היבשה מובלע בתוך המים לא ה' יכול להיות שום צמיחה והתפשטות, לכן צוה שהמים יהיו מתחת לארץ כדי שתוציא הארץ כל

---

קדושים תהיו: מאמר זה מיוסד על ד"ה דבר וכו' קדושים תהיו בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קעד (הנחת כ"ק אדה"א). ומקבילו בח"ב ע' תכ (הנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז – ושם ההתחלה וידבר כו' קדושים). דרך מצותיך ע' 306. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקלג. אור התורה ויקרא כרך ד ע' אינח (נדפס גם בסה"מ תקס"ב כמצויין שם).

קדושים תהיו כי קדוש אני: קדושים יט, ב.

כי אני ה' מקדישכם: תשא לא, יג. וראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקצג ובהערה לשם. אין קדוש כהו" שמואל-א ב, ב. ראה זהר תזריע מד, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שסד. וש"נ. תורת חיים בראשית לג, א ובהנסמך לשם. לקמן ע' קנג. קדש ישראל לה': ירמ" ב, ג.

קדושתו למעלה מקדושתכם: ויקרא רבא פכ"ד, ט.

במדרש משל למלך: ראה ויקרא רבא שם ח. עדי"ז (משל למלך) הובא בספר המאמרים תקס"ב כאן ח"א (הנחת כ"ק אדה"א) וח"ב (הנחת הר"מ). מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקלג וע' תקצג. במדבר ח"ב ע' תרלו. אבל בדרך מצותיך כאן וכן בהגהות הצ"צ בסה"מ תקס"ב כאן ע' שז: מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקפב מובא משל לבני המדינה כלשון המדרש שם.

לרוקע הארץ על המים: תהלים קלו, ו.

יקוו המים: . . ותראה היבשה: בראשית א, ט.

ורוח אלקים מרחפת: בראשית שם, ב.

הכל ה' מן העפר: קהלת ג, כ.

ויאמר אלקים תדשא: . . תוצא הארץ: בראשית א, יא. כד.

ויצר ה' את האדם: שם ב, ז [ושם: ה"א].

מיני צמיחה. אך לכאורה אינו מובן שהרי הצמיחה הוא דייקא ע"י מים כידוע שמים מצמיחים. הענין הוא כי אלו הי' מים לבד לא הי' שום צמיחה אבל כשהמים הם מתחת לארץ ובוקע מלמטה למעלה דרך גידי הארץ אזי נצמח כל מיני צמיחה כו'.

**והנה** כתיב ונהר יוצא מעדן כו' ומשם יפרד והי' לד' ראשים שהוא חדקל ופרת וכו', וענין עדן הוא ג"ע הארץ, שיש ג"ע הארץ בקו השווה ל"ב מעלות מירושלים שהוא המובחר מכל העולם, כי כל העולם הוא מעורב טו"ר והג"ע הארץ הוא מופשט מכל חומרי' תאוות עוה"ז, שקרקע הגן הוא מרוחני' הד' יסודות ארמ"ע, ואין שם שום חטא ורע כלל וכמ"ש באדה"ר קודם החטא ויניחחו בג"ע לעבדה כו' שהי' בג"ע הארץ, ואחר שחטא גרשוהו משם כמ"ש ויגרש כו' וכל עליות הנשמה הן ע"י הרהורי' תשובה וכו', תחלה מתעלה הנשמה בג"ע הארץ הנ"ל הרוחני' מד' יסודות כו', ולכן אין יכולים למצוא אותו מקום כי הוא בחי' רוחני'. ויש גבוה על גבוה כו' בחי' ג"ע העליון כו', ומאותו מקום יוצא נהר א' והי' לד' ראשים כו' והם הנק' ד' ראשים כללי' שכל הנהרות והנחלים כמ"ש השולח מעיינו' בנחלים כו' מסתעפי' מאותן הד' נהרות, דהיינו שהמים אשר מתחת לארץ בוקע דרך גידי הארץ מלמטה למעלה כמ"ש ארעא חלחולי מחלחלי כו' באותו מקום תחלה ומשם יפרד לד' ראשים. והד' ראשים הם כללים לכל הנהרות שהם נובעים דרך גידי הארץ כמשל גידי הדם שממשיכים דם לכל האברים כמ"כ הנהרות אלו הם נמשכים דרך גידי הארץ כו', וכל מיני צמיחה שנצמח בארץ ע"י מים כנ"ל שרש המים הוא בד' נהרות הנ"ל. וזהו לרוקע הארץ על המים כל"ח, שענין רקיעת הארץ על המים והמים יהי' נובע מלמטה למעלה בג"ע הארץ כו' ומשם יפרד כנ"ל הוא בשביל החסד שיהי' צומח כל מיני צמיחה כו' כנ"ל.

ונהר יוצא מעדן . . ראשים: בראשית שם, י. ראה גם לקמן ס"ע קפד ואילך.

חדקל ופרת: שם ב, יד.

ג"ע הארץ בקו השווה: ראה לקמן ע' פג. וש"נ.

ג"ע הארץ . . ל"ב מעלות מירושלים: ראה גם לקמן שם. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשג

וע' תשי. קונטרסים ע' שצט [ושם: ט"ו מעלות].

שקרקע הגן הוא מרוחני' הד' יסודות: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תקסס. פרשיות

התורה ח"א ע' ג. לקמן ע' פג וע' שמב. שערי תשובה ח"א שער התפלה סט סע"ב ואילך.

מאמרי אדה"א בראשית ע' ע. ויקרא ח"ב ע' תשג. במדבר ח"ב ע' תקכג.

ויניחחו בג"ע לעבדה: בראשית ב, טו.

וכמ"ש ויגרש: שם ג, כד.

אין יכולים למצוא אותו מקום: ראה בהנסמן לעיל בהערה ד"ה: שקרקע.

השולח מעיינו' בנחלים: תהלים קד, י [ושם: המשלה מעינים – ראה תורת חיים נח סב,

ב. דברים ח"ג ע' א'פח].

ארעא חלחולי מחלחלי: חגיגה כב, א.

**והנה** יש עוד טעם אחר בענין רקיעת הארץ על המים כו' והמים יהיו נובעים מתחת לארץ כו' הוא בשביל הבירור, כי במים יש טו"ר כו' וכדי שיתברר הטוב מרע צריך שיהיו נובעים מתחת לארץ להצמיח כו', כמו שאנו רואים שיש עשבים מרים וממיתים כו' הוא מצד חלקי הרע שבמים. וכן יש אנשים רעים אשר כל שכלם הוא כלפי חוב ורע מפני שהרע אשר בחלקי המים הוא על אופן זה, ובמקום זולתו יש אנשים אשר אינם רעים בשכלם רק במדות, ובמקום זולתו רעים במעשיהם לבד, כל זה תלוי הוא מצד המים כמארו"ל נהרא נהרא ופשטי' כו'. ויש מקום אשר מצמיח עשבים טובים ואנשים טובים וכו', ויש ים כנרת שמימיו מתוקין . . . ובתחלה היו מלוחים אך ע"י שעברו דרך גידי הארץ נתבררו כו'. נמצא שע"י נביעת המים מתחת לארץ אזי נתברר ונתפרד הרע משוב בתכלית, וה"ז כמשל מצרף לכסף שמרתיחין הכלי מצרף בכדי שיבורר הכסף מהסיג ופסולת, הגם שבשעת רתיחה המה מעורבים אך אח"כ נתפרדו זה מזה וישאר הכסף בתכלית הנקי כו'. כמו"כ בענין נביעת המים הנ"ל המכוון הוא כדי שיופרד הרע משוב כו' משא"כ מתחלה היו מעורבים יחד כו'.

**והנה** ככל המשל הזה יובן ענין תכלית ירידת הנשמה לגוף. כי הנה ארו"ל אין משיח בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות מהאוצר ששמו גוף ואלו נשאר נשמה א' מהאוצר כו' נתעכב משיח כו'. הענין הוא כי ידוע שכל הנשמות קודם שירדו לגוף ה' מקושרים בהתקשרות עצמיו' כאלקות כמ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים כו', וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו, וענין עמידה הוא ענין עכבה כו', והנשמה היא יותר רוחני' גם ממלאכים שנק' בני אלקים כו', כי המלאכים נק' גשמיות בערך הנשמה כו'. והנה כתיב נשמה שנתת בי טהורה היא כו' הגם שאתה בראת כו' ונפחת בי מ"מ טהורה היא כו', ולכל ישראל בפרט יש נשמה כמארו"ל שלשה שותפין באדם אב ואם ממשיכי'

---

נהרא נהרא ופשטי': חולין יח, ב. ראה לקמן ס"ע פה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשח.  
 ים כנרת שמימיו מתוקין: ראה גם ספר המאמרים תקס"ב כאן וע' קעו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקסג.  
 אין משיח בן דוד בא: ראה עבודה זרה ה, א וברש"י ותוס' שם. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' עז. וש"נ. ד"ה דור לדור מכ"ק אדה"א (קה"ת תשנ"ב) ע' 16. וש"נ.  
 והנה נפש אדוני: שמואל-א כה, כט.  
 חי ה' אשר עמדתי לפניו: מלכים-ב ה, טז.  
 עמידה הוא ענין עכבה: ראה סידור שער הלולב רסג, ב. מאמרי אדה"א תקס"ה ח"ב ע' תשנז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסה וע' שצ. ח"ב ע' תקלה. דברים ח"ב ע' תצט.  
 ממלאכים שנק' בני אלקים: ראה אגרת התשובה פ"ד. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שה. וש"נ.  
 נשמה שנתת בי: ברכות השחר (ברכות ט, ב). וראה לעיל ע' סד.  
 שלשה שותפין באדם: ראה נדה לא, א. ראה גם לקמן ר"ע קנד.

נפש הטבעית שהוא ע"י חום הטבעי כמו באו"ה ובהמות, רק ההפרש הוא שאצל ישראל הקב"ה נותן בו נשמה ואפי' תינוק שחי שנה ומת ג"כ ה' בו נשמה אלקי'. וענין נשמה למטה בירידתה בגוף הוא אשר נתפעלת מטעם ששרשה מאלקות לכן נתפעלת מאלקות כו'. ויש בזה חילוקי מדרגות כמו שיש אשר עבודתם הוא רק בבחי' מעשה לבד היינו שמצות ה' יקר בעיניו מאד ולהיפך תועבת ה' אשר שנא הוא נזהר בתכלית הזהירות הגם שאינו מבין כלל ענין התבוננות איך שאתה מחי' כו', רק מצד הנשמה ונק' אמונה, ואין המכוון אמונה חיצוני' בלבד רק אמונה חזקה מחמת שיש לו החוש החזקה בזה מצד הנשמה. ויש אנשים אשר עבודתם הוא בהתפעלות המוח ולב מחמת התבוננות איך שאתה מחי' את כולם כו' מאין ליש כו' ואיך שאצי' נאצל מהמאציל כו', נמצא שזהו הנשמה היותר גבוה, אבל באמת אין נפקותא בזה כלל כי המכוון א' הוא בשניהם. ויש נשמה אשר אין לה חוש זה לא במעשה ולא בלב ולא במוח כו', הטעם הוא מצד שהיא למעלה בחי' פסולת.

**והנה** עדיין אינו מובן טעם ירידת הנשמה לגוף, כי הלא למעלה היתה קשורה בהתקשרות עצמיו' באלקות ובודאי ההתקשרות הוא יותר חזקה מכמו אחר שירדה לגוף הגם שיהי' לה התפעלות באלקות כנ"ל. אך הענין הוא כנ"ל במשל, שהמים הולכים מתחת לארץ ונובעים דרך גידי הארץ כדי שיתפרד הרע מטוב שמתחלה היו מעורבים. כמו"כ יובן בענין הנ"ל שהנשמות היו תחלה למעלה כמ"ש אור זרוע לצדיק, ויש נשמות אשר הם בחי' פסולת ולכן ירדו למטה כמ"ש וזרעתיה לי בארץ, כדי שיתברר ויתפרד הטוב מהפסולת, היינו שמי שנשמה שלו בחי' טוב למעלה אזי גם כשירדה בגוף יש לה החוש כנ"ל, ונשמה אשר היא למעלה בחי' פסולת לכן בירידתה לגוף אין לו חוש אלקי' כו' כנ"ל. נמצא שהמכוון של ירידת הנשמה לגוף הוא בשביל תיקון ובירור ולא בשביל הריוח.

**אך** צ"ל לפ"ז אין בחירה ביד האדם כלל לבחור דרך הטוב כי הרי זה תלוי באופן נשמתו כמו שהיתה למעלה קודם ירידתה לגוף כו' כנ"ל, ובאמת הבחירה ניתנה ביד האדם וכמארז"ל והא צדיק ורשע לא קאמר כו'. אך הענין הוא שבאמת אין זה הכרחי' שגם\* מי שנשמתו בחי' פסולת למעלה יכול הוא

---

שהנשמות . . . אור זרוע לצדיק: תהלים צז, יא. ראה גם לקמן ע' קד. קלח. קעה. שלג. ספר המאמרים תקס"ח ח"ב ע' תרה. לקוטי תורה שיר השירים לח, ב. שעת ח"א סא, ב ואילך.  
 וזרעתיה לי בארץ: הושע ב, כה.  
 והא צדיק ורשע לא קאמר: ראה נדה טז, ב. תניא פ"א. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' רכג. ושי"נ. תורת חיים בראשית ל, ד ובהנסמן לשם.  
 שגם: אוצ"ל אלא שגם.

להפך מרע לטוב כו', וראי' מבע"ת כמו גבי ר"א בן דורדיא שככה עד שיצא נשמתו וקנא לו רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה א' כו', גם שרבי הי' המוכרח בדור בתוי"מ ומס"נ לה' בתכלית כו' מ"מ קנא לו על שמפסולת נעשה טוב, שזהו באמת מדרגה גבוה יותר מצדיקים כמארז"ל במקום שבע"ת עומדים צד"ג אין יכולים לעמוד, כי בע"ת הוא מקושר בעמקי רע ומשם ישוב אל ה' נמצא שנתהפך מרע לטוב זהו יותר גבוה ממדרגת צד"ג. וזהו עיקר אמית"י המכוון בירידת הנשמה לגוף, כי באמת בכל נשמה יש בחי' פסולת למעלה כמו גם נשמת רשב"י ומרע"ה, וירדה לגוף בכדי שגם הפסולת יתהפך לטוב כו' כנ"ל.

**ויו"ב** זאת וגם ענין נשמה שנתת בי טהורה היא כו', שכ"א מישראל אומר זאת שהנשמה היא טהורה הגם שהיא מבחי' פסולת כו', עפ"י הידוע שיש ב' דברים צער ועונג והם משקל מכוון, כי לפי ערך העונג ככה ממש יש לו צער מהעדר התענוג כו', ויש בזה אופנים חלוקים כמו למשל אדם שרוצה למצא טרף לנפשו בשביל שיחי' אזי בודאי יש לו תענוג במציאת הטרף לנפשו, ולהיפך כשאין לו במה לפרנס א"ע אזי יש לו צער מצד שלא יחי' כו', והצער הוא לפי ערך התענוג. ויש צער ותענוג באופן אחר היינו שרוצה שיהי' לו מלבושי כבוד ותפארת ודירה נאה ויש לו צער מהעדרם כמו ממש מי שיש לו צער מהעדר הטרף לנפשו שלא יחי' כו', כמארז"ל אפי' סוס לרכוב עליו, שמצות הצדקה הוא ליתן לעני שהורגל על סוס לרכוב אזי מחויבים לו ליתן כמו שמחויבים ליתן לחם לעני לאכול בכדי להחיות נפשו, כי מחמת שהורגל בסוס לרכוב יש לו צער מהעדרם כמו ממש מהעדר החיות לנפשו.

**וכמו"כ** יובן בעבודת ה' שיש בזה ג"כ ב' מדרגות הללו, היינו שיש אשר עבודתם הוא בהתפעלות המוח והתפעלות הלב ויש לו צער מהעדרם, דהיינו אם לא יוכל להתפעל במוח ולב יש לו צער והצער הוא כמו העדר החיות ממש כמשי"ת. ויש אשר תענוגם באלקות הוא כמ"ש לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך היינו שרוצה שיחי' מאלקות ולא יהי' בחי' מות, ואין כוונתו לרצות בדביקות והתפעלות רק חיי נפשו הוא רוצה והצער מהעדרו הוא מחמת שאינו חי מאלקות רק הוא בבחי' מות כו'. ובאמת בחי' זאת היא יותר גבוה כי מהצער מהעדר החיות הוא יותר נוגע לעצמיו מהצער מהעדר התענוג

ר"א בן דורדיא: עבודה זרה י, א.

במקום שבע"ת עומדים: נסמן לעיל ע' סו.

צער ועונג והם משקל מכוון: ראה אגרת הקדש סכ"ט (קמט, ב). סידור כוונת המקוה קנו,

א-ב. שערי תשובה ח"א שער התפלה נג, ג-ד. דרך חיים שער התפלה זה, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' כ.

אפי' סוס לרכוב עליו: כתובות סז, ב.

לאהבה את ה' אלקיך: נצבים ל, כ [בדילוג].

מהתפעלות כו' כנ"ל. והוא ענין בע"ת כמ"ש ויצעקו אל ה' בצר להם כו'. וענין צעקה היינו אסיפה וקיבוץ כמ"ש ויצעק איש אפרים כו', כי ענין צעקה הוא קיבוץ כל הכוחות פרטי' בלב, כי ידוע דלבא פליג לכל שייפין וע"י דבר הנוגע ללב מאד נתקבצו כל הכוחות פרטי' בלב, כי כל הכוחות הם כלא חשיב לגבי הדבר ההוא הנוגע לעומק הלב עד שצועק ואינו יכול להכיל כלי הלב. אך יש עוד צעקה הנק' צעק לבם אל ה' כו', היינו שלא יוכל להוציא הצעקה בקול רק הלב צועק עד שאינו יכול להוציא בשפתיו ורוח פיו כלל מצד שנגע יותר לעומק מהצעקה הנ"ל. וזהו ענין בע"ת שהוא בבחי' צעק לבם היינו שנוגע לו עד מיצוי הנפש עד שאינו יכול לצעוק בקול, והצעקה כזו באה דייקא ע"י הצער מהעדר החיות לנפשו ממש שאינו חי מאלקות רק הוא בבחי' מות, משא"כ ע"י בחי' הב' שהוא הצער מהעדר התפעלות כו' לא יגיע לצעקה כזו ולכן במקום שבע"ת עומדים צד"ג כו', כי הצדיק יש לו התענוג מהתפעלות אלקות והצער מהעדר התענוג הזה, אבל בע"ת שהצער והמרירות הוא מחמת שאינו חי רק שהוא בבחי' מות ופסולת זהו הנוגע יותר לעומק כי זהו בחי' עצמיו' ממש וכו'. וזהו ההפרש מ"ש בק"ש בכל נפשך ובכל מאדך, שבכל נפשך הוא כל חלקי הנשמה היינו מדרגת צד"ג הנ"ל כו', ובכל מאדך הוא בחי' בע"ת שנגע הדבר במאד יותר מכדי שתוכל שאת עד שאינו יכול לצעוק בפה ג"כ רק צעקת הלב כנ"ל. וזהו תכלית ירידת הנשמה לגוף כדי להיות בבחי' בע"ת שגם הרע יתהפך לטוב ע"י צעקה הנ"ל.

**ובזה** יובן ענין קדושים תהיו דקאי על בחי' בכל מאדך הנ"ל, ע"י ממשיכים מבחי' כי קדוש אני אשר למעלה מקדושתכם, דהגם שישראל קדישין ואורייתא קדישין אבל אין קדוש כה' כו', אבל ע"י בע"ת בבחי' בכל מאדך הנ"ל שהוא בחי' צעק לבם מחמת שנגע לעצמיו' נפשו שאינו חי, ע"י ממשיכים ע"י תומ"צ מבחי' עצמותו שהוא קדושתו אשר למעלה מקדושתכם. וזהו ענין המבואר במדרש משל למלך שעשה ג' עטרות שנים נתן לבניו שהוא ענין אתעדל"ת בבחי' בכל מאדך הנ"ל, וע"י מעוררים אתעדל"ע בחי' קדושתו אשר למעלה מקדושתכם. וענין העטרה שנטל לעצמו הוא ענין ממוצע

ויצעקו אל ה' בצר להם: תהלים קז, ו. כח.

ויצעק איש אפרים: ס' שופטים יב, א. ראה דרך מצותיך כאן ע' קנד. ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' קעה. תקס"ה ח"ב ע' תתפ. דרך חיים שער התשובה ע' 40. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תקנ"ג ואילך [ושם ובסה"מ תקס"ב מובא „בנימין“].

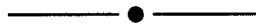
דלב פליג לכל שייפין: נסמן לעיל ע' כט.

צעק לבם אל ה': איכה ב, יח.

ירידת הנשמה לגוף . . בע"ת: ראה גם לקוטי תורה בלק עג, סע"א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תשכז. ספר המאמרים מלוקט מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"א ע' ערה. אתעדל"ת . . אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' ס.



הגורם שע"י אתעדל"ת יתעורר אתעדל"ע בחי' קדושתו כו', והוא כמ"ש והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, שענין והשיב הוא האמצעי המשיב לב אבות על בנים, כי יש למעלה בחי' עצמיו' בחי' קדושתו אשר למעלה מקדושתכם וגם בנש"י בחי' בכל מאדך, וכדי שיעורר אתעדל"ת אתעדל"ע כזו צריך להיות בחי' ממוצע כמו הסרטור עד"מ, והממוצע הוא הגבוה משניהם יחד אחר שע"י יתחברו הב' קדושות מוכרח להיות שהוא הגבוה משניהם יחד, והוא ענין העטרה שנטל לעצמו. וזהו מ"ש כי אני ה' מקדישכם דקאי על ב' קדושות שהוא קדושים תהיו וכי קדוש אני תלוי הכל ע"י בחי' כי אני ה' מקדישכם כו' שהוא העטרה שנטל לעצמו כו' כנ"ל וד"ל.



---

והשיב לב אבות על בנים: מלאכי ג, כד.  
והממוצע הוא הגבוה משניהם: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רנא. דברים ח"ד  
ס"ע איריד. וש"נ. לקמן ע' קצב.

בעז"ה, פ' בחוקותי תקע"ז

**דבר** אל בניי ואמרת כי תבאו אל הארץ ושבתה הארץ שבת לה' כו' שש שנים תזרע כו'. הנה סדר הפסוק אין לו הבנה לכאורה, כי ענין שביתה לא שייך רק אחר המלאכה כששובת ממלאכתו נק' שביתה, והי' לו לכתוב בתחלה שש שנים תזרע כו' ואח"כ ושבתה, ומהו שכתב תחלה כי תבאו דמשמע מיד שתבאו אל הארץ ושבתה כו'. וגם להבין שהלא התורה היא נצחי וישנה בכל עת וזמן כו'. להבין זאת צריך להקדים הנה ידוע שיש בעבודת ה' ג' בחי', תורה ותפלה וגמ"ח, וכמארז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועבודה וגמ"ח כו'. והנה פעם משמע שהתורה היא למעלה מכולם וכמארז"ל ות"ת כנגד כולם, ופעם משמע שהתפלה היא למעלה מכולם וכמארז"ל הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו, כי התפלה היא שפיכת הנפש מקרב ולב עמוק בחי' התפעלות פנימי' משא"כ לימוד התורה אינה בתהפעלות כלל רק בחי' חיצוני' כו', ופעם משמע שגמ"ח וצדקה לגמול חסד וטוב איש עם רעהו בגוף וממון זהו העולה על כולנה על תורה ותפלה וכמו רבה דעסק בתורה ולא עסק בגמ"ח חי רק ארבעים שנה כו'. והכל אמת דיש מעלה יתירה בתורה מה שאין בתפלה וגם יש מעלה נוספת בתפלה מה שאין בתורה כו'.

**ולהבין** כ"ז צ"ל שיש ג' בחי' תשובה ותפלה ותורה, תשובה הוא לפני התפלה כי א"א להיות תפלה בלא תשובה כו'. וגם להבין מארז"ל

דבר . . . ושבתה הארץ: מאמר זה נאמר עוד הפעם ע"י כ"ק אדה"א בשנת תקפ"א (תקפ"ד) ונדפס במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרצט ואילך (ושם נדפס כפי שנכתב המאמר ע"י כ"ק אדה"א) ובשולי הגליון שם נרשם מקומות המקבילים לספר המאמרים תרס"ב. וראה גם ספר המאמרים תקס"ב ע' קפה וע' קעד.

בהכותרת שבריש המאמר נרשם שנאמר בפ' בחוקותי. להעיר שבשנת תקע"ז היו הפרשיות בהר בחוקותי מחוברות. והמניח רשם א' מהם.

דבר אל בניי . . . ושבתה . . . שש שנים תזרע: בהר כה, ב. ג. [בדילוגים].

התורה היא נצחי: ראה תניא פי"ז. מאמרי אדה"א בראשית ע' צג. וש"נ. קונטרסים ע' רמא. וש"נ. תורת חיים לך צג, ב ובהערה 25. לקמן ע' קלה וע' קסה.

על ג' דברים העולם עומד: ראה אבות פ"א, מ"ב.

ות"ת כנגד כולם: פאה רפ"א.

הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו: ראה ברכות כא, א.

התפלה היא שפיכת הנפש: ראה ר"ש פאה פ"א, מ"א ד"ה וגמילות חסדים. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תרסט. וש"נ.

רבה דעסק בתורה . . . ארבעים שנה: בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קפה מציין הצ"צ „מוע"ק כח, א". באור התורה בהר כרך ג ע' תתעז מציין „ביבמות דק"ה ע"א". ושם ס"ע תתצו מציין לשני המקומות.

ולהבין כ"ז: להבא להלן ראה מאמרי אדה"א כאן ע' תשא-תשז.

תשובה הוא לפני התפלה: ראה ברכות ל, ב ופרש"י שם ד"ה כוכד. אגרת התשובה פ"י. לקמן ע' רלב.

כל ת"ח שאין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחו הפנימי ולא מסרו לו מפתחו החיצוני' בהי עייל כו'. הנה כתיב ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה כו' שקודם חטא אדה"ר הי' בג"ע הארץ אשר הוא בקו השוה כו' והג"ע הוא נעשה מרוחני' הד' יסודות ארמ"ע, כי הד' יסודות עצמן הם בחי' רוחני' לגבי גשמי' וקרקע הגן הוא מרוחני' הד' יסודות והוא ל"ב מעלות מירושלים, והגם שידוע מקומו אין יכולים למצוא אותו מקום כי הוא בחי' רוחני' והג"ע הוא מופשט מגשמי' תאוות עוה"ז ואין בו רע כלל, ולכן אחר שחטא אדה"ר גרשו אותו משם כמ"ש ויגרש כו', וחטא אדה"ר הוא שאכל מעה"ד טו"ר, וענין טו"ר הוא מה שנראה כעת שכל חלקי דצח"מ המה מעורבים טו"ר, כמו שנראה במדבר שיש בנ"א שהם טובים ורחמנים לפי ראות עיני האדם ויש בנ"א רעים ואכזרים כו', ובאמת באדם הנראה טוב אפשר להיות שפנימיותו הוא רע ובאדם אכזרי יכול להיות שפנימיותו טוב, וכמו"כ אינו מובן באדם שאשר לפי הנראה הוא טוב בעבודת ה' יכול להיות בפנימיותו ההיפוך כו', וע"ז כתיב כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב שבחי' פנימי' זה אינו מושג בראיית האדם רק אלקי' הוא ידע זאת כו'. וכמו"כ בחיות שיש חיות טורפים ומזיקים ויש רחמנים בטבעם. וכמו"כ בחלקי הדומם [יש] מיני מתכת טובים כו'. וכמו"כ בצומח שיש עשבים שממיתים ויש עשבים טובים המחי' כו'. אבל באמת הטוב אינו טוב בעצם והרע אינו רע בעצם כמו שנראה שיש ברפואות הרכבות מעשבים מרים כו' עד שמחי' כו' נמצא שבטוב יש רע וברע יש טוב. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שלאחר חטא אדה"ר יש תערובות טו"ר.

**הענין** הוא שמה שכ"א מישראל יש בו התפעלות אלקי' במוח או בלב או במעשה לבד הוא מצד הטוב שבנפשו, ובלשון רז"ל נק' יצ"ט, וכמ"ש גבי משה ותרא אותו כי טוב הוא, וכמו"כ בכל נפש מישראל יש בו בחי' הטוב.

כל ת"ח שאין בו יראת שמים: ראה שבת לא, סע"א ואילך [כגו' הר"ח – וכ"ה בכ"מ ומהם: מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תשב. ושי"ג. תורת חיים נח נ, ג. וישב רב, ד].  
ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה: בראשית ב, טו.  
בג"ע . . בקו השוה: ראה עץ חיים שער (ג) קיצור אבי"ע פ"א. לעיל ע' עו. לקמן ע'  
קפה. קפה. שמב. מאמרי אדה"א בראשית ע' קב. ושי"ג. דברים ח"ד ע' א'רסג.  
הד' יסודות ארמ"ע: נסמן לעיל ע' לד.  
וקרקע הגן הוא מרוחני' הד' יסודות: נסמן לעיל ע' עו.  
ל"ב מעלות מירושלים: נסמן לעיל שם.  
שידוע מקומו אין יכולים למצוא אותו מקום: נסמן לעיל שם הערה שקרקע.  
ויגרש כו': בראשית ג, כד.  
שכל חלקי דצח"מ . . טו"ר: ראה מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תדש. ושי"ג. דברים ח"ד ע'  
איקעו. לקמן ר"ע קפה.  
האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב: שמואל-א טו, ז.  
ובלשון רז"ל נק' יצ"ט . . יצה"ר: ברכות ה, א. טו, ב (יצה"ר). נד, א (במשנה).  
ותרא אותו כי טוב הוא: שמות ב, ב.

אך באמת הטוב אינו טוב בעצם רק שיש בו תערובות רע, שהרי אנו רואים שמיד אחר התפלה יכול לפול בהכלי עוה"ז ואלו ה' הטוב שהוא בחי' התפעלות אלקו' שהי' בתפלה טוב בעצם מנין יגיע לו ההיפוך ממש. אך הענין הוא שבטוב יש תערובות רע כו', ואין המכוון שהתפעלות אינה אמיתי' (הנק' גינארט כו') רק אדרבה ההתפעלות היא אמיתי' מצד בחי' הטוב כו' אבל יש בו תערובות כו', וגם הרע אשר בנפש הנק' יצה"ר אינו רע גמור, שהרי אנו רואים שמיד אחר נפילת האדם באיזה רע הגם שאינו רע גמור כמו תאוות איסור רק תאוות היתר שאינו מקדש עצמו במותר לו, מיד יפול אל לבו מרירות עצום ואם ה' הרע רע בעצם לא ה' מתמרמר מזה כלל, שהרי אוה"ע ששרשם מג' קליפות הטמאות לגמרי לא יפול להם שום מרירות על הפירוד מאלקות כו', רק דייקא בבנ"י יש בחי' זאת מחמת שהרע אינו רע בעצם כו'. נמצא שהטוב יש בו תערובות רע והרע יש בו תערובות טוב כו', והוא בחי' צדיקים ובע"ת שהוא בחי' טו"ר שהצדיקים שהם בחי' טוב יכולים ליפול ברע כמו יוחנן כה"ג ששימש פ' שנה בכהונה גדולה ולבסוף נעשה צדוקי כו'. או כמו אחר שבתחלה עלה לשמים כו' ולבסוף נפל בשאל תחתית כו', והוא מצד שבטוב יש בו תערובות רע כו', ולהיפך ברע יש טוב, וראי' לדבר מראב"ד שיצאה נשמתו בכ"י וקנא לו רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה א' כו' שגם שרבי ה' יחיד בדורו בתומ"צ ובמס"נ גדול בבחי' כלות הנפש כו', מ"מ קנא לו כי למעלה יש יותר תענוג מבע"ת שהיו תחלה משוקעים ברע ונהפכו לטוב כו', כידוע וכמ"ש במ"א. נמצא שהוכחה לדבר שברע יש טוב שהרי ראב"ד ה' משוקע בעמקי רע בתאוות איסור כו' ואח"כ נתעורר בתשובה, ואם ה' הרע עצם רע מאין ה' זאת שיחזור בתשובה עמוקה כ"כ, אך מחמת שברע יש טוב ונתעורר בחי' הטוב שברע כו' ומכש"כ ברע שאינו בתאוות איסור כו' שבדואי יש בו חלקי הטוב כו' כנ"ל. והנה כעת הוא עבודת האדם בעוה"ז לברר הטוב מרע ושיהי' הטוב תכלית טוב בלי תערובות כו'. וזהו כי תבאו אל הארץ ושבתה כו' דהשבייתה קאי על אלף השביעי שהוא אחר כלות כל הנירורים דעה"ד טו"ר שאז יהי' בחי' שבייתה ונק' מנוחה לחיי העולמים כו'.

**אך** עדיין אינו מובן מ"ש כי תבאו אל הארץ ושבתה כו', דהי' צריך תחלה לכתוב שש שנים תזרע כו', שהוא בחי' שית אלפי שני דהוי עלמא בחי'

אוה"ע ששרשם מג' קליפות הטמאות: ראה תניא ספ"א.

יוחנן כה"ג ששמש פ' שנה: ברכות כט, א.

כמו אחר: ראה חגיגה יד, ב ואילך.

מראב"ד . . וקנא לו רבי: ראה עבודה זרה יז, א. לקמן ע' צו וע' קמב. תורת חיים נח ס,

ב ובהנסמן לשם בהערה 28.

אלף השביעי . . מנוחה לחיי העולמים: ראה סוף תמיד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים

ח"א ע' קג.

שית אלפי שני: ראה ראש השנה לא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' נג. ושי"נ.

בירורי' כו', ואח"כ ושבתה כו' ומהו כי תבאו מיד ושבתה כו'. הענין הוא כי הנה כתיב ונהר יוצא מעדן כו' ומשם יפרד והי' לד' ראשים כו' שבתחלה כתיב ורוח אלקים מרחפת על פני המים שהי' הכל מים ואח"כ כתיב יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים שהוא בין מים העליונים למים תחתונים, והמים העליונים הם בתכלית הרוחני והמים התחתונים נתגשמו מאד והיו מעורבים טו"ר כו', ולכן הי' הציווי אח"כ יקוו המים כו' ותראה היבשה, וכמ"ש במדרש גער בהן הקב"ה בנויפה שירדו המים מתחת לארץ, והמכוון הוא כדי שיתברר הטוב מרע ע"י בקיעת המים אשר מתחת לארץ דרך גידי הארץ מלמטה למעלה ועי"ז יתברר הטוב מרע. כי הנה כתיב הכל הי' מן העפר וכמו ארץ מגדלת חכמים וכמ"ש ויברא ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה כו' וכן תוצא הארץ נפש חי' כו' תדשא הארץ כו', ולכאורה אינו מובן שהרי המים מצמיחים וראי' לדבר שהרי במדבר שאין בו מים אינו נצמח בו שום דבר כו'. אך הענין הוא שהארץ מגדלת ע"י חלקי המים היוצא מלמטה למעלה דרך גידי הארץ וכמ"ש תהום אל תהום קורא לקול צנוריה כו', וגם ים אוקיינוס הוא בחצי כדור הארץ כו', נמצא שהגידול מן העפר הוא ע"י מים כו' כנ"ל. וזהו כוונת הבורא שהמים יהיו מתחת לארץ ויהי' נובע מלמטה למעלה דרך גידי הארץ ועי"ז יהי' נצמח כו' ויתברר הטוב מרע, וכמו שנראה שיש ארץ מגדלת חכמים כו' וכמו כי מלאה הארץ חמס כו' שהכל תלוי בארץ, אנשים טובים ורעים ועשבים טובים ועשבים הממיתים, זהו ענין הכירור טוב מרע שבמים, וכמארו"ל נהרא נהרא ופשטי' שהכל תלוי מצד הנהר שבעיר, היינו שמה שיש שינויים בכל אקלים או אפי' באקלים א' בין עיר לעיר כו' הוא מחמת המים כו'.

ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י. ראה להבא לקמן מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תשח-תשיא.

ורוח אלקים מרחפת: שם א, ב.

יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים: בראשית שם, ו [בדילוג].

יקוו המים: שם ט.

וכמ"ש במדרש גער בהן הקב"ה בנויפה: ראה חגיגה יב, א. רש"י בראשית א, ו. תורת חיים

תולדות קמג, ב ובהנסמן לשם בהערה 30.

הכל הי' מן העפר: קהלת ג, כ.

ארץ מגדלת חכמים: כ"ה בכ"מ – ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרלד. וש"נ. נביאים

וכתובים ע' קכח.

ויברא ה' אלקים את האדם: בראשית ב, ז [ושם: ויצר – אבל כ"ה גם לקמן ע' רפה (ושם):

ה']. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תקפ. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קכא.

תוצא הארץ . . . תדשא הארץ: בראשית א, כד. יא.

תהום אל תהום: תהלים מב, ח.

ים אוקיינוס הוא בחצי כדור הארץ: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תשי.

כי מלאה הארץ חמס: נח ו, יג.

נהרא נהרא ופשטי': חולין יח, ב. ראה גם לעיל ע' עז. מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תשח.

**והנה** י"ל שהרי לפ"ז משמע שהמים הם בוקעים מתחת לארץ כו', וכתוב ונהר יוצא מעדן כו' ומשם יפרד כו', דמשמע שכל הצמיחות הוא מחמת המים אשר למעלה על הארץ כו'. הענין הוא שבקיעת המים מלמטה למעלה הוא בוקע תחלה במקום א' שהוא בג"ע הארץ בקו השווה הנ"ל ומשם יפרד כו'. והטעם הוא כי ג"ע הארץ שם הוא מקום הבירור כנ"ל שהוא בתכלית הרוחני ולכן עולים המים תחלה לאותו מקום ומשם יפרד כו'.

**ויובן** זאת בעבודת ה' ג"כ שכל נשמה יש לה עלי' בג"ע הארץ בכל לילה כו', והוא מחמת עקירת הרצון מרע ואומר בידך דייקא אפקיד רוחי כו' ע"י היותו ממארי דחושבנא איך שבהכל וצלמות הולך רוב הזמן, והוא ענין בירור טוב מרע ע"י מתעלה הטוב שבנפש באותו ג"ע הארץ והרע נדחה לחוץ ונעשים מזה חלומות רעים ומילי דכדיבי' כו'. והנה ע"י בע"ת שהוא ענין מרירות הנ"ל וע"י צדיקים שעוסקים בתומ"צ ע"י נתרחב הג"ע ונמשך בחי' תוס' אור בהג"ע, כי התענוג אשר בו שמקבל ממל' דאצי' הוא בבחי' מדה וגבול כו' וע"י תשובה וצדיקים העוסקים בתומ"צ נמשך תוס' אור ותענוג בג"ע, ויותר נמשך ע"י צדיקים מבע"ת כו', כי ע"י לימוד האדם דבר הלכה כמו שנים אוהזי' שהוא לומד בהבל פיו הגשמי' ודבר ההלכה עצמה היא ג"כ גשמי', ע"י ניתוסף האור בג"ע כו', כי אותו הלימוד עצמו לומדים הנשמות בג"ע בבחי' רוחני' כמו גבי רבה בר נחמני כו' אם בהרת קדמה לשער לבן כו', שבודאי אין שייך לימוד בחי' נגע' גשמי' בג"ע רק שלומדים שם אותו הלימוד עצמו בבחי' רוחני' כו'. וכמו"כ ע"י קיום המצות שהמצוה למעלה הוא רצה"ע וכמו שהוא בחי' א"ס כך רצונו א"ס והמצוה למטה הגם שהיא בחי' גשמי' כמו טלית של צמר כו' והוא ענין בירור כו' ע"י ניתוסף תוס' גילוי אור בג"ע.

**ובזה** יובן ענין תורה ותפלה, שבאמת התורה היא בחי' פנימי' וכמארז"ל אורייתא מח"ע נפקת כו', אך מה שפעם משמע שהתפלה היא למעלה, הענין הוא כי כדי שיעלה התורה מה שלומדים בזה העולם בגשמי' ולא ישאר

---

ויובן זאת בעבודת ה': להבא להלן ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא כאן ס"ע תשיא-תשיח.  
 בידך . . אפקיד רוחי: בק"ש שעהמ"ט מתהלים לא, ו. ראה גם לקמן ע' קפה.  
 ממארי דחושבנא: ראה זהר קרח קעה, א. תניא פכ"ט.  
 חלומות . . ומילי דכדיבי': ראה זכרי' ג, ב. זהר וישב קפג, א. מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע'

תשג.

שנים אוהזי': ריש בבא מציעא.  
 רבה בר נחמני . . בהרת קדמה: ראה בבא מציעא פו, א. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע'  
 תשסח. לעיל ע' עב ובהנסמן שם בהערה הנגעים.  
 טלית של צמר: ראה שלחן ערוך אדה"ז הל' ציצית ס"ט, ס"ד.  
 אורייתא מחד"ע נפקת: נסמן לעיל ע' ה.

למטה, הוא ע"י תפלה דייקא שהוא בחי' רעותא דלבא כו'. וזהו מארז"ל כל ת"ח שאין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימי' כו', שאין הפי' שאין בו יראת שמים שעושה עבירות, רק המכוון הוא שיש בו תורה ואין בו תפלה דלא פרחת לעילא כו', וזהו בהי' עייל כו'. וגם תפלה בלא תורה אינה כלום, שענין התפלה הוא ענין העלא' הבירורי' וכשארין בו תורה אין לו מה לעלות כו' כנ"ל.

**ובזה** יובן ענין כי תבאו אל הארץ דקאי על ג"ע הארץ שמקבל ממל' דאצי' כו'. וענין כי תבאו אל הארץ הוא אחר כלות כל הבירורים דו' אלפי שנה שהוא סוף עולם\* הששי שהוא אחר כלות כל הבירורים שניתוסף תוס' אור בג"ע הארץ, אז מיד ושבתה שהוא רמז לבחי' אלף השביעי שנק' מנוחה לחיי העולמים, כי כעת הוא בחי' רצו"ש כמארז"ל למה נק' שמה ארץ מפני שרצתה כו' וכמ"ש מכנף הארץ כו' והוא בחי' תורה ותפלה כו', אבל אחר כלות כל הבירורי', אז ושבתה. ואח"כ מפרש הכתוב שענין השביתה לא יהי' כ"א שתחלה שש שנים תזרע כו' שהוא שית אלפי שני דהוי' עלמא שהוא כמשל הזריעה שאין בו מיצוע או שירקב בארץ ולא יצמח כלל או שיצמח ויתוסף כהנה וכהנה כו', כמו"כ כל הו' אלפי שנה בעבודת ה' בבחי' עליות וירידות כמו שנראה שנשמה גבוה יכולה לירד מטה מטה כמו נשמת יוחנן כה"ג ואחר כו', ולהיפך שיכולה נשמה אשר היא למטה מאד לעלות מעלה מעלה כמו נשמת ראב"ד כו' כנ"ל, אבל באלף השביעי שהוא בחי' וחד חרוב מנוחה לחיי העולמים שאז יהי' תכלית כל הבירורים ויתעלה כל מה שיוכל לעלות כו' ולא יהי' עליות וירידות כלל. וזהו כי תבאו אל הארץ מיד ושבתה כו' כנ"ל וד"ל.



כל ת"ח שאין בו יראת שמים . . עבירות: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תשטו.  
 דלא פרחת לעילא: ראה תקוני זהר ת"י (כה, ב).  
 עולם: כנצ"ל אלף.  
 למה נק' שמה ארץ: ראה בראשית רבא פ"ה, ח. לקמן ע' צט. הנסמן במאמרי אדה"א  
 נביאים וכתובים ע' תפו.  
 מכנף הארץ: ישע"י כד, טז.  
 וחד חרוב: ראש השנה לא, א.  
 ולא יהי' עליות וירידות: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא כאן ע' תשיח. במדבר ח"א ע' סא.  
 נביאים וכתובים ע' תסט. תורת חיים שמות נט, ב. לקמן ס"ע שנ ואילך.

## פ' הנ"ל

מ"י יתנך כאח לי כו'. כתיב למען אחי ורעי אדברה נא שלום כו' שכנס"י נק' אחים ורעים להקב"ה, והן הן נשמות הצדיקים כו'. והנה י"ל דלפעמים מצינו בב' מדרגות שיש בישראל צדיקים ובע"ת דבע"ת גבוהים ממדרגת הצדיקים כמארז"ל הידוע במקום שבע"ת עומדים צד"ג אין יכולים לעמוד, ולפעמים מצינו בדרז"ל שהצדיקים גבוהים מבע"ת והוא מאמרם ז"ל במי נמלך בנשמתן של צדיקים, ולא אמרו בנשמות של בע"ת אחר שהם יותר גבוהים וכמארז"ל גדולה תשובה שקדמה לעולם כו'. להבין זאת צריך להקדים ענין יחו"ע ויח"ת. הנה יש עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין, עלמין דאתגליין נק' מה שהוא בבחי' תפיסא והשגה, ועלמין סתימין הם מה שאינו בבחי' השגה ותפיסא, והגם שהם ג"כ בחי' עולם כו' אבל אינם באים בבחי' גילוי, והוא כמשל מח' ודיבור, שענין הדיבור הוא ההתגלות לזולתו והמח' אשר בדיבור כידוע שלכל דיבור יש מח', זהו הנק' מח' שבדיבור, נמצא שמח' זאת באה בבחי' גילוי אבל אית מח' שאינו מאיר בדיבור כלל רק מחשבת עצמו שאינו בא בדיבור והם אותם אותיות עצמן שבדיבור ונק' מח' סתימא עפ"י לשון הזוהר כו'. והטעם שיש בעולמות ב' בחי' אלו ע"ס ועלמין דאתגליין הוא מפני שבחי' עלמין דאתגליין נלקחו מבחי' אלקו אשר הוא בבחי' גילוי

מ"י יתנך כאח לי: מיוסד על חלקו הראשון של ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תפז-תצא (הנחת כ"ק אדה"א) ומקבילו בלקוטי תורה שיר השירים מד, סע"ב-מד, ד. ועם הגהות באור התורה שם ח"ב ע' עדרת-תרפג. והמאמר שלאח"י (ע' צג) מיוסד על חלקו השני כמצויין להלן שם.

בהכתרת כאן (וכן במאמר הבא) נרשם „פ' הנ"ל" והוא פרשת בחר בחוקותי, אבל בבוך 431 ע' שמה (כת"י מאוחר מכת"י שלנו) שם נכתב מאמר הנ"ל דתקס"ה (ראה להלן ע' תמה ד"ה ואולם) ונרשם ע"ז (בכת"י הרח"א ביחובסקי) „שבת שלפני שבועות תקע"ז". וכנראה שהמעתיק שם לא דק.

מ"י יתנך כאח לי: שיר השירים ת, א.

למען אחי ורעי: תהלים קכב, ח. ראה זהר משפטים קכב, רע"א. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' קכח. ד"ה להבין . . . הים ראה תקע"א (נמצא בדפוס).

במקום שבע"ת עומדים: נסמן לעיל ע' סו.

במי נמלך: ראה בראשית רבא פ"ח, ז. רות רבא פ"ב, ג. ראה גם לקמן ע' רפד.

ולא אמרו . . . בע"ת: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תפז. ספר המאמרים מלוקט מכ"ק אדמו"ר שליט"א כרך ב ע' קלו הערה 37 וע' קסח הערה 127.

גדולה תשובה שקדמה לעולם: ראה מדרש תהלים צ, ג [יב].

יחו"ע ויחוד"ת: זהר בראשית בהקדמה יב, א.

עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

עלמין סתימין . . . דאתגליין . . . מח' ודיבור: ראה שער היחוד והאמונה פ"א. הנסמן

בתורת חיים ויצא קסת, ג הערה 24. לעיל ע' לה.

מח' סתימא . . . הזוהר: ראה גם לקמן ע' רסג. וש"נ.



וע"ס שהוא מופלא ומכוסה נלקח מבחי' אלקות אשר הוא בבחי' העלם והסתר כו', ונמצא שבבחי' אלקות יש ג"כ ב' בחי' אלו סתימות וגילוי, וזהו מאמר הזוהר קוב"ה סתים וגליא כו'.

**והנה** כתיב מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית, וענין עשי' יובן כמו עד"מ בגשמיות העושה איזה מעשה אזי הכח נבדל הוא מן כח התנועה שביד, כי ביד גופא יש עצם כח התנועה מצד כי הדם הוא הנפש מתפשט בו והכח אשר להתנועע הוא נבדל מן עצם כח התנועה שביד, ומכש"כ הכח אשר נמשך בהפעולה הוא בודאי נבדל יותר כו', אך שאינו רשימו מועטת יש בו, ולכן האדם חס על מעשה ידיו כמו על שריפת ביתו וכדומה מפני שנמשך בו כח מעשה ידיו הגם שהוא בחי' כח נבדל כו'. וכמו"כ יובן כבי' למעלה מ"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני כו' הוא חס על איבודו כו' וכמו מעשה ידי טובעים בים כו' וכמו ואני לא אחוס על נינוה כו', הגם שהכח אשר בהם הוא כח נבדל כו'. והנה מ"ש כולם בחכמה עשית, הענין הוא שבכל עשי' מוכרח להיות בחי' הארת החכמה איך לעשות הציור עד"מ, אך שבחי' חכמה המאיר במעשה אינו רק בחי' אחרונה שבעצם השכל והוא הנק' עשי' שבשכל שנעשה שכל שבעשי' כו', כי בשכל גופא יש ג' מדרגות, בחי' עצם השכל שהוא רק להשכיל השכלות כו', והב' הוא הכח אשר יש בשכל להתפשט במדות ונק' שכל שבמדות, והבחי' הג' הוא כח השכל השייך לעשי' בלבד והוא בחי' אחרונה שבשכל הנק' עשי' שבשכל, שנעשה שכל שבעשי' כו'. והנה ידוע שגם עולמות היותר עליונים הנקראים ע"ס שהוא הנק' עולם הרוחני עולם הנבדל כו' הם ג"כ בבחי' עשי' כו' כמאמר לעושה נפלאות כו', עושה פלא שגם בחי' נפלאות הם בחי' עשי', ובכל עשי' מוכרח להיות שכל השייך לבחי' עשי' לבד, ונמצא מ"ש כולם בחכמה עשית קאי גם על עולמות המופלאים ונעלמים שגם בהם אינו רק בחי' אחרונה שבחכמה, כידוע שפנימי' אוא"ס הוא בחכמה כו' ואין מקבלים רק מבחי' אחרונה הנק' שכל שבעשי' כנ"ל. וענין ע"ס יובן ממה שאנו רואים למטה נסים ונפלאות היפך הטבע כמו גבי רחב"ד שאמר מי שאמר

קוב"ה סתים וגליא: ראה זהר אחרי עג, א.

מה רבו מעשיך ה': תהלים קד, כד.

כי הדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

האדם חס על מעשה ידיו: ראה לעיל ע' נח. וש"נ.

אף ידי יסדה ארץ: ישעי' מח, יג.

מעשי ידי טובעים בים: מגילה י, ב.

ואני לא אחוס על נינוה: יונה ד, יא.

לעושה נפלאות . . עושה פלא: תהלים קלו, ד. בשלח טו, יא.

שפנימי' אוא"ס הוא בחכמה: ראה תניא פלי"ה בהגה. מאמרי אדה"א בראשית ע' כא. וש"נ.

שמות ח"ב ע' תקנב. וש"נ.

רחב"ד . . מי שאמר לשמן: תענית כה, א (כג' העין יעקב). ראה גם לקמן ע' שלא.

לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק כו', או כמו הפיכת ים ליבשה כו', כי עולם שלנו הוא משם אלקים בגי' הטבע וכשמאיר מבחי' עולם אשר למעלה מן הטבע נק' נס. וזהו פי' הפשוט לעושה נפלאות גדולות כו', שבחי' נפלאות גדולות שהוא עלמין סתימין עושה אותם למטה, וכמו שהן במקומן אינו נק' נס כלל רק דייקא בכאן שהוא עולם הטבע נק' בשם נס כו'.

**והנה** ארז"ל בראשית נמי מאמר הוא, שהוא המאמר א' אשר יכול להבראות אלא שנחלק ליו"ד כו'. כי הנה ידוע שכח הפעולה אינו יכול להגיע לעצם כמו עד"מ כח התנועה הנמשכת מן היד לפעול איזה פעולה אזי אין שינוי כלל בעצם כח הפועל שהרי יכול לפעול כמה פעולות עד אין שיעור ומספר ולא יכלה כח העצם כו', וא"כ כמו"כ יובן למעלה מה שנק' עשי' שבשכל יש בו בחי' א"ס כו', וא"כ איך אפשר שיתהווה מבחי' א"ס בחי' בע"ג כמ"ש המוציא במספר צבאם כו'. אך הענין הוא דגם אחר שנבראו בבחי' בע"ג ותכלית יש בהם הארת א"ס וכמ"ש בס"י ה' אבנים בונות ק"ך בתים מכאן ואילך צא וחשוב עד אין שיעור וקץ כו' וכמ"ש ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו הפשוט בעצמות א"ס כו'. אך כדי שיתהווה מבחי' א"ס בחי' בע"ג הגם שמתחלקי' לרבוה כו' בבחי' א"ס, מ"מ גוף העולמות הם בבחי' בע"ג כמו מלאכים כו', א"א כ"א ע"י ממוצע והממוצע הוא בחי' כלל הכולל יחד כל הפרטי' בלי התחלקות כלל, והוא הנק' כלל לפרט וכמ"ש שיער בעצמו בכח מה שעתידי להיות בפועל כו' והוא בחי' מח' א' צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א' כו'. ויש בזה חילוקי מדרגות כמו למשל העיגול שגם שעצם העיגול אין בו מעלה ומטה ונטי' לימין ושמאל כו', אבל מ"מ הוא כלל לפרט היינו שבעיגול קטן יכולים להמשיך בו קוין מעט מבעיגול גדול כו'. וכמו"כ יובן למעלה שיש בחי' סוכ"ע וממכ"ע. בחי' ממכ"ע היינו בחי' התחלקות החיות לפרטי' רבים ובחי' טובב הוא הכלל מהפרטי' ההם. ויש כלל מפרט שבבחי' עלמין דאתגליין כו' ויש בחי' טובב מבחי' עלמין סתימין, נמצא

---

אלקים בגי' הטבע: ראה של"ה מס' פסחים מצה עשירה קסג, סע"ג. שער היחוד והאמונה רפ"ו. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקעג.  
 בראשית נמי מאמר . . . שנחלק ליו"ד: ראש השנה לב, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפד. וש"נ. ח"ד ע' א'קפא. וש"נ. לקמן ע' רפד.  
 המוציא במספר צבאם: ישע"י מ, כו.  
 בס"י ה' אבנים: ראה שם פ"ד, מ"ב.  
 וכמ"ש ומסדר את הכוכבים: בתפלת ערבית.  
 שיער בעצמו בכח: ראה מקדש מלך לזהר בראשית טו, א (ע' כא). הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קל.  
 צופה ומביט . . . בסקירה א': ראה ברכת זכרונות. ראש השנה יח, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קלה. וש"נ. קונטרסים ע' רא. לקמן ע' רפג.  
 סוכ"ע וממכ"ע: ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רכה, א.

שגם הסובב מבחי' ע"ס נק' בשם כלל לפרט, אבל או"א"ס בעצמו והוא מארז"ל קודם שנה"ע ה' הוא ושמו בלבד, אין שייך לומר גם בחי' כלל לעלמין סתימין, כי קמ" עצמותו ית' כחשיכא כאורה, דהיינו שבחי' העלם וגילוי שהוא בחי' ע"ס דלא אתגליין ועלמין דאתגליין שוים הם לגבי' כי אינו בערך השפעה כלל, וכמו שמובדל מעולמות התחתונים ככה הוא מובדל מעולמות עליונים. ובוזה יובן ענין מה שהמלאכים שואלים איה מקום כבודו, שאינו מושג, והתשובה להם מכה"כ, כי מצד עצמותו ית' שוה הוא בעליונים כמו בתחתונים כו'.

**והנה** כתיב ושמרו דרך הוי"ה לעשות צדקה ומשפט, כי כל המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל החוקים כו'. הענין הוא כי הצדקה הוא להחיות רוח שפלים, כי כאשר העשיר נותן צדקה לעני מחי' אותו כו'. כמו"כ כל המצות הם המשכות גילוי אלקות למטה. וענין דרך הוי' יובן עד"מ כמו המלך שהולך בדרך שהוא עצמו הולך בדרך, כמו"כ כתיב למעלה אביטה אורחותיך שע"י מצות מעשיות ממשיכי' עצמות או"א"ס וכמארז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כמו למשל הדירה שאדם דר שעצמותו דר בתוכו ולא מדותיו ומחשבתו ורצונו כו'. כמו"כ יובן הענין למעלה שע"י תומ"צ נעשה דרך להוי', היינו שבחי' עצמות או"א"ס מה שאינו בגדר השפעה כלל אשר אין שייך עליו לומר כלל לפרט גם לעולמות היותר עליונים הנק' סתימין, בחי' זאת נמשך דייקא ע"י תומ"צ שבני ישראל דייקא מקבלים למטה, כי שורש נש"י הם מבחי' מחי' עליונה בחי' עצמו' כו' לכן בכוחם להמשיך ע"י תומ"צ בחי' עצמותו ומהותו כבי', הגם שהמלאכים הם ג"כ בבחי' ביטול כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים שהוא בחי' ביטול היש לאין ועי"ז ממשיכים מאין ליש, אך שאין ממשיכים רק מבחי' מקור חוצבם אבל

---

קודם שנה"ע . . בלבד: ראה פרקי דרבי אליעזר פ"ג. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א לע' שיג. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארעא.  
 כחשיכא כאורה: תהלים קלט, יב.  
 איה מקום כבודו . . מכה"כ: נוסח קדושת כתר. ישעי' ו, ג. זהר (רעיא מהימנא) קדושים פב, א. תצא רפא, א.  
 ושמרו דרך הוי': וירא יח, יט.  
 המצות נק' בשם צדקה כמ"ש וצדקה: נסמן לעיל ע' יט.  
 וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל החוקי': חיבור שני כתובים ואתחנן ו, כה. כד.  
 להחיות רוח שפלים: ישעי' נו, טו.  
 אביטה אורחותיך: תהלים קיט, טו [ושם: ואביטה — ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' מג.  
 וש"נ. נביאים וכתובים ע' קב וע' עדר].  
 נתאוה . . דירה בתחתונים: תניא רפ"ו. וראה הנסמן בליקוט פירושים לשם.  
 למשל הדירה: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה כאו ע' תפט. ביאורי הזהר תזריע עב, ג.  
 וצבא השמים לך משתחווים: נחמ"י ט, ו.

להיות דרך להוי' שהוא עצמותו הוא דייקא ע"י תומ"צ. וזהו ושמו דרך הוי' לעשות צדקה כו', וכמ"ש הליכות עולם לו לעצמותו כו'. וזהו מ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי, דלדיקא אצטריך, שלכך אין דרכיכם דרכי מפני שאין מחשבותי כו', אבל כשמחשבותי מחשבותיכם שהוא ענין לימוד התורה בדיבור, כידוע שלכל דיבור יש מחשבה וע"י התקשרות מח' במוח' ודיבור בדיבור ע"י עסק התורה אז דרכיכם דרכי ממש כו'. וז"ש דוד אביטה אורחותיך כו'. וזהו ענין מאמרם ז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, שלכאורה אינו מובן שהרי כתי' כי ממך הכל כו'. אך הענין הוא שרצון ה' הוא שיהי' התגלות עצמותו למטה דייקא ע"י תומ"צ וכמארז"ל כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו כו', שבלימוד האדם איזה דבר הלכה אזי הקב"ה שונה כנגדו כו', וכמ"ש את ה' האמרת כו'. והנה בחי' זאת מה שכנ"י ממשיכי' בחי' עצמותו אשר למעלה מגדר השפעה ואין שייך לקרות בחי' כלל לפרט שהוא בחי' טובב גם לעולמות היותר עליונים הנק' נפלאות כו' וע"י תומ"צ דייקא ממשיכים בחי' עצמו' אא"ס כו', זהו הנק' אחים ורעים להקב"ה. וזהו מי יתנך כאח לי, למען אחי ורעי כו' וד"ל.



הליכות עולם לו: חבוק ג, ו.

כי לא מחשבותי מחשבותיכם: ישע"י נה, ח. ראה גם ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תצא.

לקוטי תורה שיר השירים כאן מד, ד.

כי ממך הכל: דברי הימים א כט, יד.

כל היושב ושונה . . . כנגדו: ראה תנא דבי אליהו רבא רפי"ח. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע'

שפז. וש"נ. קונטרסים ע' תקמו. וש"נ.

את ה' האמרת: תבוא כו, יז.

## פ' הנ"ל

**מי** יתנך כאח לי יונק שדי אמי כו'. הנה אמרז"ל שלש שעות ראשונות יושב הקב"ה ועוסק בתורה, שניות יושב ודן, וזה תלוי בזה שמפני שיושב ועוסק בתורה לכן יושב ודן כו'. הענין הוא כי התורה היא בחי' חכמה כמאמר אורייתא מחכמה נפקת והוא בחי' חכמתו העצמי' והתורה עצמה היא בחי' מדות כשר פסול כו' שהוא בחי' מדות, וענין הקב"ה שעוסק בתורה הוא בחי' חכמה ומדו' עצמי' אשר בעצמיו' אוא"ס, ולכן אח"כ יושב ודן, היינו מה שאנו רואים שפעם העולם מתנהג עפ"י חסד כמאמר הזן את העולם כולו בחן ובחסד כו' הן בגשמיו' כמו בפרנסה שמגיע בריוח או באלקות ג"כ יש בחי' חסד שנתפעל מאלקו' במעט התבוננות כו', ופעם העולם מתנהג עפ"י מדה"ד שהפרנסה מגיע בדוחק גדול ונק' חיי צער כו' וכן באלקו' כו' וכו', הוא ע"י שתחלה יושב ועוסק בתורה שהוא בחי' חכמה ומדות עצמי', והוא למשל כמו אדם הלומד איזה דבר הלכה חייב זכאי אשר אינו למעשה כלל ואח"כ כשבא אצלו הדבר למעשה שצריך לפסוק חייב כו' אזי הוא גוזר ואומר פ' זכאי כו' מחמת שלמד תחלה בחכמתו העצמי' אשר אינו למעשה עדיין כו'. והנה בחי' זו נק' יונק שדי אמי, כמו למשל ביניקה שיונק התינוק מתגדלין איבריו שלא לפי ערך גידול אחר זמן יניקה עד בן כ' כו' כי טבע החלב הוא לגדל כו', כמו"כ התורה נק' בשם יין ושמן ודבש וגם נק' בשם חלב שמגדל שהוא גידול המדות אשר בעצמיו' כו'.

**והנה** כתיב אם הבנים שמחה, וענין שמחה היינו התגלות פנימי', כי זולת השמחה הרי הפנימי' הוא מוסתר ונעלם ואינו מתגלה רק החיצוני' שלו, אבל בעת שמחתו כמו בשעת שמחת בנו, אזי נתגלה הפנימי' שלו ונעשה הארת פנים, כי פנים מורה על פנימי' לכן התגלות פנימי' הוא בפנים דייקא, או כמו השמחה מאיזה שכל שנתחדש אצלו וכמו צהבו פניו של ר' כו'.

---

מי יתנך כאח לי: מיוסד על חלקו השני של ד"ה זה (הנחת כ"ק אדה"א) בספר המאמרים תקס"ה ס"ע תצא ואילך. ומקבילו בלקוטי תורה שיר השירים מד, ד ואילך. והגהות וכו' באור התורה שם ע' תרפג ואילך. ולחלקו הראשון של המאמר הנ"ל ראה ד"ה שלפניו (ע' פח).

מי יתנך כאח לי: שיר השירים ת, א.

שלש שעות ראשונות: ראה עבודה זרה ג, ב.

אורייתא מחכמה נפקת: נסמן לעיל ע' ה.

הזן את העולם: ע"ד נוסח ברכת המזון.

טבע החלב הוא לגדל: ראה גם ספר המאמרים תקס"ז ע' רלב בשם ספרי הרפואה.

התורה נק' בשם יין . . . חלב: ראה דברים רבא פ"ז, ג.

אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט.

פנים מורה על פנימי': ראה לעיל ע' סא. וש"נ.

צהבו פניו של ר': ראה גם לקמן ע' קלא. בספר המאמרים תקס"ה כאן (ע' תצב) של רבי -

ויש צער היפך השמחה שהוא ענין כוונן בעצמותו כמו שנראה בעת צער האדם אזי הוא מתכוונן בעצמותו, גם בחי' הגילוי חיצוני' שבכל עת מתכוונן כו'. והדוגמא לזה כמו בזמן הבית שהי' בחי' שמחה כמ"ש יראה כל זכורך כו' שהי' גילוי בחי' פנימי' אלקו' למטה ובזמן הגלות הוא בחי' צער נאמר קוב"ה אסתלק לעילא לעילא בבחי' עצמותו כו'.

**והנה** בתורה נאמר ואהי' אצלו אמון שעשועי' יום יום כו'. פרט כאן ששה דברים, ואהי' אצלו כו' שעשועי' יום יום הוא חו"ב, ואח"כ כתי' ושעשועי' את בני האדם שהוא השעשועי' שנמשך למטה וכן בשחוק כתיב משחקת לפניו כו', ואח"כ כתיב משחקת בתבל ארצו, ובכלל נחלק לב' בחי' שעשועי' ושחוק. ענין השעשועי' היינו בחי' התענוג פנימי' (הנק' קוועל כו') שאינו מתגלה לזולתו כמו אדם שמשעשע עצמו בתענוג גדול אבל אינו ניכר לזולתו כלל, ובחי' שחוק הוא בחי' שמחה בחי' התגלות לחוץ. ויש בזה ב' בחי' היינו כמו שהשעשועי' הם למעלה כמ"ש ואהי' אצלו אמון שעשועי' כו' שהוא בחי' שעשוע המלך בעצמותו, ואח"כ נמשך השעשועי' למטה כמ"ש ושעשועי' את בני האדם כו'. וכן בחי' שחוק יש למעלה כמארו"ל רביעית יושב ומשחק עם לויתן שאין זה שייך כלל להנהגת העולמות כמו מלך ב"ו שעושה שחוק בהיכלו כו'. וכמו"כ יובן בענין שחוק דתורה שיש בזה ג"כ ב' בחי' משחקת לפניו כו' ומשחקת בתבל ארצו כו', והא בהא תליא דמפני שהיו בחי' שעשועי' ושחוק למעלה בתורה העצמי', לכן נמשך ג"כ למטה ב' בחי' אלו, שעי' לימוד האדם דבר הלכה אזי הקב"ה יושב ושונה כנגדו בב' בחי' אלו שעשועים ושחוק, כמו קוב"ה אתי לאשתעשע עם צדיקייא בגנתא דעדן כו'. והנה בחי' זאת נמשך ע"י צדיקים שענין צדיק הוא המקיים תומ"צ כו'. וזהו מי יתנך כאח לי כו'. וזהו אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני דקאי על תושב"כ ותושבע"פ כמו שהם בבחי' חכמתו העצמי' ואח"כ תלמדני כו' שהוא מה שנמשך למטה כו'.

חולין ז, ב. ולכאור' במאמר דידן צ"ל ר"א – ראה ירושלמי שבת פ"ח, ה"א. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' שדמ.

יראה כל זכורך: משפטים כג, יז. תשא לד, כג. פ' ראה טז, טז.

קוב"ה אסתלק לעילא לעילא: נסמן לעיל ע' ג.

ואהי' אצלו . . יום: משלי ה, ל [בדילוג].

ששה דברי': נמנו בפרטיות בספר המאמרים תקס"ה כאן ר"ע תצג.

ושעשועי' את בני האדם: משלי שם לא [ושם: אדם].

משחקת לפניו . . משחקת בתבל ארצו: משלי שם ל. לא.

שעשועי' המלך בעצמותו: ראה עמק המלך שער זה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנג.

וש"נ. קונטרסים ע' שמה. וש"נ.

רביעית יושב ומשחק עם לויתן: עבודה זרה שם.

קוב"ה אתי לאשתעשע: ראה זהר לך עז, א.

אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני: שיר השירים ה, ב.

**אמצאך** בחוץ אשקך קאי על בע"ת, ואמצאך קאי על עצמו' אוא"ס שהוא נמצא דייקא בחוץ, ואשקך הוא בחי' נשיקין כו' הוא דייקא בחוץ ע"י בע"ת. והענין יובן עפ"י הידוע כי תשובה אינה דייקא על עבירות גשמי' רק הוא כמ"ש וישוב אל ה' שענין תשובה הוא להשיב למדרגתו הראשון כמו מי שהורגל לעסוק בתורה ותפלה לפי ערכו ונפל מדרג' עד שנעשה אצלו רגילות ואח"כ שב אל ה' בכל לבו זהו הנק' תשובה וכמאמר הזוהר משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא. נמצא שבבחי' צדיקים ג"כ יש בחי' תשובה, כי בחי' תשובה כזו כל אדם יוכל למצוא בנפשו. והנה ארז"ל במקום שבע"ת עומד' צדיג אין יכולים לעמוד, הענין הוא כי התפעלות אינו שייך רק בדבר שיש בו שינוי, כי התפעלות הוא ענין פעולה ותנועה שניזון ממעמדו ומצבו הראשון אבל כשעומד במקום א' לא שייך בו התפעלות, כמו המלאכים שנקראי עומדים וכמ"ש עומדים ברום עולם, עצי שטים עומדים כו' וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, כי הם אינם משתנים ממדרגתם ולכן לא שייך בהם ענין התפעלות כי כל התפעלות הוא דייקא מן השינוי כו' כנ"ל. וגם שכת' והאופנים ברעש גדול שיש בהם ג"כ בחי' רעש והתפעלות אבל אינו כמו אצל בני' כו' כי אצלם דייקא שייך בחי' השינוי כי הם נק' מהלכים ויכולים לעלות מעלה מעלה, ולהיפך יכולים לירד למטה ממדרגתו הראשון. ובחי' התשובה הזאת הוא בהתפעלות רב ולכן במקום שבע"ת עומדים צדיג אין יכולים לעמוד דמשכ"י ל"י לקוב"ה בחילא יתיר כו'.

**והנה** ארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט כו' שצריך ב' בחי' תשובה ומע"ט. הענין הוא כי קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא בעצמותו ולכן הוא אריכות הגלות, כי כל מה שיסתלק יותר בעילוי אחר עילוי בעצמותו

אמצאך בחוץ אשקך: שם ח, א.

תשובה אינה . . על עבירות: ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ס"ע תצג ואילך. לקוטי תורה כאן מד, ד. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' רו. וש"נ.

וישוב אל ה': ישע"י נה, ז.

משיח אתא לאתבא: ראה זהר (רעיא מהימנא) בהעלותך קנג, ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רפא. וש"נ. תורת חיים בראשית ז, א ובהערה 34. שמות נר, ב. וש"נ.

במקום שבע"ת עומד'י: נסמן לעיל ע' סו.

וכמ"ש עומדים ברום עולם: בברכת יוצר.

עצי שטים עומדים: תרומה כו, טו. ראה זהר תרומה קמו, ב. קסט, א. קע, א.

ונתתי לך מהלכים: זכרי' ג, ז. ראה לקמן ע' צה וע' שה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסז. וש"נ. נביאים וכתובים ע' תמט. קונטרסים ע' שעז.

והאופנים ברעש גדול: ברכת יוצר.

שבע"ת . . דמשכ"י . . בחילא יתיר: ראה זהר חיי שרה קכט, ב. אגרת התשובה פ"ח. תורת

חיים נח ס, ב ובהנסמן לשם.

יפה שעה אחת: אבות פ"ד, מ"ז. ראה גם תורת חיים תולדות קנג, ד ובהנסמן לשם.

יהי' הגילוי ג"כ מאותו בחי' שנסתלק לשם, כמו ענין גלות מצרים שהי' רד"ו שנה מחמת שהיו צריכים לקבל התורה להיות פב"ב דיבר ה' כו', ולכן היו רד"ו שנה בגלות שהוא הסתלקות בעילוי אחר עילוי כו' כדי שיהי' אח"כ הגילוי במת"ת, רק שלא הי' רד"ו שנה לבד. וכן גלות בבל רק ע' שנה לכן לא הי' הגילוי ג"כ כמו לעתיד, אבל כעת הוא אריכות הגלות יותר, וכל מה שמסתלק לעילא לעילא יותר אזי יהי' הגילוי ממדרגה גבוה יותר. ולכן ר"ע כשראה כרך גדול של רומי שחק ואמר אם לעוברי רצונו כו' שהוא כמשל מלך שעשה סעודה לשריו ואוהביו יש ג"כ תמצית ופסולת לעבדיו, והתמצית תלוי בהסעודה, שכל מה שהסעודה יותר גדולה תהי' תמצית ביותר, ולכן שחק ר"ע ואמר אם לעוברי רצונו כו' שהם מושפעים כל טוב ומאריכים ימים מהתמצית, זהו הוראה על עיקר הסעודה שהוא מה שהקב"ה עתיד לעשות לצדיקים לע"ל. וכ"ז ע"י שנסתלק לעילא לעילא ובחי' הפסולת נשאר ואם הפסולת הם כך זהו הוראה על הגילוי שיהי' מבחי' אשר נסתלק לעילא כו'. וזהו מ"ש אמלאה החרבה וארז"ל לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים, חורבן של ירושלים הוא מה שהקב"ה מסתלק לעילא לעילא בעצמותו כו' ועי"ז נתמלא צור מהפסולת כו'.

**אך** מי הוא הגורם שיומשך מבחי' לעילא כו' ולא ישאר למעלה ח"ו, זה תלוי בעי"ת וכמארז"ל אם עושין תשובה נגאלין כו' שהם המעוררי' בחי' זאת שהוא לעילא לעילא, כי בעי"ת משכ"י לי' בחילא יתיר בכח רב ע"י התפעלות גדולה מהשינוי כו' כנ"ל. ולכן קנא רבי לראב"ד הגם שרבי הי' יחיד בדור במס"נ בתכלית לה' א' ובתורה בב' בחי' שעשועי' ושחוק וראב"ד הי' מקושר בכל עמקי רע, רק ששב בחרטה ועקירת הרצון בבכ"י עמוקה עד שיצא נשמתו וראה רבי בו מעלה יתירה אשר לא הי' ברבי. הענין הוא כנ"ל כי בעי"ת מעורר

גלות . . רד"ו שנה: תנחומא מקץ ת. רש"י שם מב, ב.

פב"ב דיבר ה': ואתחנן ה, ד.

גלות בבל רק ע' שנה: ירמ"י כט, י. מגילה יא, ב ואילך.

כעת הוא אריכות הגלות . . הגילוי ממדרגה גבוה יותר: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה כאן ע' תצה. פרשיות התורה ח"א ע' רלא וע' רלו. תורה אור וארא נז, ד. אמרי בינה פתח השער ה, סע"א ואילך. תורת חיים שמות ב, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' פז. לקמן ע' קי. ר"ע כשראה כרך גדול: ראה מכות בסופה.

כמשל מלך שעשה סעודה: השוה לקמן ע' קי.

הסעודה . . שהקב"ה עתיד לעשות: ראה בבא בתרא עד, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אק"ח.

אמלאה החרבה . . לא נתמלאה צור: יחזקאל כו, ב. רש"י תולדות כה, כג. ראה הערה במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ס.

אם עושין תשובה נגאלין: ראה סנהדרין צז, ב. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרט. וש"נ. תורת חיים ויצא קסו, ב ובהערה 17.

קנא רבי לראב"ד: ראה גם לעיל ע' פד. וש"נ.



בחי' אשר נסתלק לעילא בעצמותו ממש, מה שהצדיקים ע"י תומ"צ שלהם אינם מעוררים בחי' זאת, רק הצדיקים גורמים המשכת אלקות אחר שנתעורר בחי' אשר לעילא לעילא ע"י בע"ת, אבל שיומשך בחי' זאת למטה הוא ע"י צדיקים המקיימים תומ"צ שהם העושים דרך להוי' כו', שע"י תומ"צ יתגלה אלקו' למטה. אבל מי הוא המעורר בחי' כזאת הם בע"ת. ולכן צריך ב' בחי' תשובה ומע"ט, כי תשובה בלא מע"ט הגם שמעורר למעלה בחי' עצמו' אבל אינו נמשך למטה ולכן צריך מע"ט שהם בחי' כלים שע"י יומשך אוא"ס למטה כו'. ומע"ט בלא תשובה ג"כ אינו כלום, שהרי צריך תחלה לעורר בחי' עצמו' וזהו דוקא ע"י בע"ת. וזהו אמצאך בחוץ אשקך, פי' אמצאך קאי על עצמו' אא"ס שהוא נמצא דייקא בחוץ שהוא בחי' בע"ת ושם דייקא אשקך בחי' פנימי' נשיקין ואתדבקות רוחא ברוחא.

**וזהו** אשקך מיין הרקח מעסיס רמוני, שיש יין טוב והוא יין המשומר דמנטרא משי"ב שאין בו שמרים כלל, ויש יין המשמח כו', ויין הרקח הוא יין שאינו טוב בעצם רק ע"י סממנים נעשה טוב המשיב את הנפש, ועסיס רמוני הוא ג"כ אינו טוב בעצם כי קליפת הרמון הוא מר רק שנתקן עד שמשיב את הנפש, ויין כזה יותר טוב מיין הטוב בעצם, והוא ענין בע"ת שיותר טוב מצד"ג אשר הם טוב בעצם כנ"ל.

**גם** לא יבוזו לי. הנה יבוזו הוא ענין בזיון וגם ענין ביזה, והבזיון הוא דוקא מאיש זר שבושים ממנו. וכמו"כ עד"מ במת"ת הי' ג"כ גילוי פנימי' כמ"ש וירד הוי', פב"פ דיבר ה' כו', אבל מ"מ שלטה עין הרע ונשתברו הלוחות מחמת שזר ראה והם הקליפות וחיצונים, אבל לעתיד שיהי' ההתגלות מבחי' לעילא לעילא אשר נסתלק בזמן הגלות שהוא יותר גבוה מהגילוי שהי' בזמן מת"ת ובימי משה כו' ואז לא יבוזו לי, שענין בזיון לא שייך רק מאיש זר כו', משא"כ לעתיד שיהי' הגילוי מבחי' עצמותו לא יהי' מקום כלל ליניקת החיצונים ויבוטלו לנצח כו' ואז לא יבוזו לי כו' כנ"ל וד"ל.

ואתדבקות רוחא ברוחא: ראה זהר משפטים קכד, ב.

אשקך מיין הרקח: שיר השירים ת, ב.

יין המשומר: ראה ברכות לד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' סז. וש"נ. תורת חיים לך

צא, ג הערה 32.

ויין הרקח . . ועסיס רמוני: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה כאן (בהביאור) ע' תקי.

גם לא יבוזו לי: שיר השירים ת, א.

וירד ה': יתרו יט, כ.

שלטה עין הרע: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתעח ואילך. תורת חיים בראשית טז,

א ובהערה 4.

בעזרה, פ' במדבר תקע"ז

**והי' מספר בניי כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והי' במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי כו'. וצ"ל דקשיא רישא לסיפא תחלה אמר והי' מספר ובסיפא דקרא אמר אשר לא יספר כו'. להבין זאת צ"ל מ"ש וגם את העולם נתן בלבם בכל המעשה אשר יעשון מבלי שימצא ראש וסוף. הענין הוא כי העולם כלול מד' יסודות ארמ"ע והאדם נק' עולם קטן היינו שכל מי שיש לו נשמה שנק' בחי' אדם הוא עולם קטן שיש בו ד' יסודות ארמ"ע והאדם נק' עולם פנימי, כי הד' יסודות שבעולם הם מורכבים גשמיי' ומעורבים טו"ר, אבל באדם הם ארמ"ע פנימי' ורוחניי', ובאדם תלוי כל העולם שאם הוא מתקן הד' יסודות שלו אזי ניתקן כל העולם כולו כו' ונתברר הטוב מרע.**

**והנה כתיב פקדת הארץ ותשוקקיה כו' היינו שהארץ נפקד להשקות אותה. הענין הוא כי הנה כתיב הכל הי' מן העפר כמ"ש תדשא הארץ דשא וגם המלאכים נבראו מן הארץ כמ"ש תוצא הארץ נפש חי' ועוף כו'. וגם גופו של אדה"ר נברא מן האדמה כמ"ש ויצר ה' את האדם עפר כו', וצ"ל שהלא**

---

והי' מספר בניי: מיוסד על ד"ה זה (הנחת כ"ק אדה"א) בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תקעט [ובארוכה שם ע' איכו – נדפס גם במאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' צ]. ומקבילו בלקוטי תורה במדבר ה, א.

והי' מספר בניי כחול הים: הושע ב, א.

דקשיא רישא לסיפא: ראה יומא כב, ב.

וגם את העולם... ראש וסוף: קהלת ג, יא [ושם: גם... בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם

את המעשה אשר עשה האלקים מראש ועד סוף].

מד' יסודות ארמ"ע: נסמן לעיל ע' לד.

והאדם נק' עולם קטן: בלקוטי תורה כאן (ה, סע"א): מציין לאדר"ג פל"א. בספר המאמרים

תרפ"ט ע' 105 מביאו בשם תדבי"א (וראה בהערת המו"ל שם). ראה תנחומא פקודי ג. אבן

עזרא בראשית א, כו. רקאנטי בראשית א, כו [ירושלים תשכ"א ז, ג]. הנסמן באור התורה שלח

כרך ו ע' א'תשצג.

אדם... שיש בו ד' יסודות: ראה עץ חיים שער (ג) קיצור אבי"ע פ"י. לקוטי תורה כאן ה,

רע"ב בהגה.

מתקן הד' יסודות שלו אזי ניתקן כל העולם: ראה זהר מקץ קצה, ב. לקוטי לוי יצחק

הערות לזהר בראשית לד, א (ע' ח).

פקדת הארץ ותשוקקיה: תהלים סה, י.

הכל הי' מן העפר: קהלת ג, כ.

תדשא הארץ דשא: בראשית א, יא.

המלאכים נבראו מן הארץ: ראה תורת חיים חיי שרה קכב, סע"א ובהנסמן לשם.

תוצא הארץ נפש חי' ועוף: בראשית א, כד. כ. וראה רש"י שם ב, יט.

ויצר ה' את האדם עפר: בראשית ב, ז [ושם: ה"א].

כתיב כי הוא אמר ויהי וכמ"ש דברי אשר יצא מפי לא ישוב ריקם וכמו ההוא אמר ולא יעשה, נמצא שכל ההתהוות הוא ע"י דיבורו ית', שלא דיבורו כדיבורינו, כי מדבור גשמי' שלנו לא נעשה שום התהוות אבל בדבר ה' שמים נעשו כו'. הענין הוא כי דבר הציווי ה' לארץ כמ"ש תדשא הארץ דייקא. וכן מלאכים לבד נשמות שאינם נבראים מן הארץ כי שרשם הוא למעלה מעשרה מאמרות, כי נשמות ישראל עלו במחשבה עליונה בחי' ח"ע אשר למעלה מבחי' דיבור כו'. והנה הנשמה שבגוף גם הם נק' בשם ארץ וע"ז כתיב פקדת הארץ ותשוקקיה, כמו למשל הארץ שיש בה כח הצומח, אבל כדי שיבא לידי גילוי א"א כ"א ע"י השקאת מים כו'. כמ"כ יובן בעבודת ה' שיש לכל נפש מישראל כמו טבע בנפשו והוא בחי' רוחא דשביק בגוה כו' וכמ"ש ונתתי משכני בתוכם משכונא דילי גבייכון והוא הנק' עצמיות יהודעשקעט אשר לכל נפש מישראל, והוא מה שאנו רואים מה דלפעמים יפול אל לב האדם מאד על ההיפוך ורוצה לדבק בה' כו', והרצון אינו בדבר פרטי רק הוא כולל כל מיני רצון שרוצה בכלל להיות יהודי כו' ואינו מורכב עדיין באיזה ענין פרטי, וזהו ענין מארז"ל למה נק' שמה ארץ מפני שרצתה לעשות רצון קונה כו', שענין ארץ הוא ענין רצון וגם ענין מרוצה, ושניהם עולים בקנה א', כי ענין רצון הוא שרוצה מאד לדבר הנחשק והנאהב והרצון זה אינו בקרירות רק הוא ברשפי אש, ונמצא שרצון הוא בחי' מרוצה ממקומו הראשון, כי מלת רצון גופא כולל ב' דברים, ענין רצון וענין מרוצה כו'.

**וזהו ענין פקדת הארץ ותשוקקיה,** כמו למשל שע"י שמשקי' את הארץ במים ע"י יהי' נצמח כל מיני צמח תבואות ופירות והוא הנק' כח היולי, היינו שהמים מעוררים את כח הצומח בכלל להיות נצמח כל מיני פירות ותבואות. וכמ"כ יובן בעבודת ה' שהתעוררות בחי' עצמיות הנק' בחי'

כי הוא אמר ויהי: תהלים לג, ט.

דברי אשר יצא . . . ריקם: ישעי' נה, יא [בדילוג].

ההוא אמר ולא יעשה: בלק כג, יט.

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

נשמות ישראל עלו במח: נסמן לעיל ע' מד.

רוחא דשביק בגוה: ראה זהר (סבא) משפטים צט, ב. עץ חיים שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש ז.

ה. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' כד. לקמן ע' קנג. קפז. רמט.

ונתתי משכני בתוכם משכונא דילי גבייכון: בחוקתי כו, יא [ושם בתוכם – ראה לקמן ע' רמט].

ראה זהר פקודי רמא, א. בחוקתי קיד, א. הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' פח. לקמן ע' רמט.

למה נק' שמה ארץ: נסמן לעיל ע' פז.

ארץ . . . מרוצה: ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תקפ וע' א"ל. לקוטי תורה כאן ה, ב.

הוספות לכתר שם טוב (קה"ת) ד, ב בהערה.

רצון . . . מרוצה: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארצ.

יחידה שבנפש הוא רצון כללי והיולי שמזה יסתעפו כל רצונות פרטי, כמו להיות עוסק בתורה לשמה ולהיות מתפעל בתפלה במוח ולב, והוא ענין והולידה והצמיחה אחר שהרוה את הארץ כו'. והוא כמו למשל אש שענן ישיע שהוא נעשה למזוג בה כל מיני משקה ונק' חומר היולי כו', כמו"כ ענין התעוררות זאת הוא כח היולי והוא מצד בחי' יחידה שבנפשו. כי יש ב' בחי' התעוררות, הא' הוא ע"י יגיעה בהתבוננות כו', אבל בחי' זאת היא בלתי יגיעה כלל תחלה להיות מכין א"ע כו', רק הוא מצד התעורר בחי' יחידה אשר בנפשו, וע"ז כתיב וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח כו', וכמו שנראה בכל ע"ת שגם פחותי ערך וקלים נתעורר' בתשובה והוא מצד התעוררו' בחי' יחידה הנ"ל בימים אלו, וכמ"ש דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב וארז"ל אלו ע"ת שאז הוא בהמצאו כו', ומע"ת נמשך לכל השנה כמ"ש הלואי שיהי' אדם כל ימיו בתשובה וכמארז"ל ב"ק מכרזת בכל יום שובו כו'. וענין הכרוז אינו ענין שמיעת קול, שהרי אין שומעי' כלל, רק הוא ענין התעוררות בחי' יחידה, וכמו שנראה שגם מי שמצליח לו בעסקיו בעניני עוה"ז מ"מ פתאום נופל אל לבו רוח תשובה וכמ"ש רוח ה' נוססה בו כו', ומדי בוקר נתחדש בו כח אחר מהנשמה וכמו שנראה שאין יום א' דומה לחבירו שהיום מתפעל במוח וביום זולתו בלב כו', כי הוא לפי אופן כח הנשמה שמאיר בו וכמ"ש כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, וזהו כל תכלית חיו' האדם בעוה"ז כמ"ש ימים יוצרו כו' שיומשך בו כח הנשמה, ואם לאו למה לו לחיות יום זה כו'.

**והנה** כתיב שלש הנה לא תשבענה ארץ לא שבעה מים, כי כל מקבל המשתוקק לאיזה השפעה אזי כשנותנים לו דבר ההשפעה ונתמלא

---

והולידה והצמיחה . . שהרוה את הארץ: ע"פ ישעי' נה, י.  
 אשענציע: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישנח. תורת חיים ויחי רמב, ד.  
 וחשב מחשבות . . נדח: שמואל-ב יד, יד. ראה גם לקמן ע' קצו.  
 ע"ת שגם פחותי ערך וקלים נתעורר' בתשובה: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' פג.  
 שמת ח"ב ע' שמו. קונטרסים ע' קג. ובהנסמן במקומות הנ"ל.  
 דרשו ה' בהמצאו . . אלו ע"ת: ישעי' נה, ו. ראה ראש השנה יח, א.  
 הלואי שיהי' אדם כל ימיו בתשובה: ראה שבת קנג, א. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתקטו.  
 ב"ק מכרזת בכל יום שובו: ראה זהר נשא קכו, א. ירמ" ג, יד. כב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ט. וש"נ. בראשית ע' שמב. וש"נ. לקמן ע' קפט וע' רכט.  
 רוח ה' נוססה בו: ישעי' נט, יט.  
 שאין יום א' דומה לחבירו: כ"ה בכ"מ ומהם – מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תתעא בשם מארז"ל (ראה זה"א בהשמטות רסד, ב. זהר אמור צד, ב). מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרז. לקמן ע' קנה. קעד. קצה. שכ. שכו. וראה גם לקוטי שיחות אבות כרך ד ע' 1194.  
 אמור כרך יב ע' 100 ובהערה 38.  
 כל אשר תמצא ידך: נסמן לעיל ע' טו.  
 ימים יוצרו: תהלים קלט, טז.  
 שלש הנה לא תשבענה ארץ לא שבעה מים: משלי ל, טו. טז.

תאותו אזי הוא שבע ומלא מזאת ההשפעה, וענין ארץ לא שבעה מים היינו שהמקבל אינו נשבע מהשפעת המשפיע, וזהו תכלית עבודת האדם שלא יהי' שבע מההשפעה, כמו אם לומד ומתפלל לא ידמה בנפשו שהגיע לתכלית העבודה. וזהו ארץ לא שבעה מים שענין ארץ היינו תשוקת המקבל כנ"ל בחי' רוחא דשביק בגוה, לא שבעה מים שהוא בחי' ההשפעה המרוה תשוקתו וכמ"ש נפש שבעה תבוס גופת כו'.

**הענין** הוא כי בפקדת יש ב' פירושים, הא' הוא לשון פקידה כמו וה' פקד כו' וכמארו"ל חייב אדם לפקוד כו'. והב' הוא לשון ציווי כמו ופקד המלך פקידים כו' והוא ענין רמ"ח מ"ע רמ"ח פקודין ה"ח כו', כי ע"י קיום מ"ע אזי נעשה פקידת הארץ, כי שרש המצות הם פנימי' רצונו ית' שהוא בחי' עצמיו' רצונו. כי יש ב' מיני רצון כמו למשל אדם שרוצה איזה דבר אבל אין זה עצמיותו, אבל יש בחי' עצמיו' הרצון אשר כל עצמותו נמשך בהרצון. וכמו"כ יובן למעלה שמה שעלה ברצונו להאציל כו', או מ"ש כד סליק ברעותי' למברי עלמא אין זה פנימי' רצונו, אבל המצות המה פנימי' רצונו, ולכן כאשר האדם עושה למטה איזה מצוה גשמיו' כמו שמניח טלית של צמר כו', מ"מ מעורר בזה פנימי' ועצמי' רצונו, לכן יש בכוחם לעורר כח הנשמה מצד שהם מבחי' פנימי' ועצמי' כו'. ופי' הב' כמ"ש וה' פקד את שרה כו' הוא ענין פקידת עקרות כי בכל נפש מישראל יש בחי' נשמה אשר טבעה להתפעל מאלקות, אך בגלות הוא הסתר אלקות ונקי' בשם עקרה שאינו נתפעל לא במוח ולא בלב. וענין פקדת הוא ענין לידת המוחין היינו שיתפעל במוח, וממוח ימשך ג"כ התפעלות ללב כמ"ש ואהבת בכל לבבך, וכמ"ש לעתיד כי חלה גם ילדה כו', וכ"ז הוא ע"י מצות מעשיות והוא פי' לשון פקידה וציווי והו' רמ"ח פקודין כו'. וזהו פקדת הארץ ותשוקקיה שע"י פקידה שנעשה בארץ שהוא ע"י מצות מעשיות שנקי' בשם מים ה"ח כו' ע"י נעשה ותשוקקיה להיות לו התפעלות במוח ובלב כנ"ל.

**ובזה** יובן מ"ש גם את העולם נתן בלבם כו' שהוא ענין ד' יסודות ארמ"ע זה למעלה מזה, מים הוא למעלה מעפר שהוא בחי' ארץ כו' כנ"ל, ואש

נפש שבעה תבוס גופת: משלי כו, ז.

וה' פקד . . חייב אדם לפקוד: וירא כא, א. יבמות סב, ב.

ויפקד המלך פקידים: אסתר ב, ג.

רמ"ח מ"ע רמ"ח פקודין: נסמן לעיל ע' יט.

שעלה ברצונו להאציל . . כד סליק ברעותי': נסמן לעיל ע' נג.

טלית של צמר: ראה שלחן ערוך אדה"ז הל' ציצית ס"ט, ס"ד.

ואהבת בכל לבבך . . כי חלה גם ילדה: ואתחנן ו, ד [בדילוג]. ישעי' סו, ח.

ענין ד' יסודות . . אבל בשרש בחי' אש הוא למעלה: השוה לספר המאמרים תקס"ה כאן ע'

תקפד וע' אילט.

למעלה מרוח, כי שרש אש למעלה הוא אויר דק ורוחני, הגם שבחי' רוח הוא ממוצע בין אש ומים כי יש בטבעו עליה וירידה כו', אבל בשרש בחי' אש הוא למעלה. והנה כתיב עד יערה עלינו רוח ממרום, וזה קאי על דיבור התורה כי דיבור התורה נק' בשם רוח כמו לרוח ממללא כו', והגם שהכתוב קאי על התעוררו' תשובה אך ההתעוררו' הוא דייקא ע"י לימוד התורה. והנה כתיב אני תורה זו חומה שע"י לימוד התורה נעשה מגן ומחסה לנשמתו להיות שמור מן החיצונים כמ"ש ונגע לא יקרב באהליך כו' שהוא בחי' נגעני בנ"א המחטיאים אותו בהרהורי זנות וכדומה, וע"י לימוד התורה נעשה בחי' מקיף לנשמתו וכמ"ש אלהי עולם ברחמיך הרבים כו' אדון עוזינו כו'. ויש כאן ד' בחי' שהם בחי' מקיפי' להנשמה כו', כי ע"י לימוד התורה נסתם פיות כל המסטינים ומקטרגים כו', וכמ"ש זורע צדקות מצמיח ישועות כו', שענין ישועה הוא לנגד המלמד חוב והדין עמו, כי אם לאו לא הי' צריך לישועה, רק הישועה הוא לנגד מי שמקטרג בטענה צודקת כמ"ש ויבאו בני האלקים להתיצב כו', וע"י לימוד התורה שהוא בחי' רוח נשתקים וכמ"ש ונחה עליו רוח ה' כו' רוח ה' תניחנו כו'. ובחי' אש הוא תפלה בצמאון וכלות הנפש כו'. ובחי' ארץ אשר לא שבעה מים הוא בחי' בע"ת, כי ענין בע"ת הוא למעלה מהגבלת הכלי ולכן ארז"ל במקום שבע"ת עומדים צד"ג אין יכולים לעמוד כו', כי צד"ג העוסקי' בתומ"צ הוא בחי' המשכות אור בכלי והוא ענין ארץ שבעה מים כו' כנ"ל, אבל בחי' תשובה שהוא מעומקא דלבא אשר לא תוכל שאת הוא למעלה מהגבלת כלי, וכמ"ש ויחן ישראל נגד ההר כאיש א' כו' שהיו ת"ר אלף איש ובודאי יש לכל א' רצון פרטי לפום שיעורא דילי', אבל בבחי' רצון הפשוט כולם שוין. והוא מה שאמרו נעשה ונשמע שכל אשר יצום ברצון קבלו עליהם כו'. והוא

שרש אש למעלה הוא אויר דק: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ר"ע ארנ וע' איתמה. וש"נ. עד יערה עלינו רוח ממרום . . לרוח ממללא: ישעי' לב, טו. תרגום אונקלוס לבראשית ב,

ז.

אני תורה זו חומה [כנצ"ל: אני חומה זו תורה]: שיר השירים ח, י. פסחים פז, א.

ונגע לא יקרב באהליך: תהלים צא, י.

וכמ"ש אלהי עולם . . אדון עוזינו: בברכת יוצר. ראה גם לקמן ע' רנב. תורת חיים ויצא קעב, ב ובהערה 13.

זורע צדקות מצמיח ישועות: ברכת יוצר.

ויבואו בני האלקי' להתיצב: איוב א, ו. ב, א.

ונחה עליו רוח ה' . . רוח ה' תניחנו: ישעי' יא, ב. סג, יד.

במקום שבע"ת עומדים: נסמן לעיל ע' סו.

ויחן ישראל . . כאיש אחד: יתרו יט, ב [בדילוג – ראה לקמן ר"ע רכו. מאמרי אדה"א שמות

ח"ב ע' תרמז. וש"נ] וברש"י שם. לקוטי שיחות יתרו כרך כא ע' 104.

שהיו ת"ר אלף איש: ראה שבת פה, א.

לפום שיעורא דילי': ראה זהר וירא קג, רע"ב.

נעשה ונשמע: משפטים כד, ז.

בחי' לגולגלותם בחי' גלגלתא בחי' כתר ורצון הפשוט כו' ובע"ת מעוררים בחי' זאת. נמצא שיש כח בכנס"י המגיע לגולגלותם כו', ולעתיד יתגלה בחי' זאת. וכמ"ש כי כולם ידעו אותי כו', ואז לא יקבל ארץ מבחי' מים, רק אדרבה בחי' ארץ יתעלה יותר מהמשפיע כו' וכמ"ש לרוקע הארץ על המים כו'. וזהו ארץ לא שבעה מים, כי בבחי' זאת הארץ היא למעלה כו'.

**וְזָהוּ** פ"י הפסוק פקדת הארץ ותשוקקיה הוא עכשיו ע"י תומ"צ כו'. ורבת תעשרנה פלג אלקים כו' קאי על לעתיד שיהי' פלג אלקים. כי הנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים כו', שבחי' אלקים הוא מגן ונרתק לשם הוי', אבל כשיתגלה בחי' אלקים ולא יהי' בחי' הסתר שהוא בחי' פלג אלקים, אז יהי' שם אלקים גדול משם הוי' דעתה כו'. וזהו רבת תעשרנה שיהי' נמשך בחי' עושר שהוא בחי' א"ס כו' כמ"ש ברכת ה' היא תעשיר. ובזה יובן ענין והי' מספר בני' כחול הים כו' אשר לא יספר, דוהי' מספר קאי על כעת בזמן הגלות שהוא זמן בירורי' ע"י תומ"צ שיש בחי' מספר כמו רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת וז' דרבנן תר"ך, אבל לעתיד שיהי' בחי' תשובה שהוא מגיע בבחי' לגולגלותם הוא בחי' למעלה מן המספר כו'.

**וְהָיָה** במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי כו'. הנה יש ב' בחי', בניים ועבדים וענין עמי הוא הנק' עבדים, ובמקום אשר יאמר להם לא עמי שאינם גם בחי' עבדים, יאמר להם בני אל חי, והוא כמשל מלך, שיש ב' בחי', מלך על עבדים ומלך על מלכים והוא הנק' אגוסטוס יושב ומלך עומד כו'. ובני אל חי קאי על נשמות כמו שהם למעלה שנקראי' בני מלכים. ובמקום לא עמי כו' יאמר להם בני אל חי, והוא מחמת תשובה שהוא בחי' לאהפכא חשוכא לנהורא כו'.

כי כולם ידעו אותי: ירמ"י לא, לג.

לרוקע הארץ על המים: תהלים קלו, ו.

ורבת תעשרנה פלג אלקי': המשך הפסוק פקדת הארץ.

כי שמש ומגן: תהלים פד, יב. ראה שער היחוד והאמונה פ"ד.

ברכת ה' היא תעשיר: משלי י, כב.

רמ"ח . . . ושס"ה . . . וז' דרבנן: ראה תורת העולה להרמ"א ח"ג פל"ח (לב, א). מאורי אור

מערכת תר"ך סני'. הנסמן במאמרי אדמו"ר פרשיות התורה ח"א לע' שלח.

וז' דרבנן: ראה אגרת הקדש סכ"ט. דרך חיים פני"ו. פס"ד. לקוטי שיחות יתרו כרך כא ע'

401. שופטים כרך כט ע' 104 ואילך.

והי' במקום אשר יאמר להם: המשך הכתוב והי' מספר.

אגוסטוס יושב ומלך עומד: שמות רבא רפכ"ג. ראה גם מאמרי אדמו"ר נביאים וכתובים

ס"ע תיח. וש"נ.

לאהפכא חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א.

**ונקבצו** בני יהודה ובני ישראל. הנה יהודה הוא בחולם, והוא מ"ש הפעם אודה כו' שהוא בחי' יח"ת. ובני ישראל הוא בחי' יח"ע. ואז יקבצו יחדיו וכמ"ש השבטים ליעקב כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בליבנינו כו', שיעקב הוא בעל עולם האצ"י והשבטים הם בעולם הבריאה יש מאין בחי' יח"ת, ואמרו כשם כו', ולעתיד יהי' התגלות בחי' זאת, וכמ"ש למהוי אחד באחד כו', וכמ"ש ביום ההוא יהי' הוי"ה שכעת הוא י"ה ו"ה שו"ה מקבל מ"ה, אבל לעתיד יהי' ב"פ י"ה שיהי' למטה כמו למעלה כו' וכמ"ש ואולך אתכם קוממיות שתי קומות כו'.

**כי** גדול יום יזרעאל. הנה כתיב אור זרוע לצדיק, שנש"י הם בבחי' זריעה וכמ"ש הלך ילך ובכה נושא משך הזרע, כמו למשל הזריעה גשמיו' שבעת הזריעה הוא בחי' בכי' שמא יאבד בארץ ולא יצמיח כלל, וכשנושא משך הזרע בא יבא ברנה כו'. כמו"כ כל הנשמות כולם נמשכו מלמעלה מבחי' אור זרוע לצדיק כו', הוא בחי' בכי' שמא תאבד בגוף, אבל לעתיד אחר כלות כל הבירורי' אז כתיב כי גדול יום יזרעאל, כי בכל יום יש כ"ד שעות וי"ב שעות הוי' היום וי"ב שעות הוי' הלילה, אבל לעתיד אחר גמר כל הבירורים לא יהי' לילה כלל שהוא בחי' חושך והסתר כו' וכמ"ש והי' לעת ערב יהי' אור כו'.

---

ונקבצו בני יהודה ובני ישראל: הושע ב, ב.

יהודה הוא בחולם . . הפעם אודה: ראה נחמי' יא, יז. ויצא כט, לה.

כשם שאין בלבך: פסחים נו, א. ראה גם לקמן ע' קעח. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"סג.

וש"נ. תורת חיים ויצא קעז, א ובהנסמן לשם.

למהוי אחד באחד: ראה זהר תרומה קלג, סע"ב ואילך.

ביום ההוא יהי' . . ב"פ י"ה: זכרי' יד, ט. ראה לקוטי תורה וספר הליקוטים האר"ז"ל

לזכרי' שם. הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קנב.

ואולך אתכם קוממיות: בחוקתי כו, יג. ראה סנהדרין ק, א. הנסמן במאמרי אדה"א שמות

ח"ב ע' תרמו.

כי גדול יום יזרעאל: המשך הכתוב ונקבצו בני יהודה.

אור זרוע לצדיק: תהלים צז, יא. ראה גם הנסמן לעיל ע' עח.

הלך ילך ובכה: תהלים קכו, ו. ראה תורת חיים בראשית ג, ד ובהנסמן לשם.

והי' לעת ערב יהי' אור: זכרי' יד, ז.



בעזרה, פ' במדבר הנ"ל

מי יתנך כאח לי כו'. להבין דבכמה מקומות משמע שהבע"ת המה גבוהי מצדיקים כמארז"ל במקום שבע"ת עומדים צד"ג כו' וביאת המשיח תלוי דייקא בתשובה כמארז"ל אם עושין תשובה כו', ופעם משמע שהצדיקים גבוהים מבע"ת והוא אמרם ז"ל במי נמלך בנשמתן של צדיקים, ולא אמרו בנשמות של בע"ת. וגם להבין דעפ"י קבלה צדיקים הם משם מ"ה ובע"ת משם ב"ן ושם מ"ה הוא למעלה מב"ן כו'. הנה צדיק הוא ענין יושר כמו למען תצדק בדבריך, צדקה ממני כו', ולכן צדיקים נק' אות וי"ו כי הוי"ו הוא הולך ביושר בלי נטי' לימין ושמאל וגם הוא בסופו כמו בראשו. כי לכל נפש מישראל יש בחי' נשמה וענין הנשמה הוא ענין אלקות. ויש בזה חילוקי מדרגות. יש שיש לו נשמה דבריאה ועבודתו הוא בהתפעלות המוח בהשגת אלקות כו'. ויש שאין לו רק נשמה דיצירה ועבודתו הוא בהתפעלות הלב. ויש שעבודתו בבחי' מעשה בפו"מ, ולגבי בחי' הביטול כולם שוים, כי בכלם הוא ענין ביטול לאא"ס, בזה במוח ובזולתו בלב או במעשה לבד לבטל א"ע ולעשות רצונו ושלא לעשות ההיפוך כו'. ובכלל יש ראשי אלפי ישראל שנשמותיהם הם מעולם הבריאה שהוא בחי' השגה ויש רגלי העם. ובבחי' רגלי יש מעלה יתירה אשר אין בראשי' כמ"ש שש מאות אלף רגלי אשר אנכי בקרבו כו'. ובכללות כולם נק' שלימות בחי' אדם, כי אדם נק' דייקא מי שיש לו מוח ולב ורגל כו', משא"כ כשיחסר א' כו'. והנה בחי' זאת נק' מדת אמת היינו שהוא בראש כמו שהוא בסוף, כי מצד בחי' הביטול שוים הם כנ"ל. וזהו ונתתם לי אות אמת דא וי"ו שהולך ביושר מתחלה ועד סוף. וזהו הנק' צדיק בחי' יושר כו', כמו דין

מי יתנך כאח לי: שני מאמרים אלו (המאמר שלפנינו וכן המאמר שלאח"ז ע' קט) מיוסדים על ביאור ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תצו ועם הגהות וכו' באור התורה שיר השירים ח"ב ע' תפרח.

בב"ד 431 ע' שנה (כת"י מאוחר מכת"י זה ושם נמצא ביאור הנ"ל – ראה להלן ע' תמה ד"ה ואולם) נרשם בכת"י הרח"א ביחובסקי, שבת שלפני שבועות תקע"ז.

מי יתנך: שיר השירים ח, א.

במקום שבע"ת עומדים: נסמן לעיל ע' סו.

אם עושין תשובה: ראה סנהדרין צז, ב.

במי נמלך . . של בע"ת: ראה גם לעיל ע' פח. ושי"ב.

צדיקים הם משם מ"ה ובע"ת משם ב"ן: ראה אור התורה כאן ע' תפרח. ספר המאמרים

תקס"ב ח"ב ס"ע תקלז ואילך. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רפא וע' רצג ואילך.

למען תצדק בדבריך צדקה ממני: תהלים נא, ו. וישב לח, כו.

שש מאות אלף . . בקרבו: בהעלותך יא, כא [בדילוג].

ונתתם לי אות אמת דא וי"ו: יהושע ב, יב. זהר ויקרא ב, א.

יושר עד"מ שאינו נוטה מאד לדין או לזכות רק קו המישור כו', משא"כ שקר אין לו רגלים שאינו מתקיים בסוף כמו בראש כו'.

**והנה** מצינו שבעולם העשי' יש הבחי' ביטול כמו שהוא בעולם אצי' ממש בלי שינוי, וכמו גבי משה שכת' ואנחנו מ"ה שהי' בו בחי' הביטול כמו באצי' גם אחר בואו לגוף בעולם העשי' הגשמי, א"כ מוכרח להיות שיש בחי' אשר לגבי' שוה מעלה ומטה. הענין הוא כי אוא"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות וכדי שיתהוו עולמות כו' צמצם א"ע והוא הנק' צמצום מקו"פ כו'. והנה הצמצום אינו צמצום גמור רק כמו עד"מ הלומד איזה הלכה ואח"כ פוסק מללמוד שאינו נסתלק השכל לגמרי שהרי מיד כששואלין אותו אזי הוא משיב כענין, או כמו הסוגר העין מלראות שאינו נסתלק כח הראי' לגמרי כו', או כמו פעולת היד איזה פעולה שמתפשט כח להתנועע מן עצם כח התנועה וכשפוסק מלהתנועע אזי חוזר ההתפשטות אל העצם ואינו שייך לומר שנסתלק לגמרי כו'. וכמו"כ יובן בענין צמצום אוא"ס עד"מ הנ"ל כו'. ואחר הצמצום נמשך קו וחוט והקו נמשך עד סוף העשי' וכמ"ש עקבי דא"ק מסתיים בסוף עשי' כו'. ויש בזה חילוקי מדרגות, שבעולם העשי' הוא בחי' מעשה לבד ובעולם היצירה הביטול בבחי' מדות לבד כו', אבל כשעצמו אוא"ס מאיר בהקו אזי לגבי' שוה אצי' ועשי' כמשל העיגול שבאמצעיתו מתציירין קוין ובהקוין יש מעלה ומטה, אבל בעצם העיגול אין בו מעלה ומטה כלל. וכמו"כ יובן למעלה שכשמאיר מבחי' עצמו אוא"ס שהוא בחי' מקיף הכללי המקיף ד' עולמות בשוה אזי אין בו מעלה ומטה כלל. ולכן נשמת משה גם שהי' בבחי' עשי' בגוף הי' לו הביטול כמו באצי' מצד התגלות עצמו אוא"ס שהי' בו כו'. או כענין אור המקיף מצחצח הכלי מבחוק, כי אנו רואים שהזהירות באדם אחר התפלה בסו"מ וע"ט בפ"מ, אינו לפי ערך המוח והלב שלו בתפלה רק הוא בתוס' כח ועוז והוא מצד בחי' המקיף, כי ידוע שאור המקיף הוא בחי' שומר,

שקר אין לו רגלים: ראה תקוני זהר תכ"ב (סו, א). מדרש איתיות דרבי עקיבא בתחלתו [נוסח ב – בתי מדרשות ווערטהיימער ס"ע שצו].

ואנחנו מה: נסמן לעיל ע' כו'.

צמצום מקו"פ: ראה עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ב.

הצמצום . . . פוסק מללמוד: ראה לקוטי תורה ויקרא בהוספות נג, ג. מאמרי אדה"א ויקרא

ח"ב ע' תתקכ"א.

עקבי דא"ק מסתיים בסוף עשי': ראה אגרת הקדש ס"כ (קלא, ב). הנסמן במאמרי אדה"א

ויקרא ח"א ע' טו.

שוה אצי' ועשי': נסמן לעיל ע' נט.

אור המקיף מצחצח הכלי מבחוק: ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פ"ב. שער (ב)

השתלשלות הי"ס ענף ג. הנסמן בתורת חיים תולדות קס, ב הערה 19.

הרי נראה שאור המקיף מתגלה בבחי' חיצוני' שהוא הסר"מ וע"ט בפ"מ, וכמו"כ יובן בענין הנ"ל.

**והנה** ארד"ל כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו, פ"י הקב"ה הוא בחי' סובב הכללי אשר לפני הקו כו' כי ע"י לימוד התורה ממשיכי' אוא"ס בעצמו אשר לפני הקו וחוט והוא בחי' מקיף כללי כו'. ולכן נק' ישראל אחים ורעים להקב"ה, כי קב"ה הוא בחי' מקיף הכללי הנ"ל וישראל ע"י תומ"צ שלהם ממשיכים בחי' זאת כו'. וזהו מי יתנך כאח לי. ואמצאך בחוץ אשקך קאי על בע"ת, והוא ענין מן המצר קראתי י"ה בכחי א"ח כו'. הענין הוא כי יש ב' מיני בירורים, הא' הוא לברר נקי מתוך פסולת כמו עד"מ התוך כסף בתוך כור שמברר' הנקי מתוך סיגים, ואחר כך מברר' עוד הכסף מתוך הסיגים עד שנשאר פסולת הגס אשר אין יכולים להתברר כו'. ובירור הב' הוא לברר הפסולת מן הנקי דהיינו כשמברר הכסף אוי חוזר ומברר את הכסף ומוצא בו עוד פסולת וכן חוזר כו' עד שנמצא הכסף הוא נקי בתכלית. וכמו"כ יובן למעלה שמהפסולת של עולם האצ"י נתהווה עולם הבריאה ולכן עולם הבריאה רובו טוב ומיעוטו רע. ומה שאין יכול להתברר בעולם הבריאה נתהווה מזה עולם היצירה שחציו טוב וחציו רע. ומה שלא יכול להתברר בעולם היצירה נתהווה מזה עולם העשי' שרובו רע ומיעוטו טוב. ולכן מי שיש לו נשמה מעולם העשי' יוכל לפול בדברים האסורים כו'. ומי שנשמתו מעולם היצירה הוא חציו טוב כו' היינו שאינו נופל באיסור גמור אבל אינו מקדש א"ע במותר לו כו'. ומי שנשמתו מעולם הבריאה אינו נופל גם בתאוות היתר אך שיכול ליפול ממדרגתו הראשונה שהי' מקושר באלקות כו'. ומי שיש לו נשמה מעולם האצ"י אינו נופל ממדרגתו כלל רק הוא מרגיש עצמו בכל אשר הוא עושה אם בהתפעלות והתלהבות בתפלה כו', כי באצ"י יש ג"כ בחי' נוגה והוא בחי' הרגשת עצמו (בל"א ער הערט זיך כו'). והנה בחי' בע"ת הוא הבירור שמבחי' א"ח בירור אחר בירור כו', והבירור דבחי' עשי' שהוא מרע גמור הוא יותר גבוה, כי שרש ג' קליפות הוא מבחי' לפני מלוך מלך כו' רק שנפלו ונעשה רע גמור וע"י בחי' תשובה מעלה אותם לשרש הראשון כו' וד"ל.

כל היושב ושונה הקב"ה . . כנגדו: נסמן לעיל ע' צב.

ישראל אחים ורעים להקב"ה: נסמן לעיל ע' פח.

מן המצר קראתי י"ה: תהלים קיה, ה.

עולם הבריאה רובו טוב . . ומיעוטו טוב: ראה עץ חיים שער (מט) קליפת נוגה פ"ו.

מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתצג. ושי"ג. בראשית ע' צו. נביאים וכתובים ע' שדמ.

באצ"י . . נוגה: ראה תורת חיים נח נא, א ובהערה 2.

לפני מלוך מלך: וישלח לו, לא.

**והנה** ביאת המשיח תלוי דייקא בתשובה, שהוא יותר גבוה מצד"ג, כי בע"ת משכ"י ל"י בחילא יתיר. הענין הוא כי קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא שהוא בבחי' עצמותו סדכ"ס אשר אין שייך לומר גם בחי' מקיף וסובב כללי, ובע"ת הוא ג"כ בחי' העלאה בבחי' א"ח והוא ע"י היותו ממארי דחושבנא על התקשרותו בהבלי עוה"ז ונגע אל לבו במאד למעלה מהגבלת כלי הלב כו' ע"ז מעורר עצמות א"ס אשר נסתלק לעילא לעילא בבחי' סדכ"ס אשר אין שייך עליו לומר מקיף כללי. והדרך והמבוא שישכון למטה או"ס מה שבע"ת מעוררי בחי' לעילא לעילא, הוא ע"י תומ"צ. ובזה יתכן מארז"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים כו'.

---

בע"ת משכ"י ל"י בחילא יתיר : ראה זהר חיי שרה קכט, ב. אגרת התשובה פ"ח. תורת חיים נח ס, ב ובהנשמך לשם.  
 קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא: נסמן לעיל ע' ג.  
 ממארי דחושבנא: ראה זהר קרח קעה, א. תניא פכ"ט.  
 כל ישראל . . ועמך כולם צדיקי: סנהדרי' ר"פ חלק (צ, א). ישעי' ס, כא.

---

## פ' במדבר, תקע"ז לפ"ק

**מי** יתנך כאח לי יונק שדי אמי כו'. להבין ענין צדיקים ובע"ת שפעם משמע שהצדיקים גבוהים מבע"ת ופעם להיפך. והענין הוא דעתה צדיקים גבוהים ולעתיד יהיו בע"ת גבוהים, דביאת המשיח תלוי דייקא בתשובה וכמארז"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו'. וצ"ל דהלא אמרז"ל כל ישראל יש להם חלק לעה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים שאפי' פושעי ישראל מלאים מצות כרמון, נמצא שעה"ב הוא דייקא ע"י צדיקים המקיימים תומ"צ כו'. והנה כתיב ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך, וידוע שכל תשוקה הוא מרחוק דייקא הוא בחי' תשובה בחי' העלאת מ"נ והוא קאי על לעתיד, והוא ימשל בך קאי על צדיקים העוסקים בתומ"צ בחי' המשכת מ"ד, שהוא ג"כ כעת, וכל המצות הוא ענין יחוד קוב"ה ושכינתו כו'.

**והנה** בזמן הבית הי' בחי' יחוד חתן וכלה וכעת בזמן הגלות הוא בחי' אח כו'. הענין הוא כי הנה כתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, כי יש ע"ס ועלמין דאתגליין, ובחי' עלמין סתימין נק' בשם פלא, ובחי' נפלאות הוא פלא אחר פלא בחי' סדכ"ס. כי ענין הגלות הוא הסתלקות אלקות בעצמותו, כמו למשל עיבור תלת גו תלת כו'. או כמשל השינה שבעת השינה נסתלק כח המדות לכח השכל, וכח השכל לבחי' למעלה מן השכל, וכח הרצון למעלה מן הרצון, רק שנשאר כח התנועה עד שהוא בחי' קיסטא דחיותא כו'. ובעת שנתעורר משינתו אזי חוזר הרצון שנכלל בלמעלה מן הרצון וכח השכל

מי יתנך כאח לי: למאמר זה ראה הנרשם בד"ה שלפניו.

מי יתנך כאח . . . אמי: שיר השירים ח, א.

שהצדיקי גבוהים . . . ופעם להיפך: ראה רד"ה שלפניו.

אם ישראל עושין תשובה נגאלין: ראה סנהדרין צו, ב.

כל ישראל . . . ועמך כולם צדיקי: סנהדרין ר"פ חלק (צ, א). ישעי' ס, כא.

פושעי ישראל מלאים מצות כרמון: ערובין יט, א.

ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.

וכל המצות הוא ענין יחוד קוב"ה ושכנתו: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תתיא

ואילך.

כימי צאתך מארץ מצרים: מיכה ז, טו.

ע"ס ועלמין דאתגליין: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

סדכ"ס: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב. ראה בסמוך בפנים. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב

ע' תקסו. דברים ח"א ע' שטו.

עיבור תלת גו תלת: ראה זהר (תוספתא) בשלח ג, סע"א. עץ חיים שער הכללים פ"ב.

ביאורי הזהר בשלח מז, ג ואילך.

קיסטא דחיותא: ראה זהר לך פג, א. לקוטי תורה אמור לא, ב ובהנסמן במראי מקומות

לשם.

כו' מאותו מקום שנסתלק, וזהו ענין גלות מצרים שהי' הסתלקות אלקות בחי' שינה כדי שיהי' אח"כ מתית שהוא גילוי פנימי' כו' כמ"ש וירד ה' כו'. אך גלות מצרים לא הי' רק רד"ו שנה וכן גלות בבל לא הי' רק ע' שנה, והוא הרמז מה שחוני המעגל ישן ע' שנה וכמ"ש בשוב ה' היינו כחולמים כו', ולא הי' ההסתלקות בעצמותו כ"כ, אבל כעת הוא אריכות הגלות ח"י מאות שנה שהוא בחי' שינה והסתלקות יותר בעצמותו כמאמר קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא, לעילא היינו בבחי' סתימות ולעילא לעילא הוא בבחי' סדכ"ס. הענין הוא כי יש ב' בחי' סתום. הא', שהוא סתום לגבי המקבלים לבד כמו ע"ס שנק' סתימות לגבי עלמין דאתגליין. ויש בחי' סתום גם מע"ס ונק' סדכ"ס כו'. וזהו לעילא בבחי' סוכ"ע ולעילא לעילא הוא בבחי' סדכ"ס שאין שייך עליו לומר בחי' סובב גם לעלמין כו'. וכל מה שההסתלקות הוא יותר נעלה בעצמותו אזי יהי' הגילוי ג"כ מאותו בחי' לעתיד, וכמ"ש ויקץ כישן ה' כו'. ולכן שחק ר"ע כשראה כרך גדול של רומי מושפעים כל טוב ותענוג ומאריכים ימים, ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו כו', שהוא כמשל המלך שעושה סעודה לאוהביו ושריו מוכרח להיות פסולת ותמצית לעבדיו והפסולת הם לפי ערך הסעודה, שאם הסעודה היא גדולה אזי התמצית והפסולת הם הרבה, אשר אצל אחר הי' זה לסעודה פנימי' שהוא לאוהביו, ובסעודה שאינה גדולה התמצית הוא ג"כ מועט. ולכן שחק ר"ע ואמר אם לעוברי רצונו כך שהם אינם מקבלים רק מהתמצית ופסולת ומושפעים כ"כ, לעושי רצונו עאכ"ו שהוא הגילוי שיהי' לעתיד מבחי' לעילא לעילא סדכ"ס כו'. ודוגמא לזה הוא מענין הנסים היפך הטבע, כי העולם שלנו הוא משם אלקים בגי' הטבע, וענין היפך הטבע כמו מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק כו' הוא

וירד ה': יתרו יט, כ.

גלות מצרים . . . רד"ו . . . בבל . . . ע' שנה: נסמן לעיל ע' צו.

שחוני המעגל ישן ע' שנה: תענית כג, א. ראה סדר הדורות מערכת תנאים ואמוראים בערכו. ראה גם מאמרי אדה"ו כתובים ע' לט. מארו"ל ע' שט. לקמן ע' רמד. בשוב ה' היינו כחולמים: תהלים קכו, א [בדילוג].

אריכות הגלות ח"י מאות שנה: השוה לקמן ע' רכד. מאמרי אדה"ו הקצרים ע' קיו. תקס"ה ח"א ע' קו (כ' הנוסחאות) ותורה אור וישב כו, ד. תקס"ו ע' רפה ולקוטי תורה מטות פה, ד. מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ע' איתשמה [עד ח"י מאות שנה] וע' איתחיד [ביותר מכ"ד וכ"ה פעמים . . . ע' שנה]. נביאים וכתובים ע' צג.

קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא: נסמן לעיל ע' ג.

שההסתלקות הוא יותר . . . הגילוי ג"כ: ראה לעיל ע' צו. וש"נ.

ויקץ כישן ה': תהלים עח, סה.

שחק ר"ע כשראה כרך גדול של רומי: מכות בסופה.

כמשל המלך שעושה סעודה: השוה לעיל ע' צו.

אלקי' בגי' הטבע: נסמן לעיל ע' צ.

מי שאמר לשמן: תענית כה, א (כגי' העין יעקב). ראה לקמן ע' שלא.

שמאיר הארה מבחי' סדכ"ס אשר לגבי' שוין עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא. וזהו עושה פלא שבחי' פלא הוא עושה למטה בזה העולם כו'.

**והנה** בזמן הבית הי' יחוד חתן וכלה שהוא יחוד זו"נ זעיר דאצי' והוא נק' בשם סוף עולם של הא"ס, כמו למשל באדם שתחלה רוצה הדבר ואח"כ מתחכם בזה שהוא בחי' טעם לרצון ואח"כ נמשך במדות בלב, ובמדות הוא בחי' הגילוי אם לחסד כו'. וכמו"כ יובן למעלה שבחי' זעיר שהוא מדות דאצי' נק' בשם סוף עולם הא"ס כו' ובחי' מל' הוא כח ומקור לכל המקבלים, הגם שאינו בבחי' פעולה עדיין אבל הוא כח ומקור לכל מקבל כו' לכן לא נק' בשם סוף כו'.

**והנה** בזמן הבית הי' יחוד זו"נ שהוא ההשפעה שנמשכת מזעיר למל' בתמיד' כו', אבל בזמן הגלות אינו יחוד זו"נ מאחר שהוא בחי' הסתלקות שהמדות נסתלקו בבחי' חכמה כו' כנ"ל. אך ע"ז כתיב מי יתנך כאח לי כו' שהוא ע"י עסק התורה והמצות שאינו כמו יחוד חתן וכלה שהוא בחי' משפיע ומקבל רק הוא כאח שניהם שוים כבי' כו'. והענין הוא כי הנה כתיב ואהי' אצלו אמון שעשועי' כו', יש בזה חמש מדרגות. ואהי' אצלו אמון הוא כמו שהתורה עדיין בבחי' עצמותו כי אורייתא מחכמה נפקת הוא בחי' גילוי החכמה, אבל שרש התורה הוא בבחי' עצמו' החכמה. כי הנה כתיב והחכמה מאין תמצא, שמה שהוא בבחי' מציאת גילוי החכמה הוא גוף החכמה וכמו שהחכמה היא בבחי' אין שהוא בחי' קוצו של י"ד העליון, כי בי"ד יש קוץ העליון וגוף הי"ד. קוץ העליון קאי על בחי' חכמה כמו שהיא בבחי' אין עדיין, וגוף הי"ד הוא על מציאת החכמה. וזהו ואהי' אצלו אמון שהוא כמו שהחכמה היא בבחי' אין עדיין ונק' אמון מופלא אמון מכוסה כו'. ואח"כ שעשועי' יום יום. והענין יובן עפ"י משל אב לבנו שבודאי יש לו תענוג ושעשועי' אך התענוג אינו מורגש כלל ונק' עונג הפשוט עונג הנעלם בעצמותו, משא"כ כשלא ראה את בנו זמן רב אזי כשרואה אותו ומתענג נק' בשם עונג מורגש כו'. וכמו"כ ואהי' אצלו אמון קאי על התורה כמו שהיא בבחי' עצמותו בבחי'

---

זעיר . . סוף עולם של הא"ס: ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תקה ובהגהת הצ"צ שם. מאמרי אדה"א בראשית ע' רכח. ושי"נ. נביאים וכתובים ע' תקפה ושי"נ. ואהי' אצלו אמון שעשועי': משלי ח, ל [בדילוג].  
 חמש מדרגות: ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תקו ואילך.  
 אורייתא מחכמה נפקת: נסמן לעיל ע' ה.  
 והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.  
 אמון מופלא: כ"ה בכ"מ בדא"ת. ראה תורה אור לב, א ובהנסמן במראי מקומות לשם.  
 אמון מכוסה: בראשית רבא רפ"א.

תענוג הנעלם והפשוט כו'. ואח"כ כתיב משחקת בתבל ארצו, וענין השחק הוא ההתגלות לחוץ, כמו עד"מ השמחה אשר לא יכיל כלי הלב והמוח אזי נתגלה בשחק פיו כו'. והגם שהוא נתגלה בבחי' חיצוני' אך שרשו בבחי' מקיף למקיף, כי כל הגבוה גבוה יתגלה בחיצוניות כמו השחק. והבחי' הד' משחקת בתבל ארצו, כי יש שחק אשר הוא בפ"ע כמו מלך שעושה שחק בהיכלו כו'. והבחי' הה' הוא ושעשועי את בני"א. והענין הוא עפ"י הידוע כי מל' שבעליון נעשה כתר לתחתון, כמ"כ בחי' משחקת כו' נעשה ושעשועי את בני"א כו'.

**והנה** ארו"ל משחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד"א של הלכה, וכמארו"ל כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו, וכמ"ש את ה' האמרת היום כו', שע"י לימוד האדם דבר הלכה אזי הקב"ה יושב ושונה כנגדו בכל הבחי' הנ"ל שהוא ואהי' אצלו אמון שעשועי' כו' בחי' שעשוע המלך בעצמותו כו', וכמו קוב"ה אתי לאשתעשע בג"ע בכל חצות לילה ע"י הקמים בחצות לילה ועוסקים בתורה, ובחי' זאת נק' אחים ורעים כו'. אך מי הוא הגורם שיומשך בחי' שעשועי' העצמי' ע"י לימוד הלכה גשמיו' בזה העולם, הוא ע"י תשובה שהם הגורמים שיומשך בחי' אלקות ע"י תומ"צ הנ"ל. וזהו מ"ש אמצאך בחוץ דמשמע שגם עכשיו הוא נמצא ע"י בחוץ שהוא בחי' בע"ת, דמה שנמשך בחי' שעשועי' ע"י תומ"צ הכח הוא ע"י תשובה כו'.

**ומ"ש** אם עושין תשובה נגאלין כו' דביאת המשיח תלוי דייקא בתשובה. ופעם משמע שעוה"ב תלוי דייקא במצות כמ"ש ועמך כולם צדיקים. הענין הוא דקוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא שהוא בחי' סדכ"ס וע"י תשובה מעוררי' בחי' עצמות או"א"ס אשר נסתלק לעילא כו' שיומשך במעשה

---

תענוג הנעלם והפשוט כו' ואח"כ כתיב משחקת: כ"ה בהכת"י. וראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תקז.  
משחקת בתבל ארצו: משלי שם לא.  
כל הגבוה גבוה יתגלה בחיצוניות: ראה לקמן ע' קכא. וש"נ.  
ושעשועי את בני"א: משלי שם.  
מל' שבעליון נעשה כתר לתחתון: ראה עץ חיים שער (מו) כסא הכבוד פ"ב. פ"ה. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' לז.  
משחרב ביהמ"ק . . של הלכה: ראה ברכות ת, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. וש"נ קונטרסים ע' שסד. וש"נ.  
כל היושב ושונה: נסמן לעיל ע' צב.  
את ה' האמרת: תבוא כו', יז.  
שעשוע המלך בעצמותו: ראה עמק המלך שער זה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנג. וש"נ. קונטרסים ע' שמה. וש"נ.  
קוב"ה אתי לאשתעשע בג"ע: ראה זהר לך עז, א.  
אמצאך בחוץ . . אשקך: המשך הכתוב מי יתגר.



המצות דייקא. נמצא ששניהם אמת, שגם עכשיו והוא ימשול כך שהוא המשכת מ"ד ע"י תומ"צ, אבל שיומשך מבחי' לעילא לעילא הוא ע"י תשובה, אך הכלים שבהם ישכון אוא"ס הם מעשה המצות וההמשכה שעכשיו בתומ"צ אינו מבחי' לעילא לעילא כו'. ולפ"ז אמצאך בחוץ קאי על לע"ל שיהי' עצמו' אוא"ס בחי' סדכ"ס נמשך הוא ע"י בע"ת דייקא שהוא בחי' בחוץ אשקך בחי' נשיקין ואתדבקות רוחא ברוחא כו', כי בע"ת משכי' לי' בחילא יתיר אשר לא יוכל שאת כלי הלב להכיל עד שצועק הלוך וגעו כו'. והגם שבצדיקים יש ג"כ בחי' כלות הנפש כמארז"ל צדיקים אין להם מנוחה כו' שנאמר ילכו מחיל אל חיל כו', אך בבע"ת הוא יותר נעלה, כי בצדיקים הוא כמו טבעי' כניצוץ אל השלהבת כו', אבל בע"ת שהי' מקושר בעמקי קליפות ומשם ישוב אל ה' בצר לו, ע"ז נמשך מבחי' לעילא לעילא כו' וד"ל.




---

ואתדבקות רוחא ברוחא: ראה זהר משפטים קכד, ב.  
 בע"ת משכי' לי' בחילא יתיר: ראה זהר חיי שרה קכט, ב. אגרת התשובה פ"ח. תורת חיים  
 נח ס, ב ובהנסמן לשם.  
 הלוך וגעו: לשון הכתוב שמואל"א ו, יב.  
 צדיקי' אין להם מנוחה... ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה תרגום שם. מאמרי  
 אדה"א ויקרא ח"א ע' מו. וש"נ.

שבועות, תקע"ז

**להבין** שרש ענין קבלת התורה וענין אנכי ולא יהי' לך בדיבור א' נאמרו  
 וזכור ושמור בדבור א' כו'. להבין זאת צריך להקדים מארז"ל על ג'  
 דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח שהוא ג' קוין ימין  
 ושמאל ואמצע, וכמ"ש הנה אלקינו זה קוינו לו שהמשכנו אותו בג' קוין, כי  
 אא"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין שייך בו לומר בחי' ימין ושמאל רק  
 שנמשך בבחי' קוין כו'. וכתוב זאת תורת האדם שהתורה נק' ג"כ בשם אדם,  
 וכת' כי לא אדם הוא להנחם דמשמע שבחי' אדם הוא אשר הנחם. הענין הוא  
 כי אדם נק' על שם שינוי המדות, דהיינו שלאוהבו יש לו מדת החסד ולשונאו  
 מדת הגבורה. וכמו"כ יובן בחי' אדם דלעילא שהוא מה שנראה שינוי בהנהגת  
 העולמות כמו פעם מתנהג העולם ע"י מדת החסד כמאמר הזן את העולם  
 בחסד, ופעם במדה"ד שהוא מניעת השפע כו', אך זה אינו נק' שינוי גמור רק  
 עיקר השינוי הוא מה שמדת החסד עצמה נשתנה כו'. כמו למשל באדם שיש  
 לו אהבה לאוהבו וכשמוצא בו איזה חוב אזי נעשה שינוי במדת החסד עצמה,  
 משא"כ מה שהוא אוהב אוהבו ושונא ושונאו זה לא נק' שינוי גמור, כי  
 להאהבה יש שורש בהשכל ולהשנאה יש שורש מיוחד בפ"ע, רק עיקר השינוי  
 הוא מה שמדת האהבה עצמה נתחלפת לשנאה. וכמו"כ יובן למעלה שמה  
 שפעם מתנהג העולם עפ"י מדת החסד כו' כמו שכתוב עם חסיד תתחסד כו',  
 זה אין נק' שינוי כי להחסד יש שורש מיוחד בחכמה, כי החסד הוא ענף  
 החכמה חח"נ מימין כו' ולגבו' יש שורש מיוחד בג"ה משמאל, רק עיקר  
 השינוי הוא כמו במבול שמתחלה כתיב וירא ה' כי רבה רעת האדם כו' רק רע

---

להבין שרש ענין קבלת התורה: מאמר זה ומאמר הבא (ד"ה זכור הא' בע' קיט) שניהם  
 מיוסדים על ד"ה זכור את יום השבת (הנחת כ"ק אדה"א) שנדפס בספר המאמרים תקס"ט, אלא  
 שהמאמר שלפננו מיוסד על חלק שני ממאמר הנ"ל ע' קנה ואילך. תורה אור יתרו עב, ג.  
 ומאמר הבא מיוסד על חלק ראשון כמצויין ברד"ה הבא.

אנכי ולא יהי' לך: נסמן לעיל ע' לו.

וזכור ושמור בדבור א': ראש השנה כו, א. מכילתא יתרו כ, ח.

על ג' דברים העולם עומד: אבות פ"א, מ"ב.

הנה אלקינו זה קוינו . . קוויין: נסמן לעיל ע' סג.

זאת תורת האדם: ראה שמואל"ב ז, יט. חוקת יט, יד. הנסמן במאמרי אדה"א נביאים  
 וכתובים ע' שכה. וש"נ.

כי לא אדם הוא להנחם: שמואל"א טו, כט.

הזן את העולם בחסד: ע"פ נוסח ברכת המזון.

עם חסיד תתחסד: שמואל"א כב, כו. תהלים יח, כו.

החסד הוא ענף החכמה: ראה זהר ואתחנן רסב, סע"א. לך צד, א. תרומה קעה, ב.

חח"נ מימין: נסמן לעיל ע' י.

וירא ה' כי רבה: בראשית ו, ה.

כל היום וינחם ה' כי עשה את האדם כו' ואח"כ כתיב לא אוסיף עוד לקלל כי יצר לב האדם רע כו', נמצא שנתהפך לזכות אותו הטעם עצמו שתחלה ה' לחוב. או כמו בשאול שתחלה נבחר שאול למלוכה ואח"כ כתיב נחמתי כו' שנתהפך מחסד לגבורה כו', ענין זה נק' שינוי. וזהו הנק' בחי' אדם. וכמו שנראה שיש צדיקים שמבטשי' אותם הגם שראויים לחסד, ולהיפך יש שרשעים מושפעים כל טוב וחסד כו'. וא"כ לפ"י מ"ש זאת תורת האדם שהתורה נק' בשם אדם קאי ג"כ על בחי' השינוי, והוא מה שיש העיון באיזה אופן יהי' המצוה שאם עושה אותה כהלכתה אזי נק' בשם מצוה ואם לאו אינו נק' בשם מצוה כלל. וכמו"כ במל"ת כו'. וא"כ מהו היתרון מעלה מקבלת התורה שהרי השתלשלות העולמות הוא ג"כ בבחי' אדם כו'. וצ"ל ענין כי לא אדם הוא להנחם כו' דלא קאי על א"ס בעצמו שאין בו בחי' קוין כלל, דהלא כתיב כי לא אדם הוא להנחם, דמשמע שאינו בחי' אדם אשר הנחם שהוא ענין שינוי המדות כו', אבל בחי' מדות יש בו רק שהם עצמיים ואינם משתנים כלל. והוא כמו עד"מ אב לבנו שהאהבה היא בבחי' עצמיו, או כמו אהבת דוד ויהונתן שאהבת נפשו אהבו, שלא שייך בזה ענין שינוי ותמורה. וכמו"כ תכלית שנאה בבחי' עצמיו אשר לא יפול בזה ענין שינוי כלל, כי עצמיותו היא והעצם אינו יוכל להשתנות, כי האהבה אשר מצד השכל והטעם יוכל להשתנות וכשהאהבה נשתנה גם הרצון לזה נשתנה שהוא בחי' רצון מורכב, אבל בחי' עצמיו אינו משתנה לעולם, וכמו ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, שהאהבה והשנאה הם בבחי' עצמיו דייקא בחי' יחידה ואינו יכול להיות להיפך שנאה ליעקב כו'. וכמו"כ יובן למעלה שיש בחי' מדות עצמי' והוא בחי' כתר שבכתר בחי' אחרונה שבעצמו המאציל. וזהו כי לא אדם הוא להנחם היינו שהוא בחי' אדם בחי' מדות חו"ג, אבל לא הנחם כי הם עצמי'. וזהו אנכי ולא יהי' לך כו', אנכי הוא שרש רמ"ח מ"ע ה"ח, ולא יהי' לך הוא שרש שס"ה ל"ת שהוא תועבת ה' אשר נגד רצונו העצמי כו'. וזהו מ"ש זאת תורת האדם, שהתורה נק' בשם אדם אבל הוא בחי' אדם אשר לא אדם הוא להנחם. והגם שבתורה יש שינויים כמו שנראה מענין הפלפול, היינו רק לידע באיזה אופן יהי' המצוה, אבל אחר הפלפול שיצא הדבר לאשורו שבאופן זה יהי' המצוה אינה משתנית כלל,

וינחם ה' כי עשה: בראשית שם, ו.

לא אוסיף עוד . . . האדם רע: נסמן לעיל ע' יא.

שתחלה נבחר שאול . . . כתיב נחמתי: שמואל-א ט, טז. טו, יא.

שאהבת נפשו אהבו: שמואל-א כ, יז.

והעצם אינו יוכל להשתנות: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תעד. וש"נ. תורת חיים

וישב רא, ב ובהערה 11.

ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי: מלאכי א, ב-ג.

אנכי . . . רמ"ח מ"ע . . . ל"ח: ראה זח"ב (יתרו) צא, א. (תוספות) רעו, א. של"ה ר"פ יתרו

שטו, ב. תניא רפ"כ.

וכמאמר מצות אינן בטילות לע"ל. ומה שמבקשים יה"ר שיכבשו רחמיך את כעסך כו', כמו אם עבר עבירה שהוא נגד רצונו העצמי והרצון עצמי אינו משתנה כנ"ל ואיך שייך שיהפך ממדה"ד לרחמים, אך הבקשה הוא שיומשך מבחי' עליונה מבחי' רצון העצמי כו'.

**ולהבין** זה בתוס' ביאור, צ"ל ענין כתר מל' ומכתר מל' יובן על כתר תורה. הענין הוא שהפסוק כי לא אדם הוא להנחם אמר שמואל לשאול, כי שאול ביקש ממנו על דבר המלוכה שיתפלל שינחם ה' על הדבר אשר דיבר ושיחזור אליו המלוכה. הענין הוא כי שרש מל' שאול הוא בבחי' מדות דאצי' בחי' אדם אשר יוכל להשתנות מחסד לגבורה כו', וכמ"ש מתחלה בחיר ה' שנבחר עפ"י טעם כי משכמו ומעלה גבוה מכל העם בתומ"צ ומס"נ כו', ואח"כ במלחמת עמלק נשתנה מחסד לגבורה, וביקש משמואל שיתפלל עליו וישתנה מגבורה לחסד, כי באמת יוכל למצא לו טעם לחסד שהלא כתיב הקימותי את דבר ה' שעשה דבר המלחמה בבחי' מס"נ לה' אחד, וא"כ לפ"ז אינו מובן התשובה של שמואל לשאול כי לא אדם הוא כו' דהרי שרש מל' שאול הוא מבחי' אדם כנ"ל. אך שמה שאמר כי לא אדם הוא קאי על מל' דוד, היינו שאמת הוא אם לא ה' ניתנה כבר המלוכה לדוד ה' מועיל התפלה על מל' שאול כי שרשו מבחי' אדם אשר הנחם, רק שכבר ניתנה המלוכה לדוד ומל' דוד שרשה בבחי' רצון העצמי כי לא אדם הוא להנחם כו'. כי דוד הוא בחי' מל' שרש כללות נש"י ונק' בחי' יראה והוא בחי' עצמו' התקשרות באלקות אשר יש לכל נפש מישראל. ולכן כתיב דוד מלך ישראל חי וקיים שאינה בטילה לעולם, כי שרשה בעצמו' הרצון כידוע שנעוץ תחלתו בסופו

---

מצות אינן בטילות לע"ל: ראה גדה סא, ב.

יה"ד שיכבשו רחמיך: ראה תפלת השחר (רבנו של עולם). מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפו. וש"נ. תורת חיים בראשית כח, ג ובהערה 19.

מל' שאול... בחי' אדם: ראה ספר המאמרים תקס"ט כאן ס"ע קנו ואילך. תורה אור יתרו עב, ג.

וכמ"ש מתחלה בחיר ה': לשון הכתוב שמואל-ב כא, ו. ראה (שמואל-א י, כד) מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' יא.

משכמו ומעלה גבוה מכל העם: שמואל-א ט, ב. ראה גם ספר המאמרים תקס"ט כאן קנו. הקימותי את דבר ה'... בבחי' מס"נ: שמואל-א טו, יג. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תמ. במדבר ח"ב ע' תקמד. נביאים וכתובים שם. שער האמונה כח, א.

דוד הוא בחי' מל': ראה פרדס שער (כג) ערכי הכנויים מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.

דוד מלך ישראל חי וקיים: ראש השנה כה, א. נוסח קידוש לבנה. ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' ח. תורת חיים ויגש רלד, ד. יחי רמו, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' שיב. וש"נ.

שנעוץ תחלתו בסופו: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

וסופן בתחלתן כו' והעצם אינו משתנה לעולם. וזהו שאמר וגם נצח ישראל לא ישקר כו', כי מל' דוד היא בחי' נצחיות, וגם לעתיד יהי' מל' דוד בבחי' נצחי' כמ"ש מלכותי' מלכות עלם דלא תשתנה כו'. והגם שעכשיו בטלה מל' דוד, אינו ביטול גמור רק כמו עד"מ האב המיסר את בנו בתוכחות מוסר ומבטשו ביסורי', גם בשעת ההכאה האהבה עצמיו' לא ניזו מאתו ואדרכה התוכחה הוא דייקא מחמת שיש לו אהבה עצמיו' לבנו ורוצה שילך בדרך הישר כו'. וכמו"כ ענין חורבן בהמ"ק וזמן הגלות אינו רק מחמת אהבה עצמיו' שיש מאא"ס לישראל, ואחר התוכחה כאב את בן ירצה ויוחזר מל' דוד כו'. וכמו"כ יובן בענין כתר תורה שהוא בחי' עצמיו' הרצון. וזהו ענין קבלת התורה בחי' אנכי ולא יהי' לך כו'.

**ויובן** יותר עפ"י הידוע שיש ב' יחודים, יחודי' פנימי' ויחודי' חיצוני' כו', כמו שמע ישראל ואהבת שהוא בחי' התכוננות במוח וממוח נמשך ללב ע"י מעוררים למעלה בחי' יחוד פנימי שהוא יחוד פנימי חו"ב אשר אינו שייך להנהגת העולמות כלל, כי היחוד חו"ב בחי' תרדל"מ אשר לצורך קיום העולמות הוא רק יחוד חיצוני' כו', ובחי' זה נעשה ע"י מלאכים הבטילים לאלקות כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים, שהוא בחי' ביטול מיש לאין ע"י ממשיכים מאין ליש שהוא מה שמחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית ע"י הביטול של המלאכים כו', אבל אינו אור חדש בעצם, היינו שאמת הוא שאם לא היו בטילים לא הי' מחדש כו' רק. ענין חידוש העולמות מאין ליש בכל עת ורגע הוא ע"י הביטול שהוקבע בהם משי"ב אבל אינו תוס' אור חדש רק אותו האור עצמו שהי' תחלה, והוא כמו עד"מ המאכל שהאדם אוכל כי זולת המאכל אזי יסתלק החיות וע"י האכילה נתפשט החיו' בכל האיברים אבל אינו חידוש בעצם כי אותו החיות עצמו שהי' אתמול הוא שנמשך ע"י האכילה ואילולי האכילה לא הי' נמשך והי' מסתלק החיות כו'. כמו"כ יובן בענין ביטול

וגם נצח ישראל לא ישקר: שמואל-א טו, כט.

מלכותי' מלכות עלם דלא תשתנה: דניאל ג, לג, ז, כו. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רנ. ושי"נ. לקמן ע' ק"ו. קעה. רס. – מובא (בקשר עם דוד המלך) גם בספר המאמרים תקס"ט כאן ע' קנט. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שמא.

כאב את בן ירצה: ע"פ משלי ג, יב. ראה תורת חיים בראשית לח, א הערה 2.

ב' יחודים... פנימי'... חיצוני': ראה ספר המאמרים תקס"ט כאן ע' קס. מאמרי אדה"א בראשית ע' שנו ואילך. דברים ח"ג ס"ע תפ"ט ואילך. ושי"נ.

שמע ישראל ואהבת: ואתחנן ו, ד. ה.

חו"ב בחי' תרדל"מ: ראה זהר בשלח נו, א. ויקרא ד, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שסו. ושי"נ. תורת חיים בראשית כא, ב ובהערה 8.

וצבא השמים לך משתחווים: נחמי' ט, ו.

שמחדש בכל יום מעשה בראשית: ע"פ ברכת יוצר.

המלאכים שהחידוש הוא דייקא ע"י ביטולם אבל אינו תוס' אור חדש כנ"ל, אבל ע"י שמע ישראל שהוא בחי' השגה באלקות בטוב טעם ומתפעל במוח ולב כו' מעוררים יחוד פנימי חו"ב. ויש יחוד חיצוני והוא מ"ש והיו הדברים האלה ודברת בם כו' שהוא העסק בת"ת כו' ע"ז מעוררים יחוד חיצוני, אבל אינו כמו היחודים שנעשה ע"י מלאכים, כי היחוד חיצוני ע"י ישראל הוא חיצוני שבפנימי. והנה הכח הזה ניתן להם במת"ת, כי במת"ת הי' ג"כ ב' בחי' אלו פנימי' וחיצוני'. כי הנה כתיב וכל העם רואים כו' על כל דיבור פרוחה נשמתן שהי' בחי' מס"נ בתכלית זהו בחי' יחוד פנימי'. ובחי' יחוד חיצוני' היינו מה שאמרו נעשה ונשמע שהוא ענין קיום המצות בפר"מ בחי' חיצוני, וע"ז יש כח ג"כ לדורות אחריהם שיהי' נמשך אלקות בב' בחי' פנימי' וחיצוני' ע"י ב' הבחי' יחודי' שמלמטה פנימי' וחיצוני' כנ"ל.

**וזהו** ענין זכור ושמור בדבור א' נאמרו, בחי' זכור לדכורא ושמור לנוק' בדבור אחד נאמרו, היינו שמלמעלה הי' הגילוי בב' בחי' פנימי' וחיצוני' שהוא בחי' גילוי פנימי' התורה עצמיו רצונו ונתלבשה בבחי' חיצוני' כמו כל המצות מעשיות כו' ובבנ"י שהם בחי' מקבל בחי' שמור לנוק' שהוא ענין המתנה כמו ואביו שמר את הדבר כו', נקבע ג"כ ב' בחי' אלו שהוא מה שפרחה נשמתם בבחי' ביטול פנימי ויחד הוא בחי' ביטול חיצוני שגם הגוף בטל כו', וזהו זכור ושמור בדבור א' שהשפעת] המשפיע . . .

---

והיו הדברים האלה ודברת בם . . בת"ת: ואתחנן ו, ז. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רצ. וש"נ.  
 וכל העם רואים: יתרו כ, טו.  
 על כל דיבור פרוחה נשמתן: ראה שבת פח, ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ג.  
 נביאים וכתובים ע' שפא.  
 נעשה ונשמע: משפטים כד, ז.  
 זכור לדכורא ושמור לנוק': זהר בראשית מח, ב. (רע"א מהימנא) יתרו צב, א.  
 ואביו שמר את הדבר: וישב לו, יא.

---

## שבועות הנ"ל

**זכור** ושמור בדבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ואין האזן יכולה לשמוע. והקשה באה"ע מאחר שאין הפה יכול לדבר איך האזן של המקבל יכולה לשמוע. אך הענין הוא שהיא הנותנת מאחר שאין הפה יכול לדבר שהוא מבחי' אשר למעלה מן הטבע, יוכל לפעול גם במקבל שיהא האזן יכולה לשמוע וכו'. וצ"ל ענין קבלת התורה, שהנה כתיב את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה, שכל הנשמות היו בשעת קבלת התורה גם הנשמות שלא היו בגופים, כמו נשמות חדשות אשר יהיו בזמן משיח לע"ל, וגם הנשמות אשר כעת בזמן הגלות שירדו לגופים, כולם היו עומדים בהר סיני לקבל התורה. וצ"ל מהו התועלת שהנשמה אשר איננה בגוף קיבלה התורה לאחר זמן שירד בגוף, והלא אין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו ושמא יהי' הגוף מונע ומעכב כו'. אך ענין קבלת התורה הוא ענין בית קיבול שנעשו חומר מוכן שיומשך ע"י תומ"צ שלהם גילוי אלקות, וגם שיהא נקבע בנפשם בחי' אלקות, כי כל מה שנתפעל במוח ובלב מאלקות כל חד לפום שיעורא דילי' ואפי' במעשה בפומ' שהוא בחי' ס"מ ועי"ט שדבר המצוה יקר בעיניו. וההיפוך שהוא מל"ת תועבת ה' כו' הוא נזהר בתכלית הזהירות. הכח הזה ניתן להם בהר סיני ע"י קבלת התורה. וגם מה שע"י תומ"צ נמשך אלקות הכל הוא ע"י קבלת התורה שאז נעשו בחי' בית קיבול לזה, ומזה נסתעף גם לבניהם אחריהם בחי' ענפי' כל זמן הגלות שיהי' בכוחם להתפעל מאלקות ולהמשיך בחי' גילוי אלקות ע"י תומ"צ כו'. ובחי' הכלי לזה הוא מ"ש ויחרד כל העם אשר במחנה שהוא בחי' ביטול עי"ז נמשך להם בחי' הארת אא"ס כמ"ש וירד הוי' כו'. והוא כמו משל הגרעין שזורעין בארץ שאינו נצמח עד שירקב תחלה. וענין הרקבון

---

זכור ושמור: מאמר זה מיוסד על ד"ה זכור את יום השבת (הנחת כ"ק אדה"א) בטה"מ תקס"ט ע' קמד ומקבילו בתורה אור יתרו ע, ד. וראה הנרשם ברד"ה שלפניו (ע' ק"ד).  
 זכור ושמור בדבור א' נאמרו: ראש השנה כו, א. מכילתא יתרו כ, ח.  
 והקשה באה"ע: אבן עזרא יתרו כ, א.  
 את אשר ישנו פה: נצבים כט, יד [בדילוג].  
 שכל הנשמות היו בשעת קבלת התורה: ראה פרקי דרבי אליעזר פמ"א. תנחומא יתרו יא.  
 הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שלח.  
 שכל הנשמות . . נשמות חדשות . . משיח: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תתמו.  
 תורת חיים תולדות קנב, ב.  
 אין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו: ראה בבא קמא ע, א ורש"י ד"ה משום.  
 כל חד לפום שיעורא דילי': ראה הקדמת התניא ע"פ הזהר וירא קג, רע"ב.  
 ויחרד כל העם אשר במחנה: יתרו יט, טז.  
 וירד הוי' יתרו שם, כ.  
 וענין הרקבון: ראה אגרת הקדש ס"ח (קיג, א). מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקצח. וש"נ.  
 תורת חיים בראשית כו, א ובהערה 7.

הוא בחי' ביטול מישותו לאין של בחי' כח הצומת, עי"ז נמשך מאין ליש להיות נצמח בתוס' וריבוי. או כמו משל הטפה שא"א להיות התהוות הולד כ"א ע"י רקבון הטפה כו'. כמו"כ יובן בענין קבלת התורה שע"י בחי' ביטול שלהם שהוא ויחרד כו' עי"ז נעשו בחי' בית קיבול להיות אח"כ וירד הוי' שהוא בחי' התגלות א"ס, ומזה נמשך גם לדורות הבאים שהם ענפי' מאותן הנשמות להיות גם הם בחי' בית קיבול כו'.

**וצ"ל מפני מה לא ניתנה התורה למלאכים וכמ"ש תנה הודך על השמים שבקשו שיותן להם התורה ולא ניתנה להם. ואם הטעם לקבלת התורה הוא הבחי' ביטול א"כ הי' צריך ליתן למלאכים התורה שהרי במלאכים יש בחי' ביטול וכמ"ש וצבא השמים לך משתחווים כו' וכן גבוה על גבוה כו'. אך הטעם הוא כי המלאכים שרשם מבחי' חיצוני' והנשמות הם בבחי' פנימי', וכמ"ש בדבר הי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, שצבא המלאכים נבראו רק מבחי' דיבור העליון, וענין הדיבור יובן עד"מ מדבר האדם שענין הדיבור הוא כח נבדל אשר אינו שייך לעצם כלל שהרי הוא יכול לדבר ההיפך מרצונו או שפוסק מלדבר כו'. וכמו"כ יובן למעלה ע"ד דוגמא בדיבור העליון שהוא אינו רק בחי' כח נבדל חוץ מעצמותו כו', אבל נש"י שרשם בבחי' מח' כי המח' היא פנימי' שהרי א"א להעמיד עצמו שלא יחשוב ומה שהוא רוצה זה הוא מחשב כו', נמצא שהיא מתאחדת עם העצם כו'. אך באמת גם מח' נק' בשם לבוש עדיין שהרי יכול לכווץ בעצמו שלא יחשוב זאת, אך עיקר המכוון נש"י עלה במחשבה הוא בחי' מח' העצמי', כמו למשל מה שנראה באדם מחשבה המקפת את כולו שאינו יכול לפשוט א"ע, כמו עד"מ ענין הפרנסה שזה נוגע לעצמי' חיי נפשו שאם לא יהי' לו פרנסה לא יחי', שאין שייך בזה ענין בחירה ורצון כלל, זהו הנק' בשם מח' עצמיות, וממנה נסתעפו אח"כ כל הכוחות פרטי' כמו רצון ושכל להשכיל באיכות הדבר כו', אבל בבחי' מח' עצמי' אין שייך קדימה לא' על זולתו כו', כמו מה שמרגיש האדם א"ע בבת א' מראש לרגל שלא שייך בזה ענין קדימה שירגיש התענוג שלו תחלה ואח"כ השכל כו', כי בבחי' עצמותו שוה ראש ורגל יחד כו', רק כשבא לידי התפשטות אזי יש תחלה וסוף**

---

רקבון הטפה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקו. וש"נ. קונטרסים ע' שע. וש"נ.  
 תנה הודך על השמים: תהלים ת, ב. שבת פח, ב.  
 וצבא השמים לך משתחווים . . גבוה על גבוה: נחמ"י ט, ו. ע"פ קהלת ה, ז.  
 המלאכים . . חיצוני' . . והנשמות . . פנימי': ראה לקמן ס"ע רד. וש"נ.  
 בדבר הי' שמים נעשו: תהלים לג, ו. ראה אגרת התשובה פ"ד. מאמרי אדה"א בראשית ע' קיב. וש"נ. נביאים וכתובים ע' קסט. תורת חיים בראשית כו, א. לקמן ע' שמ.  
 א"א להעמיד עצמו שלא יחשוב: ראה תורת חיים ויצא קסט, ד (פ"ד).  
 מח' נק' בשם לבוש: ראה תניא פ"ד. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תסד.  
 נש"י עלה במח': נסמן לעיל ע' מד.



רצון ושכל ומדות כו'. וכמו"כ כתיב וירא העם כי ברע הוא שהרע מקיפו כו'. ובקדושה כתיב כבוד ה' יאספך שהוא בחי' מקיף אשר מזה יסתעפו כל הפרטי' כמו רצון לאלקי' ושכל ומדות כו'. וכמו"כ יובן למעלה עשרה מאמרות ויאמר אלקים יהי אור כו' יהי רקיע כו' זהו רק בחי' כח נבדל, וגם המח' אשר בדיבור כידוע שלכל דיבור יש מח', גם זה הוא בחי' חיצוני', וגם בחי' מחשבה אחת שהוא מה שצופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת בחי' שיעור בעצמו בכח מה שעתידי להיות בפועל, גם זה נק' בשם מח' חיצוני' ובחי' לבוש לבד. ומה שארז"ל נש"י עלו במחשבה הוא בחי' מח' העצמי' ונק' בשם מח' סתימאה. ובזה יובן ענין מאמר הזהר איהו וחיוהי וגרמוהי חד, חיוהי הם אורות כמו רצון ושכל כו' וגרמוהי הם בחי' הכלים בחי' לבושים כו', הם ג"כ בבחי' היחוד כי בחי' מח' עצמי' הוא המחברם יחד והיו לאחדים מבלי קדימה ראש וסוף, ולכן ניתנה התורה דייקא לישראל כו'.

**אך** צ"ל שהלא הנשמה ירדה לגוף, וידוע שירידה היא צורך עלי' היינו שיהי' לה עלי' יותר מבתחלה שהי' בבחי' מח' עצמי', וזה פלא לכאורה שאחר ירידתה בגוף גשמי יהי' יכולה להתעלות יותר כו'. הענין הוא כי הנה כתיב אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שע"י המצות שאדם מקיים בגשמיו' עי"ז נעשה חיות להנשמה. ויובן זאת ע"ד דוגמא מהמאכל שמחי' את האדם, שזהו הפלא לכאורה שבחי' צומח יחי' את המדבר, והגם שכתוב כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' שבמאכל כו', הרי באדם יש ג"כ מוצא פי ה'. אך הענין הוא ששרש הצומח הוא יותר גבוה מהמדבר, כי כל הגבוה גבוה נופל יותר למטה כידוע כי שרש הלחם הוא מלפני מלוך מלך

וירא העם כי ברע הוא: תשא לב, כה [וירא משה את העם]. כב [כי ברע הוא]. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקמא. וש"נ. תורת חיים מקץ רטו, ג ובהערה 36. לקמן ע' רצד. כבוד ה' יאספך: ישע"י נח, ח.

ויאמר אלקי' יהי אור . . . יהי רקיע: בראשית א, ג. ו. שצופה ומביט . . . בסקירה אחת: ראה ברכת זכרונות. ראש השנה יח, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קלה. וש"נ. קונטרסים ע' רא. לקמן ע' רפג. שיעור בעצמו בכח: ראה מקדש מלך לזהר בראשית טו, א (ע' כא). הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קל.

איהו וחיוהי וגרמוהי חד: ראה ת"ז בהקדמה ג, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תנג בהערה. שירידה היא צורך עלי': ראה גם תרי"ח ח"ש קלב, ג ובהנסמן לשם. לקמן ע' רפה וע' רצב. אלה המצות אשר יעשה אותם האדם: נסמן לעיל ע' כ. כי לא על הלחם לבדו: עקב ה, ג. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקעה. וש"נ. כמדבר ח"ב ע' תשנד. ח"ג ע' תחצה וע' תתקצב. ח"ה ע' איתשג ואילך ובהנסמן בהנ"ל. לקמן ע' רלד וע' רצו.

כל הגבוה גבוה נופל יותר למטה: ראה שערי אורה שער הפורים נח, א. סה, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שמח. וש"נ. תורת חיים בראשית כה, א ובהערה 4. לקמן ע' קמח. מלפני מלוך מלך: וישלח לו, לא.

בחי' תוהו שקדם לתיקון. וכמו"כ המרכבה כידוע דפני ארי' ופני שור הם נושאים את בחי' אדם כו' ע"י הביטול שלהם והביטול שלהם הוא מחמת שמשגיגים כח אלקו' שמהוה אותם, וא"כ אינו מובן איך אפשר שהם יגביהו את בחי' האדם ע"י בחי' הביטול שלהם מאחר שהם מקבלים מבחי' אדם והביטול שלהם הוא ג"כ מבחי' אלקות המהוה כו' ואיך נושאות את הכסא היינו שמגביהים בחי' אדם, כי איך אפשר שהנהרא יגביה הבורא. אך הטעם הוא ששרש פני ארי' פני שור הוא יותר גבוה מכל אלקי המהוה אותם, ולכן יש בכוחם להגביה הכחי' אלקות כו'. וכמו"כ יובן בענין דו"ר שכלי"י ודו"ר טבעי"י, שבחי' דו"ר שכלי"י הוא מה שנתפעל ע"י שכל והשגה באלקות ודו"ר טבעי"י הוא בחי' טבע המדות אשר כמו טבע בנפשו בלי שום שכל והשגה והוא בחי' אהבה המסותרת אשר בלב כל נפש מישראל בלי טעם. ושורש הדו"ר טבעי"י יותר גבוה מדו"ר שכלי"י עד שהדו"ר טבעי"י מגביהים את הדו"ר שכלי"י, היינו שיתפעל בעומק יותר כו'. ולכן הדו"ר טבעי"י יכולים לפעול גם בגוף שיהא לבי ובשרי ירננו אל אל חי, שהוא בחי' לבי ובשרי גשמי"י אשר מאב ואם כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי כו', והיינו מצד ששרשם הוא גבוה יותר מדו"ר שכלי"י.

**וזהו ענין קבלת התורה שנעשו בחי' בית קיבול לדורות לב' הבחי' פנימי' וחיצוני' היינו שיתפעלו מאלקות במוח ולב וע"י תומ"צ גשמי' שלהם ימשיכו בחי' אא"ס, זה הכח ניתן להם במת"ת שאז הי' ב' הבחי' שעל כל דיבור פרוחה נשמתן בחי' מס"נ בתכלית הוא בחי' ביטול פנימי, וגם הגופי' היו בבחי' ביטול כמ"ש ויחרד כו' כנ"ל, ונקבע בחי' אלו בנפשם לדורות. וזהו משארז"ל מה להלן באימה וביראה אף כאן באימה וביראה, שלכאורה אינו מובן שהרי נראה בחוש שלא יש בחי' זו כעת, אך שבכח הנשמה יש ג"כ כעת בהעלם רק שבמת"ת הי' בחי' גילוי כו'.**

---

לבי ובשרי ירננו אל אל חי: תהלים פד, ג.  
הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי: תהלים נא, ז.  
מה להלן באימה וביראה: ברכות כב, א.

## שבועות הנ"ל

**זכור** ושמור בדבור א' נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ואין האזן יכולה לשמוע. להבין שרש קבלת התורה צ"ל תחלה מארז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין כו'. הנה ענין שתי שבתות הוא בחי' שבתא דמעלי שבתא ושבתא דיומא, שהוא בחי' או"י וא"ת, וכהלכתן היינו כהליכתן כמו למשל ההולך בין שהולך מלמטה למעלה ובין שהולך מלמעלה למטה הכל נק' בשם הליכה, ומיד נגאלין הוא בחי' אלף השביעי הנק' בשם עוה"ב שהוא התכללות א"ח וא"י יחד בלי קדימה לא' על זולתו כו'. הענין הוא כי הנה כתיב ויכולו השמים והארץ כו' שכל ששת ימים עבד עבדתא שהוא בחי' כח הפועל בנפעל, והוא כמו עד"מ אדם העושה איזה ציור שיש בזה בחי' חכמה השייך להעשי, כי בשכל יש ג' מדרגות, בחי' השכל להשכיל השכלות שאינו שייך לא למדות ולא למעשה, ובחי' שכל השייך למדות, ובחי' שכל השייך לעשי' לבד, היינו כח להשכיל דבר עשי' לבד והוא הנק' עשי' שבשכל שהוא בחי' מדרגה אחרונה שבשכל ומזה נעשה שכל שבעשי' כו'. נמצא שיש בזה ב' מיני צמצומים, הא' הוא שצריך לצמצם ולסלק שכלו שלא ישאר רק בחי' שכל השייך לעשי', והב' הוא בחי' צמצום השכל השייך לעשי' בגוף העשי', וכששבת ממלאכתו אזי נתעלה בחי' ההתפשטות לבחי' שכל שבעשי', ולא זו בלבד אלא שעולה עד בחי' עצם החכמה, וכמו שנראה בחוש שכאשר אדם טרוד באיזה עמקות השכל ובא א' ושאל לו איזה דבר קטן בערך שכלו העמוק מוכרח לסלק שכלו הרחב להשיב לו לפי ערך שכלו הקטן, וכמארז"ל אי קאי רבי בהאי מסכתא לא תשיילי' במסכת אחריתא מפני שהוא מוכרח לסלק עצם שכלו להשיב לו לפי שכלו הקטן ממנו. והנה נראה שתיכף אחר שהשיב לשואלו אזי תיכף הוא בא לעצם עומק שכלו הראשון מזה הוראה שעליו' בחי' התפשטות הוא אל עצם השכל. וכמו"כ יובן למעלה בעשרה מאמרות נברא העולם, וכמו בדבר ה' שמים נעשו כו' שהוא בחי'

זכור ושמור: מאמר זה מיוסד על ביאור לד"ה זכור את יום השבת שנדפס בספר המאמרים תקס"ט ע' קעב ואילך (הנחת כ"ק אדה"א). ומקבילו בתורה אור יתרו עג, סע"א ואילך.

זכור ושמור בדבור א' נאמרו: ראש השנה כו, א. מכילתא יתרו כ, ח. אלמלא שמרו ישראל: ראה שבת קיח, ב. לקוטי תורה בהר מא, א. שערי תשובה ח"א שער התשובה יג, סע"ד ואילך. שער התפלה סז, ג ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' מז. וש"נ. שמות ח"א ס"ע קפט ואילך. וש"נ.

שבחא דמעלי שבתא ושבתא דיומא: זהר בהקדמה ה, ב. ויכולו השמים והארץ: בראשית ב, א. שכל ששת ימים עבד עבדתא: ראה זהר ר"פ ויגש רה, סע"א. אמור צד, ב. וראה השמטות לזח"א רסד, ב.

אי קאי רבי בהאי מסכתא: ראה שבת ג, רע"ב. בעשרה מאמרות נברא העולם. . בדבר ה' שמים נעשו: אבות רפ"ה. תהלים לג, ו.

ירידה והשפלה מעצמותו כי לאו אורחי' דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא ונק' בשם מלאכה ועבודה שהוא התפשטות כח אלקי בתוך הפעולה וגם מלוכב בזה חכמה כמ"ש כולם בחכמה עשית אך שהוא בחי' חכמה השייך לעשי', כי בחכמה עליונה יש ג"כ ג' בחי' אלו, בחי' עצם החכמה ובחי' מדות שבחכמה שנעשה מזה חכמה שבמדות ובחי' עשי' שבחכמה שהוא מדרגה אחרונה שבחכמה שנתהוה מזה חכמה שבעשי', שיש בזה ב' בחי' צמצומים כנ"ל. והנה גם בעת שמצמצם בחי' עומק החכמה שלא ישאר רק בחי' שכל השייך לעשי', מוכרח להיות סיוע מבחי' עצם החכמה, והמופת לזה הוא ממה שנראה שבענין עשי' גופא מי שהוא גדול בחכמה בעצם אזי יכול לעשות העשי' יותר טוב מזולתו שאינו חכם בעצם כ"כ, הרי נראה שגם העשי' תלוי בעצם החכמה שמסייע בהעלם. ועוד ראי' ממ"ש ועלהו לא יכול שגם נובלות ת"ח שהוא שיחתן של ת"ח צריכי' ג"כ לימוד מפני עומק עצם חכמתן לכן גם עלהו לא יכול כו'. וכמו"כ יובן למעלה שבחי' חכמה שבמל' דאצי' בחי' ח"ת שמקבל מח"ע כמ"ש חכמות בחוץ תרונה, ח"ע דאתמשך בח"ת הגם שהוא בחי' נובלות ח"ע לבד, צריך סיוע מעצם החכמה והוא בחי' סיוע בהעלם כו'.

**והנה** במעלי שבתא הוא בחי' שביתה כמ"ש ויכולו השמים והארץ, שאחר כלות המעשה שמים וארץ אזי חוזר ההתפשטות למקורו. ויש בזה ב' בחי', נייחא דרוחא ונייחא דגופא. בחי' נייחא דגופא הוא מה שבחי' שכל שבעשי' שהוא בחי' חכמה שבמל' חוזר למקורו בחי' עשי' שבשכל. ובחי' נייחא דרוחא היינו מה שהוצרך לצמצם עומק החכמה שהוא בחי' קוצר רוח שישאר רק לפי ערך המקבל שהוא עשי' שבשכל וכששובת ונח אזי חוזר בחי' עשי' שבשכל למקורו בחי' עצם השכל, וגם השכל גופא יש לו עלי' לבחי' מקור החכמה. ושבתא דיומא הוא בחי' המשכה כמ"ש וקראת לשבת עונג כמו עד"מ האדם אחר גמר מלאכתו אזי הוא מפקח ומעיין על העשי' אם הוא בכי טוב. וכמו"כ במדות ג"כ צריך לעיין אחר גמר המדה שמא הי' חסד יותר מכפי המצטרך או מדה"ד כו'. וכן בשכל שמא אינו לאמיתתו כ"כ. וכמו"כ עד"מ ודוגמא למעלה בשבתא דיומא שהוא בחי' העיון והפיקוח על כל אשר עשה אם טוב הוא ומתענג כו' כמ"ש וקראת לשבת עונג כו'. ומה שכת' ויכל אלקים כו'

---

לאו אורחי' דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא: ראה זהר בהעלותך קמט, ב. סידור שער התפלה יח, ד. לקוטי תורה אחרי כה, ד.  
 כולם בחכי' עשית: תהלים קד, כד.  
 ועלהו לא יבול . . שיחתן של ת"ח: תהלים א, ג. ראה סוכה כא, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים חיד' ע' איריט. תורת חיים בראשית א, ד הערה 54.  
 חכמות בחוץ . . דאתמשך בחי'ת: משלי א, כ. ראה זהר תולדות קמא, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' קכג. וש"נ.  
 וקראת לשבת עונג: ישעי' נח, יג.  
 ויכל אלקי': בראשית ב, ב.

והנה טוב מאד הוא התענוג שבבחי' א"ח ושבתא דיומא הוא בחי' או"י שהוא המשכת התענוג ואינו כמו ההמשכה שבחול, כי בחול הוא ענין ירידה והשפלה מעצמותו משא"כ בשבת הוא אחר גמר הפעולה לעיין ולפקח ואינו בחי' עבודה ומלאכה, ולכן מלאכה אסור וכמ"ש ממצוא חפצך ודבר דבר והעיון מותר כו'.

**וכעת** צ"ל ענין מיד נגאלין שהוא בחי' אלף השביעי הנק' בשם מנוחה לחיי העולמים שאז לא יהי' כמו שכת דעתה שבמעלי שבתא הוא בחי' א"ח ושבתא דיומא הוא בחי' או"י ואחר כל שבת נעשה וימה"מ, רק יהי' בחי' התכללות א"ח וא"י יחד, ובמת"ת הי' ג"כ דוגמא זה כמ"ש זכור ושמור שהוא בחי' אור ווא"ח בדבור אחד נאמרו כו'. הענין הוא כי ההפרש שבין ג"ע לעוה"ב הוא כי בעוה"ב ארז"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך כולם צדיקים שאפי' פושעי ישראל מלאים כו', ואפי' מי שקיים ג' או ה' מצות יש לו ג"כ חלק לעוה"ב, ואינו מדקדקין בדבר להיות בזה חילוקי מדרגות רק לכולם בשוה כמ"ש כי כולם ידעו אותי כו'. ועוד שכוה"ב יהיו הנשמות בגופים וגם הגוף יהנה ויתקיים מזיו השכינה, ועוה"ב הוא בחי' המשכת אלקות למטה וג"ע הוא בחי' עליו' העולמות כמ"ש ילכו מחיל אל חיל שמדי חודש ומדי שבת כו' יש עליו' להנשמות כמו בג"ע הארץ אשר בקו השוה. ויש ג"ע העליון ומדי שבת יש להם עליו' ממדרגה למדרגה גבוה הימנה. ויש בזה חילוקי מדרגות שכל א' יש לו השגה מיוחדת ומדקדקין בדקדוק רב כמו אכתי לוי מאבראי כו', וכמ"ש רכב אלקי' רבותי' אלפי שנאן אית שנאן אלא שאינו שהוא ח"י אלף רבוא לבד כו', והנשמות הם בלא גופים. ולכאורה בחי' ג"ע הוא

והנה טוב מאד: בראשית א, לא.

ממצא חפצך . . והעיון מותר: ישעי' נח, יג. שבת קיג, רע"ב. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א'רמג. ע' א'רנח.

כל ישראל . . ועמך כולם צדיקי': סנהדרין ר"פ חלק (צ, א). ישעי' ס, כא.

פושעי ישראל מלאים . . כי כולם ידעו אותי: ערובין יט, א. ירמי' לא, לג.

שכוה"ב יהיו הנשמות בגופי': בתורה אור יתרו כאן (עג, ב) ומבואר במפרשים וברמב"ן בשער הגמול [כתבי הרמב"ן ח"ב ע' שט]. ראה לקמן ע' שמח. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' עז הערה 23 [נדפס גם בתשובות וביאורים קה"ת תשל"ד סי"א ע' 57 הערה 23]. ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח.

שמדי חודש ומדי שבת . . עליו' להנשמות: ישעי' סו, כג. ראה זהר תרומה קנו, סע"ב. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תסז. וש"נ.

בג"ע הארץ אשר בקו השוה: נסמן לעיל ע' פג.

אכתי לוי מאבראי: ראה ברכות יח, ב. ספר המאמרים תקס"ט כאן (ע' קעה). מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרעז. וש"נ. בראשית ע' תנ. וש"נ.

רכב אלקי' רבותי' . . אלא שאינו: תהלים סח, יח. עבודה זרה ג, ב.

ח"י אלף רבוא: כ"ה בהכתי'. וראה ספר המאמרים תקס"ט כאן ע' קפ [ושם נדפס: ק' אלפים וצ"ל: כ' אלפים].

ולכאורה בחי' ג"ע הוא גבוה מעוה"ב: ראה גם לקמן ע' קפ.

גבוה מעוה"ב. אך באמת היא הנותנת מאחר שעוה"ב אינו בדקדוק ונשמות הם בגופים מוכרח להיות שיתגלה מדרגה גבוה אשר לגבי שוה כו'. והענין הוא כי ג"ע הוא בחי' בינה שבחכמה שהתענוג הוא בבחי' השגה שמשגיגים באלקות, ולכן יש בזה חילוקי מדרגות מאחר שהוא בבחי' השגה ולא כל הדעות שוות, ולכן גם חטא קל מעכב כמו אכתי לוי מאבראי, והנשמות דייקא בלי גופים כו', אבל עוה"ב יהי' ההתגלות מבחי' כתר שבכתר שהוא בחי' אחרונה שבעצמו' כי עוה"ב הוא דייקא ע"י מצות מעשיות בפ"מ והמצות שרשם בבחי' רצון הפשוט, כי אית רצון ואית רצון. אית רצון המלוכש בשכל וטעם שיש טעם לרצון ואית רצון אשר למעלה מן הטעם בחי' רצון הפשוט. ובמצות יש ב' בחי' אלו שהוא בחי' טעמי מצות שהוא בחי' כתר שבחכמה, ובוה יש חילוקי מדרגות כמו רשבי" שהי' יודע הטעם של המצוה כמו ענין הנחת טלית וכו' משא"כ אדם אחר שמניח הטלית אינו יודע הטעמי מצות, ויש בזה חילוקי מדרגות, אבל בענין קיום גוף המצוה שהוא מחמת שאמר ונעשה רצונו הגם שאינו יודע כלל בהשגה וטעם רק שהוא מבטל רצונו מפני רצון ה' בזה שוה רשבי" והיותר קטן כו'.

**ובזה** יובן ההפרש שבין ג"ע לעוה"ב כי ג"ע הוא בחי' השגה לכן יש בזה חילוקי מדרגות, שכודאי השגת רשבי" יותר גבוה מפני שנשמותו אשר בגוף הי' בבחי' כלות הנפש במס"ג כו', משא"כ מי שאין לו רק נפש דעשי', אבל עוה"ב הוא שכר מצות שבפ"מ ששרשם בבחי' כתר שבכתר בחי' תענוג הפשוט ולכן גם הגוף יהנה ויתענג מהארה אלקי' זו, כמשארז"ל עוה"ב אין בו אכילה ושתי' כו', שיהי' הארה יותר גבוה גם מאדה"ר שקודם החטא, שעקבו של אדה"ר מכהה גלגל חמה כו', אבל מ"מ הי' בו אכילה, אבל עוה"ב אין בו אכילה כלל אפי' אכילה רוחני' כו'. וזהו אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות כהלכתן מיד נגאלין שהוא בחי' עוה"ב אשר בו א"ח וא"י יחד, כי עוה"ב הוא התגלות בחי' כתר שבכתר ואין שייך בזה לומר מעלה ומטה, והוא כמשל העגול שבאמצעיתו מתציירין קוין והגם שהקוין מחברים מעלה ומטה של העיגול מ"מ יש בהם בחי' מעלה ומטה, ושייך בזה לומר הליכה מלמעלה למטה או מלמטה למעלה, משא"כ עצם העיגול אין שייך בו לומר שזה הולך למטה וזה הולך למעלה כי אפשר לומר שהוא להיפוך מאחר שעצם העיגול אין בו מעלה ומטה כלל.

עוה"ב . . מבחי' כתר שבכתר: ראה גם לקמן שם.

אית רצון ואית רצון: נסמן לעיל ע' לו.

עוה"ב אין בו אכילה ושתי': ברכות יז, א.

יותר גבוה גם מאדה"ר שקודם החטא: ראה תורת חיים בראשית לב, ג.

שעקבו של אדה"ר מכהה גלגל חמה: ראה ויקרא רבא פ"כ, ב. זהר (רעיא מהימנא) קדושים

פג, רע"ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרפו. ושי"נ. תורת חיים בראשית לב, א בהערה 15.

במשל העיגול: השוה לקמן ע' רכ.

העיגול אין בו מעלה ומטה כלל: ראה גם לקמן שם. ושי"נ.

**והנה** הדוגמא זו הי' במ"ת שהי' ג"כ בחי' זכור ושמור בדבור אחד כו', והוא ענין מארז"ל מי גילה רז זה לבני שהקדימו נעשה לנשמע. כי ענין נשמע הוא בחי' ביטול רצון וגם הוא ענין אסיפה וקיבוץ כמו וישמע כו' היינו קיבוץ כל הכוחות שאין לו רצון ותענוג ומח' ומדות בלתי לה' לבדו, כמו עד"מ אהבת דוד ויהונתן שאהבת נפשו אהבו, שהתפשט מחגורו עד מעילו ונתן לדוד, כי אהבתם הי' אהבה עצמי' והי' לאחדים כו'. ונעשה הוא בחי' אר"י היינו שאמרו נעשה בחי' פנימי' רצון ה' אשר אין אתעדל"ת מגעת לשם כלל. ואלו אמרו תחלה נשמע שהוא בחי' ביטול רצון לא הי' נמשך רק בחי' אשר לפי ערך הביטול שלהם, רק אמרו נעשה הוא ענין ההמשכה שמלמעלה למטה בלתי העלאת מ"נ ואח"כ ממילא נשמע כו'. וזהו זכור ושמור בדיבור א' נאמרו, שבחי' אר"י ואו"ח נתכללו יחד, כי ההתגלות הי' מבחי' עצם כו' מה שאין הפה יכול לדבר ואין האזן כו'. הנה פה הוא בחי' מל' פה קרינן לה, והפה הוא בחי' מקבל ובחי' משפיע, כי בחי' מל' לית לה מגרמה כלום רק מה שמקבלת מלמעלה, וגם הוא בחי' משפיע אחר שמקבל. וגם בחי' כינה הוא מקבל ומשפיע. והנה בחי' מל' וכינה בעת שמקבל אינו משפיע ובעת שמשפיע אינו מקבל, ובמ"ת הי' הגילוי מבחי' כתר שבכתר אשר אין שייך לומר בחי' משפיע ומקבל, ואז הפה יכול לדבר כו', שבחי' מקבל ומשפיע נתכללו והיו לאחדים כו'.

**והנה** כדוגמא זו מצינו ג"כ כעת והוא ענין התלבשות הנשמה בתוך הגוף, שהנשמה היא משפיע והגוף הוא מקבל, שהרי הנשמה מחי' את את הגוף. והנה ידוע שע"י התלבשות הנשמה בתוך הגוף אזי [ניתוס] חיו' בהנשמה. או כמו המרכבה שנושאות את הכסא הגם שהם מקבלים מ"מ נושאים את הכסא למדרגה גבוה מהכסא עצמה כו' א"כ הם בחי' משפיעי' ג"כ, נמצא שלא נודע מי הוא המשפיע ומי הוא המקבל. אך שכעת הוא או זה משפיע או זה מקבל, שבעת שזה משפיע אינו נק' מקבל כו', אבל לעתיד יהי' התגלות בחי' עצמות אא"ס כמשל העיגול הנ"ל, ואז יהי' זכור ושמור בדבור א' כו'. וז"ש יהללו שמו במחול דקאי על לעתיד שיהי' התגלות בחי' עיגולים אשר אין בו מעלה [מטה והוא] למטה כמו למעלה כו' . . .

מי גילה רז זה לבני: שבת פח, א.

וישמע כו': שמואל"א טו, ד. ראה גם לקמן ע' רפב. וש"נ.

שאהבת נפשו אהבו: שמואל"א כ, יז.

שהתפשט מחגורו עד מעילו: ראה שמואל"א יח, ד.

מל' פה קרינן לה: תקוני זהר בהקדמה יז, א [בדילוג].

מל' לית לה מגרמה כלום: ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פ"ו. הנסמן במאמרי אדה"ז

פרשיות התורה ח"ב לע' תקיא. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתפג.

יהללו שמו במחול: תהלים קמט, ג.

בעז"ה, פ' נשא

**כה** תברכו את בני" אמור להם יברכך ה' כו' יאר ה' פניו כו' ישא ה' פניו כו'. הנה ארו"ל אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים, והלא אתה נושא פנים לישראל שנאמר ישא ה' פניו כו'. והשיב להם איך לא אשא פנים לישראל שאני אמרתי ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקין עצמן עד כזית ועד כביצה. ולכאורה אינו מובן שהלא ברכת כהנים קאי על נשמות ישראל ויהי' הטעם לנשיאת פנים ממה שמדקדקין בכהמ"ז גם באכילה שאינה כדי שביעה עד כזית כו'. ועוד שהלא בכל דור יש כמה חכמי ישראל המדקדקי' בכל איסורי דאורייתא ודרבנן ומהו הטעם לנשיאת פנים מפני שמדקדקין עד כזית ועד כביצה. אך הענין הוא כי בר"ה דנין את האדם בענין הפרנסה, הן ברוחני' הן בגשמי' כמ"ש הזן את העולם כולו בחן ובחסד, ואם מגיע לאדם פרנסה בריוח אין חידוש [מ]ה שמברכים את ה', אלא אפי' כשמגיע הפרנסה בצער מ"מ מברכין את ה', וזהו מדקדקין עד כזית ועד כביצה.

**ולהבין** תוכן הענין, הנה כתיב ויקרא האדם שמות לכל הבהמה והחיה כו'. הענין הוא כי בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה שאנו רואים ברואים לאין קץ הוא ע"י שנתגלגלו ברל"א שערים כמ"ש בס"י, כמו למשל כשמצרפין אות מתיבה זו ואות מתיבה אחרת אזי נעשה תיבה באופן זה ואם יסדר אופן הצירופי' באופן זולתו יהי' תיבה אחרת כו'. כמ"כ הוא בענין בריאת העולמות שעשרה מאמרות הם מקורי', וענין נתגלגלו היינו ענין השתלשלות בחי' הארה והארה דהארה עד שנתהווה דצח"מ גשמי' והאדם הוא כולל כל

כה תברכו את בני" מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ו ע' רכת (הנחת כ"ק אדה"א), ומקבילו בלוקטי תורה נשא כו, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' רכב ואילך. כה תברכו... יברכך... יאר... ישא ה' פניו: נשא ו, כגי"כו. אמרו מלאכי השרת... ועד כביצה: ראה ברכות כ, ב. במדבר רבא פ"א, ז. אשר לא ישא פנים: עקב י, יז. ואכלת ושבעת וברכת: עקב ח, י. בר"ה דנין את האדם בענין הפרנסה: ראה ביצה טז, א. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תרמח.

כמ"ש הזן את העולם: עפ"י נוסח ברכת המזון. ויקרא האדם שמות: בראשית ב, כ [ושם: ולכל חית השדה – בדילוג]. בעשרה מאמרות נברא העולם: אבות רפ"ה. ברואים לאין קץ: ראה ספר המאמרים מלוקט ח"א מכ"ק אדמו"ר שליט"א ע' ס ובהערה שם.

ברל"א שערי' כמ"ש בס"י: פ"ב, מ"ד-ה. ראה שער היחוד והאמונה פ"א. הארה והארה דהארה: ראה שער היחוד והאמונה פ"ב. והאדם הוא כולל כל הברואים: ראה גם לעיל ע' לה. ובהנסמן שם.



הברואים, כמו בצלאל הי' יודע לצרף בהן אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, שענין אותיות הוא המשכת אלקות בכל נברא ונברא, ובצלאל הי' יודע אופן הצירופי מפני שהוא כולל כולם. וזהו מ"ש ויקרא האדם שמות לכל הבהמה כו' כי מאחר שהוא כולל כולם לכן הי' יודע השמות כולם, כי ענין השם אשר קרא לו מורה על אופן התהוותו מאין ליש כו'. ועוד שהרי האדם כלול מדצ"ח מזה הוראה שהוא כולל כולם. והנה לפ"ז אם האדם מתקן א"ע או מתעלים על ידו כל הברואים בכלל מאחר שהוא כלול מכולם. והענין יובן עפ"י מ"ש כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' כו', כי בלחם יש ב' פי', הא' כפשוטו והב' הוא לשון מלחמה כמו אז לחם שערים כו', כי ענין האכילה הוא כמו המלחמה עד"מ שאין בזה מיצוע רק או שזה גובר או זולתו, כמו"כ האכילה היא ענין מלחמה, כי במאכל יש טוב ורע וכמו שנראה בגשמיות שמהטוב שבמאכל נעשה דם וחיות והרע נדחה לחוץ. כמו"כ יש בעבודת ה' שאם אוכל כבהמה רק למלאות תאוות נפשו הבהמית אוי הרע שבמאכל גובר, וכמ"ש וישמן ישורון ויבעט שנעשה גם הרוח כו', ואם אוכל לש"ש לעבוד ה' בכח האכילה ההיא אזי נכלל ועולה המאכל לה', כי לחם הוא בגי' מזלא. וכמו"כ הוא בכל דבר כמארז"ל כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל לצוות לזה, כי כל מה שנברא הכל הוא רק בשביל האדם שצריך ללבוש או לאכול וגם עצים נצרכי' לאדם, וכל מה שנכנס לכח וחיות באדם, האדם מעלה ומברר אותם לה'. וכמו"כ יובן בענין המו"מ שאם מצליח בעסקיו ומרויח ממון ונעשה מזה יש ודבר לי יאורי כו' אזי הרע גובר. אבל אם ע"י שהרויח במו"מ או עובד ה' כמארז"ל ג' דברים מרחיבים דעתו של אדם, שאין הפי' הרחבה בגשמיות רק שיהא בו הרחבת הדעת והכרה באלקות להיות מתפעל במוח ולב, ונק' זה בשם העלאת הניצוצות, פי' שהארת אלקות שנשתלשל עד שמחי' הצומח ודומם גשמי וע"י שנעשו חיות לאדם כמו המאכל שזולת האכילה הי'

בצלאל הי' יודע . . . אותיו: ראה ברכות נה, א.

ענין השם . . . מורה על אופן התהוותו: ראה שער היחוד והאמונה פ"א.

כי לא על הלחם: עקב ח, ג.

בלחם . . . לשון מלחמה: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפ. וש"נ.

או לחם שערים: ס' שופטים ה, ח.

וישמן ישורון ויבעט: האזינו לב, טו.

לחם הוא בגי' מזלא: ראה סידור שער בהמ"ז קז, ד בשם הע"ח. הנסמן במאמרי אדה"א

ויקרא ח"א ע' קכב. קונטרסים ע' קמו.

כל העולם . . . לצוות לזה: ברכות ו, סע"ב [בהוספת תיבת "בשביל" שהובא שם לפנ"ז

במאמר ר' אלעזר]. ראה גם מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א'קה. לקוטי שיחות חגה"ש כרך ח

ע' 280.

לי יאורי: לשון הכתוב יחזקאל כט, ג.

ג' דברים מרחיבים דעתו של אדם: ברכות נז, ב [בהוספת תיבת דברים – ראה דקדוקי

סופרים שם]. וראה תקוני זהר ת"ו (כב, ב).

נחלש כחו ולא הי' יכול לעסוק בתורה ותפלה, וכמו המו"מ כו', עיי' נעשה העלאת הניצוצות למקורם כו'.

**והנה** זמן עליות הבירורים הוא בתפלה, ולכן אסור לאכול קודם התפלה כמ"ש לא תאכלו על הדם, קודם שתתפללו על דמכם, כי ענין התפלה הוא התפעלות הנשמה מצד עצמה, ולכן אחר התפלה יוכל לברר ע"י האכילה כי הנשמה שואבת כל מיני טוב כניצוץ אל השלהבת כו'. משא"כ קודם התפלה שהנשמה היא רק באפו כמ"ש חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כו'. והנה כתיב הלך ילך ובכה נושא משך הזרע שענין ירידת הנשמה לגוף נק' בשם זריעה כמו ע"ד מארו"ל כלום אדם זורע קב כדי להוציא כמה כורין שהכוונה היא בשביל הריוח, כי בארץ הוטבע הבחי' ברכה שאם יזרע יתוסף מגרעין א' חמשה ועשרה, ואחר הצמיחה יש בחי' ברכה מלמעלה כמ"ש ממגד תבואות שמש כו', פי' שמה שנצמח מגרעין א' בתוס' מרובה על העיקר זה הטבע יש בארץ שהוטבע בה ברכה זאת שע"י זריעה יתוסף כו'. ואחר הצמיחה יש ברכה מלמעלה בגוף השבלים, וכמו ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא מאה שערים כו'. וכמו"כ בטבע המו"מ שירווח ע"פ רוב כשיעסוק במו"מ, משא"כ אם לא יעסוק בשום דבר לא ירויח כי לית ברכתא שריא באתר ריקניא כו'. וכמו"כ יובן הענין בעבודת ה' שענין ירידת הנשמה בגוף נק' בשם זריעה היינו ע"י האכילה שמברר הטוב אוי נתחזק וניתוסף חיו' הנשמה, וזהו כמו טבע הארץ שיש בה ברכה בטבע. כמו"כ הוא ע"י בירורי האכילה וכדומה אוי ברכה שורה בזה שיהי' בחי' תוס' חיות כו'. וזהו הנק' בשם ברכה בסוף, כי יש ב' בחי' ברכה, ברכה בראש וברכה בסוף. וזהו מ"ש ואכלת ושבעת וברכת את ה' כו' שע"י אכילה כדי שביעה שהוא ענין הבירורי' שמבררי' כנ"ל עיי' נעשה וברכת בחי' ברכה ותוס' חיו' הנשמה כו'.

**ובזה** יובן ענין ברכת כהנים לישראל יברכך ה' וישמרך, יברכך הוא בחי' הברכה שלך היינו הברכה שהוטבע בטבע שע"י הבירורי' יהי' בחי'

---

לא תאכלו על הדם . . דמכס: קדושים יט, כו. ברכות י, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשנ"ו. וש"נ. במדבר ח"א כאן ע' רכט. ח"ג ע' תתקכג. שמות ח"א ס"ע קפב ואילך.  
 חדלו לכם מן האדם: ראה לעיל ע' טו. וש"נ.  
 הלך ילך ובכה: תהלים קכו, ו.  
 כלום אדם זורע קב: ראה פסחים פז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתלד.  
 ממגד תבואות שמש: נסמן לעיל ע' סז.  
 ויזרע יצחק בארץ ההיא: תולדות כו, יב [בדילוג].  
 לית ברכתא שריא באתר ריקניא: ראה זהר לך פח, א. יתרו פז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקו. תורת חיים וישב ריב, א.  
 ברכה בראש וברכה בסוף: ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"א כאן ע' רצג. וש"נ. ח"ב ע' תתיז ואילך. דברים ח"ד ע' איתנו. תורת חיים שמות ע' שיד.

ברכה, וזהו הנק' בשם ברכה בסוף, וע"ז נאמר וישמרך מן המזיקין, כי בחי' ברכה בראש אינה צריכה שמירה כלל כו'. יאר ה' פניו אליך, כי הנה הפנים נק' בשם פנים מפני שהוא מורה על פנימי, כי התגלות פנימי' הוא בפנים כמו צהבו פניו של ר' עבור שנתחדש לו שכל חדש או בעת שמחתו שנעשה הארת פנים. וכמו"כ יובן למעלה שענין יאר ה' פניו כו' קאי על פנימי' ועצמי' שנמשך ע"י הבירורי' שמברר' שהוא בחי' ברכה בסוף, ע"ז נמשך בחי' ברכה בראש בחי' פנימי' כמו שהי' במת"ת בחי' פב"פ דיבר ה' וכמ"ש יאר ה' פניו אליך לכנס"י במאכל עד"מ שע"י אכילת מאכל טוב אזי נתברר המאכל והפסולת נדחה לחוץ והמוכחר נעשה דם ועולה לכבד ומכבדא ללבא ומלבא למוחא ונעשה מזה הארת פנים ע"י אכילה גשמיו' שנתברר, נמצא שיש חיבור רוחני' בגשמיו' כו'. כמו"כ יובן ע"ד משל ודוגמא בעבודת ה' שע"י בחי' בירורי' נוגה שע"י האכילה ולבושים כמארז"ל הנ"ל כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל לצוות לזה כו', שיש בזה בחי' ברכה בטבע, כמשל הארץ הנ"ל הנק' בשם ברכה בסוף ע"ז נמשך בחי' הארת פנים בחי' ברכה בראש כמו אחר הצמיחה מארץ ששורה בחי' ברכה כמ"ש ממגד תבואות שמש כו'.

**ישא** ה' פניו אליך הוא בחי' אחרת הגבוה גם מבחי' הארת פנים כו', וכמו ענין נשיאת פנים בגשמיות שהוא גם נגד מה שעפ"י שכל לא יחייב לעשות כזאת אך מחמת שנושא פנים לו כו'. והענין יובן עפ"י מ"ש זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייטני כו', דקאי על זמן הגלות שא"א לברר בירורי' בשלימות שהוא בחי' ברכה בסוף, שע"ז ישרה בחי' ברכה בראש. אך זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייטני והוא בחי' הלימוד בדבר ה' זו הלכה כמו השונה שנים אוחזין, או אומר קפיטיל תהילים שהוא דבר ה' ע"ז מעורר למעלה בחי' נשיאת פנים, כי פנים נק' ע"ש כל פינות שאתה פונה כו'. הענין הוא כי נראה בחוש שלהיכן שהפנים נפנה פונים אחריו כל האיברים מפני שהוא הפנימי' כו' כנ"ל, והוא ענין יאר ה' פניו כו'. אבל ענין נשיאת פנים הוא למעלה מבחי' פנים בחי' כי לא אדם הוא כו', שאין אתעדל"ת שע"י הבירורי'

וישמרך מן המזיקין: ספרי עה"פ.

פנים . . פנימי': ראה לעיל ע' סא. וש"נ.

צהבו פניו של ר': ראה הנסמן לעיל ע' צג.

פב"פ דיבר ה': ואתחנן ה, ד.

זאת נחמתי בעניי: תהלים קיט, ג.

בדבר ה' זו הלכה: עמוס ה, יב. שבת קלח, ב.

שנים אוחזין: ריש בבא מציעא.

פנים . . כל פינות שאתה פונה: יומא טו, ב. ראה ספר המאמרים תקס"ו כאן ע' רלב.

מאמרי אדה"א קונטרסים ר"ע רצז. וש"נ.

כי לא אדם הוא: שמואל-א טו, כט.

הנ"ל מגעת לשם כלל כו'. וזהו איך לא אשא פנים לישראל שאני אמרתי ואכלת ושבעת וברכת כו' והם מדקדקי' עד כזית ועד כביצה, היינו שיש בהם הבחי' אשר למעלה מהבירורי' וכו' ועי' נמשך בחי' נשיאת פנים.

**וישם** לך שלום, הנה שלום הוא המחבר ב' דברים נפרדי' להיות לאחדים, כמו אם יש שלום בין ב' בני"א אזי מתאחדים יחד כמו אהבת דוד ויהונתן שנתן לו כל אשר לו כמ"ש ויתפשט כו'. וכמו"כ יובן למעלה שענין שלום הוא המחבר בחי' א"ס שיומשך בכתר ומכתר לנאצלי' ומאצי' לבי"ע כו' ע"י שישא ה' פניו כו' וד"ל.

**ושמו** את שמי על בני' ואני אברכם, הוא מדרגה גבוהה גם מנשיאת פנים, והוא כמארז"ל לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום כו', שכמו שע"י יברכך שהוא בחי' ברכה בסוף, עי' נמשך יאר ה' פניו בחי' ברכה בראש, כמו"כ ע"י ישא ה' פניו וישם לך שלום, עי' ושמו את שמי על בני' ואני אברכם, שהוא מדרגה גבוהה הגבה מאד נעלה גם מבחי' נשיאת פנים הנ"ל וד"ל.




---

כמ"ש ויתפשט: שמואל-א יח, ד.  
ושמו את שמי . . לא מצא הקב"ה כלי: נשא ו, כו. ראה סוף עוקצ"י.

---

בעז"ה, פ' בהעלותך

**בהעלותך** את הנרות כו', הנה יש ב' בחי' העלאת הנרות שהוא ענין הדלקת הנרות והטבת הנרות כדי שיוכל לקבל הדלקה. הנה כתיב צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו כו' וכתיב לבכתני אחותי כלה, שכנסתי נקי בשם לב. ויובן הענין עד"מ מבשרי כי באמת אין לו גוף ולא דמות הגוף אך בצלם אלקים עשה את האדם כמ"ש בצלמינו כדמותינו, ולכן מבחי' אדם של מטה יובן ג"כ בבחי' אדם דלעילא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם, וכמאמר תלת שליטין אינון לעילא מוחא ולבא וכבדא כו'. והענין הוא כי אדם הוא אלף דם, פי' כי הנפש קודם בואה לגוף יש בה צער ותענוג כמו שידוע שהנפש היא בגיהנם שהיא בלא גוף ובודאי הוא בחי' צער רוחני. וכמו"כ הנפש היא בג"ע ומתענגת בבחי' תענוג רוחני, שבודאי אין ערוך לבחי' התענוג והצער כמו שהיא בגוף שאז התענוג והצער הוא גשמי. וכמו"כ בשכל ומדות כו'. נמצא שנשתנה הנפש ממהות למהות בירידתה בגוף ויש לה צער ותענוג ומדות כו' שהוא אותו הצער והתענוג עצמו והמדות שהיו בה בתחלה קודם ירידתה בגוף, אך שמשתני' ממהות למהות והוא בחי' אלף דם. והמוצע הוא בחי' רוח החיים אשר בלב כי כדי שתשתנה מרוחני' לגשמי' צריך לזה בחי' ממוצע והוא בחי' רוח אשר בלב. כי הנה כתיב כי הדם הוא הנפש, שחיות הנפש מתלבשת בדם, וידוע שחלל השמאלי שבלב הוא מלא דם והדם אשר בו אינו דם שלו רק הוא קיבוץ הדמים מכל האיברים כי לב לית לי' מגרמי' כלום רק הלב נעשה ע"י קיבוץ כל הדמים של כל האיברים ללב בבחי' העלאה ואח"כ

---

בהעלותך את הנרות: מאמר זה מיוסד על ד"ה צאינה וראינה בספר המאמרים תקס"ז ע' רי (הנחת כ"ק אדה"א). ומקבילו בתורה אור בראשית ז, ד. ועם הגהות וכו' באור התורה בראשית כרך ו ע' תרנח. שיר השירים כרך ג ס"ע תקקז.

בהעלותך את הנרות: בהעלותך ח, ב.

צאינה וראינה בנות ציון: שיר השירים ג, יא.

לבבכתי אחותי כלה: שם ד, ט. ראה גם אגרת הקדש סל"א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תמב. דברים ח"ד ע' אישט. ושי"נ.

אין לו גוף ולא דמות הגוף: ע"ד פיוט יגדל.

בצלם אלקים . . . בצלמינו כדמותינו: נח ט, ו. בראשית א, כו.

ועל דמות הכסא: יחזקאל א, כו.

תלת שליטין אינון: ראה זהר תרומה קנג, א. מדרש הנעלם תולדות קלת, א. זהר חדש רות פ, א.

אדם הוא אלף דם: נסמן לעיל ע' סט.

כי הדם הוא הנפש: פי' ראה יב, כג. ראה גם לעיל ע' סט.

שחלל השמאלי . . . מלא דם: ראה תניא פי"ט. ביאור לבבתיני תקע"א (נמצא בדפוס). מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תקקז. ושי"נ. לעיל ע' ע.

נמשך מלב לכל האיברים לפי מזגו ע"י גידיו, כי יש גידי הדם הממשיכי הדם מהלב לכל האיברים וגם עורקי שאין בהם דם ונק' גידי החיות שממשיכי חיות לכל האיברים הוא ג"כ ע"י הלב כו' והוא ענין דפיקו דלבא ברצו"ש, שהלב הוא הממשיך חיות לכל אבר בפרט עד צפורני הרגל שהחיות אשר שם הוא יותר מצומצם. או כמו שערות הראש שנק' בחי' צומח שבדומם לבד שהרי אם יחתוך אותן אין מרגיש כאב כלל כו', גם להם ממשיך הלב חיות, כי לב פליג לכל שייפין ע"י גידי הדם שבדם נתלבש חיו' הנפש כמאמר רביעית דם שהנפש תלוי' בו כו'. ויובן זה בענין רוחני מעט יותר והוא שקיבוץ כל תשוקת האיברים נתקבץ בלב והוא מה שנתעורר בחי' אהבה בלב או שנאה וכדומה הוא מחמת שהרצון של כל האיברים שהוא הפנימי' שהאיברים נמשכי' אחריו נתקבצו כולם בלב, כי בלב הוא כנישא דכולהון כו'. והנה כדי שישתנה מחיות רוחני' לחיות גשמי להתלבש בדם כנ"ל צריך לזה אמצעי, והאמצעי הוא בחי' רוח אשר בלב כו', או מ"ש כל הנחלים הולכים אל הים, כי ארעא חלחולי מחלחלי דרך גידי הארץ מהתהום ונעשה מזה ים ומהים נעשה ד' נהרות וחוזרים ושבים אל הים שהוא ג"כ בחי' העלאה והמשכה כו'.

**וכמו"כ** יובן הענין בעבודת ה' כי ידוע דא"ס הוא אחדות פשוט בתכלית הפשיטות וכמאמר לית מחשבה תפיסא ב'י' כלל, ומה שבחי' א"ס נתקבל ונתפס בנשמות ישראל הוא בחי' שינוי ממהות למהות, ונק' בשם לב ג"כ שהוא ג"כ בחי' העלאה והמשכה, היינו שמה שכל א' מישראל נתעורר ברוח תשובה והוא בחי' יהדותו אשר בכל א' מישראל, או מה שגם קל שבקלים מוסר נפשו על קדה"ש וכו', זהו בחי' העלאה לבחי' הלב העליון כו'. וההמשכה הוא מה שנמשך מבחי' לב העליון לכל או"א מישראל בפרט, כמו אפי' מי שאין לו רק בחי' נפש דנפש דמל' דעשי' כמ"ש שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, גם בבחי' רגל וצפרניים בחי' עקבי משיחא כו' כולם

גידי הדם . . עורקי' . . שממשיכי' חיות: ראה מאמרי אדה"א דברים שם ובהנסמן שם. וראה גם לעיל ע' כט.

דפיקא דלבא ברצו"ש: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תמג ובהנסמן שם.

לב פליג לכל שייפין: נסמן לעיל ע' כט.

רביעית דם שהנפש תלוי' בו: נסמן לעיל ע' ע.

בלב הוא כנישא דכולהון: ראה זהר שלח קסא, ב.

כל הנחלים הולכים אל הים: קהלת א, ז. ראה גם לקמן ע' קפה.

ארעא חלחולי מחלחלי: חגיגה כב, א.

מהתהום . . ים . . ד' נהרות: ראה גם לעיל ע' עו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשי.

לית מחשבה תפיסא ב'י' כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יו, א.

קל שבקלים מוסר נפשו על קדה"ש: ראה תניא פי"ח. פכ"ה. לקמן ע' קלט. רד. רל. שג. שיג.

הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תקעג. תורת חיים ויצא קעו, סע"ג ובהערה 56.

שש מאות אלף . . בקרב: בהעלותך יא, כא.

מקבלים מבחי' לב כו', שלכל א' לפי ערכו נמשך להיות מתפעל לפום מה דמשער בלבי'. ועל הקוטב הזה הוסדה כל התפלה בשתיים לפניו ופסד"ז שהוא כדי שיתקבל בלב ישראל בחי' אלקות וכמארז"ל עבודה שבלב זו תפלה, כי קודם התפלה הנשמה היא רק באפו כמ"ש חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו הגם שמתפשט' מעט ממוח אבל אינו נמשך בלב כו'. ומ"ש שמע ישראל כו' שהוא בחי' השגה במוח קאי על משכן הנשמה אשר במוח שאינה משתנית כלל ממהות למהות רק התפעלותה הוא מצד עצמו' אלקו' כו'. ומ"ש ואהבת ככל לבכך שהוא בדרך ציווי קאי על עבודה שבלב היינו שיהא הלב מתפעל ששם נשתנה ממהות למהות, צריך לזה ציווי היינו לייגע עצמו בהתבוננות כו'. וכמו"כ יובן למעלה בתלת שליטין דלעילא מוחא ולבא כו', שבחי' מוחא הוא התלבשות אא"ס בחכמה שהוא בלי שינוי כלל והוא בחי' במח' אחת אשר צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת והוא בחי' הכלל הכולל יחד כל הפרטים. כי מ"ש בראשית ברא אלקים בחוכמתא או מ"ש ה' בחכמה יסד ארץ, אינו רק בחי' חכמה השייך לדבר העש'י' ההוא אבל בחי' מח' אחת הוא בחי' מח' וחכ' כללי' ושם הוא התלבשות אא"ס בלי שינוי כלל. וכמו"כ בישראל יש ב' בחי' אלו, כי הנה ארז"ל נש"י עלו במח' שהוא בחי' מח' כללי' כו' והוא משכן הנשמה אשר במוח ומה שנמשך ללב שם נשתנה כנ"ל.

**והנה** ארז"ל עבירה מטמטמת לבו של אדם, ולא אמרו מוחו של אדם, כי משכן הנשמה היא במוח ולא שייך בזה טמטום כלל, רק בלב שם אפשר להיות טמטום ע"י עבירה. והוא כמשל בגשמיות שיש חולי הגוף באיברים הפנימי' או באיברים החיצונים ולא יוכל להיות העלאה לבחי' לב ולא המשכה. כמו"כ יובן בעבודת ה' כמ"ש כ"א עונותיכם מבדילים ביניכם כו' שיש עונות המבדילים ביניכם לבין אלקיכם שלא אפשר להיות העלאה והמשכה

לפום מה דמשער בלבי': זהר וירא קג, רע"ב.

עבודה שבלב זו תפלה: ספרי (ופרש"י) עקב יא, יג. תענית ב, סע"א.

חדלו לכם מן האדם: ראה לעיל ע' טו. וש"נ.

שמע ישראל . . משכן הנשמה אשר במוח: ואתחנן ו, ד. ראה גם לעיל ע' עא. וש"נ.

ואהבת בכל לבבך: ואתחנן ו, ה [בדילוג].

התלבשות אא"ס בחכמה: ראה תניא פליה בהגה. מאמרי אדה"א בראשית ע' כא. וש"נ.

שמות ח"ב ע' תקנב. וש"נ.

צופה ומביט . . בסקירה אחת: ראה ברכת זכרונות. ראש השנה יח, א. מאמרי אדה"א

נביאים וכתובים ע' קלה. וש"נ. קונטרסים ע' רא. לקמן ע' רפג.

בראשית . . בחוכמתא . . ה' בחכמה יסד ארץ: בראשית א, א וראה תרגום ירושלמי שם.

משלי ג, יט.

נש"י עלו במח': נסמן לעיל ע' מד.

עבירה מטמטמת לבו של אדם: יומא לט, א.

כ"א עונותיכם מבדילים: ישע"י גט, ב [בדילוג].

מבחי' לב העליון. וזהו מארז'ל עבירה מטמטמת לבו כו', שכמו שיש חולי הגוף כן יש חולי הנפש ובחי' מסוכנת שהוא קרוב למיתה לגמרי. והנה כתיב הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי וכמ"ש רפאינו ה' ונרפא, כמו הרפואה גשמיו' שמרפאת החולי היינו שממשכת חיות חדש כי המאכל הוא בחי' חיבור הנפש בגוף באדם בריא אבל כשנתקלקל החיו' אינו מועיל לו המאכל רק רפואה שהוא בחי' סם חזק הממשיך חיות חדש מעיקרו כו'. כמ"כ יובן בעבודת ה' שאם יש עונות וחטאים המבדילים שהוא בחי' חולי הנפש לזאת צריך רפואה, והרפואה היא בב' דברים תורה ותשובה. תורה היא רפואה שמלמעלה למטה ותשובה מלמטה למעלה, ושניהם קדמה לעולם כמארז'ל תורה ותשובה קדמו לעולם. ולכאורה אינו מובן שבחי' תורה הוא דייקא כשיש מי לקיים אותה, או תשובה שהוא דייקא לנפש החוטאת, אבל כשלא הי' עולם עדיין איך שייך בחי' תשובה ותורה. אך הענין הוא כי הפי' קדמה לעולם הוא שהם למעלה מבחי' עולם, כי עולם נק' בחי' השתלשלות ובחי' תורה ותשובה שרשם הוא למעלה מבחי' עולם, וע"י שיומשך תוס' אור חדש מלמעלה מן ההשתלשלות ששם אין מגיע פגם חטא ועון, עי"ז יתמלאו כל החסרונות והפגמים. וזהו מארז'ל הקב"ה הקדים רפואה למכה שהוא ע"י ב' דברים שקדמו לעולם תורה ותשובה, כי ע"י לימוד התורה שהוא דבר ה' ממש כמ"ש ודברי אשר שמתו בפיד, דברי ממש. וכידוע שתרי"ג מצות התורה המה תרי"ג ארחי' דגלגלתא שהוא בחי' רצונו העצמי, כי המצות הם פנימי' רצונו שהוא למעלה מרצון להשתלשלות כו', עי"ז נמשך תוס' אור חדש שהוא בחי' רפואה היינו להמשיך חיות חדש כנ"ל. ובחי' תשובה הוא הרפואה שמלמטה למעלה, היינו שקלקול הדמי' גופא יתוקנו עד"מ והוא ע"י מרירות מעומקא דלבא איך שמקושר בעמקי רע ונגע אל לבו במאד נמצא שנתהפך מרירו למתקא מרע לטוב כו'. וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, כי תורה ומע"ט הוא ענין א', ובעוה"ז דייקא יכול להיות רפואה לנפש החוטאת ע"י ב' בחי' תורה ומע"ט, אבל בעוה"ב אין תקנה לחולאת ע"י רפואה וכמ"ש במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות כו'.

הסולח לכל עוניכי: תהלים קג, ג.

רפאינו ה' ונרפא: תפלת שמונה עשרה.

תורה ותשובה קדמו לעולם: ראה פסחים נד, א. ראה גם לקמן ע' קע. מאמרי אדה"א

דברים ח"ב ע' תקצז. וש"נ.

הקב"ה הקדים רפואה למכה: ראה לקח טוב שמות ג, א. מגילה יג, ב.

ודברי אשר שמתו בפיד: ישע"י נט, כא.

שתרי"ג . . תרי"ג ארחי' דגלגלתא: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א. קלו, א.

יפה שעה אחת: אבות פ"ד, מ"ז. ראה גם לקמן ע' ריא וע' רכ.

במתים חפשי . . מן המצות: תהלים פח, ו. שבת קנא, ב. ל, א.



**וזהו ענין צאינה וראינה** בנות ציון כו', בנות ציון הם נשמות בלא גופי' וכאשר יצאו מלמעלה וירדו בגוף ויש בהם חולאת כנ"ל אשר א"א להיות בהם בחי' ראי' באלקות כו', התרופה להיות בחי' ראי' הוא ע"י ב' דברים תורה ותשובה. וזהו ביום חתונתו וביום שמחת לבו, חתונתו זו מת"ת וביום שמחת לבו זו בנין בהמ"ק שיבנה כו' בחי' תשובה כמארז"ל אם עושין תשובה נגאלין כו'.



---

ביום חתונתו . . . זו מ"ת וביום שמחת . . . בהמ"ק שיבנה: **ראה תענית כו, ב.**  
אם עושין תשובה נגאלין: **ראה סנהדרין צז, ב.**

**בהעלותך** את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות כו' וכתוב ויעש כן אהרן כו'. הנה ידוע שהתורה היא נצחית וישנו בכל דור ודור בחי' העלאת והטבת הנרות. הנה כתיב נר ה' נשמת אדם, שהנשמה נק' בשם נר, וזהו ענין בהעלותך את הנרות דקאי על העלאת הנשמות כו'. ולהבין כ"ז הנה בנר יש שלשה דברים אור ופתילה ושמן משא"כ אם יחסר א' מאלה דהיינו אור בלא פתילה אין לו במה להאחז. ואור ופתילה בלא שמן אזי יהי' קופץ ומסכסך כו' או שידלוק במהרה. אבל ע"י שמן דייקא ידלק הנר משך זמן. וכמו"כ בנשמה יש ג' בחי' אלו וע"ש זה נק' בשם נר. וצ"ל דבשלמא שם אור שייך לקרות להנשמה מפני שהיא אור אלקי, ואיך שייך לקרות בשם נר. אך הענין הוא דאמיתית הנשמה נק' בשם אור כמ"ש אור זרוע לצדיק, והוא ענין הביטול אשר יש בכל נפש מישראל, כמו יש שבטל במוח ע"י השגה בשכל והתבוננות כו'. ויש שהביטול שלו הוא בלב. וענין הביטול אינו ענין שנתבטל לגמרי מן העולם רק הוא ענין הזזה ממעמדו (והוא הנק' בל"א אראפ פאל ביי זיך זייער שטארק כו'). ויש שהביטול שלו הוא רק במעשה שאין לו ביטול לא במוח ולא בלב רק שהוא מבטל עצמו ע"י מעשה להיות סומ"ר וע"ט בפו"מ, ואיך שיהי' המכוון א' הוא שהוא ענין ביטול לאלקות, בחי' זו נק' בשם אור שהוא בחי' הארת אלקי, כי הנשמה נלקחת מאלקות לכן בטבע היא בטילה לאלקות כמו המלאכים שנק' בני אלקים שהם בחי' אלקו' (הנק' בל"א געטליך כו'). כמו"כ הנשמה היא חלק אלוך כו', וזהו נר ה' נשמת אדם. ויש אדם אשר לעומת זה, והוא הנפש הבהמית אשר היא ג"כ בציוור אדם, בחי' שכל ומדות, אבל הוא ההיפוך ממש מאלקות, שטבע נפש הבהמית הוא רק להשכיל שכל גופני והמדות המה ג"כ לדברי' גשמי' להתאוות תאוה להיות נדמה כבהמה ממש כו' ורחוק ערכה מאד להתפעל מאלקות כו', ונק' בשם פתילה. והנה אנו רואים שגם הנפש הטבעי' נתפעלת מאלקות שהרי השכל שמשכיל בהתבוננות אלקו' הוא באותו שכל ממש שיש לו בזה העולם ובאותו לב ג"כ אשר בזה

---

בהעלותך את הנרות: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה משנת תקנ"ח (הנחת כ"ק אדה"א) במאמרי אדה"ז אתהלך ע' צח. (ולחלקו השני) תקס"ב ח"א ע' ריח ומקבילו בח"ב ע' תנו (וכנסמן במראי מקומות לריש המאמר שם). לקוטי תורה בהעלותך ל, ב.

בהעלותך . . . ויעש כן אהרן: בהעלותך ח, ב. ג.

שהתורה היא נצחית: ראה גם לעיל ע' פכ. וש"נ.

נר ה' נשמת אדם: משלי כ, כז.

אור זרוע לצדיק: תהלים צו, יא.

המלאכים שנק' בני אלקים: ראה אגרת התשובה פ"ד. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שה.

וש"נ.

הנשמה היא חלק אלוך: ראה תניא רפ"ב.

העולם שנמשך מאב ואם כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי כו', והוא ענין התלכשות הנפש אלקי' בנפש הטבעית כו'.

**וענין שמן יובן עפ"י הידוע כי שמן נקי בשם חכמה, וענין חכמה יש בו ב' פ"י, הא' הוא בחי' חכמה ממש והב' הוא כמ"ש בלק"א שאפי' קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדה"ש והוא מצד בחי' חכמה שבנפשו האלקי', כי חכמה הוא כח מ"ה בחי' ביטול, והוא ענין הרכבת בחי' מ"ה בבחי' חכמה זו דהיינו שמתבונן איך שאמר והי' העולם, שבאמירה נתהווה העולם מאין ליש כו' ונתהווה מזה בחי' הביטול לאלקות. נמצא שההתלכשות הוא בבחי' חכמה זו שהוא ההתבוננות במה שע"י אמירה לבד נתהווה העולם כו'. וצ"ל שמן לפי ערך האור דייקא, כי אם יהי' ריבוי שמן ומיעוט אור, אינו כלום, פ"י שיהי' מתבונן בהרבה התבוננות באופנים שוני' איך שמחי' כו' וכדומה, אבל זה אצלו בקרירות ואינו פועל בחי' ביטול כתכלית ע"י ההתבוננות, והו הנק' בשם ריבוי השמן ומיעוט אור. וגם יש להיפך ריבוי אור ומיעוט שמן, היינו שבמעט התבוננות נתפעל בהתלהבות רב אבל אינו דבר של קיימא, כי ריבוי אור גורם כיבוי במהרה דהיינו שמיד אחר התפלה יפול בהבלי עוה"ז והי' כלא הי' כו'. וכעת צ"ל ענין בהעלותך את הנרות שהוא העלאת כל הנשמות שנק' בשם נרות, כי הנה ידוע שהאור אינו מאיר רק כשיש אור, וצ"ל ב' דברים שיהי' האויר זך ואינו מעופש, אבל בלא אויר תכבה האור, כמו למשל כשמשימין הנר בבור גם שיהי' שמן לפי ערך האור והפתילה יכבה. וכמו"כ העלא' של כל הנשמות הוא ע"י אויר ורוח כו'. והנה כתיב אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, הענין הוא כי אהרן הוא שושבינא דמטרוניתא המעלה כל נש"י לשרשם, ומשה הוא שושבינא דמלכא הממשיך בחי' גילוי אלקות לכל נש"י. והנה גבי משה כתיב ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור כו', כי השמן הוא המושך את האור כו'.**

**וענין שמן זית זך יובן עפ"י הידוע שיש ב' אופנים בבחי' התבוננות, הא' הוא שמשיג בטוב טעם ומתענג בתענוג אלקי, והב' הוא בחי' שפלות היינו ע"י אותו התבוננות גופא מוליד בנפשו בחי' השפלות האמיתי איך שרחוק ערכו מאור פני מלך כו', והוא הנק' בחי' רחמים רבים בחי' כתר**

הן בעון חוללתי: תהלים נא, ז.

שמן . . חכמה: ראה זהר יתרו פז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקמה.

כמ"ש בלק"א שאפי' קל שבקלים: נסמן לעיל ע' קלד.

חכמה הוא כח מ"ה: זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א. לד, א.

אהרן הוא שושבינא דמטרוניתא . . ומשה . . דמלכא: ראה זהר (רעיא מהימנא) ויקרא כ, א.

הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קג.

ויקחו אליך שמן זית: תצוה כו, כ.

שבכתר רחמים עצמי, והוא כמ"ש היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה. ולכאורה אינו מובן כי הלא כתיב לחם לבב אנוש יסעד שהלחם הוא המחבר הנפש בגוף ואיך שייך שיהי' הדמעה ללחם. אך הענין הוא כי הנה כתיב אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו שהוא כענין הלצה ומילי דבדיחותא שמתענים על הפשעים ולא יודעים מהו המקור הגורם להפשעים, והוא ענין פריקת עול שענינו הוא ההיפך מקבלת עול, שקבלת עומ"ש הוא המקור לכל מיני טוב ופריקת עול הוא המקור לכל מיני רע. וזהו ענין דרך פשעם שהוא הדרך והמקור לפשעם. והנה ע"י שנתמרמר לבו בקרבו על גודל ריחוקו מה' בבחי' פריקת עול שהוא בחי' צער היפך עונג עד שבוכה ממש בדמעה, שזה הוראה על עומק המרירות עד שלא יוכל שאת, ה"ז לו ללחם כמו התענוג אלקי ממש כו'. וזהו ענין שמן זית זך כתית כו' שענין השמן הוא שכותתיו הזתים עד שנעשים מרים וכל מה שהזתים מרים ביותר מזה הוראה שנלקח ממנו כל המתיקות כו'. וכמו"כ יובן בעבודת ה' דקאי על ענין המרירות היפך העונג והוא כמו אותו העונג אלקי ממש, שלמעלה אין הפרש כלל, כי הכל הוא מצד אלקות. וזהו ענין אל מול פני המנורה, כי המנורה הוא קו האמצעי שעולה עד הכתר. וזהו ענין העלאת הנשמות ע"י בחי' ר"ר הנ"ל. וזהו אל המנורה יאירו שבעת הנרות, שהוא בחי' ז' מדות כמ"ש לך ה' הגדולה והגבורה כו' והנצח וההוד, שבחי' גדולה וגבורה הוא מרירות וחדוה הנ"ל. והנצח וההוד יובן עפ"י משל נצחון בגשמיו' שהוא גם אם השכל מחייב להיפך אך מפני עקשותו בדבר ההוא. וענין ההוד הוא דייקא מה שהשכל מחייב. וכמו"כ יובן בעבודת ה' ענין הנצח הוא בחי' הנצחון הנשאר אחר התפלה על כל היום בלי טעם ושכל כו'. ובחי' ההוד הוא דייקא עפ"י טעם ושכל. ולכאורה בחי' ההוד הוא אמת והנצח אינו אמת. אבל באמת הנצח דייקא נק' אמת, כי ענין אמת הוא אשר סופו כתחלתו משא"כ שקר אין לו רגלים והוא דייקא

---

היתה לי דמעתי לחם: תהלים מב, ד.  
 לחם לבב אנוש יסעד: תהלים קד, טו [ושם: ולחם – ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קמד. וש"נ. במדבר ח"ג ע' איקצט].  
 אוילים מדרך פשעם: תהלים קז, יז. ראה דרך חיים שער התשובה ה, סע"א. ו, סע"ג ואילך, יג, ד. שם שער התפלה עג, א. לקמן ע' קע.  
 שכוחותיו הזתים עד שנעשים מרים . . מרים ביותר: כ"ה בהכתי". ראה גם ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' ריח. מאמרי אדה"א במדבר כאן ע' תתפו. שמות ח"ב ע' שכג.  
 קו האמצעי שעולה עד הכתר: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תרמה בשם הע"ח. שערי אורה לר"י גיקטלייט שער ה (ע' סג).  
 לך ה' הגדולה: דברי הימים"א כט, יא.  
 אמת . . סופו כתחלתו: ראה גם לעיל ע' ט. וש"נ.  
 שקר אין לו רגלים: נסמן לעיל ע' קו.

בבחי' נצח שנשאר גם אחר התפלה, משא"כ בחי' הוד. וז"ש וגם נצח ישראל לא ישקר כו'.

**והנה** כתי' איהו בנצח ואיהי בהוד, שבחי' משה הוא שושבינא דמלכא הממשיך השפעת אלקות למטה ואהרן הוא שושבינא דמטרוניתא המעלה כל נש"י למקורם, ושניהם הם בחי' אמת כמ"ש ואנחנו מ"ה כו', והעלאתם הוא אל מול פני המנורה ע"י בחי' רחמים הנ"ל. או יתפרש אל מול פני המנורה שהוא בחי' כתר דזעיר, היינו שקיום המדה הוא הרצון דייקא, שזולת הרצון להמדה של חסד לא יתפעל בחסד כו', וע"י תוקף הרצון של המדות בתפלה ע"ז יתבטלו ממילא כל רצונות זריקים. וזהו ענין בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה דייקא יאירו שבעת הנרות ויעש כן אהרן כו'.



וגם נצח ישראל לא ישקר: שמואל"א טו, כט.  
 איהו בנצח ואיהי בהוד: ראה עץ חיים שער (כט) הנסירה פ"ה ופי"ז. שער (לח) לאה ורחל  
 פי"ז. הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' מ.  
 ואנחנו מ"ה: נסמן לעיל ע' כו'.

יום ג' פ' שלח לך, בחצר סילווע

**להבין** שרש ענין מרגלים שלא רצו ליכנס לא"י כמ"ש וימאסו בארץ חמדה כו', שהלא משה בחר אותם ומסתמא היו צדיקים גדולים ומפני מה לא רצו ליכנס לא"י ומשה בעצמו רצה. וגם להבין מ"ש ויהס כלב את העם כו' כי טובה הארץ מאד מאד, כי ידוע שמאד הוא ענין אשר בלתי מוגבל, ומאד השני הוא שבחי' מאד הראשון אשר הוא בלתי בע"ג הוא כבע"ג לגבי מאד השני. וגם להבין מ"ש אם חפץ בנו ה' כו'. אך הענין הוא כי הכניסה לא"י הי' נדמה למרגלים שהוא בחי' ירידה להם כי שרש המרגלים הוא מבחי' מח', כי דור המדבר היו דור דעה מבחי' דעת ומח' למעלה מבחי' דיבור, והוא בחי' לאה ורחל כי לאה הוא עולם המח' ורחל הוא עולם הדיבור, ושרש המרגלים הוא מבחי' לאה וא"י הוא בחי' רחל בחי' דיבור כו'. והנה אמרו בזוהר כד אתכפיא ס"א לתתא אסתלק יקרא דקב"ה בכולהו עלמין, וענין בכולהו עלמין הוא הן בעולם המח' והן בעולם הדיבור שהוא בחי' לאה ורחל, אסתלק יקרא דקוב"ה מחמת דאתכפיא ס"א. ולכאורה אינו מובן שהרי יניקת החיצונים וקליפות אינו רק מבחי' מותרות וחיצוני' דחיצוני' וע"י אתכפיא ס"א יהי אסתלק כו' בכולהו עלמין. וגם ע"פ מארז"ל במקום שבע"ת עומדים צד"ג אין יכולים לעמוד וכמו גבי ראב"ד שיצאה נשמתו בבכי' וקינא לו רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה אחת, שרבי הי' יחיד בדורו בתומ"צ קינא לראב"ד שהי'

---

להבין שרש ענין מרגלים: מאמר זה מיוסד על ד"ה ויאמרו גו' טובה הארץ מאד מאד בספר המאמרים תקס"ז ע' רכז ומקבילו בלקוטי תורה שלח לו, ב (ובהנסמן במראי מקומות לשם). מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' תתקצא.

וימאסו בארץ חמדה: תהלים קו, כד.

צדיקים גדולים: ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' רכג.

ויהס כלב את העם: שלח יג, ל.

כי טובה הארץ מאד מאד: שם יד, ז [בהוספת תיבת "כי" – ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ג כאן ע' איכה].

אם חפץ בנו ה': שלח יד, ח.

דור המדבר היו דור דעה: ראה זהר בשלח סב, ב. פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות פ"א.

מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' עו. וש"נ.

לאה הוא מעולם המח': ראה סידור שחרית ס, ג. סט, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים

ע' קג. וש"נ. לעיל ע' לה.

ורחל הוא עולם הדיבור: נסמן לעיל שם.

המרגלים הוא מבחי' לאה: ראה עץ חיים שער (לב) הארת המוחין פ"א ואילך.

וא"י הוא בחי' רחל: ראה מאמרי אדה"א הקצרים ע' רכט.

כד אתכפיא סט"א: ראה זהר תרומה קכח, ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ה.

במקום שבע"ת עומדים: נסמן לעיל ע' סו.

ראב"ד . . וקינא לו רבי: נסמן לעיל ע' פד.

מקושר בכל עמקי רע ונהפך מרע לטוב ע"י תשובה במרירות עצום מעומקא דלבא שהוא ענין אתכפיא ס"א לבד ויהי' זה גדול מצד"ג כו'.

**להבין** כל זאת צריך להקדים ענין עיגולים ויושר ונק' בחי' נפש ורוח. ויובן עפ"י משל הרב המשפיע שכל לתלמיד אם יאמר לו כל הסבר ואריכת הדברים אזי לא יוכל התלמיד לקבל כלל מחמת קוצר כלי שכלו מהכיל, אזי הוא אומר לו הקיצור והתמצית של כל האריכות, והקיצור אינו קיצור גמור מרוחב השכל, דהיינו שנאמר שאינו רק חלק קטן מהשכל, רק אדרבה כל עומק השכל בכל פרטי הרחבת הדברים נכללו בו. וראי' ממה שארז"ל עד ארבעין שנין לא קאים אינש אדעתא דרבי' אבל אחר ארבעים שנה קאים אדעתא דרבי' והוא מצד שבהקיצור אשר למד מרבו כמארז"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה, הי' נכלל בו כל אורך ההסבר, כי אם לא הי' נכלל בהקיצור כל רוחב השכל מאין הי' בא על התרחבות השכל אחר שאמר לו רק הקיצור. אלא שבהקיצור נכללו כל הפרטי, רק אם יאמר לו השכל באורך ורוחב לא יבין המקבל כלל לכן אומר לו הקיצור. ונמצא שהשכל התלמיד הוא מוקף בתוך אותו השכל והשכל מקיפו. או למשל הלומד בעצמו איזה ענין אשר יש בזה חכמה עמוקה הגם שמבין הכלל של השכלה ההיא אבל אינו יודע עדיין כל פרטי פרטי ואורך מילי של השכל ההוא. או כמשל התינוק שיש בו חכמה בעולם ואח"כ כשנתגדל בא לידי גילוי בפרט כי אם לא הי' בו בחי' חכמה בקטנותו הגם שהי' מייגע עצמו אח"כ לא הי' מוצא בחי' חכמה, מאחר שלא הי' בתחלה כו'. רק הענין שבתחלה בקטנותו הי' בו כל אופני החכמה הבאים לידי גילוי בגדלותו רק שהוא בקטנותו והעלם, וכמו בוצין מקטפי' ידיע כו', והוא ענין הצלם כו'. ובחי' זאת נק' בחי' עיגולים והיכלות. וכמו"כ יובן למעלה שבחי' עיגולים והיכלות יש בכל עולם וגם לפני עולם האצי' יש ג"כ בחי' היכלות כי א"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות, וכדי שיתהוו עולם האצי' מוכרח להתעלם בחי' עצם האוא"ס כדי שיתהוו עולם האצי'. וכמו"כ בע"ס דאצי' שהוא בחי' עלה ועלול משפיע ומקבל. וכמו"כ מאצי' לבריאה כי כמו שאין ערוך בין המאציל לנאצלים, כן

עיגולים ויושר . . נפש ורוח: ראה עץ חיים שער (א) דרושי עגולים ויושר ענף ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעה ושי"ג. קונטרסים ע' תלב ואילך. מאמרים שנסמנו בריש המאמר. עד ארבעין שנין לא קאים: ראה עבודה זרה ה, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. ושי"ג. הנסמן לתורת חיים בראשית כח, א הערה 6.

לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה: פסחים ג, ב. ראה ביאורי הזהר אחרי עו, ד. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג כאן ע' אי"א. ספר המאמרים מלוקט ח"ג מכ"ק אדמו"ר שליט"א ע' קסה. לקוטי שיחות חיי שרה כרך כ ע' 88 ובהנסמן לשם.

בוצין מקטפי' ידיע: ברכות מח, א.

שאין ערוך בין המאציל לנאצלים: ראה גם מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' לז. תורת חיים תולדות קמב, ב. וישב רה, א. מקץ רכג, א.

אין ערוך בין אצי' לבריאה, כי הבריאה היא בחי' יש מאין, וכן מבריאה ליצירה ומיצירה לעשי' שהוא בחי' היכלות דנוגה דעשי' שהוא בחי' הסתר אלקות בתכלית ההסתר, וגם הארץ היא כדור עיגולי כו'. ונמצא מובן עכ"פ שבחי' עיגולים והיכלות הוא בחי' ההסתר מה שבחי' אלקות מסתתר ומתעלם כדי שיתווה עולם האצי' ומאצי' לבי"ע. וז"ש כאשר יהי' האופן בתוך האופן, מתעגל וחוזר ומתעגל עד שהעיגול האחרון הוא המוסתר יותר מכולם כנ"ל. וגם יובן עפ"י משל אחר כמו ענין רצון ושכל ומדות ומח' כו', שאין השכל משיג עצם הרצון כמו מה שרוצה ברצונו עדיין הרי הוא בחי' רצון ואינו שייך כלל לשכל, ואח"כ מתחיל להתחכם למצא טעם לרצון אזי נסתלק עצם הרצון ולא נשאר כ"א אפס קצהו. וכן משכל למדות שע"י השכל נתפעל בלב אזי מסתלק עצם כח השכל. וכמו שנראה בהתפעלות הלב בתפלה, שכאשר נתפעל בלב אזי נסתלק המוחי' שהוא השכל של המדה. וכמו"כ ממדות למח' כו'. והנה כ"ז נק' בשם עיגולים ונפש. ובחי' יושר שהוא בחי' רוח הוא בחי' התיישבות האור בכלי. ויש בזה חילוקי מדרגות כמו דצח"מ שבדומם החיו' מעט וכו', עד שבמדבר נראה יותר החיות גם מבחי' כו'. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שיש נשמה דבריאה ונשמה דיצירה שהוא ענין התיישבות האור אלקי, היינו שבחי' הנשמה משגת בחי' אלקות ונשמה דבריאה הוא השגה יותר ונשמה דיצירה השגתה מועטת. והוא ענין אור בכלי היינו שהכלי מכיל את האור. כי במלת כלי יש ב' פ"י, הא' הוא לשון מכיל והיינו כנ"ל שהכלי מחזיק את האור, והוא כמשל הכוס שלפי ערך הכוס ככה יחזיק מים. וכמו"כ הוא בבחי' יושר שהוא בחי' התיישבות האור בכלי כו'. והפ"י הב' של כלי הוא לשון כליון והוא בחי' עיגולים, היינו שאין הכלי יכול להכיל את האור כמו שהוא לכן מוכרח האור להסתלק בעצמו שהוא בחי' כליון והעדר עד שלא ישאר רק לפי אופן המקבל כנ"ל וד"ל. וגם בזה הקיצור כולל כל האריכות רק שהוא בהעלם כנ"ל.

**והנה** בזה יובן מאמר הזוהר כד אתכפיא ס"א לתתא אסתלק יקרא דקובי"ה בכולהו עלמין, כי סטרא אחרא הוא העיגול היותר אחרון כמו היכלות

---

אין ערוך בין אצי' לבריאה: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רפד. וש"נ. ויקרא ח"א ע' מז.

הארץ היא כדור עיגולי: ראה ירושלמי הובא בתוד"ה ככדור עבודה זרה מא, א. מאמרי אדה"א תקס"ב ח"א ר"ע קצט ומקבילו בח"ב ר"ע תלט. תקס"ז כאן ע' רל. פרשיות התורה ח"א ס"ע שדמ ובהנסמן לשם. ענינים ע' רפ. לקוטי תורה שלח כאן לו, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקצה. במדבר ח"ג כאן ע' איג.

כאשר יהי' האופן: יחזקאל א, טז. י. י.

מתעגל וחוזר ומתעגל: ראה עץ חיים שער (א) עגולים ויושר ענף ב.

כלי הוא לשון כליון: ראה גם ספר המאמרים תקס"ז כאן ע' רל. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג

כאן ע' אי"ד.



דנוגה דעשי, וע"י אתכפי' ס"א דהיינו להשליך מנגד כל רצונות הזרות ע"ז אסתלק יקרא כו'. הענין הוא כי העיגולים וההיכלות שהם בחי' העלמות והסתרים הכל הוא מן המשפיע כי הוא עשה אותם, ולגבי' אין הפרש כלל בין עיגול ראשון לעיגול היותר אחרון. ולכן כד אתכפיא ס"א לתתא שהוא בחי' עיגול היותר אחרון ע"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין אפי' בעולם המח' שהוא ג"כ בחי' היכל נגד מה שלמעלה, וגם לשם יהי' נמשך תוס' אור. ובזה יובן מארו"ל אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, דאין שייך לומר דקאי על קדושת הנשמה שהרי הנשמה אין צריכה לקדש אותה שהרי היא קדושה בעצם, רק קאי על הגוף שאם מקדש עצמו להיות בבחי' אתכפי' ס"א לקדש עצמו בדבר המותר לו וכ"ש בתאוות איסור אזי מקדשין אותו מלמעלה הרבה. והיינו כנ"ל כי הגם שהגוף הוא נמשך ע"י תאוה כמ"ש הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אמי כו' שהוא בחי' הסתר אלקו' בתכלית בחי' עיגול אחרון, מ"מ ע"י בחי' אתכפיא כנ"ל אזי מקדשין אותו הרבה מלמעלה כנ"ל, כי לגבי המשפיע שוה עיגול ראשון כו'.

**ובזה יובן ענין המרגלים שלא רצו ליכנס לא"י, כי על א"י נאמר ארץ אוכלת יושביה, פי' ששרש ז' העממין הוא מבחי' ז' מלכין קדמאין אשר לפני מלוך מלך כו' וירדו למטה, והוא ענין רפ"ח ניצוצין שנפלו וירדו למטה. ולכן נק' א"י ארץ כנען קודם התיקון שהוא בחי' רע גמור ושרשם מלפני מלוך כו' כמ"ש אנשי מדות כו'. וכוונת הכניסה לא"י הוא כדי שיקיימו מצות התלויות בארץ כמ"ש כי תבאו אל הארץ כו'. וכן משמע בהרבה מקראות שקיום המצות הוא בארץ דייקא. וקיום המצות הוא בב' אופנים מ"ע ומל"ת. ויש בזה דקדוקי' באיזה אופן יהי' המצוה, שאם לא עשה כהלכתה אזי אינה מצוה כלל כמו סוכה שהיא גבוה כו'. וענין מ"ע הוא המשכת אלקו'**

אדם מקדש עצמו מעט: יומא לט, א.

הן בעוון חוללתי: תהלים נא, ז.

ארץ אוכלת יושבי': שלח יג, לב.

ז' העממין . . ז' מלכין: ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמז. וש"נ. נביאים וכתובים ע' תלג. וש"נ.

לפני מלוך מלך: וישלח לו, לא.

רפ"ח ניצוצין: ראה עץ חיים שער (יח) רפ"ח ניצוצין פ"ב. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר

שליט"א ח"ב ע' כא. וש"נ. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'קעד. וש"נ.

א"י ארץ כנען קודם התיקון: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"א ע' קפד.

אנשי מדות: שלח יג, לב. ראה תורת חיים בראשית טז, רע"ב.

כי תבואו אל הארץ: בא יב, כה. אמור כג, י. בהר כה, ב.

שקיום המצות הוא בארץ: ראה רמב"ן תולדות כו, ה. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים

ע' רסו. תורת חיים בראשית ח, א ובהערה 9.

סוכה שהיא גבוה: סוכה ב, א.

בכלים מכלים שונים שע"י עשיית המצוה כהלכה אזי נמשך גילוי אלקות. ומל"ת הוא הרחקת הרע סור מרע וע"ט כו', והוא ענין בירור הטוב מרע ע"י קיום מ"ע ומל"ת. והמרגלים לא רצו ליכנס בא"י. הענין הוא ע"ד דוגמא כמ"ש באברהם אבינו שקיים כל המצות ואפי' מצות התלויות בארץ, הגם שלא הי' בא"י, אך שקיים אותם ברוחני, וכמו"כ רצו המרגלים כי שרשם הוא מבחי' מח' עליונה אשר אין שם רע כלל כמ"ש ימותו ולא בחכמה שבחי' מל' דייקא היא היורדת בבי"ע לברר בירורי עה"ד טו"ר שהוא רפ"ח ניצוצין שנפלו משבה"כ, אבל בבחי' חכ' ומח' עליונה לא הי' בחי' מיתה, והי' רצונם שיהי' הגילוי אלקו' למעלה בשרשם היינו שגם שרשם בחי' מח' ג"כ הוא בחי' היכל שהוא בחי' הסתר אלקו' לגבי בחי' עליונה ורצו שיהי' שם הגילוי רק במקיפי' עליונים, משא"כ ע"י המצות מעשיות הגם שיהי' ג"כ הבירור טוב מרע ויהי' המשכת אלקות היינו שיתקבל בישראל ע"י מצות מעשיות בחי' אוא"ס, מ"מ לא יהיו רק בבחי' מקבל היינו שנעשו כלי שיכולים לקבל השפעת אוא"ס ממש, אבל מ"מ הוא בערך משפיע ומקבל, והוא כמו למשל תלמיד שקאי אדעת' דרבי' שמ"מ הוא בערך משפיע ומקבל, אבל המרגלים רצו שיהי' הגילוי אלקו' למעלה בשרשם ולא יהי' בבחי' משפיע ומקבל כלל. אך באמת טעו בטעות גדול. וז"ש טובה הארץ מאד מאד אם חפץ בנו ה', שמאד הראשון קאי על מעשה המצות שהוא בחי' יושר שנמשך אלקות בכלים מכלים שונים וההמשכה היא מבחי' עצמו' אוא"ס. ומאד האחרון הוא תשובה קאי על כוונת המרגלים, היינו שהא תליא שאם יהי' התגלות אלקות ע"י המצות שהוא מ"ע ומל"ת שהוא להרחיק הרע אשר נפל למטה שהוא בחי' עיגול היותר אחרון, אז יהי' הגילוי גם בעיגול היותר עליון כי נעוץ תחב"ס כו'. וזה הוא התשובה על טעותם שנדמה להם שהוא בחי' ירידה לקיים המצות בגשמיות לברר טוב מרע ורצו שיהי' ההתגלות למעלה כו'. והשיב להם יהושע וכלב טובה הארץ מאד מאד שממילא יהי' ע"י מאד הראשון שהוא בחי' מעשה המצות כנ"ל, יהי' מאד האחרון שהוא בחי' א"ס למטה כמו למעלה ולא בערך משפיע ומקבל כו' וד"ל.

שקיים כל המצות: ראה יומא כח, ב. לקמן ע' רפ. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשפב וע' תתקל ובהנמנן שם. תורת חיים לך פד, ג ובהערה 27.  
 הגם שלא הי' בא"י: כ"ה בהכת"י. ראה הלשון בספר המאמרים תקס"ז כאן ע' רלג.  
 ימותו ולא בחכמה: איוב ד, כא.  
 נעוץ תחב"ס: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

יום ד' פ' שלח לך

**וראיתם** אותו וזכרתם למען תזכרו ועשיתם כו'. להבין ענין ראי' וזכירה צריך להקדים מ"ש הנך יפה רעיתי הנך יפה כו', וברעיתי יש ב' פ"י. הא' הוא לשון זן ומפרנס כמארו"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים. והב' הוא לשון רצון והוא בחי' רעותא דלבא, כי התרגום של רצון הוא רעותא כו'. הענין הוא כי בחי' מל' שרש כללות נש"י מקבל מב' בחי' ממוח החכמה וממוח הבינה. ויובן זאת עד"מ משרי כי יש ב' חללי' במוח והוא מוח החכמה ומוח הבינה, מוח החכמה הוא קר ולח ומוח הבינה הוא חם ויבש. ולהבין ענין פנימי' חכמה ובינה צ"ל תחלה בחיצוני' והוא עפ"י הידוע כי חוש הראי' שבעין שרשה מבחי' חכמה והשמיעה שבאזן שרשה מבחי' בינה. וההפרש בין שמיעה לראי' הוא שענין השמיעה הוא שנתקרב הדבר אצלו בקירוב היינו ששומע מרחוק מה שמדבר זולתו ונכנס באזנו, נמצא שנתקרב אצלו הדבר. ויש בזה פנימי' וחיצוני' היינו ששומע קול לכד או ששומע בחי' דיבור שהוא ענין איזה שכל. ויש באזן הבחנה בין טוב לרע שדבר טוב קולט האזן ודבר רע נדחה, כי יש חללי' באזן הדוחים דבר רע שאינו מתקבל. ויש און מילין תבחון שהוא בבחי' פנימי' כו'. ובחי' הראי' הוא בחי' התפשטות חוץ מעצמותו בדבר זולתו. ויש בזה חקירה בפילוסופי' שיש דעה שבחי' ראי' הוא ג"כ מקרב הדבר אצלו שהרי נראה שע"י ראי' בכלי הבטה נתקרב אצלו הדבר, אבל אמיתי' הדבר הוא שהראי' בלא כלי הבטה הוא ענין התפשטו' דייקא מעצמותו לאותו דבר הנראה.

וראיתם אותו: מאמר זה מיוסד על ביאור ד"ה הנך יפה רעיתי בספר המאמרים תקס"ד ע' קלט והגהות וכו' באור התורה שיר השירים ח"א ע' קעג [ראה שם ע' שסו בהשמטה לשויה ביצה – וסומק]. כרך ג ע' תתקה.

וראיתם אותו . . למען תזכרו ועשיתם: שלח טו, לט. מ.

הנך יפה רעיתי: שיר השירים א, טו. ד, א.

ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: ראה זהר ויקרא ז, ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקפג. וש"נ. וראה לקמן ע' קמט.

התרגום של רצון הוא רעותא: ראה תרגום אונקלוס ויחי מט, ו. תצוה כח, לח. ויקרא א, ג. ועוד.

ב' חללי' במוח: בספר המאמרים תקס"ד כאן: ג' חללים דגלגלתא – ראה זהר (אדרא רבא) נשא קמ, א. ואתחנן רסב, א.

מוח החכמה . . הבינה . . ויבש: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תעא-ב. קונטרסים ע' שפח. תורת חיים לך צא, ב. ג. ובהנסמן במקומות הנ"ל. לעיל ע' ע. לקמן ע' רל.

הראי' . . חכמה והשמיעה . . בינה: ראה גם לעיל ע' כז. וש"נ.

וההפרש בין שמיעה לראי': ראה גם לקמן ע' רלח.

און מילין תבחון: איוב יב, יא.

חקירה בפילוסופי': ראה ג"כ רמ"ז לזהר פקודי רכה, ב (רמט, סע"ב ואילך). המשך תער"ב (בלק עדר"ת) ח"א ע' תקמג. תורת שלום ע' 76.

והנה השמיעה הוא דייקא בדבר רוחני שהוא בחי' קול ודיבור. והראי' הוא ג"כ על הדומם, ולפי' הראי' הוא למטה מן השמיעה. אך באמת הראי' למעלה כו', כי היא הנותנת מאחר שתוכל להתפשט עד הדומם ממש, מוכרח להיות ששרשה יותר גבוה, כי זהו הכלל שכל הגבוה גבוה יוכל לירד למטה, והיינו כי שרש הראי' הוא מבחי' חכמה ושרש השמיעה הוא מבחי' בינה לבד.

**והנה** כמו"כ יובן בעבודת ה' ההפרש שבין חכמה לבינה הוא עפ"י מ"ש כי יסוד אבא ארוך משל אימא, שבינה מסתיים בחוה כו'. הענין הוא כי בחי' בינה הוא השג' אלקי' ומבינה נמשך בלב כמ"ש בינה לבא כו', אין זה רק לפי שעה ולא נשאר הרשימו על כל היום להיות סו"מ וע"ט בפר"מ, כי בינה עד הוד אתפשטת היינו שנתפעל בלב ונעשה בחי' הודאה אבל אינו מתפשט עד למעשה. וזהו שמע ישראל וארו"ל השמע לאזניך כי ענין שמע הוא לשון הבנה ואין הפי' שיתבונן השכל דרך פשט לבד רק השמע לאזניך שיהא הלב שומע, וזהו שמע ישראל ואהבת כו' שנעשה מזה בחי' אהבה בלב אבל אינו מתפשט עד המעשה כו'. והטעם הוא כי בינה עצמה הוא בחי' מקבל מחכמה והוא בחי' כח הקליטה, ולכן אידי דטריד למבלע לא פליט, הגם שנעשה בחי' משפיע ללב אבל אינו יכול לירד עד למטה במעשה מצד שהוא בעצמו בחי' מקבל מחכמה, והוא בחי' אהבה שבלב כי יש אהבה וחסד, בחי' אהבה הוא האור, והחסד הוא ענין המעשה בפר"מ, כמו למשל שתי בני"א שיש להם אהבה זע"ז אזי עושים חסד בפר"מ זל"ז ולכן חסד שהוא בחי' המעשה הוא ענף החכ' דייקא, אבל בחי' בינה הגם שמשפיע בלב להתפעל באהבה אבל אינו יכול להשפיע עד למעשה ולכן כתיב אשרי איש ירא את ה' ולא אשה שהוא בחי' בינה, משא"כ בחי' חכמה הוא דייקא בבחי' מעשה, כי ענין החכמה הוא

---

הכלל שכל הגבוה . . לירד למטה: נסמן לעיל ע' קבא.  
 יסוד אבא ארוך: ראה עץ חיים שער הכללים פ"י. סידור שחרית לשבת קפז, ד. פירוש המלות מב, ב, ג. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קיח. וש"נ.  
 בינה לבא: תקוני זהר בהקדמה יז, א.  
 בינה עד הוד אתפשטת: ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רכג, ב. אמרי בינה שער התפילין ככ, ד. הנסמן במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב לע' תקפה.  
 שמע . . השמע לאזניך: ואתחנן ו, ד. ברכות יג, א.  
 שמע הוא לשון הבנה: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קלח, ב. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקצב. דברים ח"ד ע' א'קעד. תורת חיים ויחי רמ, ב. לקמן ע' רפב. ואהבת: ואתחנן ו, ה.  
 אידי דטריד למבלע: ראה חולין קח, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצה. תורת חיים נח סג, ג הערה 44.  
 חסד . . ענף החכ': ראה זהר ואתחנן רסב, סע"א. לך צד, א. תרומה קעה, ב. אשרי איש . . ולא אשה: תהלים קיב, א. ראה עבודה זרה יט, א.

בחי' ראי' עצמי' שאינו בחי' מקבל רק הוא בבחי' ראי' לאסתכלא ביקרא דמלכא וענינו הוא דייקא בבחי' מעשה, כי הוא ענין הזזה ממעמדו ומצבו הראשון (הנק' בל"א צורירט פון זיך בתכלית כו'), וזהו כמשל הנ"ל שהראי' הוא ג"כ על הדומם משא"כ השמיעה הוא לקול ודיבור לבד. כמו"כ הוא בעבודת ה' שבחי' חכמה בחי' ראי' מתפשט עד למעשה אבל השמיעה שהוא בחי' בינה אינו רק קול ודבור שהוא בחי' מדות שבלב כו'.

**ובזה** יובן ענין מארז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, אביהם שבשמים הוא בחי' אוא"ס שבחכמה, וענין מפרנסין יובן עד"מ מהמאכל כי אנו רואים שבמאכל יש בחי' חכמה שהרי ע"י המאכל נתחזק אצל האדם כח השכל כי במאכל יש טו"ר ואם אוכל כבהמה למלאות תאוותו אזי המאכל מגשם אותו להיות נעשה גס"ר, אבל אם אוכל לש"ש נעשה הרחבת הדעת באלקו' כמו אדלא אכילנא בישראל דתורא לא צלילנא דעתאי, נמצא שיש במאכל בחי' אדם. ואם הוא מצד פי ה' שבמאכל כמו מאמר תדשא הארץ, מ"מ אין זה רק בחי' כח אלקו' שבדשא והיאך יש בכח לחזק את האדם כו'. אך אכתי אינו מוכרח לפ"ז שיש במאכל בחי' שכל כי שמא הוא הסבה לבד היינו שהוא מחזק את הכלי חכמה שהוא בחי' החומר וממילא יומשך הצורה, אבל באמת אין במאכל בחי' שכל רק ההוראה הוא מצד חילוקי' בענין המאכלים שהרי כשאוכל מאכל דק אזי ניתוסף כח השכל יותר משאוכל מאכל גס ואם הי' המאכל רק סבה לבד כנ"ל לא הי' הפרש בין שאוכל מאכל זה או מאכל אחר, רק מוכרח שבמאכל גופא יש בחי' שכל כו'.

**והנה** כמו"כ יובן בעבודת ה' שע"י בירור הטוב מרע שבמאכל שהאדם אוכל ניתוסף לו חיו' באלקו' ג"כ, וזהו ענין שמע ישראל שאנו אומרים בכל יום. הענין הוא כי ע"י האכילה לש"ש ניתוסף חיות באלקות ג"כ ע"י שנתחזק כלי המוח ונמשך הצורה במוח, כי באמת במאכל יש ניצוצות קדושות בחי' רפי"ח ניצוצי' שנפלו משה"כ ולכן יש בכח המאכל לחזק כו'. וכמו"כ יובן

---

לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לח, א"ב. פקודי רמז, ב. תרומה קלד, א.

אוא"ס שבחכמה: נסמן לעיל ע' קלה.

אדלא אכילנא בישראל דתורא: ראה בבא קמא עב, רע"א. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ה. וש"נ.

תדשא הארץ: בראשית א, יא.

מאכל דק... כח השכל יותר... מאכל גס: ראה גם שלחן של ארבע לרבינו בחיי קרוב לסוף שער שני (ירושלים תש"ל ע' תצו). שלי"ה שער האותיות אות ק (פה, ב). אור התורה בהעלותך כרך ו ע' איתשדמ.

רפי"ח ניצוצי': נסמן לעיל ע' קמה.

למעלה בענין ישראל מפרנסין כו' כי ע"י בירורי עה"ד טו"ר שהוא בחי' רפ"ת ניצוצי' קדושות שנפלו כו' ע"ז מפרנסין לאביהם שבשמים כמשל המאכל הנ"ל שנתחזק כלי החכמה עליונה שהוא ענין חכמה מוחא, ואז ממילא יומשך מהאור לכלי כו', וכמו"כ בשבת כתיב כי קדש היא לכם וידוע דקודש הוא בחכמה כו', והטעם שיש בכח כל נפש מישראל לפרנס לאביהם כו' הוא מפני שיש בכל ישראל ב' בחי' אלו בחי' חו"ב, כי בחי' מל' שרש נש"י מקבל ג"כ מב' הבחי' וכמשי"ת.

**ועתה** י"ל ענין פי' השני של רעייתי שהוא לשון רצון בלה"ק ורעייתי הוא לשון התרגום, כי התרגום של רצון הוא רעייתי. הענין הוא כי ענין התרגום הוא פי' וביאור להמקרא שאין התרגום על כל תיבה בלבד רק הוא פי' וביאור להבין דבר המקרא בהרחבה, וכמו מאן דמתרגם לי שבמארז"ל שהוא לפרש הדבר הנעלם כו'. וכמו"כ יובן בענין רעייתי שבלה"ק הוא רצון קאי כמו שהוא בבחי' חכמה עדיין, והגם שהכתר הוא למעלה מחכמה ואיד' שייך לומר שרצון הוא בבחי' חכמה. אך הענין הוא כי באמת הכתר למעלה מרצון כי רצון הוא אותיות צינור הוא השפעה אשר מכתר לחכ' ע"י צינור דק שהוא מזל ונוצר כו'. והנה כמו שהוא בבחי' חכמה נק' בשם רצון בלה"ק וכשנמשך בלב אזי נתבאר הדבר אשר במוח היינו שהרצון אשר במוח בא לידי גילוי בלב. וז"ש הנך יפה רעייתי כו' שבישראל יש ב' בחי' אלו חו"ב כו' כנ"ל ולכן יש בכוחם לפרנס לאביהם שבשמים שהוא בחי' אוא"ס שבחכמה, כי בנפש ישראל יש בחי' חכמה כו'.

**וזהו** ענין וראיתם אותו וזכרתם, כי שרש הראי' הוא מבחי' חכמה ולכן וזכרתם כי מוח הזכרון הוא מבחי' חכמה, ובכל נפש מישראל אפי' אצל פחותי ערך יש בחי' זכירה זאת שהוא בחי' חכמה. וז"ש ועשיתם ולא תתורו

חכמה מוחא: זהר (רעיא מהימנא) פינחס רלה, ב. תקוני זהר בהקדמה (יז, א). ת"ע (קכג, א).

כי קדש היא לכם: תשא לד, יא.

דקודש הוא בחכמה: ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מג, רע"ב. אמור צד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ. וש"נ.

ורעייתי... התרגום... רעייתי: ראה לעיל בריש המאמר. לקמן ע' רמא.

מאן דמתרגם לי שבמארז"ל: ערובין כז, ב. וש"נ.

הכתר למעלה מרצון: ראה גם לקמן ע' רמא.

רצון הוא אותיות צינור: זהר הרקיע לזהר בראשית נא, א (כה, ב). הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' לו.

וזהו ענין וראיתם אותו: ראה גם לקמן ע' רלט ואילך.

מוח הזכרון... חכמה: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקמא. וש"נ. לקמן ע' רמ.

שהוא בחי' טו"מ וע"ט בפומ"מ שהוא ע"י בחי' חכמה דייקא כנ"ל. ומ"ש השמר לך פן תשכח, קאי על בחי' בינה כי השכחה היא מבינה והזכרון הוא מחכמה כו'. ושניהם יש בבחי' מל' כמ"ש אבא יסד ברתא שהוא בחי' הארת החכמה אשר בבינה וכת' הביטו אל צור חצבתם כו' שהוא בחי' אימא כמ"ש כאמה בתה, וכמו אימא אוזיפת מאנהא לברתא שהוא בחי' ה"ג כו'.

**ובזה** יובן ענין המעשה שר"ח ויטאל ביקש מר"י שיהי' אצלו זכרון ונתן לו מים מבארה של מרים, כי בארה של מרים הוא בחי' מל' שרש כנס"י ובחי' מל' מקבל מחו"ב ובחי' חכמה הוא יותר בבחי' מל' מבחי' בינה. ולכן כתיב וראיתם אותו וזכרתם דקאי על כל נפש מישראל שיש בו בחי' זכירה, ולכן ישראל בכוחם לפרנס כו' כי ברא כרעא דאבוה, הגם שהוא בחי' כרעא לבד מ"מ יש בו בחי' חכמה. וכמשל הטפה שמתצייירין בו כל איברי פרטי' כידוע. וז"ש בנים אתם לה, כי אתה אבינו כו'. והנה כתיב יפה את רעייתי כתרצה שהוא היחוד והתאחדות מרצון המוח שהוא בחי' רצון החכמה ומרצון הלב שהוא בחי' רעותא דלבא יחד, ע"י שיאיר עליהם הארה הגבוה משניהם יחד, כמו בקרבן שהיו כהנים ולוים וכהן הוא בחי' חסד ענף החכמה והלוים עבודתם בשיר הוא בחי' גבו' דאין[מא] ובקרבן נתייחדו יחד כו', וכדוגמא שהי' במת"ת רואים את הנשמע ושומעים את הנראה בחי' ראי' ושמיעה הוא חו"ב כו'.

השמר לך פן תשכח: ואתחנן ו, יב. עקב ח, יא.  
 אבא יסד ברתא: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רנו, ב. רמח, א. רנח, א. תורת חיים בראשית כב, ג ובהערה 16.  
 הביטו אל צור חוצבתם . . כאמה בתה: ישעי' נא, א. יחזקאל טז, מד.  
 אימא אוזיפת מאנהא לברתא: ראה זהר בהקדמה ב, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רלו. רש"י.  
 המעשה שר"ח ויטאל . . מבארה של מרים: ראה פרי עץ חיים שער (יז) הנהגת הלימוד (ד"ה כשהי' הרב ר' חיים). נגיד ומצוה – ירושלים תשכ"ה – ז, א (מע"ח). שלחן ערוך האר"י קריאה בחכמת הקבלה סי"א. ד"ה שמעו נא המורים תקע"א (נמצא בדפוס). מאמרים שנסמנו בריש המאמר. לקמן ע' רמ.  
 ברא כרעא דאבוה: ראה עץ חיים שער (כד) פרקי הצלם פ"א בשם רז"ל. ספר החקירה להצ"צ ע' מו: וכמרגלא בפומי' דאינשי. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' שלט.  
 הטפה שמתצייירין בו: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' ט. דברים ח"ד ע' א'תנא. ורש"י. נביאים וכתובים ר"ע קסה.  
 בנים אתם לה: כי אתה אבינו: פ' ראה יד, א. ישעי' סג, טז.  
 יפה את רעייתי כתרצה: שיר השירים ו, ד. ראה גם לקמן ע' שא.  
 וכהן . . חסד: נסמן לעיל ע' עד.  
 והלוים . . גבו' דאין[מא]: ראה גם תורת חיים בראשית לו, א ובהערה 8.  
 רואים את הנשמע . . הנראה: רש"י ומכילתא יתרו כ, טו. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' שפט.

**ועתה** יל ענין עיניך יונים שהוא מדרגה יותר גבוה שהוא על עצמו הנפש קודם בואו לגוף. כי הנה ענין הנ"ל בבחי' חו"ב הוא בחי' אדם כמו תלת שליטין אינון לעילא מוחא ולבא כו' וישראל מפרנסין לאביהם שבשמים קאי על אא"ס שבחכמה בחי' אדם כו', אבל עיניך יונים הוא בחי' אחרת והוא ענין המשכת כל הנפשי דהיינו כמו שהנשמה היתה צרורה בצרור החיים קודם ירידתה באדם שאין ערוך להתענוג שמתענגת אח"כ בירידתה בגוף גם תענוג היותר נפלא כמו ר"ע שיצאה נשמתו באחד שהוא ע"י השגה עמוקה באלקות כו' ע"י אכילה שאכל ונתחזק כלי מוחו כו', שאין ערוך בחי' זו לגבי התענוג אלקי שהי' לנשמת ר"ע בג"ע קודם ירידתה בגוף שהי' צרורה בהתקשרות ודביקות רב באלקות וכמ"ש באתי לגני אחותי כלה אכלתי כו' אבל באתרי' לאו אורחי' למיכל כו'. והוא הדוגמא אשר יהי' לעתיד כמו עוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי' שיהי' אותה הארה עצמה אשר עכשיו בנשמה קודם בואה לגוף, יהי' לעתיד גם בנשמות אשר בגופים. והוא ענין עיניך יונים כמו זוג יונים שמסתכלים זע"ז כמ"ש עין בעין כו'. והוא מ"ש עין ה' אל יריאיו שהוא ההסתכלות שמלמעלה למטה. ומ"ש אשא עיני כו' הוא העין שמלמטה כו'. וכמו"כ עכשיו יש ג"כ בחי' זו וכמ"ש במ"א וד"ל.

עיניך יונים: המשך הכתוב הנך יפה רעייתי.

תלת שליטין: ראה זהר תרומה קנב, א. מדרש הנעלם תולדות קלת, א. זהר חדש רות פ,

א.

הנפש: תיבה זו אינה ברורה בהכתי"י.

ר"ע שיצאה נשמתו באחד: ברכות סא, ב.

באתי לגני . . . אכלתי: שיר השירים, ה, א [בדילוג].

באתרי' לאו אורחי' למיכל: בספר המאמרים תקס"ד כאן ע' קמג בזהר ומציין ע"ז הצ"צ פ'

פינחס דרמ"א סע"ב.

עוה"ב אין בו לא אכילה: ברכות יז, א.

עין בעין . . . עין ה' אל יריאיו: שלח יד, יד. ישעי' נב, ח. תהלים לג, יח.

אשא עיני: תהלים קכא, א.



## שבת פ' שלח לך

וְהָיָה לָכֵם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹת  
וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים לְאַלְקֵיכֶם אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ  
מִצְרַיִם כֹּה אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם. לְהַבִּין עֵינֵי הַב' זְכוּרוֹת וְעֵינֵי הַשִּׁיכוֹת יִצְיָם לְפָרֶשֶׁה  
צִיצִית, וְגַם מִ"ש בִּ"פ אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם כֹּה, וְגַם עֵינֵי וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים כֹּה, כִּי  
כָּתִיב קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ וְאַרְז"ל יִכּוֹל כְּמוֹנֵי ת"ל כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי קְדוֹשְׁתִּי לְמַעַלָּה  
מִקְדוֹשְׁתְּכֶם, כִּמְ"ש אֵין קְדוֹשׁ כְּהוּי, כִּי יֵשׁ כְּמָה קְדוֹשָׁן אֲוֵרִיתָא קְדִישִׁי  
יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁי אֲבָל אֵין קְדוֹשׁ כְּה' כֹּה. הֵנָּה כָּתִיב בְּיוֹם הַהוּא תִּקְרָא לִי אִישִׁי  
כֹּה, הָעֵינֵן הוּא כִּי הַקְּב"ה נִקְי אִישׁ וְכִנְסִי נִקְי אִשָּׁה כְּמִ"ש לֹאֲת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי  
מֵאִישׁ לֹקַחָה זֹאת כֹּה, פִּי אִשָּׁה הוּא בְּחִי אִשׁ ה' הוּא בְּחִי רֹחַא דְשִׁבִיק בְּגוּה  
הֵינִי הַהִתְקַשְׁרוֹת שִׁישׁ בְּכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְאַלְקוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּרְאָה שֶׁלְּפַעֲמִים  
נִתְעוֹרֵר אָדָם בְּתִשׁוּבָה פְּתֹאֵם בְּלִי שׁוּם הַתְּעוֹרְרוֹת מִלְּמַעַלָּה כִּי יֵשׁ מָה  
שֶׁנִּתְעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה מִחַמַּת שְׁמַעוֹרְרֵי אוֹתוֹ מִלְּמַעַל' כְּמִ"ש עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּחַ  
מִמְרוֹם, אֲבָל הַתְּעוֹרְרוֹת תִּשׁוּבָה זוֹ הִיא בְּלִי שׁוּם הַתְּעוֹרְרוֹת מִלְּמַעַלָּה, וְהוּא  
מִצַּד הַכַּח אֲלֹקוֹ שִׁישׁ בְּכָל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל. וְזִ"ש אֱלֹקֵי נִשְׁמָה שֶׁנִּתְּנָה בִּי טְהוּרָה  
כֹּה גַם שְׁבִאֲמַת אֵינָה טְהוּרָה כִּי הִיא מְלוּכְלַכַת בְּהִרְהוּר וּמְח' אֲשֶׁר לֹא לְה'  
וְאֵיךְ אֲנִי אֲוֹמְרִים טְהוּרָה הִיא, אֲךְ דְּקָאֵי עַל כַּח אֱלֹקֵי אֲשֶׁר הוֹטְבַע בְּטַבַּע כָּל  
נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל לְהַתְּעוֹרֵר בְּתִשׁוּבָה אוֹ כָּל מָה שֶׁמִּתְּפַעֵל בְּמוֹחַ וּלְבָב אוֹ בְּמַעֲשֵׂה,  
הַכָּל הוּא מִצַּד בְּחִי רֹחַא דְשִׁבִיק בְּגוּה, וְזוֹהוּ עֵינֵי אִשׁ ה' שֶׁהוּא הַהִתְקַשְׁרוֹת  
וְהַתְּשׁוּקָה תְּמִידִי, וְאֵינִי פִּי אִשׁ לְשׁוֹן הַתְּלַהֲבוֹת לְפִי שְׁעָה, רַק פִּי הוּא עֵינֵי

וְהָיָה לָכֵם לְצִיצִית: מֵאֲמַר זֶה מִיּוֹסֵד עַל ד"ה זֶה מִשְׁנַת תַּקְס"ה נִדְפַס בְּסִידוּר שַׁעַר הַקִּישׁ פ',  
א. וּמִקְבִּילוֹ בְּלִקוּטֵי תוֹרָה שֶׁלַח מֵד, ג [וְרֹאֵה הַנְּסִמָּן בְּמֵרָאֵי מְקוּמוֹת לְשֶׁב]. מֵאֲמַרִי אֲדָה"א  
בְּמִדְבַר ח"ג ע' אִירֵס.  
לְהַעֲרִי שֶׁהִסִּידוּר (עַם ד"ח) נִדְפַס בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹנָה בְּקַאֲפוּסֵט בְּשַׁנַּת תַּקַּע"ו. וְשֶׁם לֹא  
נִדְפַס דְּרוֹשׁ זֶה וְנִיתוּסַף בְּהוֹצָאת בְּרִדִּיטְשׁוֹב בְּשַׁנַּת תַּקַּע"ח.  
וְהָיָה לָכֵם לְצִיצִית . . לְמַעַן תִּזְכְּרוּ . . אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם: שֶׁלַח טו, לט [בְּדִילוֹג], מ. מ.א.  
קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ . . יִכּוֹל כְּמוֹנֵי . . מִקְדוֹשְׁתְּכֶם: קְדוֹשִׁים יֵט, ב. וְיִקְרָא רַבָּא פְּכִיד, ט. רֹאֵה  
מֵאֲמַרִי אֲדָה"א בְּרֵאשִׁית ע' רכו. וְשִׁנֵּי. שְׁמוֹת ח"ב ע' תַּקְצַד.  
אֵין קְדוֹשׁ כְּהוּי: רֹאֵה לְעִיל ע' עה. וְשִׁנֵּי.  
בְּיוֹם הַהוּא תִּקְרָא לִי אִישִׁי: הוֹשַׁע ב, יח [בְּדִילוֹג וּבְהוֹסַפֵּת תִּיבַת "לִי" – רֹאֵה לְקַמֵּן ע'  
רַמְט. מֵאֲמַרִי אֲדָה"א בְּרֵאשִׁית ע' תַּקַּב. וְשִׁנֵּי. דְּבָרִים ח"ב ע' תַּקְכַּב. וְשִׁנֵּי].  
הַקְּב"ה נִקְי אִישׁ וְכִנְסִי נִקְי אִשָּׁה: רֹאֵה כְּמִדְבַר רַבָּא פִּיט, מֵד.  
לֹאֲת יִקְרָא אִשָּׁה: בְּרֵאשִׁית ב, כג.  
אִשָּׁה . . אִש . . ה': רֹאֵה זֶה־ר בְּרֵאשִׁית מֵת, ב. בִּיאֲוֵרֵי הַזֶּה־ר נח ז, ב. לְקַמֵּן ע' רטו.  
רֹחַא דְשִׁבִיק בְּגוּה: נִסְמָן לְעִיל ע' צט.  
עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ: יִשְׁעֵי לֵב, טו.  
אֱלֹקֵי נִשְׁמָה . . טְהוּרָה: בְּרִכּוֹת הַשַּׁחַר (מְבִרְכוֹת ס, ב). רֹאֵה גַם לְקַמֵּן ע' קַסֵּט. רב. ערב.

התקשרות התמידי ועצמיו של המקבל להמשפיע והוא כמשל אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, כמו"כ הוא בענין הנ"ל, כי שלשה שותפין באדם אב ואם ממשיכי נפש הטבעי ע"י תאוה גשמיו כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי, והקב"ה נותן בו נשמה שהוא ענין כח אלקי אשר הוטבע בכנ"י כמו טבע להתפעל מאלקו כו', ומאיש לוקחה זאת הוא בחי' אש יו"ד כמשי"ת.

**והנה** ארז"ל כשם שהנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, פי' כמו שהנשמה ממלא שהוא בחי' אש ה' כמו"כ הקב"ה ממלא כו', והוא מ"ש בהבראם וארז"ל בה' בראם, והוא ענין ה' מוצאות הפה ששרשם אות ה' לבד וה' הוא אתא קלילא דלית ב' מששא, כי כל האותיות נרגשים במבטא ואות ה' אינו נרגש במבטא כלל והוא ענין הבל הלב שרש כל האותיות כי בדיבור מתחלק לכמה אותיות עד אין שיעור אבל שרש כל האותיות הוא הבל א' לבד. וכמו"כ כתיב ואתה מחי' את כולם שהוא בחי' א"ת ה' שהוא ענין האותיות מא' ועד תי"ו ושרשם הוא בחי' ה' הבל א', כי כל הברואים הם מבחי' דבור העליון כמו בעשרה מאמרות נברא העולם וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו', כי לא דיבורו כדיבורינו שאין לו גוף ולא דמות הגוף אך מ"מ יובן בדרך דוגמא כמו הדיבור של אדם שהוא ענין ההתגלות לחוץ, כמו"כ דבר ה' הוא ענין ההשפעה להחיות עולמות בע"ג בכמה מיני התחלקות נק' בשם דיבור, ושרשם הוא בחי' הבל לב העליון כו'. וזהו שארז"ל והלא במאמר א' יכול להבראות שיש בזה ב' פי', הא' דקאי על בחי' חכמה והב' דקאי על הבל הלב כו' כנ"ל. ומ"ש המחדש בכל יום מע"ב שמחדשם מאין ליש בכל רגע כי אנו מאמינים שאין העולם עושה עצמו כמו שנראה השמים וכל צבאם וכל הברואים בודאי יש כח אלקי שברא אותם, ואנו רואים שינויים בכל

אין האשה כורתת ברית: ראה סנהדרין כב, ב. לקמן ע' קנו.  
שלשה שותפין באדם: ראה נדה לא, א. וראה גם לעיל ס"ע עז.

הן בעון חוללתי: תהלים נא, ז.

ומאיש . . . אש יו"ד: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכנויים מערכת אשה. לקמן ע' רטו.

כשם שהנשמה . . . כד הקב"ה: נסמן לעיל ע' לה.

בהבראם וארז"ל בה' בראם: בראשית ב, ד. ראה מנחות כט, ב. בראשית רבא פ"ב, ב.

וה' הוא אתא קלילא: ראה לקוטי תורה האזינו עד, ד, ״והה' הוא את קלילא דלית ב' מששא כמבואר באקדמות ע"ש. תורת חיים חיי שרה קכא, ג ובהערה 48.

ואתה מחי' את כולם: נחמ"י ט, ו. ראה שער היחוד והאמונה פ"ב.

בעשרה מאמרות . . . בדבר ה' שמים נעשו: אבות רפ"ה. תהלים לג, ו.

שארין לו גוף ולא דמות הגוף: ע"פ פיוט יגדל.

והלא במאמר א' יכול להבראות: אבות רפ"ה.

המחדש בכל יום מע"ב: ראה גם הנסמן לעיל ע' סז.

יום שאין יום א' דומה לחבירו, הרי נראה בחוש שמחדש את העולמות, הנה החידוש הוא באות ה' שהוא ענין הכל הלב שרש הדיבור כו'. וזהו לזאת יקרא אשה בחי' אש ה' דקאי על בחי' ממכ"ע כי מאיש לוקחה זאת הוא אש יו"ד בחי' סוכ"ע, והטעם שנק' אש יו"ד, כי יו"ד הוא בחי' חכמה. הענין הוא כי יש ב' בחי' בינה וחכמה, בחי' בינה הוא ענין ההשגה איך שמחי' מאין ליש בחי' ההסבר לבד אבל אינו כמו הראי', אבל בחי' חכמה הוא בחי' הראי' מהות הדבר שמחי' מאין ליש כי חכמה הוא כח מ"ה בחי' ביטול ולכן אוא"ס אינו שורה אלא בחכמה כי אוא"ס אינו שורה אלא על דבר הבטל כו'. וזהו לזאת יקרא אשה אש ה' הוא בחי' רוחא דשביק בגוה אשר כמו טבע להתפעל הן בהתעוררות תשובה והן במוח ולב ומעשה ע"י התבוננות, כי מאיש לוקחה זאת הוא בחי' אש יו"ד בחי' נקודת החכמה אשר יש בכל נפש מישאל. וכמו"כ יובן למעלה שבחי' ממכ"ע בחי' אש ה' מקבל מאיש אש יו"ד בחי' אוא"ס שבחכמה כו', ובחי' זאת מתחלקת לכמה פרטי', כי יש ראשי אלפי ישראל אשר עבודתם בקודש הוא בבחי' חכמה והשגה במוח ויש אשר עבודתם בלב ויש אשר עבודתם הוא בבחי' רגל לבד והוא בבחי' מעשה בפר"מ, ובבחי' מוח גופא יש כמה חילוקי מדרגות שזה נתפעל בעומק יותר, וכמו"כ בלב כמ"ש נודע בשערים בעלה לכל חד דפום מה דמשער בלבי' כי יש ת"ר אלפי ישראל ולכל א' יש השגה מיוחדת וענפי' המתפשטי' מהם, כי הת"ר אלף הם שרשי' כו' עד שנכללו' כולם נק' קומה שלימה והוא כמשל הטפה ממוח האב שנתהוה מזה הולד בציור רמ"ח איברים עד צפורני הרגל, כמו"כ הארת חכמה נמשך בחילוקי מדרגות לכל חד לפי דמשער בלבי' כו'. וכמו"כ במצות יש מצות שהם בבחי' יד כמ"ש חסד דרועא ימינא כו' ויש מצות אשר הם בבחי' ראש ויש אשר הם בבחי' רגל, כידוע מענין הגלגולים שיש בנשמה אשר ירדה בגוף לתקן איוו מצוה אשר בבחי' רגל או בבחי' דרועא ימינא כו' שהוא במצות

שאינ יום א' דומה לחבירו: נסמן לעיל ע' ק.

יו"ד . . חכמה: ראה זהר בראשית לא, א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תשסד ובהנסמן לשם.

חכמה הוא כח מ"ה: זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א, לד, א.

אוא"ס אינו שורה אלא בחכמה: ראה תניא פלי"ה בהגה. מאמרי אדה"א בראשית ע' כא. וש"נ. שמות ח"ב ע' תקנב. וש"נ.

נודע בשערים בעלה . . בלבי': משלי לא, כג. זהר וירא קג, רע"ב.

הת"ר אלפי ישראל הם שרשי': ראה תניא פלי"ז ובהנסמן במראי מקומות לשם. לקמן ע' קנה. רנב. רסב. רפ.

ישראל . . נק' קומה שלימה: ראה לקמן ע' רכז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תערה. וש"נ.

נביאים וכתובים ע' צו. וש"נ. קונטרסים ע' תז.

חסד דרועא ימינא: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

הגלגולים . . אותה המצוה שנוהר בה . . לתקן בחי' זאת: ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים תשי"ח ע' 240.

הצדקה והוא אותה המצוה שנוהר בה הרבה מחמת שכל ירידת הנשמה לגוף הוא לתקן דייקא בחי' זאת, וכמו"כ במל"ת כו'. והנה בכל זה יובן ענין לזאת יקרא אש ה' שהוא בחי' רוחא דשביק כו' ולמעלה הוא בחי' ממכ"ע וכמו"כ במצות כנ"ל, כי מאיש לוקחה זאת הוא בחי' אש יו"ד בחי' אא"ס אשר מאיר בחכמה שנק' בחי' איש בחי' סוכ"ע, והוא מ"ש המלך המרומם והמתנשא מימות עולם, שימות עולם נק' ההשפעה אשר בבחי' ממכ"ע והמתנשא הוא בחי' חכמה עילאה שהוא מרומם ומתנשא כו' כידוע.

**ועתה** צ"ל הטעם שנק' בשם אש יו"ד ואש ה'. הענין הוא כי הנה כתיב נר ה' נשמת אדם וכמו למשל הנר שיש בו ב' מיני אש והוא הנק' נהורא אוכמא ונהורא חורא שהוא אש השורף ואור המאיר, דהיינו האש הסמוך לפתילה הוא השורף ומכלה את הפתילה והוא אש השחור והאש אשר למעלה מאש זה הוא אור המאיר ואינו חם כ"כ כמו אש השורף כמ"ש בס' החקירה. וכמו"כ יובן בכנס"י כי הטעם שנק' כנס"י ע"ש כניסה וקיבוץ היינו שהם בחי' בית קיבול לאור אלקי וכמ"ש אחת היא יונתי כו', שאא"ס אשר בחכמה נק' אחד כמ"ש שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד כו' שהוא בחי' אחדות פשוט בתכלית הפשיטות, וכנס"י נק' אחת שהם מקבלים בנפשם בחי' אחד, נמצא שהוא בבחי' משפיע ומקבל לבד כו', וזהו בחי' אש ה' ואש יו"ד דהיינו כמו שנתקבל בנש"י נק' אש ה' שהוא בחי' אש השורף כו' מאחר שירדו בגופים כו', אבל בחי' אש יו"ד שהוא בחי' חכמה כו' הוא בחי' אור המאיר ואינו כ"כ בחמימות כי הוא בחי' עצמיות כידוע.

**והנה** כתיב אחת היא יונתי, ואיתא במדרש מפני מה נמשלו כנס"י ליונה, מה יונה אינה נזקקת [אלא] לבן זוגה כו' כך כנס"י כו'. הענין הוא כי בחי' נוק' בחי' מקבל טבעה להיות לה התקשרות למשפיע א' כמו האשה לבעלה עד"מ שאין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כו', משא"כ אם נעשית בחי' מקבל למשפיע אחר אינו נק' בשם נוק' כלל כי טבע הנוק' צריך להיות דייקא למשפיע א', והוא כי נשים דעתם קצרה להכיל שני משפיעים. או כמשל התלמיד שמקבל השפעת שכל מרבו צריך שיהי' התקשרותו דייקא

המלך המרומם והמתנשא מימות עולם: ע"פ ברכת יוצר.  
נר ה' נשמת אדם: משלי כ, כז.

נהורא אוכמא ונהורא חורא: ראה זהר בראשית נא, רע"א.

כנס"י ע"ש כניסה וקיבוץ: ראה גם תורה אור תצוה פד, ב. לקוטי תורה שיר השירים לת, ב. לקמן ע' רסח.

אחת היא יונתי: שיר השירים ו, ט. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקט. לקמן שם.  
שמע ישראל: ואתחנן ו, ד.

מפני מה נמשלו כנס"י ליונה... זוגה: ראה שיר השירים רבא פ"א טו, ב.

לאותו רבי המשפיע לו משא"כ אם יהי' לו התקשרות ג"כ לאחר לא יוכל לקבל היטב מזה הרב, כי מזה הוראה שאין התקשרותו להמשפיע הזה התקשרות חזקה מאחר שיוכל להיות לו התקשרות גם לאחר זולתו לכן לא יוכל להיות בחי' מקבל כו', משא"כ בחי' משפיע אינו מוכרח להשפיע דייקא לתלמיד א' כי יכול להשפיע לב' מקבלים וכמ"ש כי תהיינה לאיש שתי נשים כו'. והנה ככל המשל וככל הדמיון הזה יובן ג"כ בכנס"י שנק' בשם יונתי כמו היונה שאינה נזקקת אלא לבן זוגה. והענין הוא מה שיש בנש"י בחי' לב א' לאביו שבשמים וכמו שאמרו השבטים ליעקב כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בליבינו אלא אחד, וכמו"כ בכל נפש מישראל בחי' לב א' כו' להשליך מנגד כל רצונות זרות ותאוות גשמיו אשר לא לה' המה והוא בחי' אחת שמקבלים בנפשם בחי' אחד, והוא מ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, כי זונה נק' נפקת ברא היינו שיש לה התקשרות ג"כ עם איש אחר בלעדי אישה. וכמו"כ בעבודת ה' שאם יש לו אהבה ורצון זר בעסקי העולם בפרנסה ובתאוות כו' אזי נק' בשם זונה, הגם שיהי' לו ג"כ התקשרות באיזה עת מן העתים לאביו שבשמים לא יוכל להיות בחי' אשה אש ה' לקבל מאיש אש יו"ד כו', וכמ"ש כי קצר המצע מהשתרע להשתרר עליו שני רעים כא' להיות בחי' מקבל מאיש כמ"ש כי בועליך עושיך כו', וג"כ מההיפוך כמ"ש בעלונו אדונים זולתיך כו'. והגם שכתוב ואספת דגנך הרי שהותרה עסק הפרנסה, הוא ע"ד מארז"ל עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי שאין הפי' קבע ועראי ללמוד הרבה ולעסוק מעט שממ"נ או העסק מעט ג"כ אסור או ההכרח מותר לפי שיצטרך עת כו', רק ענין קבע ועראי הוא ענין חמימות וקרירות דהיינו שתורתך קבע הוא שיהא עיקר התקשרות באלקות ומה שמוכרח לעסוק בפרנסה יהי' דרך קרירות כאלו כפאו ולא יהי' בבחי' חמימות ורשפי אש. וז"ש

כי תהיינה לאיש שתי נשים: תצא כא, טו.

לב א' לאביו שבשמים: ברכת נו, א.

כשם שאין בלבך: נסמן לעיל ע' קד.

ולא תתורו: שלח טו, לט.

זונה נק' נפקת ברא: וישב לח, טו וכתרגום אונקלוס ויונתן שם (וראה גם תרגומים לוישלח לד, לא). לקוטי תורה להאריז"ל שם. מאורי אור מערכת זונה סכ"ג.

אהבה . . בעסקי העולם . . נק' בשם זונה: ראה אור התורה לך כרך ד ע' תשכג: אך קצת

צ"ע . . תענוג היתר יהי' נק' זונה.

כי קצר המצע . . רעים: ישעי' כח, ב. ראה יומא ט, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ס"ע יט

ואילך. דברים ח"א ע' קלז.

כי בועליך עושיך . . בעלונו אדונים זולתיך: ישעי' נד, ה. כו, יג.

ואספת דגנך: עקב יא, יד.

עשה תורתך קבע: ראה רמב"ם הל' תלמוד תורה פ"ג, ה"ז.

כאלו כפאו: ראה נדרים כ, ב.

ולא תתורו אחרי לבבכם, כי יסוד האש הוא בלב כו', כי ה' יראה ללבב דייקא כו'.

**והנה** כשיהיו בבחי' ולא תתורו אחרי לבבכם כו' רק לב א' לאביו שבשמים שהוא בחי' אחת ואחד הנ"ל, אזי למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי כו' שיהיו אתם הבחי' משפיעים, כי בעולם הפירוד א"א למקבל להיות משפיע אבל בעולם היחוד יכול להיות בחי' מקבל ג"כ משפיע כי מאחר שמקבלים בנפשם ג"כ בחי' אחד הרי הם בחי' משפיע. הענין הוא כי ע"י מצות שמקיימים בניי משפיעים אור ושפע לכל העולמות, לבד מה שממשיכים בחי' אלקו' על נפשם כמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כו', אלא אף זו שממשיכים שפע אלקו' לכל העולמות וכל היחודי' עליונים כולם נעשו ע"י המצות שבניי מקיימים, וזהו למען תזכרו שתהיו אתם בחי' זכרים המשפיעים גילוי החכמה לכל העולמות כו' כמ"ש אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו שבחי' מל' שהוא בחי' נוק' בחי' מקבל נעשה בחי' משפיע בכ"ע כו'.

**והייתם** קדושים לאלקיכם, הנה קדוש הוא ענין המשכה בבחי' שערות כמ"ש קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו כו' כי שערות הם מפסולת הדמים ולכן כתיב גבי לוי' והעבירו תער על כל בשרם, מפני שהוא פסולת ומותרות, ובמקום שאין שייך שם בחי' מותרות ופסולת כמו נזיר וכהן שהשערות שלו אינם בחי' פסולת, וכמו"כ יובן למעלה במקום שאין שייך לומר בחי' מותרות כו', ענין שערות הוא השפעה בדילוג הערך. הענין הוא כי קדוש הוא בחי' מובדל שאינו בערך השפעה וכדי שיתהוה מאתן השפעה א"א כ"א בבחי' דילוג, כי השתלשלות העולמות הוא עלה ועלול שהעלול בערך עילתו והוא כמשל הנותן מתנה לחבירו שחבירו הוא בערכו ויודע מאין באה לו ההשפעה, ובחי' דילוג הוא כמשל המוצא מציאה שאינו יודע מאין היא, וכמו"כ יובן למעלה בחי' שערות שהוא ההשפעה אלקי' אשר באה בדילוג

יסודי האש הוא בלב: ראה תניא פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' שצ. וש"נ.

ה' יראה ללבב: שמואל"א טז, ז.

אלה המצות . . וחי בהם: נסמן לעיל ע' כ.

למען תזכרו . . זכרים: ראה גם מדרש שמואל פ"ב (עה"פ א, יא) וזכרתי בזכרים. מאמרים

שנסמנו בריש המאמר כאן.

אמת ואמונה כל זאת: ברכת אמת ואמונה (תפלת ערבית). ראה מאמרי אדה"א נביאים

וכתובים ע' כג. וש"נ.

קדוש יהי' גדל פרע: נשא ו, ה. ראה גם לקמן ע' קסה.

שערות הם מפסולת הדמים: ראה גם מאמרי אדה"א תקס"ב ח"א ע' ר"י. תקס"ד ס"ע ל.

מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקלא.

והעבירו תער על כל בשרם: בהעלותך ח, ז.

קדוש הוא בחי' מובדל: תניא פמ"ז (ע' טו).

הערך עד שלא נודע כלל להמקבל מי הוא המשפיע כי אינו בערכו ודוגמתו כלל. והענין הוא כי המצות הם רצונו ית', וכמו שהוא א"ס כך רצונו א"ס ונק' תרי"ג ארחי' דגלגלתא כו' ומה שנתלבשו בגשמיות כמו ענין הנחת טלית ותפילין כו' זהו הנק' בשם דילוג הערך ממהות למהות שע"י עשיית המצוה בגשמיות ממשיכים בחי' תרי"ג ארחי' כו' בחי' כתר כו', וגם לא זו בלבד אלא אף זו שממשיכי' בחי' המקור של תרי"ג ארחי' והוא הנק' בחי' רצון לרצון, וזהו והייתם קדושים לאלקיכם, שהוא בתנאי אחר שיהי' הבחי' דלעיל מיני' ברישא דקרא וראיתם אותו כו'. והענין יוכן עד"מ אדם קודם שנכנס בהיכל המלך אוי הביטול הוא מחמת פחיתת עצמו, שהרי אינו רואה את עצם המל' שיהי' הביטול מחמת המלך רק הביטול הוא מחמת שמתבונן בפחיתת עצמו ורחוק ערכו, אבל אם בא אל המלך ורואה את המלך עצמו הביטול הוא מצד המל' ולא מחמת פחיתת עצמו. וכמו"כ יוכן בעבודת ה' שיש ב' בחי', יראה תתאה ויראה עילאה, יראה תתאה הוא מחמת פחיתת עצמו שמתבונן איך שרחוק מאד מאלקות בתכלית הריחוק, ויראה עילאה הוא יראה הרוממות שהוא מצד אלקות. וזהו מארו"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, כי התפלה הוא קרבת אלקים בחי' ראי' וכובד ראש שלפני התפלה הוא הביטול שמחמת פחיתת עצמו כו' כנ"ל. ובזה יוכן ענין וראיתם אותו דקאי על תכלת וארו"ל ים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד בחי' מל' והוא בחי' יראה תתאה קעומ"ש כו'. וזהו שאמר הכתוב שאם יהי' וראיתם אותו בחי' קעומ"ש, וזכרתם את כל מצות ה' ולא תתורו אחרי לבבכם שהוא בחי' לב א' לאביו שבשמים, ואזי והייתם קדושים שתמשיכו בחי' קדושה עצמי' בכחי' אלקי' שהוא קבלת עול לבד כו' כנ"ל וד"ל.

**אני** ה' אלקיכם אשר הוצאתי מארץ מצרים אני ה' אלקיכם, הענין הוא כי יש התעוררו' מלמעלה אשר הוא מחמת אתעדל"ת, כי אתעדל"ת מעורר אתעדל"ע כמ"ש אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף כו', ויש התעוררות אשר נעשה מלמעלה בלי אתעדל"ת כלל, ובאתעדל"ע גופא אשר מצד עצמו יש בזה ב' בחי', הא' הוא להעלות מ"נ מלמטה, ויש אתעדל"ע היותר נעלה אשר אינו מעורר כלל למטה. והנה בשעת יצי"מ כתיב עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה כו' שהי' הגילוי ממדרגה גבוה שהוא בחי' אתעדל"ע אשר

תרי"ג ארחי' דגלגלתא: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א. קלו, א.

אין עומדין להתפלל: ברכות ל, ב.

וראיתם אותו דקאי על תכלת: ראה רקאנטי כאן. ראה זהר תרומה קנב, ב.

ים דומה לרקיע: סוטה יז, א.

אתעדל"ת מעורר אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' ס.

אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.

עד שנגלה עליהם: הגדה של פסח פיסקא „מצה זו“.

כעת שאינו מעורר בתשובה למטה כי הוא למעלה במדרגה כו'. והענין הוא כי האתעדל"ע זאת אם הי' בגילוי למטה הי' הדבר מוחלט כמו ענין יצ"מ שהי' הגילוי מ"ה בכבודו כו' שהוא ענין יציאה לחלוטין משא"כ בחי' האתעדל"ע המעורר אתעדל"ת שהוא מ"ש כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר, שענין הקול הוא הב"ק שמכרזת שובו כו', ובאירי העולם נתגשם עד שעוף השמים מוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר, פי' יגיד הוא לשון המשכה שממשיך את הקול להעיר לבות בנ"א כו', בחי' זאת אינו אלא לפי שעה אבל אחר זמן נופל באותו התקשרות זר עצמו, משא"כ בחי' גילוי אתעדל"ע הבי' הוא יציאה לחלוטין דהיינו שנעתק לגמרי מאותו ההתקשרות שמקושר ברע. וזהו ענין ב"פ אני ה' אלקיכם, שבחי' אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי הוא האתעדל"ע הגבוה מבחי' כח המעלה מ"נ אשר אינו כעת בגילוי, ואני ה' אלקיכם הבי' הוא אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת והוא כדוגמת אבות הן המרכבה, וידוע הפלוגתא בגמרא חד אמר תמו זכות וח"א לא תמו כו' היינו מצד עצמם הרי הם בחי' בע"ג אבל בחי' חג"ת דועיר אשר לשם הם בחי' מרכבה, בחי' זו לא תמו, כי הוא בחי' אלקות בחי' א"ס. וכמו"כ בבחי' אתעדל"ע יובן ג"כ שבחי' ב"ק מכרזת כו' הוא בחי' בע"ג ואינו רק לפי שעה, אבל בחי' הבי' הוא בחי' א"ס והוא הבחי' שיהי' לעתיד, ומי הוא הגורם שיומשך בחי' אני ה' אלקיכם הראשון הוא ע"י אני ה' אלקיכם הבי', אשר כעת שהוא הב"ק כו' עיי' יהי' לעתיד הגילוי אתעדל"ע הראשון שהוא לחלוטין, וכמ"ש והתקדשתם והייתם קדושים, אדם מקדש עצמו מעט שאינו רק לפי שעה מקדשין אותו הרבה כו' כי ירידה צורך עלי' כו', וכמ"ש מלכותי מלכות עלם דלא תשתני כו' הי' ימלוך לעולם ועד כו' וד"ל. וז"ש יחינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו, יחינו מיומים הוא אתעדל"ע אשר כעת שאינו מעורר אלא לפי שעה, וביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו . . . שיהי' הגילוי מבחי' פנימי ועצמי' אשר לא ישתנה ולא [י]פ[חות] כו' [וד"ל].

כי עוף השמים . . דבר: קהלת י, כ.  
 הב"ק שמכרזת שובו: נסמן לעיל ע' ק.  
 יגיד הוא לשון המשכה: ראה גם מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' שט. וש"נ.  
 אבות הן המרכבה: בראשית רבא פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רטו.  
 וש"נ. תורת חיים נח מט, ד ובהערה 42.  
 תמו . . לא תמו: שבת נה, א. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' עח. וש"נ. שמות ח"ב ע' שמג. וש"נ. לקמן ע' רפח.  
 והתקדשתם . . אדם מקדש עצמו מעט: שמיני יא, מד. קדושים כ, ז. יומא לט, א.  
 מלכותי מלכות עלם דלא תשתני: נסמן לעיל ע' קיז.  
 הי' ימלוך לעולם ועד: בשלח טו, יח.  
 יחינו מיומים: הושע ו, ב.



בעד"ה, פ' קרח תקע"ז לפ"ק

**ויקח** קרח בן יצהר כו', הנה ארז"ל למה נסמכה פ' קרח לפ' ציצית כי קרח שאל למשה טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה מן הציצית, וצ"ל השייכות למחלוקת קרח טלית שכולה תכלת, וארז"ל כל מחלוקת שהיא לש"ש סופה להתקיים זו מחלוקת ב"ש ובי"ה וכל מחלוקת שאינה לש"ש כו' זו מחלוקת קרח ועדתו, וצ"ל שרש ענין מחלוקת קרח ועדתו ועיקר מחלוקתו הי' על אהרן כה"ג ולא על משה רק בשביל שחלק על אהרן חלק ג"כ על משה, אבל עיקר המחלוקת הי' על אהרן כה"ג, כי בלויים כתיב והעבירו תער על כל בשרם ובכהנים כתיב ופאת זקנם לא יגלחו, זו היתה עיקר הקנאה שלו שהוא על דיקנא דאהרן כהנא רבא כמ"ש זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו כו'. להבין כל הנ"ל צריך להקדים ענין מצות טלית גדול שלובשין קודם התפלה הוא בחי' מקיף הכולל כל הבחי' אשר בתפלה, כי בתפלה יש ד' בחי', עד ב"ש בחי' א', ומב"ש עד יוצר אור, ומיוצר אור עד ק"ש וש"ע כו', הכל הוא ע"י לבישת טלית שקודם התפלה שהמשיך עליו בחי' אור מקיף ואח"כ בתפלה יוצא מהעולם לגילוי, כי טלית הוא פריסו דמלכא והוא ענין ל"ב חוטין דציצית הנמשכים מהטלית בחי' ל"ב נתיבות החכמה, ונחלק לשנים שהוא ב' ציצית מלפניו נגד רמ"ח מ"ע וב' ציצית לאחוריו ה[וא] נגד שס"ה ל"ת גירוש הרע בחי' סו"מ וע"ט הכל נעשה ע"י טלית כו'.

ויקח קרח: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רכב (הנחת כ"ק אדה"א). לקוטי תורה קרח נב, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' א'רצא. וש"נ.  
ויקח קרח . . למה נסמכה פ' קרח: קרח טז, א. ראה במדבר רבא פ"ח, ג. תנחומא קרח ב. כל מחלוקת שהיא לש"ש: ראה אבות פ"ה, מ"ז.  
מחלוקת ב"ש ובי"ה: וכ"ה בספר המאמרים תקס"ב כאן ע' רכה. מאמרי אדה"א במדבר כאן ע' אישכה. וראה ברטנורה שם. לקוטי תורה כאן נד סע"ב ואילך.  
והעבירו תער . . פאת זקנם לא יגלחו: בהעלותך ח, ז. אמור כא, ה [ושם: ופאת].  
עיקר הקנאה . . על דיקנא דאהרן: במאמרי אדה"א כאן בזהר. בספר המאמרים תקס"ב כאן ובלקוטי תורה כאן נד, ד ובכהאריז"ל. ובאור התורה כאן ע' תרסד מוסיף וכ"מ ג"כ במדרש – במדבר רבא פ"ח, ד.  
זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו: תהלים קלג, ב.  
בתפלה יש ד' בחי': ראה גם לקמן ע' רכב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תו ואילך. וש"נ.  
נביאים וכתובים ע' שמב. דרושי חתונה ח"ב ע' תרטו.  
טלית הוא פריסו דמלכא: ראה זהר (סבא) משפטים צז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב לע' תרמא. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' אירפ לע' א'מד.  
ל"ב חוטין . . ל"ב נתיבות החכמה: ראה מאמרי אדה"א פרשיות תורה ח"ב ע' תקטז ובהנסמן לשם.  
ל"ב נתיבות החכמה: ראה ספר יצירה פ"א, מ"א. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' ג.

**ולהבין** ענין הטלית שהוא בחי' מקיף כו' צ"ל ענין הידוע שיש ב' בחי' ממכ"ע וסוכ"ע כמ"ש נוטה שמים כיריעה כו', ויובן עד"מ מבשרי הגם שאין לו גוף ולא דמות הגוף אך כתי' בצלם אלקי' עשה את האדם ולכן מאדם התחתון יובן ג"כ ע"ד משל ודמיון למעלה, והוא מה שאנו רואים התחלקות החיות בכל אבר כמ"ש כי הדם הוא הנפש, שחיות הנפש הוא כדם ונתפשט בכל אבר לפי מזגו ותכונתו, כמו כח הראי' בעין וכח המח' במוח וכח ההילוך ב[רגל] והוא הנק' בחי' ממלא שהוא בחי' התחלקות החיות לפרטי' שא"א שישתנה ויהי' מח' ברגל וכח ההילוך במוח, וראי' לדבר שהרי אם יש קלקול ברגל לא נתקלקל כח המחשבה אבל אם יש קלקול במוח אזי נתקלקל המחשבה כו', והטעם הוא מפני שהמוח דייקא הוא חומר לצורת המח' ולא הרגל. והנה אנו רואים שיש בחי' מח' גם ברגל. וראי' לדבר מאיברים נשמעות לרצונו ומחשבתו אשר במוח שהרי מיד כשיחשוב במחשבתו לילך ברגליו אזי תיכף הולכים הרגלים נמצא שיש בחי' מח' ברגל ג"כ, שאם הי' בא בדרך המשכה מן המח' אשר במוח עד הרגל הי' צריך להיות שיהוי זמן ובאמת אנו רואים שתיכף כשרוצה במחשבתו אזי מיד הולך כו' מוכרח להיות שיש בחי' מח' ברגל. וכן יש גידי הרגל במוח כידוע, וממילא נשתמע מזה כמו"כ על כל האיברים שיש בהם בחי' התכללות והוא הנק' בחי' סובב של הנפש ונק' בשם חיי רוחני, כי חלק הנפש אשר בגוף שיש בזה התחלקות בכל אבר לפי מזגו כו' זה נק' בשם חיי גשמי' וכמו שהכוחות האלו כלולים בנפש עדיין קודם בואה לגוף נק' בשם חיי רוחני, כי בנפש עצמה יש ג"כ כל הכוחות כח הראי' וכח הדיבור כמו שתי רוחות מספרות וכח ההילוך ילכו מחיל כו', אך שהם רוחני' ואינם בבחי' התחלקות כלל כו', ולכן גם אחר ירידת הנפש בגוף לגבי הארת בחי' זו שוה ראש ורגל והוא שמאיר בעולם, כי חיות הנפש אשר בגוף שמתחלק כו' נק' בשם גילוי החיות שהאיברים חיים ממנו וההארה אשר מאיר מבחי' סובב הכוללם יחד נק' בשם העולם. וכמו"כ יובן למעלה ענין ממכ"ע וסוכ"ע, כי פעם כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא בהשוואה א' ופעם כתיב מלא כה"כ ות"א זיו יקרי', כי מה שאנו רואים התחלקות לפרטי' כמו עולם הכריאה ועולם היצי' נק' זה בשם ממלא והוא כמשל חיו' הנפש אשר בגוף

ממכ"ע וסוכ"ע: זהר (רעיא מהימנא) פינחס רכה, א.

נוטה שמים כיריעה . . . שאין לו גוף: תהלים קצ, ב. ע"ד פיוט יגדל.

בצלם אלקי' עשה את האדם: נח ט, ו.

כי הדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

שתי רוחות מספרות . . . ילכו מחיל: ברכות יח, ב. תהלים פד, ח. ראה גם מאמרי אדה"א

נביאים וכתובים ע' תקיז.

את השמים ואת הארץ אני מלא: ירמ" כג, כד.

מלא כה"כ ות"א זיו יקרי': ישעי' ו, ג ובתרגום יונתן שם. ראה גם בשם הת"א – מאמרי

אדה"א נביאים וכתובים ע' תיג. וש"נ.

הנ"ל והוא מ"ש מכה"כ. אך הנה כתיב מסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו, וכמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה, והוא מה שאנו רואים שינויים בכל הבחי' דצח"מ כמו במדבר שיש בנ"א דרכם צלחה לפי שעה ואח"כ נופלים כמו מי יעני ומי יעשר, וכן בדומם כתיב כי ההרים ימושו, וכן בצומח שפעם צומח של מין זה מצליח ופעם זולתו כו' וארו"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה, נמצא שיש שינויים בהמזלות והמזלות מקבלים מלמעלה, נמצא שבבחי' גבוה על גבוה יש שינויים כמ"ש על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה כו', והוא מצד רצונו הפשוט שבעצמו אי"ס כו' נמצא שבבחי' עשי' ג"כ יש הארת סוכ"ע ואפי' בשאול תחתית יש ג"כ בחי' רצון הנ"ל כמ"ש אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך והוא הפקודה וציווי כמה יהי בגיהנם שהוא כפי מה שרוצה ברצונו, נמצא שגם שם יש בחי' רצון, והוא כנ"ל שבבחי' הגילוי הרי נשתלשל בהשתלשלות רבות עד שנעשה בחי' גיהנם כו', אך הארת הסובב הוא שיהיה גם בשאול תחתית והוא כנ"ל במשל איברים נשמעות לרצונו כו'. והנה כל זה הוא בחי' סובב אשר מאיר בממלא, אך כתי' המלך המרום לבדו והמתנשא מימות עולם, שהוא מתנשא לגמרי ואינו מאיר כלל בבחי' ממלא כו'. וכמו"כ בנשיי שיש בזה חילוקי מדרגות כמו שיש שמתפעל במוח וזולתו בלב וזולתו במעשה, וכמו"כ בכלל בכל דור יש ראשי אלפי ישראל אשר השגתם כמוח כו', וכמו"כ בכללו' נשיי דורו של משה הוא דור דעה כו' ודורות כעת הוא הנק' בחי' רגל עקבי דמשיחא. והנה כל א' מישראל אומר כי אתה אבינו, גם שברא כרעא דאבוה לבד.

**והנה** ב' בחי' אלו יובן ג"כ בתענוג אלקי שהוא ג"ע התחתון וג"ע העליון, ויובן הענין יותר מתענוג שבעבודת ה' באדם למטה. הענין הוא דידוע שע"י שמחה של מצוה בלא כונה שאינו יודע המכוון מהמצוה רק השמחה היא מצד אלקו' שאמר ונעשה רצונו כמו שגם קל שבקלים יש לו שמחה של מצוה שאינו עפ"י טבע להיות שמח מהנחת תפילין וכדומה, רק השמחה היא מצד

מסדר את הכוכבים: ע"פ תפלת ערבית (ברכת ק"ש).

כל אשר חפץ ה' עשה: תהלים קלה, ו.

מי יעני ומי יעשר . . כי ההרים ימושו: פיוט ונתנה תוקף. ישעי' נד, י.

אין לך עשב מלמטה: נסמן לעיל ע' סז.

על צבא המרום במרום: ישעי' כד, כא.

אם אסק שמים: תהלים קלט, ח.

המלך המרום לבדו: ברכת יוצר (בדילוג).

דורו של משה הוא דור דעה: ראה זהר בשלח סב, כ. פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות

פ"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' עו. וש"נ.

כי אתה אבינו . . שברא כרעא דאבוה: ישעי' סג, טז. נסמן לעיל ע' קנא.

שמחה של מצוה בלא כונה . . ג"ע התחתון . . כוונת המצוה . . ג"ע העליון: ראה אגרת

הקדש סכ"ט (קנ, ב). מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקח. וש"נ.

אלקו' שיש לו שמחה ותענוג מקיום דבר ה', עי"ז נעשה ג"ע התחתון והוא הנק' ג"ע הארץ כו', ועי"ז כוונת המצוה שעושה המצוה בבחי' פנימי' כי הוא יודע המכוון ושרש המצוה למעלה, או כמו התפעלות התענוג באלקות עי"ז התבוננות במוח עי"ז נעשה ג"ע העליון. והנה כ"ז נק' בחי' ממכ"ע שיש בזה חילוקי מדרגות ג"ע התחתון וג"ע העליון, ויש בחי' תענוג הנק' שעשועי המלך בעצמותו שהוא בחי' מקור כל התענוגי' כמ"ש כי עמך מקור חיים כו', כמ"כ יש מקור כל התענוגים אשר אינו מאיר לא בג"ע התחתון ולא בג"ע העליון והוא מאיר בהעלם בתוך נש"י עי"ז מעשה המצות, והוא מ"ש אין ערוך לך ה' אלקינו בעוה"ז ואין זולתך מלכינו לחיי העוה"ב אפס בלתיך כו', שפרט כאן ד' בחי' העוה"ז נברא בה' הוא בחי' ג"ע התחתון, וחיי העוה"ב הוא בחי' ג"ע העליון כו', אין ערוך לך הוא לגבי שעשוע המלך בעצמותו בחי' תענוג הפשוט כו'. והנה ארז"ל לפום צערא אגרא כמו עד"מ מי שצריך ליכנס להיכל המלך ושם יתענג ברב טוב א"א לזכות לו להתענוג. כ"א הצער אשר בתחלה מהעדר הכניסה זמן רב, כמ"כ יובן בעבודת ה' שא"א לו להתענג בתענוג אלקי בתפלה כ"א עי"ז המרירות שקודם התפלה ו. . . מרירות היפך העונג כידוע. וכמ"כ כל נשמה כשצריך להיות לה עלי' ממדרגה למדרגה צריכה לטבול בנהר דינור כמ"ש נהר דינור נגיד ונפיק מן קדמוהי כו' וכל הצער הוא כדאי לגבי התענוג כו'. והנה כל התענוג הזה אין ערוך לגבי התענוג הפשוט שעשוע המלך כו' הנ"ל, וזה נמשך דייקא לנש"י כנ"ל. והנה ככל הנ"ל יובן ענין הטלית שכל מה שנמשך בתפלה בכל הדי' בחי' להתפעל בתענוג כמארז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום שהוא הללוי' ופסד"ז שהוא סיפור שבחו של מקום שע"ז יתפעל לב האדם או שמע ישראל כו' ואפי' בחי' התעוררות תשובה שהוא עד ב"ש, הכל הוא תלוי עי"ז לבישת הטלית שהמשיך עליו בחי' אור מקיף כו'.

**ועתה** י"ל ענין שאלת קרח טלית שכולה תכלת. הענין הוא כי עיקר הקנאה שלו היתה על דיקנא דאהרן כהנא רבא כמ"ש זקן אהרן שירד עי"פ מדותיו כו'. הענין הוא כי אהרן הוא בחי' אה"ר, והענין יובן עפ"י מ"ש

שעשועי המלך בעצמותו: נסמן לעיל ע' קיב.

כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.

אין ערוך לך: ברכת יוצר.

העוה"ז נברא בה': מנחות כט, ב.

לפום צערא אגרא: אבות ספ"ה. ולפי גי' אדה"ז בסידורו מ"א.

לטבול בנהר דינור: ראה זהר מקץ רא, א. ויקהל ריא, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע'

תתכא"ב. וש"ג. תורת חיים בראשית לג, ד ובהערה 10.

נהר דינור נגיד: דניאל ז, י.

לעולם יסדר אדם שבחו של מקום: עבודה זרה ז, סע"ב.

בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון, וענין לשון השיב נופל אלא על דבר אשר לא יוכל לשוב מעצמו, הענין הוא כי אהרן הוא המעלה נש"י גם אותן נשמות הנדח"י, והטעם הוא מפני שבמישור הלך אתי שאהרן הוא קו האמצעי וקו האמצעי עולה עד הכתר כי בכח"י קוין יש קו ימין וקו שמאל ובח"י ימין מקרבת לנשמות הראויים לקירוב ונשמות הנדחים אזי שמאל דוחה, אבל אהרן הוא המעלה הנשמות האלו וכמ"ש בהעלותך את הנרות, והתורה היא נצח"י כו' שאהרן מעלה את כל הנשמות אל מול פני המנורה הוא בח"י קו האמצעי העולה עד פנימ"י הכתר בח"י ר"ר, וכמ"ש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח שגם נשמות הנדחים יתעוררו בתשובה, וגם זאת נעשה ע"י אהרן שהוא מ"ש ואהבת שיהא ש"ש מתאהב, כי אפשר להיות גם שמתבונן באיזה התבוננו' אלקו' אבל הענין רחוק ממנו, או כמו הקיום מצות מעשיות שענינם הוא המשכת גילוי אלקות אבל אינו פועל בו להיות אצלו בכח"י חיות (בל"א עש איז ניט צו גיקלעפט דער ענין צו אים) וע"י המשכת בח"י אהבה רבה אזי ש"ש מתאהב כו', כי אהרן כ"ג הוא בח"י רב חסד כו' וד"ל.

**וענין** זקן אהרן כו', יובן ע"פ מ"ש קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו כו' כי השערות הם בח"י מותרות ופסולת, ובקדושה שאין שם בח"י פסולת השערות הוא בח"י השפעה בדילוג כי מאחר שהוא קדוש ומובדל א"א להיות ממנו המשכה בקירוב הערך רק ההשפעה היא בבח"י דילוג הערך, והיא הנותנת מאחר שהוא השפעה אשר בדילוג הערך מצד שא"א להיות השפעה בקירוב כי אין ערוך כו' לכן בכחם להגביה גם נשמות הנדחים, כי ההשפעה אשר בקירוב הערך יכול להיות מניעה מצד המקבל אבל ההשפעה כזאת מאיר עד מקום היותר נמוך שהוא נשמות הנדחים לגמרי, כמו למשל אור גדול שמאיר גם במקום חושך ואפילה, והוא ענין ל"ב חוטין דציצית הנמשכים מהטלית, ונק'

---

בשלום ובמישור הלך אתי: מלאכי ב, ו.  
 שאהרן הוא קו האמצעי: במאמרי אדה"א כאן (ע' אישכ) אהרן שהי' משבט לוי שהוא נקו האמצעי.  
 וקו האמצעי עולה עד הכתר: נסמן לעיל ע' קמ.  
 ימין מקרבת . . שמאל דוחה: סוטה מז, א.  
 בהעלותך את הנרות . . אל מול פני המנורה: בהעלותך ח, ב.  
 והתורה היא נצח"י: נסמן לעיל ע' פב.  
 וחשב מחשבות לבלתי ידח: שמואל ב יד, יד. ראה גם לקמן ע' קצו.  
 ואהבת שיהא ש"ש מתאהב: ואתחנן ו, ה. יומא פו, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שני. וש"נ. דברים ח"א ע' קלה וש"נ.  
 אהרן כ"ג . . רב חסד: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תצ. וש"נ. במדבר כאן ע' אישיט. וש"נ.  
 קדוש יהי' גדל פרע: נשא ו, ה. ראה גם לעיל ע' קנח.

ל"ב נתיבות שענין הנתיב הוא הדרך אשר אין ידוע לכל כו' והוא בחי' השפעה מאין כו'. וכמו"כ המצות נק' ארחות הוי' שהוא ג"כ המשכה בבחי' שערות בחי' דילוג הערך, כי שרש המצות הוא ברצה"ע וכמו שהוא א"ס כך רצונו א"ס כי הוא ורצונו אחד כו', ונתלכשו בעניני' גשמי' כו' כידוע. וזהו ענין זקן אהרן שיורד ע"פ מדותיו שהוא בחי' ההמשכה אשר בבחי' שערות שיורד עפ"י מדותיו שהוא לכל נשמה בפרט לפי הצריך לה הן להתעורר בתשובה והן שיהא ש"ש מתאהב כו' כנ"ל. [ושאלת] קרח הי' טלית שכולה תכלת כו' כי קרח רצה שיהי' גירוש הרע מצד שרשו בבחי' גבו' כמ"ש וראיתם אותו לשון יחיד דקאי על תכלת וארז"ל ים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד בחי' כורסיא דדינא, וכמ"ש בזהר תכלת דאכיל ושצי כו', שע"י תכלת יהי' וזכרתם את כל מצות ה' שהוא מ"ע בחי' המשכות גילוי אלקות, וגם ולא תתורו שהוא מל"ת לסור מרע. וכמו"כ הי' בקשת קרח שיהי' כל הבחי' אשר נעשה ע"י אהרן יהי' ע"י דייקא בחי' גבו' כמשי"ת, אך באמת שגה ברואה. הענין הוא כי הנה כתיב דרך רשעים [כאפילה לא ידעו במה יכשלו, כי כמו שיש בקדושה המשכה אשר בבחי' שערות להתעורר בתשובה גם נשמות הנדחים אשר אין בהם כח מצד עצמם להתעורר בתשובה בחי' עומק טוב כו', כמו"כ יש זלערוז עומק רע. כי יש ב' מיני רע, הא' הוא אשר מצד הדעת ויש רע אשר למעלה מן הדעת, וזהו לא ידעו כו' שנק' עומק רע המשפיע לו כל מיני רע, וכמארז"ל עבירות שהאדם דש בעקביו שהוא למטה מן הדעת, כמו"כ יש בחי' למעלה מן הדעת. והנה ע"י אהרן שהוא אה"ר אזי הוא מאיר גם במקום אפילה זאת] כנ"ל, וקרח רצה שיהי' זאת ע"י שרשו בחי' גבו'.

**והענין יובן עפ"י מ"ש בספרי המוסר שיש ב' בחי' יראה, יראה תתאה ויראה עילאה, שהוא יראת הרוממות ויראת העונש, ולכאורה אינו מובן שבשלמא יראת הרוממות הוא מצד אלקות שהוא השגתו בגדולת המלך,**

שענין הנתיב הוא: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' ד ואילך.

המצות נק' ארחות הוי': תהלים כה, י. ראה ביאורי הזהר וישלח יט, ב ואילך. הגסמן

במאמרי אדה"א קונטרסים ע' שכד.

הוא ורצונו אחד: ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רסו. וש"נ.

וראיתם אותו . . תכלת: ראה זהר תרומה קנב, ב.

ים דומה לרקיע: סוטה יז, א.

תכלת דאכיל ושצי . . וזכרתם . . ולא תתורו: ראה זהר בראשית נא, א. שלח טו, לט.

דרך רשעים כאפילה: משלי ד, יט. ראה גם דרך חיים שער התשובה ז, ד ואילך.

זלערוז: נסמן לקמן ע' רס.

עבירות שהאדם דש בעקביו: ראה עבודה זרה יח, א. זהר מקץ קצח, ב. תניא פ"ל. אגרת

התשובה פ"ז (צו, ב).

ב' בחי' יראה: ראה זהר בהקדמה יא, ב.

אבל יראת העונש שהוא מגינם זה לא מצד אלקות כלל, והוא כמו ענין יראה בעוה"ז מדבר המזיק לגוף שיש זאת גם בחיות ובהמות ואוה"ע, ומפני מה נחשב זה בספרים לאיזה ענין אלקו' כו'. אך הענין הוא כי יראת העונש אינו פירושו מצד העונש, רק מהעונש מוכן על גודל הפגם באלקות, שכמו שיכול להבין מהשכר על הדבר הנאהב, כמו"כ יכול להבין מהעונש על הדבר הנאהב כו'. והוא כמשל המלך שעשה לו אומן איזה כלי בציור נאה אשר מאד חשקה נפשו של המלך לדבר זה ונותן לו המלך בעד זה הון רב אזי גם מי שאין משיג גודל שבח הכלי אזי מבין הוא מן השכר שנותנים בעד זה מוכרח להיות שהכלי הוא דבר יקר מאד. וכמו"כ יובן מההיפוך שאם בא א' ואיבד הכלי הזאת אזי עושים לו כל העונשים ודינין קשים אזי ג"כ מבין מזה גודל יוקר וחמדת הדבר ההוא מאחר שנותנים בעד איבודו עונשים כזאת. או כמשל אב אל בנו שמאבד דבר הנחמד לאביו מאד אזי נעשה לו שונא ממש לעשות לו יסורים גדולים, יכולים להבין מזה גודל ערך ושבח הדבר הנאבד כו'. וכמו"כ יובן מ"ש בספרי המוסר בחי' יראת העונש שהיראה הוא מצד אלקו' היינו שכשמתבונן בעונש הניתן כמ"ש בספרי מוסר אזי מבין מזה גודל הפגם שפגם באלקו', נמצא שהיראה הוא מצד אלקו' כו'.

**וְזָהֵן** מ"ש וראיתם אותו דקאי על תכלת בחי' יראה כו' ועי"ז יהי' ולא תתורו כו' שהוא מל"ת וגם וזכרתם כו' שהוא מ"ע כי מהיראה כו' יכולים להבין על דבר הנאהב כו'. וזה הי' שאלת קרח טלית שכולה תכלת כו' כי כל מה שנעשה ע"י אהרן כה"ג הן בהתעוררות תשובה והן שיהא ש"ש מתאהב כ"ז יהי' ע"י שרשו בחי' גבו', כי מהגבו' יהי' ב' הבחי' שע"י אהרן שהוא להתעורר בתשובה כל נשמות הנדחים וגם שיהא ש"ש מתאהב כי מהעונש יכולים להשיג דבר הנאהב כו' כנ"ל במשל וד"ל. וזהו שאמר טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה כו' שא"צ כלל בחי' ציצית שהוא חוטי לבן הנמשך מהטלית כו' בחי' אה"ר כו'. אך טעותו הוא שכעת א"א להיות זאת ע"י בחי' גבו' מאחר שהעולם מעורב טו"ר, כי מבחי' גבו' ודאי יסתעף בחי' שערות שהוא בחי' מותרות ופסולת לגמרי שהוא בחי' עומק רע דרך רשעים באפילה כנ"ל, רק צריך דייקא בחי' אהרן ג"כ שהוא בחי' אה"ר הנ"ל כו'. ולעתיד כשיבורר טוב מרע ולא יהי' רע כלל כמ"ש והי' ביום ההוא יגלת הי' בתער השכירה כו', וכמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ כו', אזי יהי' באמת בחי' פחד הי' כמ"ש ובכך תן פחדך, וכמ"ש ובאו במערות צורים ובנקרות

והי' ביום ההוא . . . ואת רוח הטומאה אעביר: ישעי' ז, כ. זכרי' יג, ב.

ובכך תן פחדך: תפלת העמידה לימים גוראים.

ובאו במערות צורים ובנקרות הסלעים מפני פחד הי': ישעי' ב, יט [ושם: ובאו במערות

צורים]. שם, כא [ושם: לבוא בנקרות הצורים ובסעיפי הסלעים]. וכ"ה לקמן ע' ריד. רכו. רמג.

רנא. שטו. שיט.

הסלעים מפני פחד ה' כו' שאז יהי' פחד ה' על כל הברואים אפי' על בהמות וחיות ולא יזיקו ולא ירעו כו' כמ"ש וגר זאב עם כבש כו', וכמו חמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא אכל שאינו מעושר כי הי' מבהמות אשר בהררי אלף [כמ]קודם חטא אדה"ר אשר הי' העולם מופשט מרע ולכן לא יכול לאכול דבר שאינו מעושר כו', ואז יהי' באמת בחי' גבו' ופחד ה' כו' כמ"ש והכהנים הלויים שלעתיד יהיו הלויים בחי' כהנים כו' וד"ל.



פחד ה' על כל הברואים: ראה גם לקמן שם. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תיט. קונטרסים ע' חצר. תורת חיים נח עה, ד ובהערה 41.  
 ולא ידעו . . . וגר זאב עם כבש: ישעי' יא, ט. סה, כה. יא, ו.  
 חמורו של רבי פנחס בן יאיר: חולין ז, סע"א ואילך. ראה מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תטז. וש"נ. לקמן ע' ריד וע' רכח.  
 מבהמות אשר בהררי אלף: תהלים נ, י.  
 והכהנים הלויים: יחזקאל מד, טו. ראה לקוטי תורה להאריז"ל יחזקאל (ב). ספר הגלגולים פכ"ג. תניא פ"ג. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעו. וש"נ.



## פ' הנ"ל

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני נאום ה' כן יעמוד זרעכם ושמכם, ולעיל מיני' כתיב השמים כסאי והארץ הדום רגלי כו'. יש כאן ג' בחי', השמים כסאי בחי' א', והארץ הדום רגלי בחי' ב', ושמים חדשים וארץ חדשה הוא בחי' ג'. להבין כיו צ"ל ענין מ"ש ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה כו', מהו ענין אדם וענין נשמה כו'. הנה כתיב נשמה שנחת בי טהורה היא אתה בראת כו' נפחת בי כו', ולכאורה אינו מובן שהרי הנשמה אשר בגוף היא מלוכלכת כו' או שהיא בבחי' שינה ואיך שייך לומר טהורה כו'. אך הענין הוא דיש ב' בחי' נשמה דהיינו חלק הנשמה אשר בגוף וחלק הנשמה אשר למעלה, והוא הנק' דיוקנא בל' הזוהר כמאמר כל נשמתין קיימין בדיוקנהא כו', ובלשון רז"ל נק' מזלי' כמו אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי, ורק חלק והארה מן הנשמה הוא שמאיר בגוף, וכל מה שמתפעל אדם מאלקות או מה שנתעורר בתשובה הוא מפני ההארה שמאיר מן שרש הנשמה בגוף להתעורר בתשובה, כי הנשמה אשר בגוף מאחר שנתלבשה בגוף גשמי א"א להתעורר מצד עצמה כו'. והנה לפ"ז הוא בבחי' ירידה גדולה לירד בגוף הגשמי אחר שהנשמה אשר בגוף אין בכוחה להתעורר רק מצד שרש הנשמה, וא"כ למה זה ירדה הנשמה בגוף לעה"ז. אך הענין הוא כי ירידה צורך עלי' היינו שע"י ירידת הנשמה בגוף אזי חלק הנשמה אשר בגוף מגביה ומעלה לשרש הנשמה אשר למעלה מן הגוף כמו בהתעוררות תשובה גופא שגם שהתעוררות הוא מצד שרש הנשמה אך מי הוא העושה תשובה הוא חלק הנשמה אשר בגוף, כי בשרש הנשמה לא שייך בחי' תשובה כי תשובה הוא דייקא מהריחוק וזהו דייקא בנשמה אשר בגוף ששייך בה בחי' ריחוק כו' וע"י תשובה זו הוא מגביה גם לשרש הנשמה למדרגה גבוה יותר משרשה כו', וזה פלאי לכאורה.

**אך** הענין יובן ע"פ מ"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל נפשך ובכל מאדך כו', ובכל נפשך לא קאי על נפש הטבעי' רק הוא קאי על נפש אלקי' כמ"ש

---

כי כאשר השמים החדשים: למאמר זה ראה ד"ה זה הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ד ע' קמד (ובהנסמן במראי מקומות לשם). לקוטי תורה שיר השירים מח, ד.  
 כי כאשר השמים החדשים... השמים כסאי: ישע"י טו, כב. א.  
 ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה: בראשית ב, טו.  
 נשמה שנחת בי: ברכת אלקי נשמה. ברכות ס, ב. ראה גם לעיל ע' קנג. וש"נ.  
 ב' בחי' נשמה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תצח ואילך ובהנסמן בריש המאמר שם.  
 כל נשמתין קיימין בדיוקנהא: בספר המאמרים תרנ"ד ע' רסג מציינ: בזח"א דרל"ג ע"ב.  
 וראה סה"מ תשי"ח ע' 182 הערה ה. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ס"ע אירפא ואילך.  
 אע"ג דאיהו לא חזי: ראה מגילה ג, א.  
 ואהבת את ה'... מאדך: ואתחנן ו, ה [בדילוג. ושם: ובכל].

השם נפשינו בחיים כו'. והענין הוא כי לכל ישראל יש לו נשמה אלקי' והוא אשר כל אדם מתפעל מאלקו', ויש בזה חילוקי מדרגות שיש שמתפעל במוח מצד התבוננות והשגת אלקות שמקרב אל השכל איך שהוא מחי' את כולם מאין ליש כו', וההתפעלות אינה מצד השכל רק ההתפעלות הוא מצד הנשמה, ויש שמתפעל בלב ויש שמתפעל במעשה לבד דהיינו שאין לו השגה כלל אופן ואיכות ההתהוות מאין ליש לקרב אל השכל ע"י משל רק שהוא יודע שמחי' ושהוא רבון העולמים כו' בלי שום התבוננות באריכות ההסבר רק מן הקיצור נתפעל כי הוא כמו טבע בנפש כל ב"י, כמו אברהם אבינו בן ג' שנים הכיר את בוראו שהי' אז בבחי' מרכב[ה] לה' עד שלא הי' יכול לילך אחר צרכי הגוף כלל, וההשגה שלו היתה אז רק איך שהעולם חי [מ]אלקו' כמ"ש ויקרא לו אל עולם כו', וכמו"כ בכל נפש מן[שראל] יש בחי' [זו] רק שהיא מסותרת מצד עסקיו בטרדת הפרנסה וכדומה כו' אבל בכח יש כמ"ש כי רוח האדם הוא העולה למעלה ורוח הבהמה היורדת למטה שכמו רוח הבהמה שמתאוה תאוה בטבע כמו"כ רוח האדם עולה למעלה בטבע והוא החוש שיש לכל נפש מישראל (הנק' בל"א דער הער כו') כמשל אש ומים שא"צ להתבונן בשכל וסברא איך שהאש הוא חם כו', כמו"כ יש לכל נפש מישראל כמו טבע להתפעל מאלקו' מצד הנשמה כו', רק שיש בזה חילוקי מדרגות, שמי שיש לו נשמה דבריאה החוש שלו הוא יותר לעומק כו' וזהו בכל נפשך שהוא כח הנשמה אשר יש לכל אר"א מישראל כו', ובחי' בכל מאדך קאי על תשובה שהוא בחי' . . . [ובכל] נפשך הוא בחי' או"פ לפי אופן כח הנשמה ככה הוא מתפעל כו' אבל בכל מאדך הוא למעלה מכח הנשמה.

**והענין** יובן ע"פ מארז"ל גדולה תשובה שקדמה לעולם, ולכאורה אינו מובן שענין תשובה הוא דייקא לנפש החוטאת אבל כשלא הי' עולם עדיין איך שייך בחי' תשובה. אך זה קאי על כח התשובה הוא למעלה מבחי' עולם, כי התשובה אינה בחי' התפעלות הנשמה רק הוא מרירות על ריחוק מאלקות, ולא התשובה היא סיגופים ותעניות כמ"ש איילים מדרך פשעם

השם נפשינו בחיים: תהלים סו, ט.

אברהם אבינו בן ג' שנים: נדרים לב, סע"א. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' פ. וש"ג. ח"ב ס"ע תתנג. שמות ח"ב ר"ע תקפו. דברים ח"ג ע' תתקמט. נביאים וכתובים ע' פט. תורת חיים ויצא קעו, ג.

ויקרא לו אל עולם: וירא כא, לג [ושם: ויקרא שם בשם ה' אל עולם — ראה לקמן ע' קפב. קצא. שסה].

כי רוח האדם . . . למטה: קהלת ג, כא [ושם: מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה . . . היא למטה — ראה הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' שסד. קונטרסים ע' תקעב].

גדולה תשובה שקדמה לעולם: ראה מדרש תהלים ז, ג [יב]. וראה גם לעיל ע' קלו ובהנסמן שם. לקמן ע' ריג.

איילים מדרך פשעם: ראה גם לעיל ע' קמ. ובהנסמן שם.

ומעונותיהם יתענו כו' רק פי' התשובה הוא בחי' מרירות מעומקא דלבא כמ"ש ממעמקים קראתיך הוי' כו', ובחי' זו מגיע למעלה אפי' משרש הנשמה כמ"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה שהוא לעצמות אוא"ס אשר נשמות ממנו לוקחו. כי הנה כתיב ונשמות אני עשיתי, שגם שרש הנשמה היא בבחי' עשי' לגבי עצמותו ועי' תשובה דייקא מעורר בחי' זאת, ונק' בחי' חיי החיים כמ"ש כי עמך מקור חיים כו', כי שרש הנשמות נק' בחי' חיים כמ"ש השם נפשינו בחיים כו', אבל התשובה מעורר בחי' חיי החיים, וזהו ענין תשובה קדמה לעולם כו'. ולכן ארז"ל גדולה תשובה שמביא רפואה לעולם, כי ענין הרפואה הוא כשנעשה חולאת באיזה אבר ונסתלק החי' והרפואה היא ממשכת חיות חדש מעיקרו, וכמ"כ יובן בענין התשובה שע"י חטאים ועוונות נעשה פגם כמ"ש ואם פגמתי כו', ועי' תשובה ממשיך חיות חדש לתקן כל הפגמים, כי התשובה מגיע עד שרש הראשון שהוא חיי החיים ומשם נמשך חיות חדש כו'. ולפי זה יובן ענין ירידת הנשמה לגוף שירידה היא צורך עלי', שאחר ירידת הנשמה לגוף ויש לה בחי' בכל מאדך שהוא בחי' התעוררות תשובה הנ"ל הגם שהתעוררות הוא ע"י שרש הנשמה אבל כשעושה תשובה חלק הנשמה אשר בגוף אזי מעלה לשרש הנשמה למדרגה גבוה יותר שהוא בחי' חיי החיים כו' כנ"ל וד"ל.

**והנה** י"ל זה בלשון אחר, והוא ענין רצון ושכל ומדות, ולמעלה הוא בחי' ע"ס כתר הוא בחי' רצון ושכל ומדות הוא חב"ד כו', וכולם הם נכללי' ברצון כביטול מנה במאתיים עד"מ, והרצון הוא למעלה מן השכל, ומה שמוצא טעם לרצון היינו שממעט כחו עד שיוכל למצוא טעם, וגם אחר מציאת טעם לרצון העיקר הוא הרצון, והרא"י לזה שהרי גם כשיסתור לו טעם הדבר ההוא מ"מ לא יבוטל הרצון לזה, ואדרבה הרצון הוא המחזק השכל ומדות כמו עד"מ מי שרוצה לבנות בנין ואח"כ מתחכם באופן איכות הבנין כו' ואם נתקרר אצלו דבר הבנין שמתחכם בזה אזי כשזכר על נקודת הרצון שיש לו בהבנין אזי מתחזקי' השכל ומדות כו'. וכמ"כ יובן למעלה שקיום המדות דאצי' הוא דייקא כשחיצוני' הכתר מאיר בהם ובבחי' כתר נכללי' כולם גם בחצי התחתון וכש"כ בחצי העליון, והנה מי הגורם להיות נמשך מבחי' כתר לחכמה ומדות, הוא עי' ישראל דייקא כי באתעדל"ת תליא מילתא כו'.

ממעמקים קראתיך הוי': תהלים קל, א.

והרוח תשוב אל האלקים: קהלת יב, ז.

ונשמות אני עשיתי: ישעי' נז, טז.

חיי החיים . . כי עמך מקור חיים: ראה יומא עא, א. תהלים לו, י.

גדולה תשובה שמביא רפואה לעולם: יומא פו, א.

ואם פגמתי: ראה גם לעיל ע' סה. ובהנסמן לשם.

כתר הוא בחי' רצון: נסמן לעיל ע' עב.

**ויובן הענין עפ"י הידוע דתפלה היא דרבנן שלא מצינו בכל התורה הציווי על תפלה רק על תורה מצינו ציווי כמ"ש והגית בו יום ולילה כו', וכן ע"י מצות כו', אבל על תפלה לא מצינו בתורה ציווי לזה וברמב"ם מבואר שהתפלה היא דאורייתא בעת שצריך לבקשת רחמים, וגם זה אינו מוכרח כו'. אך הענין כי הנה כתיב ואתם הדבקים בה' כו' ופי' הדבקים הוא בחי' דביקות תמידי' כו' ולכן היו פטורים מן התפלה כי ענין התפלה הוא בחי' חיות הנשמה כו' כידוע ואז היו דבקים בתמידי' ולא היו צריכים להתעורר בתפלה שהוא בחי' קרבת אלקים כו', ותורה ומצות היו צריכים כי ענין התורה הוא כמארז"ל כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו שנמשך בחי' חכמה ומדות למטה ע"י לימודו כו' וכן המצות בפו"מ כו', וגם שכת' אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שגם המצות מחיים לאדם שהוא הנשמה כו', אך הוא כמו המאכל שאדם אוכל שהוא כדי שלא יסתלק החי' שלו ואין המכוון לעורר חי' כו', ולכן היו חייבים בתומ"צ אבל מן התפלה היו פטורים כי היו דבוקי' ולכן רשב"י ור"י תורתם אומנתם כו'. אך כעת בזמן הגלות צריך דייקא תפלה כי כעת הוא הסתר אלקי' כמ"ש אתה אל מסתתר היינו שגם ההמשכה שנמשכת ע"י תומ"צ אינו בגילוי כי הרי אנו רואים שאין נעשה שינוי באדם אחר הנחת טלית ותפילין וכדומה, אך שאנו מאמינים שבודאי נמשך השפעה אלקי' רק שהוא בעולם ולעתיד יתגלה בגילוי כו', וכדי שיומשך בחי' זאת ע"י תומ"צ צריך דייקא תפלה אבל זולת התפלה לא ימשיך כלל כו', כי התפלה הוא בחי' נקודת הרצון והעיקר הוא התשובה שקודם התפלה כי התפלה הוא ענין נקודת הרצון ומנקודת הרצון נמשך בחי' חכמה ומדות שהוא בחי' או"ר כו' ואח"כ יכול להיות ההמשכה בפו"מ שהוא ע"י עסק התורה והמצות כו'.**

דתפלה היא מדרבנן: ראה שלחן ערוך אדה"ז הל' תפלה סק"ו, ס"ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקנב. ושי"נ. תורת חיים נח נג, א ובהערה 3.  
והגית בו יום ולילה: יהושע א, ח [ושם: יומם]. ראה שלחן ערוך אדה"ז חאו"ח סקנ"ה, ס"א.

ע"י: כנצ"ל: על.

וברמב"ם מבואר שהתפלה היא דאורייתא . . רחמים: ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צב. ושי"נ. ח"ב ע' תש. ושי"נ. נביאים וכתובים ע' דש. ושי"נ.  
ואתם הדבקים בה': ואתחנן ד, ד.  
כל היושב ושונה: נסמן לעיל ע' צב.  
אלה המצות . . וחי בהם: נסמן לעיל ע' כ.  
רשב"י . . תורתם אומנתם: שבת י, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שכט. תורת חיים נח נד, א ובהערה 8.

ור"י תורתם אומנתם: "ור"י [=ור' יהודה הנשיא] ראה מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שפה. ושי"נ. תורת חיים שם הערה 9-10. "ור"י [=ורב יהודה] ראה שערי תשובה ח"ב חינוך כט, ב. ל, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' רעא. ושי"נ. ע' שמח. דברים ח"ב ע' שעד וע' שפח.  
אתה אל מסתתר: ישעי' מה, טו.

**והנה** באתעדל"ת זו מעוררי' למעלה שיהי' השמים כס[אי], ש[מים] הוא אש ומים בחי' מדות כו' וכסאי הוא כס א' היינו אלופו של עולם המכוסה בכחי' כסא, כמו למשל מלך ב"ו היושב על הכסא לשפוט את העם שנכפף קומתו, כי זולת זה אזי הראש מסולק מן הלב עד"מ ובעת שצריך לשפוט את העם כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ, והמשפט הוא ע"י חכמה אזי הוא מרכיז ראשו להיות משפיל עצמו מן נקודת הרצון שלו להמשך בחכ' ומדות שצריך לפי העם כו'. וכמו"כ למעלה להיות וישב ה' מלך לעולם כמארז"ל שלש שעות ראשונות יושב הקב"ה ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כולו וכמ"ש לפקוד על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה כו', כמו שנראה פעם מלך זה מצליח ופעם זולתו וכמו"כ בדומם כמ"ש כי ההרים ימושו כו', ובצומח כו' שפעם צומח זה נתברך כו' ואין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה, וכן גבוה על גבוה עד רום המעלות, הנה כ"ז נק' בחי' ישיבה שהוא בחי' השפלה מנקודת הרצון להיות יושב לשפוט כו'. וזהו השמים כסאי, כי השמים הם עיגולים כמו למשל העיגול הסובב כמו"כ שמים הוא בחי' סובב כמ"ש ומתחת זרועות עולם וקאי על נקודת הרצון ששם נכללי' יחד כל הע"ס, ולהיות נמשך מן שמים להיות כסאי זה תלוי ע"י אתעדל"ת בתפלה שהוא בחי' נקודת הרצון ומנקודת הרצון נמשך לחכמה ומדות שהוא ההתפעלות במוח ולב כו', ע"י אתעדל"ע להיות נמשך מחיצוני' הכתר לחכ' ומדות ולהיות שמים אש ומים ובחי' כסאי כו'.

**והארץ** הדום רגלי, הוא שרפרף שניתן תחת רגליו אחר שיושב על הכסא כו'. הענין הוא כי השמים כסאי שהוא וישב ה' מלך לעולם עדיין לא נתקבלה השפע במקבלים רק הוא גוף השפע חכ' ומדות אשר לפי ערך המקבלים, ולהיות נמשך למקבלים זהו הארץ הדום רגלי כי הארץ הוא בחי' מל' כח הפועל בנפעל בתוך הנפעל כו', ובחי' זו נעשה ע"י אתעדל"ת ג"כ בתפלה והוא בחי' אחרת שיש בתפלה שהוא בחי' קבלת עול לבד שהוא ענין ביטול עצמו לבד ולקבל עליו עומ"ש על כל היום להיות עוסק בתורה ומצות ע"י נעשה אתעדל"ע שהוא והארץ הדום רגלי להיות נמשך גוף השפע

שמים הוא אש ומים: חגיגה יב, סע"א.

מלך במשפט יעמיד ארץ: משלי כט, ד.

וישב ה' מלך לעולם . . . שלש שעות ראשונות: תהלים כט, י. ראה עבודה זרה ג, ב.

לפקוד על צבא המרום במרום: ישעי' כד, כא [ישם: יפקוד].

כי ההרים ימושו: ישעי' נד, י.

ואין לך עשב מלמטה: נסמן לעיל ע' סז.

ומתחת זרועות עולם: ברכה לג, כו.

הארץ הוא בחי' מל': ראה זהר (תוספתא) בראשית לא, ב.

במקבלים. וזהו ענין ד' רבתי דאחד שהוא בחי' פסיעה לבר בחי' קבלת עול לבד וכמארו"ל כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך אי אפשר לעולם בלא ישראל כו', שאם לא הבחי' קבלת עמ"ש על הפו"מ מה שיש בב"י לא היה נמשך בחי' כח הפועל בתוך הנפעל. ולכן התפלה נק' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמים שהוא מחבר שמים וארץ, והנה מאחר שיש בכוחה לחבר שמים וארץ מוכרח להיות שהיא גבוה מבחי' שמים וארץ כו'. וזהו מ"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, שלהיות השמים כסאי הוא בחי' ימין וחסד להיות יורד מגבוה לנמוך כו' וידי יסדה ארץ הוא בחי' יד כהה בחי' שמאל בחי' גבוה שהוא צמצום השפע בתוך כלי המקבל בחי' הארץ הדום רגלי כו'. ובזה יובן ג"כ מ"ש שמים תכין אמונתך בהם, שמשמים נמשך בחי' אמונה בחי' מל' כח הפועל כו' כנ"ל, כמאמר איהו אמת ואיהי אמונה וכו'. וכמו"כ בעבודת ה' בחי' אמונה בחי' קבלת עול כי אמונה הוא ענין חוזה האמונה מה שנמשך בכל יום שאין יום א' דומה לחבירו כמ"ש חדשים לבקרים רבה אמונתך כו' הוא נמשך מבחי' שמים כו' וד"ל.

### ועתה י"ל מ"ש כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה

כו', כי בחי' שמים כסאי והארץ הדום רגלי אשר נעשה ע"י אתעדלית הוא לפי הערך אתעדלית ככה נעשה אתעדל"ע, והוא כמשל שני בני"א א' עומד בראש ההר והשני בתחתית ההר, שלפי ערך עליית התחתון מלמטה ככה הוא ירידת העליון מלמעלה, משא"כ אם העליון מתעורר מצד עצמו לירד שלא ע"י הכנת המקבל כלל כו'. וכמו"כ יובן שכעת הוא ע"י אתעדלית כמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב, נקי כפים הוא בכחי' מעשה ובר לבב הוא בחי' הזדככות הלב, ואשר לא נשא לשוא נפשו הוא בחי' רצון כו', משא"כ לעתיד שיהי' ההתעוררו' מצד עצמו מקום שאין אתעדלית מגעת לשם כלל והוא

ד' רבתי דאחד : ואתחנן ו, ד. מסורה גדולה שם וריש בראשית. זהר בהקדמה יב, א. פינחס רלו, ב.

פסיעה לבר: לשון הזהר בלק רג, ב.

כשם שא"א לעולם . . . ישראל: תענית ג, ב.

התפלה נק' סולם מוצב ארצה: ויצא כת, יב. זח"א (רעיא מהימנא) בהשמטות רסו, ב. ח"ג

(תוספת) שו, ב. תקוני זהר תמ"ה (פג, א).

אף ידי יסדה ארץ: ישע"י מת, יג.

יד כהה בחי' שמאל: ראה מנחות לו, סע"ב ואילך.

שמים תכין אמונתך בהם: תהלים פט, ג.

איהו אמת ואיהי אמונה: ראה זהר בלק קצח, ב.

שאינ יום א' דומה לחבירו: נסמן לעיל ע' ק.

חדשים לבקרים רבה אמונתך: איכה ג, כג.

אתעדלית . . . אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' ס.

מי יעלה בהר ה' נקי כפים: תהלים כד, ג. ד. ראה גם לקמן ע' רסט.

כמ"ש המלך המרומם לבדו, כי יש ב' בחי' כמ"ש המלך המרומם לבדו והמתנשא מימות עולם, שבחי' התנשאות אשר מימות עולם לבד הוא בחי' שמים כסאי כו' אשר כעת שאינו רק מתנשא מימות עולם שהתנשאות הוא לפי ערך כל עולם ועולם, אבל לעתיד יהי' התגלות בחי' התנשאות עצמיו' והוא כמארז"ל קודם שנבה"ע הי' הוא ושמו בלבד שלא שייך או בחי' התנשאות מימות עולם שהרי לא הי' עולם עדיין רק הוא בחי' התנשאות עצמיות, והוא מ"ש המלך המרומם לבדו, בחי' כי גאה גאה הראשון הוא בחולם וכת"א גיאה על גיותניא כו' שגאה האחרון הוא בחי' התנשאות מימות עולם לבד וגאה השני הוא בחי' התנשאות עצמיו', ולעתיד יהי' התגלות בחי' זאת. וז"ש כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה שלא עי' אתעדלית שלכם, כי אתעדלית שלכם אין מגיע לשם כלל.

**כ**ן יעמוד זרעכם ושמכם, זרעכם ושמכם הוא בחי' השמים כסאי והארץ תדו[ם] רגלי, כי זרעכם הוא בחי' אור זרוע לצדיק היינו כמו שהנשמה היא למעלה בבחי' צדיק ח"י עלמין כו'. והטעם שנק' בשם זריעה יובן עד"מ מהזריעה גשמיות שהזריעה תלוי לפי השרשה בארץ שאם השרישה הוא במהרה אזי הצמיחה ג"כ במהרה, אבל אם נתעכב יותר עד השרשה אזי הצמיחה ג"כ מתעכב, אך התועלת הוא שאם השרישה היא בעיכוב ואז גם הצמיחה מתעכבת אזי הצמיחה הוא יותר טוב מהצמיחה אשר במהירות כו'. וכמו"כ בנש"י כתיב וזרעתיה לי בארץ שהיא בחי' זריעה בגוף והזמן מתעכב מאד כל ימי משך הגלות זה זמן כביר כו' עי"ז יהי' הצמיחה לעתיד בתוס' כו'. ולכן נק' הנשמה כמו שהיא למעלה בבחי' צדיק ח"י עלמין בשם אור זרוע כו', ושמכם הוא מ"ש ויעש דוד שם בחי' קבלת מל' שמים כו' והוא בחי' שמים כסאי והארץ הדום רגלי כו', ולעתיד יהי' כמו שמים חדשים והארץ החדשה אשר אני עושה שהוא בחי' המלך המרומם לבדו וכמ"ש ועתיק יומין יתיב מלכותי מלכות עלם דלא תשתני כו', כמו"כ יהי' זרעכם ושמכם כו' וד"ל, וכמ"ש יחיינו מיומים הוא כעת ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו הוא בחי' אלף השביעי כו' וד"ל.



המלך המרומם לבדו . . והמתנשא מימות עולם: ברכת יוצר.  
 קודם שנבה"ע הי' הוא ושמו בלבד: נסמן לעיל ע' צא.  
 כי גאה גאה . . וכת"א גיאה על גיותניא: בשלח טו, א. וראה תרגום שם.  
 אור זרוע לצדיק: תהלים צו, יא. ראה גם הנסמן לעיל ע' עח.  
 וזרעתיה לי בארץ: הושע ב, כה.  
 ויעש דוד שם: שמואל-ב ח, יג.  
 ועתיק יומין יתיב: דניאל ז, ט.  
 מלכותי מלכות עלם דלא תשתני: נסמן לעיל ע' קיז.  
 יחיינו מיומים . . ביום השלישי: הושע ו, ב.

בעז"ה, אור ליום ג' ביאור לתורה הנ"ל

**להבין** שרשי הדברים הנ"ל ענין השמים כסאי והארץ הדום רגלי ושמים חדשים וארץ חדשה ג' בחי' כו', צ"ל תחלה מה שמבואר בע"ח שיש ג' בחי' אור כלי ולבוש, ובוה יובן ענין שמע ישראל ובשכמל"ו כו' וענין איהו וחיהו וגרמוהי כו'. ויובן עד"מ מבשרי הגם שבאמת אין לו גוף ולא דמות הגוף, אך הנה כתיב בצלם אלקים עשה את האדם ולכן מאדם דלמטה יובן למעלה, וענין אור כלי לבוש יש בנפש הטבעי' וגם בנשמה האלקי' ותחלה צ"ל בנפש הטבעי', שבכל אבר בפרט יש ג' בחי' הנ"ל כמו עד"מ כח החכמה אשר במוח יש בוה ג' בחי' הנ"ל אור כלי ולבוש, ולא כמו שהעולם קורין לחומר המוח גשמי בשם כלי ומציאת החכמה אשר בו שהוא להשכיל כל דבר בשם אור, רק מציאת החכמה אשר במוח נק' בשם כלי והכח אשר מיוחד בעצמו הנפש להיות מציאת חכמה נק' בשם אור. וכמו"כ בכח הראי' אשר בעין שאין נקראת העין גשמי בשם כלי ומציאת הראי' בשם אור רק מציאת הראי' נק' בשם כלי והכח המיוחד בעצמו הנפש להיות מציאת ראי' הוא הנק' בשם אור. והראי' לזה שהרי יש בוה קטנות וגדלות כמו בעת שקם האדם מן השינה אזי יש בו כח החכמה יותר וכשרוצה לישן הוא בקטנות השכל, ואם הי' הכלי בחי' המוח גשמי והאור הוא בחי' מציאת החכמה הי' צריך להיות שוה בכל עת. וכמו"כ בכח הראי' ג"כ יש קטנות וגדלות שפעם הראי' באה יותר בהיר כו'. אך הענין הוא כי הוא תלוי באופן המשכת אור הנפש אשר מיוחד בעצמו כי שם יש ג"כ עשר כוחות מיוחד' לכח החכמה וכח הראי' כו' ולכן נק' בשם אור החכמה אור הראי' כו'. ובחי' לבוש הוא הדבר פרטי שבו מתלבש החכמה כי כלי החכמה שהוא בחי' מציאת החכמה הוא כח כללי להשכיל כל מיני שכל כמו הן בחכמת התשבורת והן בחכמת התכונה והן בחכמת הרפואה וכדומה. אך כשמשכיל איזה פרט זה נק' בשם לבוש. וכמו"כ בכח הראי' שמציאת הראי' הוא כח כללי לראות הן על דומם והן על צומח וחי כו' וכשרואה איזה פרט דבר נק' זה בשם לבוש כנ"ל. ולכאורה בחי' לבוש הוא מדרגה תחתונה מכולם שהרי הוא דבר נפרד שאינו שייך לעצם כלל כמו אם אינו מתחכם אזי אינו נוגע למציאת החכמה, או אם עוצם עיניו מלראות שאין זה נוגע לכח הראי'

---

להבין שרשי הדברים: למאמר זה ראה ד"ה זה (הנחת כ"ק אדה"א) בספר המאמרים תקס"ד ע' קמט ובהנסמן במראי מקומות לשם. לקוטי תורה שיר השירים נ, ג.  
 השמים כסאי . . ושמים וארץ חדשה: ישעי' טו, א. כב.  
 מבואר בע"ח . . אור כלי ולבוש: ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שנו. מאמרי אדה"ז ענינים ע' עא.  
 שמע ישראל ובשכמל"ו . . איהו וחיהו וגרמוהי: ואתחנן ו, ד. פסחים נג, א. ראה תקוני זהר בהקדמה ג, ב.  
 אין לו גוף . . בצלם אלקים: ע"ד פיוט יגדל. נח ט, ו.



אשר בעין. אבל באמת שרש לבוש הוא הגבה למעלה. וראי' לדבר שהרי כל מה שמייגע א"ע בהתחכמות שונות בפרטי' רבים אזי ניתוסף בו חכמה יותר, משא"כ אם לא יתחכם בפרטי' שהוא בחי' לבוש יגרע כח חכמתו. או באור הראי' שאם הי' עוצם עיניו מלראות כלל הי' נכה כח הראי'. נמצא שהלבוש דייקא הוא הגורם המשכה מן בחי' אור לכלי, מוכרח להיות שרש הלבוש הוא ג"כ בשרש בחי' אור כו', והוא כמו מה שנראה שבגידול המוח גשמי שנק' חיצוני' הכלי, כי מציאת חכמה שבמוח נק' בשם כלי והמוח עצמו נק' בשם חיצוני' הכלי, וכל מה שיגדל המוח יבא תוס' הארה בבחי' כלי החכמה, כמו שנראה שהתינוק שמוחו קטן אזי גם השכל שלו בקטנות וכשיגדל ונעשה בן ו' או בן י"ג עד בן כ' אזי נעשה בגדלות השכל, והן פרקי הצל"ם שנמשכים בו בזמני' אלו, והוא ענין למ"ד ומ"ם דצלם כידוע. נמצא שע"י חיצוני' הכלי שהוא מוח גשמי נמשך בו הארה מבחי' אור, כמור"כ ע"י לבוש הנ"ל. והנה ככל הנ"ל בחכמה וראי' יובן ג"כ במדות בלב, שהכלי נק' בחי' מציאת אהבה אשר בלב, והאור הוא הכח מיוחד בעצמות הנפש למציאת חסד, והלבוש הוא מה שעושה החסד בפר"מ. וזוה ג"כ נראה שע"י לבוש ניתוסף בחי' אהבה כמו שני בני"א שיש להם אהבה זה לזה אם האהבה יהי' בלב בלבד ולא יבא הדבר לפר"מ, אזי בהמשך הזמן יתקרר האהבה, אבל כשהאהבה נתלבש בלבוש לדבר בשבילו דברי' ולעשות לו טובה בפר"מ אזי אז נתחזק האהבה ביניהם, נמצא שהלבוש הוא ממשיך אור האהבה כו' כנ"ל.

**והנה** בכל הנ"ל יובן ג"כ בנשמה האלקי' שיש בה ג"כ בחי' אור כלי ולבוש בכל פרט, כי בנשמה יש ג"כ בחי' ראי' ובחי' חכמה. בחי' חכמה הוא ענין הביטול לאלקות, ואין נק' אור בחי' הביטול והכלי הוא דבר ההתבוננות שע"י יבא לבחי' ביטול, רק בחי' אור הוא הכח המיוחד בנשמה אלקי' לבחי' חכמה שבנשמה המתלבשת בגוף, ומציאת חכמה שהוא ענין הביטול הוא הנק' בשם כלי ודבר ההתבוננות נק' בשם לבוש. וכמור"כ יובן בבחי' ראי' שבכל נפש מישראל. יש בחי' ראי' כמו בזמן הבית שכת' יראה כל זכורך כו' כמור"כ עתה יש בכח כ"א מישראל בחי' ראי' והוא בחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא. ויש בזה מדרגות חלוקות כמו שכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה להיות בבחי' ראי' איך שהעולם חי מאלקות. ויש בחי' ראי' מדרגה גבוה שענין ראי' הוא שנתאמת אצלו הדבר כאלו רואה בראי' חושי'. ויש בזה קטנות וגדלות ג"כ

ו' . . . יג . . . כ' . . . למ"ד ומ"ם דצלם: ראה עץ חיים שער (כה) דרושי הצלם דרוש ח.  
יראה כל זכורך: משפטים כג, יז. תשא לד, כג. פ' ראה טז, טז.  
לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לח, א-ב. פקודי רמז, ב. תרומה  
קלד, א.

שאו מרום עיניכם: ישעי' מ, כו.

כי לא כל העתים שוות בבחי' חכמה וראי' הנ"ל, והוא תלוי מצד המשכת אור הנשמה אשר בעצמו, כי אם הי' האור בחי' מציאת החכמה והכלי הוא דבר ההתכוננות כו' כנ"ל הי' צריך להיות שיה בלי שינויים כו' וד"ל. וכמו"כ במדות בלב כו' כנ"ל. והנה אנו רואים שע"י הלבוש ניתוסף אור החכמה דהיינו כל מה שמייגע א"ע יותר באופנים שונים לקרב אל השכל כמו באיכות ההתהוות יש מאין, אזי ניתוסף כח החכמה כו' מצד ששרש הלבוש הוא בבחי' אור כו' וד"ל.

**והנה** מה הנשמה ממלא את כל הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, כי א"ס הוא אחדות פשוט כו' כמ"ש אנת הוא חד ולא בחושבן חכים ולא בחכמה ידיעא כו', ומה שנתהוה בחי' חכמה דאצי' אינו נק' בשם אור, והכלי החכמה שהוא מוח החכמה כמ"ש חכמה מוחא אינו נק' בשם כלי, רק הכח מיוחד אשר בעצמו' לבחי' מציאת חכמה דאצי' זהו נק' בשם אור ומציאת חכמה דאצי' נק' בשם כלי וחכמה מוחא, הבחי' מוחא הוא בחי' חיצוני' הכלי כנ"ל בנפש הטבעי' עד"מ. וכמו"כ במדות בלב כמאמר קוב"ה לבא דכולהו עלמין, וכמ"ש חסד דרועא ימינא, בחי' דרועא שהוא הכלי שבו נתלבש החסד נק' בשם חיצוני' הכלי ומציאת החסד דאצי' נק' בשם כלי והכח המיוחד בעצמיו' למציאת חסד נק' בשם אור החסד. והנה הגם שהלבוש לכאורה הוא דבר נפרד מן העצם אך שרשו הוא בשרש האור כו' כנ"ל במשל.

**והנה** כ"ו הוא הקדמה להבין ענין מאמר הזהר איהו וחיוהי חד ואיהו וגרמוהי חד, איהו הוא א"ס בעצמו וחיוהי הם האורות המיוחדים בעצמותו, וכמו שאיהו וחיוהי ודאי חד בהון, כך איהו וגרמוהי שהם בחי' חיצוני' הכלים ג"כ חד כמו איהו וחיוהי מטעם המבואר לעיל. ובזה יובן ג"כ ענין שמע ישראל ובשכמל"ו, שמע ישראל הוא יח"ע ובשכמל"ו הוא יח"ת ושוה היחוד בשניהם, וכמו שאמרו השבטים ליעקב כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד, שיעקב הוא בעל עולם האצי' והשבטים הם בכריאה בחי'

מה הנשמה ממלא את כל הגוף: ראה לעיל ע' לה. וש"נ.  
אנת הוא חד . . בחכמה ידיעה: תקוני זהר בהקדמה יז, א.  
חכמה מוחא: זהר (רעיא מהימנא) פינחס רלה, ב. תקוני זהר בהקדמה (יז, א). ת"ע (קכג, א).

קוב"ה לבא דכולהו עלמין: לקמן ע' רסד ובספר המאמרים תקט"ח ח"א ט"ע יד בשם הזהר וראה גם בהנסמן ע"ז (בח"ב ע' תשמו) שם.  
חסד דרועא ימינא: תקוני זהר בהקדמה יז, א.  
שמע . . יח"ע ובשכמל"ו הוא יח"ת: ראה גם לעיל ע' א. וש"נ.  
כשם שאין בלבך: ראה גם לעיל ע' קד. וש"נ.

יש מאין, ואמרו כשם שאין בלבך כו' כך כו' שהיחוד שוה ממש מטעם הנ"ל, כי שרש הלבוש א' הוא עם שרש האור כו'.

**ועתה** יל ענין השמים כסאי. הנה שמים הוא אש ומים בחי' מדות, ושמים הם עיגולים דמורה על האורות וכסאי הוא כמ"ש וישב ה' מלך לעולם הוא בחי' הפרסא היוצא מתחת רגלי זוי"ג דאצי' המפסקת בין אצי' לבי"ע בחי' לבוש כו'. והארץ הדום רגלי הנה הדום רגלי הוא שרפרף הניתן תחת רגלי', והוא ענין השפעת כח הפועל בתוך הנפעל כו'. והנה באמת היחוד שוה בשניהם הן בשמים וכסאי ובארץ הדום רגלי כו' כנ"ל. ויובן הענין עפ"י הידוע שיש ב' בחי', תשובה תתאה ותשובה עילאה, תשובה עילאה הוא כמ"ש ממעמקים קראתיך הוי' מעומקא דלבא ע"י גודל מרירות על התקשרותו ברצונות זרים, ויעמיק בזה הרבה עד שמואס בחייו ממש דהיינו להיות עקירת הרצון זר שלא יחפץ כלל ברצון ותענוג אחר שהוא כל הכלי עוה"ז ותענוגיו כו'. רק רצון א' לה' כו' הוא הנק' תשובה עילאה שהוא התעוררות בחי' יחידה, כי בחי' יחידה הוא למעלה מהתחלקו' קוין, כי בבחי' קוין יכול להיות ב' הפכי' כמו רצון לאלקות וגם רצון לעו"ז, אבל התעוררות בחי' יחידה שהוא למעלה מהתחלקות וא"א להיות בו שני הפכי' וכמ"ש דוד מיד כלב יחידתי, ובכל נפש מישראל יש בחי' זו אך ש[ה]יא לפי שעה שנשכר . . . ותשובה תתאה הוא הנק' עזיבת החטא בפר"מ היינו בחי' ההסכם לבד שלא ישוב עוד לכסלו, והוא הנק' בושה לבד אבל הוא בלא מרירות מפנימי' לבדו. ולכאורה התשובה עילאה הוא למעלה מתשובה תתאה, אך באמת אינו מוכרח. והענין יובן עפ"י מארז"ל מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה כו', שכל עבירה שעושה בפר"מ תחלה ה"י ברצונו ענין חמימות התאוה בבחי' פנימי' מאד. והנה לא נק' עבירה גמורה עד שבאתה לידי פו"מ שעושה העבירה בפר"מ, והנה תשובה תתאה הוא עזיבת החטא בפר"מ היינו ההסכם החזק לבל ישוב עוד לכסלה, נמצא שתשובה תתאה הוא למעלה מתשובה עילאה שהרי הפר"מ הוא עיקר העבירה וממילא יגיע אח"כ לתשובה עילאה, נמצא שמבלי ימצא ראש וסוף ביניהם שתשובה תתאה הוא הגורם לתשובה עילאה ותש"ע כו'. וכמו"כ יובן למעלה בענין השמים כסאי כו' ששוה היחוד בבחי' לבוש כמו בבחי' אור כו'.

שמים הוא אש ומים: חגיגה יב, סע"א.

וישב ה' מלך לעולם: תהלים כט, י.

פרסא היוצא מתחת רגלי זוי"ג: עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פי"ג.

תשובה תתאה ותשובה עילאה: זהר (רע"א מהימנא) נשא קכג, א.

ממעמקים קראתיך הוי': תהלים קל, א.

מיד כלב יחידתי: תהלים כב, כא.

מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה: קדושין לט, ב.

וזהו מ"ש נטה ימינו ברא שמים הוא בחי' אורות והוא בחי' ימין וחסד להיות יורד מגבוה לנמוך כמ"ש ימינך פשוטה לקבל שבים, וכמ"ש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח כו' לעורר בבחי' תשובה עילאה כנ"ל ונטה שמאלו וברא ארץ כו' וד"ל שניהם שוי' כנ"ל.

**ושמים** חדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כו'. הענין הוא כי שמים כסאי והארץ הדום רגלי שכעת הוא תלוי במעשה התחתונים ע"י בירורי' רפ"ח ניצוצי' אבל לעתיד יהי' שמים חדשים כו' אשר אני עושה כו'. ולהבין זאת צריך להקדים ההפרש שבין ג"ע לעוה"ב, כי ידוע שבג"ע הם נשמות בלא גופים ועוה"ב יהי' נשמות בגופים, ולכאורה ג"ע הוא גבוה מעוה"ב מאחר שבג"ע הם נשמות בלא גופים ועוה"ב הוא התלבשות הנשמה בגופי' ומסתמא השגת הנשמה בלא גוף יותר דקה כו'. אבל באמת העוה"ב הוא למעלה כידוע שג"ע הוא מבחי' בינה שבמל' ועוה"ב הוא התגלות אא"ס שבכתר כו'. והענין הוא כי ג"ע הוא ע"י מעשה המצות ות"ת שאדם עוסק בהן בעוה"ז כמארז"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו כו' וכידוע דלכל נשמה יש לבוש בג"ע, והלבוש הוא אותו הלבוש שהמשיך עליו בעוה"ז, כי ידוע דכל הרהורי' ומחשבות הן מחשבות רעים והן מחשבות טובים כולם נעשים לו לבוש, ולכן צריך גיהנם ונהר דינור בכדי להעביר הלבושי מסאבותא, ולכן לא הי' יודע ר"י לאיזה דרך מוליכין אותו כו'. וכמ"כ ע"י לבוש הטוב שהמשיך לנפשו נעשה לבוש בג"ע, אבל עוה"ב לא יהי' מחמת הלבושי' שעשה בעוה"ז והראי' שהרי יהיו נשמות אשר לא היו בגופי' כלל. והנה ארז"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב שנאמר ועמך ישראל כולם צדיקי', נמצא שעוה"ב תלוי דייקא ע"י

נטה ימינו וברא שמים: ראה פרקי דרבי אליעזר רפ"ח. תורה אור וארא נו, ב. וש"נ.  
ימינך פשוטה לקבל שבים: תפילת נעילה [שם: וימינך].  
וחשב מחשבות: שמואל-ב יד, יד. ראה גם לקמן ע' קצו.  
ועוה"ב יהי' נשמות בגופים: נסמן לעיל ע' קכה.  
ולכאורה ג"ע הוא גבוה מעוה"ב: ראה גם לעיל שם.  
שג"ע . . בינה שבמל': ראה עץ חיים שער (מג) ציור עולמות פ"ג. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שטז ואילך.  
ועוה"ב הוא התגלות אא"ס שבכתר: ראה גם לעיל ע' קכו.  
אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו: פסחים נ, א.  
דינור בכדי להעביר הלבושי מסאבותא: נסמן לעיל ע' קסד.  
לא הי' יודע ר"י: ברכות כח, ב.  
עוה"ב . . נשמות אשר לא היו בגופי': ראה ספר הגלגולים פ"ז. שם קרוב לסופו (ע' 140)  
ד"ה ענין הנשמו' חדשו'. משנת חסידי' סדר נשים מסכת השגת הנשמות פ"א. רמ"ז לזהר (מדרש הנעלם) תולדות קלד, ב (ד"ה יתקיימו בקיומם). קלב, א (ד"ה ויהנו מזיו השכינה).  
נסמנו בלקוטי תורה צו ז, ג.  
כל ישראל . . ועמך . . כולם צדיקי': סנהדרין ר"פ חלק (צ, א). ישעי' ס, כא.

מצות מעשיות. הענין הוא ששכר העוה"ב אינו מצד שראויי לזה מחמת המצות שלהם, דהיינו שהשכר הוא לפי ערך המצות כמו ג"ע כו', רק ענין עוה"ב הוא שמפני שעשו מצות בפר"מ, נותנים להם שכר אשר אינו לפי ערך מעשיהם כלל. וזהו כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה בלתי התעוררות מלמטה כלל, כי אתעדלית אין יכול להגיע שם כלל.

**כך** יעמוד זרעכם ושמכם. הנה זרעכם הוא בחי' אור זרוע לצדיק ע"ש שירדה הנשמה לגוף לברר כמו הזריעה עד"מ כו' כידוע. ושמכם הוא כמ"ש ויעש דוד שם, הוא בחי' כלים מכלים שונים והוא מעשה המצות שישראל [עושים] אותם, וזהו רבותא גדולה שכאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה כן יעמוד זרעכם ושמכם דכעת כו' וד"ל, וכמ"ש יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו ממש כו'.



ויעש דוד שם: שמואל"ב ח, יג.  
 שו"ה דוד — [עושים]: אולי כן צ"ל.  
 יחיינו מיומים: הרשע ו, ב.

בעד"ה, פ' חוקת תקע"ז לפ"ק

**א**ן ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה, באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענותם כו'. להבין ענין עלי באר ענו לה כו' צריך להקדים מארז"ל בראשית ברא אלקים בשביל התורה שנק' ראשית, דמשמע שהתורה היא ממוצע בין א"ס לנבראים. הענין הוא כי מה שנראה עולמות עליונים ותחתונים כודאי אין הדבר עושה את עצמו רק הוא כמ"ש ואתה מחי' את כולם, שחיים וקיימים מאלקות כמ"ש ויקרא לו אל עולם, וכדי שיהי' בחי' אלקות שהוא בלתי גבול מחי' העולמות בע"ג, צ"ל בחי' ממוצע שהוא התורה כמ"ש בראשית ברא בשביל התורה כו'. והממוצע הוא הגבוה מחי' העולמות מאחר שעל ידו יומשך חיות לעולמות כו'. והענין הוא כי כתיב הודו על ארץ ושמים, שארץ ושמים אינו רק זיוו והודו כמשל זיו השמש שאינו נוגע לעצם השמש וכמ"ש ישתבח שמך לעד, כמו השם שאינו אלא לזולתו כו', כמו"כ חיות כל העולמות אינו רק בחי' זיו ושם וכמ"ש אין ערוך לך ה' אלקינו בעה"ז כו', ולא כמו חיות הנפש בגוף שגם שאין ערוך חיות הנפש אשר בגוף שמחי' כל אבר בפרט שנק' בשם חיים גשמי' לגבי הכח שיש בנפש להחיות, מ"מ גם זה החיות שמחי' נק' בשם רוחני', אבל חיות שבתוך העולמות אין ערוך כלל לגביו, והוא כמשל עצמות הנפש שמושלל גם מבחי' כח להחיות, ונק' בשם חי ולא בחיים כמ"ש יחיד חי העולמים כו', וכמ"ש אתה הוא עד שלא נברא העולם אתה הוא משנברא העולם, שאין שינוי לפניו כלל קודם הבריאה ולאחר

או ישיר ישראל: מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ד ע' קסד (וראה הנסמן במראי מקומות לשם). מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' איתג ואילך. ולהעיר שבשנת תקס"ד נאמר מאמר זה וד"ה אני ישנה (שנדפס לאח"ז) בהיפך הסדר, שמאמר זה נאמר ביום השבת. והמאמר אני ישנה נאמר בליל שבת. או ישיר ישראל . . . באר חפרוה שרים: חוקת כא, יז. יח. בראשית ברא . . . בשביל התורה: ראה רשי' ר"פ בראשית. הנסמן בלקוטי שיחות נח כרך ג ע' 755.

שהתורה היא ממוצע: ראה אור התורה חוקת כאן ע' איתרמג. וראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשפכ ואילך. אין הדבר עושה את עצמו: ראה חובת הלבבות שער היחוד רפ"ה. ספר החקירה להצ"צ ע' קה.

ואתה מחי' את כולם: נחמ" ט, ו. ויקרא לו אל עולם: נסמן לעיל ע' קע. הודו על ארץ ושמים: תהלים קמח, יג. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' מח. וש"נ. ישתבח שמך לעד . . . אין ערוך לך: ברכת ישתבח. ברכת יוצר לשבת. חי ולא בחיים: ראה מורה נבוכים ח"א פנ"ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתקד. יחיד חי העולמים: ברכת ברוך שאמר. אתה הוא עד שלא נברא . . . העולם: תפלת השחר. ראה שלי"ה ג, ב. מאמרי אדה"א מארז"ל ע' שלו. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקסג.

הבריאה, מזה ג"כ ראי' שהחיות אינו נוגע לעצמותו רק התפשטות הודו וזיוו כו' כנ"ל.

**והנה** כדי שיומשך מאלקות בחי' זיו להחיות עולמות צריך לזה בחי' ממוצע, והממוצע הוא התורה וגם מצות ותשובה הם ג"כ ממוצעים כו'. והענין הוא כי ע"י לימוד התורה ממשיכים בחי' חיי החיים כמ"ש כי הם חיינו דקאי על שרש הנשמה בבחי' חיי החיים, כי התורה הוא דבר ה' כמ"ש ודברי אשר שמתו בפיו, דברי ממש, וע"י לימוד התורה למטה ממשיכי' דבר ה' שהוא בחי' פנימי' וכמארז"ל אין העולם מתקיים אלא בהתשב"ר, א"ל רב פפא לאביי דידי ודידך מאי, א"ל אין דומה הכל שיש בו חטא להכל שאין בו חטא, שמפני שתינוק בן ו' שלא ראה קרי מימיו נמצא שגוף שלו הוא גוף נקי לומד את דבר ה', הוא הכלי שיומשך בחי' פנימי' אלקו' חי ולא בחיים, גם שלומד שלא לשמה רק מיראת הרצועה של רבו כו'. וכמו"כ ע"י כל אדם שלומד דבר ה' אפי' פרק א' שחרית ופרק א' ערבית ואפי' בק"ש בלבד יש דעה שיוצאין ידי חובת ת"ת, ע"ז ממשך בחי' פנימי' וממילא יומשך בחי' חיצוני' שהוא להחיות העולמות בבחי' הוד וזיו כו', וכמארז"ל משחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, כי בזמן בהמ"ק הי' נמשך גילוי פנימי' אלקות בהיכל ק"ק וכעת הוא ע"י ת"ת כנ"ל.

**וכמו"כ** ע"י מצות, כי הנה כתיב אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שע"י מצות נמשך בחי' חיות כו'. והנה אנו רואים בחוש שגם בעשות האדם איזה מצוה אינו פועל שינוי בנשמה אשר בגוף להיות משתנה ממהותו הראשון שיתחזק בעבודת ה' יותר מבתחלה, והנה זהו ודאי אמת שע"י עשיית המצוה נמשך חיות לנשמה כמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כו', אך שאינו נמשך לחלק הנשמה אשר בגוף רק לשרש הנשמה כמו שהיא למעלה אחוזה וקשורה בחיי החיים, ולעתיד יתגלה זה, כמו שאנו מאמינים בתח"מ שבודאי יחי המתים דהיינו אותו הגוף עצמו שכעת, יאיר בו הנשמה לעתיד, רק שהגוף יהי' מזוכך ולא כמו כעת שהגוף הוא בתכלית

חיי החיים . . כי הם חיינו: ראה יומא עא, א. תפלת ערבית.

ודברי אשר שמתו בפיו: ישע"י נט, כא.

אין העולם מתקיים . . שתינוק בן ו': ראה גם לעיל ע' סח. ושי"נ.

בק"ש בלבד . . חובת ת"ת: מנחות צט, ב. ה' ת"ת לאדה"ו פ"ג, ה"ד.

משחרב ביהמ"ק . . ד' אמות של הלכה: ראה ברכות ה, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. ושי"נ. קונטרסים ע' שסד. ושי"נ.

אלה המצות . . וחי בהם: נסמן לעיל ע' כ.

בתח"מ . . אותו הגוף עצמו: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תו. ושי"נ. דברים ח"א ע' שכנ. ושי"נ.

הגשמיו' כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמטני אמי, רק הגוף יודכך ואז יהי' התגלות אלקו' שע"י מצות דכעת שנמשך בחי' חיות לשרש הנשמה אבל למטה הוא בהעלם, וכמו ענין שמבואר בס' הקבלה שע"י המצות דכעת ניתוספו אורות באצ"י לבד בתחה"מ יתגלה בגילוי כו'. וכ"ז ימי שנותינו בהם שבעים שנה ומקיימים תומ"צ וניתוסף אור וחיות למעלה, ולעתיד יתגלה באותו הגוף עצמו. וזהו ענין הגלגולים שנפש א' יוכל לבא בגלגול בב' וג' גופים כדי לתקן כו' ולעתיד יאיר משרש הנשמה כו' (משא"כ אוה"ע אחר מיתתם הולכים לאיבוד ולכליון לגמרי כבהמה כו'). והנה ע"י תומ"צ ממשיכים בחי' פנימי' וממילא יומשך בחי' חיצוני' לחיות העולמות, וכמו"כ ע"י תשובה, ובתשובה יש מעלה יתירה שמאיר גם בחלק הנשמה אשר בגוף כו'.

**ועתה י"ל ענין עלי באר ענו לה באר חפרוה שרים כו'. הענין הוא כי על בחי' זאת שהוא בחי' חיי החיים נאמר לית מחשבה תפיסא ב"י, ופעם כתיב מי כה' אלקינו בכל קראינו אליו אליו דייקא לעצמותו ולא למדותיו. אך הענין הוא שענין תפיסא הוא בחי' השגה וע"ז נאמר לית מחשבה תפיסא ב"י כי הוא למעלה מן ההשגה, ומ"ש בכל קראינו אליו קאי על הרצון והוא בחי' התעוררות נקודת הרצון לעצמותו דייקא. וזהו ענין תשובה כמ"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה, שענין תשובה הוא דייקא לעצמותו, הן התעוררות תשובה אשר במוח או בלב או אפי' במעשה לבד הכל הוא לעצמותו, והנה התעוררות זאת שהוא בחי' נקודת הרצון הוא דייקא מבחי' המנגד דהיינו שמצד רצונות זרים אשר בלבו שהוא רצון זר אשר לא לה' או מאד הוא דואג ומצר על ההיפך, ומן המצר הזה דייקא יתעורר בחי' עצם נקודתו לה' אחד. וזהו ענין עלי באר כו' כי ענין הבאר הוא שחופרין עפר הארץ עד שמוצאין מקום מים והם נק' מים חיים. הענין הוא כי הנה כתיב ונהר יוצא מעדן**

הן בעון חוללתי: תהלים נא, ז.

בס' הקבלה שע"י המצות . . אורות באצ"י: ראה עץ חיים שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש יא כלל טז. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תיג. תורת חיים לך פ, ג ובהערה 31. ימי שנותינו בהם שבעים שנה: תהלים צ, י.

שנפש א' יוכל לבא בגלגול בב' וג' גופים: ראה פרי עץ חיים שער (יט) ראש חדש פ"ג ד"ה ובוה יש פירושים רבים תסא, א). ספר הגלגולים פ"ו. משנת חסידים סדר נשים מסכת גלגול הנשמות פ"ב.

לאיבוד ולכליון לגמרי כבהמה: ראה אגרות קודש כ"ק אדמ"ר מוהר"ש ע' צב ואילך.

לית מחשבה תפיסא ב"י: ראה תקוני זהר בהקדמה יו, א.

מי כה' אלקינו . . אליו . . ולא למדותיו: ואתחנן ד, ז (כדילוג). ראה פרדס שער (לב)

הכוונה פ"ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' נ. וש"נ. נביאים וכתובים ע' לד. וש"נ.

והרוח תשוב אל האלקים: קהלת יב, ז.

ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י. ראה גם לעיל ע' עו.



להשקות את הגן ומשם יפרד כו', כי ע"י חטא אדה"ר נעשה תערובת טו"ר בעולם, ועיקר התערובות טו"ר היו בד' נהרות, ולכן בכל אקלים ואקלים יש אופנים מיוחדים, כי כל אקלים יש לו נהר מיוחד, כי נהר א' אשר יוצא מג"ע הארץ אשר בקו השווה מתפשט לד' נהרות והד' נהרות חוזרים ומתפשטים ונמצא שהמים המה מעורבים טו"ר. ולכן יש עשבים טובים ועשבים רעים. וכמו"כ בדומם ובמדבר שבאקלים זה יש רוצחים ובזולתו אין רוצחים ורעים בדבר אחר, והוא לפי אופן הנהר השייך לאותו אקלים. וענין המים חיים שמוצאים ע"י חפירה הם בלי תערובות רע. הענין הוא כי כל הנחלים הולכים אל הים והים יורד עד עומקי דתהומא רבא וארעא חלחולי מחלחלי שהוא גידי ובקיעי הארץ אשר בהם נובע המים מלמטה למעלה, וע"י נביעתן דרך גידי הארץ נתבררו ונזדככו היטב בתכלית ונק' מים חיים.

**וככל המשל הזה יובן בנשמות שנלקחו מג"ע הארץ שיש בהם תערובות טו"ר ע"י חטא אדה"ר, וע"י ירידת הנשמה בעפר הגוף ויהי' בחי' חרישה מרפי ארעא שהוא לב נשבר ונדכה שהוא בחי' מרירות מההיפוך ע"י יצא לאור בחי' אמיתי' נקודת יהדותו בלי שום תערובות רע כלל. כי יש בחי' אמת בב' בחי', דהיינו בענין קרבת אלקים שהוא התפעלות אלקי' שיכול להיות שאינו רק לפי שעה. והנה כתיב קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת דייקא משא"כ עד ארגיעה לשון שקר, כי שפת אמת הוא אשר תכון לעד, ואמת זו תלוי באמת אחר והוא שיהא המרירות אשר מצד המנגד לאמיתו, כמו במוח שיש התפעלות חדוה ומרירות, א"א להיות שהתפעלות חדוה יהי' אמת שיהי' מתקיים לא יבוטל רק דייקא ע"י מרירות אמתי בתחלה מן המנגד.**

**והנה כ"ז הוא ענין עלי באר שהוא בחי' העלאת הנפש דהיינו שנתעורר בחי' עצם נקודתו ורוצה לצאת מחומר הגוף המסתירים על אור אלקי. וזהו ג"כ ענין בידך אפקיד רוחי ר"ת באר שאומרים בק"ש שעל המטה ע"י**

ע"י חטא אדה"ר נעשה תערובת טו"ר: ראה ג"כ הנסמן לעיל ע' פג.

מגיע הארץ אשר בקו השווה: נסמן לעיל שם.

כל הנחלים הולכים אל הים: קהלת א, ז. ראה גם לעיל ע' קלד.

וארעא חלחולי מחלחלי: חגיגה כב, א.

חרישה מרפי ארעא: ראה מועד קטן ב, ב.

קרוב ה' לכל קוראיו: תהלים קמח, יח.

עד ארגיעה . . שפת אמת . . תכון לעד: ראה גם לעיל ע' ט. וש"נ.

בידך אפקיד רוחי ר"ת באר: תהלים לא, ו. ראה פרי עץ חיים שער (טז) ק"ש שעהמ"ט פ"ב.

פ"י. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' נט ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארסה. וש"נ. שמות ח"א ע' רעז.

שיהי' ממארי דחושבנא איך שהי' מקושר ברצונות זרים ועי"ז נשבר לבו ואומר בידך אפקיד רוחי שהוא בחי' עלי באר כו' וד"ל. ובחי' ענו לה הוא בחי' המשכה וכמ"ש תען לשוני אמרתך. הענין הוא שיש בנ"א אשר אין בכוחם להתעורר בבחי' פנימי' הנ"ל או מחמת סיבת טרדת הפרנסה, רק עבודתו הוא להיות אלקי בקרבי שיומשך בו אלקות ע"י לימוד התורה, ולא כטעות העולם שמדמים ענין זה להרגשת עצמו שיהא אלקות בקרבו, כי באמת הוא ענין אלקי שרוצה שישרה בו כח אלקי ע"י לימוד התורה כמארו"ל כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו אותו דבר הלכה עצמו. וז"ש זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייטני, שבעניי הוא שאין לו בחי' תשוקה פנימי' הנ"ל, אך זאת נחמתי כי אמרתך חייטני שע"י לימוד התורה ממשיך מבחי' חיי החיים כו' כנ"ל וד"ל.

**ועתה** י"ל ענין באר חפרוה שרים כרוה כו' דקאי על האבות. הנה ארו"ל אין קורין אבות אלא לשלשה שהוא אברהם יצחק כו' משא"כ ראובן ושמעון אינם נק' בשם אבות. וענין אב הוא שכולל כל התולדות שיסתעפו מאתו, כמו שרש הארץ שכולל כל האילן וענפיו עד עלה אחרונה. ובוה יובן הטעם שאבות דייקא הם בחי' אברהם יצחק כו' כי הם דייקא כוללים כל הנשמות עד עקבי משיחא, כי הם ראו הנשמות שירדו בגופי' והמשיכו לכל נפש מישראל בפרט בחי' אברהם ובחי' יצחק כו'. וענין זאת יובן עפ"י מ"ש הכה צור ויזובו מים שבשלמא מעפר שייך לחפור באר שבעפר יש מים, אבל הצור טבעו הוא חמימות כמו שנראה שמצור מוציאים אש וכתוב ההופכי הצור אגם מים והוא ענין מ"ש בס"י הוציא אש ממים ומים מאש כו'. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שיש בחי' גבורות שהוא בחי' רשפי אש בהתפעלות והתלהבות לה' כו'. והנה ההתלהבות של הנשמה הוא דייקא מצד המנגד כי טבע הנשמה אינה שייך בה התלהבות, כי כל התלהבות הוא דייקא מענין זר כו' כידוע. ועוד טעם

ממארי דחושבנא: ראה זהר קרח קעה, א. תניא פכ"ט.

תען לשוני אמרתך: תהלים קיט, קעב.

אלקי בקרבי: וילך לא, יז.

כל היושב ושונה: נסמן לעיל ע' צב.

זאת נחמתי בעניי: תהלים קיט, נ.

שרים . . האבות: ראה תנחומא חוקת כא. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקעד.

אין קורין אבות אלא לשלשה: ברכות טז, ב. וראה לקוטי שיחות בלק כרך ד ע' 1068

הערה 12. ויצא כרך יו"ד ע' 97 הערה 48.

הכה צור ויזובו מים: תהלים עח, כ.

ההופכי הצור אגם מים: תהלים קיד, ה.

בס"י הוציא אש ממים: כ"ה בכ"מ — ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתלא וש"נ. תורת

חיים בראשית יג, א ובהערה 2. שמות סב, ב.

אחר מצד שדבר חדש הוא כי הרי יכול להיות כמה ימים שלא יתפעל כלל ולכן ההתלהבות בתגבורת רשפי אש הוא מצד חידושו כו'. והנה המכוון של הגבו' רשפי אש הוא כדי להיות נמשך בו בחי' אלקי' שהוא כמ"ש והאר עינינו בתורתך, כי מה בצע אם יהי' הכל בתשוקה ולא ירוה צמאוננו וכמ"ש הוי כל צמא לכו למים כו'. והנה בחי' זאת נעשה ע"י אברהם כמו שידוע שבכל בוקר חסד דאברהם אתער בעלמא היינו שהוא הממשיך בחי' אהבה לנש"י היינו שיעורר הבחי' רוחא ששביק בגוה כו' בבחי' אהבה ותשוקה כו' שהוא ענין עלי באר ענו לה כו' כנ"ל בענין הכה צור ויזוכו מים כו' וד"ל. ויצחק הוא בחי' יראה דהיינו שהוא הממשיך בחי' יראה לכללות נש"י. הענין הוא כי אברהם הוא בחי' אהבה כו' כנ"ל, ואחר התפלה יש מקום לאהבה זרה ליכנס כי מצד שהוא בבחי' אהבה ותשוקה בעת התפלה אזי מזה יכול להסתעף ההיפוך כו' כמשית"ל. וזהו מ"ש אחרי מות אברהם סתמום פלשתים עפר את הבארות דאברהם, הענין הוא כי פלשתים הוא כמו מבוי המפולש דהיינו שהוא מוכשר לקבל כל מיני רע שהוא הנק' התגברו' מרה לבניה בחי' הוללות וליצנות. והענין הוא שאחר התפלה יכול להיות ההיפוך מצד שיסתעף מאהבה דקדושה בחי' התנשאות בהיפוך מצד שהוא מנושא בעצמו שהלא דבר הוא. אך בחי' יראה דיצחק הוא הנשאר על כל היום ג"כ שהוא ההיפוך מבחי' אהבה שהוא בחי' התפעלות ע"י איזה השגה, אבל ענין יראה הוא כמ"ש וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, כי ירא לגשת כמו מה ידעת כו' והוא בחי' קעומ"ש בלי טעם ודעת, ומבחי' זאת לא יסתעף ההיפוך בבחי' התנשאות הוללות וליצנות כי הלא אינו מתנשא בעצמו כלל אדרבה הוא בבחי' שפלות כו'. וז"ש אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי כו', אבי אברהם אב הוא חכמה המוליד בחי' אברהם בחי'

כמ"ש והאר עינינו בתורתך: בברכת אהבת עולם (שחרית).

הוי כל צמא לכו למים: ישעי' נה, א.

אברהם . . הממשיך בחי' אהבה: ראה גם אמרי בינה שער התפילין קלו, ד. מאמרי אדה"א

שמות ח"ב ע' שמט.

שבכל בקר חסד דאברהם: ראה זהר (רעיא מהימנא) משפטים קיט, ב. תקוני זהר תכ"ב (טז,

א).

רוחא דשביק בגוה: ראה לעיל ע' צט. וש"נ.

ויצחק . . יראה: ראה גם תורה אור ויצא כד, א. לקוטי תורה אמור לה, ג.

אחרי מות אברהם סתמום פלשתים עפר: תולדות כו, טו. יח.

פלשתים . . הוללות וליצנות: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' רמב. וש"נ.

מבוי המפולש: משנה ספ"ט דערובין. שבת קיז, א"ב.

וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק: יתרו כ, טו.

מה ידעת: זהר בהקדמה א, ב.

אלקי אבי אברהם: ויצא לא, ב [בהשמטת תיבת „אלקי" – ראה הנסמן בתורת חיים בראשית

מא, ד הערה 43].

אב הוא חכמה: ראה תניא פ"ג. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' א.

אהבה כו' כנ"ל. ופחד יצחק הי' לי, וענין הי' לי שנשאר על כל היום, היינו שאין לו השגה כלל כי רחוק ערכו מאד רק קבלת עומ"ש על כל היום להיות עוסק בתומ"צ כו', וזהו ענין באר חפרוה שרים כו' וד"ל.

**במחוקק** במשענותם, הנה יש משען ומשענה כו' כמ"ש במ"א, ובמשענותם קאי על האבות שהם עשו בחי' מחוקק. הענין הוא כי יש ב' מיני אותיות, אותיות הכתב ואותיות החקיקה, אותיות הכתב הם בולטים למעלה על הקלף נמצא שאינם בחי' עצמיות אבל אותיות החקיקה הוא בחי' עצמיות שחוקק בגוף הקלף כנ"ל. הענין הוא כי ע"י לימוד התורה שממשיכים ג"כ בחי' חיי החיים כנ"ל כמו שידוע שס"ר אותיות התורה הוא נגד ס"ר נשמות ישראל וכמאמר תלת קשרין מתקשראן ישראל באורייתא כו' אין זה בחי' עצמיות עדיין, וכמו שנראה למטה שפעם לומדים ישראל התורה ופעם אינם לומדים, אבל האבות המשיכו בחי' מחוקק שהוא כאותיות החקיקה עד"מ בחי' עצמיות כו' כמ"ש במ"א וד"ל.



משען ומשענה: ראה גם מאמרי אדה"א כמדבר כאן ע' א'תמו.  
 שס"ר אותיות התורה . . . ישראל: ראה בא יב, לו. זהר חדש שיר השירים עד, ד. תניא פל"ז  
 ובהנסמן במראי מקומות לשם. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שלט. וש"נ.  
 תלת קשרין: ראה זהר אחרי עג, א. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים שם. לקמן ע' שיח.  
 כאותיות החקיקה . . . עצמיות: ראה ספר המאמרים תקס"ד ע' קז ואילך. לקוטי תורה  
 בחוקותי מה, א ואילך.

## פ' בלק יוס א'

**אני** ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קווצותי רסיסי לילה כו', ואמרו בזוהר אני ישנה בגלותא שהגלות נמשל לשינה שאז כנ"י בבחי' שינה ולכן למעלה הוא ג"כ בחי' שינה, ומפני שיש בכנס"י בחי' ולבי ער תמיד לכן יש ג"כ למעלה בחי' קול דודי דופק בתמידי' כו' כמשי"ת. ובזה יובן ג"כ ההפרש אשר כעת בזמן הגלות לדורות הראשונים, שבדורותם היו נסים ונפלאות היפך הטבע כמו הפך ים ליבשה ונס דחנוכה כו' משא"כ כעת כתיב אותותינו לא ראינו שהעולם מתנהג עפ"י טבע לפי ראות בני"א, מטעם שכעת הוא בחי' שינה כו'.

**ולהבין** ענין שינה למעלה צ"ל תחלה ענין שינה גשמי' של נפש הטבעי' ואח"כ יובן בנשמה אלקי' ומזה יובן למעלה. כי הנה אמת הוא שאין לו גוף ולא דמות הגוף אך דברה תורה כלשון בני"א וכמ"ש בצלם אלקים עשה את האדם, ולכן מאדם התחתון יובן למעלה באדם דלעילא, כמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם כו'. והענין הוא כי בעת השינה אזי מסתלקים כל הכוחות כח השכל וכח הראי' והמדות ואפי' כח המעשה כו'. והנה ההסתלקות אינו הסתלקות לגמרי כמת ממש, שאם הי' מת לא הי' לחזור החיות בהתעוררות משינתו, אלא שהוא בבחי' העלם לבד וכשנתעורר משינתו אזי חוזרים השכל והמדות והמעשה בגילוי כו', נמצא שבשעת שינה הוא ג"כ חי רק שהוא בעלם כנ"ל. וכמו"כ יובן בנשמה האלקי', שבנשמה יש עשר כוחות כו' שכל ומדות ומעשה כו' אך שהוא בבחי' שינה בזמן הגלות שאינו נתפעל בשכל ולא בלב, וגם בבחי' מעשה שהוא סו"מ וע"ט בפר"מ ג"כ הוא בחי' שינה, ולא שנאמר שאין להם החוש כלל, שהרי נראה שע"י התעוררות מתעוררים כל הבחי', וההתעוררות הוא ע"י ב"ק שמכרזת בכל יום שובו בנים שובבים וכמ"ש עד יערה עלינו רוח ממרום, שהב"ק הוא בחי' כח אלקי המעורר את בני"א

---

אני ישנה: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ד ע' קנה (ובהנשמן כמראי מקומות לשם). וראה גם הנרשם ברד"ה שלפניו.  
אני ישנה ולבי ער . . . לילה: שיר השירים ה, ב.  
אני ישנה בגלותא: ראה זהר אמור צה, א. האזינו רפו, א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רכג. וש"נ. תורת חיים מקץ רטו, ב"ג. לקמן ע'  
הפך ים ליבשה . . . אותותינו לא ראינו: תהלים סו, ו. עד, ט.  
שאי' לו גוף . . . דברה תורה בלשון בני"א: ע"ד פיוט יגדל. ברכות לא, ב.  
בצלם אלקים עשה את האדם: נח ט, ו.  
ועל הכסא דמות כמראה אדם: יחזקאל א, כו [ושם: ועל דמות הכסא דמות – ראה לקמן ע' חצו. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תעב. וש"נ. קונטרסים ע' תקפא].  
ב"ק . . . שובו בנים שובבים: נסמן לעיל ע' ק.  
עד יערה עלינו רוח ממרום: ישעי' לב, טו.

להקיץ משינתם בתרדמת הבלי הזמן ואז חוזרים ונתעוררים כל הכוחות כפרט, כמו מי שהוא בעל תורה אזי נתעורר לעסוק בתורה לשמה, ולזולתו בלב שיתפעל בלב כו'. או בבחי' מעשה להיות סומ"ר וע"ט בפור"מ. ולפ"ז מ"ש כ"א בשובו מדרכיו וח"י אין המכוון להמשיך חיות חדש רק שאותו החיות עצמו יבא בגילוי ע"י התעוררות תשובה כו'. וכמו"כ יובן למעלה בחי' שינה כי הנה כתיב בכל צרתם לו צר, ולפ"ז בכל צרת ישראל ה' צריך להושיע תיכף כי לו צר כו', אך הנה כתיב ויזעקו אל ה' בצר להם כו' ואז יושיעם דייקא, וכמו בגלות מצרים דכתיב ותעל שועתם אל אלקים כו' וידע ה' שהוא דייקא ע"י התעוררות מלמטה, כי למעלה הוא בחי' שינה כביכול וצריך להתעורר דייקא ע"י הצעקה שלמטה כמ"ש עורה למה תישן ה', ויקץ כישן ה' כו'. והטעם הוא מפני שמלמטה ג"כ בכנ"י יש בחי' שינה ובמדה שאדם מודד כו' כי באתעדלית תליא אתעדל"ע.

**אך** יש בחי' ולבי ער בכנס"י שאין בזה בחי' שינה כלל. ולכאורה אינו מובן שאם בשכל יש בחי' שינה כ"ש וק"ו שבלב יש בחי' שינה, שהרי הלב מקבל משכל שע"י התכוננות השכל נתפעל בלב כידוע. אך הענין שיש ב' בחי' לב כמ"ש ויחד לבבינו ב' לבבות, והוא ה. . . לב פנימי ולב חיצון. לב חיצון הוא מה שנתפעל בלב מצד השכל ובוה ודאי יש בחי' שינה אחר שהוא מקבל משכל ובשכל גופא הוא בחי' שינה כש"כ בלב, אך לב פנימי הוא בחי' נקודת הלב והוא ענין נקודת יהדותו אשר בכל נפש מישראל שלמעלה מן השכל, ועפ"י מארז"ל נק' בשם כוונת הלב כמו אם כיון לבו יצא כו'. ובחי' זו היא ער תמיד וכמ"ש אע"ג דאזיל הכא והכא בטרדת הפרנסה דיוקנא אשתאר כך שהוא בחי' יחידה שבנפש. וראי' לדבר שהרי כשתובעים אותו להמיר דתו אזי הוא מוסר נפשו לגמרי בלי שום התעוררות מלמעלה כלל, כי בחי' זו יש בטבע כל נפש מישראל ובוה אין שינה כלל. ולכן למעלה ג"כ יש בחי' אשר ער תמיד בחי' השגחה תמידית כמארז"ל וכי יש שינה לפני המקום כמ"ש

כ"א בשובו מדרכיו וח"י: נסמן לעיל ע' טז.

בכל צרתם לו צר . . . ויזעקו אל ה' בצר להם: ישע"י סג, ט. תהלים קז, יג. יט.

ותעל שועתם אל אלקים . . . וידע ה': שמות ב, כג [שם: האלקים]. כה.

עורה למה תישן ה' ויקץ כישן ה': תהלים מד, כד. עח, סה.

ובמדה שאדם מודד: סוטה ת, ב (במשנה).

באתעדלית תליא אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' ס.

ויחד לבבינו ב' לבבות: ברכת ק"ש. ראה לקוטי תורה בלק סז, ג. האזינו עד, א. מאמרי

אדה"א קונטרסים ע' שט. וש"נ.

אם כיון לבו יצא: ברכות יג, א (במשנה).

אע"ג דאזיל הכא והכא . . . דיוקנא אשתאר בך: ראה זהר ויחי רמד, סע"ב ואילך. (סבא)

משפטים קיד, א.

וכי יש שינה לפני המקום: סוטה מת, א.

הנה לא ינום ולא יישן כו' עינא פקיחא דלא נאים כי לית גבינין דמכסיין על הני עייניו, כי השינה בא מאידים של המאכל, וכמארז"ל במשנה ד' פ"א דיומא מפני שהמאכל מביא את השינה, כי ענין המאכל הוא לחבר חיות הנפש בגוף כידוע שהמאכל מתעכל ונהפך לדם ושולח לכבד והמובחר עולה ללב ומלב למוח. אך יש פסולת במאכל שמזה נעשה אידים ועולים עד המוח ומזה נעשה בחי' שינה (והתועלת מהשינה הוא שע"י יתחזק החיות אחר השינה). והנה השינה אין מגיע כ"א עד מקום שהמאכל עולה שהוא עד המוח כו' אבל למעלה מן המוח שהוא בחי' גלגלתא שאין מגיע לשם המאכל כלל, גם האידיים אין עולים לשם ואין שם בחי' שינה כלל. וכמו"כ יובן למעלה שמה שהוא בחי' התלבשות אורות בכלים שייך בחי' שינה אבל בבחי' ז' תיקונין דגלגלתא ע"ז כתיב הנה לא ינום ולא יישן כלל, והוא מ"ש טרם יקראו ואני אענה כו' בלי התעוררות מלמטה בבחי' צעקה כמ"ש ויזעקו כו', רק מצד עצמו והוא כמארז"ל אין בעל הנס מכיר בניסו, היינו שאין יודע כלל איך שניצול מזה, כי הדבר מלוכש בתוך טבע והוא מצד עצמו בלי התעוררות מלמטה כלל כו'. וזהו ענין קול דודי דופק לשון הוה שתמיד הוא דופק מפני שבכנס"י יש בחי' ולבי ער כו' וד"ל.

**ועתה** י"ל מ"ש פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי כו', פרט כאן ד' בחי' ומבואר בס' קבלה שהוא ענין מעשה דיבור מחשבה ורצון. הענין הוא כי אחותי הוא לשון איחוי כמו קורע ומאחה או כמו איחוי אלכסנדריא והוא ענין חיבור ב' דברים יחד, כמו"כ אחותי הוא החיבור או"א"ס בעולמות כמ"ש ויקרא לו אל עולם כו' היינו שלא יהי' כמו שנראה שה' הוא על שמים והעולם חי ממנו, שזה יודעים ג"כ אוה"ע דקרו ל"י אלהא כו', אך להיות חיבור א"א"ס בעולמות היינו שיהי' נקבע איך שא"ס הוא בתוך העולמות כו', וע"י מעשה

הנה לא ינום ולא יישן: תהלים קכא, ד.

עינא פקיחא דלא נאים: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, סעיב ואילך. הנסמן כמאמרי אדה"א קונטרסים ע' תג.

לית גבינין דמכסיין על הני עיינין: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, ב. (אדרא זוטא) האזינו רפט, א.

השינה בא מאידים של המאכל . . דיומא: יח, א. ראה ספר המאמרים תקס"ט ע' ריב וע' רלא ואילך (ושם בשם הרמב"ם).

תיקונין דגלגלתא: ראה זהר (ספרא דצניעותא) תרומה קעו, ב. עץ חיים שער (יג) א"א פ"ו. טרם יקראו ואני אענה . . אין בעל הנס מכיר בניסו: ישע"י סה, כד. ראה נדה לא, א. לקח

טוב חוקת כא, טו.

קורע ומאחה: ראה מועד קטן כב, ב. רמב"ם הל' אבל פ"ח, ה"ז.

איחוי אלכסנדריא: מועד קטן כו, רע"ב.

ויקרא לו אל עולם: נסמן לעיל ע' קע.

אוה"ע דקרו ל"י אלהא: מנחות בסופה.

המצות שישראל מקיימים נעשה בחי' זו כי הם הממוצעים. הענין הוא כי א"ס הוא למעלה מבחי' עולם וכדי שיהי' חיבור א"ס בעולמות צריך לזה ממוצע, והממוצע הוא הגבוה משניהם יחד דהיינו מבחי' ההארה פשוטה כו'.

**והענין** יובן ע"פ מ"ש כי אל דעות הוי', שיש ב' דעות הא' הוא מלמעלה למטה ונק' מיש לאין, והב' מלמטה למעלה ונק' מאין ליש. כמו עד"מ מעשב גשמי כי אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל כו' והוא ענין כח רוחני המגדלו. והנה העשב הוא יש גמור נתפס במישוש והכח שמחי' אותו נק' בשם אין שהוא בבחי' העלם, אך האין הלז הוא המקור להיש, וזהו בחי' מאין ליש. ומיש לאין הוא ענין כח הצומח כמו שהוא בבחי' רוחני שאינו עדיין גם כח להחיות ונק' יש אמיתי ואינו בערך כלל להצמיח עשב, וכדי שיומשך מאתו כח להחיות נמשך הארה בעלמא מן כח הצומח ונק' בשם אין שהוא כאין וכלא לגבי כח הצומח עצמו ולגבי עשב הוא נק' אין העלם, ובחי' אין זו הוא הממוצע כי הוא אינו רוחני כמו כח הצומח עצמו ואינו גשמי כמו העשב כו'. או משל יותר רוחני מחיות הנפש בגוף שהנפש בעצמה מושלל גם מבחי' כח להחיות ונק' בשם יש אמיתי, וההארה פשוטה שנמשך מן הנפש שאינו מחי' עדיין רק שהוא כח להחיות נק' בשם אין שהוא כאין ואפס לגבי עצמות הנפש ולגבי החיות אשר בגוף שהוא חיי גשמי' שהרי מחי' גשם גמור, נק' בשם אין שהוא בחי' העלם, וחיות הגוף נק' בשם יש גמור כו'. ונמצא שבחי' אין הוא הממוצע כו' כנ"ל. וכמו"כ יובן למעלה שכדי שיתהוו עולמות בע"ג בחי' יש גמור מבחי' יש אמיתי צריך בחי' ממוצע כו' והממוצעים הם בני ישראל ע"י קיום המצות וכמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כו'. כי הנה המצות למעלה המה רצה"ע וכמו שהוא א"ס כך רצונו א"ס והמצוה נעשית למטה בעניני גשמי' כמו ציצית של צמר ותפילין של קלף כו' נמצא שהמצוה היא חיבור רוחני בגשמי' וע"י שאדם דייקא מקיים המצות כמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם כו', ע"ז נעשה חיבור א"ס בעולמות. וזהו ענין אחותי שנק' בשם מעשה שהוא החיבור א"ס בעולמות ע"י מעשה המצות כו' כנ"ל וד"ל. וזהו ענין חנוך ה' תופר מנעלים, שהי' מיוחד יחודי' והוא ענין מה שאנו אומרים בעשיית איזה מצוה לשם יחוד קוב"ה ושכינתי', שכינתי' הוא בחי'

והממוצע הוא הגבוה משניהם: ראה גם לעיל ע' פא. וש"נ.

כי אל דעות הוי': שמואל-א ב, ג. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסב. וש"נ.

אין לך עשב מלמטה: נסמן לעיל ע' סז.

אלה המצות . . וחי בהם: נסמן לעיל ע' כ.

חנוך ה' תופר מנעלים: ראה עמק המלך שער קרית ארבע פ"ב (פא, ג). פצ"ה (קג, ד) בשם המדרש. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א לע' נא: מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' רצט.

שאנו אומרים . . לשם יחוד: ראה פרי עץ חיים שער (ז) הזמירות ספ"ה. הנסמן במאמרי



ממכ"ע וקוב"ה הוא סוכ"ע וכדי שיהי' הארת טוב בממלא הוא ע"י מצות דייקא כו'. וכמו"כ כתיב אמור לחכמה אחותי את, שהחכמה פעם נק' בשם אין כמ"ש והחכמה מאין כו', ופעם נק' בשם יש כו', כי החכמה הוא ממוצע בין כתר לבניה, ולגבי כתר נק' בשם אין ואפס ולגבי בינה היא המקור כו' כידוע.

**ורעייתי** הוא מדרגה גבוה מאחותי שהוא חיבור חכמה במדות, וכמארז"ל רעייתי פרנסתי שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים שהוא הארת חכמה במדות כו'. והענין יובן עפ"י הידוע שיש חצר הכבד המפסיק בין איברי הנשימה לאיברי המזון, שאיברי המזון הם קיבה כו' שע"י חיות גשמי' האיברים, ואיברי הנשימה הם לב וריאה שבהם נשימה שנמוח שהוא בחי' חיות פנימי, הגם שלב פליג לכל שייפין אבל הלב עצמו הוא בחי' פנימי כו'. וכמו"כ יובן בענין הנ"ל שאחותי שהוא ע"י מעשה מצות הוא חיבור אא"ס בעולמות ב"ע כמו איברי המזון עד"מ, וכמאמר רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא, אבל רעייתי הוא חיבור חכמה במדות והוא כמשל איברי הנשימה הנ"ל, והוא ע"י דיבור התורה, כי כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו אותו דבר הלכה עצמו וכמ"ש את ה' האמרת כו' וכמ"ש ודברי אשר שמתו בפיד, דברי ממש כמארז"ל אין העולם מתקיים אלא בהתשב"ר, א"ל רב פפא לאביי דידי ודידך מאי, א"ל אין דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא, שגם התינוק הוא כלי לאלקות ע"י דיבורו בת"ת כו'. והדיבור שרשו מהבל הלב כו'. ולכן ע"י לימוד התורה שהוא חכמתו ית' כי אורייתא מחכמה נפקת ע"י נעשה חיבור ויחוד חכמה ומדות שבלב כו' ולכן נק' רעייתי בשם דיבור כנ"ל.

**יונתי** הוא בחי' תענוג שבחכמה בחי' ראי', לאסתכלא ביקרא דמלכא. והטעם שנק' בשם יונתי כמו זוג יונים שמסתכלים זע"ז עד"מ כו'. וענין ראי'

אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תקצב; מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תקפפ; קונטרסים ע' רסח. תורת חיים חיי שרה קלה, ד.

אמור לחכמה אחותי את . . והחכ' מאין: משלי ז, ד. איוב כח, יב.  
שהחכמה . . אין . . יש: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' ד ואילך.  
רעייתי פרנסתי: שיר השירים רבא פ"א, ט [ו]. זהר (רעיא מהימנא) צו לג, ב.  
שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: נסמן לעיל ע' קמו.  
שלב פליג לכל שייפין: נסמן לעיל ע' כט.  
רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא: נסמן לעיל ע' יט.  
כל היושב ושונה: נסמן לעיל ע' צב.  
את ה' האמרת . . ודברי אשר שמתו בפיד: תבוא כו, יז. ישעי' נט, כא.  
אין העולם מתקיים: ראה לעיל ע' סח. וש"נ.  
אורייתא מחכמה נפקת: נסמן לעיל ע' ה.  
לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לת, א-ב. פקודי רמז, כ. תרומה

קלד, א.

יובן ע"פ מארו"ל חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, הגם שאינו לומד ממנו או שום שכל רק שרואה אותו, כי הראי' היא מקפת אותו מכל צד והיא נותנת בו כח, שמה שיכול לקבל מאתו כל ימי החול בשכל פרטי הכל הוא ע"י הראי'. כמ"כ יובן בענין ראי' באלקות שהוא המשכת כל הנפש ובבחי' ראי' שוין קטן כגדול כו', כמו למשל ראי' מלך ב"ו שהתשוקה בראי' המלך כל אפי' שוין, כי בהשגת גדולת המל' אז יש בזה חילוקי מדרגות שזה משיג יותר כו', אבל בבחי' ראי' שוה הפחות ערך כו'. וזהו ענין יראה כל זכורך שהי' בזמן בהמ"ק כשם שבא לראות כו', והוא ענין תענוג שבחכמה, כי בחי' רעייתי שהוא חכמה שבמדות יש בזה חילוקי מדרגות כמ"ש נודע בשערים בעלה לכל חד לפום מה דמשער בלבי כו' אבל בבחי' ראי' כולם שוין כו'.

**ועתה** י"ל ענין תמתי, הנה תמתי הוא ענין שלימות והוא בחי' רצון הפשוט, כי כל הבחי' הנ"ל אינם בבחי' שלימות, כמו מה שמתפעל בלב עפ"י שכל וטעם אזי יש מקום לאהבה זרה ליכנס, ואפי' בחי' יונתי שהוא בחי' ראי' שכולם שוים בה הוא רק לפי שעה בעת שרואה, אבל אחר הראי' יוכל למשך נפשו ברצונות הפכי' לגמרי. אבל תמתי הוא בחי' רצון הפשוט והוא בחי' ולבי ער הנ"ל שאינו משתנה לעולם, וראי' ממס"נ על קדה"ש וכנ"ל אע"ג דאזיל הכא והכא כו'.

**ועתה** י"ל ענין שראשי נמלא טל שהוא בחי' הגבוה מד' בחי', והוא בחי' רעוא דכל רעוין עילאין דהיינו שהוא בחי' מקור גם כל הרצונות פשוטים שהוא בחי' תמתי כו'. ויובן עד"מ מגשמיות טל שהטל הוא בא בלילה ללחלח חלקי הארץ, כי בארץ יש כח הצומח וגם שמנונית יש בארץ כמ"ש לא תוסף תת כחה כו', וכדי שיהי' מצמיח צריך טל דייקא כי בלעדי הטל אזי נתכווץ כח הצומח ולא הי' מועיל גם הגשם, אך מפני שהטל מלחלח חלקי הארץ תחלה אח"כ הוא תועלת הגשם שיצמיח כו'. וכמ"כ יובן למעלה ענין טל שהוא מ"ש כי טל אורות תליך כו', שענין טל הוא הארת בחי' רדכר"ע הנ"ל שע"י נפתחים כל הד' בחי' מדמ"ר, והוא ענין כח המעלה מ"נ כו'. ומ"ש רסיסי

חייב אדם להקביל פני רבו ברגל: ראש השנה טו, ב. ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' שפג. וש"נ. קונטרסים ע' כד. תורת חיים וישב רח, ב. כל אפי' שוין: ע"פ פתיחתא דאיכה רבא ט. יראה כל זכורך . . כשם שבא לראות: תשא לד, כג. חגיגה ב, א. נודע בשערים בעלה . . דמשער בלבי: משלי לא, כג. זהר וירא קג, רע"ב. רעוא דכל רעוין: ראה גם לקמן ע' רפה. וש"נ. לא תוסף תת כחה: בראשית ד, יב. כי טל אורות תליך: ישעי' כו, יט. מדמ"ר: מעשה דיבור מחשבה רצון – לעיל בפיסקא ועתה י"ל מ"ש פתחי.

לילה הוא כמו הטל שנתחלק לחלקי בכל אקלים לפי ערכו שבזה יש פירות  
 ובזה תבואות ובאקלים א' גופא יש שינויים ממקום למקום וזהו רסיסי כו'.  
 כמ"כ ענין הטל העליון הוא בא בכל א' לפי ערך נשמתו כו'. וזהו ענין מה  
 שבכל בוקר מתחדש כח אמונה בכל נפש מישראל ואין יום א' דומה לחבירו  
 כמ"ש חדשים לבקרים כו' הוא מחמת הארת הטל. ומ"ש לילה דייקא שהטל  
 הוא בלילה כו', הענין הוא כי ביום כתיב חסד אל כל היום, כי ביום מקיימים  
 תומ"צ שהוא בחי' העלאה, וכל העלאה גורם המשכה כו', אך בלילה שבנ"א  
 ישינים ואין העלאה מ"נ אז הוא הארת הטל כו'. וזהו מארז"ל כנסיי שאלה  
 שלא כהוגן יבא כגשם לנו, והקב"ה השיבה כהוגן אהי' כטל לישראל כו' וד"ל.



שבכל בוקר מתחדש כח אמונה . . . חדשים לבקרים: ראה לעיל ע' יד. וש"נ.  
 ואין יום דומה לחבירו: נסמן לעיל ע' ק.

חסד אל כל היום: תהלים נב, ג.

העלאה גורם המשכה: ראה סידור ערב שבת קסג, ד. תורת חיים וישלח קצד, ב ובהערה

.35

כנסיי שאלה . . . יבא כגשם . . . אהי' כטל לישראל: תענית ד, א. הושע ו, ג [ושם: ויבא]. יד,

ו. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קצח ואילך. דברים ח"ד ע' אקצו ואילך.

בעז"ה, 9 בלק תקע"ז

**מה** טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל, להבין ענין יעקב וענין ישראל שהם ב' בחי' וא"א להגיע לבחי' ישראל כ"א ע"י בחי' יעקב, וענין ניצוץ אלקי שבתוך כל נפש מישראל נק' בשם יעקב. הנה ארו"ל כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה שנאמר לא יקרא עוד שמך אברם כ"א אברהם כו', אבל אם קורא לישראל יעקב אינו עובר הגם שכתוב לא יקרא עוד שמך יעקב כ"א ישראל, אך דקרא הדרי' וקרא לו יעקב כו'. ולכן מצינו בתורה כמה פעמים שם יעקב גם אחר קריאת לו שם ישראל כמו והי' שארית יעקב וכדומה, מפני שא"א להיות ישראל בלא יעקב בתחלה כמשית"ל וכמו שאנו אומרים בתפלת י"ח אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב.

**ולהבין** ענין זאת צריך להקדים מ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, שהם ב' דברים לבד מ"ע ומל"ת וזה כל האדם כו'. הענין הוא כי הנה כתיב נפש כי תחטא היינו שנעשה פגם בנשמה, וענין הפגם הוא הסתלקות אלקות ע"י חטא ועון, וע"י תשובה שהוא מ"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה ע"י מתמלאים כל החסרונות והפגמים, והתשובה הוא התעוררו' שהוא ע"י הב"ק שמכרזת שובו בנים שובבים. וז"ש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח. וענין מחשבות הוא ענין תחבולה מן הצד באופנים פרטי' איך שישוב בתשובה. ומחשבות הוא ל' רבים, שיש בזה ב' אופנים כמ"ש ועלו מושיעים בהר ציון, מושיעים לשון רבים ב' מושיעים. הא' הוא ע"י המשכת קו ימין בחי' חסד ימין מקרבת, דהיינו

מה טובו: מאמר זה מיוסד על מאמר ד"ה זה וביאורו ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רלא ואילך [הנחת כ"ק אדה"א. והנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז ב]ח"ב ע' תצד ואילך. [וראשי פרקים מהנחת כ"ק אדה"א בח"ב שם ע' תקפג]. לקוטי תורה בלק עג, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' איתקפט. וראה בהנסמן בכל הנ"ל.

מה טובו אוהליך יעקב: בלק כד, ה.

כל הקורא לאברהם עובר בעשה שנאמר לא יקרא: ברכות יג, א [ושם: שלדעת בר קפרא עובר בעשה שנאמר והי' שמך אברהם. ולדעת רבי אליעזר עובר בלאו שנאמר ולא יקרא. ובספר המאמרים תקס"ב ח"א כאן עובר בלאו].

לא יקרא עוד שמך אברם כ"א אברהם: לך יז, ה [ושם: ולא . . את שמך . . והי' שמך אברהם — ראה לקמן ע' עדר וע' רעז].

לא יקרא עוד שמך יעקב: וישלח לה, י [ושם: שמך עוד — וכ"ה בספר המאמרים תקס"ב ח"ב כאן (הנחת הר"מ) ע' תצד].

בתורה . . והי' שארית יעקב: מיכה ה, ו. ז.

סוף דבר הכל נשמע: קהלת יב, יג.

נפש כי תחטא . . והרוח תשוב אל האלקים: ויקרא ד, ב. קהלת יב, ז.

הב"ק שמכרזת שובו . . וחשב מחשבות לבלתי ידח: נסמן לעיל ע' ק. שמואל"ב יד, יד.

ועלו מושיעים . . ב' מושיעים: עובד"א, כא. ראה גם ביאורי הזהר חיי שרה יד, א.

שממשיכים לו בחי' חסד, הן בעניני אלקות והן בעניני העולם בפרנסה שע"ז ישוב בתשובה, או להיפך בבחי' שמאל דוחה שהוא מה שמואס בחייו ממש, והוא מצד שההתעוררות הוא מבחי' גבו' לכן למטה נתעורר בתשובה ע"י בחי' גבו' ג"כ להיות מואס בחייו הגשמי, ואם אינו מועיל לו זאת אזי מבטשין אותו בעניני עוה"ז בפרנסה בדוחק כדי שע"ז יהי' נשבר לבו בקרבו וישוב אל ה' בצר לו. וזהו בחי' אברהם ויצחק שהוא בחי' חר"ג. והוא כמשל אדם הנופל שמקימין אותו או ביד ימין או ביד שמאל, ואיך שיהי' עכ"פ הוא קם מנפילתו. אך כ"ז הוא ההתעוררות מלמעלה להיות שב בתשובה. והנה כתיב השיבנו ה' מלמעלה למטה ואז ונשובה ממטה למעלה. ובענין התשובה מלמטה יש בזה ג' בחי' שהוא בחי' נר"נ ונק' בשם ב"ע וכמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת אתה יצרת אתה נפחת בי, והוא מ"ש ולכבודי בראתו יצרתו אף עשיתו, דמשמע שבאדם אי' יש ג' בחי' אלו ב"ע שהוא נר"נ כו'.

**הענין** הוא כי הנה כתיב ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות והרע ובחרת בחיים כו', דהיינו כמו שרוצה אדם דבר הנוגע לחי נפשו כמו בעסק המו"מ דבר שנוגע לו שירוויח ע"ז אזי הוא רוצה בו כמו חיותו, ולהיפך דבר המזיק להמו"מ אזי הוא שנאוי אצלו בתכלית השנאה. כמ"כ צ"ל בענין מ"ע ומל"ת שהוא מ"ש את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כו'. אך באמת אנו רואים שאינו בחי' זו רק בצדיקים אבל בכינונים אין בחי' זו להיות מואס ברע ובוחר בטוב כמו חי' ממש כמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כו'. אך הענין הוא כי באמת מצד הנשמה יש בחי' זו שמ"ע הוא לה לחיות ממש, ולהיפך המל"ת כי הוא דבר שנגד חי נפשו, אך מצד התלבשות בגוף אין בחי' זו בגילוי רק בגוף הוא בחי' סור מרע היינו להיות בבחי' אתכפיא שלא לילך אחר תאוות גופו ונפשו הבהמית.

**והנה** כשיש פגם בבחי' סומ"ר היינו שעשה נגד רצון ה' ועבר על מל"ת התשובה מזה שהוא להיות סומ"ר נק' תשובה שבבחי' נפש, והוא בחי' תשובה תתאה תשוב ה' כו'. והתשובה שבבחי' רוח הוא למעלה מזה היינו שמקיים מצות ה' ולא עבר על רצונו רק שהוא בבחי' קרירות דהיינו שהמצוה

השיבנו ה' . . ונשובה: איכה ה, כא [בדילוג].

נר"נ . . ב"ע: תקוני זהר סת"כ (סח, סע"ב).

נשמה שנתת בי טהורה היא: בברכות השחר (ברכות ס, ב).

ולכבודי בראתו . . ב"ע: ישעי' מג, ז. ראה גם רקאנטי ר"פ בראשית [א, ד].

ראה נתתי לפניך . . והרע ובחרת חיים: נצבים ל, טו [ושם: לפניך היום . . ואת הרע]. שם

יט.

אלה המצות . . וחי בהם: נסמן לעיל ע' כ.

תשובה תתאה תשוב ה': ראה זהר (רע"א מהימנא) נשא קכב, א. אגרת התשובה פ"ד.

היא בלי חיות כלל בלא אהוי"ר גם שמקיים כל המצות כמו טלית ותפילין כו', אבל הוא מצות אנשים מלומדה בלבד בלתי כוונה וחיות כלל. והסיבה לזה הוא מצד העדר קבלת מ"ש דהיינו שהוא בחי' פריקת עול היינו שלבו ריקן מאלקות (הנק' פוסטקייט), ונסתעף מזה תאוות היתר, כמו הוללות וליצנות ודברים בטלים. והתשובה מזה היינו ע"י מרירות איך שלבו ריקן מכל טוב אור האלקי אזי יתמרמר מאד וישוב אל ה' בתשובה ואז יאיר בו בחי' אלקות ע"י המצות מעשיות שלו, ותשובה זו נק' תשובה שבבחי' רוח. וזשארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעה"ז מכל חיי העוה"ב, כי טוב הוא לשון אור כמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב, היינו שיהי' מעשה המצות טובים שיהיו מאירים באור אלקי הוא ע"י תשובה כו'. ותשובה שבבחי' נשמה הוא למעלה גם מבחי' רוח, היינו גם שעושה המצות ע"י כוונה וחיות אבל אין בו בחי' נשמה כמ"ש ולדבקה בו, וכמ"ש ואתם הדבקים בה' חיים כולכם היום כו', להיות בבחי' אלקי בקרבי דייקא שיהי' גילוי אלקות במוח ולב בבחי' פנימי כמ"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך כו'. וענין התשובה הוא מרירות מהעדר זה, והתשובה ממלא כל החסרונות והפגמים ואזי יהי' אלקי בקרבי כו'. וע"פ קבלה הוא התשובה שמנוגה דבריאה ונוגה דיצי' ונוגה דעשי'.

**והנה** כתיב כי האדם עץ השדה, היינו שהנשמה שבגוף נמשלה לעץ השדה כמשל העץ שגדל מן הארץ שיש בזה חילוקי מדרגות, שקרוב להארץ אין בו פירות כלל, ולמעלה מזה יש פירות אבל לא טובים עד שבגובה האילן הוא היותר מובחר בטעם ובמראה. והטעם הוא כי בארץ יש טו"ר והשרש האילן יונק מלחלוחית הארץ ולכן קרוב להשרש אזי התעורבות רע בטוב ביותר ולכן אין בו פירות כלל, וכל מה שמתרחק האילן מן השורש נתברר הלחלוחית אשר בלב האילן עד שבתכלית הגובה שם הוא תכלית הבירור כו'. וכמ"כ יובן בעבודת ה' בענין ג' בחי' תשובה בנר"נ, כי הנשמה מלובשת בגוף גשמי שמעורב טו"ר בתכלית והתשובה של בחי' נפש הוא סו"מ בפר"מ ורוח ונשמה הוא אינו כ"כ בתעורבות טו"ר. והנה התשובה של בחי' נפש שהוא סו"מ היא יקרה למעלה גם מבחי' תשובה של רוח ונשמה. ובאמת י"ל זאת מאחר שנמשלה לעץ השדה והרי כשמתנועעין אותו בחזקה אזי יפול העלה אשר למעלה בגובה האילן יותר רחוק מהעלה שבתחתיתו וכמ"כ הפגם של בחי' רוח ונשמה הוא יותר גדול מבחי' נפש דהיינו שענין התעוררו' דינים למעלה

יפה שעה אחת: אבות פ"ד, מ"ז. ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רנג. וש"נ.

וירא אלקים את האור כי טוב: בראשית א, ד. ראה גם בראשית רבא פצ"ב, ו.

ולדבקה בו . . . ואתם הדבקים: עקב יא, כב. ואתחנן ד, ד [ושם בה"א].

אלקי בקרבי . . . ואהבת את ה' אלקיך: וילך לא, יז. ואתחנן ו, ה.

כי האדם עץ השדה: שופטים כ, יט. ראה גם ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' רלב. מאמרי

אדה"א במדבר כאן ע' א'תקצ.

הוא יותר ע"י הפגם של בחי' רוח ונשמה על שאין אלקי בקרבי כו' דייקא, יותר מבחי' פגם של נפש שהוא עבירה בפ"מ וכמארו"ל כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. וא"כ התשובה של בחי' רוח ונשמה הוא למעלה כו'. אך הענין הוא ששניהם אמת כמשי"ת. והענין הוא כי ע"י תשובה בבחי' סומ"ר שהוא בחי' עקירת הרצון, ואין המכוון של עקירת הרצון להיות עוקר רצונו לגמרי דהיינו שלא יעלה כלל על רצונו דבר זאת, שהרי אינו ברשותו, רק ענין עקירת הרצון זו ההחלט בדעתו על הפ"מ לכל ישוב עוד לכסלה למרות עיני כבודו כו'. והנה ע"י עקירת רצון זה אזי הוא עוקר למעלה הרצון שנמשך בע' שרים, כי בזמן הגלות כתיב ושפחה כי תירש גבירתה, כי המדה הקצובה להם אינו רק מבחי' מותרות וחיצוני' אבל בזמן הגלות מקבלים גם מקדושה כו', וע"י עקירת הרצון בסו"מ ע"י עוקר הרצון העליון שנמשך בע' שרים כו'. ולא זו בלבד אלא אף זו ע"י עקירת רצון זה שמלמטה מעורר למעלה להיות נעשה בחי' אהל שהוא כמ"ש כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעוניך לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך כו' שהוא נגעי בנ"א המחטיאים לנשמתו הן בהרהורי תאוות כו' וע"י סומ"ר נעשה אהל שהוא למגן ולמחסה לבלתי יוכלו ליקרב להחטיאו. וזהו מ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם היינו שלא תוכלו לסור מחמת המקיף שהוא שומר מכל רעה ונגע שלא יקרב כו', וכמו למשל האוהל גשמי' שנעשה להגן מן שריפת השמש וכדומה. והוא דוגמת יריעות עזים שהי' במשכן מלמעלה להגן, כמו"כ האהל הזה הוא אהל עב שנעשה מבחי' סומ"ר בפ"מ. וזהו מ"ש באברהם ויחלק עליהם לילה ברדפו אחר המלכים, שזהו באמת אינו טבע אנושית. אך הענין הוא כי נשמת אברהם היתה ג"כ בגוף והי' בו ג"כ איזה תערובות רע והבדיל הטוב מרע בתכלית וע"י נעשה עקירת הרצון למעלה ג"כ, וממילא תש כוחם כמ"ש איכה ירדוף אלף כו' אם לא כי צורם מכרם שהוא הרצון העליון שמלוכש בהם בזמן הגלות וכשנלקח מאתם אזי אין . . . כח כלל מצד עצמם כמ"ש סר צלם מעליהם כו'.

**וזהו ענין מה שאמר בלעם מה טובו אוהליך יעקב, שבלעם צפה למרחוק וראה איך שישאל יהיו מובלעים בין הגוים בתכלית, כמ"ש נבלע ישראל כו' ואעפ"כ שם דייקא יהי' עקירת הרע ויהי' נעשה ע"י אהל. וזהו ענין**

כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו: סוכה נב, סע"א. ראה הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' שנא.

ושפחה כי תירש גבירתה: משלי ל, כג.

כי אתה ה' מחסי . . . לא תאונה אליך רעה: תהלים צא, ט"י.

ולא תתורו אחרי לבבכם: שלח טו, לט.

ויחלק עליהם לילה: לך, יד, טו.

איכה ירדוף אלף: האזינו לב, ל [ושם: אחד אלף].

סר צלם מעליהם: שלח יד, ט.

נבלע ישראל: הושע ת, ח.

בגדי עשו החמודות שלבש יעקב וכמ"ש בא אחיך במרמה ויקח את ברכתך, וכמו שאמר עשו את בכורתי לקח ועתה לקח את ברכתי כו'. הענין הוא כי אנו רואים בזמן הגלות שלא יש בחי' מיצוע כמו שאמר שלמה המלך ראש ועושר הרחק ממני הטריפני לחם חוקי פן אשבע וכחשתי כו' ופן אורש, שרצה דייקא בחי' מיצוע ובגלות הזה אנו רואים שיש בנ"א שדוחקים אותם מלמעלה מאד בכל הפרטים בפרנסה, ולכאורה הי' יותר טוב אם לא הי' כ"כ בדוחק הי' יכול יותר לעבוד ה'. ויש בנ"א שדרכם צלחה מאד ועי"ז הוא בהגבהה והתנשאות והי' לו יותר טוב שיהי' בדוחק. אך באמת מוכרח להיות שיש בזה איזה כוונה שע"ז דייקא ישוב לה, כמו אותם בנ"א הדחוקי' בפרנסה ע"ז נשבר לבו דייקא ושב לה' כו'. ואותם [בנ"א] שמושפע להם כל טוב המכוון הוא כדי שיתן צדקה ויעשה טובות לבני' ולפעמים יתעורר בעבודת ה' מצד זה עצמו ע"י השפעת טוב שלו.

**ועפ"י** זה יובן ג"כ מארז"ל ישראל שבח"ל ע"ז בטהרה הם, כי ע"ז הוא מה שעובד לעץ ואבן נמצא שעושה מהטפל עיקר, וענין הפרנסה ביגיעה גדולה ובמס"נ הוא ג"כ ענין ע"ז שמבטל עצמו לשר של פרנסה. ומפני מה נק' ע"ז בטהרה, הענין הוא כי באוה"ע הוא באמת כמו ע"ז של עץ ואבן כי שרשם הוא מבחי' מזל והיגיעה במס"נ בפרנסה הוא ענין הביטול לאותו מזל כי זה שרשם, אבל בישראל ארז"ל שאין מזל לישראל הגם שלפי הנראה שוים הם כי אוה"ע מייגע' עצמם ובנ"י מייגעים עצמם בשוה, אך בבני ישראל אינו ענין ביטול להמזל כי אין להם מזל כלל, רק בזה יש מכוון הנעלם שאח"כ יגיע מזה איזה טוב ליתן צדקה וכדומה. וזהו ענין מה שלבש יעקב בגדי עשו היינו שהלביש עצמו בלבוש עשו שהוא הטרדא בעסק הפרנסה כמו עשו, אבל יש בזה מרמה, היינו שע"י היגיעה אח"כ יוכל ליתן צדקה ובניו לת"ת נמצא שנלקח הרע מזה ע"י הטוב שעושה אח"כ. וזהו שאמר בלעם מה טובו אוהליך יעקב, שגם שיהיו בגלות בין הגוים וכמ"ש נבלע ישראל בגוים כו' כנ"ל, וע"י עקירת הרצון לבד או מצדקה שע"י יגיע כפו וכו' ע"ז נעשה אהל ומחסה

בגדי עשו החמודות שלבש יעקב: תולדות כו, טו.

בא אחיך במרמה: תולדות כו, לה [בהוספת תיבת „את“].

את בכורתי לקח: תולדות שם, לו [ושם: והנה עתה, בהשמטת תיבת „את“].

ראש ועושר הרחק ממני . . חוקי: משלי ל, ח [ושם: שוא ודבר כוזב הרחק ממני ראש ועושר אל תתן לי . . חוקי].

פן אשבע . . ופן אורש: משלי שם, ט.

ישראל שבח"ל ע"ז בטהרה: עבודה זרה ה, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שעה.

וש"נ. תורת חיים נח ט, א. לקמן ע' שלג.

שאינ מזל לישראל: שבת קנו, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קסד. שמות ח"ב ע'

שפ. וש"נ.



להיות שמורים מן החיצונים ולהיות נלקח רצון דקדושה מה שנתלבש באוה"ע.  
והנה כ"ז הוא ע"י התשובה שבבחי' נפש שהוא עקירת הרצון מרע בפרי"מ.

**ועתה** י"ל ענין משכנותיך ישראל. הנה משכן הוא הדירה שהאדם דר בתוכו, זה קאי על בחי' רוח ונשמה שהוא גילוי אלקות במוח ולב בתפלה וע"י תומ"צ זהו הנק' בשם משכן והוא כמו ענין היריעות שהיו מסגונא שש בגוונין, והוא ענין שית סדרי משנה זרעים מועד כו', היינו שיהי' נמשך גילוי אלקות ע"י התורה והמצות שלו ולא יהי' בבחי' קרירות מצות אנשים מלומדה שהוא ריקן מכל חיות אור ושפע אלקי, אלא יהי' המצוה בבחי' חיות כו' כנ"ל. וכן להתפעל בבחי' פנימי' בתפלה כו' זהו הנק' משכנותיך ישראל. ובוה יתורץ הנ"ל, שבאמת הפגם של רוח ונשמה הוא יותר גדול והתשובה שהוא להשלים החסרון והפגם שברוח ונשמה כנ"ל הוא יותר גדול, אך א"א להגיע לבחי' תשובה זו שהוא בחי' משכנותיך ישראל כ"א ע"י אהליך יעקב תחלה, שהוא עקירת הרצון בפרי"מ בחי' סומ"ר ולכן הדר וקרי לי' יעקב כו' וד"ל.



מססגונא שש בגוונין: שבת כה, א.

שש בגוונין . . שית סדרי משנה: ראה תנחומא תרומה ו, וכעורה ששה גוונים. באר מים חיים על פרש"י תרומה כה, ה בשם הרד"ק, וזוהו שש גוונא שתירגם אונקלוס". מאמרי אדה"א במדבר ח"א ע' קעב.

שית סדרי משנה זרעים מועד: ראה לקוטי שיחות בשלח כרך יא ע' 56 הערה 13.

## 9 בלק הנ"ל

מי מנה עפר יעקב ומספר רובע ישראל, להבין ענין יעקב וענין ישראל ומה שאצל יעקב כתיב מי מנה ואצל רובע ישראל כתיב לשון מספר. הנה כתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דענין אף הוא לשון רבותא דלא כתי' יצרתיו ועשיתיו אלא כתיב אף דלשון אף הוא רבותא. והנה כתיב נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת אתה יצרת אתה נפחת בי כו', טהורה קאי על הנשמה כמו שהיא בכח' אצי' ואתה בראת כו' הוא כח' בי"ע, דהיינו שכל נשמה שבגוף יש בה ג' בחי' אלו כמ"ש נשמה שנתת בי כו'. וזהו לכאורה סתירה למ"ש בס' המקובלים שיש בזה חילוקי מדרגות, שיש לו נשמה דבריאה, ויש שאין לו רק רוח דיצירה ויש שאין לו רק נפש דעשי' ולפי הנ"ל גם מי שיש לו נפש דעשי' היתה תחלה בעולם הבריאה ויצירה, כי בי"ע נק' בשם מדו"מ, וכמו שהמעשה תחלה היתה במחשבתו אופן הבנין ואח"כ בא בדיבור ואח"כ בא במעשה בפו"מ, ובלתי מחשבה א"א להיות דיבור כו', וא"כ כל נשמה היתה תחלה במחשבתו ית' בחי' עולם הבריאה יש מאין וכמ"ש בזוהר כל נשמתין קיימין בדיוקנהא קמי' מלכא קדישא, דהיינו אפי' נפש דעשי' היתה בעולם המח' כו', וכמ"ש באליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו. ולפי"ז א"א כלל לחלק בזה לומר שזה יש לו נשמה גבוה וזולתו כו'. ובאמת אנו רואים חילוקי מדרגות בכל דור ודור כמו שנראה שבכל דור יש ראשי אלפי ישראל אשר הם בעלי תורה ויש להם השגה באלקות בעומק גדול ויש שיש להם רק בחי' לב כו', ויש שאין לו רק בחי' מעשה. וכמו"כ בכלל

מי מנה: ראה ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תר [ושם נדפסו שתי הנחות, נוסחא שני' היא הנחת כ"ק אדה"א ונוסחא א' שם הנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז]. לקוטי תורה בלק סו, א. לקמן ד"ה שמע ישראל הב' ע' שא ואילך.

מי מנה עפר יעקב . . . ישראל: בלק כג, י [בהשמטת תיבת „את“].

ולכבודי בראתיו . . . עשיתיו: ישעי' מג, ז. ראה גם לקמן ע' שא.

נשמה שנתת בי . . . אצי' . . . בי"ע: ברכות השחר (מברכות ס, ב). ראה פרי עץ חיים שער (ב) הברכות רפ"ז. משנת חסידים סדר מועד מסכת חצות ספ"ב. סידור הרמ"ק והאריז"ל במקומו. לקוטי תורה ראה כו, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תנט. ח"ד ע' אקסד.

בס' המקובלים . . . חילוקי מדרגות: ראה זהר (סבא) משפטים צד, ב. אחרי ע, ב. פרדס שער (ל) הנשמה פ"ג. שער הגלגולים פ"א.

בי"ע . . . מדו"מ: ראה המאמרים שנשמנו בריש המאמר. הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' שפ.

כל נשמתין קיימין בדיוקנהא: נסמן לעיל ע' קסט.

וכמ"ש באליהו חי ה': ראה מלכים"א יו, א [בדילוג]. מלכים"ב ה, טז [באלישע]. ועד"ז שם ג, יד] הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תשכט. תורת חיים ויצא קעח, ב ובהערה

דורו של משה דכתיב עליהם כי כולם קדושים ששרשם הי' בבחי' חכמה וכעת הוא בחי' עקבי משיחא כמ"ש אשר חרפו עקבות משיחך כו', והם היו ת"ר אלף שרשים וכעת הם ענפי', כמו למשל שממחשבה נסתעף דו"מ, והגם שבדורם הי' ג"כ בחי' רגל כמ"ש שש מאות אלף רגלי העם כו', ועכשיו יש ג"כ בחי' ראש כי בכל דור יש בעלי תורה כו' כנ"ל, אך בודאי יש הפרש גדול בין רגל שבראש לראש שברגל כו'.

**והנה** כתיב אך בצלם יתהלך איש, ויש בזה ב' פי', הא' הוא עפי" מ"ש בעי"א שצלם הוא שרש הנשמה, ואך בצלם דהיינו כמו ששרש הנשמה היא למעלה ככה יתהלך איש שהוא לשון ממילא, דהיינו הנשמה שבגוף היא ממילא מהלכת בזה האופן כמו שהיא בשרשה, כי השרש הנשמה משפיע לו מחשבות וכו' כמו שהיא למעלה וכו'. והפי' הב' של אך בצלם הוא צלמי הנפש דהיינו חיבור הנשמה אלקי' שבתוך הנפש הטבעי' אשר נמשך מאב ואם כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי והוא מה שאנו רואים שהתפעלות אלקי' הוא ע"י נפש הטבעי' כמו המוח והלב של נפש הטבעי' אשר מאב ואם כמארז"ל אדם שמן האם לובן שמן האב כו'. ועי' קאי אך בצלם יתהלך לשון ממילא, דהיינו שהוא כמו טבע בנפשו כמו שמי שהתפעלות שלו הוא במוח ע"י השגה כמו ברוך שאמר והי' העולם איך שבאמירה נתהווה העולם ומעיין בזה הרבה לקרב אל השכל, ההתפעלות אינה מצד השכל רק ההתפעלות הוא מצד הנשמה, ואלו לא הי' לו נשמה דבריאה זו לא הי' מתפעל כלל, והוא כמו טבע, דהיינו שבכל עת מצוא בנפשו ההתבוננות זאת יתפעל, רק אם אינו מתבונן כלל מצד טרדת הפרנסה אבל מיד כשפונה מעסקיו ומתבונן אזי הוא כמו טבע כו'. והוא עד"מ ניצוץ קטן כשמנפחין אותו נעשה שלהבת גדולה כו'. ויש שהתפעלות שלו אינו רק בלב ע"י שמתבונן איך שה' הוא העיקר והעולם טפל ונפסד עי"ז נתפעל [ב]לב, ויש שהתפעלותו אינו רק במעשה דהיינו שדבר ה' יקר בעיניו ומקיים כל המ"ע ולהיפך מל"ת שהוא תועבת ה' אשר שנא,

דורו של משה . . בבחי' חכמה: עץ חיים שער הכללים פי"א.

כי כולם קדושים: קרח טו, ג [בדילוג].

עקבי משיחא אשר חרפו עקבות משיחך: תהלים פט, נב. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א

ע' עו. ושי"נ. קונטרסים ע' תיח. ושי"נ. לקמן ע' שב.

והם הי' ת"ר אלף שרשים: ראה גם לעיל ע' קנה. ושי"נ.

שש מאות אלף רגלי העם: בהעלותך יא, כא.

אך בצלם . . בעי"א שצלם הוא שרש הנשמה: נסמן לעיל ע' מח.

אך בצלם . . חיבור הנשמה אלקי': ראה עץ חיים שער (כו) הצלם רפ"א. וראה מאמרי

אדה"א במדבר ח"ד ס"ע איתו ואילך. אור התורה (יהל אור) לתהלים ע' קמט ס"ג.

הן בעון חוללתי . . אדם שמן האם: תהלים נא, ז. ראה נדה לא, א.

ברוך שאמר והי' העולם: ראה גם הנסמן לעיל ע' טו.

נזהר מזה בתכלית הזהירות, והוא מחמת שהנשמה שלו אינו רק בחי' נפש דעשי' ולכן החוש אלקי שלו אינו רק בבחי' מעשה, והוא הבחי' ביטול שיש בכל נפש מישראל. כי יש ב' בחי' התפעלות וביטול. התפעלות אינו רק לפי שעה וביטול הוא בחי' תמיד' כו' כנ"ל. ומי שיש לו נשמה דעשי' בבחי' מוח ולב אין לו החוש כו' (ומי שיש לו נשמה דבריאה שהוא בחי' השגה במוח כו' נכלל בזה גם לב ומעשה כי יש בכלל מאתיים מנה כו'). והנה לפי כ"ז אינו מובן מ"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו כו', נשמה שנתת בי כו', דמשמע דאין בזה חילוקי מדרגות כלל כו' כנ"ל.

**אך** הענין יובן ע"פ משארו"ל כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב כו', והטעם מבואר במקום אחד שהוא מפני שכל נש"י שבגופי' יש בכוחם למסור נפשם על קה"ש, וכמו שאנו רואים שגם קל שבקלים ופחותי ערך הגם שעוברי' על כמה עבירות כשיתבעוהו להמיר דתו בפר"מ מיד מוסר נפשו על קדה"ש והוא מצד בחי' מ"ה שבנפש האלקי'. ועפ"ז יתורץ הנ"ל שבאמת אין סותרים זל"ז כלל ושניהם אמת, כי מה שמבואר בס' קבלה שיש חילוקי מדרגות שזה יש לו נשמה דבריאה וזולתו נשמה דיצי' לבד כו' הוא בבחי' גילוי, וכמו שאנו רואים בכל דור ודור שיש ראשי אלפי ישראל כו'. וכמו"כ ההפרש שבין דורו של משה לדורות הללו בחי' עקבי משיחא בחי' מעשה כו'. ומה שכתוב נשמה שנתת בי טהורה כו' דמשמע שבנפש דעשי' יש ג"כ בחי' בריאה כו' הוא בבחי' העלם. וראי' לדבר ממס"נ על קדה"ש שגם קל שבקלים יכול למסור נפשו והוא מצד בחי' מ"ה בחי' ביטול עצמי כמו ראשי אלפי ישראל כמ"ש במשה ואנחנו מ"ה, ושרש משה הגבה למעלה כמ"ש כי מן המים משיתיהו מבחי' אצי' ממש ולא מאצי' שבבריאה כו'.

**ועתה** י"ל ההפרש שבין נשמות ומלאכים, כי הנה כתיב חונה מלאך ה' סביב ליראיו, והמלאך הוא ע"י יראים עצמם שהם עשו את המלאכים והם סביב לשמרם כו', ומשמע שהמלאכים הם בחי' חיצוני' וכמו שמבואר בס' קבלה שנשמות הם מפנימי' הכלים והמלאכים הם מחיצוני' הכלים כו', וידוע

יש בכלל מאתיים מנה: בבא קמא עד, א.

כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב: סנהדרין ר"פ חלק (צ, א).

למסור נפשם על קה"ש: נסמן לעיל ע' קלד.

ועפ"ז יתורץ הנ"ל: ראה גם לקמן ע' שג.

ואנחנו מ"ה: נסמן לעיל ע' כו.

מן המים משיתיהו: שמות ב, י.

חונה מלאך ה' סביב ליראיו: תהלים לד, ח. ראה גם לעיל ע' לג.

בס' קבלה שנשמות הם מפנימי' . . והמלאכים הם מחיצוני': ראה עץ חיים שער (כח)

העיבורים פ"א. שער (מ) פנימית וחיצונית דרוש י. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשסח. וש"נ.

שבמלאכים יש ג"כ בחי' ב"ע שהוא מדו"מ כידוע שיש שרפים וחיות ואופנים, שרפים הם בבריאה אימא מקננא בכורסיא שהוא עולם הבריאה בחי' השגה, וחיות ביצירה ואופנים בעשי'. ומה שבנשמות דעשי' יש בהעלם בחי' בריאה כמו שנראה ממס"נ על קדה"ש הרי מצינו במלאכים ג"כ שיש בהם בחי' עלי' מעשי' למעלה ולהיפך שמלאכים הגבוהים יורדי' למטה כו'.

**אך** להבין זאת צ"ל מה שמבואר בלק"א שמדו"מ הם לבושי הנפש, ולבוש הוא דבר נבדל מן העצמו' ברצותו לובש וברצותו פושט כו'. והענין הוא כי שרש המחשבה הוא מבחי' רצון דהיינו מה שרוצה ברצונו מיד הוא מתחכם במחשבתו, ונביעת המח' זאת שהוא בחי' צירופי אותיות הוא במספר וגבול אבל הרצון הוא בלי מספר. ונמצא שהמח' המקבל מרצון הוא בחי' לבוש לבד שהרי ברצונו יחשוב וברצונו לא יחשוב כו'. והנה לפ"ז המח' מקבל מלמעלה מבחי' רצון. ויש עוד בחי' שהמח' מקבל מלמטה והוא ענין הרהורי לבו שמה שיש לו חמדה בלב אזי מיד עולה במחשבתו לחשוב. ובאמת אינו סותר כלל רצון הלב לרצון שלמעלה, כי שניהם באים כאחד, דהיינו איך שעליי' הרצון מלב למח', ככה נמשך מרצון שלמעלה למח', והוא הנק' יחוד יש"ס ולאח ויחוד יעקב ולאח כו'. ובדיבור יש ג"כ ב' בחי' אלו. כי ידוע שהדיבור הוא מהבל הלב ובאמת ידוע שהדיבור מקבל ממח' שמה שהוא חושב, זאת הוא מדבר וא"א להיות דיבור בלא מח' כו'. אך הוא כנ"ל כמו שהמח' מקבלת מב' הבחי', כמו"כ הדיבור שמקבל ממח' הוא ג"כ מקבל מלמעלה ומלמטה כו' כנ"ל וד"ל. ונמצא שאיך שהוא עכ"פ הוא בחי' לבוש ומכש"כ בחי' מעשה לבוש נפרד לגמרי, וא"כ לפ"ז הדרא קושיין לדוכתין מהו ההפרש שבין נשמות למלאכים. אך הענין הוא כי המלאכים שיש בהם ג"כ בחי' מדו"מ הוא רק בחי' לבושי' כנ"ל, אבל נש"י שרשם מבחי' מח' העצמי' כמארז"ל נש"י עלה במח' שהוא בחי' רצון הפשוט שאינו גם שרש ומקור להתהוות אותיות המח', וכמ"ש בזוהר אית מח' ואית מח', והוא הנק' מח' סתימאה כו'. כי בחי' רצון אשר ממנו נובע המח' הגם שהוא בלי מספר אבל מ"מ הוא שרש ומקור להתהוות המח' אבל נש"י עלו במח' ורצון הקדום שאינו בחי' מקור למח' כלל וכמ"ש אחר וקדם צרתני, אחר למע"ב וקדם למע"ב, כי עשרה מאמרות ויאמר כו' ובכל

שרפים וחיות ואופנים . . . בבריאה . . . ביצירה . . . בעשי': ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מד. וש"נ. קונטרסים ע' תקלה. וש"נ.

במלאכים . . . עלי' . . . יורדי' למטה: ראה להלן פיסקא וזהו מ"ש.

בלק"א שמדו"מ הם לבושי הנפש: פ"ד.

נש"י עלה במח': נסמן לעיל ע' מד.

בזוהר אית מח' ואית מח': ראה תקוני זהר תס"ט (קטו, א).

אחר וקדם צרתני אחר למע"ב וקדם למע"ב: תהלים קלט, ה. בראשית רבא פ"ח, א.

עשרה מאמרות ויאמר כו': אבות רפ"ה, בראשית א, ג.

דיבור יש מח' ובכל מח' יש רצון וכמ"ש בראשית ברא ות"י בקדמין ברצונו  
כו' זהו רצון השייך למח', אבל נש"י הם קדם לכל המעי"ב כנ"ל.

**וזהו** מ"ש בצלם אלקים עשה את האדם דייקא, אבל מלאכים אינם בצלם  
אלקי' כי אינם בחי' עצמיו. וזהו הטעם לקריאת שמם אדם כי אדם הוא  
אל"ף ד"ם והוא בחי' מדו"מ, אבל המח' אינו כמו מח' שבמלאכים רק הוא בחי'  
מח' עצמי' ולכן נק' מח' זו בשם אלופו של עולם כו'. ולכן נק' הנשמות  
מהלכים והמלאכים נקראים עומדים, היינו שהנשמה יכולה להלך הן ממטה  
למעלה מעלה כמו ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כו', וכמו ויעל אליהו  
בסערה השמים כו', והן מלמעלה ל[ק]בלה למטה כמו נשמת משה שירדה בגוף  
והגוף לא הסתיר לו כלל, כי הנשמה היא בחי' עצמיו' ולכן יש בכוחה מצד  
עצמה זאת כו'. אבל מלאכים לא יש זאת בכוחם מצד עצמם ולכן נקראים  
עומדים, גם שמצינו במלאכים ג"כ שיורדי' למטה לבשר בשורות טובות  
ולהציל בנ"א, כמו גבי רב המנונא סבא כו'. וגם פעם יש עלי' למלאכים, אך  
שזה הכח אין בהם מצד עצמם רק הוא ע"י מרכבת השכינה וכמ"ש מלאכי  
אלקים עולים ויורדים בו דייקא, שהוא ע"י מרכבת השכינה שבעלייתה גם הם  
עולים, וכמו ישע"י ויחזקאל שישע"י ראה מרכבה דבריה ויחזקאל ראה מרכבה  
דיצ"י כו'. וירידת המלאכים הוא ג"כ ע"י התלבשות כח אלקי בהם, אבל אין  
בהם כח מצד עצמם כו', משא"כ בנשמות כי הם בחי' עצמיו'. וזהו מ"ש  
בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שאף הוא רבותא שגם בבחי' עש"י שהוא נשמות  
דעש"י יש בהם בחי' רצון עצמי ופשוט הנ"ל כמ"ש בצלם אלקים עשה את  
האדם, אדם הוא א' דם כו' כנ"ל וד"ל. ורא"י ממס"נ על קדה"ש כנ"ל וד"ל. וזהו  
מי מנה עפר יעקב, דקאי על נשמות שבגופים שיש בהם הארת א"ס הבלתי  
מספר, וזהו מי מנה כו'. ומספר רובע ישראל קאי על שרש הנשמות כמשי"ת  
במק"א וד"ל.

בראשית ברא ות"י בקדמין: בראשית א, א ובתרגום אונקלוס שם [וראה לקמן ע' שט.  
הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' עדר].  
בצלם אלקים עשה את האדם: נח ט, ו.  
אדם הוא אל"ף ד"ם: נסמן לעיל ע' סט.  
אדם . . בחי' . . מדו"מ: ראה גם לעיל ע' טו. וש"נ.  
הנשמות מהלכים והמלאכים נקראים עומדים: ראה גם לעיל ע' צה. וש"נ.  
ויתהלך חנוך . . ויעל אליהו בסערה השמים: בראשית ה, כד. מלכים"ב, יא.  
גבי רב המנונא סבא: זהר (אדרא רבא) נשא קמד, ב.  
מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: ויצא כח, יב.  
שישע"י . . דבריה ויחזקאל . . דיצ"י: ראה בהנסמן לעיל ע' כב.  
מי מנה . . נשמות . . ומספר רובע ישראל . . שרש הנשמות: ראה גם המאמר שלאח"ז.

אור ליום ב' פ' חוקת, ביאור לתורה הנ"ל בחצר סילו

**להבין** שרש ענין פ"י הפסוק מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל, דקשיא רישא לסיפא דתחלה אמר מי מנה דמשמע שבלתי אפשר להמנות כי הוא בחי' א"ס, ואח"כ אמר ומספר דמשמע שיש מספר. גם שיש לפרש דומספר קאי על הרישא דהיינו שרובע ישראל ג"כ הוא בלתי מספר, אך מ"מ גם זה אמת. והנה מבואר לעיל דיעקב נק' הנשמה שבגוף וישראל הוא שרש הנשמה, ולפ"ז הוא הפלא מאד דחלק הנשמה אשר בגופי' הוא מי מנה בחי' א"ס, ורובע ישראל שהוא שרש הנשמות הם בבחי' מספר כו', וארז"ל על דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע שראה מקום שא"צ לראות, . . . וא בחי' תוהו ותיקון כו'. גם להבין מארז"ל ע"פ והי' מספר בניי כחול הים אשר לא ימד ולא יספר דקשיא ג"כ רישא לסיפא דתחלה אמר והי' מספר דמשמע שיש בחי' מספר ואח"כ אמר אשר לא יספר. ותירצו רז"ל כאן כשעושי' רצש"מ וכאן כשאין עושי' רצש"מ. וגם להבין מ"ש היש מספר לגדודיו ופעם כתיב אלף אלפין ישמשוני' כו' דיש מספר. וכן כתיב גדול אדונינו ורב כח לתבונתו אין מספר כו'.

**הנה** ענין מספר הוא על דבר בע"ג אשר יוכל להתחלק לחלקים גם שאינו מתחלק עדיין נק' בשם מספר, כמו בהרכבת ד' יסודות ארמ"ע שהוא דצח"מ שהם בבחי' מספר, כמו בצומח שיש מספר שיכול לספור כל העשבי' שבעולם. וכן אפי' ים אוקיינוס ג"כ הוא בבחי' מספר שיש מספר להטיפין. והנה מאחר שבגילוי הצמיחה הם בבחי' מספר, מוכרח להיות שגם כח הצומח הרוחני הוא בבחי' מספר מאחר שהמושפע מאתו הוא בבחי' מספר, אבל עצמות כח הצומח קודם שמשפיע אינו בבחי' מספר כלל, אך ההארה שמשפיע בהעשב להיות נגדל ונצמח יש בו מספר ג"כ. וכמו"כ יובן מנפש שמחי' הגוף, שעצמות הנפש אינו בבחי' מספר כלל, אך הכח שמחי' הגוף הגם שהוא כח

להבין . . . מי מנה: מאמר זה מיוסד על ביאור ד"ה מי מנה שנדפס בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תריג (ישם נדפסו שתי הנחות, נוסחא שני' היא הנחת כ"ק אדה"א ונוסחא א' שם היא הנחת הר"מ בן כ"ק אדה"א). לקוטי תורה בלק סח, ג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' איתצב. ושי"ב.

בהכותרת נרשם התאריך אור ליום ב' פ' חוקת. וכנצ"ל: פינחס, כי זהו ביאור על מאמר דלעיל מפ' בלק.

מי מנה עפר יעקב: בלק כג, י.

על דבר זה נסמית עינו של בלעם: נדה לא, א.

מארז"ל ע"פ והי' מספר: הושע ב, א. יומא כב, ב.

היש מספר לגדודיו . . . אלף אלפין ישמשוני': איוב כה, ג. דניאל ז, י. ראה תגיגה יג, ב.

גדול אדונינו ורב כח: תהלים קמז, ה.

ד' יסודות ארמ"ע: נסמן לעיל ע' לד.

ארמ"ע שהוא דצח"מ: ראה סידור שחרית לג, א. לקוטי תורה פינחס, עה, ד. מאמרי

אדה"א במדבר ח"ה ס"ע א'תרמג. לקמן ע' רטו.

רוחני מ"מ הוא בבחי' מספר, מאחר שכל הכוחות שבגוף הם בבחי' מספר, כמו כח הראי' שבעין שיש בזה גבול ומספר עד משך כזה כמו עשר או כ' אמות יוכל לראות. וכמו"כ השכל שבמוח הוא בבחי' מספר ששכליו' כזאת יוכל להשכיל אבל אם ישאלו אותו יותר אזי יתבלבל שכלו, וגם היותר חכם מופלג יש מספר וגבול לשכלו, מוכרח להיות שהכח המהוה הוא ג"כ בבחי' מספר, ולכן יש מספר לימי שנותיו של אדם ע' שנה כו', מצד שהכח רוחני המחי' אותו הוא בבחי' מספר. אבל עצמו' הנפש או עצמו' כח הצומח אינו נופל עליו לשון מספר כלל. וכמו"כ יובן בכללות ההשתלשלות שהוא בחי' עלה ועלול שמאחר שהעלול הוא בבחי' מספר גם העלה יש לו מספר, כי כל עלול הוא בערך עילתו, וא"כ יובן מזה בג' עולמות ב"ע שהוא בחי' עו"ע כמ"ש ומקבלין דין מן דין, כולם הם בבחי' מספר כו'. וא"כ לפ"ז צ"ל על תחלת התהוות עולמות בע"ג מעלה כל העילות שהוא בחי' א"ס, וכמו מ' דאצי' שמחי' ב"ע, כי ידוע שאצי' הוא בחי' א"ס כו', ואיך יתהוו מאתו עולמות בע"ג, מאחר שכל עלול הוא בערך עילתו וא"כ כמו שהוא א"ס ה' צ"ל ההשפעה הנשפעת מאתו ג"כ בחי' א"ס, ובאמת העולמות הם בע"ג וכמ"ש המוציא במספר צבאם שצבאם הוא הרוחני של הגשמי' הוא בבחי' מספר אבל הוא עצמו אינו בבחי' מספר ואיך יתהוו מאתו בחי' המספר.

**אך** מבואר בס' קבלה שהתהוות העולמות הוא מבחי' גבו' כמ"ש כי הוי' הוא האלקים, שאלקים הוא נרתק לשם הוי' כמו המגן שהוא נרתק לשמש, כי הוי' הוא בחי' חסד ואלקים הוא בחי' גבורה דהיינו לצמצם השפע, והסברא מחייבת שמבחי' גבורה יוכל להיות התהוות בע"ג, כי חסד הוא יורד מגבוה לנמוך כמו שהוא אבל גבו' הוא צמצום השפע של משפיע כו'. אבל מ"מ עדיין לא יתורק, כי באמת יש [פ'] שבחי' גבו' הוא בחי' התגברות השפע כמ"ש גדול אדונינו ורב כח כו'. וגם הלא כתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה כו'. אך הענין שיש ב' בחי' השפעות, השפעה בקירוב והשפעה בריחוק. השפעה בקירוב הוא בחי' עלה ועלול שהם בערך זה לזה, והשפעה בריחוק הוא ענין הסתלקות

כח הראי' . . עשר או כ' אמות: ראה סוכה ב, א. מאמרי אדה"א במדבר כאן ע' איתצג. ושי"נ. לקמן ע' שלו. ושי"נ.

מספר לימי שנותיו של אדם ע' שנה: תהלים צ, י.

ומקבלין דין מן דין: תרגום יונתן לישעי' ו, ג. ראה מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקלה וע' תקנו.

שאצי' הוא בחי' א"ס: ראה גם לעיל ע' קיא. ושי"נ.

המוציא במספר צבאם: ישעי' מ, כו.

שהתהוות העולמות הוא מבחי' גבו': ראה גם מאמרי אדה"א במדבר כאן ע' איתצג ואילך. נביאים וכתובים ס"ע קכב ואילך.

כי הוי' הוא האלקים: ואתחנן ד, לה. לט.

שאלקים הוא נרתק לשם הוי': ראה שער היחוד והאמונה פ"ד.

הוי' . . חסד ואלקים . . גבורה: ראה גם מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קכג. ושי"נ.

כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג. ראה גם לעיל ע' כא.



והתרחקות המשפיע מצד שבקירוב לא יוכל המקבל לקבל מאתו כי אין ערוך אליו כו'. וכמו"כ יובן למעלה שכתוב המתנשא מימות עולם שהוא בבחי' התנשאות כו', בחי' השפעה בריחוק. וזהו ענין מה שאנו אומרי' יחיד חי העולמי' ואתה מחי' את כולם כו' דמשמע שהוא בבחי' עו"ע, וכתוב חי ולא בחיים כו'. הענין הוא כנ"ל שהחיות הוא ע"י בחי' התנשאות, או כמשל המלך שע"י שהוא מ[תנשא] ע[י"ז]. . . . יוכל להיות זולתו איזה דבר ויש בפ"ע מ. . . . וכמו שידוע שחיות הנפש בגוף הוא דייקא ע"י הסתלקות בחי' עצמות הנפש כו' כידוע. אך עדיין אינו מובן מאחר שאלקו' הוא בבחי' א"ס איך שיהי' מאתו ההשפעה גם בבחי' ריחוק מ"מ לא הי' צריך להיות ההתהוות בחי' מספר. אך הענין הוא שהוא ית' כל יכול דהיינו שע"י שהשפעה היא בבחי' ריחוק יתהוו עולמות בע"ג ומספר, אך גם אחר שנבראו בבחי' מספר וגבול לא כלה מאתם הארת א"ס בתוך המספר, וכמו שנראה שהשפעתם היא תמידי' כמ"ש המחדש בכל יום מע"ב כו'.

**והנה** כפי זה צ"ל בתורה ג"כ שכתבי' ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים כו' וכמ"ש לתבונתו אין מספר, ובאמת התורה היא בחי' מספר כי כל התורה הוא הוראת המצות והמצות הם בבחי' מספר רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כו'. אך הענין יובן עפ"י הידוע שיש ב' בחי' עה"ח ועה"ד טו"ר. והענין יובן ע"פ מ"ש ראה נתתי לפניך את החיים ואת המות כו' ובחרת בחיים שענין הבחירה נופל על דבר שיוכל להתחלף, כי להיות מואס ברע ובוחר בטוב זה אינו שכיח כלל רק הוא בחי' סומ"ר כו' ורצון כזה יוכל להתחלף. הענין הוא כי עה"ד טו"ר הוא בחי' תערוכות טו"ר דהיינו שבתפלה נתפעל היטב ברצון ותשוקה לאלקות לאמיתו ואחר התפלה יוכל ליפול ברצון זה, ובעת זולתו יתעורר עוד בתשובה ורצון לה, נמצא שבחי' רצון זה מתחלף. הענין הוא כי הוא רצון אשר בבחי' קוין כו', אך מי הוא העושה בחי' התבררו' רצון זה הוא ע"י פנימי' רצון שנק' פנימי' כתר למעלה כו', כי ידוע שיש נשמות בעה"ח אשר הם בלתי התחלקו' קוין כלל כו'. וכמו"כ בכל נפש מישראל יש בחי' פנימי' רצון אשר אינו יוכל להתחלף, כמו עד"מ שא"א להחליף טבע האש ששורף וטבע המים שמכבה, והוא דייקא המעורר בחי' רצון שבקוין כו', והוא כמו קשוט עצמך כו' כמו

המתנשא מימות עולם: ע"פ ברכת יוצר.

יחיד חי העולמי' ואתה מחי' את כולם: בברכת ברוך שאמר וישתבח. בפסוקי דזמרה (נחמי'

ט, ו).

חי ולא בחיים: ראה מורה נבוכים ח"א פנ"ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתקד.

המחדש בכל יום מע"ב: ראה גם הנסמן לעיל ע' סז.

ארוכה מארץ מדה . . . לתבונתו אין מספר: איוב יא, ט. תהלים קמז, ה.

רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת: מכות כג, סע"ב.

ראה נתתי לפניך את החיים ואת המות . . . ובחרת בחיים: נצבים ל, טו [בדילוג]. יט.

קשוט עצמך: בבא מציעא קז, סע"ב. ראה ביאורי הזהר תרומה נא, ג [וכן צ"ל בתורת

חיים בראשית ב, ד הערה 32].

התוכחת מוסר לחבירו א"א כ"א שיהא המוכיח זך וברור בבחי' זאת ואז יוכל להוכיח לחבירו כו'. וכמו"כ יובן למעלה שכמו שעלה ברצונו לעולמות עליונים כן יש רצון לעולמות תחתונים ובריאת שמים וארץ, ושמים וארץ המה מעורבי טו"ר וע"י הארת מבחי' פנימי' כתר שהוא למעלה מן המספר אזי נתברר הטר"ר כו'.

**ובזה יובן מ"ש והי' מספר בני' כחול הים אשר לא ימד ולא יספר, כי באמת נשמות ישראל הם בבחי' מספר שהרי יוכל לחשוב כל הנשמות אשר מאדה"ר, כי יוכל לחשוב כל האנשים שמתו והחיים ונמצא שהם בבחי' מספר. אך מ"ש אשר לא יספר קאי על הפנימי' רצון שמאיר בהם שהוא מבחי' א"ס. ומה שאמר כחול הים, הענין הוא כי החול הוא מצוי סביבות הנהר דייקא מפני שטבע המים למשוך כל הלחלוחית שבעפר ולכן ימצא חול סמוך לנהר, כי המים שבנהר שואב כל הלחלוחית ולכן יתפרדו לחלקי' כי מתחלה הי' גוש א' ע"י לחלוחי' המים כו'. וזהו והי' מספר בני' כחול הים שהוא בחי' מספר וגבול, אשר לא ימד ולא יספר שבבחי' מספר שלהם יש הארת בחי' בלי מספר הנ"ל. וזהו מ"ש היש מספר לגדודיו ופעם כתיב אלף אלפי' כו'. וכמו"כ יובן בענין תומ"צ שבאמת שרש התורה והמצות הם למעלה מבחי' מספר, וכידוע שהמצות המה פנימי' רצונו ית', אך שבאו בבחי' מספר כי כן הי' מכוון המאציל כי כזאת צריך דייקא בשביל הכירור טו"ר, כי כל התורה והמצות המה רק לברר בירורי'. והכח שבתר"מ הבאי' בבחי' מספר לברר בירורי', הוא דייקא ע"י פנימי' הרצון בחי' פנימי' כתר תרי"ג ארחין דגלגלתא כו' והוא הארה מבחי' יחיד. כי יש ב' בחי' יחיד ואחד, כי אחד הוא לשון התאחדות מבי' דברים עד שנעשו לאחדים נמצא שהוא בחי' מספר, אבל לפני אחד שהוא בחי' יחיד מ"ה אתה סופר כו' כידוע. וזהו מי מנה עפר יעקב ומספר רובע ישראל כו', עפר יעקב הוא נשמות שבגופי' שירדו לברר בירורי' שיש בהם הארת א"ס כנ"ל וכמ"ש עד דוד הגדיל כו', שדוד הוא בחי' מל' דאצ"י היורדת לברר בירורי' עה"ד טו"ר, ודוד זה הגדיל שיש בו כח של א"ס כו'. ורובע ישראל קאי על שרש הנשמות שהם מאירים בנשמות שבגופים שהם בבחי' מספר כו' כנ"ל.**

תרי"ג ארחין דגלגלתא: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א. קלו, א.  
 ב' בחי' יחיד ואחד: ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תק. וש"נ. ספר המאמרים מלוקט מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ד ע' סט. וש"נ.  
 לפני אחד . . . מ"ה אתה סופר: ספר יצירה פ"א, מ"ז.  
 עד דוד הגדיל: שמואל"א כ, מא.  
 שדוד הוא בחי' מל' דאצ"י: ראה פרדס שער (כג) ערכי הכנזיים מערכת דוד. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.

## 9' פינחס, תקע"ז

**צו** את בני ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאישי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו ואמרת להם זה האשה כו'. להבין ענין ואמרת ב"פ דהול"ל להקריב לי במועדו זה האשה כו'. אך הענין הוא דיש אמירה במח' כמשי"ת. ולהבין כ"ז וגם להבין ענין תפלות כנגד תמידין תקנו כו'. הגה כתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו וכמ"ש נשמה שנתת בי כו' אתה בראת כו' שהוא בחי' מדו"מ, הענין הוא כי זהו תכלית ירידת הנשמה לגוף לקיים את המצות בג' בחי' מדו"מ. וזה העיקר שה' רוצה, ובהפרד הנפש מהגוף עיקר התביעה הוא על הפר"מ ולא הפנימי' הוא העיקר דהיינו שכל והשגה דייקא כו', כמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב שהעיקר הוא נקי כפים ורח"ל בר לבב ודאי טוב אבל העיקר הוא נקי כפי' בחי' פו"מ כו'. ובפר"מ גופא יש ג' בחי' מדו"מ, בחי' מחשבה הוא הרצון וחפץ להמצוה דהיינו שהוא בלא פנימי' שאינו יודע המכוון וטעם של המצוה בשרשה למעלה רק הוא רוצה לקיים רצון ה' מצד שאמר ונעשה רצונו כו'. והדיבור הוא הלימוד בת"ת כמארו"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכן דיני סוכה וטלית כו' וכדומה שהוא הלימוד אופני המצוה איך שיהי' נקי בשם מצוה, והמעשה הוא קיום המצות בפר"מ.

**והנה** ארז"ל יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעה"ז כו' בעה"ז דייקא מועיל התשובה שהוא לשנות את טעמו מרע לטוב אבל בעה"ב אינו מועיל התשובה. וכן קיום מצות הוא דייקא בעה"ז כמ"ש במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות כו'. והטעם לזה יובן ע"פ מ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע, וענין כף הקלע

צו את בני: מאמר זה מיוסד על ד"ה וידבר וגו' צו את בני תקס"ה שנדפס בסידור שחרית לא, ג. לקוטי תורה פינחס עה, א. מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ע' איתריט. וש"נ. להעיר אשר בסידור שנדפס בקאפוסט בשנת תקע"ז לא נמצא מאמר זה. וניתוסף בהוצאה שני' ברדיטשוב תקע"ח.

צו את בני: . . ואמרת להם זה האשה: פינחס כה, ב. ג.

שו"ה כמשי"ת — תפלות: כאן ולקמן ע' רטו שו"ה והנה נכתב בהכתי' תפלין — אבל שם לפני' בשו"ה שבהם כתב תפלות.

תפלות כנגד תמידין תקנו: ראה ברכות כו, ב. לקוטי תורה פינחס עז, ג.

ולכבודי בראתיו: . . נשמה שנחת ב"י ישע"י מג, ז. ברכות השחר (ברכות ס, ב).

מי יעלה: . . נקי כפים ובר לבב: תהלים כד, ג. ד.

כל העוסק בתורת עולה: ראה מנחות קי, א. לקוטי שיחות ערב פסח כרך לב ע' 37. וש"נ.

יפה שעה א': . . בעה"ז: אבות פ"ד, מ"ז. ראה גם לעיל ע' קלו.

במתים חפשי: . . מן המצות: תהלים פח, ו. שבת קנא, ב, ל, א.

והיתה נפש אדוני: שמואל"א כה, כט [בדילוג].

כף הקלע: . . בספרי מוסר: ראה שבת קנב, ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רנ. וש"נ. לקמן

ע' רמד.

מבואר בכמה ספרי מוסר, אך עיקר המכוון מכולם הוא מה שמקלעין ומשליכין אותו בעניני זה העולם ומתלוצצין ממנו שמראין לו כאלו אינו מת כלל. הענין הוא כי אינו נאבד שום דבור ומח' ופוי"מ, היינו שכל דבר מעניני העולם שהי' לו בזה תשוקה וחיות אינו נאבד, כי רוחני' אינו נאבד רק הגשמיות נאבד כמו הגוף שנרקב בארץ ונעשה עפר, אבל בחי' חיות רוחני שבמדו"מ אינו נאבד, ומכש"כ בחי' רצון וכוונת הלב וכמארז"ל עבירה מלפנתו כו'. והנה כשהולך מזה העולם אזי נעשים כל המחשבות והדיבורים והמעשים רעים אשר לא לה, לבוש לנפשו וגם בחי' גוף עושים לו כמבואר במ"א, והוא אסור וקשור בהם ולא יוכל להתיר עצמו, ומראים לו לפי אופן שהי' בזה העולם באותו העסק של המו"מ וכדומה. והנה בעוה"ז הרי גם שהולך כמה שעות בטרדת הבלי הזמן מי"מ אח"כ מתעורר בנפשו בחי' אלקו', הגם שבעה"ז הוא בחי' הסתר אלקו' כו' כמשי"ת לקמן, אבל באותו עולם אינו יכול לפשוט א"ע מלבושיו להתפעל מאלקו', ואין הטעם מחמת שהוא מושלך מאד בתחתי' כי באמת מקום היותר נמוך של כף הקלע הוא בעולם של ע' שרים וגם שם יש ביטול לאלקות כמ"ש מי לא ייראך מלך הגוים וכמו שר עשו שביקש מיעקב שיניח אותו לאמר שירה, כי כולם אומרים שירה והשיר הוא בחי' ביטול כו', ומכש"כ שעפ"י אמת כף הקלע הוא במקום היותר רוחני מעולם של ע' שרים ובודאי יש שם בחי' ביטול כמ"ש כ וצבא השמים לך משתחווים כו', ואעפ"כ שרואה כל זה אינו יכול לפשוט א"ע מלבושיו מסאבותא שלו שיפעל בנפשו בחי' הביטול לאלקות רק הוא קשור ואחוז בהם כמה ימים ושנים כו', וכענין מה שכתוב ביהושע כה"ג שהי' לבוש בגדים צואים וארז"ל על שלא מיחה בבניו שנשאו נשים נכריות וכתוב הסירו הבגדים הצואים, הסירו דייקא, ומפני מה לא שב בתשובה לה, והיינו כנ"ל כי שם אין ביכולתו לשוב בתשובה והוא כמעשה דברי' דר' יהושע בן לוי שחליש ואינגד, א"ל מה ראית, א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה, א"ל עולם ברור ראית, כי עוה"ב הוא לאחר הבירור ובמקום רע לא נמשך טוב ובמקום טוב לא נמשך רע, אבל בעוה"ז יוכל לימשך רע גם

כי אינו נאבד שום דבור ומח': ראה גם לקמן ע' רמה. וש"נ.  
 עבירה מלפנתו: סוטה ג, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קיד. וש"נ.  
 מי לא ייראך מלך הגוים . . שר עשו שביקש מיעקב: ירמי' י, ז. חולין צא, ב.  
 והשיר הוא בחי' ביטול: ראה תורת חיים בראשית לג, ד ובהנסמן בריש המאמר שם.  
 וצבא השמים לך משתחווים: נחמי' ט, ו.  
 ביהושע כה"ג . . בגדים צואים . . שלא מיחה בבניו . . הסירו הבגדים הצואים: זכרי' ג, ג.  
 ד. ראה סנהדרין צג, סע"א. מפרשים לזכרי' שם. לקמן ע' רמד.  
 הסירו . . לא שב בתשובה לה': ראה סידור כאן לב, ב. לקוטי תורה כאן [דרך מצותך שרש מצות התפלה ר"ע 284]. לקמן שם.  
 דברי' דר' יהושע בן לוי: ראה פסחים ג, א.

במקום שנמשך טוב ובמקום טוב יוכל לימשך רע כמו ר"א ב"ד ונתן צוציתא ששבו בתשובה לה' ונעשה מרע טוב, ולהיפך מטוב יוכל לימשך רע כמו שידוע שגדול א' זלזל בנטי' ונפל למטה כו', כי בעוה"ז הוא עולם השינוי שמצדיק יכול להיות רשע גמור ומרשע גמור צדיק גמור כו'.

**והענין** יובן ע"פ מארז"ל גדולה תשובה שקדמה לעולם, ולכאורה אינו מובן איך שייך קדימת התשובה לעולם כי התשובה הוא דייקא לנפש החוטאת והוא דייקא כשיש עולם ונשמות בגופים ושייך בחי' הריחוק מאלקות ע"י חטא ועון ואז יתכן בחי' תשובה, אבל כשלא הי' עדיין עולם כלל איך שייך תשובה. אך הענין כי כח התשובה מגיע למה שקדמה לעולם אבל עוה"ב אינה קדמה לעולם, כי עוה"ב הוא דייקא ע"י שית אלפי שני דהוי עלמא ועשו בו מצות או התעוררות תשובה ע"י נעשה עוה"ב, אבל התשובה מגיע למה שמרומם ומתנשא מימות עולם. והענין הוא כי עוה"ב הוא בחי' ממכ"ע וכעת יש הארת בחי' סוכ"ע. והענין יובן עדי"מ מהנפש שמחי' הגוף כמארז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם, דהיינו מה שהנפש מחי' את הגוף יש בזה חילוקי מדרגות כמו כח הראי' בעין וכח ההילוך ברגל שכל אחד על מקומו יבא, הרי לא יוכלו להתחלף שבעין יהי' כח ההילוך. ויש בחי' מותרות לגמרי כמו שערות וצפרני' וא"א שיתחלפו שיהי' מבחי' מותרות בחי' פנימי' ומבחי' פנימי' בחי' מותרות, אבל הנפש עצמה שאין שייך לקרות בשם מחי' כלל בחי' חי בעצם, שם אין חילוקי מדרגות כלל. ועפ"י משל זה יובן למעלה ענין סוכ"ע וענין ממכ"ע שהוא בחי' יח"ע ויח"ת, בחי' ממכ"ע הוא כח אלקי שבתוך נבראים ויצורים כו' שכל א' מובדל מחבירו כמארז"ל אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה והמזלות מקבלים מלמעלה כו', ומאחר שבע[שב] יש חילוקי שאין א' דומה לחבירו כו' כמו"כ ברוחני' של גשמיותם יש ג"כ חילוקי מדרגות וכל א' יש לו מקום מיוחד ובלתי יוכל להשתנות כי שרשם משם אלקי' שהוא בגי' הטבע כו'. ויש בחי'

ר"א ב"ד: עבודה זרה י, א.

ונתן צוציתא: ראה שבת נו, סעי"ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישעו. וש"נ. במדבר ח"ד ע' א'תרא וח"ה (כאז) ע' א'תרלד. תורת חיים וישב קצט, ג ובהערה 48. לקמן ע' רמז וע' רנט. שגדול א' זלזל בנטי': ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קב. נביאים וכתובים ע' ל ובהנסמן שם.

גדולה תשובה שקדמה לעולם: מדרש תהלים צ, ג [יב]. וראה גם לעיל ע' קע. וש"נ. שית אלפי שני דהוי עלמא: ראה ראש השנה לא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' נג. וש"נ. מה הנשמה ממלא את כל הגוף: נסמן לעיל ע' לה. אין לך עשב . . . מלמעלה: נסמן לעיל ע' סז. אלקי' שהוא בגי' הטבע: נסמן לעיל ע' צ.

מותרות ופסולת לגמרי כו', וב[חין] סוכ"ע הוא מ"ש המלך המרומם לבדו והמתנשא מימות עולם, שימות עולם הוא השפעת אלקו' בנבראים אבל סוכ"ע הוא מתנשא כמ"ש יחיד חי העולמים חי ולא בחיים בחי' חי בעצם כו'.

**ועפ"י** הנ"ל יובן ענין עוה"ב שהוא בחי' ממכ"ע, שהנה אמת הוא שעוה"ב יהי' התגלות אלקות מה שהוא מרומם ומתנשא אך שיהי' בבחי' או"פ היינו שיהי' נמשך בכל א' בפרט לפי ערכו בחי' גילוי אלקות זה וכמ"ש ובאו במערות צורים ובנקרות הסלעים מפני פחד ה', שיהי' נמשך פחד ה' ולא דייקא על האדם אלא אפי' על בהמות וחיות כמ"ש ובכן תן פחדך על כל מעשיך וייראוך כל הברואים ויעשו כולם אגודה אחת כו' כמו הדוגמא שהי' לפני חטא אדה"ר שהי' פחד אלקו' על כל הנבראים, וכמו חמורו של רפב"י שלא אכל שאינו מעושר כי הוא נשאר מאותן בהמות בהררי אלף שקודם חטא אדה"ר ולא הי' יכול לאכול דבר שאינו מעושר. ולכן כתיב לעתיד לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כו' פרה ודוב תרעינה יחדיו ירבצון ילדיהן כו' וגר זאב עם כבש מחמת שיהי' נמשך פחד ה' ולא יהיו טורפים ומזיקים כלל גם בחיות ובהמות. וענין הפחד הוא דייקא מדבר הקרוב אליו כי כשהמל' הוא ברחוק ממנו לא יפחד כלל, והיינו כנ"ל כי עוה"ב יהי' התגלות אלקות מה שהוא מרומם ומנושא בכל חד לפום שיעורא דילי' בבחי' או"פ. ולכן לא יוכל לפשוט א"ע מרע לטוב כי כמו שהמשיך בעה"ז ככה יהי' בעוה"ב וכמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שהרע יודחה לגמרי ולא יוכל להתהפך מרע לטוב כו'. והוא כמשל הנפש שמחי' הגוף לא יוכל להיות מבחי' מותרות בחי' פנימי. אבל בעוה"ז הוא הארת בחי' סוכ"ע בבחי' או"מ ולכן כאן הוא השינויי' והתמורות מרע לטוב ומטוב לרע כמשל עצמו' הנפש שאין בו התחלקות מדרגות והוא ע"י תשובה מעומקא דלבא אזי יוכל להתהפך מרע לטוב. וזהו ענין תשובה שקדמה לעולם, עולם נקי מה שהוא בחי' ממכ"ע אבל כח התשובה עולה קדם לעולם כו', והוא כמשל דבר התוסס שאזי יוכל להיות שהשמרים יהיו למעלה והטוב למטה ולהיפך כו'. ויש בזה בחי' א' שהתשובה היא למעלה

המלך המרומם . . מימות עולם: ברכת יוצר [בדילוג].

יחיד חי העולמים: ברכת ברוך שאמר וישתבח.

חי ולא בחיים: ראה מורה נבוכים ח"א פנ"ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תקד. ובאו במערות צורים: נסמן לעיל ע' קסז.

ובכן [בהכתי"י: ובכל] תן פחדך: תפלת העמידה לימים נוראים. וראה גם לעיל ע' קסח.

חמורו של רפב"י [בהכתי"י: רפב"י] . . בהמות בהררי אלף: נסמן לעיל שם.

לא ירעו . . פרה ודוב . . וגר זאב עם כבש: ישעי' יא, ט. סה, כה. יא, ז [ושם: ופרה]. ו.

הפחד . . מדבר הקרוב אליו: ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' צ. וש"נ. לקמן ע'

שטו.

בכל חד לפום שיעורא דילי': ראה זהר וירא קג, רע"ב.

ואת רוח הטומאה אעביר: זכרי' יג, ב.

מעוה"ב שעוה"ב ג"כ יהי' התגלות בחי' המרומם והמתנשא אבל יהי' נמשך למטה לכל א' לפי ערכו אבל התשובה מעורר בחי' סוכ"ע כמו שהוא ממש למעלה כו'.

**ועתה יל ענין הקרבנות שהוא מ"ש צו את בני ואמרת אליהם את קרבני כו' תשמרו להקריב לי במועדו, כי הנה יש ב' מיני קרבנות, הא' קרבנות היו"ט שהוא פסח שבועות סוכות שאז הוא עיקר זמן היחוד מ"ה וב"ן. והב' הוא הקרבת תמידין שבכל יום וכתוב בהם תשמרו להקריב לי במועדו שבהם יומשך ג"כ ההארה כמו בקרבנות המועדים כו'. וכעת ג"כ תפלות כנגד תמידין תקנו. הענין הוא כי ידוע שיש ד' בחי' דצח"מ ולנגדן הוא ארמ"ע, הנה הדומם הוא שנלקח ממנו כל הג' בחי' צח"מ זהו הנק' בחי' דומם והוא בחי' עפר. והצומח יש בו מעלה יתירה היינו שהוא מצמיח בתוס' וריבוי כמו העשב שנגדל מן העפר וגם שהעפר הוא דומם אך שהוא ע"י המים שבעפר וכשהעשב הוא בתוך המים אזי אז נצמח תמיד בתוס' מעט מעט, אבל כשהוא מונח בפ"ע הוא ג"כ דומם. והחי יש בו מעלה יתירה והוא נגד בחי' יסוד האש שהוא חום הטבעי שיש בבהמות וחיות ולכן הם מולידים כי כל חום הוא מוליד. והמדבר יש בו ג"כ בחי' צומח כמו שנראה שבעודו רך בשנים אזי הוא קטן הן בגוף והן בשכל ומדות, וכל מה שניתוסף בשנים [אזי נצמח הגוף והמדות כו'. ובחי' חי ג"כ יש בו והוא בחי' כח המוליד, ועוד מעלה נוספת יש בו שהוא בחי' מדבר בחי' שכל והשגה. והנה ענין הקרבת הבהמה הוא העלאת חום הטבעי, כי בהמה הוא לשון בער כמ"ש ושלח את בעירו שהוא חמימות התאוה זרה, ובהמה בגי' ב"ן ונמשך מלמעלה המשכת שם מ"ה והוא יחוד מ"ה וב"ן כו'. והנה תפלות כנגד תמידין תקנו, כי ענין התפלה בשתיים לפניה ופסד"ן הוא בכדי להלהיב נפשו הבהמית כמ"ש אדם כי יקריב מן הבהמה כו'. וכן שמע ישראל ואהבת בכל לבבך כו' והוא הנק' בחי' אשה אש ה', ובש"ע הוא המשכת שם מ"ה בחי' אש יר"ד והוא הנק' אש הוי' כמ"ש ואחר הרוח רעש כו' לא באש**

דצח"מ . . ארמ"ע: נסמן לעיל ע' רז.

כל חוס הוא מוליד: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תא. וש"נ. תורת חיים בראשית

יד, ב ובהערה 20.

בהמה לשון בער כמ"ש ושלח את בעירו: נסמן לעיל ע' מה.

ובהמה בגי' ב"ן: ראה תניא ספמ"ז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ד. וש"נ.

שור' והנה — תפלות: ראה לעיל ע' ריא הערה שור' כמשי"ת.

ענין התפלה בשתיים לפני: ראה הלשונות בהמאמרים שנשמנו בריש המאמר.

אדם כי יקריב מן הבהמה: ויקרא א, ב [בדילוג. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קפב.

וש"נ. ח"ב ע' תרלה. תורת חיים וישלח קפו, א. לעיל ע' יד].

שמע ישראל ואהבת בכל לבבך: ואתחנן ו, ד. ה [בדילוג].

אשה אש ה' . . אש יר"ד: ראה גם לעיל ע' קנג וע' קנד.

ואחר הרוח רעש כו' לא באש הוי': מלכ"מ א יט, יא. יב.

הוי' דמשמע שיש אש הוי' ואש אלקים, אש אלקים הוא בחי' אש ה' שהוא ה' אחרונה של שם הוי' בחי' שם אלקים, ובש"ע הוא המשכת שם הוי' בשם אלקים והוא יחוד מ"ה ובין בחי' טובב וממלא כו'. וזהו צו את בניי כי הנה צו הוא לשון צותא והתחברות, את בניי הם נשמות שירדו בגופים והוא היחוד וחיבור מ"ה ובין.

**ועתה** י"ל ענין תשמרו להקריב לי במועדו כו', הענין הוא כי אמת הוא שבתפלה הוא יחוד מ"ה ובין אבל אחר התפלה יכולים לשלוט בו זרים דהיינו שיסתעף ההיפוך מאלקות בחי' הוללות וליצנות, וצריך לזה שמירה מעלייתא, ועיקר השמירה הוא דייקא ע"י תושבע"פ. וזהו מ"ש תשמרו שמור לנוק' וזכור לדכו' כו' כמשי"ל, כמ"ש זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייתני, היינו שאחר התפלה שאז הוא בעניי מן הדעת, שבשעת התפלה הוא בחי' העלא' הנפש בפסד"ז ובשמים לפניו. ובש"ע הוא ההמשכה משם מ"ה, אבל אחר התפלה הוא עני מן הדעת ויכולים לינק אז החיצונים, אזי זאת נחמתי כי אמרתך חייתני שהוא הדיבור בד"ת, כי התורה הוא מגן ומחסה לבלתי יוכלו לבא אליו החיצונים כמ"ש כי אתה ה' מחסי עליון שמת מעוניך ונגע לא יקרב באהליך. והמגן ומחסה הוא ע"י תורה. וזהו שאנו אומרים אלקי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עוזנו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדינו. ד' מיני מקיפים שהמקיף הוא השמירה מן החיצונים, והשמירה הוא ע"י ב' בחי' זכור לדכורא הוא בחי' תושב"כ שהוא ס"ר אותיות התורה והאות של תורה כמ"ש בתורה דייקא ע"י הלימוד נעשה בחי' מקיף. ושמור לנוק' הוא בחי' תושבע"פ, ובוה אין נפקותא כלל איך שלומד הן בלשון אשכנז והן בלשון ארמית. ועיקר השמירה הוא דייקא ע"י תושבע"פ כמ"ש תשמרו ושמור לנוק' כו', ומ"ש אנו מאמינים שבודאי הוא אמת שע"י לימוד התורה כל חד לפום הפנאי שלו רק שלא ילמוד שלא לשמה ובאמת אין זה שכיח כלל כעת כו'.

אש הוי' ואש אלקים: ראה ד"ה ואחר הרוח רעש בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תרסא. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' יד ואילך. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרעג. צו הוא לשון צותא: ראה גם סידור (כאן) לו, ד. לקוטי תורה כאן עו, א. שמור לנוק' וזכור לדכו': זהר בראשית מח, ב. (רעיא מהימנא) יתרו צב, א. זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייתני: תהלים קיט, נ. ראה גם לקמן ע' שכא. כי אתה ה' מחסי . . . ונגע לא יקרב באהליך: תהלים צא, ט. י. אלקי עולם . . . ד' מיני מקיפים: בברכת יוצר. ראה גם לקמן ע' רנב. תורת חיים ויצא קעב, כ ובהערה 13.

תושב"כ שהוא ס"ר אותיות התורה: ראה הנסמן לעיל ע' קפח. תושבע"פ . . . בלשון אשכנז . . . ארמית: ראה גם ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' עו. תורה אור משפטים עו, ד. עת, ג. שו"ה כו' — ומ"ש: כנצ"ל: ומ"מ. רק שלא ילמוד שלא לשמה: ראה גם לקמן ע' רנב.



וזהו תשמרו להקריב לי במועדו שההקרבה לי הוא בחי' עצמותו בחי' סוכ"ע, ולהקריב לי במועדו שהוא היעוד וחיבור של סוכב וממלא צריך לזה בחי' שמירה כו'.

**והנה** תפלת שחרית הוא נגד פסח בחי' אברהם כידוע שכל בקר הוא חסד דאברהם כו', והוא נגד עוה"ז שצ"ל העלאה והמשכה כו'. ותפלת מנחה הוא נגד שבועות בחי' יצחק שהוא הדוגמא דעוה"ב שאין בזה בחי' העלאה רק הוא דבר מוכן שרואה הדבר כמו שהוא כו'. ולכן במנחה אין בה רק ש"ע ואין בה בחי' העלאה בתחלה כו'. ותפלת ערבית הוא נגד סוכות ויעקב נסע סוכתה כו' בחי' ת"ת שהוא הממוצע בין חו"ג שהוא תפלת שחרית ותפלת מנחה, כי במעריב יש ג"כ שתים לפניה וק"ש שהוא בחי' העלאה, והוא הדוגמא לתפלת שחרית אבל אינו כ"כ באריכות ולכן הוא ממוצע בין תפלת שחרית לתפלת מנחה כו'. וג' תפלות אלו הוא לנגד מדו"מ שהוא בחי' מוח לב מעשה. שחרית הוא בחי' מוח שהוא ע"י השגה בהתבוננות בשתים לפניה כו'. ומנחה הוא בחי' לב שהוא מעין דלעתיד שרואה הדבר כו' הוא נגד בחי' יצחק. ומעשה הוא נגד יעקב בחי' ממוצע כי אין בזה העלאה כמו בתפלת שחרית ומ"מ מלובשת באיזה דבר. והוא ענין ריח נוחחי כמו למשל הריח שמשיב את הנפש, שהריח אינו ערך לגבי השבת הנפש ומ"מ ע"י הוא השבת הנפש. וכמו"כ הבחי' מעשה כו'. וזהו ג"כ ענין תמיד של שחר שהוא נגד תפלת שחרית ותמיד של בין הערבים נכללי' בו ב' הבחי' כו' כמ"ש במ"א וד"ל.



שחרית . . אברהם . . מנחה . . יצחק . . ערבית . . ויעקב: ברכות כו', ב. ראה גם סוד"ה שלאח"ז.

פסח . . אברהם . . שבועות . . יצחק . . סוכות ויעקב: ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רנז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א במדבר (כאז) ע' א'תרנו: נביאים וכתובים ע' שפא. בקר הוא חסד דאברהם: ראה זהר (רע"א מהימנא) משפטים קיט, ב. תקוני זהר תכ"ב (סז), א.

ויעקב נסע סוכתה: וישלח לג, יז.  
ותמיד של בין הערביים . . ב' הבחי': ראה גם סוד"ה שלאח"ז.

## פ' פינחס הנ"ל

**את** הכבש הא' תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כו'. להבין שרש ענין הקרבת תמידין בכל יום וגם ענין תפלות שכנגד תמידין תקנו כו'. הנה כתיב כי ב"ה ה' צור עולמים וארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב והעוה"ז נברא בה'. י"ד הוא בחי' צמצום בחי' דין ועוה"ז הוא בחי' ה' בחי' חסד. הנה עוה"ב ידוע שיהי' התגלות אלקות בתוך נשמות שבגופים דהיינו שיהיו כמו בחי' חומר וצורה כמו הגוף דעכשיו שהוא בחי' חומר לקבל צורת [הנפש הטבעי', כמו"כ יהי' בעוה"ב בחי' כלי לאלקו' כמארז"ל עוה"ב אין בו אכילה ושת"י רק צדיקים יושבי' ונהנין מזיו השכינה כו' באותו הגוף עצמו רק שיהי' מזוכך ולא כמו הגוף דכעת שנמשך מאב ואם ע"י תאוה כמ"ש הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אמי כו', רק שאז יהי' הגוף מזוכך בתכלית, כמו הדוגמא דיחזקאל בעצמות היבשות שנקרם עליהם עור ובשר ונכנס בתוכם רוח חיים כמ"ש מארבע רוחות בואי הרוח ופחי בהרוגים האלו ויחיו כו'. כמו"כ לעתיד יהי' הגוף מזוכך והגוף יעשה מעצם קטן שנשאר מגוף שאינו נרקב ונק' בשם גרמא כו' ויבא בו הארת הטל כמ"ש כי טל אורות טליך ויחיו המתים כו'. וא"כ צ"ל כי הלא עוה"ב הוא גילוי אלקות ומפני מה נקרא בשם דין. אך הענין כי היא הנותנת מפני שבעוה"ב יהי' התגלות אא"ס שלפני הצמצום להיות ד' עולמות ולכן הוא בא במדה ודקדוק דייקא למי שראוי ולא למי שאינו ראוי כמ"ש והיו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם כו'. ולכן נברא ביו"ד שהוא בחי' דין. ועוה"ז נברא בה' בחי' עלמא דאתגליא בחי' חסד כי באמת התהוות העולמות הוא מבחי' חסד כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה,

את הכבש הא': מאמר זה מיוסד על ביאור ד"ה וידבר וגו' צו את כנ"י תקס"ה שנדפס בסידור שחרית לד', ב. לקוטי תורה פינחס עו, ג. וראה גם הנרשם ברד"ה שלפנ"ו.  
את הכבש הא' תעשה בבוקר: פינחס כח, ד [ישם: אחד]. תצוה כט, לט.  
תפלות שכנגד תמידין תקנו: ברכות כו, ב.  
כי ב"ה ה' צור עולמים: ישעי' כו, ד. ראה מנחות כט, ב.  
העוה"ב והעוה"ז . . . דין . . . חסד: בסידור כאן (לד, ב): „בספרי המקובלים (בר"ח ופרדס וגם בכתבי הארז"ל)“. ובלקוטי תורה כאן (עו, ג): „בספרים“. ובהמשך דבריו מציין „ועיין מזה בר"ח שער האהבה פ"ו“. ראה שם ד"ה ובמעלת הצדיקים (עב, ג). וראה גם שם שער התשובה פ"ג ד"ה נמצא שיש (קיב, ד). ולהעיר משער האהבה פ"א ד"ה עוד האוחז במדת החסד (צו, ג).  
עוה"ב אין בו אכילה ושת"י: ראה ברכות יז, א.  
הן בעוון חוללתי: תהלים נא, ז.  
מארבע רוחות . . . ויחיו: יחזקאל לז, ט.  
מעצם קטן . . . גרמא: ראה סידור כאן לה, ג. עץ חיים שער (יח) רפ"ח ניצוצין פ"א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קסב. תורת חיים נח נה, א ובהערה 1. לקמן ע' שמט.  
כי טל אורות טליך: ישעי' כו, יט [ישם: יחיו מתיך . . . כי טל אורות טליך].  
והיו אלה לחיי עולם: דניאל יב, ב [בהוספת תיבת „והיו“].  
כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.

ולכן אינו בדקדוק כלל כי הוא זן ומפרנס לכל כמ"ש נותן לחם לכל בשר. וכן כל חידוש העולמות מאין ליש בכל יום ויום כמ"ש המחדש בטובו בכל יום מע"ב, כי אין העולם עושה א"ע אבל הוא מבחי' חסד ולכן הוא לרעים כמו לטובים ואדרבה יכול להיות שהצלחת רעים הוא יותר מטובים, והטעם הוא כנ"ל כי הוא מבחי' חסד.

**ולפ"ז** י"ל מ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו, שלהיות כבוד הדר מלכותו שהוא התפשטות אלקות על כל הנבראים צריך להיות בחי' גבורה אך הגבורה אינו בחי' גבו' ממש, רק אדרבה הוא עיקר החסד והוא כמ"ש טוב אך אפים מגבור ומושל ברוחו כו', היינו שהוא כובש את עצמו. כי ידוע שהוא ית' א"ס ובלתי גבול וכדי שיתהווה בחי' בע"ג צריך להיות בחי' צמצום לצמצם עצמו, ובחי' צמצום זה הוא דייקא ע"י תגבורת החסד, כמו למשל אב לבנו שרוצה להשפיע לו איזה שכל ואם יאמר לו השכל הרחב כמו שהוא אצלו לא יתקבל כלל במקבל, לכן מצמצם עצמות שכלו, ולכן כתי' מכלכל חיים בחסד בברכת אתה גבור כו'.

**אך** צ"ל כי לפי הנ"ל שעה"ז הוא מבחי' חסד לא יתכן מה שנראה בעוה"ז בחי' גבו' כמו בבני חיי ומזוני שכמעט אין כל אדם שלא יהי' בו דוחק זאת בטרדת הפרנסה או בבני כו'. אך הענין שנק' בשם יסורים של אהבה ולכאורה יפלא מאד האיד' יתכן שיקראו לעונש ודין גמור בשם יסורים של אהבה שהרי אהבה באה מפנימי' מדת החסד כמ"ש כי חפץ חסד הוא. אך הענין הוא כנ"ל בהיות ששרש ענין עה"ז הוא ממדת החסד כנ"ל, ושרש ענין העה"ב הוא ממדת הגבורה והדין. והנה ידוע שכל מדה כלולה מחבירתה כמו מדת החסד כלול גם ממדת הגבו' ונק' גבו' שבחסד כו' ומה שנק' בשם חסד דייקא ע"ש ההתגלות כו' כידוע. והנה כל יסורי עוה"ז הוא ממדת הגבורה שבחסד ולכן ע"י יסורי עוה"ז נתמרק הנפש יותר מע"י יסורי גיהנם, כי ידוע שג"ע וגיהנם הוא הכנה לעוה"ב ולכן ר"י לא הי' ידוע לאיזה דרך מוליכין אותו

נותן לחם לכל בשר: שם קלו, כה.

המחדש בכל יום מע"ב: בברכת יוצר [בדילוג].

שו"ה מע"ב — א"ע אבל: כנראה שכצ"ל ובהכתי' אינו ברור.

להודיע לבני האדם גבורותיו: תהלים קמה, יג.

טוב אך אפים מגבור: משלי טז, לב.

מכלכל חיים . . . אתה גבור: תפלת העמידה. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ס"ע שלח

ואילך.

יסורים של אהבה: ראה גם לעיל ע' מב ובהנסמן לשם.

כי חפץ חסד הוא: מיכה ז, יח.

ר"י לא הי' ידוע . . . אותנו: ברכות כח, ב.

כו'. והנה באמת יסורי עוה"ז כמו בבני חיי ומזוני גם מקצה האחרון אינו ערך כלל ליסורי הנפש שעה א' בגיהנם, והמירוק שהוא ההכנה לעוה"ב הוא יותר מע"י יסורי גיהנם, והטעם הוא מפני שעוה"ז שרשו ממדת החסד והוא כמשל איש חסדן בטבע שגם עונש קל מאד שמעניש לזולתו לגבו' ודין גדול יחשב אצלו לפי ערך גודל חסדו וטובו כו'. וכידוע ששעבוד גליות דעכשיו שהוא דחקו הפרנסה בתכלית וכו' הוא בקשת אברהם כי כל זה בחר יותר מיסורי גיהנם שיסורי עוה"ז הוא לא מיני' ודוגמתו כו'. והדוגמא לזה ידוע מגבו' גשמים שהתחלקותם בחי' צמצום הוא נק' בשם גבו' שבחסד, כי ענין הגשם הוא כדי ללחלח חלקי הארץ כמ"ש והרוה את הארץ והולידה והצמיחה, ואם ה"י יורד בלי התחלקות טיפין טיפין ה"י מקלקל הארץ נמצא שהגבו' והתחלקות לחלקים זהו עיקר החסד כו'. וכמו"כ יובן בענין יסורי עוה"ז שהוא מבחי' גבורה שבחסד שמתוק הנפש הוא יותר מע"י יסורי גיהנם.

**והנה** ארו"ל יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז כו' בעוה"ז דייקא יועיל התשובה ומע"ט אבל לא בעוה"ב וכמ"ש במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות כו'. והטעם הוא כנ"ל כי עוה"ב הוא עולם הדין עולם ברור שלא יוכל להתחלף שם מרע לטוב ומטוב לרע, רק מי שראוי יומשך לו גילוי אלקו' ומי שאינו ראוי ישאר כך כמ"ש ואלה לחרפות כו'. ובעוה"ז דייקא הוא בחי' חסד ויוכל להתחלף מרע לטוב כו'. והטעם מבואר בספרי קבלה כי בעוה"ז הוא בחי' אר"מ ועוה"ב הוא בחי' אר"פ, והוא כמשל העיגול שבאמצעיתו מתציירין קוין ובהקוין יש מעלה ומטה, אבל בעצם העיגול אין בו מעלה ומטה ויכול להיות שהעולה יהי' היורד והיורד עולה מאחר שעצמו' העיגול אין בו מעלה ומטה כלל. והנה בעוה"ב כתיב הנה אלקינו זה קוינו לו שאנחנו המשכנו אותו בקוין, היינו שלכל א' וא' לפום שיעורא דילי' ככה יומשך לו גילוי

יסורי עוה"ז . . אינו ערך . . שעה א' בגיהנם: ראה אגרת התשובה פ"ב ובהנסמן בליקוט פירושים לשם.

ששעבוד גליות . . בקשת אברהם: בראשית רבא פמ"ד, כא. ראה תורת חיים בראשית מ, ד ובהערה 46.

מגבו' גשמים . . גבו' שבחסד: תענית ב, א. ראה גם לעיל ע' כ. וש"נ.

והרוה את הארץ: ישעי' נה, י [ושם: כי אם הרוה – ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תקצח. וש"נ. תורת חיים בראשית כא, ד ובהערה 36].

יפה שעה א' . . במתים חפשי כיון שמת אדם: נסמן לעיל ע' קלו.

בספרי קבלה כי בעוה"ז . . אר"מ ועוה"ב . . אר"פ: ראה גם ד"ה שלפנ"ו ובהנסמן בריש המאמר שם.

כמשל העיגול: השוה לעיל ע' קכו.

העיגול אין בו מעלה ומטה: ראה סידור שער הת"ת צח, א. לעיל שם. לקמן ע' רצז. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תמו. וש"נ. שמות ח"א ע' רמד. קונטרסים ע' דש.

הנה אלקינו זה קוינו לו . . בקוין: נסמן לעיל ע' סג.

שלכל א' וא' לפום שיעורא דילי': ראה זהר וירא קג, רע"ב.

אלקות בבחי' אור בכלי בלתי שינוי ותמורה אז, והוא כמשל חי' הנפש בגוף שלא יוכל להתחלף מכח הראי' כח ההילוך ולעשות מרגל ראש עד"מ, כמו"כ עוה"ב הוא בחי' פרצוף אדם שכל א' על מקומו ועל מדרגתו ובמקום שיש רע לא נמשך טוב ולכן נק' בשם עולם הדין. ובוה יובן מ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, דלכאורה אינו מובן שהרי אנו רואים שהנפש אינו חי כעת ע"י מצות דהיינו ע"י הנחת תפילין אינו נמשך בחי' אלקו' בגילוי בד' מוחי' דגלגלתא וכדומה. אך הענין הוא דוחי בהם קאי לעוה"ב והמצות המה ג"כ בבחי' פרצוף אדם כי רמ"ח מצות רמ"ח אברין דמלכא כו'. ויש מצות שהם בבחי' ראש ויש שהם בבחי' יד כמו חסד דרועא כו'. והוא כמו התורה שארז"ל למימינים בה סמא דחיי למשמאילים בה סמא דמותא, דהיינו למימינים שעוסקי' לשמה אזי נעשה סם חיים שיתחזק מוחו ולבו בעבודת ה'. ולמשמאילים בה סמא דמותא כמו הרפואה שהוא סם חזק ואם מכוי' הרפואה לפי אופן החולאת אזי נעשה סם חיים ואם לאו אזי נעשה לו סם מות כו' וד"ל, כי שרש התורה הוא ג"כ ממדרגה גבוה מאד כמ"ש עץ חיים היא ששרש התורה הוא מעה"ח שלמעלה מעה"ד טו"ר ולכן למימינים בה דהיינו למי שראוי כו' סמא דחיי כמו עוה"ב .

**והנה בעוה"ז יש ג"כ הארת מעין בחי' עוה"ב.** והענין יובן עפ"י הידוע שיש ב' מיני קרבנות, קרבנות החג פסח שבועות סוכות בחי' חג"ת וכל א' כלול מחבירו כו' ותמידין שבכל יום . ותחלה צ"ל ההפרש שבין שבת ליו"ט, ששבת נק' קדש כמ"ש ושמרתם את השבת כי קדש היא ויו"ט נק' מקראי קדש, שקודש הוא בחי' חכמה ומקראי קודש הוא המשכה מחכמה והוא בחי' בינה. והנה ידוע שהתגלות אא"ס הוא בחכמה דייקא כי אא"ס אינו שורה אלא על דבר הבטל אליו וחכמה הוא בחי' אין כמ"ש והחכמה מאין כו', משא"כ בינה

אלה המצות . . וחי בהם: נסמן לעיל ע' כ.

בד' מוחין דגלגלתא: ראה זהר ואתחנן רסב, א.

רמ"ח מצות רמ"ח אברין דמלכא: נסמן לעיל ע' יט.

חסד דרועא: תקוני זהר בהקדמה ז, א.

למימינים בה סמא דחיי: שבת פח, ב. וראה רש"י שם סג, א ד"ה למשמילין. מאמרי אדה"א קונטרסים ס"ע רטו ואילך.  
עץ חיים היא: משלי ג, יח.

פסח שבועות סוכות בחי' חג"ת: ראה סוד"ה שלפניו. תורת חיים לך פד, ד ובהערה 31.  
ששבת נק' קדש כמ"ש ושמרתם . . ויו"ט נק' מקראי קדש: תשא לא, יד. ראה זהר אמור צד, א. פרי עץ חיים שער (כ) מקרא קודש פ"א. סידור שער המועדים ריו, א. אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' קכט ואילך. לקוטי שיחות שמיני כרך לב ע' 64 הערה 47.  
שהתגלות אא"ס הוא בחכמה: ראה תניא פליה בהגה. מאמרי אדה"א בראשית ע' כא. וש"נ. שמות ח"ב ע' תקנב. וש"נ.

והחכמה . . אין כמ"ש והחכמה מאין . . בינה . . יש: איוב כח, יב. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' ב. וש"נ. דרושי חתונה ח"ב ע' תעג.

שהוא בחי' השגה בחי' יש כו'. והנה ביר"ט הוא התגלות אוא"ס בבניה כמו בחכמה כו' כידוע וד"ל.

**והנה** בתמידין כתיב תשמרו להקריב לי במועדו, שכמו קרבנות המועדים כמ"כ יומשך הארה ע"י קרבנות התמידין. והענין הוא שע"י הקרבת קרבן בהמה לה' ע"י נמשך המשכה מלמעלה והוא המשכת שם מ"ה בד' עולמות בכל א' לפי ערכו. ויובן זאת ג"כ בנפש האדם בעבודת ה' כי יש מ"ה דעשי' דהיינו שהביטול הוא רק בבחי' עשי' והוא בחכמה אתברירו דבחי' עשי' לבד. ויש מ"ה ביצ"י שהוא בחי' לב. והענין הוא כי יש ב' בחי' התפעלות וביטול, התפעלות היינו שאינו רק לפי שעה, והביטול הוא בחי' תמידי'. ובהתפעלות יש ב' בחי' מרירות וחדוה. והו ענין מארז"ל אין טפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולים כנגדה מלמטה, והטפיים שמלמטה הוא הב' בחי' אלו שבהתפעלות, הא' הוא דהיינו שהולך כל היום בעסקיו בטרדת הפרנסה ואח"כ נתפעל בלב מחמת התבוננות באלקות איך שיקר בעיניו מאד ענין אלקות ונתפעל בהתפעלות חדוה. או להיפך שע"י התבוננות באלקות ומכיר גודל שפלותו וריחוק ערכו נתפעל במרירות בלב. והנה בחי' זאת אינו רק לפי שעה ואחר משך זמן יבוטל והי' כלא הי' כו'. והנה ההתפעלות נק' בחי' אש אלקים והוא בחי' שם ב"ן כמו ענין הקרבת הבהמה, והטפה שיורדת מלמעלה הוא המשכת שם מ"ה בחי' ביטול. וכן במוח יש התפעלות חדוה או מרירות וההמשכה הוא המשכת מ"ה בחי' ביטול, והוא כמו למשל הביטול לפני המלך שנשתומם המח' שלו כו' והוא בחי' בריאה והמשכת שם מ"ה דאצי' הוא נגד בחי' יחידה שבנפש כו' כמ"ש במ"א.

**והנה** ארז"ל תפלות כנגד תמידין תקנו, ובתפלה יש ג"כ ד' בחי', עד ב"ש בחי' עשי' הוא נגד עולם המלאכים דעשי' שהוא המזלות המשפיעי' כמ"ש אני אענה את השמים והם יענו כו'. ומב"ש עד יוצר אור הוא נגד

תשמרו להקריב לי במועדו: פינחס כה, ב.

בחכמה אתברירו: ראה זהר (היכלות) פקודי רנד, סע"ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצה: שמות ח"ב ע' שכא.  
אין טפה יורדת מלמעלה... מלמטה: ראה תענית כה, ב [לפי גי' הרוקח סשע"ז]. זהר (רעיא מהימנא) פינחס רמו, ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' רל ואילך. וש"נ. שמות ח"ב ע' תרמה.

אש אלקים: ראה גם לעיל ע' רטז. וש"נ.

ובתפלה... ד' בחי': ראה גם לעיל ע' קסא. וש"נ.

אני אענה את השמים והם יענו: הושע ב, כג [בהוספת תיבת „אני” – ראה לקמן ע' חצר. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קצו. וש"נ. ויקרא ח"א ע' קנה. וש"נ. במדבר ח"ה ע' איתשצח. תורת חיים מקץ רכג, ב. ויגש רל, ד].

מלאכים דיצירה שאינם בגדר השפעה למטה. ומיוצר אור עד ק"ש הוא נגד מלאכים דעולם הבריאה שיש בהם בחי' השגה כו' כידוע דאימא מקננא בכורסיא כו'. וזהו מה שאנו אומרים ומשבחים ומפארים כו'. ושמע ישראל הוא העלאת הנשמות לאשתאבא בגופא דמלכא כו'. וש"ע הוא המשכת שם הוי' בחי' שם מ"ה בשם אלקים בכל הד' עולמות כנ"ל. וזהו שכתוב מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו כו' הוא בחי' העלאה הוא ישא ברכה בחי' המשכת מ"ה כו'. והנה זהו תפלת שחרית שהוא נגד בחי' אברהם ומנחה הוא בחי' יצחק והוא הדוגמא דעוה"ב שאין בו בחי' העלאה כלל בתחלה כמו בשחרית ונק' בחי' מנוחה כמו ירח מנחה וכמ"ש וערבה לה' מנחת יהודה כו', והוא הדוגמא דמת"ת שכת' וירד ה' כו' וירד מעצמו בלי אתעדל"ת שהוא הדוגמא דעוה"ב רק שאז לא הי' בשלימות כ"כ כמו עוה"ב. ומעריב הוא בחי' ת"ת והוא הממוצע בין תפלת שחרית לתפלת מנחה, כי במעריב יש ג"כ העלאה קצת אבל הוא בקצרה, ובמעריב אנו אומרים אמת ואמונה כל זאת, שאנו אומרים האמת והאמת הוא שכשהוצרך להיות התהוות העולמות צריך לצמצם עצמו האור כמ"ש ישת חשך סתרו כמארז"ל ברישא חשוכא והדר נהורא באורך נראה אור. אך במעריב יש בחי' עוה"ב ג"כ כמ"ש לעת ערב יהי' אור שהערב גופא שהוא בחי' ישת חשך סתרו יהי' אור בגילוי, והמעריב הוא ממוצע מב' בחי'. וזהו מ"ש את הכבש הא' תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, ב' כבשים לבד שבכבש השני נכללו ב' הבחי' הנ"ל וכמשי"ת במ"א וד"ל.



דאימא מקננא בכורסיא: תקוני זהר תי"ו (כג, א). ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רסב. ושי"נ. קונטרסים ע' תכג. ושי"נ.  
 מה שאנו אומרים ומשבחים . . . ושמע ישראל: בברכת יוצר וקיש (ואתחנן ו, ד).  
 לאשתאבא בגופא דמלכא: זהר ויחי ריז, ב. ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' מה.  
 תורת חיים בראשית מ, ב ובהערה 25.  
 מי יעלה . . . נקי כפים ובר לבב . . . ישא ברכה: תהלים כד, ג. ד. ה.  
 שחרית . . . אברהם ומנחה . . . יצחק: ראה סוד"ה שלפניו ושי"נ.  
 ירח מנחה . . . וערבה לה' מנחת יהודה: שמואל"א כו, יט. מלאכי ג, ד.  
 וירד ה': יתרו יט, כ.  
 ובמעריב אנו אומרים אמת ואמונה: לאחרי ק"ש. ברכת אמת ואמונה.  
 ישת חשך סתרו . . . ברישא חשוכא והדר נהורא: תהלים יח, יב. שבת עז, ב [כג"י רשי"ן].  
 באורך נראה אור . . . לעת ערב יהי' אור: תהלים לו, י. זכרי' יד, ז. ראה לקמן ע' רג.  
 שבכבש השני נכללו ב' הבחי': ראה סוד"ה שלפניו.

בעו"ה, פ' מטות ומסעי תקט"ז

**החלצו** מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין אלף למטה אלף למטה כו'. הנה בחי' מדין הוא המנגד לבחי' משה כי עובדא דמשה הוא המשכת יחוד אלקי ע"י תומ"צ כמ"ש תורה צוה לנו משה כו' להיות בחי' יח"ע ויח"ת כמאמר איהו וחייהי חד ואיהו וגרמוהי חד, והוא בחי' השם שלם וכסאו שלם כו'. ובחי' מדין הוא מנגד לבחי' משה דהיינו שהם מפרידים יחוד אלקי. כי ענין מדין הוא שנאת חנם איש לחבירו בלתי יתאחדו כא' כו' כמשי"ת. וז"ש נקום נקמת בני מאת המדינים ואחר תאסף אל עמך כו'. ולהבין כל זאת צריך להקדים כי ע"י הכנעת יתרו כהן מדין זה ה' הכנה לנתינת התורה, כי יתרו ה' כומר לכל מיני ע"ז והוא הכניע א"ע ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל אלקים ע"ז וכו' לקבלת התורה לפי שעה זאת לבד, אך מ"מ הרי נשאר אומה של מדין וע"ז כתיב צרור את המדינים כו'. וזהו כל עיקר משך הגלות דעתה זה זמן רב י"ז מאות שנה מחמת שנאת חנם בחי' מדין כו' כידוע שחורבן בית שני לא ה"י רק מחמת שנאת חנם. כי הנה יהושע כבש ל"א מלכים כמ"ש לא תח"י כל נשמה כדי לבער הרע (ומ"מ נשארו קצת שלא הורישו כמ"ש והיו לצנינים בצדיכם שבאם שלא ילכו בדרך הטוב אזי יתגברו האומות עליהם). וזה ה"י עיקר טעם הכניסה לא"י כי א"י הוא ארץ ז'

החלצו מאתכם: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ו ע' רפה [הנחת כ"ק אדה"א]. לקוטי תורה מטות פה, ד. מאמרי אדה"א במדבר ח"ה ע' א'תשלט ובהנסמן שם.

החלצו מאתכם אנשים לצבא . . אלף למטה אלף למטה: מטות לא, ג. ד. תורה צוה לנו משה . . איהו וחייהי חד . . חד: ברכה לג, ד. ראה תקוני זהר בהקדמה ג, ד.

השם שלם וכסאו שלם: ראה תנחומא ס"פ תצא. מדין הוא שנאת חנם: ראה גם לקמן בסוף המאמר. מאמרים שנסמנו בריש המאמר. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' ש ובהנסמן לשם. נקום נקמת בני . . ואחר: מטות לא, ב [ושם, אחר] – ראה ספר המאמרים תקס"ו כאן ע' רצט].

הכנעת יתרו . . עתה ידעתי כי גדול ה' מכל אלקים: יתרו יח, יא [ושם: האלקים]. ראה זהר יתרו סז, ב. סח, א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' ש וע' שב. תורת חיים יתרו שצז, ב. יתרו ה' כומר לכל מיני ע"ז: מכילתא: לקח טוב ורש"י יתרו יח, יא. תנחומא יתרו ז. צרור את המדינים: פינחס כה, יז.

זמן רב י"ז מאות שנה: ראה גם בסמוך בפנים. השוה לעיל ע' קי. ושי"ב. שחורבן בית שני . . שנאת חנם: יומא ט, ב. ראה גם אגרת הקדש סו"ס לא. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ס"ע תשלז ואילך. מאמרים שנסמנו בריש המאמר. שער האמונה בהקדמה ו, ב ואילך. תורת חיים נח סד, ב ועה, א. לקמן ע' רס. יהושע כבש ל"א מלכים . . לא תח"י כל נשמה: יהושע יב, ט"כד. פ' שופטים כ, טז. והיו לצנינים בצדיכם: מסעי לג, נה [ושם: והי' . . ולצנינים].



אימות הכנעני החתי האמורי כו'. כנען הוא חמימות התאווה כמ"ש וחס הוא אבי כנען, ולכן נכנסו ישראל לארץ שע"י שיקיימו שם תומ"צ ע"יז יכנעו כל הז' מדות רעות רציחה גזילה ניאוף כו'. והיו שם ישראל במעלה עליונה שהי' נמשך גילוי אלקות לכל א' לפום שיעורא דילי' כו'. ואח"כ נפלו ברע שהי' בהם התאווה לע"ז וג"ע ושפ"ד כו'. וכידוע שלא כפרו לגמרי בה' רק הי' בהם תאות ע"ז ג"כ כו' ונתגברו כל הז' מדות רעות דקליפה ונחרב הבית ראשון שעשה שלמה כו', והי' אח"כ גלות בבל ע' שנה כמ"ש בשוב הי' שיבת ציון היינו כחולמים כו', נגד ז' מדות רעות דקליפה וכל אחת כלולה מעשר עולה שבעים, ולכן נמשך גלות בבל ע' שנה ונבנה בית שני וחזרו לשלימותם. ואח"כ נחרב הבית השני בשביל עון שנאת חנם ולא הי' בהם ג"ע וש"ד וע"ז כמו בבית ראשון ואריכת הגלות הוא י"ז מאות שנה יותר מכ"ד פעמים שבעים. וזהו הפלא לכאורה שבבית ראשון חטאו בעונות חמורים מאד ויותר להם הקב"ה על ע"ז כו' ונמשך הגלות רק ע' שנה ובבית שני שלא הי' רק עון שנאת חנם נמשך הגלות משך רב כו'. אך הענין הוא כי ענין שנאת חנם בלי גמלו רעה חבירו שבעבור זה ישנאהו רק מהולכי רכיל וכדומה, הגם שהוא רק לאו א' כמ"ש לא תשנא אחיך כו', אך זהו גורם להסתלקות אלקו' כי אא"ס אינו שורה אלא דייקא על דבר היחוד והתכללות משא"כ כשא' שונא לחבירו איש את רעהו חיים בלעו כו' הרי הם מפורדים בתכלית כו'.

**ובזה יובן מ"ש והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי כו' ונתתי מטר ארצכם כו' שאז הי' עבודתם בשדות וכרמים ולכן כתיב ונתתי מטר ארצכם. ועתה צ"ל בעד השמיעה למצותיו הצלחה במעשה ידיו בעסק מו"מ. והנה**

כנען הוא חמימות . . וחס הוא אבי כנען: נח ט, יח. ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' קפד. תורת חיים חיי שרה קלט, ב. וישב קצת, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ר"ע תקנח. רש"י. במדבר (כאו) ע' איתשלט.

לכל א' לפום שיעורא דילי': ראה הקדמת התניא ע"פ הזהר וירא קג, רע"ב.

לע"ז וג"ע ושפ"ד . . ונחרב הבית הראשון: יומא ט, ב.

שלא כפרו לגמרי בה': ראה סה"מ תקס"ט ע' רל. שע"ת ח"א ה, אי.ב. ד"ח צו, ב. שער האמונה שם ע' ז. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א'פכ. לקמן ע' רס. וראה ג"כ עד"ז לקמן ע' של.

גלות בבל ע' שנה: ירמי' כט, י. מגילה יא, ב ואילך.

בשוב הי' שיבת . . כחולמים: תהלים קכו, א [בהשמטת תיבת „את"]. ראה אור התורה (יהל

אור) שם ע' תצ ואילך.

יותר מכ"ד פעמים שבעים: כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ו כאן ע' רפו – חורבן בית שני

הי' בשנת ג'תתכ"ח [ראה סדר הדורות שם]. ועם כ"ה פעמים שבעים הוא שנת ה'תקע"ח [25

$$X = 1750 + 3828 = 5578.]$$

ויותר להם הקב"ה על ע"ז: ראה ירושלמי חגיגה פ"א, ה"ו. פתיחתא דאיכה רבא ב.

לא תשנא אחיך: קדושים יט, יז [בהשמטת תיבת את]. ראה רמב"ם הל' דעות פ"ו, ה"ה.

איש את רעהו חיים בלעו: אבות פ"ג, מ"ב.

והי' אם שמוע . . ונתתי מטר ארצכם: עקב יא, יג. יד.

באמת כעת כל ישראל הם שומעים למצותיו ית' דהיינו העשי' בפו"מ שכל ישראל מניחים טלית ותפילין ומחזיקים מצות מילה ושבת וכו' לבד אותם שיצאו מן הכלל לגמרי כמו אפיקורסין וקלים ואטו ברשיעי עסקינן, אבל בכלל כל ישראל מקיימים מצות בפו"מ כו'. ובאמת פ"י הפסוק של והי' אם שמוע כו' קאי על הפו"מ כי זהו עיקר יסוד הבנין ולא העיקר הוא כוונת פנימי' במוח ולב רק העיקר הוא עשי' בפו"מ. ולפ"ז אינו מובן שאנו רואים לגמרי ההיפוך שבנ"י נדחקים בתכלית בטרדת הפרנסה ובכל מיני דוחק, וגם להיפך אנו רואים שהרשעים ואפיקורסים לגמרי מצליח להם בכל דרכם ולפי מ"ש הי' צ"ל להיפך שהרי כתיב השמרו לכם פן יפתה כו' וחרה אף ה' בכם ועצר כו'. אך הטעם הוא כנ"ל מחמת שנאת חנם לא יכול להיות השראת גילוי אלקות בהם, הגם ששלימים הם בקיום המצות כו' מצד שהם מפורדים זמ"ז. וזהו מה שאמר הלל להגר כשביקש ממנו שילמדנו כל התורה כולה כשעומד על רגל אחת, אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זהו כל התורה כולה ואידך פירושא כו', כי להיות גילוי אלקות ע"י תורה צ"ל דייקא התכללו' והתאחדות בבנ"י כו'.

**ובזה** יובן מה שאמרו רז"ל לישתף אינש נפשי' בהדי ציבורא כו' שקודם התפלה צריך לישתף כו'. הענין הוא כנ"ל כי באמת צריך להיות מצות ואהבת לרעך כמוך כל היום כו', אך מה שאמר קודם התפלה דייקא לישתף כו', כי התפלה הוא קרבת אלקים היינו בחי' גילוי אלקות במוח ולב כו' ולכן צריך לומר קודם התפלה הריני מוכן לקיים עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך כו' דהיינו שחבירו השנאו לו יסלק מלבו השנאה. והענין הוא כי כל ישראל הם קומה שלימה שיש נשמות אשר הם מבחי' ראש ויש שמבחי' לב ויש שהם מבחי' רגל כו', וכמו למשל כשיוחתך לאדם א' מאיבריו כמו הרגל לבד אזי נתקלקלו כל האיבר' הן כח החכמה שבראש והן כח הראי' שבעין כו', כמו"כ יובן בענין שנאת חנם בין איש לחבירו שהרי לכל ישראל יש בחי' נשמה ונמצא שכשונא לו אזי מפרידו מאתו ונחסר מאתו בחי' לב או רגל כו' וא"א להיות השראת אלקות בכל איבריו כו' כנ"ל וד"ל. וזהו מ"ש במת"ת

כל ישראל הם שומעים למצותיו ית': ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' נב. וש"נ. דרושי חתונה ח"ב ר"ע תמח. וש"נ.

ואטו ברשיעי עסקינן: יומא ו, א.

השמרו לכם . . . וחרה אף ה' בכם ועצר: עקב שם, טז. יז.

מה שאמר הלל להגר: ראה שבת לא, א.

לישתף אינש . . . ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשמט. וש"נ. נביאים וכתובים ע' צו.

צריך לומר קודם התפלה: ראה סידור אדה"ז לפני מה טובו. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תקצא. ספר השיחות תרצ"ז ע' 201.

כל ישראל הם קומה שלימה: נסמן לעיל ע' קנה.

ויחן ישראל נגד ההר כולם כאיש א' ולכן יכלו לקבל התורה וכמ"ש ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך כו' כולנו כאחד דייקא כו'.

**והנה** באמת א"א לפסוק הדבר ולומר שבתומ"צ אזי ישראל הם בתכלית השלימות ואין בהם רק עון שנאת חנם, רק באמת אינם בתכלית השלימות בתומ"צ וע"ז כתיב או יחזיק במעו"ז יעשה שלום לי שלום יעשה לי וארז"ל שלום בפמליא של מעלה שלום בפמליא של מטה, והוא ענין יחוד י"ה ר"ה, איהו וחייהי חד איהו וגרמוהי חד כו'. הענין הוא כי הנה כתיב כי ב"ה ה' צור עולמים שלהיות התהוות העולמות הוא ע"י י"ה, יו"ד הוא בחי' צמצום עצמותו והוא מ"ש ישת חושך סתרו יושב בסתר עליון, כי כדי להיות התהוות עולמות בע"ג ותכלית הוצרך להיות בחי' צמצום עצמותו ולא צמצום והסתלקות לגמרי רק שנשאר בחי' יו"ד בחי' נקודה לבד, וה' הוא עלמא דאתגליא בחי' התפשטות אלקות להחיות עולמות בע"ג כמו עולם המלאכים ועולם הגלגלים עד עולם העשי' שלנו. וכן כל התהוות הברואים הם בחי' הוה ונפסד כמו האדם שאינו חי רק ס' או ע' שנה כו'. וכן העץ כמ"ש כימי העץ ימי עמי כו' ג"כ הוא הוה ונפסד, וא"כ כדי שיתהווה עולמות בע"ג בחי' הוה ונפסד מבחי' א"ס הבלתי גבול צריך להיות בחי' יו"ד בחי' צמצום כו' כמ"ש כי עמך מקור חיים באורך נראה אור שהוא האור הנשאר אחר צמצום עצמותו בחי' הארה דהארה כו'. וזה כל האדם לעיני תמיד בזה איך שהעולמות הם בע"ג ומ"מ הם חיים מאלקות כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו', דלכאורה אינו מובן שהרי בודאי הכל יודעים שה' ברא, אך הענין להיות בבחי' ראי' הדבר כי באמת מצד טרדת הפרנסה הרי נשכח מאתו לגמרי ה', וכל מוחו ולבו הם בעניני העולם בחושך תאוות הגוף ואינו נותן לבו כלל לענין בריאת שמים וארץ, אך כשנותן לבו ומתבונן בזה שבודאי אין העולם עושה א"ע וחיים מאלקות הרי בדרך התבוננות ה' הוא על שמים והעולם חי ממנו כו', אבל העיקר הוא להיות וראו מי ברא אלה איך שכח של א"ס הוא ג"כ בבחי' בע"ג כו' כידוע. ולעתיד כתיב וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כו' וכמ"ש ובאו במערות צורים ובנקרת הסלעים מפני פחד ה' כו' שיהי' פחד ה'

ויחן ישראל . . . ברכנו אבינו כולנו כאחד: נסמן לעיל ע' קב. סיום תפלת העמידה.  
או יחזיק במעו"ז . . . שלום בפמליא של . . . מטה: ישעי' כז, ה. ראה סנהדרין צט, ב.  
כי ב"ה ה' צור עולמים: ישעי' כו, ד. ראה מנחות כט, ב.  
ישת חושך סתרו יושב בסתר עליון: תהלים יח, יב. צא, א.  
כימי העץ ימי עמי: ישעי' סה, כב.

כי עמך מקור חיים . . . הארה דהארה: תהלים לו, י. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע'  
קעח. ושינ. תורת חיים וישב כה, א ובהערה 16.  
שאו מרום עיניכם: ישעי' מ, כו. ראה גם לקמן ע' רלב.  
וידע כל פעול . . . יצור: תפלת העמידה לראש השנה.  
ובאו במערות צורים: נסמן לעיל ע' קסז.  
פחד ה' על כל הברואים: נסמן לעיל ע' קסח.

על כל הברואים אפי' על בהמות וחיות כמ"ש ובכך תן פחדך על כל המעשים ואימתך על כל מה שבראת כו', וכמו חמורו של רפב"י שלא אכל שאינו מעושר ולא מטעם שלא רצה לאכול אלא שלא הי' יכול לאכול כי הוא הי' מאותן בהמות בהררי אלף שקודם חטא אדה"ר, לכן הגם שהי' באמת חמור גשמי מ"מ לא יכול לאכול דבר רע. וכדוגמא זו יהי' לעתיד ג"כ התגלות פחד ה' על כל המעשים והברואים כו'. אבל כעת הוא הסתלקות אלקות בחי' אמונה לבד וכמו גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי' שהגם שעובר על לאו דעשרת הדברות לא תגנוב כו', מ"מ הוא מבקש רחמים שיצליח לו כי באמת יש הצלחה בגניבה כו', נמצא שמאמין שהוא המשגיח ומצליח משפיל ומרומם כו' ומ"מ עובר על רצונו מפני שאין זה רק בבחי' אמונה בחי' חיצוני' ולכן יכול להיות שני הפכים כא'. אבל לעתיד יהי' התגלות אלקות ולא יהי' רע כלל כו'. אבל כעת הוא הסתר אלקו' כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים, שאלקים הוא נרתק לשם הוי' ואלקים בגי' הטבע.

**והנה** ענין יחוד י"ה הוא כמו הדוגמא דניסים שענין הנס הוא היפך הטבע דהיינו שמאיר מלמעלה מן הטבע בטבע, והוא כמו ענין בקיעת אור דרך מסך כו' התלוי ע"י התעוררו' עליון מלמעלה כמ"ש עושה שלום במרומיו כו', כמ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא. וזהו שארז"ל הרואה מקום שנעשה בו נס צריך לברך כו' (כי הגם שמכה"כ) כמו הפיכת ים ליבשה כו', כי הגם שמכה"כ אך ששם הוא המקום שהאיר מלמעלה מן הטבע בתוך הטבע. וזהו ענין מה שאמר רחב"ד מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק דהיינו שכמו שהוטבע ע"פ עשרה מאמרות אזי טבע השמן דייקא שידלק ולא החומץ, אך שהמשיך מלמעלה מן הטבע. וכמו רפב"י שאמר חלוק לי נהרא שהלך לפדיון שבויים הגם שנהר ג"כ עושה רצון

ובכך תן פחדך על כל המעשים: ע"פ תפלת העמידה לימים נוראים.  
 חמורו של רפב"י [בכת"י: רפב"י] . . בהמות בהררי אלף: נסמן לעיל ע' קסח.  
 גנבא אפום מחתרתא: ראה ברכות סג, א [ע"פ גי' העין יעקב]. הנסמן במאמרי אדה"ר פרשיות התורה ח"א לע' ט.  
 לאו דעשרת הדברות לא תגנוב: יתרו כ, יג. ראה רמב"ם ריש הל' גניבה (מהדורת פרנקל – תשמ"ב) ובשנויי נוסחאות שם. לקוטי שיחות קדושים כרך יז ע' 205 ובהערה 4. משפטים כרך יא ע' 89 הערה 6. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקלה. תורת חיים וישב רא, א.  
 כי שמש ומגן הוי' אלקים: תהלים פד, יב. ראה שער היחוד והאמונה פ"ד.  
 ואלקים בגי' הטבע: נסמן לעיל ע' צ.  
 עושה שלום במרומיו: איוב כה, ב.  
 ברוך ה' . . מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא: נסמן לעיל ע' נה.  
 הרואה מקום שנעשה בו נס: ברכות נד, א. ראה שער ח"א שער התשובה יד, ג ואילך.  
 כי הגם שמכה"כ: כנראה מיותר.  
 שאמר רחב"ד מי שאמר לשמן: תענית כה, א (כגי' העין יעקב). ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שלב. ושי"נ. תורת חיים בראשית כד, א ובהערה 11. לקמן ע' ערב. שלא. שמח.  
 רפב"י [בכת"י: רפב"י] שאמר חלוק לי נהרא . . רצון קונו: ראה חולין ז, א.

קונו כי הנהר הוטבע שיהי' ניידי דייקא כו', אך צדיק מושל ביראת אלקים  
שהוא קי"ך צירופי' אלקים ומשנה הצירופי' ע"י המשכה מלמעלה מן הטבע. וזהו  
ענין כ"ו כל"ח שהוא ענין ניצוצי החסדי' שמאירי' מעלמא דאתכסיא כו'.

**וענין יחוד ו"ה יובן עפ"י שכתוב עד יערה עלינו רוח ממרום, ובלשון רז"ל**  
**ב"ק מכרזת בכל יום שובו כו' כי אנו רואים שהאדם נתעורר בתשובה**  
**פתאום מבילתי הכנה כלל ע"י לימוד ספר מוסר וכדומה רק הוא ע"י הכרוז**  
**שמלמעלה שע"י נתעורר האדם בתשובה פתאום כו'. והנה תחלה צריך לזה**  
**הכנה דהיינו כדי שיפעל הב"ק בנפשו להיות שב בתשובה הוא ע"י מבטשין**  
**דהיינו שמבטשין אותו בעניני אלקו' להיות נבזה בעיניו נמאס ועי"ז יתעורר**  
**אח"כ בתשובה ע"י הכרוז. ואם אינו מועיל לו ביטוש כזה אזי מבטשין אותו**  
**בעניני דעלמא שדוחקי' אותו בפרנסה או בבני חיי כו'. והוא יובן ע"פ מארז"ל**  
**אין יסורים בלא עון כו' כמ"ש תיסרך רעתך שע"י רע האדם שעושה אזי נברא**  
**רע לייסר אותו הן בגוף כו', אך המכוון של היסורים הוא בשביל התועלת**  
**שאח"כ כמ"ש ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא כאחיק כו', נמצא**  
**שהמכוון של המלקות לא ה"י בשביל דין גמור ונק' בשם גבו' ממותקות כו'.**  
**כמו"כ עתה מה שמבטשין אותו בפרנסה וכדומה כו' כנ"ל הוא רק בשביל**  
**התועלת שאחר היסורים ונק' יסורים של אהבה וכמ"ש אשרי הגבר אשר**  
**תיסרנו י"ה כו', כמו למשל האב שמכה את בנו שאין המכוון של האב בשביל**  
**ההכאה לבד שהרי הוא אוהב את בנו תכלית אהבה, רק המכוון הוא כדי שאחר**  
**ההכאה יתוקן כו'. וראי' לזה שאם אחר הכאה אינו מועיל לו אזי מתחרט על**  
**תחלת ההכאה נמצא שהמכוון שלו אינו בשביל ההכאה. וכמו"כ יובן בענין**  
**המבטשין שמלמעלה דהיינו כל מה שמבטשין אותו אפי' בענין שבירת הלב**  
**שיגיע לו דבר אשר יהי' לבו נשבר מזה ואפי' במח' לבד שהמח' מטורדת ואין**  
**לו השקט כו' (הנק' ער האט קיין רוא ניט אין דער מח' כו') הכל הוא ע"י רעתו**  
**שעשה כמ"ש תיסרך כו' כנ"ל, אך המכוון הוא בשביל התועלת כו' שהוא**  
**מחמת תכלית אהבה לישראל לכן מייסר אותם. והיסורים הוא לפי משפט**

הנהר הוטבע שיהי' ניידי: ראה ערובין מו, א.

צדיק מושל ביראת אלקים: שמואליב כג, ג.

קי"ך צירופי' אלקים: נסמן לעיל ע' יא.

כו' כל"ח . . ניצוצי החסדי': ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תיז. וש"נ. תורת חיים

ויצא קסז, ד ובהערה 44. לקמן ע' רכט וע' שמח.

עד יערה עלינו רוח ממרום: ישעי' לב, טו.

ב"ק מכרזת בכל יום שובו: ראה גם לעיל ע' ק. וש"נ.

אין יסורים בלא עון: שבת נה, סע"א.

תיסרך רעתך: ראה גם לעיל ע' מב. וש"נ.

ונקלה אחיך לעיניך: נסמן לעיל ע' עד.

יסורים של אהבה: ראה גם לעיל ע' מב. וש"נ.

אשרי הגבר אשר תיסרנו י"ה: תהלים צד, יב.

התורה כי בתורה יש ב' בחי' כמ"ש דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, ולהיפך כתיב וחרה אף ה' כו' והמכוון הוא רק בשביל תכלית אהבה שמאא"ס וכמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח כו'. כי יש ב' בחי' גבורות, הא' הוא גבורות ודינין לגמרי רצועה לאלקאה, והב' הוא גבו' ממותקות בשביל התיקון כדי שישוּב אל ה' אחר ההכאה ע"י הכרוז שמכריזו שובו כו', משא"כ בלתי ההכאה בתחלה לא הי' מועיל לו כלל הכרוז כו'. וכמו"כ יובן ענין תשעה באב שנחרב בהמ"ק שהוא מחמת תכלית החסדים, כי בת"כ שם הי' סיום הלב דהיינו שכל הלב ורוגזו נסתיים שם עד שנחרב בהמ"ק לגמרי וזהו מחמת תכלית האהבה והחסד כו' כידוע. והנה ענין הכרוז שמכריזין מלמעלה הוא הכח הניתן על הפו"מ דהיינו להיות מתחרט על העבר ומקבל על להבא לקיים המצות מעשיות ולהזהר מההיפך שהוא תועבת ה' אשר שנא כו' והוא הנק' בחי' יחוד ו"ה.

**והנה** בגפש יובן ג"כ ב' בחי' אלו, כי הנה כתיב נר הוי' נשמת אדם כו' שבכל נשמה בפרט יש בחי' הוי"ה כמ"ש ואם פגמתי באות יו"ד באות ה' כו'. והענין הוא כי יו"ד הוא בחי' חכמה שבנפש שיש לכל נפש מישראל בפרט, והוא מה שיודע שה' הוא העיקר בלי שום התבוננות כלל איך שמחי' ומהוה מאין ליש ע"י איזה משל, כי אינו יודע כלל זאת, כי הוא פחותי ערך שאינו מכיר אפי' בלה"ק. וראי' לדבר ממס"נ על קדה"ש שגם קל שבקלים ימסור נפשו והוא מחמת בחי' חכמה שבנפש כו'. ובחי' ה' הוא בחי' בינה והוא בחי' הרחבת התבוננות בחי' בינה לבא בחי' התלהבות הלב, כי בחי' חכמה הרי הוא בבחי' קרירות, משא"כ בחי' בינה לבא הוא ברשפי אש, וזהו בחי' יחוד י"ה שמבחי' יו"ד שהוא בחי' חכמה שבמוח יומשך ללב בחי' בינה לבא. וזהו הנסתרות לה' אלקינו הוא בחי' מוחא ולבא בחי' י"ה. ובחי' יחוד ו"ה הוא שמהתפעלות המדות שבלב יומשך בבחי' מעשה דהיינו הרשימו שנשאר על כל היום להיות סומ"ר וע"ט בפו"מ, והוא מ"ש אחרי ה' תלכו וכמ"ש לא ימנע ה' טוב להולכים בתמים כו', כמו שנראה במילי דעלמא שהולך כסדר ממוח ללב ומלב למעשה כו'.

דרכי דרכי נועם: משלי ג, יז.

ימינך ה' נאדרי בכח: בשלח טו, ו. ראה מאמרי אדה"א במדבר כאן ע' איתשעג ואילך.

רצועה לאלקאה: ראה זהר בהקדמה יא, ב.

תועבת ה' אשר שנא: לשון הכתוב פ' ראה יב, לא.

נר ה' נשמת אדם . . כמ"ש ואם פגמתי: משלי כ, כז. נסמן לעיל ע' סה.

יו"ד הוא בחי' חכמה: ראה הנסמן לעיל ע' קנה.

ממס"נ על קדה"ש . . קל שבקלים: נסמן לעיל ע' קלד.

ה' הוא בחי' בינה: ראה זהר (אדרא דמשכנא) משפטים כג, א.ב. אגרת התשובה פ"ד.

בינה לבא . . חכמה . . קרירות . . בינה . . ברשפי אש: תקוני זהר בהקדמה יז, א. ראה גם

לעיל ע' קמז. וש"נ.

הנסתרות לה' אלקינו . . מוחא ולבא: גדרים כט, כח. ראה תקוני זהר ת"י (כה, ב). דרך

חיים שער התפלה ע' קז.

אחרי ה' תלכו . . לא ימנע ה' טוב להולכים בתמים: ראה גם לעיל ע' יז. וש"נ.



## פ' מטות הנ"ל

**וידבר** משה אל ראשי המטות לבניי לאמר זה הדבר אשר צוה ה' איש כי ידור נדר לה' כו'. להבין שרש ענין נדרים צ"ל תחלה מארז"ל נדרים סייג לפרישות, וארז"ל פרישות מביאה לידי טהרה כו' עד ענוה מביאה לידי יראת חטא, דמשמע שיראת חטא הוא העולה על כולנה שצריך לילך מדרגא לדרגא עד שבא לידי יראת חטא, ופעם משמע ד[נ]יראת [חטא] הוא ההתחלה מכולם כמאמר כל שיראת חטאו קודם לחכמתו מתקיימת, שלהיות בחי' חכמה דהיינו להיות נתפס אלקות במוח ולב א"א כ"א ע"י יראת חטא בתחלה והוא בחי' ירא למרוד לבד שהוא בחי' יראה תתאה, וכמארז"ל ע"פ מה ה' שואל מעמך כ"א ליראה דלגבי בחי' משה יראה מלתא זותרתא היא כו'. ויש יראת הוי' ויראת אלקי' שהוא בחי' יראה פנימי' כמו ואהבת את הוי' שהוא בחי' פנימי' ויראת חטא שהוא ירא למרוד הוא למטה מכולם והוא התחלה, וכידוע שקודם התפלה צ"ל תשובה ובלתי תשובה א"א להתפלל. וענין התשובה שקודם התפלה הוא הביטול שבבחי' מעשה לבד וענין הביטול אינו שנתבטל מן העולם רק פ"י הביטול הוא בחי' הזזה ממקומו (בל"א ער ווערט צו רירט פון זיך כו') לקיים מצות ה' בפר"מ ולהתרחק מרע והוא בחי' ירא למרוד הנ"ל, וזה השער להיות לו קרבת אלקים בתפלה במוח ולב כו', ונמצא שבחי' יראת חטא הוא ההתחלה וכמ"ש מי יעלה בהר ה' להתפעל בתפלה במוח ולב כו' נקי כפים שהוא בחי' התשובה ששייך למעשה בפר"מ כו', ולפי הנ"ל משמע שיראת חטא היא הגבוה מכולם. אך הענין שיש ב' בחי' יראת חטא כו' כמשית"ל.

**ולהבין** זאת צריך להקדים מ"ש מלכותך מכ"ע שהוא בחי' מל' המח' את כולם, וזה תכלית עבודת האדם לידע איך שחיו' העולמות הוא מאלקו' כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו'. ובאמת אינו מובן כי מי לא ידע בכל אלה שה' ברא כו'. אך הענין כי באמת יודעים הכל שחיות

וידבר משה אל ראשי המטות: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ד ע' קפו (הנחת כ"ק אדה"א). לקוטי תורה מטות פא, א. מאמרי אדה"א כמדבר ח"ה ע' איתרצו. וידבר משה . . איש כי ידור נדר לה': מטות ל, ב. ג.  
 נדרים סייג לפרישות . . פרישות מביאה לידי טהרה: אבות פ"ג, מ"ג. עבודה זרה כ, ב.  
 כל שיראת חטאו קודם לחכמתו: ראה אבות פ"ג, מ"ט.  
 מה ה' שואל מעמך . . מלחא זותרתא היא: עקב י, יב [ושם: ה"א]. ברכות לג, ב.  
 יראת הוי' ויראת אלקי': ראה דרך חיים בהקדמה ע' ב.  
 ואהבת את הוי': ואתחנן ו, ה. עקב יא, א.  
 שקודם התפלה צ"ל תשובה: גסמן לעיל ע' פב.  
 מי יעלה בהר ה' . . נקי כפים: תהלים כד, ג. ד.  
 מלכותך מכ"ע . . שאו מרום עיניכם: תהלים קמה, יג. ישעי' מ, כו. ראה גם לעיל ע' רכו.



העולמות הוא מאלקו' ואין הדבר עושה א"ע, אבל נראה שה' הוא על שמים והעולם חי ממנו, אבל צריך להיות נותן לב לדבר ולהעמיק בזה כמ"ש שאו מרום עיניכם שהוא ענין נתינת לב לדבר וראו מי ברא אלה, איך שחיות אלקות הוא בתוך כל נברא ונברא בפרט הן בעולם התחתון כמו עולם הגלגלי' ועולמות עליונים כו'. וזהו הנק' שכינה בלשון רז"ל ובלשון הזוהר כי פי' שכינה הוא מה ששוכן בתחתונים כו'.

**והנה יש עוד בחי' כמ"ש אתה הוא קודם שנה"ע ואתה הוא לאחר שנה"ע שאין שום שינוי לפניו ית' כלל קודם שנה"ע ולאחר שנה"ע. והענין יובן ע"פ מ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים כו', ומבלעדי הוא באמצעיתו שהוא הממוצע בין אני ראשון לאני אחרון, שאני אחרון הוא בחי' שכינה כח הפועל בנפעל, ואני ראשון הוא בחי' עצמותו בחי' סדכ"ס ומבלעדי הוא הממוצע כו' ונק' בשם זיו השכינה, ולא כמו שהעולם קורין לשם זיו השכינה שהוא רק בחי' זיו מבחי' שכינה, רק ענין זיו השכינה הוא פי' המקור של השכינה והוא בחי' סוכ"ע כמ"ש המלך המרום והמתנשא מימות עולם כו'. וראי' לדבר ממארוז"ל שנשמות בג"ע נהנין מזיו השכינה ואם פי' זיו השכינה הוא זיו של שכינה לבד, מהו היתרון לנשמות בג"ע בזה והלא ענין שכינה נתבאר לעיל שהוא ענין כח הפועל בנפעל עד עולם העשי' שלנו כו' וא"כ מהו היתרון שנהנין רק מזיו כו'. רק פי' זיו הוא המקור של שכינה כמ"ש כי עמך מקור חיים באורך נראה אור כו', שמה שנראה אור להחיות העולמות הוא בחי' ממכ"ע כו' וזיו השכינה הוא בחי' סוכ"ע אשר אינו בחי' מחי' כו', ומבחי' זו מתענגים נשמות בג"ע, וגם נשמות שבגופי' לפעמים מאיר להם הארה מבחי' סוכ"ע שהוא להתענג על ה' שיש לפעמים כו', והגם שהוא מתנשא היינו שהוא מתנשא מבחי' חיות כו' וד"ל. ואני ראשון הוא בחי' סדכ"ס אשר לית מחשבה תפיסא ב"י כו' אפי' נשמות שבג"ע ונשמות שבגופים בבחי'**

ואין הדבר עושה א"ע: ראה חובת הלבבות שער היחוד רפ"ה. ספר החקירה להצ"צ ע' קה.

שכינה בלשון רז"ל ובלשון הזוהר . . ששוכן בתחתונים: ראה גם לעיל ע' כא. וש"נ.  
אתה הוא קודם שנה"ע: ראה תפלת השחר. שלי"ה ג, ב. מאמרי אדה"ו מארוז"ל ע' שלו.  
מאמרי אדה"א בראשית ע' תקסג. תורת חיים ויצא קסג, ג.  
אני ראשון . . ומבלעדי הוא באמצעותו: ישעי' מד, ו. ראה תקוני זהר ת"ע (קכ, סע"א).  
סדכ"ס: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב. האזינו [אדרא זוטא] רפח, א.  
זיו השכינה: נסמן בסמוך.  
וכמ"ש המלך המרום והמתנשא מימות עולם: בברכת יוצר [בדילוג].  
שנשמות בג"ע נהנין מזיו השכינה: ראה ברכות יו, א. מאמרים שנשמנו בריש המאמר.  
מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תמו.  
כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.  
לית מחשבה תפיסא ב"י: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

תענוג להתענג על ה' כו', והוא מ"ש אתה קדוש ושמך קדוש אתה אחד ושמך אחד כו', ובחי' זיו השכינה הוא הממוצע בין אני ראשון לאני אחרון כי הוא אינו עדיין בגדר השפעה לעולמות ולגבי עצמותו הוא רק בחי' הארה בעלמא כו'. והו' ומבלעדי אין אלקים שלגבי עצמותו שהוא בחי' אני ראשון סדכ"ס גם מבלעדי שהוא הממוצע, אין אלקי' כי קמי' עצמותו כולא כלא כמ"ש אתה הוא קודם שנה"ע כו' כנ"ל.

**והנה יש בחי' אשר על ידו נמשך לבחי' סדכ"ס ג"כ והוא ע"י נדרים כו'.** ולהבין זאת צריך להקדים הקדמה א' והוא מ"ש כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם כו'. ובאמת אינו מובן זאת כלל עפ"י סדר ההשתלשלות שיש ד' בחי' דצח"מ והמדבר הוא הגבוה מכולם ואיך אפשר שהאדם יקבל חיות מלחם שהוא בחי' צומח לבד, וגם איך אפשר שהבהמה יחי' ע"י עשב שהוא בחי' צומח כו'. אך הענין הוא כי כל מה שנברא לא נברא אלא בשביל האדם כמ"ש אהור וקדם צרתני אהור למע"ב, כי האדם נברא ביום הששי וכל מה שנברא הוא הכנה בשביל האדם, כן ז'הו הכלל בבחי' יושר שהפסולת יוצא תחלה ואח"כ המובחר כו', ולכן באמת לפי סדר ההשתלשלות האדם הוא הגבוה כו', ומה שהאדם מקבל חיות מהצומח כו' הוא מפני ששורש המאכל הוא מבחי' תוהו כו' כידוע. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שארז"ל אסור לאדם לאכול עד שיתן מאכל לבהמתו כמ"ש ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת כו', כי הנה אכילת אדם הוא שמע ישראל בחי' התפעלות אלקי' שמצד הנשמה, ואכילת הבהמה הוא יוצר אור ופסד"ו שהוא הכנה לקי"ש בחי' צומח וחי' כמ"ש הללוהו כל צבאיו כידוע, וקודם התפלה הוא בחי' התשובה לבפרי"מ שהוא בחי' דומם, ונמצא שקי"ש הוא דייקא ע"י הכנה מדצ"ח שבתחלה כו'. וכמו"כ יובן למעלה בענין אדם דלעילא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם כו'. הענין הוא כי ידוע שאא"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות כמ"ש אנת הוא חד ולא בחושבן יו"ד כו' וכמ"ש כי לא אדם הוא כו', ובאמת מצינו בכמה פסוקים שכתוב בציור אדם כמ"ש וישב ה' מלך לעולם

מ"ש אתה קדוש . . אתה אחד ושמך אחד: בתפילת העמידה – מנחה לשבת.

קמי' . . כולא כלא: ראה זהר בהקדמה יא, ב.

כי לא על הלחם: נסמן לעיל ע' קכא.

אהור וקדם צרתני אהור למע"ב: תהלים קלט, ה. ברכות סא, א.

אסור לאדם לאכול . . ונתתי עשב בשדך: עקב יא, טו. ראה ברכות מ, א. לקוטי תורה

בחוקותי מט, ב [וראה הנסמן בהצאי עיגול שם]. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תסד וע' תעה.

כמ"ש הללוהו כל צבאיו: תהלים קמח, ב.

ועל דמות הכסא: יחזקאל א, כו.

אנת הוא חד ולא בחושבן . . כי לא אדם הוא: תקוני זהר בהקדמה יז, א. שמואל-א טו, כט.

וישב ה' מלך לעולם: תהלים כט, י.

כו', הנה ה' נצב כו', וכמו עיני ה', אזני ה' כו'. הענין הוא כי שניהם אמת שא"ס בעצמו הוא פשוט בתכלית הפשיטות כי לא אדם הוא, אך כדי לאחזאה איך מתנהג עלמא כו' להיות השתלשלות העולמות, צמצם א"ע ונתהוה בחי' ציור אדם למעלה כו', ונמצא שלפ"ז ציור האדם הוא בבחי' השתלשלות העולמות, ופעם משמע שבחי' אדם נעשה דייקא ע"י מעשה המצות שבנ"י מקיימים למטה כמ"ש ועשיתם אותם א"ת אותם אלא אתם כאלו עשאוני כו' שע"י ת"ת ממשיכי' א"ס בחכמה, שגם שתינוק שלומד דבר תורה אזי הקב"ה יושב ושונה כנגדו כו', וע"י צדקה ממשיכי' א"ס בחסד דרועא ימינא כו'.

**אך** הענין יובן עפ"י הידוע שיש ב' בחי' רצונות, רצון העליון ורצון התחתון. ויובן ממילי דעלמא שיש רצון אשר נעשה ע"י שכל שהשכל מחייב שדבר זה טוב הוא לכן רוצה בו. והנה רצון כזה יכול להתחלף מאחר שהרצון הוא עפ"י שכל וכשהשכל יחייב היפוכו שדבר זה שתחלה רצה בו הוא לרע לו, אזי הוא מסלק רצונו מזה והוא בחי' רצה"ת שהוא בחי' רצון מורכב כו'. ורצון פשוט הוא כמו הרצון שיש לו לחיי נפשו שרוצה לחיות ואינו רוצה למות, שרצון זה הוא עצמיות ומהות ואין שייך לומר שישתנה שיאהב דבר המזיק לנפשו כו'. וכמ"כ יובן למעלה בשרש המצות שאנכי הוא שרש רמ"ח מ"ע ולא יהי' לך הוא שרש ל"ת כו' שהוא בחי' עצמיות שלא יוכל להשתנות ממ"ע לל"ת כו'.

**והנה** כתיב ראה נתתי לפניך את החיים והטוב המות הרע ובחרת בחיים, וענין בחירה נופל דייקא על דבר שיוכל להשתנות. הענין הוא שכאשר נתתי לפניך שהמצות נתונים לך דהיינו לנשמות שבגופי' אז נופל ענין בחירה, דהיינו שבשעת התפלה שהוא בבחי' התפעלות לאלקר' אזי יש לו רצון לקיום המצות ולהרחקה ממל"ת כו', אבל אחר התפלה יחייב השכל היפוכו

---

הנה ה' נצב: ויצא כח, יג [ושם: והנה]. עמוס ז, ז [ושם: והנה אדני – ראה כבא מציעא נט, א. שאלתות נח שאלתא ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשדמ].  
עיני ה' אזני ה': עקב יא, יב. ראה בהעלותך יא, א. יח.  
לאחזאה איך מתנהג עלמא: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.  
ועשיתם אותם . . . כאלו עשאוני: בחוקתי כו', ג. ראה זהר שם ק"ג, סע"א. ויקרא רבא פל"ה, ז. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתכט. במדבר ח"ב ע' תקצה ואילך. קונטרסים ע' ח.

הקב"ה יושב ושונה כנגדו: נסמן לעיל ע' צב.  
בחסד דרועא ימינא: תקוני זהר בהקדמה יז, א.  
ב' בחי' רצונות: ראה גם לעיל ע' קכו. שע"ת ח"א ט, ג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ה כאן ע' איתשט ואילך.  
שאנכי . . . רמ"ח מ"ע ולא יהי' . . . ל"ת: ראה זח"ב (יתרו) צא, א. (תוספות) רעו, א. שלי"ה ר"פ יתרו שטו, ב. תניא רפ"כ.  
ראה נחתי לפניך . . . ובחרת בחיים: נצבים ל, טו [בשינוי]. יט.

להיות בוחר ברע ומואס בטוב כו'. והנה ע"י קיום המצות למטה שכאן ניתנה הבחירה ע"י ממשיכים אור וחיות לנשמתו יותר משרשה בבחי' עצם הרצון, כי למעלה אין רבנות כלל כי שם הוא בחי' רצון עצמי, אבל אחר שירדה בגופי' וניתנה הבחירה ומ"מ מקיימים תומ"צ, ע"י ממשיכים תוס' אור מבחי' עצמותו אשר הוא שרש התרי"ג מצות ארחי' דגלגלתא כו' והוא הנק' בשם רעיתי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כו'. וכמו"כ יובן בבחי' אדם דלעילא כמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שע"י קיום המצות נעשה תוס' חי' באדם דלעילא כו'. ונמצא לפ"ז מובן הכל שבסדר השתלשלות יש בחי' אדם כנ"ל אבל להיות מאיר בו תוס' הארה הוא ע"י קיום המצות. וז"ש ועשיתם אתם כו' כנ"ל. וכ"ז הוא הקדמה לענין נדרים, שנדר הוא בדבר המותר דוקא דהיינו שאומר על דבר המותר לאכול שיהא זה כעולה וכקרבו קדש לה, נמצא שעשה מדבר המותר בחי' מצוה כו', כי מל"ת שמן התורה הוא שרש המצות למעלה כמו שהן בבחי' רצון עצמי, אבל נדרים הוא יותר גבוה שע"י מעורר בחי' עצמותו אשר משם נלקחים שורש המצות כו'.

**ובזה** יובן מ"ש וידבר משה אל ראשי המטות זה הדבר אשר צוה ה', כי כל הנביאים נתנבאו בכ"ה ומשה בזה, כי כה נופל על דבר שאין נראה עצם מהותו וזה הוא ראי' המהות. וזהו וידבר משה אל ראשי המטות כו', כי מטה הוא ענין הטי' מן הקצה לקצה כמו מטה כלפי חסד, והוא בחי' עצמיות אשר אינו משתנה, כי י"ב שבטים וכל א' יש לו אהוי"ר לפי ערך התבוננותו בחי' זו יוכל להשתנות, אבל בחי' מטה הוא קשה שאינו משתנה לעולם שהוא עומד במקום א' כו'. וזהו וידבר משה אל ראשי המטות זה הדבר, שכשאמר פי' נדרים ה' התגלות עצמיו כו', והטעם הוא כנ"ל כי נדרים הוא בדבר המותר ובחי' זו היא הגבה למעלה מעצם המצות כו' וד"ל.

**ובזה** יובן ענין יראת חטא כו' שיראת הוי' ויראת אלקים הוא רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת, ובכלל נכלל בשם הוי' גופא, ב' בחי' י"ה הוא ל"ת ו"ה

התרי"ג מצות ארחי' דגלגלתא: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א. קלו, א.  
רעיתי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: נסמן לעיל ע' קמו.

אלה המצות . . וחי בהם: נסמן לעיל ע' כ.

כל הנביאים . . ומשה בזה: ראה ספרי ר"פ מטות הובא ברש"י שם. הנסמן בד"ה לה"ע קי"ס מכ"ק אדה"א (קה"ת תשמ"ט ע' 5).

מטה . . הטי' . . מטה כלפי חסד: ראש השנה יז, א. ראה ד"ה לה"ע קי"ס הנ"ל ע' 17.  
וש"נ.

רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת: מכות כג, טע"ב.

י"ה הוא ל"ת ו"ה הוא מ"ע: ראה תקוני זהר בהקדמה ה, א. לקוטי תורה דרושים ליוה"כ

סח, ג.

הוא מ"ע. הענין כי כל המצות נרמזים בשם הוי". יש מצות הנרמזים באות יו"ד כמו שבת הוא בחי' חכמה ות"ת הוא ג"כ בבחי' חכמה כמאמר הזוהר אורייתא מחכמה נפקת כו', ותפילין הם בחי' מוחי' דאבא. ויש מצות שהם בבחי' ה' כמו ועבד הלוי הוא כו', וכמו סוכות שהוא בחי' מקיפי' דבינה וכל היו"ט הם מקראי קודש בחי' מוחי' דאימא כו'. וזהו ענין יראת הוי' שביראה נכללי' ב' הבחי' דהיינו שהוא ירא לעשות ההיפוך וגם הוא ירא לרפות א"ע מלעשות דבר הטוב זו מ"ע כו', ונמצא שיראה זו הוא מצד המצות שנמשכו למעלה כו', אבל יראת חטא הוא לשון חסרון הוא, שהיראה שלו הוא מצד עצמיות אא"ס אשר משם נובעים המצות בחי' תרי"ג ארחין כו' וד"ל. ונמצא ששניהם אמת, שמה שארו"ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו כו' קאי על יראה תתאה בחי' ירא למרוד כו', ומה שארו"ל נדרים סייג לפרישות כו', טהרה מביאה לידי קדושה קדושה מביאה לידי ענוה ויראת חטא הוא העולה מכולם כו', כי קדושה הוא המשכה שע"י מצות כמ"ש אשר קדשנו במצוותיו והוא המשכת סובב בממלא, וענוה הוא בחי' העדר הרגשת עצמו כמו במשה שכת' ואנחנו מ"ה שאינו מרגיש עצמו כלל מפני גילוי אלקו' שבו, ויראת חטא הוא למעלה מכולם כי חטא הוא לשון חסרון שהיראה הוא מצד עצמותו בחי' סדכ"ס כו'. וזהו נדרים סייג לפרישות ופרישות כו' עד יראת חטא כו' כי נדרים ויראת חטא הוא ענין א' כו' וד"ל.



כל המצות נרמזים בשם הוי": ראה תקוני זהר בהקדמה (ב, א). ת"ב (יח, סע"א).  
 אורייתא מחכמה נפקת . . ועבד הלוי הוא: נסמן לעיל ע' ה. קרח יח, כג.  
 חטא הוא לשון חסרון: ראה ס' שופטים כ, טז. מלכים א, כא. מאמרי אדה"א דברים ח"ג  
 ע' תתקיד. ושי"נ.  
 כמ"ש אשר קדשנו במצוותיו: בנוסח ברכת המצות:  
 ואנחנו מ"ה: נסמן לעיל ע' כו.

בעז"ה, שבת חזון פ' דברים תקע"ז לפ"ק

**שמע** ישראל ה' אלקינו ה' אחד. להבין הטעם שמשה לא אמר בשכמל"ו וארז"ל אנשי יריחו היו כורכין את שמע שלא היו אומרי' בשכמל"ו ואין הלכה כאנשי יריחו. וכנה"ג תקנו לנו לומר בשכמל"ו. להבין זאת צריך להקדים מארז"ל אינו דומה שמיעה לראי'. והענין הוא כי באלקות יש ב' בחי', ראי' ושמיעה. ויובן זאת ממשל נפש הטבעי' כי יש ב' חושי', חוש הראי' וחוש השמיעה. והנה השמיעה הוא דייקא לקול ודיבור ויש חללי' באזן אשר בהם כח הבחנה להבחין באופן הקול, כמו אם שומע קול של מרירות אזי יתפעל במרירות ואם שומע קול של חדוה יתפעל בחדוה ושמחה וכן בשורה טובה או בשורה רעה כו', אבל לא שייך שמיעה על הדומם. וענין ראי' אינו נופל אלא על הדומם אבל אין שייך ראי' על קול ודיבור, ונמצא לפי' שהשמיעה הוא יותר רוחני' מכח הראי', אך בשרשם חוש הראי' הוא יותר גבוה, כי יש ב' מוחי' מוח אבא ומוח אימא ושרש הראי' הוא במוח אבא ושרש השמיעה הוא במוח אימא כו', והיא הנותנת מאחר ששרש הראי' הוא ממוח אבא לכן מתפשט עד למטה יותר דהיינו גם על הדומם, משא"כ חוש השמיעה ששרשו במוח אימא לבד אין בכוחו להתפשט עד הדומם. והנה ראי' ושמיעה שניהם הוא ענין התחברות ויחוד עם אותו דבר הנשמע והנראה, אך ההפרש הוא שבחי' ראי' הוא שהדבר הנראה כאלו נתקרב אצל הרואה, והשמיעה לקול ודיבור הוא להיפך שהשומע נמשך לאותו דבר הנשמע כו'.

**והנה** כמ"כ יובן בנפש האלקי', שיש בכל נשמה כפרט ב' כוחות כח הראי' וכח השמיעה. בחי' כח השמיעה היינו מה שמשיג איך שהעולם הוא טפל ובטל לאלקות והוא בחי' הפלאת הערך ועיי' נתפעל בלב דהיינו שיש לו חוש השמיעה (הנק' דער הער כו'). והטעם שנק' בשם שמיעה כי כל שמיעה הוא מרחוק דהיינו שהדבר אלקו' רחוק ממנו ואינו מושג לכן הוא משתוקק לצאת מכלי הגוף ולידבק נפשו באלקות כו', וכמו רשב"י שהי' מדבר בענין עתיק ואריך וטה"ע שלא הי' בבחי' ראי' ממש, כי ענין ראי' הוא שנתקרב אצלו הדבר רק הוא בבחי' שמיעה מרחוק שמשיג ומבין אבל אינו רואה כו'. ובחי'

שמע ישראל: מאמר זה מיוסד על ד"ה להבין שרש ענין ראי' ושמיעה שנדפס בספר המאמרים תקס"ד ע' רו. לעיל ע' קמו.

שמע ישראל . . אנשי יריחו היו כורכין: ואתחנן ו, ד. ראה פסחים נו, א. מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' מג. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תמו. ושי"ג. במדבר ח"ג ע' א"קא.

אינו דומה שמיעה לראי': נסמן לעיל ע' כו.

ראי' הוא במוח אבא . . השמיעה . . אימא: נסמן לעיל שם.

ההפרש . . ראי' . . נתקרב אצל הרואה והשמיעה . . נמשך לאותו דבר: ראה לעיל ע' קמו.

רשב"י . . שלא הי' בבחי' ראי': ראה לעיל ע' כב ואילך. ובהנסמן בריש המאמר שם.

ראי' הוא כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, בחי' ראי' מקרוב והוא ההתבוננות איך שאלקות הוא בתוך העולם כי אין העולם עושה א"ע ויקבע בנפשו כאלו רואה ממש. ונמצא שהפרש בין שמיעה לראי' הוא שהשמיעה הוא ענין התבוננות איך שאלקות הוא מובדל ומפלא כו', וראי' הוא ההתבוננות איך שאלקות הוא בתוך העולם כמ"ש וראו מי ברא אלה כמו העולם שלנו וד' יסודות גשמי' שהם דצח"מ כו'. וזהו ואהבת בגי' ב"פ אור, אור ישר וא"ח דקאי על ב' בחי' כח החכמה שהוא בחי' ראי' שבכל נפש מישראל, וא"ח הוא בחי' מוח הבינה בחי' שמיעה מרחוק.

**והנה** בינה מסתיים בחזה דז"א, פי' שבחי' בינה הוא התבוננות אלקי' בבחי' הפלאות ערכו עי"ז נתפעל בלב בבחי' שמחה ומרוה צמאוננו בזה ודי לו בזה, ולא כטעות העולם שאומרים שדבר זה אסור לגמרי כו', שבאמת זהו בחי' קרבת אלקי', אך שאינו מתפשט למעשה דהיינו שלא נשאר מזה רשימו על כל היום להיות סומ"ר וע"ט בפר"מ, כי אחר התפלה יכול ליפול בהבלי עוה"ז היפך אלקות. אבל בחי' חכמה מתפשט עד למעשה כמאמר יסוד אבא ארוך משל אימא שבחי' חכמה הוא מתפשט דייקא עד בחי' מעשה בפר"מ, כי חכמה הוא למעלה מן הטעם וההשגה היינו שאינו צריך בחי' השגה והתבוננות באלקות בשכל וסברא נכונה רק הוא למעלה מן ההשגה בחי' ראי', ולכן הוא דייקא על הפר"מ מאחר שאינו מושג מה לי לבא בסברות וטעמים רק צריך לידבק בו עי' מצוותיו בסו"מ וע"ט בפר"מ. ובבחי' חכמה יש ב' בחי' והם ענין א' דהיינו שרואה איך שהעולם הלזו חי מאלקות או בחי' מעשה לבד כו' הכל הוא ענין א'.

**ובזה** יובן ענין הפסוקים הנראים כסותרים זא"ז, דהנה כתיב וראיתם אותם וזכרתם כו' דמשמע שא"א להיות שכחה והיסח הדעת כלל, וכתיב השמר לך פן תשכח את ה' כו' דשייך לומר בחי' שכחה עד שצריך להזהיר עי' השמר לך פן תשכח כו'. אך עפ"י הנ"ל יובן, כי מ"ש השמר לך פן תשכח

שאו מרום עיניכם: ישעי' מ, כו.

וד' יסודות . . שהם דצח"מ: נסמן לעיל ע' לד.

ואהבת בגי' ב"פ אור: ראה פרי עץ חיים שער (ח) הקיש פכ"ג. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע'

שנא. וש"נ. דברים ח"ד ס"ע איתקה ואילך. וש"נ.

שו"ה אור — כח: אצ"ל: ארי' כח.

בינה מסתיים בחזה דז"א: ראה עץ חיים שער (כא) לידת המוחין פ"ג. מאמרי אדה"א דברים

ח"ג ע' תתעג. וש"נ.

יסוד אבא ארוך משל אימא: נסמן לעיל ע' קמח.

וראיתם אותם וזכרתם . . השמר לך פן תשכח: שלח טו, לט [ושם: אותן]. ואתחנן ו, יב.

עקב ח, יא. וראה גם לעיל ע' קנ ואילך.

קאי על מוח הבינה כי בינה מסתיים בחוה כו', דהיינו שבשעת התפלה נתפעל בלב אבל אחר התפלה יוכל להיות שכחה לגמרי ולעשות ההיפוך כו', וע"ז הזהיר הכתוב השמר לך פן תשכח כו'. ומ"ש וראיתם אותו וזכרתם קאי על מוח החכמה שנק' בשם ראי'. וזהו וזכרתם כי מוח הזכרון הוא מבחי' חכמה וזהו וראיתם אותו וזכרתם שמצד בחי' מוח חכמה שיש בכל נשמה לא שייך בחי' שכחה כלל כמ"ש ולא תתורו אחרי לבבכם שלא תוכלו לסור כלל. ובזה יובן המעשה דר"ח ויטאל ביקש מהר"י ז"ל סגולה לזכרון ונתן לו מים מבארה של מרים, כי בארה של מרים הוא בחי' מל' שרש נש"י ויש בהם כח החכמה אשר אין בו בחי' שכחה כלל. ובזה יובן מה שכל אחד מישראל אומר כי אתה אבינו, דכל א' מישראל יש בו בחי' חכמה.

**וזהו ענין ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים הוא בחי' אוא"ס שבחכמה, וענין מפרנסין יובן עד"מ מהמאכל שהאדם אוכל שנתחזק המוח וכל האיברים, וכידוע שיש ב' מיני גידין גידי הדם וגידי החיות שנק' בשם גידי המוח. גידי הדם הוא שממשיכים דם בכל אבר לפי מזגו ותכונתו דהיינו שהמאכל נתעכל ונהפך לדם והדם הולך ע"י הגידים בכל אבר ואבר לפי ערכו ולא לכולם בשוה, וגידי החיות הם הממשיכים חיות לכל האיברים בשוה לראש ורגל. ועפ"ז יובן בעבודת ה' בבחי' חכמה שיש בכל נשמה בשוה, כי ידוע שיש ג' בחי' בנש"י מוח לב מעשה. יש שהם בבחי' ראש ויש שהם בבחי' לב כו' ויש שהם בבחי' מעשה לבד בחי' רגל כו', ובחי' חכמה שוה בכולם, כי מאחר שבחי' חכמה הוא בחי' ראי' ובבחי' ראי' כולן שוין, משא"כ בבחי' שמיעה, והוא כמשל קודם כניסת האדם למלך רק שומע אופני הדר כבוד מלכותו ככלי יקר ואבנים טובות אזי בודאי יש בזה חילוקי מדרגות שזה משיג יותר וזולתו אינו משיג כ"כ כו', אבל כשבא אל המלך פנימה ורואה עצמו המלך שאז א"צ הסברים וטעמים כלל מאחר שרואה כו' ובבחי' זו כולם שוה. וכמו"כ יובן בענין חו"ב שבחי' בינה הוא השגת אלקות אזי יש בזה חילוקי מדרגות וכמ"ש נודע בשערים בעלה לכל חד לפום מאי דמשער בלבי' כו', אבל בחי' חכמה שהוא בחי' ראי' בזה כולן שוין כו' וד"ל. וזהו רעיתי פרנסתי ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, בחי' אוא"ס שבחכמה כו' וד"ל.**

מוח הזכרון הוא מבחי' חכמה: נסמן לעיל שם.

המעשה דר"ח ויטאל: ראה גם לעיל ע' קנא. וש"נ.

כי אתה אבינו: ישע"י סג, טז.

ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: נסמן לעיל ע' קמז.

אוא"ס שבחכמה: ראה תניא פליה בהגהה. מאמרי אדה"א בראשית ע' כא. וש"נ. שמות ח"ב

ע' תקנב. וש"נ.

ב' מיני גידין: ראה גם לעיל ע' כט. וש"נ.

נודע בשערים בעלה. . דמשער בלבי': משלי לא, כג. זהר וירא קג, רע"ב.

רעיתי פרנסתי: שיר השירים רבא פ"א, ט [ן]. זהר (רעיא מהימנא) צו לג, ב.



**והנה יש עוד פי' ברעייתי שהוא לשון רצון, כי התרגום של רצון הוא רעותא. ומ"ש בלשון תרגום רעייתי ולא כתי' בלה"ק רצון, הענין הוא כי ענין התרגום הוא פי' וביאור על המקרא ולא מלה במלה לבד שזהו נק' בשם לשון ארמית אבל התרגום הוא כמארז"ל מאן דמתרגם לי כו' או תרגומא דהאי קרא כו', דהיינו הפי' וביאור של המקרא. ועפ"ז יובן מ"ש רעייתי ולא רצון בלה"ק, כי הוא קאי לפי' זה על רצון הלב בחי' מוח בינה ולכן כתיב רעייתי בלשון תרגום כי הוא בחי' בינה לבא שהוא התבוננות אלקות באופנים שונים ולכן נק' בשם רעייתי, ובחי' מוח חכמה נק' בשם רצון. אך לכאורה אינו מובן שהרי בחי' רצון הוא בחי' כתר. אך הענין כי יש פלוגתא בזה במקובלים, ש"א שהכתר נק' בשם רצון, אך לפי קבלת האריז"ל כתר אינו נק' בשם רצון, כי רצון הוא לשון מרוצה שהנפש נמשך לאיזה דבר הרואה, אבל בחי' כתר אינו שייך לומר בו לשון מרוצה כו' והוא בחי' יחידה כו' בחי' עצמו' הנפש ורצון הוא אותיות צינור, הוא המשכת כתר לחכמה כו', ורעייתי נק' רצון הלב בינה לבא כו'. ובמת"ת הי' יחוד ב' רצונות אלו כמארז"ל רואים את הנשמע ושומעי' את הנראה, וכן בקרבן הי' יחוד ב' בחי' אלו כי בקרבן היו כהנים ולויים וידוע שכהנים עבודתם בחשאי בחי' חכמה כו' ולויים עבודתם בשיר בחי' ביטול מלמטה למעלה ובאמצעות שניהם נעשה מצות הקרבן והוא בחי' יחוד ב' רצונות הנ"ל כו'. וכמו"כ יובן למעלה שרצון שמלמעלה למטה הוא רצון של א"ס להיות אצי' כו' ורצון שמלמטה הוא העלא' של בחי' אצי' וההעלאה וההמשכה מתייחדי' כא' כו' וד"ל.**

**והנה על פי הנ"ל יובן ענין שמע ישראל שאמר משה ולא אמר בשכמליו. הענין הוא כי נשמת משה הי' מאצי' כמ"ש כי מן המים משיתיהו כו' והי' אצלו אצי' בבחי' ראי' ואמר לישראל שמע כו' היינו שאצליכם בחי' יחו"ע ע"ס דאצי' בבחי' שמיעה אבל לגבי משה הי' בחי' ראי'. ובעת שאמר להם שמע**

והנה יש עוד פי': ראה גם לעיל ע' קנ.

מאן דמתרגם לוי: ערובין כו, ב. וש"נ.

תרגומא דהאי קרא: מגילה ג, א. סנהדרין צד, ב.

בינה לבא: תקוני זהר בהקדמה י, א.

שהכתר נק' בשם רצון: נסמן לעיל ע' עב.

קבלת האריז"ל כתר אינו נק' בשם רצון: ראה גם סה"מ תקס"ד ע' קמא. לעיל ע' קנ.

כתר . . יחידה: מאורי אור מערכת יחיד סל"ט.

ורצון הוא אותיות צינור: נסמן לעיל שם.

רואים את הנשמע ושומעי' את הנראה: רש"י ומכילתא יתרו כ, טו. הנסמן במאמרי אדה"א

קונטרסים ע' שפט.

שכהנים עבודתם בחשאי: ראה זהר שמיני לט, א. אמור פח, ב. קרח קעז, ב. ספר

המאמרים באחי לגני ח"א ע' לו. וש"נ.

כי מן המים משיתיהו: שמות ב, י.

ישראל פעל בנפשם להיות להם חוש השמיעה הזאת לדורות כו'. ולא אמר בשכמליו מפני שבשכמליו הוא בחי' בריאה והוא הי' למעלה מעולם הבריאה, אבל אנו צריכים לומר בשכמליו. כי הנה כתיב אתה הראת לדעת שהעיקר להיות בחי' ראי' ובחי' אצי' שהוא יח"ע הוא לגבינו בבחי' שמיעה לבד ולכן צריך לומר בשכמליו. וזהו כוונת אנשי כנה"ג שתקנו לומר בשכמליו ואין הלכה כאנשי יריחו שהיו כורכין את שמע כו'. והנה השבטים אמרו ליעקב כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד, כי יעקב ג"כ הי' מבחי' אצי' כמאמר משה מלגיו יעקב מלבר כו' והשבטים הם בבריאה יש מאין כו', ואמרו כשם שאין בלבך אלא אחד דהיינו שאצלך בחי' אצי' הוא בבחי' ראי', כך אין בלבינו אלא אחד שגם ששרשם הוא מבריאה ואצלם בחי' בריאה הוא בבחי' ראי', מ"מ אין בלבינו אלא אחד כי בבחי' ראי' זו יוכל להיות ג"כ בחי' ולא תתורו כל היום כו'.

**והנה** באמת שוה ממש בחי' יח"ע ויח"ת, ופי' כשם שאמרו השבטים הוא, כשם ממש ששוה הוא כו'. כי הנה כתיב שמים לרום וארץ לעומק שהם ב' בע"ג או ב' בלתי בע"ג, דהיינו שאם נאמר ששמים לרום יש גבול כי יש שיעור למעלה, אזי וארץ לעומק הוא ג"כ בחי' בע"ג, ואם נאמר ששמים לרום הוא בלי גבול כי אין שיעור למעלה בעלוי אחר עלוי, כך וארץ לעומק אין לו שיעור, כי אא"ס הוא למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, אין לו תחלה ואין לו תכלה כמ"ש אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנד, ששאל אשר מתחת לארץ שוה קמי' כו', ונמצא ששניהם שוה דהיינו שמים לרום הוא התבוננות בדבר הגבוה גבוה איך שאא"ס הוא בעילוי אחר עילוי עד אין קץ, וארץ לעומק הוא התבוננות בדבר הנמוך שא"ס להתפשטותו הכל הוא א', כי מה לי הפרש כח של אלקו' שלמעלה מעלה עד אין קץ או כח אלקות אשר א"ס להתפשטותו וכמ"ש בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד כו'. וזהו שאמרו השבטים ליעקב כשם כו' וד"ל. וזהו ענין בשכמליו שתקנו לנו אנשי כנה"ג כו', ומברוך שם דעכשיו שאנו אומרים הוא הכנה לע"ל דכתיב

אתה הראת לדעת: ואתחנן ד, לה.

כשם שאין בלבך אלא אחד: נסמן לעיל ע' קד.

משה מלגיו יעקב מלבר: ראה תקוני זהר תי"ג (כט, א).

ולא תתורו: שלח טו, לט.

שמים לרום וארץ לעומק: משלי כה, ג. וראה גם לקמן ע' שסב.

אא"ס הוא למעלה... ולמטה: ראה זהר חדש יתרו לד, ג. תקוני זהר תי"ט (מ, ב). סתנ"ז.

תורת חיים נח סט, ב ובהערה 11. וראה גם לקמן ע' רצ. וע' שסב.

אין לו תחלה ואין לו תכלה: ראה חובת הלבבות שער היחוד ספ"ה. המשך תרס"ז ע' כ.

אם אסק שמים שם אתה: תהלים קלט, ח.

בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: ואתחנן ד, לט.

ובאו במערות צורים ובנקרות הסלעים מפני פחד ה' כו' שיהי' פחד אלקות על כל הברואים וכמ"ש ובכן תן פחדך על כ"ל מעשייך כו' שיהי' גילוי אלקות בתכלית בחי' ראי' כמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו', ההכנה הוא ע"י כ"ש כו' דעכשיו. וההפרש שבין עתה לע"ל הוא עפ"י הידוע שיש שכל ומדות ומחדו"מ. והנה המדות נהווים מהשכל שע"י שיתכונן בשכל איך שמחי' מאין ליש ע"י נתפעל בלב. והנה כשנתפעל בלב אזי אינו נראה רק התפעלות הלב ליש והשכל הוא מוסתר ונעלם, ובאמת השכל הוא היש אמיתי שהרי ממנו נלקחו המדות. וכן ממדות למחשבה שדבר חמדה שבלבו מחשב במח' נראה המח' ליש והמדות אינם נראים כו'. וכן ממח' לדבור עד המעשה שהמעשה נראית ליש והדיבור ומח' כו' כולם מוסתרים ואינם נראים כלל. והנה כעת אינו נראה רק היש גמור והכח אלקי שמוסתר בתוכם, והגם שכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו' היינו מצד הנשמה אבל הגוף הוא מעלים ומסתיר הכח אלקי עד שאינו נראה כ"א היש גמור כו', אבל לעתיד לא יסתיר הגוף כלל ויהא שוה הגוף והנשמה, שבשניהם לא יהי' בחי' ראי' כ"א כח אלקי דייקא. וכדוגמא זו הי' בשבטים שאמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו כו' שבהם גם הגוף לא הסתיר אבל בנו הגוף מסתיר ורק בנשמה הוא בחי' ראי'. ומה שיהי' לעתיד בחי' ראי' כו' הוא דייקא ע"י בשכמל"ו שאנו אומרים כו', ולכן אין הלכה כאנשי יריחו כו' וד"ל.



ובאו במערות צורים . . ובכן תן פחדך: נסמן לעיל ע' קסז.  
פחד אלקות על כל הברואים: נסמן לעיל ע' קסח.  
ואמר ביום ההוא: ישעי' כה, ט.

## שבת חזון הנ"ל

**מציל** עני מחזק ממנו כו' הנה מציל הוא אותיות צלם, ולהבין ביאור ענין זה מהו, צ"ל מ"ש בשוב ה' שיבת ציון היינו כחולמים כו' שהגלות נמשל לשינה וזהו רמז מה שחוני המעגל ישן ע' שנין רמז לגלות בבל, וכן גלות דעכשיו נמשל לשינה וכמ"ש עורה למה תישן ה' כו' וכמ"ש ותחלימני ותחייני כו'. וצ"ל ענין החלומות כי הנה ארו"ל שהחלום הוא מעין הרהורי לבא וראי' דלא חזי אינש בחלמי' פילא בקופא דמחטא כו'. הענין זאת יובן ע"פ מ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע, וענין כף הקלע הוא שמקלעין ומשליכין אותו בעניני העולם שעסק בהם בעוה"ז. והענין הוא כי אינו נאבד שום דיבור ומח' כו' הן דיבורים טובים ומחשבות טובים נעשים לבוש לנשמתו בג"ע והרהורים ודיבורים רעים ג"כ נעשי' לבוש לנפשו ואסור וקשור בהם ואין יכול להתיר עצמו כענין שכתוב ביהושע כה"ג שלא מיחה בבניו על שלא נשאו' נשים נכריות וכתוב הסירו הבגדים הצואים, הסירו דייקא כו'. וצ"ל הטעם שהלא מדור"מ המה רק לבושי הנפש שהנפש מתלבשת בהם ואינו עצמו' הנפש, ומפני מה אינו נאבד שום הרהור כו'. אך הענין הוא כי בעצמו' הנפש יש כ"ב אותיות כמ"ש בלק"א שהנפש מליאה אותיות והוא בחי' כ"ב תנועות הנפש וכמ"ש ויהי האדם לנפש

מציל עני: מאמר זה מיוסד על ד"ה אם יהי' נדחך שנדפס בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תרעה: ד"ה זה שנדפס במאמרי אדה"ז כתובים ח"א ע' לה.  
מציל עני מחזק ממנו . . . מציל הוא אותיות צלם: תהלים לה, י. ראה בשם המגיד במאמרי אדה"ז תקס"ג כאן ע' תרעו: תקס"ה ח"ב ע' תתלד: תק"ע ע' קעז: כתובים כאן - לקוטי אמרים סי' קמ [במהדורת קה"ת - לג, ד]. אור תורה תהלים שם [במהדורת הנ"ל - סט, ג].  
בשוב ה' שיבת ציון . . . שחוני המעגל ישן ע' שנה: ראה גם לעיל ע' קי. וש"נ.  
שהגלות נמשל לשינה . . . עורה למה תישן ה': ראה לעיל ע' קפט. וש"נ. תהלים מד, כד.  
ותחלימני ותחייני: ישע"י לח, טז [ושם: והחייני - ראה ברכות נה, א. אור תורה על אגדת חז"ל (קה"ת - קד, ד) ד"ה כל הלן ז' לילות. מאמרי אדה"ז מארז"ל ע' שח. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קה. וש"נ. ח"ד ע' איתפ. נביאים וכתובים ע' תקיט].  
החלום מעין הרהורי לבא . . . דלא חזי אינש בחלמי': ראה ברכות נה, סע"ב. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' ה. וש"נ. דברים ח"ד ע' איתפ. וש"נ.  
והיתה נפש אדוני . . . כף הקלע: ראה לעיל ע' ריא. וש"נ.  
ביהושע כה"ג שלא מיחה . . . הסירו דייקא: ראה לעיל ע' ריב. וש"נ.  
שלא נשאו: כנצ"ל: שנשאו - וכ"ה לעיל שם.  
בעצמו' הנפש יש כ"ב אותיות כמ"ש בלק"א: ראה אגרת הקדש ס"ה. לעיל ע' ד. לקמן ע' דש.

שהנפש מליאה אותיות: ראה עץ חיים שער (ה) טנת"א פ"ג. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תרלט וע' תשל ובהנסמן שם. הנסמן במאמרי אדה"א במדבר ח"א ס"ע שט.  
ויהי האדם לנפש ח"י לרוח ממללא: כראשית ב, ז ובתרגום אונקלוס שם. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקכ ואילך. דברים ח"ב ע' תעו. תורת חיים ויגש רלג, א.

חי' לרוח ממללא, או מארז"ל שתי רוחות מספרות זו עם זו, הרי שיש בחי' דיבור גם בנפש בלא גוף, אך ששם הם בתכלית הרוחני' ואינו כמו הדיבור גשמי היוצא במבטא ע"י ה' מוצאות כמו למשל הכנור שנשמע חתוך אותיות כו', והכ"ב תנועות אשר בעצמות הנפש הם שרש הכ"ב אותיות אשר במח' ודיבור כו', וראי' לדבר שהרי הבהמה שיש לה ה' מוצאות הפה ואינה יכולה לדבר מוכרח להיות שהוא תלוי בכ"ב תנועות אשר בעצמות הנפש כו' ובהמה אינו בחי' זאת כו', ולכן המחשבה ודיבור אינם נאבדים כי המה בחי' עצמיות כמו הנפש עצמה ולכן כמו שהנפש היא נצחי' כך לכושי הנפש המה נצחי' כי שרשם הוא בעצמו' הנפש.

**והנה** צ"ל שאמרו בזה הרגור לא עביד מידי כי הקול בקע אורין ורקיעין, דזה סתירה לענין הנ"ל דמשמע שהמח' היא עצמיו'. אך הענין הוא שמה שאמרו הרגור לא עביד מידי היינו שאינו ממשיך כלום, אבל הקול בקע אורין כו', אבל באמת המח' היא יותר עצמיות מהדיבור, וראי' ממארז"ל הרגורי עבירה קשים מעבירה כו', ולכן אינו נאבד שום הרגור ודיבור ונעשה מזה כף הקלע. וזהו ענין החלומות ג"כ שהוא מעין הרגורי לבא, כי כל המחשבות ודיבורים שחשב כל היום אינם נאבדים ונעשים מזה חלומות. ומה שבאמת נראה שיחלום אדם דבר אשר לא הי' במחשבתו כלל, הוא מחמת שינוי הצירופי' שהמלאך הממונה על החלומות לוקח עד"מ עשרה אותיות ממה שחישב בענין אכילה ועשרה אותיות ממה שחשב בעסק המו"מ ועשרה אותיות ממה שלמד שלא לשמה ומצרף אותם יחד וזהו ג"כ ענין כף הקלע כו' כנ"ל.

**והנה** כתיב כצפרים הנאחזות בפח, צפרים נק' נשמות שירדו בגופים שנאחזי' בפח הן נשמות הצדיקים והן נשמות הבינונים והן נשמות הרשעים, כי נשמות הצדיקים שכל כוונתם לש"ש הן בעניני אכילה ומר"מ מ"מ נק' נאחזי' בפח שהלא גם התבוננו' אלקי שהנשמה אשר בגוף מתבוננת אינו ערך לכמו שהיתה הנשמה צרורה בצרור החיים קודם ירידתה לגוף, ומכש"כ מה שעוסק במו"מ וכדומה הגם שיש בזה מכוון לש"ש מ"מ נק' נאחזות בפח כו', ומכש"כ נשמות הבינונים שבעת שעוסקים בעניני עוה"ז המה מקושרים

---

שתי רוחות מספרות זו עם זו . . בתכלית הרוחני': ראה גם לעיל ע' קסב. וש"נ.  
המחשבה ודיבור אינם נאבדים: ראה גם לעיל ע' ריב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ר"ע קיד.  
נביאים וכתובים ע' קג. קונטרסים ע' רמז ובהנסמן בהניל.  
הרגור לא עביד מידי: זהו אמור קה, א. ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תקמז וע'  
תקעג.

הרגורי עבירה קשים מעבירה: נסמן לעיל ע' יז.  
כצפרים הנאחזות בפח: קהלת ט, יב [ושם: וכצפרים האחזות – ראה מאמרי אדה"א נביאים  
וכתובים ע' קפו. וש"נ].

בהתקשרות לעומק בודאי נק' נאחזים בפח ומכש"כ נשמות הרשעים כו'. אך כתיב הפח נשבר ואנחנו נמלטנו כו' שיגיע מזה תועלת דהיינו שמה שהנשמות נאחזים בפח ואח"כ נשבר הפח יש בזה מעלה יתירה יותר מבתחלה. וזהו מ"ש ותחלימני ותחייני כו' כי צ"ל הטעם לשינת האדם ומבלה בזה כמה שעות ביום. אך הענין הוא שע"י השינה וחלומות התועלת הוא שיבורר הרע מטוב היינו שהטוב יהי' לעצמו בלי תערובות רע כמו במאכל שהאדם אוכל שנתחזק חיותו שא"א בלתי שיבורר הטוב מרע שהפסולת יודחה לחוץ, כי אלו לא יודחה הפסולת אזי לא די שלא יחזק אותו אלא יקלקל אותו. או כמשל הזיעה שהוא פסולת הדמים שאלו לא הי' יוצא הזיעה הי' מזיק כו'. והנה זהו בכוחות חיצוני, וכמו"כ יובן בכוחות פנימי שבשכל יש טו"ר וע"י השינה נתברר הטוב מרע ואם לא השינה אזי הי' מעורב טו"ר ולא הי' יכול להשכיל לאמיתתו כו'.

**וכמו"כ** יובן בענין הגלות שנמשל לחלום ושינה, שאריכות הגלות הוא בשביל הבירור טוב מרע, ולא זו לבד שהטוב יהי' לעצמו והרע לעצמו אלא שמהרע יעשה טוב וכידוע שתועלת החלומות הוא להוציא כל חלקי הטוב שברע עד שלא ישאר כ"א תכלית רע. וכמו"כ יובן בענין הגלות שהוא צפרים הנאחזות בפח בעסקי העולם ע"י דייקא יתברר הטוב מרע דהיינו כל חלקי הטוב שברע, ותכלית הרע שלא יוכל להתברר יודחה לחוץ כמו ענין הקב"ה ישחוט ליצה"ר. וזהו ותחלימני ותחייני, שבחלומות יש ב' פירושים, הא' כפשוטו והב' הוא לשון חיזוק דהיינו שע"י שהרע יהפך לטוב זהו יותר טוב מהטוב עצמו, וכמאמר כי טוב זה מלאך החיים טוב מאד זה מלאך המות, דהיינו שאם ממות ורע יהפך לטוב זהו יותר טוב מטוב בעצם, וכמשל שאם מדבר מר יתוקן עד שנעשה מטעמים זהו יותר טוב ממתוק בעצם כו'. וזהו הפח נשבר ואנחנו נמלטנו. שבאמת צפרים הם נאחזות בפח בעסקי העולם בטרדת הפרנסה וכדומה, אך הפח נשבר ואנחנו נמלטנו שנתחזק חיו' הנשמה יותר מתחלה שהיתה טוב בעצם קודם ירידתה לגוף. וכמו"כ יובן שמי שהוא יושב אוהל ואינו עוסק בפרנסה כ"כ אין לו תוס' חיזוק באלקות כמו העוסק בפרנסה כו'. וזהו הפח נשבר. וכמו שידוע שיש מלאך המצרף כל המחשבות ודיבורים אשר בעסקי זה העולם ומעלה אותם לה'. וזהו ענין יוסף פותר חלומות ופותר הוא אותיות תופר, דהיינו שמחבר הצירופים באופן שיהי' להם עלי' לקדושה. וזהו ענין התפלה שאנו מתפללים בכל יום, כי

הפח נשבר ואנחנו נמלטנו: תהלים קכד, ז.

הקב"ה ישחוט ליצה"ר: סוכה נב, א. ראה גם לעיל ע' מד.

שבחלומות יש ב' פירושים: ראה אור התורה ויחי כרך ה ע' תתרט.

כי טוב זה מלאך החיים . . המות: נסמן לעיל ע' מג.

ר"י לא היה מצליח רק משלשים יום לשלשים יום מפני שלא היה להנשמה שלו חיבור בגוף כ"כ, אבל בנו שהנשמה מחוברת בגוף כמארז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף כו' ולא אמרו מה הנפש כו', ולכן צריך להתפלל בכל יום להעלות כל המחשבות והדיבורים אשר עסק בהן כל היום לה' ועי"ז יתוסף חיות לנשמתו יותר משהיתה טוב בעצם.

**וזהו** ההפרש שבין תורה לתשובה, כי התורה הוא להבדיל בין טמא לטהור כשר פסול חייב זכאי כו', אבל טמא טמא יקרא ולא שמטמא יעשה טהור, אבל תשובה הוא שהרע נהפך לטוב כענין שמנגע יעשה עונג ומפשע שפע כו' וכמו ר"א בן דורדיא ונתן צוציתא ששבו בתשובה לה' מעומקא דלבא ונמצא שנתהפך רע לטוב ומרירו למתקא. וז"ש אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך דאינו מוכן איך שייך בחי' קיבוץ ביחיד. אך הענין הוא כנ"ל דקאי על חלקי ניצוצי אור אלקי שנתפזרו ונפלו ברע. וזהו ענין קיבוץ גליות כמ"ש בשער התשובה בראשיתו.

**ועתה** ציל מארז"ל לאדם טוב מראין לו חלום טוב ולאדם רע מראין לו חלום רע, וגם אמרז"ל שדוד המלך לא ראה מימיו חלום טוב ואחיתופל לא ראה מימיו חלום רע. הענין הוא שמה שארז"ל לאדם טוב מראין לו חלום טוב כו' היינו כמו הטוב ורע שבתורה כשר פסול, שהטוב טוב לעצמו והרע רע לעצמו. ומה שארז"ל שדוד המלך לא ראה מימיו חלום טוב רק חלומות רעים, הענין הוא כנ"ל שדוד המלך היה מברר כל חלקי הטוב שברע, דהיינו שכל רע שיוכל להתברר ולהפך לטוב היה מברר ומהפך כו'. ומה שהראו לו חלום רע הוא הפסולת ומותרות לגמרי שבלתי אפשר להתברר. ומה שאחיתופל ראה חלומות טובים כי הוא היה עצם רע והטוב שהיה ברע יצא ונדחה ממנו כו'.

---

ר"י לא היה מצליח רק משלשים יום: ראש השנה לה, א. ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שפד. ושי"נ. לקמן ע' ער.  
 מה הנשמה ממלא . . מה הנפש: נסמן לעיל ע' לה.  
 שמנגע יעשה עונג ומפשע שפע: נסמן בתורת חיים בראשית כת, ב הערה 9. 10.  
 ר"א בן דורדיא ונתן צוציתא: נסמן לעיל ע' ריג.  
 אם יהי' נדחך בקצה השמים: נצבים ל, ד.  
 כמ"ש בשער התשובה בראשיתו: ח"א גדפס בשנה זו (תקע"ז).  
 לאדם טוב מראין לו חלום טוב: וכיה במאמרי אדה"ז תקס"ג כאן ע' תרעה, כתובים כאן ע' לו. ראה ברכות נה, ב.  
 שדוד המלך לא ראה מימיו חלום טוב: ראה ברכות שם.

**ועפ"י** כל זה יובן ענין מציל עני כו' מציל אותיות צלם, כי הנה ע"י חטא ועון נעשה פגם בצלם אלקי כמ"ש בצלם אלקי עשה את האדם כו' נעשה אדם בצלמינו כו', וע"י תשובה מעומקא דלבא אזי נעשה מצלם מציל שהוא כענין ממשע שפע ומנגע ענג כו'. וענין מחזק ממנו יש בזה ב' פירושים, הא' הוא עפ"י הידוע ששרש הרע הוא הגבה למעלה מעולם התוהו שהי' שבה"כ ונפלו רפ"ח ניצוצי' ונעשה רע כו'. וזהו ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה שהוא העלאת רפ"ח ניצוצי' דוקא בלילה בזמן הגלות. שבנ"י מקושרים בהבלי העולם בטרדת הפרנסה ואח"כ מעוררי' בתשובה ובתפלה לאלקו' כמ"ש מי לי בשמים כו'. וזהו מחזק ממנו שהרע הם חזקי' יותר כי שרשם מעולם התוהו כו'. וזהו מציל עני שהוא בחי' עני שאין לו חיות כלל והוא מציל אותו, שמצלם נעשה מציל כנ"ל. מחזק ממנו, מהרע שהוא יותר חזק ממנו כו' וד"ל. והב' הוא כנ"ל שמחזק ממנו היינו שע"י היפוך מרע לטוב זדונות נעשו כזכיות אזי ניתוסף בקדושה תוס' חיות יותר מבתחלה כו' וד"ל.

---

בצלם אלקי עשה את האדם . . . נעשה אדם בצלמינו: נח ט, ו. בראשית א, כו.  
 ותקם בעוד לילה: משלי לא, טו.  
 מי לי בשמים: תהלים עג, כה.  
 זדונות נעשו כזכיות: יומא פו, ב. ראה לקמן ע' ערב. מאמרי אדה"א בראשית ע' סג. וש"נ.



## תורה שבת חזון הנ"ל

**ציון** במשפט תפדה ושביה בצדקה. הנה כתיב ביום ההוא תקראי לי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי כו'. להבין זאת צריך להקדים מ"ש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, והוא מה שאנו רואים שגם קל שבקלים ההולך בשרירות לבו ועובר על כל העבירות בקלות ופריקת עול, מ"מ לפעמים יתעורר בנפשו מאד עד שבוכה ממש והוא מצד כח אלקי שבכל נפש מישראל, כמ"ש ונתתי משכני בתוכם משכונא דילי גבייכון הוא בחי' רוחא דשביק בגוה, שאין זה ההתעוררות מצד עצמו רק הוא מצד אלקות כמ"ש ישוב ירחמינו מאן אתר ישוב מההוא אתר דאקרי עתיקא קדישא כו'. וז"ש אלקי עולם ברחמיך הרבים כו'. וכמ"ש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח דייקא כו'. והנה אנו רואים ההיפך ג"כ והוא מארז"ל אין מספיקין בידו לעשות תשובה דהיינו שמתעורר בתשובה ע"י הכרוז שמכריזין שובו בנים שובבים אך שאין מספיקין בידו לעשות תשובה דהיינו שישאר בתשובה זאת רק מבלבלים אותו במחשבות ומניעות שונות שלא ישאר בו תשובה זאת, וגם שמתעורר במוח או בלב או במעשה באיזה נקודה שיהי' מבלבלין לאותה נקודה דייקא וכמ"ש ובפרישכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפלה אינני שומע כו', שאין הפי' שאין מתפללים כלל רק שמתפללי' ומתעוררים בלב או במוח כו' ומ"מ אינני שומע כו'. ונמצא ששני בחי' אלו הם שני הפכי' מן הקצה לקצה כו'.

**ולהבין** זאת צריך להקדים עוד ההפרש בין עתה לע"ל, כי הנה ארז"ל ברישא חשוכא והדר נהורא כמ"ש ויהי ערב ויהי בקר כו' בתחלה

ציון במשפט תפדה: נדפס במאמרי אדה"ז נביאים ע' כז. וראה למאמר זה ד"ה זה משנת תקנ"ח נדפס שם ע' כג. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קד.

בכת"י 645 (שממנו נדפס במאמרי אדה"ז הנ"ל - שלא הי' ידוע בעת ההדפסה שמאמר זה הוא משנת תקע"ז) העתיק 4 מאמרים שנדפסו להלן בסדר זה, א) ד"ה ואתחנו (רז, א), ב) ד"ה לא יקרא (הא') (רט, א), ג) ד"ה לא יקרא (הב') (רי, ב), ד) ד"ה זה (ריא, ב). וראה גם לקמן ע' תנ.

ציון במשפט תפדה . . . ביום ההוא תקראי לי אישי: ישעי' א, כז. נסמן לעיל ע' כנג. וחשב מחשבות לבלתי ידח: שמואל"ב יד, יד.

ונתתי משכני . . . משכונא דילי . . . רוחא דשביק בגוה: ראה גם לעיל ע' צט. וש"נ. ישוב ירחמינו מאן אתר ישוב: מיכה ז, יט. ראה זהר ויקרא טז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ס"ע כג. וש"נ.

וד"ש אלקי עולם ברחמיך הרבים: בברכת יוצר.

אין מספיקין בידו לעשות תשובה: יומא פה, ב (במשנה).

שובו בנים שובבים: נסמן לעיל ע' ק.

ובפרישכם כפיכם אעלים עיני מכם: ישעי' א, טו.

ברישא חשוכא . . . ויהי ערב ויהי בקר: שבת עז, ב [כג' רש"י]. בראשית א, ה.

ערב ואח"כ בוקר. הענין הוא כי כדי להיות התהוות העולמות בע"ג מאלקות הוצרך לצמצם עצמו כבי" וכמ"ש באורך נראה אור בחי' הארה דהארה לבד, הודו על ארץ ושמים כו' בחי' הוד וזיו לבד שנשאר אחר המסך כו'. ולכן למטה בנפש האדם ג"כ הוא הולך כל היום ואינו נזכר על זה שאלקות מחי' את העולם רק לפרקים מתעורר בנפשו ומתבונן בזה ומעמיק מאד איך שהעולם אינו עושה את עצמו וחי מאלקות ובטל וטפל לאלקות כו', כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שהוא כמו דבר חדש אצלו. וגם מי שבחי' אלקות נכנס בתוך תוכו (הנק' עש איז דורך גיגאנגען דורך די ביינער כו') מ"מ הוא בחי' התחדשות דבר כו'. והטעם הוא מפני שברייתו של עולם הוא ברישא חשוכא כו' ובכל השתלשלות עלה ועלול הוא על דרך זה שא"א להיות השפעה מעלה לעלול כ"א שתחלה יהי' בחי' הסתלקות כו' ולכן גם למטה בנפש בעבודת ה' הוא ג"כ ברישא חשוכא בחי' הסתר אלקו' כו'. וגם במר"מ בעסק הפרנסה ג"כ הוא על דרך זה שא"א לו להרויח כ"א ע"י מה"ד בתחלה לייגע עצמו ולפעמים מפסיד ואח"כ ירויח דייקא. ולכאורה אינו מובן זאת שהרי יש משפט כמה יהי' פרנסה לאדם וכן על כל הברואים יש משפט שימצאו טרף לנפשם כמ"ש נותן לחם לכל בשר וע"ז אדם נידון בכל יום, וא"כ למה הוצרך להגיעה לייגע עצמו תחלה ביגיעה עצומה עד שמדמה בנפשו שאבד תקוה ותוחלתו כו', ובאמת החסד אשר נשפט לו סוף כל סוף יבא לו והי' לו למשך החסד בקל. אך הוא מטעם הנ"ל מפני שבכל ההשתלשלות הוא ברישא חשוכא כו' לכן גם בענין מציאת טרף לנפשו צ"ל תחלה בחי' דין והדר נהורא שהוא המשכת החסד כו', ולכן בכל יום יש לילה לפניו כי ביום הוא חסד אל כמ"ש חסד אל כל היום כו' כנ"ל.

**וכן** יובן בעבודת ה' שכל איש לפי ערכו ענין אלקו' אשר בו כמו התעוררות תשובה לא יבא בקלות, כי יש תחלה מונעים ומנגדים גם שאינו מאותן שאין מספיקים בידם לעשות תשובה מ"מ יש מונעים כו' וצריך לייגע עצמו עד שיצא לאור הענין אלקו' שלפי ערכו כו', והוא מחמת שברייתו של עולם הוא ברישא חשוכא כו' וד"ל. ולע"ל כתי' לעת ערב יהי' אור, ובכלל הוא שיהי' אא"ס למטה כמו למעלה כו' ואין המכוון שלא יהי' החושך כלל, רק שהחושך

באורך נראה אור . . הודו על ארץ ושמים: תהלים לו, י. קמח, יג. הנסמן לעיל ע' רכז.

שאו מרום עיניכם: ישעי' מ, כו.

שו"ה הפרנסה — מה"ד: מדת הדין.

יש משפט כמה יהי' פרנסה . . נותן לחם לכל בשר: ראה ביצה טו, רע"א. תהלים קלו, כה.

אדם נידון בכל יום: ראש השנה טו, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתז. ע' תתקסג

וע' תתקסז. וש"נ. תורת חיים וירא קט, ב. לקמן ע' שכז.

חסד אל כל היום: תהלים נב, ג.

לעת ערב יהי' אור: זכרי' יד, ז. ראה לעיל ע' רכג.

עצמו יהי' אור כמשל הזכוכית שיש זכוכית שאינה בהירה שמסתיר האור לגמרי, אבל יש זכוכית בהיר וזך שמתוכה יראה דייקא עצם האור, ובוה יחי' לעיל שהחושך והערב יהי' אור, ולכן יהי' גילוי אלקות על כל הברואים כמ"ש ובאו במערות צורים ובנקרת הסלעים מפני פחד ה', שיהי' פחד ה' על כל הברואים וכמ"ש ובכן תן פחדך על כל מעשיך כו' ויעשו כולם אגודה אחת כו' וכמ"ש וגר זאב עם כבש ופרה ודוב תרעינה יחדיו ירבצו ילדיהן כו' שכעת הם מזיקים ולעתידי לא ירעו ולא ישחיתו כו'. וכן במין האדם שלא יהיו רוצחים ונואפים כו' בחי' ישמעאל ואדום כו', מפני שיהי' גילוי אלקות ולא כמו עכשיו שברישא חשוכא והדר נהורא כו'.

**והנה** יש הארה מעין דלעתיד גם בזמן הזה והוא מ"ש ציון במשפט תפדה, ציון בחולם ע"ג אתוון כו'. כי הנה כתיב הולך בתום ילך בטח כו' ויש תום ותם ותמים כו'. וענין תמימות ידוע עד"מ איש תמים (שנק' ערנשקייט כו') דהיינו שהוא תמים הן במוח והן בלב והן במעשה שהמעשה שלו הוא בתמימות כמו שהוא כו'. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שבחי' תם ותמים היינו בחי' התמימות במוח שהוא התפעלות אלקו' כו' והן בלב והן במעשה בחי' הליכה אחרי ה' תלכו כו'. ותום בחולם הוא שרש התמימות. וז"ש מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה ומכה טרי' כו'. ראש הוא בחי' חכמה ורגל הוא בחי' מעשה לבד ומכף רגל ועד ראש אין בו מתום שאין מאיר מתום בחולם שהוא שרש התמימות ולכן יכול להיות פצע וחבורה כו'. וההפרש שבין פצע לחבורה הוא שפצע הוא דבר החוזר לקדמותו וחבורה הוא שנצרר הדם ואינו חוזר כו'. וג' מיני קליפות אלה פצע וחבורה ומכה טרי' הוא נגד מוח לב מעשה, ומפני שאין בו מתום הגם שבחי' תם ותמים יש שהוא בחי' התפשטות מתו"ם כו', אבל מפני שאין בו תום יכול להיות פצע וחבורה כו', אבל אם הי' מאיר מבחי' תום לא הי' מקום להיות פצע כו' כמ"ש בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון כו'. וזהו ציון בחולם שהוא בחי' תום, כי ציון במלאפום הוא בחי' התמימות אשר נתיישב בכלי המוח או בכלי הלב כו', וציון בחולם הוא בחי'

ובאו במערת צורים . . ובכן תן פחדך: נסמן לעיל ע' קסז.

פחד ה' על כל הברואים: נסמן לעיל ע' קסח.

וגר זאב . . ופרה ודוב . . לא ירעו ולא ישחיתו: ישעי' יא, ו. ז. ט. סה, כה.

רוצחים ונואפים . . ישמעאל ואדום: ראה לעיל ע' מ. וש"נ.

בחולם ע"ג אתוון: ראה זהר (רע"א מהימנא) ויקרא יז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א כאן

ע' קד ואילך.

הולך בתום ילך בטח . . תום ותם ותמים: משלי י, ט. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"א

כאן ע' קז. וש"נ.

אחרי ה' תלכו: פ' ראה יג, ה (ושם: ה"א).

מכף רגל ועד ראש: ישעי' א, ו.

בשלום ובמישור הלך אתי: מלאכי ב, ו.

תום כנ"ל, וציון זה במשפט תפדה שהוא במשפט התורה כמ"ש זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חיתני, בעניי הוא מה שאין בו מתום כו' אך זאת נחמתי כי אמרתך חיתני שהוא דיבור התורה, ואין נפקותא כלל בין תושב"כ בין תושב"פ רק שלא ילמוד שלא לשמה וק"ש נמי ד"ת הוא כו'. כי ע"י דיבור התורה נעשה מגן ומחסה להיות שמור מן רע, כי כל א' מישראל יש לו אות בהתורה כמ"ש ישראל מתקשראן באורייתא כו' וכמ"ש את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה שכל נש"י כולם היו במעמד הר סיני כו' וס"ר אותיות התורה הוא נגד ס"ר נש"י כי אז היו ס"ר שרשי' וכעת הם ענפי' כו'. וז"ש אלקי עולם ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עוזינו צור משגבנו מגן ישענו משגב בעדנו, ד' מיני מקיפים נגד ד' בחי' רצון מחשבה דיבור ומעשה להיות שמור מן החטא הן ברצון כו' וכמ"ש בשכבך תשמור עליך כו', וכמ"ש כי נר מצוה ותורה אור, וארז"ל מצוה בעידנא דעסיק בה ותורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה כו'. והנה התעוררות רחמנות זו הוא בבחי' רשפי אש כמו למשל אב אל בנו שיש רשפי אש בב' בחי' מצד החדוה או מצד המרירות שגדלה הרחמנות עליו אזי נתעורר ברשפי אש ברחמנות עליו כמ"ש נכמרו רחמיו כמו מכמר בשרא כו'. וכמו"כ יוכן למעלה שבחי' התעוררות רחמים זו הוא בבחי' התלהבות כו'. וזהו ביום ההוא תקראי לי אישי אש יו"ד כו' כי אז יהי' התגלות ר"ר כו', ועתה ג"כ ע"י לימוד התורה יש מעין זה כו'. וזהו ציון במשפט תפדה, בחי' ציון שהוא נקודת התמימות שאין בו מתום כו' ויכול להיות פצע כו' ע"י משפט התורה תפדה כו'. וגם יש לפרש ציון במשפט תפדה שנפדה בחי' נקודת הרצון זר כו', ושניהם אחד וד"ל.

זאת נחמתי בעניי: תהלים קיט, נ.

רק שלא ילמוד שלא לשמה: ראה גם לעיל ס"ע רטו.

וק"ש נמי ד"ת הוא: ראה מנחות צט, ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג, ה"ד.

כל א' מישראל . . . אות בהתורה: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשעט. וש"נ.

בראשית ע' קכו וע' רכג. נביאים וכתובים ע' פא וע' רטו. דרושי חתונה ח"ב ע' תקסא.

ישראל מתקשראן באורייתא: ראה זהר אחרי עג, א.

את אשר ישנו פה . . . הר סיני: ראה לעיל ע' קיט. וש"נ.

וס"ר אותיות . . . ס"ר נש"י: נסמן לעיל ע' קפח.

ס"ר נש"י . . . ס"ר שרשי': נסמן לעיל ע' קנה.

אלקי עולם . . . ד' מיני מקיפים: בברכת יוצר. ראה גם תורת חיים ויצא קעב, ב ובהערה 13.

בשכבך תשמור עליך . . . כי נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כב. כג. ראה גם לקמן ע' שכא.

מצוה בעידנא דעסיק בה: ראה סוטה כא, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שמא. צפנת

פענח בא יב, ז הובא בלקוטי שיחות בא כרך כו ע' 80.

נכמרו רחמיו כמו מכמר בשרא: מקץ מג, ל וברש"י שם. ראה לקוטי שיחות שם כרך טו ע'

**ועתה י"ל ענין ושביה בצדקה.** הנה ושביה הוא נשמות אשר בתוך השבי' ונק' בזוהר ברשו נוכראה כמ"ש לא אדונים לאלה וכמ"ש בעלונו אדונים זולתיך כו'. והענין יובן עפ"י משל הרב המשפיע איזה שכל לתלמיד וכשהתלמיד מבין קצתו ואינו מבין לאשורו אזי נתעורר רחמי הרב להתלמיד ומשפיע לו עד שיבין השכל. אבל אם התלמיד אינו מבין כלל ומתחיל לבכות אזי נתעורר רחמי הרב יותר מערך ההשפעה אשר יוכל לקבל. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שמ"ש ציון במשפט תפדה שאין בו מתום בחולם ולכן יש פצע וחבורה כו', והרחמנות שנתעורר ע"ז הוא כמשל התלמיד שמבין קצת כו', דהיינו שיש בחי' תם אבל אינו בחי' תו"ם כו', אבל ושביה הוא נשמות שהם ברשו נוכראה ממש הפדי' הוא ע"י צדקה דייקא. והענין הוא כי בחי' מוח ולב שהי' באיזה תאוה רעה אזי ע"י מרירות עצום והתעוררות רחמים אזי נלקח התאוה זרה כו', אבל מה שעשה עבירה בפר"מ לא יתוקן ע"י מרירות כנ"ל, כי מאחר שהמשיך לבוש רע על נפשו כמו למשל שבלתי אפשר שע"י מרירות מעומקא דלבא ינוקה הכתם שבגדו כו', ולכן צריך להעביר לבוש זה וללוש אותו לבוש אחר כמ"ש ביהושע כה"ג הסירו הבגדים הצואים וכמ"ש בזוהר שיש לבושי דכ"א ולבושי מסאבותא כו'. הענין כי יש כתמים אשר יכול להעביר אותם ע"י כיבוס כמו טומאת קרי כו' והוא הנק' לבושי טהרה וכל טהרה הוא מכלל טומאה כו', אבל יש עבירות שפוגמים מאד עד שצריך להעביר הלבוש לגמרי כמ"ש והסירה שמל"ת שבי"ה כו', וליתן לו לבוש אחר ונק' לבוש קדוש וכמ"ש ולבש אהרן בגדי הקדש כו'. כי ההפרש שבין קדושה לטהרה הוא, שטהרה הוא מטומאה כו' וקדושה הוא בעצם כו' והוא ע"י צדקה כו', כי לבוש אשר נעשה ע"י צדקה הוא הנק' לבוש קדוש וגם ע"י תורה נעשה בחי' לבוש כמ"ש עוטה אור כשלמה כו' ונק' ג"כ לבוש קדוש וכמו בתורתו של ר"מ הי' כתוב כתנות אור באלף שלא הסתיר כלל משא"כ בתורה שלנו האור האלקי

ברשו נוכראה: לשון הזהר נח עה, א. אחרי עב, ב.

לא אדונים לאלה . . בעלונו אדונים זולתיך: מלכיס"א כב, יז. ישעי' כו, יג.

הסירו הבגדים הצואים . . לבושי דכ"א: זכרי' ג, ד. זהר שלח קסט, סעי"ב.

ולבושי מסאבותא: תניא פ"ו.

וכל טהרה הוא מכלל טומאה: נסמן בסמוך.

והסירה שמל"ת שבי"ה: תצא כא, יג [ושם: את שמלת].

ולבש אהרן בגדי הקדש: פקודי מ, יג [ושם: והלבשת את אהרן את].

ההפרש בין קדושה לטהרה: ראה מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרכח ואילך. דברים ח"ד

ע' איתקב. וש"נ.

עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

בתורתו של ר' מאיר . . כתנות אור באלף: בראשית ג, כא. ראה בראשית רבא פ"כ, יב. אור

תורה ס"פ בראשית. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שעח. וש"נ. ח"ב ע' תצג. וש"נ. דברים ח"א

ע' עח וע' קטו.

גנוז בתוכה. וזהו מה שאמרו, התורה ניתנה אש שחורה על גבי אש לבנה, אש לבנה קאי על בהירות אור האלקי שבתורה שיהי' לעתיד, ואש שחורה הוא ההסתר אשר כעת כו'. וזהו אש שחורה ע"ג אש לבנה שהאש לבנה מוסתר בתוך האש שחורה, אבל לעתיד לא יסתיר כלל כמ"ש לעת ערב יהי' אור כו'. אבל הלבוש דצדקה הוא יותר נעלה מלבוש דתורה. וזהו ושביה בצדקה שנשמות שהם בשכי' ממש בחי' לבושי מסאבותא צריך להעביר הלבוש זה וליתן לבוש אחר, והוא דייקא ע"י מצות הצדקה כמ"ש וילבש צדקה כו' כי ע"י הצדקה שמחי' העני בפומ' מממונו ולא דייקא צדקה רוחני' היינו שמגייר את הגר או שעושה בע"ת כו' רק שמחי' אותו מממונו, אזי מחיים אותו ג"כ מלמעלה, כמו למשל אם הורג נפש אזי חייב הוא ג"כ הריגה, כמו"כ כשמחי' לעני אזי מחיים אותו מלמעלה ומעבירים ממנו לבושי מסאבותא ונותנים לו לבוש אחר. וזהו ושביה בצדקה דייקא כי מעלת הצדקה הוא הגבה למעלה כמ"ש בצדקה תכונני' כו', וכמ"ש ויהי נועם ה' עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו כו'. נועם הוא פנימי' עתיק שיהי' לע"ל הוא דייקא ע"י מעשה ידינו שהוא מצות הצדקה כו' וד"ל.

---

התורה ניתנה אש שחורה: ראה רש"י שיר השירים ה, טז (ד"ה שחורות). זהו נשא קלב, א.  
 רש"י ברכה לג, ב. תנחומא ר"פ בראשית. ירושלמי שקלים פ"ו סה"א.  
 לעת ערב יהי' אור: זכרי' יד, ז.  
 וילבש צדקה: ישעי' נט, יז.  
 בצדקה תכונני' . . . ויהי נועם ה' עלינו: ישעי' נד, יד. תהלים צ, יז.

פ' ואתחנן שבת נחמו, תקע"ז לפ"ק

**וידעת** היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. להבין מ"ש וידעת היום דייקא וגם להבין מ"ש וזאת המצוה אשר תעשו בארץ, וזאת הוא לשון יחיד דקאי על פ' ק"ש שהיא כוללת כל המצוות, וגם להבין מ"ש קודם פ' ק"ש ארץ זבת חלב ודבש כו'. להבין זאת צריך להקדים ההפרש שבין דעת לאמונה, כי ענין אמונה אינו נופל אלא על דבר שאינו נראה בראי' השכל רק צריך להאמין משא"כ בחי' דעת הוא בחי' ראי' ואין שייך בזה לשון אמונה מאחר שרואה הדבר, ונמצא שדעת ואמונה המה שני הפכי' בתכלית. ומצינו בכמה פסוקים שצריך דייקא בחי' דעת כמ"ש ואתה בני שלמה דע את אלהי אביך כו' וכתוב אתה הראת לדעת וכמו עמי לא ידע כו', וכתוב ג"כ בחי' אמונה כמו ויאמינו בהוי' וגבי אברהם כתיב והאמין בהוי' כו' כי צ"ל ב' בחי' דעת ואמונה.

**והענין** יובן עפ"י הידוע שיש ב' בחי', ממכ"ע וסוכ"ע. בחי' דעת קאי על ממכ"ע ובחי' אמונה קאי על סוכ"ע. בחי' ממכ"ע הוא בחי' כח הפועל בנפעל עד עולם גשמי' שלנו שהוא הרכבת ד' יסודות ארמ"ע. והנה בודאי אין העולם עושה עצמו רק הוא כמ"ש ואתה מחי' את כולם, ונמצא

---

וידעת היום: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשכח (הנחת כ"ק אדה"א). ולקוטי תורה ואתחנן ד, א. אמרי בינה פתח שער פכ"ד ואלך. המאמר נדפס גם במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תשד [שבעת ההדפסה לא הי' ידוע שזה משנת תקע"ז] משני כתי' [כמצויין שם ברשימת הכתי' הערה 161] בשניגוים קלים כדרך המעתיקים כנראה שנעתקו מכת"י זה (וכי"כ).

בבוכ 593 ע' כו מעתיק המאמר משנת תקס"ה הנ"ל בכותרת: „חורת של אדמו"ר שי' משבת נחמו תקעז"ז לפ"ק". וראה להלן ע' תמה ד"ה ואולם.

וידעת היום והשבות אל לבבך: ואתחנן ד, לט.  
 ואת המצוה אשר תעשו בארץ: ואתחנן ו, א [ושם: וזאת המצוה . . . אשר . . . לעשות בארץ].

וזאת . . . דקאי על פ' ק"ש: ראה גם ספר המאמרים תקס"ז ע' שה. תקס"ח ח"א ע' שפ. לקוטי תורה ואתחנן ט, א. אמרי בינה שער הק"ש עה, א. מאמרים שנסמנו בריש המאמר. ארץ זבת חלב ודבש: ואתחנן ו, ג.

ההפרש בין דעת לאמונה: ראה גם דרך מצותיך מצות האמנת אלקות.

ואתה בני שלמה דע את אלהי אביך: דברי הימים א כח, ט [ושם: שלמה בנין].

אתה הראת לדעת: ואתחנן ד, לה.

עמי לא ידע: ירמ"י ח, ז [ושם: ועמי לא ידעו]. וראה גם בסמוך הערה ישראל.

ויאמינו בהוי': . . . והאמין בהוי': בשלח יד, לא. לך טו, ו.

ממכ"ע וסוכ"ע: זהר (רעיא מהימנא) פינחס רכה, א.

ד' יסודות ארמ"ע: נסמן לעיל ע' לד.

אין העולם עושה עצמו . . . ואתה מחי' את כולם: ראה גם לעיל ע' קפב. וש"נ.

שבבחי' זו לא שייך בחי' אמונה כי הרי השכל מכריח שבודאי אלקות הוא המח' אותו, ומה שנתאמת בראיית השכל הרי הוא כאלו רואה עד"מ בראי' חושית, ונק' בחי' זו בשם דעת כי דעת הוא לשון הרגשה והוא החוש (הנק' כל"א דער הער כו'). והנה בחי' זו אינו נפסקת, הענין הוא כי בחי' התפעלות אין זה אלא לפי שעה דהיינו שאחר התפלה יכול לפול בהבלי עולם כו' אבל בחי' דעת שהוא כאלו רואה הרי גם כשהולך בעסקיו כל היום בחי' זו לא תזוז ממנו וכמ"ש בכל דרכיך דעהו כו', רק ע"ז כתיב השמר לך פן תשכח כו' שלא יהי' בחי' שכחה שהוא היסח הדעת להיות נעתק מזה, אבל כשאינו מסיח דעת הי' כאלו רואה. והנה אמרו בזהרה הרהור לא עביד מידי, היינו שמח' בעלמא בענין ד' יסודות וכל העולמות איך שחיים מאלקות, לא עביד מידי רק העיקר להיות העמקת הדעת כזה עד שיקבע בנפשו היטב כאלו רואה. וזהו היסוד ומוסד שמזה יבא לכל בחי' התפעלות כו'. ובזה יובן מ"ש ישראל לא ידע עמי לא התבונן הוי גוי חוטא עם כבד עון, דלכאורה אינו מובן שמפני שלא ידע לכן נק' בשם גוי חוטא. אך הוא כנ"ל כי בחי' דעת הוא דבר שאינו נפסק כל היום ולכן אילו הי' להם בחי' דעת לא היו באים לידי חטא, אבל מפני שהם לא ידע לכן יכול להיות גוי חוטא כו', ואלו הי' בחי' דעת בשלימות אצל בניי אוי הי' בא משיח כי ענין משיח הוא בחי' זו כמ"ש כי כולם ידעו אותי כו' וידעו כל פעול כו'. ובחי' אמונה קאי על סוכ"ע כמשי"ת.

**והנה** כתיב זה השער להוי' דא תרעא לאעלאה שא"א להגיע לבחי' סוכ"ע כ"א ע"י הדעת שבבחי' ממכ"ע, כי זהו ההתחלה בכל נפש מישראל בעבודת ה' שתחלה צריך להתבונן בבחי' ממכ"ע כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים, שאלקים הוא נרתק ומגן לשם הוי' וא"א להגיע לשם הוי' כ"א ע"י בחי'

דעת לשון הרגשה: ראה תניא ספמ"ו. לקמן ע' שנד. שנט. שסד. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תרא ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' פט. דרך מצותיך מה, א. מאמרים שנשמנו בריש המאמר. סידור שער הלולב רסג, ג ואילך.

בכל דרכיך דעהו: משלי ג, ו.

השמר לך פן תשכח: ואתחנן ו, יב. עקב ח, יא. ראה רמב"ן בהשגותיו לספר המצות (להרמב"ם) מצות ל"ת א. ס' חרדים בשם ר' יונה מל"ת התלויות בלב ו. ז.

הרהור לא עביד מידי: זהר אמור קה, א.

ישראל לא ידע. . . הוי גוי חוטא: ישע"א, ג. ד. ראה שער האמונה בהקדמה (א, ב). מאמרי

אדה"א נביאים וכתובים ע' צז.

כי כולם ידעו אותי. . . וידעו כל פעול: ירמ' לא, לג. תפלת העמידה לראש השנה.

אמונה קאי על סוכ"ע: ראה גם ד"ה ששת ימים תקס"ד בסידור שער חג המצות רפד, ג.

ספר המאמרים תקס"ד ע' צ. דרך מצותיך ע' 44. מאמרים שנשמנו בריש המאמר.

זה השער להוי' דא תרעא לאעלאה: תהלים קיח, כ. ראה זהר בהקדמה ח, רע"א: יא, ב

[אבל לא בקשר עם פסוק זה].

כי שמש ומגן. . . לשם הוי': תהלים פד, יב. ראה שער היחוד והאמונה פ"ד.



אלקים שהוא בחי' ממכ"ע כח הפועל בנפעל כו'. וענין סוכ"ע הוא מה שמובדל מגדר עלמין שאינו בגדר השפעה שבתוך עלמין, והוא מ"ש המלך המרומם והמתנשא מימות עולם כו' כמ"ש המלך הגדול והקדוש בשמים ובארץ, גדול הוא בחי' התפשטות אלקי' בתוך נבראים בחי' ממכ"ע, והקדוש הוא מה שהוא מובדל מגדר עלמין. ובבחי' סוכ"ע יש ג"כ בחי' התבוננות דהיינו שצריך להתבונן איך שבחי' סוכב הוא למטה כמו למעלה, ואין הפי' שסוכב ומקיף מלמעלה ואינו נמצא למטה רק אדרבה שהוא שוה למטה כמו למעלה ממש, וכמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא בהשואה אחת, ואין המכוון של אני מלא שהוא כמו בחי' ממכ"ע, רק המכוון הוא שהוא נמצא בשמים ובארץ בשוה כי לגבי' כחשיבא כאורה, וכמ"ש ויאמר הוי' אל הנחש ויאמר הוי' אל בלעם, שלגבי' גם חושך לא יסתיר כמ"ש אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנר, וכמו יונה שאמר מבטן שאול שועתי כו' ואני אמרתי נגרשתי כו' שראה שם אלקות כמו למעלה ממש, והגם שעפ"י השתלשלות בחי' ממכ"ע הרי השאול הוא הסתר אלקות כו' אבל לגבי' עצמותו שוי' כו' והוא הנק' בחי' חי ולא בחיים, כי חיים במ"ם הוא התפשטות החיות אלקו' בריבוי מדרגות ובחי' חי הוא בחי' סוכ"ע. והנה ע"ז כתי' מבשרי אחזה אלוה, שיש בזה ב' בחי', הא' הוא דקאי על חיות הנפש שבתוך הגוף כמו למשל מה שהאדם רואה שהגוף חי מהנפש הגם שאינו יודע איכותו איך שהוא חי אבל מ"מ נתאמת אצלו כאלו רואה, שהרי הגוף בלא נפש אינו חי כו'. והב' הוא מה שנראה שהאדם יודע כל הקורות אותו בבת א' כמו אם יש לו כאב ברגל מרגיש גם הראש, מוכרח להיות שיש כח והארה כללי' של הנפש המקיף ראש ורגל יחד. וכמו"כ יובן למעלה בב' בחי' ממכ"ע ע"ז נופל בחי' ראי' ממש, וז"ש אתה הראית לדעת' כו'. ובחי' אמונה קאי על בחי' סוכ"ע ואין המכוון אמונה בבחי' חיצונית לכד רק אמונה חזקה בבחי' פנימי' כו' ע"י התבוננות הנ"ל.

**והנה** כתיב הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו, וצ"ל השייכות זל"ז שמפני שהודו כו' לכך וירם קרן כו'. הענין הוא כי הודו הוא בחי' זיו והזיו

---

מ"ש המלך המרומם . . המלך הגדול והקדוש: בברכת יוצר [בדילוג] . . בברכת ישתבח. ואין הפי' שסוכב ומקיף מלמעלה: ראה תניא פמ"ח. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רסז. ושי"ג. דברים ח"ד ע' אירפז. ושי"ג. לקמן ע' רנז. את השמים ואת הארץ אני מלא: ירמ" כג, כד. כחשיבא כאורה . . ויאמר הוי' אל הנחש: תהלים קלט, יב. בראשית ג, יד [ושם: ה"א]. ויאמר הוי' אל בלעם: בלק כב, יב [ושם: אלקים]. — ראה גם לקמן ע' רנז. אם אסק שמים . . מבטן שאול שועתי . . ואני אמרתי נגרשתי: תהלים קלט, ח. יונה ב, ג. ה. חי ולא בחיים: ראה מורה נבוכים ח"א פנ"ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תקד. מבשרי אחזה אלוה: איוב יט, כו [ושם: ומבשרי]. הודו על ארץ . . וירם קרן: תהלים קמח, יג. יד. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קסה.

הוא בחי' סוכ"ע, וזהו הודו על ארץ ושמים שמפני ההתבוננות של בחי' הודו על כו' בחי' סוכ"ע, לכך וירם קרן לעמו שמתרומם קרן בני' כו', כי שרש נש"י הם מבחי' סוכ"ע כמו בחי' דכל בית ישראל כו'. וזהו משארז"ל בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחי', דע"י אמונה זו דבחי' סוכ"ע דייקא יחי' ויתענג כי התענוג הוא דייקא ע"י בחי' סוכ"ע כמו שנראה בחוש בתפלה שמהתבוננות בבחי' ממכ"ע לא יתפעל כ"כ בתענוג כמו בבחי' סוכ"ע. ובכל ק"ש ושבת מאיר הארה מבחי' עולם התענוג בחי' סוכ"ע.

**ובזה** יובן ענין הסמיכות ארץ זבת חלב ודבש לשמע ישראל, כי שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' קאי על בחי' סוכ"ע, כי בחי' ממכ"ע הוא בחי' זמן ומקום ה' הוה ויהי, משא"כ בבחי' סוכ"ע לא שייך לומר ה' הוה ויהי כו', ובשכמל"ז הוא בחי' יחית בחי' ממכ"ע כו'. ולכן כתיב תחלה ארץ זבת חלב ודבש בחי' מתיקות ותענוג הוא דייקא ע"י שמע ישראל בחי' סוכ"ע. וזהו מה שאמרז"ל כדי שתמליכהו בשמים ובארץ וד' רוחות שהוא יחוד הוי' ואלקים בחי' סובב וממלא כו'. והנה כעת אינו רק זבת חלב ודבש בחי' הארה לבד אבל לעתיד כתיב ומלאה הארץ דעה את הוי' שבחי' סוכ"ע יהי לעתיד בבחי' דעת כאלו רואה ולא כמו עכשיו שאינו מאיר רק הארה בעלמא, אלא יהי ומלאה כו'. וההכנה הוא דייקא ע"י כעת שמה שיהי לעתיד ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, הוא ע"י שס"ה ל"ת דכעת, וכן ע"י מ"ע דכעת הוא הכנה לגילוי אלקות אשר יהי לעתיד כמ"ש אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וכעת אינה נראה חיות הנשמה כ"כ, אלא קאי על לע"ל. וזהו אלה המצות אשר יעשה אותם האדם בעה"ז וחי בהם לעוה"ב כו'. וזהו ורעה אמונה שצריך כעת להמשיך האמונה בג' קוין כו'.

**ועוד** זאת היתרון מעלה לעתיד מכעת, שכעת יש שינויים בבחי' ההארה זאת, שפעם מאירה ופעם אינה מאירה כי עה"ז הוא עולם השינוי

בחי' דכל בית ישראל: ע"פ נוסח הקדוש.

בא חבקוק . . וצדיק באמונתו יחי': מכות כד, א. חבקוק ב, ד.

ובשכמל"ז הוא בחי' יחית: פסחים נו, א. זהר בראשית יח, ב.

כדי שתמליכהו בשמים ובארץ: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רכג, סע"ב. עקב ערב, א.

הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' לד.

ומלאה הארץ דעה את הוי': ישע"י יא, ט [ושם: כי מלאה — ראה הנסמן במאמרי אדה"א

ויקרא ח"א ע' רסט: קונטרסים ע' שצח: תורת חיים נח נט, ב ובהערה 32].

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: זכרי' יג, ב.

אלה המצות . . וחי בהם . . לע"ל: נסמן לעיל ע' כ. ראה גם לקמן ע' שכח וע' שסו.

(מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אינד).

ורעה אמונה: תהלים לו, ג.

ועולם התמורה יש י"ד עתים לטוב וי"ד לרע כמו עת לשחוק ועת לבכות כו', וכמו שנראה מזמן אדה"ר עד עכשיו שהעולם מתנהג עפ"י עליות וירידות שקודם חטא אדה"ר ה' העולם במעלה עליונה שהי' גילוי אלקות על כל הברואים וע"י חטא אדה"ר הושפלה העולם חשכה אנפי בריין כו'. וע"י חנוך כמ"ש ויתהלך חנוך כו' נתעלה העולם, וע"י דור המבול ודור הפלגה הורדה העולם ואח"כ נתעלה קצת ע"י נח ומעשרה דורות שמנח ועד אברהם לא הי' תיקון מעלייתא עד שבא אברהם ותיקן את העולם. ואח"כ ירדו למצרים והיו בתכלית הירידה ומשה רבינו הוציאם ממצרים וניתן להם התורה והיו אז בתכלית השלימות, וע"י חטא העגל ירד העולם כו'. ויהושע כיבש ל"א מלכים עד שנכנסו לא"י והי' אז בתכלית המעלה כו'. וכן בימי שפוט השופטים ואח"כ ע"י ירבעם הורדה והושפלה העולם, וע"י חזקיהו ויואש נתעלה כו'. וכן בזמן תנאים ואמוראים עד דורות הללו מתנהג העולם בעליות וירידות. וכמו"כ יובן בעניני העולם במו"מ שיש בזה עליות וירידות כמו שאנו רואים שגם אדם היותר מוצלח יש לו ירידה לפעמים שנופל ממעמדו וסוף הדבר לבא לו החסד הקצוב לו, רק שכן הוא הדרך שיתנהג עפ"י עליות וירידות, ואחר עלי' ירידה ואחר ירידה עלי'. וכמו"כ בעבודת ה' יש ג"כ עליות וירידות שלפעמים נופל ממדרגתו, ואל יאמר אדם נואש לנפשו כי כן הוא הנהגת עוה"ז בעליות וירידות כמו ראב"ד ונתן צוציתא גם שהיו בשאול תחתית שבו בתשובה לה' ע"י מרירות מעומקא דלבא. והטעם הוא כי כעת הוא בחי' ציור אדם וכמו למשל באדם עז"מ שאינו על אופן א' רק לפעמים הוא בשמחה וחדוה ופעמים בעצבות כו'. וכמו"כ למעלה הגם שבאמת אין לו גוף ולא דמות הגוף מ"מ

י"ד עתים לטוב וי"ד לרע: קהלת ג, בית. ראה שערי אורה שער הפורים ע' 172.  
עת לשחוק ועת לבכות: ועד"ז מובא בספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תשלד ובקהלת שם, ד עת לבכות ועת לשחוק.  
שהעולם מתנהג עפ"י עליות וירידות: ראה לקוטי שיחות שמיני כרך ג ע' 976 הערה 19.  
חשכה אנפי בריין: לשון הזהר (רעיא מהימנא) אמור צט, ב [ושם: דאחשך אפי בריין]. נח סב, סע"ב [ושם: לאחשכא אפיהון דברייתא].  
ויתהלך חנוך: בראשית ה, כד.  
דור המבול ודור הפלגה: . . ואח"כ . . ע"י נח: כ"ה בהכת"י. וראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תשלד.  
ומעשרה דורות שמנח ועד אברהם: ראה נח יא, י ואילך. אבות פ"ה, מ"ב.  
ויהושע כיבש ל"א מלכים: יהושע יב, ט"כד.  
ויהושע . . . עד שנכנסו לא"י: כ"ה בהכת"י וראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תשלד.  
וכן בימי שפוט השופטים: ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תשלד. לקוטי תורה כאן ד, ג (פ"ד).

חזקיהו ויואש: אוצ"ל: יואש וחזקיהו.  
ראב"ד ונתן צוציתא: נסמן לעיל ע' ריג.  
אין לו גוף ודמות הגוף: ע"פ פיוט יגדל.

כתיב ויתעצב אז ה' אל לבו כו' ולכן יש שינויים עליות וירידות מזמן לזמן, אבל לעתיד יהי' ההתגלות מבחי' סוכ"ע בחי' כי לא אדם הוא ולא יהיו שינויים כלל כמ"ש כי לא אדם הוא להנחם כו'.

**וביאור הענין** הוא כי הנה כתיב זלע"ז עשה אלקים כו', הענין הוא דבחי' המנגד ומסתיר את אור האלקי דקדושה יש בכל עולם ועולם לפי ערכו וע"כ אנו מוצאים גם בזמן בית ראשון שהי' אז בחי' קליפה המנגד לקדושה והוא לפי שהי' אז באותה הזמן בחי' האמונה האלקי בהתגלות בהיכל ק"ק והיינו בחי' סוכ"ע והי' אז קליפה המנגד לקדושה ג"כ באמונה זרה שהיו עובדי ע"ז דהיינו שהי' בהם התאוה לע"ז ולא הכפירה לגמרי והיו מאמינים באחדות ה' והיו מקריבין קרבנות, רק שהי' בהם התאוה רעה לע"ז להיות מאמינים בהמזלות לעשותם עיקר ובאמת הם רק ממוצעים שע"י יעבור השפע אלקי, וזה הי' בזמן בית ראשון מפני שהי' אז האמונה דקדושה בתוקף לכן הי' המנגד ג"כ בדברים רוחניים. ובזמן בית שני שאז לא הי' גדולה כ"כ האמונה האלקי' כי בבית שני חסרו ה' דברים, לכן הי' המנגד ג"כ בעניני דעלמא ולא במילי דשמיא והוא עון שנאת חנם להאמין באנשי רכיל, דהיינו שתיכף כששומע איזה רכילות אזי הוא מאמין וחבירו מאמין עליו וממילא נופלת שנאה ביניהם. ואמנם לע"ל כתיב אז תרצה הארץ את עוונה, דהיינו שיסור העון ויבוער הרע כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ואז לא יהי' ירידות ועליות כלל, ולא כמו עכשיו שיש עליות וירידות כמ"ש כי הוי' הוא האלקים פעמים בגילוי ולפעמים בהסתר, ולע"ל יהי' הכל בגילוי ולא יהי' עליות וירידות כמ"ש מלכותי מלכות עלם דלא תשתני כו' וכמ"ש ה' ימלוך לעולם ועד בחי' נצחי' כו' כנ"ל וד"ל.

ויתעצב אז ה' אל לבו: בראשית ו, ב [בהוספת תיבות „אז ה'"].

כי לא אדם הוא . . להנחם: שמואל"א טו, כט.

זלע"ז עשה אלקים: קהלת ז, יד [ושם: האלקים] ראה גם ביאורי הזהר פקודי נט, ב. תורת חיים לך צא, ד. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תצה. וש"נ.

בזמן בית ראשון . . ולא הכפירה לגמרי: ראה גם לעיל ע' רכה. ובהנסמן שם.

בבית שני חסרו ה' דברים: יומא כא, ב. ראה לקוטי תורה ואתחנן ו, א. ראש השנה נז, ג.

בבית שני . . שנאת חנם: נסמן לעיל ע' רכד.

אז תרצה הארץ את עוונה: בחוקתי כו, לד [בהוספת תיבות „את עוונה" — וכ"ה בספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תשלח וע' תשמה].

מלכותי מלכות עלם דלא תשתני: נסמן לעיל ע' קיז.

ה' ימלוך לעולם ועד בחי' נצחי': בשלח טו, יח. ראה ערובין נד, א. אור התורה בשלח ע'

תקסז.

## שבת נחמו הנ"ל

**ואתחנן** אל ה' כו' ואומר אליו אתה החילות להראות עבדך את גדלך ואת ידך כו'. להבין ענין זה צריך להקדים מארז"ל קודם שנה"ע היה הוא ושמו בלבד וצ"ל כי הלא קריאת שם הוא דייקא לזולתו שיקרא אותו בשם, וזה לא יתכן רק אחר שנה"ע כמו קורא בשמותיו של הקב"ה כו', או ברוך הוא וברוך שמו, אבל קודם שנה"ע והי' אין עוד מלבדו איך שייך בחי' שמו כו'. הנה תכלית בריאת כל העולמות נאמר בזהר ע"פ ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שבראתיו יצרתיו כו' הוא בגין ולכבודי פי' בגין דאשתמודען לי, שאין המכוון בשביל הבריאה עצמה שהרי הנברא הוא מחודש מאין ליש ואין ערוך לנברא עם הבורא ואין שייך לומר שהמכוון הי' בשביל גוף הבריאה רק המכוון הוא כדי שיהיו נשמות בגופים ויהפכו חשוכא לנהורא ואזי יומשך תוס' הארה בשמ"ו כו'. כי הנשמות ישראל נמשלו לנר כמ"ש נר הוי' נשמת אדם וכמו למשל הנר שדולקת ביום אין מזה תועלת כלל ואינה ניכרת כי שרגא בטיהרא מאי מהני, רק דייקא בחושך שם יוכר הדלקת הנר שמאיר את החשך.

ואתחנן אל ה': מאמר זה מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ד ע' קצו (הנחת כ"ק אדה"א). לקוטי תורה ואתחנן נ, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קכ. וש"נ. בבוך 593 כח, ב מעתיק המאמר דתקס"ד הנ"ל ובראשו נרשם: „תורת של אדמו"ר ש"י שבת נחמו תקע"ז לפ"ק". ראה לקמן ע' תמה ד"ה ואלם.

ואתחנן אל ה': ואתחנן ג, כג.

אתה החילות להראות עבדך: ואתחנן שם, כד [ושם: את עבדך].

קודם שנה"ע הי' הוא ושמו בלבד: ראה פרקי דרבי אליעזר פ"ג. הנסמן במאמרי אדה"א

פרשיות התורה ח"א לע' שיג. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארעא.

קריאת שם הוא דייקא לזולתו: ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארסח. וש"נ.

קונטרסים ס"ע תקס ואילך.

קורא בשמותיו של הקב"ה: ראה פתיחת הרמב"ן על התורה. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע'

קלט. וש"נ. תורת חיים חיי שרה קלד, ב ובהערה 10.

ברוך הוא וברוך שמו: מסכת היכלות בטופה — נדפסה באוצר המדרשים איזוענשטיין ח"א

ע' 111.

אין עוד מלבדו: לשון הכתוב ואתחנן ד, לה.

בוהר ע"פ ולכבודי . . בגין דאשתמודען: ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מב, א ואילך. ישעי'

מג, ז. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רעח.

ואין ערוך לנברא עם הבורא: ראה ג"כ לעיל ע' נב ובהנסמן שם.

ויהפכו חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א.

נר ה' נשמת אדם: משלי כ, כז.

שרגא בטיהרא מאי מהני: חולין ט, ב. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ס"ע קעח ואילך.

דברים ח"ד ע' ארנ. וש"נ. הגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' נד ואילך.

**והנה** כל אחד מישראל אומר נשמה שננת בי טהורה היא, שהי' נשמתו קודם ירידה לגוף בבחי' טה"ע ושם היו לא ניכרים הנשמות כלל כי שרגא בטיהרא כו' ולכן ירדו לעוה"ז שהוא עולם החשך ואפילה כמ"ש אתה אל מסתתר כדי להאיר את החשך דהיינו ע"י התפעלות אלקו' במוח או בלב או במעשה לבד בבחי' סו"מ וע"ט בפו"מ ע"ז נעשה הארת שם הוי' מהעלם לגילוי, כמו ענין הנס שהוא המשכת גילוי אלקות מלמעלה מן הטבע בטבע וכמו בכל שבת וי"ט שאז הוא זמן התגלות אלקות כמ"ש והי' מדי שבת בשבתו כו'. וזהו נר הוי' נשמת אדם שנשמות שבגופים הם המאירים שם הוי' מחשך והעלם לאור, וכמו למשל מקום חושך מאד שמעמידין בו הרבה נרות דולקות אזי גם שהוא מקום חושך מאד יאיר בו, כמו"כ כל אדם בפרט נק' בשם נר כמו במת"ת שהיו ת"ר אלף שרשים שהוא ת"ר אלף נרות וכעת הם ענפים, ונמצא שכל א' מישראל נק' בשם נר וע"י ריבוי הנרות ימשיכו לאור בחי' שם הוי' כו'.

**והנה** בניי נקראי' ג"כ בשם זרע ברוכי הוי"ה, והכל ענין א' כי ענין ברוך הוא המשכה מהעלם לגילוי כי ברוך נק' ע"ש בריכה כמו בריכת מים הנראה בגילוי שנובע ממעיניו אשר בהעלם מתחת לארץ ולכן נק' בשם בריכה, או כמו והמלך שלמה ברוך שהי' ברוך בגילוי ממקום עליון כו'. וגם יש פ"י בברוך שהוא כמו המברך את הגפן שכופף זמורה לארץ ונצמח אילן שלם כו' שענינו הוא ג"כ ההמשכה מהעלם לגילוי ולכן נק' בשם ברוכי הוי' ונר הוי', ע"ש שהם הם הממשיכים מהעלם לגילוי כמ"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכטיא לעלמא דאתגליא, פ"י כמו משל

---

נשמה . . טהורה . . טה"ע: ברכת אלקי נשמה. ברכות ס, ב. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ס"ע תנח ואלך. תורת חיים בראשית כו, סע"ב ובהערה 15.  
 אתה אל מסתתר: ישעי' מה, טו.  
 והי' מדי שבת בשבתו: ישעי' סו, כג [נדילוג].  
 במת"ת שהיו ת"ר אלף: ראה שבת פח, א.  
 ת"ר אלף שרשים . . וכעת הם ענפים: ראה גם לעיל ע' קנה. ובהנסמן לשם.  
 זרע ברוכי הוי"ה: ישעי' סה, כג.  
 ברוך הוא המשכה: ראה גם ביאורי הזהר עקב קיט, ד. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רעא.  
 ושי"ג. אור התורה ואתחנן ע' מה (פ"א).  
 ברוך . . בריכה כמו בדיכת מים: קהלת ב, ו. ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' שיט. לקוטי תורה ראה כט, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תנת. אוה"ת שם.  
 ברוך . . והמלך שלמה ברוך: מלכים"א ב, מה. ראה גם ביאורי הזהר שם כק, א. מאמרי אדה"א ויקרא שם.  
 בברוך . . המברך את הגפן: כלאים רפ"ז. ראה גם תורה אור מקץ לג, ג. מאמרי אדה"א ויקרא שם. אוה"ת שם.  
 ברוך ה' . . מעלמא דאתכטיא לעלמא דאתגליא: נסמן לעיל ע' נה.

המחשבה ודיבור שהדיבור הוא גילוי לזולתו והמח' היא סתומה ולא נודע, ומן העולם ועד העולם הוא ההמשכה מעולם המח' לעולם הדיבור. והנה קמ' עצמותו גם עלמא דאתכסיא נק' בשם שערות לבד, כמו שער הראש שיש לכל שער גומא שיונקת יניקה מצומצמת ממותרי המוח' לבד, כמו"כ ידוע שכל ע"ע נק' בשם קדש וקדוש בתוס' וי"ו שהוא המשכת קו א' בחי' שער כו' ועפ"י קבלה נק' י"ג תיקוני דיקנא כו' כידוע.

**וביאור** הענין כי הנה איתא בזהר כמה מחשבתין אית לעילא דא לגו מן דא ודא לעילא מן דא, וע"פ מארז"ל נק' בשם בתי גואי ובתי בראי כו', כי כל עלה נק' בשם העלם לגבי העלול שלו, אבל לגבי מדרגה גבוה ממנו נק' בשם גילוי כמ"ש וקרא זא"ז ומקבלין דין מן דין כו' כידוע. והענין יובן עפ"י משל מנפש האדם כי כל דיבור שהאדם מדבר הי' תחלה במח' שא"א לדיבור בלא מח'. והנה יש ב' חלקי' במחשבה חלק העליון וחלק התחתון, והמח' הנמשכת בדיבור הוא רק חלק התחתון של המח' כמאמר עקבי לאה נכנס' תוך ראש רחל שהוא סוף אותיות המח' כו'. והנה לגבי הדיבור היוצא בגילוי לחוץ אזי גם חלק התחתון של המח' נק' בשם סתימות שהרי בעודנה במחשבתו לא ידוע לזולתו משא"כ הדיבור, אך מאחר שנמשכת לדיבור אזי מן העלול מבינים על העלה ונק' גם העלה בשם גילוי אחר שסופו להתגלות בדיבור, משא"כ חלק העליון דמח' הוא מח' אשר האדם חושב לעצמו שלא יגלה בדיבור לזולתו כלל והוא הנק' בזהר ע"ס דלא אתגליין כלל ונק' ג"כ בשם מח' סתימאה כו'. והנה המח' לגבי המדות נק' ג"כ בשם גילוי כי מח' הוא הרהורי לבא דהיינו דבר שיש לו חמדה בלב תיכף מחשב במח' אזי גם המח' נק' גילוי לגבי המדות, כי הרי המדות בלב אין בזה התחלקות לפרטים, משא"כ המח' גם שהיא מחשבת עצמו ולא יתגלה בדיבור מ"מ הוא גילוי אצל עצמו בהתחלקות אותיות במחשבת עצמו עכ"פ משא"כ המדות כו'. והמדות מקבלים משכל דהיינו שמחמת התבוננות בשכל אזי נתפעל בלב ונק' המדות בשם גילוי לגבי השכל והשכל מקבל מרצון כו'.

---

שער הראש שיש לכל שער גומא: בבא כתר א טו, א. נדה נב, ב.  
קדש וקדוש בתוס' וי"ו: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ. נביאים וכתובים ע' רמט. לקמן ע' שמ.  
י"ג תיקוני דיקנא: זהר (ספרא דצניעותא) תרומה קעז, ב.  
כמה מחשבתין אית לעילא: ראה תקוני זהר תי"ט (מא, ב). תסי"ט (קטו, א).  
דא לגו מן דא . . דא: ראה זהר בראשית כ, רע"א.  
בתי גואי ובתי בראי: חגיגה ה, ב.  
וקרא זא"ז ומקבלין דין מן דין: ישעי' ה, ג ובתרגום יונתן שם.  
עקבי לאה נכנס' תוך ראש רחל: נסמן לעיל ע' לה.  
ע"ס [עלמין סתימין] דלא אתגליין: תקוני זהר בהקדמה יז, א.  
מח' סתימאה: ראה זהר נח עד, א. זח"ב (תוספות) רעו, סע"ב. לעיל ע' פח.

**והנה** כמו"כ יובן באלקות שבחי' הדיבור העליון מ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' וכמו עשרה מאמרות יהי אור כו' נק' בשם גילוי, וכל דיבור יש לו מח' והוא ענין מאמר סתום ומאמר פתוח, הנה גם מח' זו נק' בשם גילוי ויש חלק העליון דמח' שאינו בא ומאיר בדיבור, והנה גם מח' זו נק' בשם גילוי גילוי לגבי מדות שבלב העליון, הגם שבאמת אין לו גוף ולא דמות הגוף, אך מ"מ דברה תורה כלשון בני"א כמ"ש ויאמר ה' אל לבו וכן בזהר קוב"ה לבא דכולהו עלמין כו'. והמדות מקבלים מחכמה עליונה וחכמה מקבל מרצון כמ"ש והחכמה מאין תמצא שהשפעה אשר מחכמה ולמטה נק' בשם יש מיש וההשפעה אשר מרצון לחכ' נק' בשם יש מאין, כי החכ' היא נק' בשם מציאת כמ"ש והחכמה מאין תמצא. וברצון גופא יש ב' בחי', חצי העליון וחצי התחתון, שחצי התחתון של רצון הוא שנמשך בחכמה וטעם לרצון, אבל חצי העליון דרצון הוא בחי' פנימי' הרצון אינו יכול להתלבש בשכל וטעם כו'. והנה בחי' פנימי' רצון זה נתגלה בלב כל נפש מישראל והוא בחי' רעותא דלבא.

**והענין** יובן ע"פ מ"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, הנה אבה הוא בחי' פנימי' הרצון ואהב"ה בתוסי' ה' הוא ההתגלות פנימי' הרצון בחיצוני' הבל הלב כמשית"ל, וענין בכל לבבך הוא ב' לבבות פנימי' הלב וחיצוני' הלב ועיקר ענין בתי גואי ובתי בראי הוא בלב כו'. הענין הוא כי חיצוני' הלב הוא מה שנתפעל ברשפי אש התשוקה בחום הבשר הטבעי, ובחי' זו אינה נצחי' כי היא אינה אלא על ג' שעות או על ג' ימים ואח"כ יופסק. ובחי' פנימי' הרצון הוא בחי' יחידה שיש בכל נפש מישראל (והוא הנק' בל"א עצמיות יהודעשקעט כו') והיא בלא רשפי אש ג"כ אך היא נצחי' שלא יופסק לעולם כו', וישנה במזומן וא"צ לעוררה כלל, וראי' ממס"נ על קדה"ש כו'. אך מ"ש בכל לבבך דקאי גם על חיצוני' הלב הוא ע"פ מ"ש כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב, שענין ערלה הוא המכסה ומסתיר על אור פנימי' נקודת הלב בחי'

---

בדבר ה' שמים נעשו . . יהי אור: תהלים לג, ו. בראשית א, ג.  
 מאמר סתום ומאמר פתוח: שבת קד, א. ראה לקמן ע' רפג. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע'  
 ריג. וש"נ. תורת חיים בראשית כט, א והערה 7.  
 אין לו גוף . . דברה תורה כלשון בני"א: ע"ד פיוט יגדל. ברכות לא, ב.  
 ויאמר ה' אל לבו . . קוב"ה לבא דכולהו עלמין: נח ת, כא. נסמן לעיל ע' קעח.  
 והחכמה מאין תמצא: איוב כח, יב.  
 רעותא דלבא: זהר וירא ק, א.  
 ואהבת את ה' אלקיך: ואתחנן ו, ה.  
 אבה הוא בחי' פנימי' הרצון: ראה שרש ישע שרש אבה הובא בס' חקירה להצ"צ מערכת  
 אהב (צב, רע"א). תורה אור מקץ לב, ג. לקוטי תורה נשא כו, ב. מאמרי אדה"א דברים (כאו) ע'  
 קלג. וש"נ.  
 כי כל הגוים ערלים: ירמ"י ט, כה. ראה גם לקמן ר"ע רפא.



רצון פנימי הנ"ל שלא יתגלה ויהי בבחי' שינה, והמכסה ומסתיר הוא ע"י תאוות היתר ברשפי אש זרה להחם נפשו הטבעי' בחום הבשר הטבעי' בתאוות גשמי' וע"ז נעשה ערלה ומכסה על הב. . . שלא יתגלה, וע"ז הזהיר הכתוב בכל לבבך פנימי' הלב וחיצוני' הלב, דהיינו שיהא נזהר בבחי' חיצוני' הלב הלב בתאוות היתר כו' ואז ממילא מאחר שיסור המסתיר אזי יתגלה הפנימי'. וזהו מ"ש של נעליך מעל רגליך כו'. ומ"ש ואהבת קאי על אבה שהוא פנימי' הרצון שבלב והוא כמ"ש צעק לבם אל ה' בחי' צעקת הלב לבד שנגע אל לבו במאד עד שלא יוכל להוציא בשפתיו ורוח פיו, אך לפעמים שיצא בחי' צעקת הלב בהתגלות קול פשוט וזהו מ"ש ואהבת בתוסי' ה' כו'.

**והנה ידוע שע"י אתעדל"ת אתעדל"ע דהיינו שע"י התעוררות למטה בחי' רצון חיצוני' לבד אזי נתעורר למעלה מאלקות ג"כ לפי ערך זה, כמ"ש יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך והוא הנק' אהבת עולם כו'. ויש למעלה בחי' אהבה בבחי' נקודת הלב זה נתעורר ע"י התעוררות פנימי' רצון ובאתעדל"ת אתעדל"ע מעורר בחי' אהבה רבה כו'. אך יש למעלה בחי' אהבה עצמיות שאין תלוי באתעדל"ת כלל והוא מ"ש ואהבתך לא תסור ממנו לעולמים כו', בחי' אהבה עצמית שמא"ס לישראל כמ"ש אהבתי אתכם כו' אשר אין תלוי באתעדל"ת, והוא כמו ענין לימוד התורה שכל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו כו'. וידוע שלימוד התורה העיקר הוא שילמוד לשמה דהיינו לדבר דבר ה' כמ"ש ודברי אשר שמתו בפיו כו' שצ"ל כלי לדבר ה' לאפוקי אם לומד להתייחר ולקנתר או בשביל פרנסה כו', אבל א"צ התעוררות וכונה פנימי', כי שרש התורה הוא בבחי' אהבה עצמי' הנ"ל כמ"ש ואהי' אצלו אמון שעשועים כו' בחי' שעשוע המלך בעצמותו כו'.**

**והנה יש עוד בחי' הממוצעת בין אתעדל"ע שמצד עצמו ובין אתעדל"ע אשר מחמת אתעדל"ת, והוא הנק' כח המעלה מ"ג והוא מה שארז"ל**

---

של נעליך מעל רגליך: שמות ג, ה. ראה מאמרי אדה"א דברים כאן ע' קלו. וש"נ.  
צעק לבם אל ה': איכה ב, יח.  
אתעדל"ת אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' ס.  
יהי חסדך ה' עלינו: תהלים לג, כב. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ר"ע שדמ. ויקרא ח"ב ע' תסד. קונטרסים ע' שכח ובהנסמן בהנ"ל.  
ואהבתך לא תסור. . . אהבתי אתכם: תפלת ערבית. מלאכי א, ב.  
שכל היושב ושונה הקב"ה. . . כנגדו: נסמן לעיל ע' צב.  
ודברי אשר שמתו בפיו: ישעי' נט, כא.  
להתייחר ולקנתר. . . פרנסה: ראה מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רד. וש"נ. לקמן ע' ער.  
ואהי' אצלו אמון שעשועים. . . שעשוע המלך בעצמותו: משלי ת, ל [בדילוג]. נסמן לעיל ע' קיב.

ב"ק מכרות בכל יום שובו בנים שובבים שהוא התעוררות מלמעלה לעורר לבות בני"א בתשובה וכמ"ש השיבנו ה' אליך מלמעלה למטה ואז ונשובה ממטה למעלה כו', שאלו ה' תלוי לפי אתעדל"ת לא ה' נמשך כח עליון כדי לעורר בתשובה רק אם ישובו בתשובה ויעשו התעוררו' אזי יומשך מלמעלה וד"ל. ובחי' זו היא הממוצעת בין שני הבחי' הנ"ל שהוא אהבה עצמיו' שא"צ לעורר והאהבה אשר תלוי מחמת אתעדל"ת, כי אהבה עצמי' אינה בשביל התעוררות רק הוא גילוי אלקות מצד עצמו איך שיהי' וכח אתעדל"ע אשר מחמת אתעדל"ת הרי אתעדל"ת קדם לה, אבל כח המעלה מ"נ הוא בלתי קדימת אתעדל"ת רק הוא כדי לעשות אתעדל"ת.

**והנה** בכ"ז יובן ענין בקשת משה שאמר ואתחנן אל ה', כי ואתחנן הוא חנם בלתי אתעדל"ת כלל, שרצה שיומשך בחי' אהבה עצמיו' לישראל וכח המעלה מ"נ ולא שאתעדל"ע יהי' מחמת אתעדל"ת, ולכן ביקש משה שהוא יכניסם דייקא לא"י ולא יהושע כי אלו הוא ה' מכניסם ה' פועל בחי' זאת, ואחר שלא פעל בקשתו להכניסם ביקש שיראה לו את א"י גם שיהושע יכניסם רק שהוא יכנס לא"י ויראה אותה בכל פרט ופרט ויפעל ע"י הראי' שלו כמו ע"י הכניסה לא"י. וזהו שאמר אתה החילות להראות את גדלך ואת ידך החזקה והוא ענין יצ"מ ומת"ת, כי ביצ"מ כתיב ותעל שועתם אל האלקים נמצא שהי' ההתעוררות שמלמעלה מחמת צעקתם, אך מאין ה' להם זאת שיעקו אל ה' והלא היו מגושמים בחומר ובלבנים, אלא הוא מחמת כח המעלה מ"נ כו' כנ"ל. ובמת"ת ה' גילוי אלקות מצד עצמו כמ"ש וירד הוי' כו' וירד מעצמו ומאליו והוא בחי' אהבה עצמיו' הנ"ל. וזהו שאמר אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה שהוא יצ"מ ומת"ת שהי' ההתחלה מאתך שאתה החילות בלתי קדימת אתעדל"ת כלל. ולכן ביקש אעברה נא ואראה וע"י ראי' יפעל ב' בחי' אלו. וענין ראי' זו יובן עד"מ קודם הכניסה למל' שמספר לו זולתו אופני הפלטרין ואופני הכלי יקר וחכמה באריכות הדברים עד שמסביר לו היטב אופנם וציורם, משא"כ כשבא אל המלך פנימה ורואה כל פרטי' בראי' הרי נעשה לו מן כל אריכות ההסבר קיצור אחר שרואה גוף הדבר. ועפ"י זה יובן בקשת משה אעברה נא ואראה, כי משה הוא בחי' חכמה בחי' ראי'

ב"ק מכרות . . שובו: נסמן לעיל ע' ק.

השיבנו ה' אליך . . ונשובה: איכה ה, כא.

ואתחנן הוא חנם: ראה ספרי (ורש"י) עה"פ. דברים רבה פ"ב, א.

ותעל שועתם אל האלקים: שמות ב, כג.

וירד הוי': יתרו יט, כ.

אעברה נא ואראה: ואתחנן ג, כה.

משה הוא בחי' חכמה: ראה לקוטי שיחות שמות כרך ו ע' 244 ואילך.

חכמה בחי' ראי': נסמן לעיל ע' כו.

וע"י הראי' שלו ימשיך בה בחי' עצמיו וכמ"ש עיני ה' אלקיך בה כו' כמ"ש במ"א. ולא פעל בקשה זאת רק אמר לו עלה ראש הפסגה ויראה אותה מרחוק בכלל כל א"י. וע"י הראי' שלו פעל ב' הבחי' הנ"ל את גדלך וידך החזקה שיומשכו בבחי' מקיף.

**והענין** הוא כי הנה כתיב בכל צרתם לו צר, ונראה באמת שכעת ג"כ יש בחי' זו שפעמים כלל ישראל בצרה גדולה וניצולים בלי אתעדל"ת לגזור תענית בצעקה ותפלה והוא מחמת אהבה עצמיו כו' או ביחיד שאין בעל הנס מכיר בניסו, דהיינו שהי' בצרה גדולה שלא הי' יודע כלל איך שהי' בצרה וניצל מזה שאין זה מחמת אתעדל"ת וצעקתו כמו במצרים דכתיב ותעל שועתם כו', אלא הוא מחמת אהבה עצמיו שיש מאא"ס לישראל בניו כו'. אך ההפרש הוא בין ראיתו מרחוק לאלו הי' רואה מקרוב, שאלו הי' רואה מקרוב א"י הי' הדבר בגילוי אבל כעת הוא בבחי' מקיף והעלם כנ"ל. וגם בענין התעוררו' תשובה שהוא כח המעלה מ"נ ג"כ יש עתה כמאמר ב"ק מכרזת בכל יום שובו כו' רק שהוא בבחי' מקיף והעלם ולפעמים נתעורר לב האדם ולפעמים אינו נתעורר כו' ולעתיד יתגלה בגילוי גמור כו' וד"ל.




---

וע"י הראי' שלו . . . עצמיו: ראה ספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תרסט.  
 עיני ה' אלקיך בה: עקב יא, יב.  
 עלה ראש הפסגה: ואתחנן ג, כו.  
 בכל צרתם לו צר: ישעי' סג, ט.  
 שאין בעל הנס מכיר בניסו: ראה נדה לא, א. לקח טוב חוקת כא, טו.

## תורה פ' ואתחנן שבת נחמו הנ"ל

**ואתחנן** אל ה' בעת ההיא לאמר. הנה טעם בקשת משה שיכניס את ישראל לארץ הוא כדי שיהי' גילוי אלקות שבהיכל ק"ק, כי משה ראה שאם יהושע יכניסם אזי לא יהי' קיום נצחי כי יהי' תלוי מצד מעשיהם, ולכן אחר שחטאו גורשו מא"י ונחרב בהמ"ק, ומשה רצה שיהי' גילוי אלקות מצד עצמו הגם שלא יהי' אתעדל"ת כלל. ויובן זה עפ"י ב' משלים, הא' הוא ממשל שמש ולבנה שמה שנראה שינויים בלבנה שפעם היא כנקודה לבד עד שבחצי החדש היא במילואה ואח"כ אין בה אור כלל, הוא תלוי באופן מעמד הלבנה שכשהיא קרובה לשמש אזי מקבלת אור השמש וכשמתרחקת מהשמש אינה מקבלת מאור השמש, ונמצא שהשינויים הוא מצד הלבנה שפעם היא בריחוק ופעם בקירוב, אבל מצד מאור השמש אין שינוי כלל להאיר אורה. וכמו"כ יובן עפ"י משל זה בכנס"י שנקראים בשם כנסת על שם כניסה וקיבוץ שהם כלי קיבול לקבל גילוי אא"ס וכמ"ש אחת היא יונתי כו' שכנ"י נקראי' בשם אחת בחי' נוקי' שמקבלים מאחד בחי' דכר, וכמ"ש נר ה' נשמת אדם כו' כמו הנר שהיא הכלי לקבל את האור כו'. ויש בזה שינויים, שיש נשמות שיכולים לקבל בנפשם בחי' באור פני מלך חיים, ויש נשמות שנתרחקו ואינם יכולים להיות כלי קיבול לאא"ס כי הם מלוכלכים בחטאים ועוונות, והעיקר הפגם נעשה ע"י הרהור כמארז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה כו', שהמח' פוגמת בעלמא דאתכסיא עולם המח', ונמצא שהשינוי הוא מצד המקבלים ולא מן המשפיע כמשל שמש ולבנה הנ"ל. והמשל הב' הוא מב' בנ"א אחד עומד בראש ההר

ואתחנן אל ה': מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תרטו. שערי תשובה ח"ב חינוך ע' כו ואילך [נדפס בשנת תקע"ח – ובא' הביכלאך מתחיל בד"ה ואתחנן. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' שסא בהערה"ה השני']. אור התורה ואתחנן (כרך א) ע' סה. (כרך ו) ע' ב'רא.

מאמר זה נדפס גם במאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תרצה [שבעת הדפסתו לא הי' ידוע שמאמר זה הוא משנת תקע"ז]. וראה הנרשם לעיל רד"ה ציון במשפט (ע' רמט).

ואתחנן אל ה' . . . לאמר: ואתחנן ג, כג.

משה שיכניס את ישראל . . . קיום נצחי: ראה מגלה עמוקות אופן קפה. לקוטי שיחות האזינו כרך יט ע' 346. וש"נ.

כנסת על שם כניסה וקיבוץ: נסמן לעיל ע' קנו.

אחת היא יונתי . . . שמקבלים מאחד: ראה גם לעיל שם. וש"נ.

נר ה' נשמת אדם: משלי כ, כז.

באור פני מלך חיים: לשון הכתוב משלי טז, טו.

הרהורי עבירה קשים מעבירה: נסמן לעיל ע' יז.

והמשל . . . מב' בנ"א: באור התורה מקץ כרך ב' ע' 694 מציין לד"ה זה (דתקס"ג). ראה ספר המאמרים תקס"ג כאן ע' תרטו (ובמאמרים שנשמנו בריש המאמר). תקס"ה ח"ב ע' תתמכ. ע' תתקיו. מאמרי אדה"א בראשית ע' קה: נביאים וכתובים ע' תנ: קונטרסים ע' דש [ושם: ג' אופנים] ובהנסמן בהנ"ל. לקמן ע' שכב. וראה ג"כ לעיל ע' קעד. לקמן ע' שנ.

הגבוה והשני עומד בגיא עמוק והם שני אוהבים בתכלית ורוצים להתייחד במקום א', אזי יש שני אופנים באופן היחוד או שהתחנות יעלה למעלה ולמעלה יתייחדו או שהעליון ירד למטה. והנה אם העליון יבא למטה א"צ לזה הכנת התחנות כלל וא"צ להזדככות לבושי של העליון אחר שהוא בא למטה, אבל אם התחנות יעלה צריך להזדכך הלושים שלו וגם עוד זאת המניעה שאין ברור לו אופני ההילוך. והנה כמו"כ יובן בעבודת ה' שאם יהי תלוי המשכות אלקות ע"י אתעלד"ת ע"ז כתיב מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו, ג' תנאים, הא' הוא נקי כפים ואין הפי' שיהי נקי מגזל דייקא אלא כל בחי' פוי"מ שהוא סו"מ וע"ט נקי בשם נקי כפים. ובר לבב הוא בחי' נקיון הלב שיכול להיות שיתפעל מאלקות לפי שעה ואח"כ יתפעל מההיפוך, זה אין נקי בשם בר לבב דהיינו שההתפעלות מאלקות כזו אין נקי בשם בר לבב כי הלא שקר בנפשו אחר שתיכף נתפעל מההיפוך, אלא בחי' בר לבב הוא ההתפעלות תמיד' שבלתי יופסק. ואשר לא נשא לשוא נפשו הוא שלא נשא לשוא הרצון שלו, כי נפש נקי בשם רצון כמ"ש אין נפשי אל העם כו', דהיינו שלא יהי לו רצון אחר זולת לה' לבדו כמ"ש מי לי בשמים ועמד לא חפצתי בארץ. ומי שיש בו דייקא ג' בחי' אלו הוא יעלה כו' כמ"ש מי יעלה שכשתלוי בענין העלאה אזי צ"ל נקי כפים כו' ואח"כ הוא ישא ברכה מאת הוי' בחי' המשכת אלקות למטה, ובאמת אין זה שכיח כלל כמ"ש מי יעלה כו'. ומשה הי' רעיא מהימנא והי' אוהב אמיתי לישראל ורצה שיהי גילוי אלקות מצד עצמו.

**ובכלל** הוא ענין תורה ותפלה, כי התפלה הוא בחי' העלאה מלמטה למעלה כמ"ש מתי אבא ואראה כו' כי התפלה הוא בחי' העתקה והזוה ממעמדו ומצבו (בל"א צו רירט פון זיין ארט כו') אבל התורה הוא המשכת אלקות מלמעלה למטה בלי שום התעוררות כלל, כי לימוד התורה א"צ כוונה

מי יעלה . . נקי כפים: תהלים כד, ג. ד. ראה גם לעיל ע' קעד.

ובר לבב הוא: ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' פג. ח"ב ע' תעד. ויקרא ח"ב ר"ע תקנב.

נפש . . רצון כמ"ש אין נפשי: ירמי' טו, א ובתרגום: רש"י ורד"ק שם. ראה לקוטי שיחות לך כרך ב ע' 456 בהערה.

מי לי בשמים: תהלים עג, כה.

ישא ברכה מאת הוי': תהלים כד, ה.

ומשה הי' רעיא מהימנא: ראה זהר (רעיא מהימנא) צו כז, סע"ב. ילקוט שמעוני איכה סוף רמו תקצו.

ומשה . . אוהב אמיתי לישראל: מנחות סה, א. ראה לקוטי שיחות דברים כרך יט ע' 2 ואילך.

מתי אבא ואראה: תהלים מב, ג.

פנימי רק שילמוד לשם ה' ולא להתייחר ולגרמי' כו'. וזהו ענין דרב יהודה לא ה' מצלי אלא מתלתי' יומין לתלתי' יומין, כי התפלה הוא בחי' הזדככות והגוף שלו ה' מזוכך וכמו ר"י הנשיא שהי' מעביר ידיו על עיניו לבד ולא ה' צריך להאריך כ"כ בתפלה בכדי לזכך הגוף כי הם היו מזוככים היטב, אבל אנו צריכים להתפלל בכל יום כדי לזכך הגוף ולבושיו כו'. וז"ש ושם דרך כו' וארז"ל השם אורחותיו שהוא ענין התפלה שהוא לדקדק על עצמו בכל פרט עד שכל חוט השערה נדמה לו כהר ומואס בחייו כו'. אבל תורה הוא המשכה מלמעלה בלי העלאה כלל, וכמו שנראה שיש בני"א שאין מדקדקין על עצמם כלל רק כמ"ש כל דרכי איש זך בעיניו, כי אין אדם רואה חוב לעצמו והוא כשר וישר בעיניו בכל פרטיו, ומ"מ רוצה שיומשך בו גילוי אלקות ע"י תורה כמ"ש קרבת אלקים לי טוב כו'. וזהו בקשת משה שיהי' המשכת אלקות מלמעלה למטה ע"י תורה בלתי העלאה כי משה ה' רעיא מהימנא וביקש טובתם כנ"ל.

**וזהו** ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, שיהי' התגלות אלקות ע"י לימוד התורה בדיבור בפה, וזהו לאמר כי יש ב' מצות בתורה הגיון ודיבור ודייקא ע"י לימוד התורה בדיבור הוא המשכת אלקות למטה. ומ"ש בעת ההיא, הנה עת הוא בחי' מל' שנק' בשם דיבור כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' והוא בחי' מל' דאצי' המחי' את כולם מאין ליש, וכתוב בי מלכים ימלוכו שהנהגת המלוכה הוא דייקא ע"י הדיבור בת"ת וכמארז"ל שלש שעות ראשונות יושב הקב"ה ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כולו שלישיית יושב וזן כו', שלהיות דן את כל העולם כולו וזן כו' מקרני ראמים עד בצי כנים הכל הוא ע"י התורה וכמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ ובהמשפט צריך להיות חכמה איך ומה כו' והוא דייקא ע"י התורה דאורייתא מחכמה נפקת בלימוד הפה כו'

ולא להתייחר ולגרמי': ראה גם לעיל ע' רסה. וש"נ.

דרב יהודה . . ר"י הנשיא: ראה השנה לה, א. ראה ברכות יג, ב. וראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שפד. וש"נ. לעיל ע' רמז.

ושם דרך . . השם אורחותיו: תהלים נ, כג. סוטה ה, ב.

שכל חוט השערה נדמה לו כהר: ראה סוכה נב, א.

כל דרכי איש זך בעיניו . . אין אדם רואה חוב לעצמו: משלי טז, ב. שבת קיט, א.

קרבת אלקים לי טוב: תהלים עג, כח.

ב' מצות בתורה הגיון ודיבור: ראה הל' ת"ת לאדה"א פ"ב, הי"ב. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקכו. וש"נ. קונטרסים ע' תקמב. וש"נ.

עת הוא בחי' מל': ראה זהר וירא קטז, ב. תרומה קנה, ב. אחרי נח, א. פרדס שער (כג) ערכי הכנויים מערכת עת.

מל' שנק' בשם דיבור: ראה זהר לך פו, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפב. וש"נ.

בדבר ה' שמים נעשו . . בי מלכים ימלוכו: תהלים לג, ו. משלי ח, טו.

שלש שעות ראשונות . . מלך במשפט יעמיד ארץ: ראה עבודה זרה ג, ב. משלי כט, ד.

דאורייתא מחכמה נפקת: נסמן לעיל ע' ה.

וד"ל. ורצה משה שיהי' המשכת אלקות ע"י תורה וממילא הי' ביעור הרע דגוף מחמת גילוי אלקות. וז"ש ההר הטוב הזה והלבנון נו"ן פשוטה שרצה שיהי' גילוי אא"ס בחי' שעשוע המלך בעצמותו למטה כמו למעלה בלי אתעדל"ת כלל. ולכן ביקש אעברה ואראה כו' כנ"ל, ולא פעל זאת אצל הקב"ה, רק אמר לו עלה ראש הפסגה ויראה אותה מרחוק בכלל כל א"י, וע"י ראי' זו פעל שיהי' בחי' זו שהוא המשכת גילוי אלקות מלמעלה למטה ע"י תורה אצל יחידי סגולה ואצל המון עם יהי' נמשך ג"כ בהעלם ומקיף, כי אין ד"ת מקבלין טומאה ואפי' ב"ק מותר בד"ת כמאמר בני פתח פיך ויאירו דבריך כו', וכמו שהי' בזמן תנאים ואמוראים שלא הי' שכיח כלל שמי שהוא בעל תורה לא יהי' בו יראת שמים כי ע"י תורה הי' נמשך אלקות בגילוי וממילא לא יוכל לעשות ההיפוך. ועכשיו ג"כ בכל דור יש בחי' משה כמאמר אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, ואצל יחידי סגולה יש בחי' זו בגילוי ואצל שארי העם נמשך אלקות בהעלם ומקיף. וזהו מ"ש ויתעבר ה' בי למענכם שהמניעה היא מצדכם ולא מצדי כנ"ל וד"ל. אבל אלו הי' רואה אותה מקרוב הי' המשכת אלקות בגילוי ע"י תורה בכולם כו'. ואחר שראה שלא פעל בקשתו אמר ועתה ישראל שמע אל החוקים והמשפטים, אחר שלא פעלתי להיות גילוי אלקות מצד עצמו לכן שמע אל החוקים כו' שיהי' ההעלאה מלמטה כו'.

**ועתה י"ל** מה שאמר להם אח"כ פ' ק"ש שמע ישראל כו', הענין הוא כי אחר שלא פעל בקשתו אמר להם שמע ישראל, והוא כעין עצה שאופן זה שע"י תורה יהי' ע"י שרש נשמתם שנק' ישראל, וענין ישראל הוא שר אל כמ"ש כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל כו'. הענין כי יש ב' בחי' בנשמה חלק הנשמה אשר בגוף וחלק הנשמה אשר למעלה שאינה מתלבשת בגוף והוא הנק' צלם כמ"ש נעשה אדם בצלמינו כדמותינו, שצלמינו הוא שרש

---

ההר הטוב . . . שעשועי המלך בעצמותו: ואתחנן ג, כה. נסמן לעיל ע' קיב.  
אעברה ואראה . . . עלה ראש הפסגה: ואתחנן ג, כה [ושם: אעברה נא]. כו.  
אין ד"ת מקבלין טומאה . . . בני פתח פיך: ברכות כב, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קמ. וש"נ. בראשית ע' קג.  
בזמן תנאים . . . בעל תורה . . . יראת שמים: ראה תורת שלום ע' 176 (ס"א). שערי אורה  
שער החנוכה ע' 102. תורת חיים נח ג, ד (ספ"ח).  
אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא: נסמן לעיל ע' נו.  
ויתעבר ה' בי למענכם: ואתחנן ג, כו.  
ועתה ישראל שמע אל החוקים והמשפטים: ואתחנן ד, א [ושם: ואל המשפטים].  
אח"כ פ' ק"ש שמע ישראל: ואתחנן ה, ד.  
ישראל הוא שר אל כמ"ש כי שרית: וישלח לב, כט. ראה גם שערי תשובה חינוך (כאן) פכ"ה  
ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"פ. וש"נ. שמות ח"ב ע' תמב. וש"נ. דרושי חתונה ח"ב ע' שצו.  
ב' בחי' בנשמה . . . צלם: ראה ג"כ לעיל ע' מת. וש"נ.  
נעשה אדם בצלמינו כדמותינו: בראשית א, כו.

הנשמה שלמעלה ודמותינו הוא הנשמה שבגוף וכמ"ש בצלם אלקי עשה את האדם, וכתוב אך בצלם יתהלך איש שהוא ההארה מהנשמה אשר בתוך הגוף כו'. וענין צלם ודמות יובן עפ"י ב' משלים, הא' הוא מהחותם שיש בו אותיות שקועים ונק' בשם צורה ראשונה ועצמי' והאותיות החותם הנחקקי' בשעוה ונראה בשעוה אותן אותיות עצמן שהוא צורה שני' הוא הנק' דמות. והמשל הב' הוא מה שמציירין צורת האדם על הלוח כל פרצוף פנים שלו לא יחסר כל ונק' צורת האדם עצמו בשם צורה עצמי' והצורה שנית המצויירת על הלוח נק' בשם דמות וצורה מצורה כו'. וכמו"כ יובן בנשמת האדם, כי הנה כתיב נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראת אתה יצרת כו' שכמו שהיא בכריאה בחי' יש מאין נק' בשם צלם והנשמה שבגוף נק' בשם דמות. והנה ע"י חטאים ועוונות נעשה פגם בנשמה כמ"ש ואם פגמתי באות יו"ד באות ה' כו'. כי הנה כתיב נר הוי' נשמת אדם כו' שבנשמה יש שם הוי', ולכן ע"י חטא נפגמ' הנשמה והפגם אינו מגיע רק בנשמה הנק' דמות, אבל בצלם הנשמה שם אינו מגיע חטא ועון כלל. וכזה יובן מ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא דלכאורה אינו מובן שהרי הנשמה שבגוף אינה טהורה אלא דקאי על שרש הנשמה כו'. ויש עונות שחייבים כרת שהוא כריתת הנשמה לגמרי משרשה כמ"ש ונכרתה הנפש מעמיה כו', וע"י תשובה מעומקא דלבא ובמרירות גדולה ועקירת הרצון מגיע עד שרש הנשמה למעלה ועי"ז נמחל חטא ועון, כי הוא מהפך האותיות זרים שנעשו לטוב, כי ידוע שע"י תשובה נמחלו החטאים, ולהיכן ילכו החטאים, אלא שהחטאים גופא נתהפכו לטוב, והוא כענין בעל החותם שברצונו מהפך האותיות באופן אחר.

**והנה** ענין צלם ודמות יובן ג"כ בהשתלשלות העולמות כמארז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם כו', שבחי' כח הפועל בנפעל שהוא בחי' שם אלקים נק' בשם דמות ואלקות שבבחי' אצי' נק' בשם צלם. וענין כי שרית עם אלקים הוא השתררות על שם אלקים, וזה קאי כמו שהנשמה היא בבחי' אצי' עדיין שמשתרר על שם אלקים וכמו ענין הניסים שהוא להפך הטבע כמו מי שאמר לשמן וידליק יאמר

בצלם אלקי עשה את האדם . . אך בצלם יתהלך איש: נח ט, ו. תהלים לט, ז.

מהנשמה אשר בתוך הגוף: כ"ה בהכת"י.

נשמה שנתת בי . . יצרת: בברכת אלקי נשמה (ברכות ס, ב).

ואם פגמתי באות יו"ד באות ה': נסמן לעיל ע' סה.

דלכאורה . . הנשמה . . אינה טהורה: ראה גם לעיל ע' קנג. וש"נ.

ונכרתה הנפש מעמיה: לך יז, יד [בדילוג].

שהחטאים גופא נתהפכו לטוב: נסמן לעיל ע' רמח.

מה הנשמה . . כך הקב"ה: נסמן לעיל ע' לה.

מי שאמר לשמן וידליק: ראה גם לעיל ע' רכח. וש"נ.



לחומץ וידליק שמשנה הצירופים כו' שהוא ע"י הארה מבחי' אצי'. כמו"כ יובן בענין הנשמה שע"י שרש הנשמה יהי' נהפך הצירופים כמו למשל הבעל חותם הנ"ל, והוא ענין מלמעלה למטה בלי אתעדל"ת רק מצד שרש הנשמה כמו ע"י תורה, וכמו שנראה שפעם יש גילוי אלקות מלמעלה למטה שלא לפי ערך האתעדל"ת כמו בנביאים שהי' גילוי אלקות בגרונו הגשמי וכמו גילוי אלקות בהיכל ק"ק, ופעם להיפך כמ"ש גם כי תרבו תפלה אינני שומע כו', והוא מרצון בעל החותם כו' וד"ל. וזה הוא רצונו של משה שאמר להם שמע ישראל שע"י שורש הנשמה יהי' התגלות אלקות מלמעלה למטה גם שלא לפי מעשיהם כי הצירופים יהפכו מרע לטוב. והנה בחי' זאת לא עשה משה רק בכח הנשמה, כי אלו הי' בפועל הרי הי' נמחל חטא ועון, אלא שהמשיך בכח לבד, ולכן כעת צריך דייקא תשובה מלמטה למעלה ולעתיד יתגלה כו' וד"ל.



גם כי תרבו תפלה איננו שומע: ישע"י א, טו.

נאמר על בריית מילה של חזן אדמו"ר מהר"מ, יום ג' פ' עקב תקע"ז לפ"ק

**לא יקרא עוד שמך אברם כי אם אברהם כי אם המון גוים נתתיך כו'. הנה איתא במדרש ששאל א' אם אינו חפץ ה' בערלה למה בראו. והשיב לו משל לתורמוס שיש בו עביות ופסולת ושולקין אותו ז' פעמים עד שנעשה מתוק כו'. וכתוב אשר ברא ה' אלקים לעשות לתקן כו'. ולהבין ענין מילה מפני מה לא יהי' נולד מהול מאחר שאינו חפץ ה' בערלה, צריך להקדים כי יש ב' מיני הבדלות בכלל, כמ"ש המבדיל בין קדש לחול בין ישראל לעמים. ויוכן הענין בהשתלשלות העולמות ובעבודת ה'.**

**והענין** הוא כי הנה כתיב כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, כי באמת אינו מובן כלל, איך אפשר להתהוות עולמות בע"ג מבחי' א"ס הבלתי גבול, והגם שכתוב שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, וכמ"ש חדשים לבקרים כו', שבכל בוקר קודם נפילתו בטרדת הפרנסה כשנותן לבו שאין העולם עושה א"ע ובודאי חי מאלקות, אינו משיג לא מהותו שהוא עצמות אלקות ולא איכותו שהוא בחי' התפשטות אלקות איך ומה, והגם שכתוב מבשרי אחזה אלוך דהיינו כמו שרואה האדם עד"מ בראי' גשמי' שהגוף חי מהנפש הגם שאינו יודע לא מהות הנפש ולא איכות דהיינו אופן החיות איך שהגוף חי מהנפש, ומ"מ יודע בודאי שהגוף חי מהנפש, שהרי הגוף בלתי נפש הוא כאבן דומם, כמ"כ הגם שמתבונן שאין העולם עושה א"ע

לא יקרא עוד שמך אברם: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בסידור שער המילה קמה, א [ולהעיר שהסידור (עם דא"ח) נדפס בפעם הראשונה בשנת תקע"ז]. תורה אור לך יב, א ובהנסמן במראי מקומות לשם. ספר המאמרים תקס"ו ע' נה.  
מאמר זה נמצא גם בבוך 645 ע' רט. וראה הנרשם לעיל רד"ה ציון במשפט (ע' רמט).  
בהכותרת נרשם שנאמר על בריית שאצל הצ"צ כנראה הוא של בנו הרה"ק ר' ישראל נת. וראה להלן ע' תמט.  
לא יקרא . . . גוים נתתיך: לך יז, ה [ושם: ולא . . . את שמך . . . והי' שמך – נסמן לעיל ע' קצו].

במדרש ששאל . . . למה בראו: ראה בראשית רבא פ"א, ו.  
לתורמוס . . . ושולקין אותו ז' פעמים: ראה ברכות לח, ב.  
אשר ברא ה' אלקים לעשות לתקן: בראשית ב, ג [בהוספות תיבת "ה"']. ראה פרש"י לבראשית רבא שם. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתסח: דברים ח"ד ע' א'רט. ספר המאמרים תרצ"ו ע' 214. שערי תשובה ח"א שער התפלה סה, ב.  
כמ"ש המבדיל בין קודש בין ישראל לעמים: כנוסח הבדלה [בדילוג].  
כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.  
שאו מרום עיניכם . . . חדשים לבקרים: ישע"י מ, כו. איכה ג, כג.  
שאר העולם עושה א"ע: ראה חובת הלבבות שער היחוד רפ"ה. ספר החקירה להצ"צ ע' קה.  
מבשרי אחזה אלוך: איוב יט, כו [ושם ומבשרין]. ראה גם לעיל ע' כב. וש"נ.

ובודאי חי מאלקות מ"מ אין נראה עצם אלקות ולא איכותו, והוא מחמת כי הוא ית' ישת חשך סתרו שיש פרסא המפסיק כמ"ש והבדילה הפרוכת לכם בין קדש ובין קדש הקדשים.

**והנה יש ב' מיני הבדלות,** דהיינו כמו עד"מ בגשמיות שיש הבדלה גמורה שק של עור אשר מסתיר האור לגמרי. ויש מסך שמשמין בעד החלון כדי שלא יאיר האור להדיא ויתמעט האור מעט ומתוך הלבוש יואר האור. ועפ"י משל זה יובן בהשתלשלות העולמות שידוע שיש מסך ופרסא המפסקת בין אצ"י לבריאה, כי כדי שיתהווה עולם הבריאה יש מאין צריך שיתעלם האור דאצ"י ולא יאיר רק דרך מסך כו', וכן מבריאה ליצירה ומיצירה לעשי', ונמצא שהלבוש ג"כ נק' בשם לבוש קדוש, כי הלבוש אינו מבדיל גמור רק אדרבה על ידו דייקא יוכר האור כו'. ויש לבוש גמור והוא המסך אשר בין ע' שרים שנתהוים ליש ופירוד גמור, וכמו שר של מצרים שאמר לי יאורי כו' ובלעם כו', רק לפעמים נתעורר'י ובטילים לאלקות כמו בלעם שאמר לא אוכל לעבור את פי ה' כו', ועפ"י רוב הם נפרדים ליש גמור, והמסך שביניהם הוא מסך והבדל גמור ונק' שק של עור, וז"ש אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם כו'. ובכלל הוא ענין שבת וחול. והענין הוא כי הנה כתיב ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי שבת כו', שא"א להיות שבת בלא חול ו' ימי המעשה, כי ענין השביתה לא שייך דייקא אחר עשיית המלאכה. וצ"ל הציווי של ששת ימים תעשה מעשיך דמשמע שהוא כמו מצוה עד שצריך לצוות עליה תעשה מעשיך ולייגע עצמו בלב ונפש בענין המו"מ, וכמו בק"ש שבפ' ראשונה כתיב שמע ישראל ואהבת כו' ובפ' שני' חזר הדבר והי' א"ש כו' בכל לבבכם ובכל נפשכם כו', ואח"כ כתיב ואספת דגנך כו' והלא יותר טוב הי' שיהי' כל היום כמו בש"ע שמבואר בס' קבלה שהוא בחי' ביטול

ישת חשך סתרו . . והבדילה הפרוכת לכם: תהלים יח, יב. תרומה כו, לג [ושם: הקדש – ראה מאמרי אדה"א בראשית ר"ע מה].  
 מסך ופרסא . . בין אצ"י לבריאה: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"ד. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתפא. וש"נ.  
 שר של מצרים שאמר לי יאורי: יחזקאל כט, ג. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקטו. נביאים וכתובים ע' ח. קונטרסים ע' רצ.  
 לא אוכל לעבור את פי ה': בלק כב, יח.  
 אלביש שמים קדרות: ישעי' ג, ג. ראה הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתצו.  
 ששת ימים תעשה מעשיך . . שבת: משפטים כג, יב [ושם: תשבות – ואולי, וביום השביעי שבת" הוא צירוף מפסוק אחר. ראה בשלח טו, כו. תשא לא, טו. יו].  
 ששת ימים תעשה מעשיך . . כמו מצוה: ראה מכילתא הובא בדרשות ר' יהושע אבן שועב פ' וישב ובס' מנחה בלולה פ' יתרו כ, ט. לקוטי שיחות ויקהל כרך א ע' 189 הערה 8. י"ב תמוז כרך לג ס"ד הערות 38-40.  
 שמע ישראל ואהבת . . והי' א"ש . . ואספת דגנך: ואתחנן ו, ד. ה. עקב יא. יג. יד.  
 בש"ע . . ביטול במציאות: ראה תניא פלי"ט (נג, א).

במציאות, וכתוב דייקא ששת ימים תעשה מעשיך שאין רצון ה' דייקא שיהי' כל היום כמו בש"ע אלא אעפ"י שמקושר בעסקי עוה"ז ואח"כ ישוב אל ה' כו' כמשית"ל זהו רצון העליון כו'.

**והנה ענין עשיית מלאכה בוי' ימי החול שהוא כמו ההסתר מאלקות לייגע עצמו בלב ונפש ונראה הדבר בבחי' פירוד גמור, אך מ"מ כשנוכח על ה' גם באמצע יגיעתו איך שה' הוא הנותן כח ועוז והוא המצליח כמ"ש השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך כו', או כמו בהתעוררות בתפלה, אזי נתעלים כל הכוחות אשר שם בעניני עוה"ז בעסקי המו"מ ועולים לה, ונק' בשם חולין שנעשו על טהרת הקודש, והוא הנק' להבדיל בין קדש לחול שההבדלה זו אינה הבדלה גמורה רק הוא הבדלה שע"י יוכר האור. והענין כי הנשמה היא בחי' אלקי' ונתלבשה הנשמה בעניני המו"מ ושם דייקא ימצא בחי' אלקות, והוא ענין פרקי הצלם, דהיינו שהנשמה מתלבשת עצמה בעניני עוה"ז, ובזמן הבית כתיב וישבו איש תחת גפנו כו' שהי' להם הפרנסה בריוח בלי יגיעה וכעת הוא דייקא ע"י הטרדא והעסק, וזהו רצון ה' שיתלבש בלבוש ומתוך הלבוש יהי' התגלות אלקות. וכמו"כ יובן למעלה שכל ו' ימי החול הוא בחי' מלאכה ועבודה שית יומין עביד עבידתא להחיות העולמות בע"ג ע"י לבושי' והסתרים כדי שיוכלו להתהוות העולמות בבחי' בע"ג, והלבוש אינו רק שע"י יאיר האור כנ"ל, והוא ענין להבדיל בין קדש לחול שאינו חול גמור, וההבדלה שבין ישראל לעמים הוא הבדלה גמורה כי הפרידס מאחדותו לגמרי. והנה לע"ל כתיב אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה', דהיינו שלישראל יהי' התגלות עצמות ומהות אלקות ולא כמו עכשיו שבאורך נראה אור שהלבוש מסתיר על עצם האור והאור שנראה הוא הארה דהארה לבד, וגם מה שלאוה"ע עכשיו לבוש שק, לעתיד לא יהי' לבוש גמור המבדיל לגמרי כמ"ש לקרא כלם כו' וכמ"ש וידע כל פעול כי אתה פעלתו כו' וד"ל.**

השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך: תהלים נה, כג.

חולין שנעשו על טהרת הקודש: חגיגה יט, סע"ב.

וישבו איש תחת גפנו: מלכים א ה, ה [ישם: וישב . . איש – ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קא].

שית יומין עביד עבידתא: ראה זהר ר"פ ויגש רה, סע"א. אמור צד, ב. וראה השמטות

לזח"א רסד, ב.

לעמים . . הפרידס מאחדותו: ראה זהר יתרו פז, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרלה.

וש"נ. תורת חיים נח עה, ג ובהערה 23.

אז אהפוך אל עמים: צפני' ג, ט.

וידע כל פעול כי אתה פעולתו: תפלת העמידה לימים נוראים.

## יום הנ"ל

**לא יקרא עוד שמך אברם כ"א אברהם כו', להבין הטעם שנק' אחר המילה אברהם בתוס' ה' כמ"ש אב המון גוים נתתיך, שאחר המילה דייקא הוא אב המון גוים כו'. הנה ידוע שיש בכל דור ודור בחי' צדיק אשר ע"י נפעלים כל ההעלאות וההמשכות, דהיינו שהוא המביא ומעלה כל ההתעוררות של מעשה התחתונים וכל התומ"צ והוא המוליך ההשפעה מלמעלה למטה, ונק' בשם יסוד וכמ"ש וצדיק יסוד עולם כו'. והנה מבואר בס' קבלה שיש פנימי' יסוד וחיצוני' יסוד, וכולם נפעלים ע"י צדיק א' שבדור, והוא ענין פנימי' השפעה וחיצוני' השפעה הנשפעים ע"י צדיק שחד בדרא, וחיצוני' השפעה הוא מה שהוא נותן לחם בשר וזון ומפרנס לכל, ושרש החסד למעלה הוא חסד אלקי והוא נמשך למטה לזה בחיצוני' בהשפעת עושר וכבוד וגם המשפט שעל מלכי האדמה באדמה להרים המל' ולהשפיל כ"ז נעשה ע"י הצדיק. ויש שנמשך לו ההשפעה בבחי' פנימי' בעניני אלקות להתפעל במוח ולב, שאין זה ערך כלל לכל השפעה חיצוני' בבני חיי ומזוני כו', וכ"ז נעשה ע"י הצדיק שהוא כמו הסרסור עדי"מ שהוא המוליך מלמעלה למטה ומביא מלמטה כו' כנ"ל. והנה אברהם ה' הצדיק הממוצע כמ"ש ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ שאמר לו מלכי צדק מלך שלם כו', מלכי צדק הוא בחי' מל' דאצי' כח הפועל בנפעל וההמשכת אלקות בבחי' מל' תלוי ע"י אברם, וזהו שאמר לו מלכ"י צד"ק ברוך אברם כו' שע"י הוא המשכת אלקות לבחי' מל'.**

---

לא יקרא עוד: מאמר זה מיוסד על ד"ה והי' שמך אברהם שנדפס בספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' תקד [הנחת כ"ק אדה"א. והנחת הרי"מ בן כ"ק אדה"ז נדפסה שם ע' תקו (ומתחיל להבין מ"ש אלוקי' אל אברם). וראה הנסמן במראי מקומות לשם. מאמר זה נדפס גם במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' צג [שבעת ההדפסה לא ה' ידוע שמאמר זה הוא משנת תקע"ז]. וראה גם הנרשם לעיל רד"ה ציון במשפט (ע' רמט).  
לא יקרא עוד . . אברהם: נסמן לעיל ע' קצו.  
אב המון גוים נתתיך: לך יז, ה.  
וצדיק יסוד עולם: משלי י, כה.  
בס' קבלה שיש פנימי' . . וחיצוני' יסוד: ראה סידור שחרית נה, ג. ד.  
שעל מלכי האדמה באדמה: ע"פ ישעי' כד, כא.  
ברוך אברם לאל עליון: לך יד, יט.  
מלכי צדק מלך שלם: לך שם, יח.  
מלכי צדק הוא בחי' מל': ראה זהר לך פז, א ובאור החמה ומקדש מלך לשם.

**והנה** קודם שנימל אברהם הי' ההשפעה הולך לאוה"ע כמו לישראל בשוה, כמו ענין דורו של אנוש היו ניוזנין בחסדו של הקב"ה הגם שהי' עובדי ע"ז היו מושפעים כל טוב. וכמו"כ הי' בימי אברהם, ולא הי' הבדל בין פנימי' השפעה לחיצוני' ההשפעה, שהי' נשפע שפע אלקי' לכולם בשוה, דהיינו שהי' נמשך פנימי' אלקות גם לאוה"ע. ולכן מצינו בימי אברהם שהיו חסידי אוה"ע וכמו נשמת משותלח כו' שהיו נשמות גבוהות מאד באוה"ע ולא גיירו את עצמן כלל, כי הי' נשפע בשוה לכולם, והניצוצות שירדו להם נשתקעו שם ולא בדרך נפילה כמשית"ל. והטעם הוא מפני שלא נימול והוא הי' בחי' מרכבה לה' גם קודם שנימול, לכן הי' השפעת אלקות לאוה"ע כמו לישראל. אך אחר שנימול נק' שמו אברהם בתוס' ה"א כי אב המון גוים כו'. והענין הוא שע"י הסרת הערלה אזי נבדל הפנימי' מחיצוני' שלא יומשך הפנימי' לאוה"ע כ"א לישראל דווקא ואז נבדלו הישראל מאוה"ע שלא יומשך לאוה"ע רק חיצוני'. ומה שנראה כעת גרים המתגיירים שרוח ה' נוססה בם בתשוקה נפלאה להתגייר הוא מחמת הניצוצות שנפלו בדרך נפילה ולא מחמת האב ואם שהם המשיכו ניצוץ אלקי, כי הרי נבדלו זמ"ז בתכלית מעת שנימל אברהם שאז נעשה הבדלה גמורה בין ישראל לאוה"ע. וגם אותם הניצוצות שכבר ירדו ג"כ לקח אז אלא שנפלו נשמות בדרך נפילה כו' כידוע. אבל בישראל הגם שכתוב הן בעון חוללתי ובחטא יחמתיני אמי שאב ואם ממשיכין נפש הטבעי' ע"י חום התאוה גשמי' שלהם מ"מ נמשך בו נשמה ג"כ כמארז"ל שלשה שותפין יש באדם אב ואם ממשיכין נפש הטבעי' והקב"ה נותן בו נשמה. וזהו ענין מילה ופריעה, שמילה הוא הסרת הערלה שלא יקבלו אוה"ע מפנימי' והפריעה הוא ענין השפעה פנימי' של ישראל וזהו ענין וצאצאיו חתם באות ברית קודש כו'

---

קודם שנמול . . ההשפעה . . בשוה: ראה גם ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' תקו בשם מורו. סידור שער המילה קמו, ב.  
 דורו של אנוש היו ניוזנין בחסדו: כ"ה בכ"מ – ראה הנסמן מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תעז.  
 דורו של אנוש . . עובדי ע"ז: ראה בראשית ד, כו. שבת קיח, ב. רמב"ם ריש הל' עבודה זרה.  
 בימי אברהם . . שמת משותלח: ראה סידור שער המילה קמו, ב לפני דורו של אברהם . . מתושלח.  
 ולא גיירו את עצמן כלל: ראה גם לקוטי שיחות ויצא כרך ה' ע' 143 הערה \*16.  
 מרכבה לה' גם קודם שנימול: נסמן לעיל ע' קט.  
 שרוח ה' נוססה בם: ע"פ ישעי' נט, יט.  
 הן בעון חוללתי: תהלים נא, ז.  
 שלשה שותפין יש באדם . . והקב"ה נותן בו נשמה: ראה נדה לא, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקנ. ושי"ן. דברים ח"ד ע' א'רו.  
 וצאצאיו חתם באות ברית קודש: נוסח הברכה בסדר המילה. שבת קלז, ב. ראה תורת חיים לך צד, א. סד"ה שלאח"ז.

וד"ל. וז"ש בני חת לאברהם נשיא אלקים אתה בתוכינו, שאתה הוא הפנימי ולאזה"ע אינו נמשך כ"א חיצוני, והוא ענין פנימי יסוד וחיצוני יסוד הנשפע ע"י צדיק ואז הי' אברהם המשפיע. וזהו שנק' אחר המילה אברהם בתוס' הי' ע"ש כי אב המון גוים נתתיך, שבתחלה לא הי' אב של המון גוים שעיקר ההשפעה היתה ע"י בחי' מל' והוא הי' הסרסור לבד ולא הי' כ"א כמו מליץ באמרו השופט כל הארץ לא יעשה משפט ולא בדידי' תליא מילתא, אבל אחר המילה אב המון גוים נתתיך שהוא בעצמו המשפיע ובדידי' תליא מילתא. וזהו אב המון גוים כו' שאתה הוא האב המשפיע כו', ובחי' מל' נתעלה למדרגה גבוה יותר כידוע וד"ל.



---

נשיא אלקים אתה בתוכינו: חיי שרה כג, ו.  
השופט כל הארץ לא יעשה משפט: וירא ית, כה [לאחר המילה]. ראה מאמרי אדה"ו פרשיות  
התורה ח"א ע' קכה וע' קכג.

## יום הנ"ל

**בעצם** היום הזה נימול אברהם כו' וצ"ל ענין נימול דמשמע מעצמו. והנה להבין זאת צריך להקדים שיש ב' מיני מילות כמ"ש המולו ערלת לבבכם וכתוב ומל ה' אלקיך כו'. ולהבין מ"ש והיטבך והרבך מאבותיך, דמשמע יותר מאבותיך, ולכאורה אינו מובן והלא האבות הם השרשים ומיעקב נתפשט עד ע' נפש כו' ובמצרים נעשו ת"ר אלף שרשים וכעת הם ענפים ואיך כתיב והרבך מאבותיך כו'. הנה כתיב מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי"ה, ובתורה כתיב לא בשמים היא שכבר ירדה משמים כו' וכתוב עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתו כו' וארז"ל קיים א"א ע"ה כל המצות אפי' ע"ת קיים אותם ברוחני אבל מצות מילה לא קיים, כי כל המצות נרמזים בשם הוי"ה י"ה הוא שס"ה ל"ת ו"ה הוא רמ"ח מ"ע וכמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה כו' אבל מילה לא קיים שמצות מילה היא העולה על כולם כו'.

**ולהבין** כ"ז יש להקדים הקדמה א' מענין לימוד התורה שגם מי שיושב ולומד הרבה ושונה וחוזר עד שנעשה שגורה בפיו ויכול להורות הוראה לאמיתה מ"מ אם התורה הוא בלא תשובה אין לו חיבור עם התורה שלומד כמו הפחות ערך שאינו לומד כלל, כי בתושב"כ בס"ר אותיות התורה יש לכל א' אות מיוחד אבל בתושב"ע שלומד אין לו חיבור כלל, רק צ"ל

בעצם היום הזה: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה משנת תקס"ג הנחת כ"ק אדה"א לא נדפסה לע"ע ונמצאת בכוך 2074 ע' קד. תורה אור לך יג, ב (וראה בהנסמן במראי מקומות לשם). ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' י (ושם ההתחלה להבין הקושי (שנו' בספרי) מפני מה לא מל אאע"ה קודם).

מאמר זה נדפס גם במאמרי אדה"ז הקצרים ע' י (שבעת הדפסות לא הי' ידוע שמאמר זה הוא משנת תקע"ז).

בעצם היום הזה נימול אברהם: לך יז, כו.

ב' מיני מילות: ראה גם אגרת הקדש ס"ד.

המולו ערלת לבבכם: ירמ"י ד, ד [ושם: המלו לה' והסירו ערלות לבבכם].

ומל ה' אלקיך . . והיטבך והרבך מאבותיך: נצבים ל, ו. ה.

ומיעקב נתפשט עד ע' נפש: ויגש מו, ח.כז.

ובמצרים נעשו ת"ר אלף שרשים וכעת הם ענפים: נסמן לעיל ע' קנה.

מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי"ה: נצבים ל, יב. ראה בעל הטורים שם. תקוני

זהר בהקדמה (ב, ב). שם תכ"ב (סה, ב. סו, א). שם ת"ע (קלא, רע"א).

לא בשמים היא: נצבים ל, יב.

עקב אשר שמע אברהם . . קיים אברהם . . ברוחני: תולדות כו, ה. נסמן לעיל ע' קמו.

י"ה הוא שס"ה ל"ת ו"ה הוא רמ"ח מ"ע: ראה מכות כג, סע"ב. תקוני זהר בהקדמה ה, א.

לקוטי תורה דרושים ליוהכ"פ סח, ג.

ושמרו דרך ה' לעשות צדקה: וירא יח, יט.

בתושב"כ בס"ר . . לכל א' אות מיוחד: נסמן לעיל ע' קפח.



תשובה, והוא ענין מילה ערלת לב והוא כמ"ש כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב, והוא ענין לבו כלב האבן, בשרירות לבי אלך כו' בחי' פריקת עול הרגשת עצמו ליש ודבר בכל פרטיו. וענין הסרת ערלת לב הוא כמו ענין שכתוב ביעקב כי במקלי עברתי את הירדן ועתה הייתי לשני מחנות קטונתי מכל החסדים כו' שמה שעבר במקל לבד ואח"כ הי' לעושר גדול הי' שוה אצלו גם שהי' עוסק בעניניו עד שהי' לשני מחנות אבל הי' נקבע אצלו שאין זה שלו כי הי' הוא הנותן והוא יכול להרים ולהשפיל ברגע א'. וכמו"כ צריך שיקבע בכל נפש מישראל שלא יתרחב לבו כשהולך לו בעניני זה העולם ומצליח ולהיות הולך בשרירות לבו כו' ורק כשיבטשו אותו בבני חיי ומזוני אז יזכור על הי' שהי' הוא העושה לו זאת וזולת זה אינו נזכר כלל על הי', אלא צריך שיהי' זה תמיד בכחוי' שהי' הוא הנותן ההשפעה והוא יוכל להמנע. ובחי' זו נק' מילה של ערלת הלב, והוא המילה שמלמטה למעלה. ומ"ש ומל הי' אלקיך את לבבך כו' הוא התגלות אלקות מלמעלה למטה כמו הדוגמא שיהי' לעתיד וכמ"ש יראת הי' על פניכם לבלתי תחטאו שהוא מחמת התגלות עצמו אלקות מלמעלה אזי אי"א לבא לידי חטא כלל. וזהו ענין מילה ופריעה, שמילה הוא הסרת הערלה שמלמטה כו', והפריעה הוא כמ"ש וצאצאיו חתם באות ברית קודש, שהוא האות לבחי' התגלות עצמיות כו'. וזהו בעצם היום הזה, ולא כתיב יום רק היום דקאי על יום הבא יום שכולו טוב יום שכולו ארוך. וזהו בעצם היום הזה נימול מעצמו כו' הוא הדוגמא דלעתיד כידוע וד"ל.



כי כל הגוים ערלים: ירמי' ט, כה. ראה גם לעיל ס"ע רסד.  
 בשרירות לבי אלך: נצבים כט, יח.  
 כי במקלי . . . הירדן . . . קטונתי: וישלח לב, יא [ושם: קטונתי . . . כי במקלי . . . הירדן הזה].  
 בכחו: כ"ה בהכת"י. במאמרי אדה"י הקצרים כאן (ע' יא) בבחי'. ואוצ"ל: במוחו.  
 יראת הי' על פניכם: יתרו כ, יז [ושם: יראתו – ראה גם לקמן ע' שנד וע' שנו. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקנד וס"ע תתקנו. קונטרסים ע' קנא].  
 וצאצאיו חתם באות ברית קודש: נוסח ברכת המילה. שבת קלז, ב. ראה בסד"ה שלפניו.  
 יום שכולו טוב: נוסח הרחמן (שכברכת המזון) ליו"ט.  
 יום שכולו ארוך: ראה קדושין לט, ב. הנסמן במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתקי. דברים ח"ג ע' תתלא.

בעז"ה, שבת פ' עקב תקט"ז

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרַתֶּם וְעִשִּׂיתֶם אוֹתָם וְשִׁמְרֵי הַ' אֶלְקִיד לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם. תִּשְׁמָעוּן וְשִׁמְרַתֶּם וְעִשִּׂיתֶם הֵם ג' בְּחַיִּי, מְדוּמָה שְׁבִתוּרָה וְהוּא עֵינִין בִּי"ע, וְבַעַד אֱלוֹ ג' בְּחַיִּי אֲזִי יְהִי מִלְמַעְלָה ג"כ ג' בְּחַיִּי, וְהוּא בְרִית וְחֶסֶד הֵם ב' בְּחַיִּי וְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם הוּא בְּחַיִּי ג'. וְהֵנָּה בְּכָלֵל מְדוּמָה הוּא בְּחַיִּי מוֹח לֵב רִגְלֵי, מַחֲשֵׁבָה הוּא בְּמוֹח וְדִיבּוּר בְּלֵב וּמַעֲשֵׂה בְּרִגְלֵי, וּבְפִרְטֵי יֵשׁ בְּמַח' גּוֹפָא ג' בְּחַיִּי מַחֲשֵׁבָה שְׁבִמְחֻשְׁבָה דִּיבּוּר שְׁבִמְחֻשְׁבָה מַעֲשֵׂה שְׁבִמְחֻשְׁבָה, וְהוּא עֵינִין שִׁמְעַת יִשְׂרָאֵל כִּי בִשְׁמַע יֵשׁ ג' פִּירוּשִׁים, הָא' הוּא לְשׁוֹן הַבְּנָה כְּמוֹ דְבַר כִּי שׁוֹמֵעַ עֲבִידִךָ כְּלוֹמֵר מִבֵּינִי וְהוּא הַבְּנָת הַמַּחֲשֵׁבָה (הַנֶּקֶט בְּל"א דְעַר הַעֲרֵט טִיף אֵין דְעַר מַח'), וְלֹא שְׁמִיעַת אוֹתִיּוֹת לְבַד. וְגַם שִׁמְעַת הוּא לְשׁוֹן אֲסִיפָה וְקִיבוּץ כְּמ"ש וְיִשְׁמַע שְׁאוּל אֶת הָעַם וְהוּא הַתְּקַבְּצוֹת כָּל הָאוֹתִיּוֹת שְׁשׁוֹמֵעַ וּמַבְחִין בְּהֵם בֵּין טוֹב לְרַע וְהוּא בְּחַיִּי דִּיבּוּר שְׁבִמְחֻשְׁבָה. וְגַם שִׁמְעַת הוּא לְשׁוֹן שְׁמִיעַת שְׁשׁוֹמֵעַ מֵהַ שְׁחִבְרֵי מְדַבֵּר בְּחַיִּי שְׁמִיעַת הָאוֹתִיּוֹת הוּא בְּחַיִּי עִשִּׂי שְׁבִמְחֻשְׁבָה. וְבַעֲבֹדַת ה' בְּתַפְלָה יוֹבֵן ג' בְּחַיִּי אֱלוֹ, כִּי בְּכָלֵל תַּפְלָה נֶקֶט בְּשֵׁם מַח' וּבְמַח' גּוֹפָא יֵשׁ ג' בְּחַיִּי מְדוּמָה וּבְפ' שִׁמְעַת יִשְׂרָאֵל כְּתוּבִים ג' בְּחַיִּי אֱלוֹ כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּכָלֵל בְּמוֹח לֵב כּו'. שִׁמְעַת הוּא בְּמוֹח וְאַהֲבַת בְּלֵב וְהִיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כּו' בְּפִרְטֵי בְּחַיִּי מַעֲשֵׂה. וּבִשְׁמַע גּוֹפָא יֵשׁ ג"כ ג' פִּירוּשִׁים כְּנ"ל וְהוּא מֵהַ שְׁבִמְחֻשְׁבָה יֵשׁ ג' בְּחַיִּי אֱלוֹ, דְהֵיִינוּ הַתְּבוֹנְנוֹת אֶלְקוֹת וְהַעֲמַקַּת וְהַבְּנָת הָעֵינִין בְּמַחֲשַׁבְתוֹ כְּנ"ל הוּא בְּחַיִּי מַחֲשֵׁבָה שְׁבִמְחֻשְׁבָה, וְמֵהַ שְׁנַתְּפַעֵל בְּמַחֲשַׁבְתוֹ הוּא בְּחַיִּי דִּיבּוּר שְׁבִמְחֻשְׁבָה בְּחַיִּי מְדוּת שְׁבִמְחֻשְׁבָה, וּבְחַיִּי עִשִּׂי הוּא הַהֶסְכֵּם בְּמַחֲשַׁבְתוֹ עַל הָעִשִּׂי בְּפִרְטֵי וְהוּא הַנֶּקֶט בְּכֵן שֶׁהוּא אַחַר הַהַתְּפַעְלוֹת, דְהֵיִינוּ מֵאַחַר שְׁנַתְּפַעֵל מֵאַלְקוֹת אֵיךְ שֶׁהוּא הָעֵיִקֵר וּמַחֲשֵׁי וְהָעוֹלָם הוּא טַפֵּל הוּא וְנִפְסַד לְכֵן נִשְׁאָר אֲצִלוֹ הַסֶּכֶם עַל כָּל הַיּוֹם לִהְיוֹת סוּיָם וְע"ט.

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן: מִיּוֹסֵד עַל ד"ה זֶה שֶׁנִּדְפַס בְּסֵפֶר הַמֵּאֲמָרִים תְּקַס"ג ח"ב ע' תְּרַעַז [הַנַּחַת כ"ק אֲדַה"א]. שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה ח"ב חִינּוּךְ (פְּלִי"ה) פְּלִי"ח וְאֵילֶךְ. אִוֵר הַתּוֹרָה עֵקֶב ע' תַּעֲט [וְהַעֲרוֹת מְכִי"ק אֲדַמְרִי שְׁלִיט"א נִדְפְּסוּ שֵׁם ע' תַּתְּשִׁלָּן].  
וְלֵהֲעִיר שֶׁהַשְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה ח"ב נִדְפְּסוּ בְּשֵׁנַת תְּקַע"ח. וְרָאָה מֵאֲמָרֵי אֲדַה"א דְבָרִים ח"א ע' שֶׁסָּב בְּהַעֲרָה 14 שֶׁהַמֵּאֲמָר הַנִּיל (חִינּוּךְ פְּלִי"ה) כְּתוּבוֹ בְּשֵׁנַת תְּקַע"ד.  
וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן . . . לְאַבְרָהָם: עֵקֶב ז', יב.  
מְדוּמָה . . . בִּי"ע: נִסְמָן לְעֵיל ע' רַב  
שִׁמְעַת יִשְׂרָאֵל . . . לְשׁוֹן הַבְּנָה: וְאַתְחַנּוּ ו', ד. רָאָה גַם לְעֵיל ע' קַמַח. וְש"נ.  
דְבַר כִּי שׁוֹמֵעַ עֲבִידִךָ: שְׁמוּאֵל-א ג', ט. בְּשְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה כֹּאן מו', ג: כְּלוֹמֵר מִבֵּין כְּדַפְרֵשׁי שֵׁם. וְרָאָה בְּהַנְּסָמָן לְעֵיל שֵׁם.  
שִׁמְעַת הוּא לְשׁוֹן אֲסִיפָה . . . וְיִשְׁמַע שְׁאוּל: שְׁמוּאֵל-א טו', ד. רָאָה מֵאֲמָרֵי אֲדַה"א דְבָרִים ח"ד ס"ע א' קַעַד וְאֵילֶךְ. לְעֵיל ע' קַז.  
וְאַהֲבַת . . . וְהִיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: וְאַתְחַנּוּ ו', ה. ו.

**והנה** מבשרי אחזה אלוה, הגם שבאמת אין לו גוף ולא דמות הגוף כי אין ערוך דיבור ומח' שלנו לדיבורו ומחשבתו, כי אין דיבורו כדיבורינו שהלא מדיבור גשמי' שלנו לא נעשה שום התהוות משא"כ בדבר ה' שמים נעשו, מ"מ דברה תורה כלשון בני"א כמו הדיבור שלנו שהוא ההתגלות לזולתו והמח' היא סתומה, כמ"כ כתיב למעלה בדבר ה' שמים נעשו בחי' כח הפועל בנפעל, וכמו כל עשרה מאמרות ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור. ומה שיש מציאת אור כעת הוא ע"י אמירה שאמר אז ובכל יום מחדש כו'. והנה יש מאמר סתום ומאמר פתוח, מאמר פתוח הוא מה שבא הדיבור בהתגלות כמו יהי אור, ומאמר סתום אינו שהוא לגמרי שלא בא בגילוי כלל אלא הוא המח' של כל דיבור, כמו מאמר יהי אור ה' תחלה במח' עליונה, כמו למשל באדם שמה שהוא מחשב זאת הוא מדבר רק שהתהוות גשמיות הבריאה הוא ע"י דיבור דייקא כי במח' ישנו כל אות ואת וכל הצירופי אותיות שבאים כדיבור, אלא שבמח' המה רוחני' עדיין וכמאמר רז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים. יבשה וים הוא בחי' עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא, וכל מה שיש ביבשה שהוא בחי' עלמא דאתגליא בחי' כח הפועל בנפעל יש בים שהוא עולם המח' עולם הרוחני. ו"ש ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא. והנה בחי' מח' זו אינו נק' בשם מח' אחת רק נק' בשם רבות מחשבות כו', דהיינו שכל הריבוי צירופי אותיות שבאים בהתגלות כדיבור הם אותם אותיות עצמן שהיו במח' כל הפרטי', ולכן נק' בשם רבות מחשבות. אבל יש עוד מח' הנק' בשם מח' אחת והוא מ"ש צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת כו', כמו למשל שמה שהוא צריך לדבר באיזה ענין ב' שעות, במח' הוא אצלו בסקירה אחת. וכמו למשל כשמחשב במחשבתו בסקירה א' שצריך לבנין בסקירה א' וכשבא לפועל דהיינו לבנות הבנין אזי יש בזה פרטים רבים באופני החלונות והגג והרצפה ולכל פרט יש מח' בפני עצמו השייכת לפרט ההוא, אבל במח' כללית נסקרו כולם בסקירה א'.

---

מבשרי אחזה אלוה . . אין לו גוף: נסמן לעיל ע' כב. ע"פ פיוט יגדל.  
 בדבר ה' שמים נעשו . . דברה תורה כלשון בני"א: תהלים לג, ה. ברכות לא, ב.  
 עשרה מאמרות ויאמר אלקים יהי אור: אבות רפ"ה. בראשית א, ג.  
 מאמר סתום ומאמר פתוח: נסמן לעיל ע' רסד.  
 כל מה שיש ביבשה . . עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא: נסמן לעיל ע' גה.  
 ברוך ה' אלקי ישראל . . דאתגליא: נסמן לעיל שם.  
 רבות מחשבות: לשון הכתוב משלי יט, כא.  
 צופה ומביט . . בסקירה אחת: ראה ברכת זכרונות. ראש השנה יח, א. מאמרי אדה"א  
 נביאים וכתובים ע' קלה. וש"נ. קונטרסים ע' רא.  
 לדבר . . ב' שעות . . במח' . . בסקירה אחת: ראה ספר המאמרים תקס"ג כאן (ע' תרעזו).  
 שערי תשובה כאן (מח, א). מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפג. וש"נ. ח"ג ע' תשצו וע' איב.  
 נביאים וכתובים ע' קלח.

**וכמו"כ** יובו למעלה שיש מח' כללית הנק' מח' אחת שצופה ומביט עד סוף כל הדורות שהוא שית אלפי שני דהוי עלמא בחי' זמן ומקום עבר הוה עתיד כו' שם נסקרו בסקירה והבטה אחת, והוא ענין בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ וכו', שבבחי' מאמר בראשית היו כל הפרטי' נסקרים בסקירה אחת. ובחי' מח' כללית זו הוא המעמיד ומקיים של המח' ודיבור שבאים לפועל המעשה כמו בבנין שמה שהוא מייגע עצמו לבנות הבנין ואינו נלאה כלל הוא מחמת שנשאר אצלו ההסכם במח' כללית שצריך לבנין כו'. והנה ארו"ל בראשית נמי מאמר הוא, שבחי' בראשית שהוא מח' כללית הצופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת, לגבי עצמותו הוא מאמר א' לבד, כי בחי' בראשית זה הרי הוא בחי' כלל לפרט, דהיינו שכפי ערך הפרטי' של הדורות ככה הוא הכלל של מח' אחת. כמו למשל חומה המקפת את העיר שלפי ערך העיר ככה הוא החומה, כמו"כ יש מח' אחת זו בכל עולם ועולם שיש בראשית של עולם העשי' שכולל במח' אחת כל הפרטי' שבעולם העשי', ויש מח' אחת של עולם הבריאה כו'. אבל בחי' עצמותו ית' אין שייך עליו לומר בחי' כלל ופרט כו'.

**והנה** ארו"ל נשי' עלו במח' וכתוב אחר וקדם צרתני קדם למע"ב. והנה א"א לומר שקאי על מח' ששייך לדיבור שהרי כל העולמות נעשו בדבר ה' ולכל דיבור יש מח' ומהו היתרון מעלה של נשמות, אלא דקאי על מח' אחת שנשי' היו במח' אחת. ועדיין אינו מובן שהרי מח' זו כוללת ג"כ כל פרטי הברואים כמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות כו'. אלא הענין הוא שבמח' זו יש ב' חלקי ונק' בשם פנימי' וחיצוני', דהיינו מה שהוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות כו' הוא חלק התחתון של מח', אבל נשי' עלו בבחי' פנימי' של המח' זו. וראי' לדבר שהרי איתא במדרש במי נמלך בנשמתן של צדיקים, פי' במי נמלך אם לברא העולם אם לאו בנשמתן של צדיקים, ולכאורה אינו מובן שצדיקים לא שייך רק אחר שנה"ע ונשמות בגופים ומקיימים תומ"צ נק' בשם צדיקים אבל כשלא נה"ע עדיין איך שייך צדיקים. הענין הוא שעלה לפניו איך שיהיו נשמות הצדיקים כו'. והנה מאחר שהם הסבה להתהוות העולמות הרי הם קדם גם לבחי' מח' שצופה ומביט כו' כי מח' אחת זו הוא כלל לפרט

שית אלפי שני דהוי עלמא: ראה ראש השנה לא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' נג. וש"נ.

בראשית ברא אלקים . . מאמר דבראשית: בראשית א, א. נסמן בהערה הבאה.

בראשית נמי מאמר הוא: ראה הנסמן לעיל ע' צ.

נשי' עלו במח': נסמן לעיל ע' מד.

אחור וקדם צרתני קדם למע"ב: תהלים קלט, ה. בראשית רבא רפ"ח.

במי נמלך בנשמתן של צדיקים: ראה בראשית רבא פ"ח, ז. רות רבא פ"ב, ג.

העולמות וכמ"ש ברוך שאמר והי' העולם, שאמר פירושו שרצה במח' אחת, כי רצון ומח' הם ענין א' כמו אחר חשב לעשות שפירושו רצה כו' וד"ל.

**והנה** לפי צ"ל טעם ירידת הנשמה לגוף כמ"ש באדה"ר ויפח באפיו כו', אדה"ר הי' כולל כל הנשמות ונשמתו הי' מבחי' עלה במחשבה, ולמה זה ירדה לגוף, וכמו"כ עכשיו כו', שהלא הגוף הוא מעפר כמ"ש אדם יסודו מעפר וכמ"ש ויברא ה' את האדם עפר מן האדמה כו' שהוא מקרקע הגן מהרכבת ד' יסודות, והנשמה שרשה גבוה שהם עלה במח' בחי' הפנימי' והמוכח של מח' כנ"ל, וא"כ הי' ירידה גדולה לגבי הנשמה מאיגרא רמא לכירא עמיקתא. אך הענין כי ירידה היא צורך עלי' שע"י ירידתה לגוף תתעלה יותר מכמו שהיתה הנשמה דבוקה למעלה בשרשה בחי' פנימי' של מח' כללית. ויובן ע"פ המאמר לית מחשבה תפיסא בך דמשמע דייקא בחי' מח' לא תפיסא בך אפי' מח' כללית ואפי' הפנימי' של מח' זו שנשי' עלו במח' זאת אבל נקודת הרצון תפיסא בך (והוא בחי' ה', כי מדור"מ הוא ג' בחי' ומח' כללי' הוא בחי' ד' וגם שיש בה ב' בחי' כנ"ל נחשבים לא', ונקודת הרצון הוא בחי' ה' בחי' יחידה), כי בחי' מח' כללית הרי הוא עכ"פ בחי' גילוי הרצון אבל נקודת הרצון אינו רצון בגילוי כלל רק הוא המעורר כל מיני רצון ונק' רעוא דרעוין כו', כמו שידוע שיש ג' בחי', מוח לב מעשה וכולם תלויי' ע"י רצון, הן התפעלות המוח והן התפעלות הלב כו', ושרש שרשם הוא בחי' נקודת הרצון שהוא המעורר כל מיני רצון הן במוח כו', והוא בחי' תורה ותשובה כמשי"ת.

ברוך שאמר . . שרצה במח' אחת: נוסח ברוך שאמר. ראה תורת חיים נח עג, א ובהנסמן לשם.

רצון ומח' . . אחר חשב לעשות: ירמי' יח, ח [ושם: חשבתי – ראה לקמן ע' דש. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שע. וש"נ].

ויפח באפיו . . אדה"ר הי' כולל כל הנשמות: בראשית ב, ז. ראה אגרת הקדש ס"ז. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע' תקצא ובהנסמן לשם. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתיא. וש"נ. ח"ד ע' אישצה. וש"נ.

אדם יסודו מעפר: תפלת מוסף לימים נוראים (קודם כתר) כי כשמך.

ויברא ה' את האדם: נסמן לעיל ע' פה.

מקרקע הגן מהרכבת ד' יסודות: נסמן לעיל ע' עו.

מאיגרא רמא לכירא עמיקתא: ראה חגיגה ה, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תכה. וש"נ.

ירידה היא צורך עלי': נסמן לעיל ע' קכא.

לית מחשבה תפיסא בך: תקוני' זהר בהקדמה יו, א.

נקודת הרצון תפיסא בך: ראה זהר (אדרא רבא) האוינו רפט, ב. תורת חיים וישב קצט, ג

ובהערה 56.

רעוא דרעוין: ראה זהר (ספרא דצניעותא) תרומה קעו, ב. תורת חיים בראשית לו, ג

ובהערה 1. לעיל ע' קצד.

**ולהבין** זאת צריך להקדים מארז"ל ע"פ ואספת דגנך, דמקשה הגמרא והלא כתיב ועמדו זרים ורעו צאנכם, ומשני לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום או מלאכתו נעשית ע"י אחרים, וכאן בזמן שאין עושין רצונו ש"מ דאז מלאכתו נעשית ע"י עצמן. ולכאורה אינו מוכן כלל שהרי בפי' והי' א"ש כתיב בכל לבבכם ובכל נפשכם בחי' מס"נ בתכלית ונק' עדיין אין עושין רצש"מ ומלאכתו נעשית ע"י עצמן. אך ידוע התירוץ בשם הה"מ ז"ל דכאן לא כתי' בכל מאודך הגם שכתוב בכל לבבך ובכל נפשך עדיין אין זה עושין רצש"מ. וביאור הדברים דידוע דיש ב' מיני יחודי', יחוד פב"פ ויחוד אחר באחור. בזמן הבית הי' יחוד פב"פ כמ"ש יראה כל זכורך כו' שהי' מלמטה למעלה מישראל לאא"ס בחי' פנימי' נקודת הרצון, וכמו"כ מלמעלה למטה הי' התגלות פנימי' כמ"ש יאר ה' פניו אליך כו' כמו הדוגמא דמת"ת דכתיב פב"פ דיבר ה' כו'. אבל בגלות הוא יחוד אחר באחור, כי הנה אמרו בזוהר קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא וכמ"ש אלכה ואשובה אל מקומי כו' ופעם כתיב השוכן אתם בתוך טומאתם כו' דסתר אהדדי. אך הענין הוא כי פנימי' נסתלק וע"ז כתיב אלכה ואשובה כו' אבל בחי' חיצוני' לא נסתלק וז"ש השוכן אתם בתוך טומאתם כו'. והחיצוני' אשר מלמעלה למטה אינו כמו לאוה"ע שהוא בחי' אחוריים כמאן דשדי לשנאוי בתר כתפוי כידוע אבל בחי' חיצוני' של ישראל הוא חיצוני' של הפנימי'. וכמו"כ מלמעלה למעלה מישראל לאא"ס הוא ג"כ בחי' חיצוני' כמ"ש כי פנו אלי עורף ולא פנים וכמ"ש בפיו ושפתיו כבדוני ולבו רחק ממני כו', אבל אינו חיצוני' לגמרי כמו אוה"ע דקרו ל"י אלקא דאלקיא כו' רק

ואספת דגנך . . ועמדו זרים: עקב יא, יד. ישעי' סא, ה. ראה ברכות לה, ב. והי' א"ש . . בכל לבבכם: עקב יא, יג.

התירוץ בשם הה"מ: ראה אור תורה עקב ד"ה מפני מה (נג, סע"ג במהדורת קה"ת). לקוטי תורה שלח מב, ג ובהנסמן במראי מקומות לשם. שערי תשובה כאן פמ"ד (נא, ב). פני"א. אמרי בינה שער הק"ש עב, רע"ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתכה ואילך.  
ב' מיני יחודים: ראה עץ חיים שער (יא) המלכים פ"ז. פרי עץ חיים שער (א) התפלה פ"ז. שערי תשובה כאן פמ"ח הא' (נג, ב). וראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרסז ואילך. נביאים וכתובים ע' רי ואילך.

יראה כל זכורך: משפטים כג, יז. תשא לד, כג. פי' ראה טז, טז.

יאר ה' פניך אליך . . פב"פ דיבר ה': נשא ו, כה. ואתחנן ה, ד.

קודב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא: נסמן לעיל ע' ג.

אלכה ואשובה אל מקומי: הושע ה, טו [ושם: אלך אשובה – ראה פסיקתא דרב כהנא (באבער) פסקא יג [דברי ירמיהו ע' קטן]. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשסד. וש"נ. נביאים וכתובים ע' פז. וש"נ].

השוכן אתם בתוך טומאתם: אחרי טז, טז.

כמאן דשדי לשנאוי בתר כתפוי: ראה תניא פכ"ב.

כי פנו אלי עורף: ירמי' ב, כו. ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ס"ע רי ואילך.

בפיו ושפתיו כבדוני ולבו רחק ממני: ישעי' כט, יג [ושם: ובשפתיו – ראה הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תסא. נביאים וכתובים ע' שפ].

אלקא דאלקיא: מנחות בסופה.

הוא חיצוני של הפנימי, והפנימי הוא בהסתלקות בחי' העולם כו'. ויובן זאת עד"מ איש המדבר עם חבירו דברי פנימי' אהבה ובא איש זר שא"א להראות בפניו גודל אהבתו אליו אזי הוא מדבר עמו בפניו דברים חיצונים ובעת שהוא מדבר עמו דברי חיצוני' האהבה פנימי' היא בשלימות רק שא"א לו להגלות אותה כנ"ל. וכמו"כ יובן בענין האהבה שמלמעלה למטה מא"ס לישראל שהאהבה פנימי' היא בשלימות רק שאינה בגילוי מצד כלי המקבלים שמלוכלכים בחטא ועון ע"י הרהור וכדומה. וכמו"כ מלמטה למעלה מישאל לא"ס גם כן האהבה פנימי' היא בשלימות רק שאינה בגילוי. והראי' לדבר שהרי מ"מ מקיימים תומ"צ ומניחים טלית ותפילין כו' כמו בעת התגלות אהבה פנימי'. ועוד שהרי כשמעוררי' אותה אזי נתעורר בחי' פנימי' כמ"ש כי אם מאס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד השיבנו ה' אליך כו' שהקצף גבר עד מאד ולא עד בכלל, אזי אין להקצף מקום ונתעורר בחי' פנימי' נקודת הרצון. וזהו מ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה פי' מעולם של א"ס כו'. וזהו השיבנו ה' אליך מלמעלה ואז ונשובה שהוא היחוד פב"פ כו'.

**והנה** התעוררות נקודת הרצון הוא ע"י ב' בחי' תורה ותשובה, ע"י תשובה הוא ע"י בחי' ממעמקים קראתיך הוי' כו', מעומקא דלבא במרירות עצום ע"י נתעורר למעלה ג"כ בחי' פנימי' כו', או שתחלת התעוררו' הוא מלמעלה כמ"ש השיבנו ה' אליך כו' כנ"ל. וע"י תורה ג"כ נעשה יחוד פב"פ כי כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו כמ"ש הליכות עולם לו כו', כמשל החבל שראשו אחד קשור למעלה מעלה וראשו השני למטה, כמו"כ ע"י לימוד התורה למטה נמשך בחי' עצמותו כמ"ש ואהי' אצלו אמון שעשועי' כו' משחקת לפניו ששרש התורה למעלה הוא בחי' שעשועי' עצמי' בחי' נקודת הרצון, כי רצון ותענוג הוא ענין א', כי נקודת הרצון ממנו נובעים כל מיני רצון וכל מיני תענוג ובדורו של רשב"י היו מועטים שע"י עסק התורה שלהם נעשה יחוד פב"פ כמארו"ל הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם אבל מקצתן עלתה בידן, שע"י עסק התורה שלהם הגם שבדור ה"י יחוד אב"א אבל על ידי התורה עשו יחוד פב"פ. ונמצא שע"י שניהם נתעורר בחי' נקודת הרצון בין ע"י תורה בין ע"י תשובה, רק שיש הפרש ביניהם כמשי"ת, שע"י תשובה נתעורר

כי אם מאס מאסתנו . . השיבנו ה' אליך: איכה ה, כב. כא.

זכור רחמיך וחסדיך: תהלים כה, ו [בדילוג השם]. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע'

תסא. שמות ח"ב ס"ע שמה. דברים ח"א ע' רפו.

ממעמקים קראתיך הוי': תהלים קל, א.

כל היושב ושונה . . הליכות עולם לו: נסמן לעיל ע' צב. חבוק ג, ו.

ואהי' אצלו אמון: משלי ח, ל [בדילוג].

רצון ותענוג הוא ענין א': ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' תפכ. וש"נ.

הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם: ברכות לה, ב.

בחי' אהבה בגילוי וע"י תורה אינה התעוררו' בחי' אהבה בגילוי רק שלא יהי' רעה בפ"מ כמ"ש לא מאסתים ולא געלתים לכלותם כו'.

**ובזה** יובן ענין ושמר לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך, וצ"ל ענין כריתת ברית שכורתים שני אוהבים זע"ז בתכלית, ולמה צריך להכריתות ברית אחר שהם אוהבים זל"ז בלא"ה. אך ענין הכריתות ברית הוא גם שיהיו פירודי' ביניהם ע"י הולכי רכיל וכדומה מ"מ לא תזוז האהבה מאתם, וגם כשהאהבה שביניהם יתבטל התועלת של הכריתת ברית הוא שלא יוכל לעשות לו רעה בפ"מ. וזהו ההפרש שבין חסד ובין אשר נשבע לאבותיך, חסד הוא גילוי האהבה, ואשר נשבע לאבותיך הוא כמ"ש רק באבותיך חשק בחי' האהבה בפ"מ לבד כנ"ל (וזהו ענין הפלוגתא מר אמר תמו זכות אבות ומר אמר לא תמו זכות אבות כו'). וזהו מ"ש והי' עקב תשמעון את המשפטים כו' דקאי על התורה, ותשמעון הוא המח' בתורה, ותשמעון הוא הדיבור דייקא בתורה כמ"ש ערוכה בכל ושמורה, ועשיתם הוא בחי' הפ"מ כי בתורה הדיבור הוא בחי' הפ"מ, והעיקר הוא הפ"מ כמ"ש ויהי נועם ה' עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו כו' כי נעוץ תחלתן בסופן כו' כידוע, ועי"ז ושמר לך את הברית שכולל חסד ושבועה כו' והוא ע"י תשובה ותורה כנ"ל וד"ל.

**ובזה** יובן מארז"ל כאן כשאין [עושיין] רצוש"מ וכאן כשעושיין רצש"מ, כי בחי' מקום הוא מה שבדבר ה' שמים נעשו כו' בחי' מעלה ומטה וד' סטריין כו' וגדלות הדיבור בחי' ד' רבתי דאחד הוא בחי' מאמר סתום כמו שהדיבור עדיין כלול במח', וגדלות המח' הוא בחי' מח' כללית, וישראל עושיין רצונו של מקום (כי שרשם הוא בבחי' נקודת הרצון ונמצא שהם עושיין רצונו של מקום) בחי' מח' כללית. וזהו מ"ש ואספת דגנך הגם שכתוב בכל לבבך ובכל נפשך אבל לא כתיב בכל מאדך שהוא בחי' תשובה עושיין רצש"מ ואז מלאכתן נעשית ע"י עצמן. ומ"ש ועמדו זרים כו' הוא כשעושיין רצונו ש"מ בחי' בכל מאדך כו'. ותירוץ השני דרז"ל הוא כשעושיין תורתן קבע ומלאכתן ארעי, שע"י תורתם אומנתם נתעורר בחי' נקודת הרצון עושיין רצש"מ ואז מלאכתן נעשית ע"י אחרים כו', אבל כשאין תורתם קבע אז ואספת דגנך כמ"ש במ"א וד"ל.

לא מאסתים ולא געלתים לכלותם: בחוקותי כו, מד.

ענין כריתת ברית: ראה הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפט.

רק באבותיך חשק . . תמו זכות אבות: עקב י, טו. נסמן לעיל ע' קס.

ערוכה בכל ושמורה: שמואל"ב כג, ה. ערובין נד, רע"א.

ויהי נועם . . ומעשה ידינו: תהלים צ, יז. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' לט ואילך.

חי' ע' שסא. ויקרא חי' ע' תתמו.

נעוץ תחלתן בסופן . . ד' רבתי דאחד: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז. נסמן לעיל ע' קעד.

ותירוץ השני . . כשעושיין תורתן קבע: כ"ה בהכתי" — ראה ברכות לה, ב.

תורתם אומנתם: שבת יא, א.



בעז"ה פ' הנ"ל תקע"ז

**ועתה** ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה ואח"כ כתיב לאהבה ולעבדו ללכת בכל דרכיו כו'. הנה כתיב לך ה' הגדולה, לגדולתו אין חקר וכתיב מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית. הענין הוא כי כל פסד"ז והללויה מדבר רק בדברים תחתונים הנראים כמו הללויה שמש וירח כו' תנינים וכל תהומות כו' וכן כל ספר תהלים מדבר בדברים הנמוכים ואינו מדבר בענין הפלאות ערכו סדכ"ס כו'. הענין הוא כי הנה כתיב אתה הראת לדעת שצריך שיקבע בנפשו כאלו רואה בראי' חושית, וזה א"א כ"א דייקא בדברים הנראים, וכמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. אלה הוא עולמות הנראים וכמו דצח"מ או ארמ"ע שזהו דבר הנראה וצריך להעמיק בזה איך שאין הדבר עושה א"ע ולא לילך אחר הבלי עוה"ז בגשמיות להתאוות תאוה רק להסתכל ולראות מאין נבראו מאחר שאין הדבר עושה א"ע מוכרח להיות שכח אלקי הוא המהוה ומח"י אותם כמ"ש אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה מכה ואומר לו גדל, ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים כו', וכן מזל מחכים מזל מעשיר. וכמו"כ בדומם כמאמר גדא דהר שפי' מזל ההר, וכמו שנראה שאין אקלים א' דומה לחבירו, ובאקלים א' גופא יש שינויים מזמן לזמן כמ"ש חלקה אחת תמטר כו' שזה תלוי מחמת כח אלקי כו', ולכן כל הצמיחות גדילים ביושר ואינם גדילים כאלכסון כי כולם גדילים נגד המזל והפילוסופי' נלאו זאת להבין ואין מביני' כו'. וזה כל האדם להיות נקבע בנפשו

ועתה ישראל: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רנט. נדפס גם בשערי תשובה ח"א שער התפלה ע' ע [חלק זה ח"א] נדפס בשנה זו [תקע"ז] ונזכר לעיל ע' רמז].

ועתה ישראל . . בכל דרכיו כו': עקב י, יב [ושם: ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבודו כו'].

לך ה' הגדולה לגדולתו אין חקר . . מה רבו מעשיך ה': דברי הימים א כט, יא. תהלים קמה, ג. קד, כד.

הללויה שמש וירח . . תנינים וכל תהומות: תהלים קמה, ג. ז.

סדכ"ס: ראה גם לעיל ע' קט. וש"ג.

אתה הראת לדעת . . שאו מרום עיניכם: ואתחנן ד, לה. ישעי' מ, כו.

שאין הדבר עושה א"ע: ראה חובת הלבבות שער היחוד רפ"ה. ספר החקירה להצ"צ ע' קה.

אין לך עשב מלמטה: נסמן לעיל ע' סז.

ממגד תבואות שמש . . מזל מחכים מזל מעשיר: ברכה לג, טו [ושם: וממגד]. שבת קנו, א.

גדא דהר: חולין מ, א.

חלקה אחת תמטיר: עמוס ד, ז.

כל הצמיחות . . והפילוסופי': ראה גם ספר המאמרים תקס"ב כאן ע' רס [ושם: חכמי הטבעים].

כאלו רואה, ולכן נקבע ההתבוננו' בפסד"ז ובכל ס' תהילים בדברים נמוכים הנראים כי מאחר שרואה גוף העולמות אז יקבע בנפשו גם על כח אלקי כאלו רואה, אבל אם יהי' ההתבוננות במזל גופא שהרי המזל הוא ג"כ נברא ומחודש, לא יתפעל בנפשו בבחי' ראי' רק בבחי' שמיעה דהיינו חוש השמיעה ולא שמיעה בעלמא רק הוא ענין (דער הער כידוע), וכמ"ש שמעתי שמעך יראתי, שהרי אינו רואה המזל להיות נקבע בנפשו בבחי' ראי' על אלקי' המחי' אותו כו', ואינו דומה שמיעה לראי' כמו למשל השמיעה מעוצם הדר מלכות באופני כלי יקר מאד הגם שמספרים לו כל אריכות בכל אופניו לא יחסר דבר, לא יתפעל כ"כ כמו ע"י ראי' כי התפעלות הראי' גם בדבר קטן הוא יותר גדול מהתפעלות השמיעה בדבר גדול. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שיותר טוב בחי' ראי', וזהו דייקא מהתבוננות בדברים נמוכים. והענין הוא כי אא"ס הוא למעלה בעלוי אחר עלוי עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, וכשיתבונן בבחי' הפלאות ערכו למעלה בעלוי אחר עלוי כמו שיתחיל מהמזל רוחני ויש גבוה על גבוה עד אצי' ולמעלה מאצי' סדכ"ס לית מחשבה תפיסא ביי, הרי לא יתפעל בנפשו כ"א בבחי' שמיעה. אבל מהתבוננות של אא"ס למטה כו' יהי' בחי' ראי'. ובאמת הוא כח אחד שאותו הכח אלקות עצמו שלמעלה מעלה עד אין קץ הוא עצמו הכח של התפשטות למטה עד אין תכלית.

**והענין כי בכל דבר ודבר יש ג' בחי', עולם שנה נפש, כמו בעץ יש ג' בחי' אלו, עולם הוא מהות העץ ושנה הוא הרכבה רוחני' של ד' יסודות ונק' בשם חומר וצורה, ונפש הוא כח אלקי המחי' אותם. וכמו"כ בשמים יש עולם שנה נפש, עולם הוא מהות השמים כו'. והנה החומר וצורה הם הוה ונפסד אבל בחי' נפש שהוא הכח אלקי כמ"ש ואתה מחי' את כולם זאת היא בחי' נצחי', הגם שהוא בחי' השתלשלות מעלה לעלול ברבוא רבבות השתלשלות עד שנתהוה דצח"מ גשמי', אבל מ"מ הכח אלקי הוא נצחי' כמו אלקות שבעולם האצי' כנ"ל. וזהו ענין לך ה' הגדולה, לגדולתו אין חקר, שהגדולה הוא התפשטות אלקות למטה מטה כו' כנ"ל. ובזה יובן ג"כ מה שאמר דהע"ה מה רבו מעשיך ה' כו'. הענין הוא כי אחר שיקבע בנפשו ההתבוננות מדברים הנראי' כמו הרכבת ד' יסודות דצח"מ כנ"ל איך שואתה מחי' את כולם**

שמעתי שמעך יראתי: חקוק ג, ב.

ואינו דומה שמיעה לראי': ראה גם לעיל ע' כז. וש"נ.

אא"ס הוא למעלה... ולמטה: נסמן לעיל ע' רמב.

לית מחשבה תפיסא ביי: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

עולם שנה נפש: ראה ספר יצירה פ"ג, מ"ג ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' נו ואילך.

וש"נ. שמות ח"א ע' קב. ח"ב ע' תקעד.

חומר וצורה: ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אקעו. וש"נ. שמות ח"א ע' כג.

ואתה מחי' את כולם: נחמי' ט, ו.

כו', אזי ממילא יבא ויגיע לההתכוננות בדברים המופלאים ונעלמים שאין נראים, כי ידוע בבחי' השתלשלות עו"ע שחלק האחרון שהוא חלק עשיראה לבד של המשפיע, משפיע במקבל. כמו למשל רב המשפיע שכל לתלמיד שא"א למקבל לקבל עצמו' שכל הרב לכן מוכרח הרב לצמצם עצמו' שכלו ולא יגלה לו רק אפס קצהו וכו'. ולכן אחר התכוננות בריבוי מדרגות בדברים הנראים בדצח"מ וכדומה ואין זה אלא חלק עשירית מהמזל מזל מחכים אין לך עשב כו', כולם אינם רק בחי' עשירית מהמזל ונמצא שהמזל הוא עשר פעמים כמוהו, והמזל מקבל מלמעלה וכן גבוה על גבוה שכל הגבוה יותר שם הוא מספר היותר גדול, וכן בלשון רז"ל מרקיע לרקיע ת"ק שנה כו' רגלי החיות כנגד כולן, שוקי החיות כנגד כולן, קרסולי החיות כו' שכל היותר גבוה שם הוא עוצם רבה המספר. והוא שאמר דהע"ה מה רבו מעשיך כו' שאין ערך כלל מה שאנו רואים לגבי למעלה מזה, כי הלא הם רק חלק עשירית, וכן גבוה על גבוה כו' כנ"ל.

**והנה** כתיב שמע ישראל, שמ"ע שם ע', ישראל א' מע' באומות. ואין זה מובן כלל לפי הנ"ל כי ידוע שנשמות הם יותר ממלאכים, שהרי הנשמות הם בחי' פנימי' ומלאכים הם בחי' חיצוני' כמ"ש חונה מלאך ה' סביב ליראיו כו', וכל היותר פנימי' הוא היותר במספר, והמלאכים לגבי נשמות הם רק חלק א' מאלפי אלפים ורבוא רבבות לגבי הנשמות כי נשמות שירדו בגופי' שהיו בימי משה ת"ר אלף ובכל דור ודור ניתוספו נשמות בגופי' אינם ערך כלל לגבי הנשמות שלמעלה שלא ירדו בגופי' כמ"ש וקדושים בכל יום יהללוך סלה, וכל החיים יודוך סלה, וכל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק כו', וא"כ לפ"ז הי' צ"ל גם למטה נשמות יותר מכולם מאחר שהם למעלה יותר במספר מכל הדברים וחלק עשירית מתגלה כו'. אך הוא כי למטה הישראל הם בחי' פנימי' ואוה"ע בחי' חיצוני' וצריך שיהי' ישראל מועט מאוה"ע. והנה הנשמה כמו שהיא בשרשה למעלה נק' בשם אור, כי יש ב' בחי' אור ושפע. שפע הוא כמו מים הנירוק מכלי לכלי שמהות הדבר נשפע. ואור

---

עו"ע . . חלק עשיראה: ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תלה וע' תקכו. תורת חיים מקץ רכד, ג. ובהערה 38. לקמן ע' רצו.  
 מרקיע לרקיע ת"ק שנה: ראה חגיגה יג, א.  
 שמ"ע שם ע' ישראל א' מע' באומות: ואתחנן ו, ד. ראה (זהר (רעיא מהימנא) פינחס רלו, ב). חזקוני ואתחנן שם. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"א ע' קג ובהנסמן לשם. ענינים ע' קכח. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' ארמו. דברים ח"ג ע' איב.  
 הנשמות . . פנימי' ומלאכים . . חיצוני' . . חונה מלאך ה': נסמן לעיל ע' רד.  
 נשמות . . ת"ר אלף: בא יב, לו. ראה שבת פח, א.  
 וקדושים בכל יום . . וכל החיים יודוך סלה: נוסח תפלת העמידה.  
 כל מקום שנאמר נצח סלה: ערובין נד, א.

הוא רק בחי' זיו. וכמו"כ יובן למעלה שמ"ש בדבר ה' שמים נעשו הוא בחי' כח הפועל בנפעל נק' בשם שפע שהשפעה היא בבחי' מהות כו', ונשיי בשרשם נק' בחי' אור כמ"ש נר ה' נשמת אדם, והגם שאור הוא רק בחי' זיו אבל יש יתרון מעלה [ב]אור מבשפע, שבשפע הגם שהוא מהות אבל אינו כ"א בחי' חיצוני, אבל אור הוא דומה לעצם, כמשל זיו השמש שמחמת שמאור השמש הוא עצם בהיר לכן הזיו ג"כ מאיר. וכמו"כ יובן למעלה שא"ס נק' בשם מאור ונשמות נק' בשם אור כו'. וצ"ל למה ירדה הנשמה לגוף מאחר ששרשה הוא בבחי' אא"ס למעלה עד אין קץ בחי' אור, וא"כ למה זה ירדה לגוף הגשמי. אך הענין הוא כי ירידה צורך עלי. וז"ש ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה ולאהבה ללכת בכל דרכיו כו'.

**והענין** יובן עפ"י משל שיש ב' מיני עבדים, עבד עני ועבד עשיר. עבד עני הוא המשרת לאדון בעניני הבית לכבד הבית ולתקן המאכל שלא יהי' מר ושלא יתקלקל צרכי הבית ואינו מביא שום ריוח לאדון, רק אדרכה נותנין לו מעות על הוצאות הבית ועבודתו הוא לתקן הבית מכל מיאוס וטינוף או במאכלים ולראות דבר היש בבית שלא יתקלקל ולא שיגיע ריוח, דבר שמאוס לאדון לעשותו בעצמו כו', ונק' עבד עני הבא בשכרו שנותנין לו שכירות קצוב בעד זה. ויש עבד עשיר כמו אליעזר עבד אברהם שנק' עבדו זקן ביתו. וכמו יוסף שכת"י ויברך ה' כו' בגלל יוסף והוא עבד שהבעה"ב נותן לו כל ממונו ורכושו והוא עוסק בהן במשא ומתן ומעשיר לאדון וכמו עבד הנוקב מרגליות כו'. ויובן הענין בעבודת ה' שיש ב' מיני עבד, כי נשיי אחר שירדו בגופים נק' בשם עבדים כמ"ש כי לי בני עבדים ואפי' נשמת משה אחר שירדה בגוף נק' עבד הוי', אבל כמו שהנשמות הם למעלה קודם ירידתם בגוף אין נופל עליהם שם עבד. ויש ב' מיני עבדים כנ"ל, עבד עני הוא ענין לאהפכא חשוכא לנהורא והוא בחי' תשובה ומרירות, וכל מרירות אינה בחנם רק הוא מחמת הפגם שפגם במוח או בלב כו' ויש לו מרירות מזה ומקבל על עצמו להיות סומ"ר והוא בחי' עבד עני שאינו מרויח לאדון רק הוא מתקן הדירה שלא יהי' פגום, וכח זה גופא נותנין לו מלמעלה כמו למשל העבד שנותנין לו מעות על הוצאות תיקון הבית והוא בא בשכרו ששכרו הוא שנותנין לו גילוי אלקות שיתפעל במוח ולב כו'. וע"ז כתיב ועתה מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה כו' ונק' בשם מילתא זוטרתא עבד עני כנ"ל.

בדבר ה' שמים נעשו . . . נר ה' נשמת אדם: תהלים לג, ו. משלי כ, כו.  
ירידה צורך עלי: נסמן לעיל ע' קכא.

עבדו זקן ביתו . . . ויברך ה' כו' בגלל יוסף: חיי שרה כד, ב. וישב לט, ה.  
כי לי בני עבדים . . . עושה . . . עבד הוי': בהר כה, נה. ברכה לד, ה.  
לאהפכא חשוכא לנהורא: ראה זהר בהקדמה ד, א.  
ליראה . . . מילתא זוטרתא: ברכות לג, ב.

ומ"ש ללכת בכל דרכיו כו' הוא בחי' עבד עשיר והוא ענין התורה וקיום המצות, כי התורה נק' בשם הליכות עולם, כמו למשל הדרך שהמלכות עצמו הולך בה. כי ע"י עסק התורה למטה הגם שנתלבשה בענינים גשמיים מ"מ נמשך ע"י בחי' עצמו' א"ס, כי שרשה הוא כמ"ש ואהי' אצלו שעשועי' בחי' שעשועי' עצמיים. וכמו"כ ע"י מצות שמקיימים למטה בגשמיות כי המצות בשרשם המה תרי"ג ארחי' דגלגלתא בחי' פנימי' רצונותיו. וזהו מה שהמלאכים שואלים איה מקום כבודו, ומשיבים מכה"כ וכמ"ש והארץ האירה מכבודו, ואין כבוד אלא תורה. כבוד בגי' ל"ב נתיבות והוא ל"ב נתיבות החכמה. וענין הנתיב הוא הדרך שעצמו' א"ס הולך ע"י תורה ומצות להיות א"ס למטה כמו למעלה, והמלאכים אין בהם בחי' זאת ענין המשכת אלקות למטה, כי אין להם תומ"צ, רק בחי' ביטול למעלה כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים כו'. ולכן משיבים מכה"כ. ובחי' זאת נק' עבד עשיר שמעשיר לאדון כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דייקא כו', שכמו שהנשמות הם בשרשם נק' בחי' אור וע"י ירידתם בגופים ע"י תומ"צ שנק' בשם אור כמ"ש נר מצוה ותורה אור נמשך למטה להיות כמו למעלה כו'. ועבד עני הוא מ"ש הושע ה' אתה עבדך כו'. ועבד עשיר הוא מ"ש שמח נפש עבדך כו'.

**והנה** בענין יראה שהוא בחי' עבד עני יש בזה ב' בחי' דהיינו הא' הוא בחי' מרירות שקודם התפלה שהוא על ח"נ. והב' הוא המרירות שבתוך התפלה שהוא ע"י התפעלות מאלקות איך שאתה מחי' את כולם ולא כמו שנראה העולם ליש גשמי והאין אלקי מוסתר ונעלם, אלא שמעמיק בזה הרבה איך שאלקות הוא העיקר ונתפעל בבחי' צעקה על שנראה העולם ליש שהוא היפך האמת, או בזוכרו שאחר התפלה יפול בהבלי עוה"ז בטרדת עסק הפרנסה, והוא כמו למשל אדם שמשכיל איזה שכל אמת ובא אחר ואמר לו שקר היפך האמת ונתמלא כעס ורוגז על המדבר שקר. וכמו"כ יובן בתפלה שע"י שמתפעל מאין אלקי אזי תגבר הרוגז על היש המסתיר. והנה אם אין לו

הליכות עולם: חבוק ג, ו.

ואהי' אצלו שעשועי' . . . שעשועי' עצמיים: משלי ח, ל [בדילוג]. נסמן לעיל ע' קיב.

המצות . . . תרי"ג ארחי' דגלגלתא: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א. קלו, א.

איה מקום כבודו . . . מכה"כ . . . והארץ האירה מכבודו: נסמן לעיל ע' צא. יחזקאל מג, ב.

ואין כבוד אלא תורה: אבות פ"ג, ג. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' טז.

כבוד בגי' ל"ב: זהר (רעיא מהימנא) צו לג, א.

ל"ב נתיבות החכמה: ראה ספר יצירה פ"א, מ"א. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' ג.

וצבא השמים לך משתחווים: נחמ" ט, ו.

נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים: תניא רפ"ו. וראה הנסמן בליקוט פירושים לשם.

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג.

הושע ה' אתה עבדך: תהלים פו, ב [שם: הושע עבדך אתה אלקי].

שמח נפש עבדך: תהלים שם, ד.

מרירות כלל מהיש המסתיר על כח אלקי, אזי מזה הוראה שהוא מקושר בעומק רע. כי ידוע שיש עומק טוב ועומק רע והוא בחי' מקיף דרע כמ"ש אתה ידעת את העם כי ברע הוא שהוא מוקף בתוך הרע והרע מקיפו. והענין הוא כי יש ברע ב' בחי' א"פ ואו"מ דהיינו אם עושה העבירה ע"י שנתפעל בהתאוה בחי' א"פ ואח"כ חוזר בתשובה ויש לו מרירות מאד מזה ונק' צעקה מדבר חדש וחוזר ונופל, ולכן אנו מתפללי' בכל יום. אבל אם אין לו מרירות מצד שאין לו התפעלות מהאין אלקי, מזה הוראה שהוא מקושר בעומק רע עד שאינו שומע כלל שעושה רע. והוא כמשל אדם שעומד בהר גבוה ורואה גיא עמוק שמכיר גבהותו והתנשאותו, אבל אם שטח ההר הוא רחב מאד אינו מכיר כלל שהוא עומד בהר. או אדם עני שנעשה עשיר שיש בזה התפעלות יען כי דבר חדש הוא אבל מי שהוא עשיר מנעוריו אינו נתפעל כלל כי הרי זהו עצמותו. וכמו למשל עסק הפרנסה שחיי נפשו הוא שאינו ניכר בו התפעלות כלל. וכמו"כ יובן בבחי' עומק רע שהוא מקושר בתכלית עד שאין מרגיש כלל כענין מארוז"ל אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות כו' שנדמה כבהמה כו', ולכן אינו נתפעל מאין אלקי, וממילא אין לו מרירות מהיש המנגד לאין אלקי. אך עצתו הוא שתהי' עבודתו בבחי' שפלות והוא הנק' קבלת עומ"ש, וכמ"ש נאום הגבר הקים על כו' היפך של פריקת עול, דהיינו שיאמר לנפשו אחר שאין לי התפעלות מאלקו' ומרירות מן המנגד אזי מ"מ זאת תהי' עבודתי בבחי' שפלות דהיינו שלא לצאת חוץ מגדר עכ"פ בבחי' סו"מ וע"ט בפו"מ, והוא כענין מאמרוז"ל אל יאמר אדם אי אפשר בבשר חזיר אלא אפשרי אבל אבי שבשמים גזר עלי שהוא ענין קבלת עול לבד ואינו בחי' מואס ברע כו'. ובחי' זו נק' ג"כ עבד עני. וזהו ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה דקאי על ב' בחי' יראה שהוא עבד עני, הן המרירות על היש והן בחי' שפלות והוא הגורם למ"ש סיפא דקרא לטוב לך כו'.

**והענין** יובן ע"פ מ"ש שמח נפש עבדך כו' דקאי על עבד עשיר, וצ"ל דבשלמא לעבד עני שעבודתו הוא בבחי' מרירות צריך לשמחה, אבל עבד עשיר שהוא בחי' עסק תומ"צ המשכו' אא"ס למטה כו' למה צריך עדיין הבקשה להיות שמחה כו'. אך הענין הוא לרצווי למרי' דהיינו שתהי'

אחה ידעת את העם כי ברע הוא: תשא לב, כב. נסמן לעיל ע' קכא.  
אין אדם עובר עבירה: סוטה ג, א. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרמה. וש"נ.  
נאום הגבר הקים על: שמואל"ב כג, א [ושם: ונאום — ראה תורת חיים נח סג, א ובהערה

[10]

אל יאמר אדם אי אפשרי: ראה תורת כהנים ס"פ קדושים.  
סיפא דקרא לטוב לך: עקב י, יג.  
לרצווי למרי': לשון הגמרא ברכות לג, ב. מגילה כה, א.

בחי' שמחה עליונה מקיום התומ"צ, כי יכול להיות גם שמקיים תומ"צ אבל אין מזה שמחה למעלה כמ"ש ובפרישכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפלה אינני שומע כו', וכמ"ש ברצות ה' דרכי איש כו' שיכול להיות שאינו רוצה בו, וכמ"ש בחזקיהו שאמר זכור את אשר התהלכתי לפניך באמת ובתמים, והשיב לו ה' וגנתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי, אבל האמת והתמים שלו אינו נתקבל. והוא כמשל המלך ב"ו גם שעושין לו פנימי' רצונותיו וממלאין תאוותו ורצונו האהוב לו, מ"מ לפעמים אינו מקבל תענוג מזה. וזהו ענין הבקשה שמח כו' שיהי' שש ושמח במעשה התחתונים. וענין לטוב לך, הוא שהשמחה עליונה שהוא טוב העליון בחי' שמחה ותענוג עצמי יתקבל בתוך נש"י כענין חדאי נפשאי כו'. וזהו לטוב לך שהטוב העליון יתקבל בך, וכ"ז הוא ע"י ליראה דכתב ברישא דקרא כו' כמ"ש במ"א וד"ל.



ובפרישכם כפיכם . . ברצות ה' דרכי איש: ישעי' א, טו. משלי טו, ז.  
 זכור את אשר התהלכתי . . ובתמים: מלכים-ב, ג. ישעי' לח, ג [ושם: זכור נא . . באמת  
 ובלבב] שלם והטוב בעיניך עשיתי].  
 וגנתי על העיר הזאת: מלכים שם, ו [בהוספת תיבת „להושיעה“].  
 חדאי נפשאי: פסחים טח, סע"ב.

בעד"ה יום ב' פ' ראה תקע"ז לפ"ק

**להבין** שרש הדברים מ"ש בלק"א פרק נ"ב בענין התלבשות מל' דאצי" בהיכל ק"ק דבריאה שהוא ענין חב"ד דבריאה וחב"ד הוא תלמוד כו' והוא ענין יחוד גאולה לתפלה כו'. להבין כ"ז צריך להקדים בכל השתלשלות עלה ועלול שאין העלול בערך עילתו ורק בחי' אחרונה שבעלה שהוא חלק עשירית ממנו לבד משפיע בהעלול, וא"כ צ"ל מי מכריח שישפיע העלה להעלול מאחר שאין ערוך העלול להעלה א"כ ה"ז ירידה וצמצום לגבי העלה, ובאמת הוטבע שהעלה יהי' רוצה להשפיע להעלול כו'. אך הענין הוא כי כל ע"ע הוטבע באופן שנעוץ תחב"ס וסב"ת (כי משפיע ומקבל נק' בשם תחלה וסוף כו'). הענין הוא כי יש כח אחר במקבל מה שאין במשפיע שהמשפיע מקבל חיות מזה, ולכן הוא רוצה להשפיע להעלול והוא כענין תלמיד המחכים את רבו, שבאמת שכל הרב גבוה למעלה מן שכל התלמיד וכשצריך להשפיע השכל להתלמיד אזי הוא מוכרח לצמצם עצמות שכלו ושישפיע לפי ערך תלמיד המקבל וא"כ מי מכריח אותו להשפיע, והוא מטעם הנ"ל כי במקבל יש כח עליון מה שאין במשפיע עד שהמשפיע הוא בחי' מקבל לגבי בחי' זו שבמקבל, וכנראה שע"י שאלות וקושיות של שכל התלמיד הוא מחכים לרבו. כמו"כ יובן למעלה בב' בחי' השפעות עיגולים ויושר שנעוץ תחב"ס וסב"ת שיש כח בתחתון מה שאין בעליון.

**והענין** יובן עד"מ מהלחם שאדם אוכל שעליו יחי' האדם שבאמת אינו מוכן כלל שהרי האדם בחי' מדבר הוא גבוה למעלה מבחי' דצ"ח וכמארז"ל כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל לצוות לזה בשביל האדם שיהי' לו לאכול וללבוש כו', נמצא שהאדם הוא הפנימי ואיך יקבל חיות מבחי' צומח וחי. אך הטעם הוא מחמת שמוצא פי ה' שבמאכל הוא למעלה ממאמר נעשה אדם כידוע, ששרש המאכל הוא מבחי' עולם התווה והאדם הוא מבחי' תיקון, דהיינו שבבחי' השתלשלות האדם הוא למעלה אבל יש בו כח אחר מצד שרשו כו' לכן יש בכחו להחיות האדם כו', וכמו שנראה בטעם

להבין . . מ"ש בלק"א: מיוסד על מאמר ד"ה ביאור למ"ש בלק"א פנ"ב נ"ג בסידור שער הת"ת ע' 194 [והוא מש"פ עקב תקס"ד].

ולהעיר שהסידור עם דא"ח נדפס בפעם הראשונה בשנה שלפנ"ז (בשנת תקע"ז).

שבעלה שהוא חלק עשירית . . משפיע בהעלול: ראה לעיל ע' רצא. ושי"נ.

שנעוץ תחב"ס וסב"ת: ראה ספר יצירה פ"א, מ"ז.

תלמיד המחכים את רבו: חגיגה יד, א. ראה מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רנו. דברים ח"ב

ע' תרצט.

כל העולם . . לצוות לזה: נסמן לעיל ע' קכט.

שמוצא פי ה' שבמאכל הוא למעלה ממאמר נעשה אדם: ראה לעיל ע' קכא. ושי"נ.



המאכל כי הנה כתיב וחיך יטעם אוכל כו'. ויש טעמים רוחני' וטעמים גשמי', כמו שיש טעם ומתיקות בהשגת איזה שכל דבר מה עד שערב לנפשו וכמו בהתפעלות אלקות בתפלה בטוב טעם ותענוג כו', ויש טעם גשמי כמו טעם הפרי. והנה נראה שחיות האדם הוא דייקא ע"י טעם גשמי שע"י אכילת פרי אזי ישוב נפשו אליו, אבל כשלא יאכל ויטעם טעם רוחני שהוא טעם השכל לא יתקיים האדם, והוא מחמת שהטעם שבמאכל הוא הגבה למעלה מטעם השכל. והענין הוא כי יש למעלה עולם התענוג הנק' תענוג הפשוט והתענוג שבשכל הוא רק תענוג מורכב שהרי השכל אינו תענוג רק שהתענוג הוא בבחי' התלבשות בתוך השכל, אבל התענוג שבפרי הוא מהות של עצם התענוג רק שנתגשם ע"י שבה"כ כידוע, וכמ"ש ויטע ה' אלקי' גן בעדן מקדם כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל כו'. גן בעדן הוא בחי' זיוא עילאה בחי' עצמות התענוג ה' בבחי' כל עץ נחמד למראה כו', וכמ"כ עתה הטעם שבפרי הוא מבחי' עצמו' התענוג רק שנפל בשבירה ונתגשם כנ"ל. וכמ"כ יובן למעלה בב' בחי' השפעות שהוא השפעה בבחי' עיגולים והשפעה שבבחי' יושר שנעוץ תחב"ס כנ"ל. וענין עיגולים ויושר יובן עד"מ, הנה העיגול אין בו מעלה ומטה שהרי כשיתגלגל העיגול אזי יהי' העליון תחתון והתחתון עליון נמצא שמבלי ימצא ראש וסוף שהתחתון יכול להיות עליון והעליון יכול להיות תחתון כו'. ובחי' יושר הוא כמו פרצוף אדם שנראה בו מעלה ומטה והוא בחי' ראש ולב ורגל, שהראש הוא בחי' פנימי' והרגל הוא בחי' חיצוני' אבל יש בהעלם כח ברגל מה שאין בראש עד שהראש מקבל חיות מהרגל, וכמו שנראה שהרגל הוא מעמד ומצב של הראש. ומאחר שיש בכח הרגל להעמיד הראש מוכרח להיות שיש בו כח עליון מה שאין בראש שהראש מקבל חיות מהרגל, ונמצא שגם בבחי' יושר אין בו מעלה ומטה כלל מבלי שימצא ראש וסוף כו'. אך ההפרש שבין בחי' עיגולים ובחי' יושר הוא בענין העלם וגילוי, שבבחי' עיגולים הרי נראה בגילוי שהעליון יכול להיות תחתון והתחתון עליון, אבל בבחי' יושר הרי נראה שהראש הוא העליון והרגל הוא התחתון רק שיש כח בהעלם ברגל יותר מבראש. וזהו הטעם להשפעת עלה לעילתו תמיד בלי הפסק כו' וכמו שידוע שע"י העלאת מ"ג בבירורי' של מעשה התחתונים עי"ז ניתוספו אורות באצי' כו' וד"ל.

---

וחיך יטעם אוכל: כ"ה גם במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קמה. ראה איוב יב, יא [ושם: אוכל יטעם]. לד, ג [ושם: יטעם לאכל].  
 שהטעם שבמאכל . . למעלה מטעם השכל: ראה גם סידור כאן צז, ד.  
 ויטע ה' אלקי' . . כל עץ נחמד: בראשית ב, ת. ט.  
 העיגול אין בו מעלה ומטה: נסמן לעיל ע' רכ.  
 שהראש מקבל חיות מהרגל: ראה סידור כאן (צח, א). מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' מח.  
 וש"נ. קונטרסים ע' תז. וש"נ.

**והנה יש עוד הקדמה לזה עפ"י מה שמבואר בע"ח בהיכל הז' בענין ד' עולמות אבי"ע הנרמזים בד' אותיות שם הוי', שהמשל לזה הוא מד' בחי' דצח"מ. והנה בחי' דצח"מ הרי הם בערך זה לזה, והנה לפי"כ כמ"כ בענין ד' עולמות אבי"ע שעולם עשי' שלנו נק' בשם דומם שגם החיות רוחני' של עולם העשי' נק' בשם גשמי' אחר שהוא כח להחיו' הגשמי', וכמו אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה, מזל מחכים מזל מעשיר וכמ"ש אני אענה את השמים והם יענו את הארץ כו', לכן גם הכח רוחני של עולם העשי' בכללו נק' בשם דומם, וכמו אברהם שאמר ואנכי עפר ואפר שהי' מרכבה לבחי' חסד דאצי' ונדמה עצמו לבחי' עפר בחי' דומם. ועולם היצירה נק' בשם צומח שהוא אינו בחי' כח להחיות גשמי' הנבראים. ועולם הבריאה נק' בשם חי שהוא ענין נשמות יושבין ונהנין מזיו השכינה. ועולם האצי' נק' בשם מדבר כמ"ש ועל הכסא דמות כמראה אדם כו'. ולפי משל הנ"ל מדצח"מ שהם בערך זה לזה שיש שייכות האדם עם הדומם אחר שהם נלקחים זמ"ז בערך ושייכות, וא"כ לפי"כ גם ד' עולמות אבי"ע הרי הם בערך וכמו מל' דאצי' נעשה כתר לבריאה ומל' דבריאה כו' שהוא בחי' אחרונה שבאצי' נעשה כתר וראש לעולם הבריאה ועכ"פ יש איזה ערך ושייכות זל"ז, וידוע מאמר הזהר איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ב"י. אך הענין הוא שיש למעלה ב' מיני השפעות ואמית' המשל להשפעה הב' אשר לית מאן דתפיס ב"י הוא ממחשבה דו"מ וכידוע שבי"ע נק' בשם מדו"מ. והענין הוא שיש ב' בחי' במחשבה ודיבור, היינו שיש דיבור אשר כל המח' נתפסת בהדיבור והוא הנק' התפעלות המח' מהדיבור, וכמ"כ בשכל ומח' שיש מחשבת שכל אשר השכל נתפעל מהמח' עד שבעת שהוא מחשב שכל זה או מדבר מח' זאת לא יוכל להשכיל ולחשוב דבר אחר. ויש מח' ודיבור אשר המח' אינה מתפעלת כלל מהדיבור כמו דברים בטילים הנק' דברים של מה בכך שיכול לדבר והמח' יהי' מטורדת בענין אחר, וכמו שנראה שבעת העמקת האדם באיזה שכל מופלג ובא אחר ומדבר לו איזה ענין**

בע"ח בהיכל הז' . . אבי"ע . . הוי': שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א.

אבי"ע . . דצח"מ: בתורת חיים ויגש רלב, א בשם העץ חיים. ראה הנסמן לשם בהערה 7.

אין לך עשב . . מזל מחכים: נסמן לעיל ע סו.

אני אענה את השמים: נסמן לעיל ע' רכב.

אברהם שאמר ואנכי עפר ואפר: וירא יח, כז.

אברהם . . מרכבה לבחי' חסד: ראה זהר בראשית מז, ב. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה

ח"ב ע' תקפ ובהנסמן לשם.

נשמות יושבין ונהנין מזיו השכינה: ראה ברכות יז, א.

ועל הכסא דמות כמראה אדם: נסמן לעיל ע' קפט.

מל' דאצי' נעשה כתר לבריאה: ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פ"ב.

איהו תפיס בכולהו עלמין: ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רכה, א. הנסמן במאמרי

אדה"א דברים ח"א ע' קפב. תורת חיים נח סו, ג בהערה 30.

שבי"ע נק' בשם מדו"מ: נסמן לעיל ע' רב.

קטן בערכו אזי הוא שומע דיבורו וזוכר הדבר ולא נתבטל כלל מהעמקת מח' שכלו ונק' בחי' מתעסק בעלמא. וכמו"כ יובן בד' עולמות אבי"ע שבאמת לית מאן דתפיס ב' שהשפעת אצי' בבריאה הוא כמו עד"מ מתעסק הנ"ל ולא מהות אצי' נתפס בבחי' בריאה. וכן מבריאה ליצי' שיצי' לא תפיס לעולם הבריאה וכו'. והנה לפי"ז מאחר שאין ערוך מאצי' לבריאה ומבריאה ליצי' ומיצי' לעשי' מפני מה משפיע העלה להעלות, אך הוא מטעם הנ"ל שנעוץ תחב"ס שיש כח בתחתון מה שאין בעליון.

**ועפ"י** הקדמה זאת יובן למעלה ענין התלבשות מל' דאצי' בהיכל ק"ק דבריאה שהוא חב"ד דבריאה, כי בחי' מל' הרי גם שהיא בחי' אחרונה שבאצי' מ"מ הרי היא עדיין בחי' אצי' ומי מכריח לה להתלבשות בעולם הבריאה בחב"ד דבריאה, הוא ע"י שיש כח בבחי' חב"ד דבריאה מה שאין בבחי' אצי', כי שרש חב"ד דבריאה הוא בחב"ד דאצי', והגם שבחי' מל' מקבל ג"כ מחב"ד כי הרי הוא בחי' השתלשלות בע"ס דאצי' עד מל' כו', אך ההשפעה שבבחי' מל' הוא רק הארה בעלמא אבל בבחי' חב"ד דבריאה הוא מהות של חב"ד דאצי' ולכן מתפשטת מל' בבחי' חב"ד דבריאה כדי לקבל חיות ואור חדש מה שאין בה מצד עצמה, והוא ענין תלמוד דבריאה שהוא תורה הנגלית לנו דייקא, כי אורייתא סתום וגליא ותורה הנגלית יש בה כח עליון יותר מבחי' תורה נסתר וכמארו"ל אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, שבג"ע הוא לימוד הנשמות בסודות התורה בבחי' סתום תורה והוא דייקא ע"י לימוד התורה נגלית וכמו אין מגלין רזי תורה אלא למי שעסק בתורה לשמה שהוא תורה הנגלית דייקא, וכמו רשב"י שע"י צער מערה זכה לתורה הנגלית בכ"ד קושיות ופירוקי כו'. ויובן זה בתוס' ביאור ע"פ מ"ש שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהליך, שזבולון עסק בפרקמטיא ויששכר עסק בתורה וכתוב יששכר יודעי בינה כו' לדעת מה יעשה ישראל, ומ"מ הקדים זבולון ליששכר שמח זבולון בצאתך להיות שמח בעסקו שיצליח כו' ואח"כ ויששכר באהליך אהל תורה, מפני שזבולון הוא מפרנס ליששכר שיוכל לעסוק בתורה ונק' בשם

תלמוד דבריאה: ראה מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קלט. וש"נ.

אורייתא סתום וגליא: ראה זהר אחרי עא, ב. עג, א.

אשרי מי שבא לכאן: פסחים נ, א. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' תה. וש"נ. דברים ח"ד ע'

א'תיד. וש"נ. תורת חיים נח סה, ד ובהערה 49.

אין מגלין רזי תורה . . לשמה: אבות רפ"ו. ראה תורת חיים שם בהערה 50.

רשב"י שע"י צער מערה . . בכ"ד קושיות: עד"ז מובא בספר המאמרים תק"ע ס"ע יח

ואילך. ראה שבת לג, ב. בבא מציעא פד, סע"א. וראה תורת חיים נח עב, א ובהערה 15.

שמח זבולון בצאתך: ברכה לג, יח. ראה בראשית רבא פצ"ט, ט. רש"י ברכה שם. סידור

כאן צח, ג.

יששכר יודעי בינה . . ישראל: דברי הימים א יב, לב.

תמכי אורייתא והוא בחי' נו"ה בחי' רגל ויש כח בתחתון מה שאין בעליון כו' כנ"ל, וכמאמר הזוהר אי לאו עלין לא אתקיים אתכלי' כו', וכמאמר בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש כו'.

**ובזה** יוכן ג"כ ענין היכל ק"ק שהי' בבהמ"ק בגשמיות ולוחות גשמי', שלכאורה אינו מובן היתרון מעלה בזה, שהרי מכה"כ ויש היכל ק"ק דבריאה כו' וק"ק דעשי' ברוחני'. אך הוא כנ"ל מפני שדייקא ע"י בהמ"ק גשמי' בלוחות גשמי' שם הי' התגלות מהותו כמו בבחי' אצי' ממש בבחי' דילוג הערך ולא בסדר השתלשלות כמו ק"ק הרוחני', ומשחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה. הקב"ה בעולמו הוא בחי' התגלות עצמו' אלקי' בעולמות הוא ע"י ד' אמות של הלכה שהוא תורה הנגלית כו' וד"ל. וזהו ענין יחוד גאולה ותפלה. ורב ברונא דסמיך גאולה לתפלה לא פסיק חוכא מפומי' כולא יומא כו' כי יחוד גאולה ותפלה הוא ענין יסוד ומל' והיחוד הוא ע"י הכח שבמקבל מה שאין במשפיע, כי מי נתן לו הכח הזאת מאחר שהמשפיע הוא בחי' מקבל לגביו מוכרח להיות שהוא ממקום הגבוה גם מהמשפיע כו' כנ"ל.



תמכי אורייתא: ראה זהר בהקדמה ת, א.

בחי' נו"ה: ראה סידור כאן צח, ג כמ"ש בזהר ע"פ זבולון לחוף ימים – ראה שם בשלח מח, ב. (סבא) משפטים קד, ב.  
וכמאמר הזוהר אי לאו עלין לא אתקיים אתכלי': בסידור כאן צח, ג ליבעי רחמי' איתכלי' על עליא – חולין צב, א.

בינה יתירה ניתנה באשה: ראה נדה מה, ב.

מכה"כ: ישע"ו, ג.

ומשחרב בהמ"ק . . ד"א של הלכה: ראה ברכות ת, א. סידור כאן צח, ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמד. וש"ג. קונטרסים ע' שסד. וש"נ.  
ורב ברונא דסמיך גאולה לתפלה: ראה ברכות ט, ב.

אור ליום ה' פ' ראה תקע"ז

**שמע** ישראל ה' אלקינו ה' אחד וארז"ל כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו כו' ועיקר האריכות הוא בד' רבתי דאחד. וצ"ל מה שכתוב ב"פ מס"נ דידוע דבפסוק שמע ישראל ה' אחד הוא למסור נפשו באחד ואח"כ כתיב ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך כו' עוד פעם מס"נ. אך הענין הוא דשמע ישראל קאי על שרש הנשמה ומ"ש ואהבת קאי על הנשמה שבגוף שגם היא תמסור נפשה, ולכן ואהבת הוא בגי' ב"פ אור ואור בגי' רז וב"פ רז בגי' יתד כמ"ש ותקעתיו יתד במקום נאמן כו', והוא ענין יחוד של שרש הנשמה עם הנשמה שבגוף, ונק' בשם ישראל ועקב דהיינו שרש הנשמה נק' בשם ישראל. וזהו שמע ישראל, והנשמה שבגוף נק' בשם יעקב, ובאהבת הוא יחוד ישראל ועקב. וזהו ענין יפה את רעייתי כתרצה שהוא חיבור הב' רצונות רצון שרש הנשמה ורצון הנשמה שבגוף כו'.

**והענין** יובן ע"פ מה שמבואר בתורה דמי מנה עפר יעקב כו' כי הנה כתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו דמשמע שבכל נשמה בפרט יש ג' בחי' אלו ביי"ע וכמ"ש נשמה שנתת כי טהורה היא אתה בראת אתה יצרת אתה נפחת בי כו', ולפי"ז א"א לחלק כלל ולומר שזה יש לו נפש דעשי' לבד וזה יש לו נשמה דבריאה כי מהפסוק בראתיו כו' או מענין המאמר נשמה שנתת בי כו' משמע שבכל נשמה בפרט יש ג' בחי' אלו, דלא כמלאכים שחלוקים זה מזה שיש מלאכים דבריאה שאינם שייכים לעולם העשי' כו'. ובאמת נמצא בס' קבלה מבואר שיש חילוקי מדרגות, שיש שיש לו נשמה

שמע ישראל: למאמר זה ראה גם ד"ה מי מנה לעיל ע' רב ואילך.  
שמע ישראל . . כל המאריך באחד . . האריכות הוא בד': ואתחנן ו, ד. ברכות יג, ב.  
בד' רבתי דאחד: נסמן לעיל ע' קעד.  
ב"פ מס"נ: ראה גם בענין ב"פ מס"נ במאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רעט. וש"נ. ח"ב ע'  
תקצו. דברים ח"א ע' רנד. תורת חיים ויחי רמ, ג.  
למסור נפשו באחד: ראה זהר (רעיא מהימנא) משפטים קיט, א. צו לג, א. מאמרי אדה"א  
דברים ח"ב ע' תו. וש"נ. שמות ח"א ע' רעח ואילך.  
ואהבת . . ובכל נפשך: ואתחנן ו, ה. ראה ברכות סא, ב.  
ואהבת הוא בגי' ב"פ אור: נסמן לעיל ע' רלט.  
ואור בגי' רז: ראה זהר (רעיא מהימנא) צו כה, ב. תקוני זהר תי"ט (לט, ב).  
ותקעתיו יתד במקום נאמן: ישעי' כב, כג.  
שרש הנשמה . . ישראל . . והנשמה שבגוף . . יעקב: ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ס"ע  
קט ואילך. וש"נ.  
יפה את רעייתי כתרצה: שיר השירים ו, ד. ראה גם לעיל ע' קנא.  
שמבואר בתורה דמי מנה: לעיל ע' רב.  
ולכבודי בראתיו . . נשמה שנתת בי: ישעי' מג, ז. בברכות השחר (מברכות ס, ב).  
נמצא בס' קבלה: נסמן לעיל שם.

נמוכה בחי' נפש דעשי' לבד וזולתו יש לו נשמה דבריאה, וכמו שמצינו בכל דור ודור שיש ת"ח ראשי הדור בחי' מוח, ויש בחי' רגל לבד, בחי' מעשה, כי ב"ע נק' בשם מדו"מ. וכן מדורו של משה עד עכשיו שדורו של משה הוא דור דעה כמ"ש כי כל העדה כולם קדושים ודור הזה הוא בחי' עקבי משיחא בחי' רגל, והגם שבדורו של משה היו ג"כ בחי' רגל וכעת יש ג"כ בחי' ראשי אלפי ישראל, מ"מ נפקותא גדולה בין רגל שבראש לראש שברגל.

**אך** הענין יובן ע"פ מ"ש בצלם אלקים עשה את האדם וכתוב נעשה אדם בצלמינו כדמותינו, וצלם ודמות הוא ענין ב' בחי' הנ"ל. בחי' צלם נק' שרש הנשמה כמו שהיא למעלה ודמות הוא הנשמה שבגוף והוא כמשל צורת האדם שמציירין אותה על הלוח בכל פרטי אופני', שצורת האדם עצמו נק' בשם צלם בחי' צורה העצמי' והצורה שעל הלוח הוא הדמות מצורה העצמית. וכמ"כ יובן בענין הנשמות שהנשמה בשרשה נק' בשם צלם וחלק הנשמה שבגוף נק' בשם דמות. והנה ידוע דחטאים ועונות אינם פוגמים רק בנשמה שבגוף הנק' דמות כמ"ש ואם פגמתי באות יו"ד פגמתי באות ה', כי נר הוי' נשמת אדם שבנשמה יש שם הוי' וע"י חטא ועון נפגם כמ"ש נפש כי תחטא תוהא הוא דקאי רק על הנשמה שבגוף וכידוע דהנשמה שבגוף נק' בשם טהורה, טהרה מכלל דאיכא טומאה. והנשמה שלמעלה נק' בשם קדושה בעצם ששם אינו מגיע טומאה ופגם כלל. וזהו ענין הפלוגתא דב"ש וב"ה, דב"ה אומר אפי' חגרת או סומא מ"מ כלה נאה וחסודה כמ"ש כולך יפה רעייתי ומום אין בר, ופעם כתיב מכף רגל ועד ראש אין בו מתום, אך הוא כנ"ל שמצד שרש הנשמה כולך יפה רעייתי ומ"ש מכף רגל ועד ראש אין בו מתום הוא מצד התלבשות נשמות בגופים שיכול להיות בחי' חגרת שאין לו בחי' רגל שהוא

בי"ע נק' בשם מדו"מ: נסמן לעיל שם.

שדורו של משה הוא דור דעה: נסמן לעיל ע' קסג.

כי כל העדה כולם קדושים . . ודור הזה . . עקבי משיחא: קרח טז, ג. נסמן לעיל ע' רג.

בצלם אלקים . . נעשה אדם בצלמינו כדמותינו: נח ט, ו. בראשית א, כו.

צלם נק' שרש הנשמה כמו שהיא למעלה: נסמן לעיל ע' מח.

כמ"ש ואם פגמתי: נסמן לעיל ע' סה.

נר הוי' נשמת אדם: משלי כ, כו.

נפש כי תחטא תוהא: ויקרא ד, ב. ראה זהר ויקרא יג, ב. טז, א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב

ע' תכא. דברים ח"ב ע' תפט. ח"ד ע' אישע ובהנסמן במקומות הנ"ל.

טהרה מכלל דאיכא טומאה: ראה גם לעיל ע' רנג. ושי"נ.

הפלוגתא דב"ש וב"ה: ראה כתובות טז, סע"ב ואילך. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' יא.

ושי"נ. דברים ח"א ע' מט. ושי"נ. ח"ב ע' תפט. ושי"נ. בראשית ע' ק ושי"נ. דרושי חתונה ח"ב ע'

תקעט ואילך.

כולך יפה רעייתי . . מכף רגל ועד ראש: שיר השירים ד, ז. ישע"א, ו.

ההילוך אחרי הוי' תלכו בחי' פו"מ, וראש הוא בחי' חכמה כו' וסומא שאין לו חוש השמיעה וחוש הראי' באלקות כו'.

**והנה** מ"ש בצלם אלקים עשה את האדם קאי גם על הנשמה שבגוף והוא כמאוד"ל אע"פ שחטא ישראל הוא, והוא ענין הזהירות בסו"מ וע"ט גם שעובר על כמה עבירות מ"מ יש שארי מצות אשר בלתי אפשר לו לעבור כמו לחלל שבת ולאכול חמץ בפסח וכדומה, נמצא שבבחי' זו שוין כמעט צדיק ורשע (והוא הנק' בל"א עצמיות יהודעשקעט שבכל נפש מישראל כו'), ועיקר הראי' הוא ממס"נ על קדה"ש שגם קל שבקלים מוסר נפשו על קדה"ש ומבואר בתניא שהוא מצד בחי' חכמה שבנפש בחי' כח מ"ה, וכידוע מענין בע"ת שפתאום נתעורר בנפשו בחי' תשובה בחרטה גדולה רק לה' לבדו כו'. ויש בחי' צדיקים נמוכי' מבע"ת כי בע"ת מגביהים תפלת צדיקים, כי פעם יש שאין יכולים לעלות מצד שאין הדור זכאי לכך או מצד מקטרגים וכמ"ש ובפרישכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפלה אינני שומע כו', וע"י שנמצאו בדור בע"ת אמיתי' נגבהים ועולים לרצון תפלות הצדיקים אשר בלעדם היו נשארים למטה. ולכן קינא רבי לראב"ד שיצאה נשמתו בבכ"י גם שרבי הי' יחיד בדורו בתורה ומצות ומס"נ בתכלית וראב"ד הי' משוקע בעמקי רע, רק ששב בתשובה במרירות מעומקא דלבא עד שיצאה נשמתו, כי רבי ראה שע"י בע"ת דייקא יוכלו לעלות כל תפלות הצדיקים.

**לפ"ז** יתורצו ב' דברים הנראי' כסותרים זא"ז, שמה שמבואר בס' קבלה חילוקי מדרגות הוא בענין הגילוי היינו שמי שיש לו נשמה דעשי' לבד הביטול שלו הוא רק בבחי' מעשה ובחי' מוח ולב אינם בגילוי אבל בהעלם ישנם אצלו, והראי' היא ממס"נ שנתעורר בנפשו בחי' פנימי'. ומי שיש לו רוח דיצ' הביטול שלו הוא בלב. ומי שיש לו נשמה דבריאה הביטול שלו הוא במוח ורוח ונפש שהוא בחי' לב ומעשה נכללים בו, והוא כמשל מי שרואה את המלך שממילא יהי' נתפעל בלב ובמעשה לרוץ אחריו ולעשות רצונו. וז"ש ולכבודי בראתיו יצרתיו כו', או נשמה שנתת בי טהורה היא אתה

אחרי הוי' תלכו: פ' ראה יג, ה [ושם: היא].

חוש השמיעה: כ"ה בהכתי'.

אע"פ שחטא ישראל הוא: סנהדרין מד, א.

קל שבקלים . . ומבואר בתניא: נסמן לעיל ע' קלד.

חכמה . . כח מ"ה: זהר (רעיא מהימנא) צו כת, א. לד, א.

ובפרישכם כפיכם . . אינני שומע: ישע"י א, טו.

קינא רבי לראב"ד: עבודה זרה יז, א.

לפ"ז יתורצו ב' דברים: ראה גם לעיל ע' רד.

בראת אתה יצרת כו' קאי על בחי' ההעלם ששואה בזה דורו של משה שהיו מבחי' חכמה לדור דעתה דעקבי משיחא בחי' רגל ועקביי' כו'.

**ועתה** צ"ל ההפרש שבין נשמות למלאכים כי הלא גם במלאכים יש ג' בחי' אלו כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, ויש מלאכים בעולם המחשבה ונקראים מלכי שלם, ויש מלאכים בעולם העשי', וידוע שא"א להיות דיבור בלא מח' ועשי' בלי דיבור וא"כ מהו ההפרש בין נשמות למלאכים. אך הענין יובן ע"פ מ"ש תשורי מראש אמנה והוא בחי' קול ודיבור, וצ"ל שהלא הקול נמשך מהבל הלב ושרש הדיבור הוא השכל שהרי נראה שהתינוק שאין בו שכל אין יכול לדבר ונמצא שהדיבור שרשו מלמעלה והקול מלמטה ואיך מתייחד' כא'. אך הענין הוא כי שרש מח' ודיבור הוא בעצמות הנפש, כי ידוע שבנפש עצמה יש ג"כ בחי' אותיות כמ"ש בלק"א והוא בחי' כ"ב תנועות הנפש רק ששם הם בתכלית הרוחני וכשבאים במבטא גשמי נתגשמו, ולא הדיבור הוא מחמת מבטא הגשמי רק הוא מחמת שבעצמות הנפש יש ג"כ בחי' אותיות כו' וכמו שתי רוחות מספרות זו עם זו וכמו נפש המדברת גם בלא גוף יש בחי' דיבור רוחני. ונמצא ששרש המח' הוא הרצון שבפנימי' הנפש כי מח' ורצון הם ענין א' כמו אשר חשב לעשות אשר רצה כו', ונמצא שמח' זאת היא בחי' עצמיות אחר ששרשה מרצון הנפש, הגם שהנפש הוא למעלה מרצון אבל התגלות פנימי' הנפש הוא ברצון. ולכן לפעמים נק' הנפש בשם רצון כמ"ש היש את נפשך שפירושו רצונך כו', ופעם משמע ששרש המח' הוא מלמטה כמו ענין הרהורי לבא שדבר הנחמד בלב אזי עולה במחשבתו להרהר זאת, ושניהם אמת כי אינם סותרים זל"ז כלל רק שניהם באים כא', רצון הלב ורצון פנימי' הנפש והוא הנק' יחוד ישראל סכא ולא או יחוד יעקב ולא שהרצון שבפנימי' הנפש נק' בשם יש"ס כו'. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שרצון הנשמה שלמעלה בשרשה ונקודת הרצון שבנשמה שבגוף מתייחד' כא'. וזהו בצלם אלקים עשה את האדם, ואדם הוא אלף דם, אלף הוא שרש הנשמה ודם הוא הנשמה שבגוף מתייחד' כאחד, כי הנשמה

דורו של משה . . חכמה: עץ חיים שער הכללים פי"א.

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

מלכי שלם: אוצ"ל: מלאכי שלום – ישעי' לג, ז.

תשורי מראש אמנה: שיר השירים ד, ח. ראה זהר שמות ג, א וביאורי הזהר לשם.

שבנפש . . אותיות כמ"ש בלק"א . . כ"ב תנועות הנפש: נסמן לעיל ע' ד.

שתי רוחות מספרות זו עם זו: ברכות יח, ב. ראה גם מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע'

תק"ז.

מח' ורצון הם ענין אחד . . אשר חשב לעשות: נסמן לעיל ע' רפה.

היש את נפשך: כ"ה גם במאמרי אדה"א בראשית ע' שלט. וש"נ. נביאים וכתובים ע' תפה.

וש"נ.

ואדם הוא אלף דם: נסמן לעיל ע' סט.



בשרשה היא בחי' אלקות דהיינו שאינה אלקות עצמו רק הוא בחי' אלקות שהביטול שלה לאלקות היא בבחי' עצמיות אחר שנלקחה מאלקות, ונשמות הם הממוצעים בין אלקו' לעולמות בע"ג כו'. והנה שרש הנשמה נק' בשם מים עליונים ונשמה שבגוף נק' בשם מים תחתונים, והוא ענין חכמה בראש וחכמה בסוף כו', ומים תחתונים בוכי' אנן בעינן למהוי קדם מלכא והוא בחי' נקודת הרצון ונשמה שבגוף כו'. וכדוגמא זו יהי' לעתיד דכתיב והשיב לב אבות על בנים ולב בנים כו', אבות נק' הנשמות שלמעלה ובנים הם הנשמות שבגופים כו' וכמ"ש בזהר זכה ב"ג יחבין לי נשמת' דהיינו גילוי שרש הנשמה שלו, וכידוע שאם הי' לאדם גילוי שרש נשמתו זהו יותר טוב מגילוי אליהו ורוה"ק כו'. ולכן נק' הנשמות מהלכים והמלאכים נק' עומדים כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה שהמלאכים הם עומדים תמיד במדרגה א' ואין שייך בחי' היחוד עם מה שלמעלה כנ"ל בנשמות, אבל הנשמות נק' מהלכים וכמו נשמת משה שירדה בגוף והגוף לא הסתיר כלל, ונשמת אליהו עלה למעלה כמ"ש ויעל אליהו בסערה השמים, וכמו חנוך דכתיב ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כו' מחמת שהם בחי' עצמיו' ולכן יש בכוחם לעלות ולירד כו', אבל המלאכים גם שכתוב בהם עלי' וירידה אינו אלא באותו עולם שהם שם כמ"ש עולים ויורדים בו דייקא, וראי' מנפילים שירדו למטה ונתגשמו עד שחטאו בחטא גמור. וזהו ענין שמע ישראל ואהבת הנ"ל ב"פ מס"ג כנ"ל, ואהבת הוא ב"פ אור בגי' רז וב"פ רז בגי' יתד כמ"ש ותקעתיו יתד במקום נאמן, שעיקר היחוד הוא באמת ויציב היכל הרצון כו'. והנה הגורם להיות יחוד ב' רצונות אלו ישראל ויעקב הוא ע"י הארת אור עליון הגבוה משניהם יחד כו' כמ"ש במ"א וד"ל.

שרש הנשמה . . מים עליונים . . שבגוף . . מים תחתונים : ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' קב.  
 חכמה בראש וחכמה בסוף: ראה זהר בראשית כו, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תצה ואילך. וש"נ. קונטרסים ע' ריב. וש"נ. תורת חיים וישב רא, ג.  
 ומים תחתונים בוכי': נסמן לעיל ע' יא.  
 והשיב לב אבות . . זכה בר נש יחבין לי נשמת': מלאכי ג, כד. ראה זהר (סבא) משפטים צד, ב. אחרי ע, ב.  
 שאם הי' לאדם גילוי שרש נשמתו: ראה שערי קדושה להרח"ו ח"ג ש"ה, ש"ז. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תצא. וש"נ. ח"ד ר"ע איתפט. קונטרסים ע' כב.  
 ונתתי לך מהלכים בין העומדים: נסמן לעיל ע' צה.  
 ויעל אליהו בסערה השמים . . ויתהלך חנוך: מלכים-ב, ב, יא. בראשית ה, כד.  
 עולים ויורדים בו: ויצא כה, יב.  
 מנפילים שירדו למטה: בראשית ו, ב ואילך.  
 באמת ויציב היכל הרצון: ראה פרי עץ חיים שער (ח) הק"ש פכ"ז. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תז. וש"נ.

שבת פ' ראה תקע"ז לפ"ק

**ראה** אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אם תשמעו ואת הקללה אם לא תשמעו כו'. הנה כתיב אחת דבר אלקים שתיים זו שמענו, והוא ענין אנכי ולא יהי' לך שבדיבור א' נאמרו וזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, כי כל הדברות נאמרו כל דיבור בפ"ע ואנכי ולא יהי' לך בדיבור אחד נאמרו כו'. ואנכי הוא שרש רמ"ח מ"ע ולא יהי' לך הוא שורש שס"ה ל"ת. וזהו ג"כ ענין ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה כו'.

**להבין** ענין זה צריך להבין ענין פ' של ק"ש שיש בה ג' דברים, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד הוא מצות יחוד אלקות, כמארוז"ל שתמליכהו בשמים וארץ וד' רוחות העולם, ואח"כ כתיב מצות ואהבת לאהוב את ה', ועיקר הפי' של ואהבת הוא אבה פ"י רצון לאלקות, ואח"כ כתיב מצוה ג' והוא והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום כו' ואחר ג' אלה כתי' וקשרתם כו', והעיקר הוא הג' אלה. והנה ארוז"ל ע"פ אשר אנכי מצוך היום, בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, וצ"ל ענין חידוש זה מהו והלא התורה כבר ניתנה בזמן מת"ת וכתיב ודבר אלקינו יקום לעולם ודבריו חיים וקיימים. וענין לימוד התורה דכעת הוא כמ"ש את ה' האמרת היום שצריך לאמר דבר ה' אשר ניתן אז וכמ"ש ודברי אשר שמתו בפידך, שמתו כבר, ותושבע"פ הוא רק הפי' וביאור של תושב"כ, ומהו זה שארוז"ל שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים. וגם אנו

ראה אנכי נותן: מיוסד על ד"ה שנדפס בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תרצו. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שצה והמשכו בח"א כמצויין שם.  
ראה אנכי . . . את הברכה אם תשמעו ואת הקללה אם לא תשמעו: פ' ראה יא, כו. כו [ושם: אשר תשמעו]. כח [ושם: והקללה . . . תשמעו].  
אחת דבר אלקים . . . שמענו: תהלים סב, יב [ושם: שמעתי – ראה מכילתא שהובא להלן. רש"י מכות כד, רע"א ד"ה מפי].  
אנכי ולא יהי' לך שבדיבור א' נאמרו: נסמן לעיל ע' לו.  
זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו: ראש השנה כו, א. מכילתא יתרו כ, ח.  
ואנכי . . . רמ"ח מ"ע ולא יהי' . . . שס"ה ל"ת: נסמן לעיל ע' רלה.  
שמע ישראל . . . מצות יחוד אלקות: ואתחנן ו, ד. ראה ספר המצות להרמב"ם מ"ע ב. ולהצ"צ נט, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנג.  
שתמליכהו בשמים וארץ: ראה זהר (רע"א מהימנא) פינחס רכג, סע"ב. עקב ערב, א.  
הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' לד.  
ואהבת . . . אבה: נסמן לעיל ע' רסד.  
והיו הדברים האלה . . . וקשרתם: ואתחנן ו, ו. ח.  
בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים: ראה לקח טוב ואתחנן ו, ו. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רסו ואילך. ושי"נ. לקמן ע' שיט.  
ודבר אלקינו . . . ודבריו חיים וקיימים: ישעי' מ, ח. ברכת אמת ויציב.  
את ה' האמרת היום . . . ודברי אשר שמתו בפידך: תבוא כו, יז.

מברכין בברכת התורה בא"י נותן התורה לשון הוה דמשמע שהוא נותן בכל יום. וגם אנו מבקשים והערב נא את דברי תורתך כו'. אך להבין זאת צריך להקדים בענין חידוש מע"ב כמ"ש המחדש בטובו בכל יום (תמיד) מעשה בראשית, וזה כל האדם לידע איך שהעולם מתחדש תמיד מאין ליש כמ"ש חדשים לבקרים רבה אמונתך, שבכל בוקר מתחדש כח אמונה זו, שבכל בקר מאיר כח חדש מנשמתו להכיר את בוראו, ואין המכוון להכיר בדרך פשט אלא שיהי' נקבע בלבו. וזהו שארז"ל כי זקיף אינש לימא זוקף כפופים שזהו הטעם שהאדם הולך בקומה זקופה מצד שיש בו הכרה למה שלמעלה ממנו, כמ"ש דע מאין באת כו'. ובחי' זו יש בכל נפש מישראל מצד נשמתו כמו ענין ההרגשה שבמילי דעלמא שהוא כמו טבע, כמור"כ בכל נפש מישראל יש בחי' זו כמו טבע, רק שיתן אל לבו זאת ואם אינו נותן אל לב אזי הוא כבהמה שהולך אחר תאוות נפשו הבהמית למצא טרף לנפשו ונק' להחיות כחיי הגוים, וכתיב אדם אתם אתם קרויים אדם ואין אוה"ע קרויים אדם, שדוקא כבני"י יש בחי' אדם להכיר את בוראו שהוא כמו טבע, אבל באוה"ע גם דקרו ל"י אלקא דאלקיא כו' אבל הדבר רחוק מהם ואפיקורסים כופרים לגמרי ואומרים לא הוא כו', ובישראל יש בחי' הכרה כנ"ל, וזהו תכלית עבודת האדם כל משך חייו בעוה"ז כמ"ש כי צל ימינו עלי ארץ, וכתיב ימי שנתינו בהם שבעים שנה ובהם פי' בהם בהסתר אלקות שנראה העולם ליש כו' וצריך ליתן לב איך שמתחדשים מאין ליש בכל עת ורגע, ואם אינו נותן לב למה לו לחיות כו'.

**וצריך להבין ענין חידוש העולמות שהלא ודבר אלקינו יקום לעולם וא"כ כשאמר יהי אור הרי דיבורו הוא בחי' נצחי, כי כמו שא"ס הוא נצחי כן דיבורו הוא בחי' נצחי ולמה צריך לחדשו בכל יום ובכל שעה כידוע ש"ב שעות היום י"ב צירופי הוי' ויב"ש הלילה י"ב צירופי אד' כו'. אך הענין**

---

נותן התורה לשון הוה: ראה של"ה כה, א. ט"ז לשו"ע או"ח סמ"ז, ס"ה. ספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תשנ. לקוטי תורה תזריע כג, א. נצבים מו, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קעה. וש"נ. דברים ח"ג ס"ע תתכא ואילך. וש"נ. קונטרסים ע' שסד. לקמן שם.

אנו מבקשים והערב נא: בברכת התורה.

המחדש בטובו . . מעשה בראשית: בברכת יוצר.

חדשים לבקרים רבה אמונתך: ראה גם לעיל ע' יד. וש"נ.

כי זקיף אינש: ראה ברכות ס, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תקפת. וש"נ.

דע מאין באת: אבות פ"ג, מ"א.

אדם אתם אתם קרויים אדם: יחזקאל לד, לא. יבמות סא, א. ראה תורת חיים נח עה, ג.

דקרו ל"י אלקא דאלקיא: מנחות בסופה.

כי צל ימינו . . ימי שנתינו בהם: ראה גם לעיל ע' יד. וש"נ.

הכרה: תיבה זו אינה ברורה בהכתי"י.

יהי אור: נסמן בסמוך.

ש"ב שעות היום . . הלילה: ראה תניא פמ"א (נח, ב). הנסמן כמאמרי אדה"א דברים ח"ג

ע' תתב.

הוא כי דבר ה' נק' בשם דבר מלך שלטון כו' כמו המלך שגזור ואומר לעשות איזה דבר אזי תיכף מקיימים גזירתו, וכמו"כ למעלה כתיב ההוא אמר ולא יעשה, וכמ"ש דברי אשר יצא מפי לא ישוב ריקם כ"א עשה כו', וכמ"ש ויאמר אלקי' יהי אור ויהי אור כו' יהי רקיע כו'. אך בזאת אינו שוה דיבורו העליון לדיבורו של מלך ב"ו, כי במלך ב"ו הרי הדיבור נפרד מאתו דהיינו כשמדבר דבר הגזירה אזי מקיימים עבדיו ואינו צריך הדיבור שיצא מאתו להמלך, אבל למעלה כתיב כי עמך מקור חיים שהמקור חיים של העולמות בטל הוא לגבי עצמותו ולא אחר שדיבר יהי אור אינו צריך כלל למקורא דכולא רק הוא בטל אליו, ולכן צריך לחדשו תמיד שיומשך אותו החיות עצמו להחיות העולמות. ונק' בשם מחדש דהיינו שאינו חידוש גמור שהרי אינו חידוש בעצם שהלא האור והרקיע הם אותם עצמם שמאז בשי"ב ואין בהם השתנות כלל, רק בהנהגת העולמות יש התחדשות מזמן לזמן על צבא המרום במרום כו', אבל גוף העולמות הם אותם עצמם שמש"ב, כי דבר אלקינו יקום לעולם ודבריו חיים וקיימים רק החידוש הוא באותו האור והרקיע עצמם שהלא הדיבור הוא בטל למקורו וצריך שיומשך אותו החיות עצמו מחדש. וה"ז כמשל המאכל שאדם אוכל שע"י המאכל והשינה מתחזק חיות האדם ואם לא יאכל יסתלק החיות, והחיות שע"י המאכל אינו חיות חדש רק בכדי שאותו החיות עצמו לא יסתלק כו'. וזהו מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים כי זהו תכלית עבודת האדם ג"כ לידע שאלקים מקבל משם הוי' תמיד כו'.

**והנה** כ"ז נק' בשם מילי' דהדיוטא ולא אורחי' דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא בענין הנהגת העולמות, וה"ז כמשל מלך ב"ו שמדבר דברים השייכי' להנהגת המלוכה כמ"ש וישב שלמה על כסא ה' כו' שהי' מלך על כל העולם והי' צריך לדבר דברים השייכי' לענין המלוכה, כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ, ובהדיבור יש חכמה ורצון השייך למלוכה, אבל דברי חכמה שהי' מדבר כמ"ש וידבר שלשת אלפים משל זהו בודאי יותר נעלה מדיבור שבשביל הנהגת המלוכה כו'. ועפ"י יובן למשכיל למעלה שעשרה מאמרות הם בחי' חיצוני' ונק' בשם מילין דהדיוטא וגם החכמה שבהם כמ"ש

---

דבר מלך שלטון . . . ההוא אמר ולא יעשה: קהלת ח, ד. בלק כג, יט.  
 דברי אשר יצא מפי . . . ויאמר . . . יהי אור . . . יהי רקיע: ישעי' נה, יא. בראשית א, ג. ו.  
 כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.  
 על צבא המרום במרום: ישעי' כד, כא.  
 וידעת היום והשבות אל לבבך: ואתחנן ד, לט.  
 ולא אורחי' דמלכא: ראה זהר בהעלותך קמט, ב. סידור שער התפלה יח, ד. לקוטי תורה אחרי כה, ד.

וישב שלמה על כסא ה' . . . מלך על כל העולם: דברי הימים א כט, כג. מגילה יא, ב.  
 מלך במשפט יעמיד ארץ . . . וידבר שלשת אלפים משל: משלי כט, ד. מלכים ב, יב.

בראשית ברא כו' בחוכמתא ות"י בקדמין ברצונו כ"ז רצון וחכמה השייך להנהגת מלוכה, אבל עשרת הדברות הם בחי' פנימי' חכמתו העצמי'. ועשרה מאמרות תלויי' בעשרת הדברות כמארז"ל שלש שעות ראשונות יושב הקב"ה ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל העולם כולו שלישית יושב וזן כו', שיושב ודן הוא השייך להנהגת העולמות כמ"ש מלך במשפט כו' ויושב וזן מקרני ראמי' ועד בצי כנים כו' הוא גוף ההשפעה שנתקבל במקבל לכל א' כפי המשפט שבתחלה, וכ"ז תלוי ע"י שתחלה יושב ועוסק בתורה שהוא בחי' חכמתו העצמי' ואח"כ יושב ודן ויושב וזן כו'.

**והנה עפ"י** זה יובן מארז"ל בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שמאחר שמבואר לעיל שחידוש מעשה בראשית שהוא עשרה מאמרות מתחדשים בכל יום כנ"ל, מובן מזה גם על בחי' הפנימי' שצריך להתחדש ממקורו כנ"ל. ועפ"י ז' יובן ענין ואהבת שבפ' ק"ש, כי הנה בתחלת בריאת העולמות כתיב כי חפץ חסד הוא טבע הטוב להטיב, אך כעת חיות העולמות תלוי באתעדל"ת כי באתעדל"ת אתעדל"ע, שהתעוררות בחי' רצון למעלה תלוי ע"י מעשה התחתונים. והנה מאחר שצריך לעורר הרצון, צריך לעורר מדרגה שלמעלה מרצון והוא בחי' בעל הרצון וזהו דייקא ע"י בחי' ואהבת, כי שמע ישראל הוא בחי' מח' והתבוננות איך שה' אלקינו ה' אחד שתמליכהו בשמים וארץ וד' רוחות כו' ופסד"ז ושתיים לפניו, שם מבואר בענין התהוות העולמות יש מאין, אך איך יהי' ההתהוות הוא ע"י ואהבת כי שמע הוא בחי' מח' ולית מח' תפיסא ב' בבחי' עצמיות שהוא בחי' בעל הרצון, ואפי' התפעלות של מח' לא תפיסא ב' כו', אבל ע"י רצון שהוא ואהבת פ' אבה לשון רצון והוא בחי' נקודת הרצון שבכל נפש מישאל נתעורר בחי' בעל הרצון. וענין והיו הדברים האלה שהוא ת"ת למה צריך מאחר שנתעורר בחי' נקודת הרצון כנשי' וע"י נתעורר בעל הרצון ולמה צריך עוד לת"ת לזה. הענין הוא כי ע"י ואהבת נתעורר למעלה, אבל הסבה שיומשך למטה הוא ע"י ת"ת דייקא.

**וביאור** הענין הוא כי הנה כתיב עוטה אור כשלמה שהתורה נק' בשם אור, והנה יש ב' מיני אור כמבואר בס' החקירה שהתפשטות של הנר

בראשית ברא . . בחוכמתא ות"י בקדמין: בראשית א, א ובתרגום ירושלמי שם. ות"י בקדמין: נסמן לעיל ע' רז.

ועשרה מאמרות תלויי' בעשרת הדברות: ראה זהר יתרו צג, ב. ויקרא יא, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רפ. וש"נ. תורת חיים בראשית א, ד ובהערה 52. שלש שעות ראשונות: ראה עבודה זרה ג, ב.

כי חפץ חסד הוא טבע הטוב להטיב: מיכה ז, יח. ראה מאמרי אדה"א קונטרסים ע' ה. וש"נ. תורת חיים ויגש רלב, א.

באתעדל"ת אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' ס.

ולית מח' תפיסא ב': ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

דהיינו האור המאיר אינו כמו עצם האור של הנר, והראי' לדבר שהרי אינו מאיר כ"א במקום חושך המנגדו משא"כ שרגא בטיהרא לא מהני ואלו הי' האור המאיר כמו עצם האור הי' מאיר גם במקום אור כו'. אבל אור השמש אינו כן שהאור המאיר הוא בדומה לעצם, ומה שיש נרתק לשמש כמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים כו' שכמו הנרתק לשמש כו' יש סברא שהנרתק אינו מסך המסתיר האור רק הנרתק גופא הוא מאיר. ומ"ש לע"ל יוצא חמה מנרתקה אין פירושו שהחמה יוצא מנרתקה שלא יהי' הנרתק אלא שהנרתק לא יסתיר כלל כו', והוא ת"ת שנק' בשם אור הוא אור הדומה לעצם. וזהו ענין והיו הדברים האלה שאחר ואהבת דהיינו להיות המשכה למטה הוא ע"י לימוד התורה שיקבע עתים לתורה כפי העת והפנאי שלו, ויש דעה שק"ש נמי ד"ת הוא כו'. ומ"ש וקשרתם לאות על ידך כו' הוא בחי' מצות מעשיות. הענין הוא כי יש בנ"א שאין בהם בחי' ואהבת כו' דהיינו התעוררות נקודת הרצון ואיך יתעורר על ידם בחי' בעל הרצון, ובאמת אמרו"ל כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלא ישראל דמשמע דלא פלוג כלל דקיום העולמות הוא ע"י כל ישראל אפי' אותם שאין בהם בחי' ואהבת כו'. אך הענין הוא כי כל ישראל מלאים מצות כרמון אפי' פושעי ישראל והמצות המה פנימי' רצונותיו, וע"י עשיית המצוה מעוררים למעלה בחי' בעל הרצון. והעיקר הוא מצות צדקה כי מצות צדקה היא כוללת כל המצות כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל החוקים כו', כי רמ"ח מצות רמ"ח אברין דמלכא, וכמו למשל האבר שבכל אבר יש חיות פרטי כו' אבל מצות צדקה היא כוללת כל המצות כו'.

**ועתה צ"ל מ"ש בפי' והי' א"ש תשמעו בכל לבבכם ובכל נפשכם ונתתי מטר ארצכם כו' ואח"כ כתיב השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלקים אחרים, דלכאורה יפלא מאד אחר שאמר בכל לבבכם ובכל נפשכם בחי' מס"נ בתכלית למה צריך להזהיר על אלקים אחרים שלא יכפור לגמרי בה, כי איך שייך באדם שהוא בתכלית מס"נ לה' לבדו שיוצרך הזהירה לבלתי יכפור בה' לגמרי רק שייך להזהיר אותו שלא יפול מאותה מדרגה**

שרגא בטיהרא לא מהני: נסמן לעיל ע' רסא.

נרתק לשמש . . . כי שמש ומגן: תהלים פד, יב. ראה נדרים ת, כ. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקכ.

לע"ל יוצא חמה מנרתקה: נדרים שם.

שק"ש נמי ד"ת: ראה מנחות צט, ב. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ג, ה"ד.

כשם שא"א לעולם בלא רוחות: תענית ג, ב.

כל ישראל מלאים מצות כרמון: ראה ערובין יט, א.

צדקה היא כוללת כל המצות . . . וצדקה תהי' לנו: נסמן לעיל ע' יט.

רמ"ח מצות רמ"ח אברין דמלכא: נסמן לעיל שם.

והי' איש . . . ונתתי מטר ארצכם . . . השמרו לכם: עקב יא, יג [בדילוג]. יד. טז.

שהוא בה. וגם כזה ג"כ אינו מובן ענין אנכי ולא יהי' לך, שאנכי הוא בחי' כתר ורצון אנכי מי שאנכי ואיך שייך שם צריכו' הזהירה לא יהי' לך שלא לכפור בה' כו'. להבין זאת צריך להקדים בענין הפלוגתא בענין חושך אם הוא בריאה אם לאו, שהרמב"ן סובר שהחושך אינה בריאה שהרי לא נכתב בעשרה מאמרות יהי חושך כמו יהי אור, אלא החושך הוא העדר אור דהיינו ענין חושך לא שייך רק אחר שיש מציאת אור ונעדר האור אזי ממילא יחשך. ויש סתירה לזה שהלא כתיב בראשית ברא אלקים כו' והארץ היתה תהו ובהו וחושך כו' שגם שלא היתה אור הי' חושך בעולם וכדאיתא במדרש אור וחושך היו משתמשין בערבוביא כו', וכמ"ש ויהי ערב ויהי בוקר כו'. אך הענין ששניהם אמת, כי מ"ש ברישא חשוכא והדר נהורא חשך זה הוא בריאה אבל החשך סתם אינו נברא כלל רק הוא העדר מציאת האור, כמו למשל כשעוצם עינו מלראות שלא נסתלק האור לגמרי שהרי מציאת האור ישנו בעין כו'. ויובן זאת בעבודת ה' כי הנה ארז"ל אין רע יורד מלמעלה רק כמ"ש תיסרך רעתך שע"י רעת האדם נברא מקטרג ומייסר, כמ"ש על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה כו', כי כשיש גילוי אלקות אזי אין מקטרגים כלל אבל כשאין אלקי בקרבי מצאוני הרעות כו', ונמצא שהרע אינו בריאה כלל והוא ענין חסד ודין שחסד אל כל היום כו' הוא בריאה אבל מדה"ד אינה בריאה, ובאמת בבחי' השתלשלות יש בחי' קו ימין וקו שמאל חו"ג כו'. אך הענין הוא כי בשכל ומדות יש חסדים וגבורות כמו שכל נוטה כלפי זכות ושכל נוטה כלפי דין. וכן בלב יש מדת החסד ומדת הגבורה. וכמ"כ יובן למעלה דכתיב ויבאו בני האלקים להתיצב על ה' ויאמרו החנם ירא איוב כו' שהוא הקטרוג בשכל וסברא כו'. או כמו בשעת קרי"ס שאמר מדה"ד מה נשתנו אלו מאלו כו'. ומה שאמרו אין רע יורד מלמעלה קאי על בחי' רצון אשר למעלה מהתחלקות קוין. ויובן

אנכי . . כתר: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רנו, ב.

אנכי מי שאנכי: נסמן לעיל ע' ב.

שהרמב"ן סובר: ראה גם רמב"ן שמות ד, יא. לקוט' שיחות בראשית כרך יו"ד ע' 180 [וכן צ"ל בהמובא בסמוך]. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' נח. ענינים ע' נט. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ס"ע קכג ואילך. ושי"ג.

והארץ היתה תהו ובהו וחושך: בראשית א, ב.

אור וחושך היו משתמשין בערבוביא: ראה רשי' בראשית א, ד.

ויהי ערב ויהי בוקר . . ברישא חשוכא: בראשית א, ה. שבת עז, ב [כג' רשי"ן].

אין רע יורד מלמעלה: נסמן לעיל ע' מו.

תיסרך רעתך: ראה גם לעיל ע' מב. ושי"ג.

על כי אין אלקי בקרבי: וילך לא, יז.

שחסד אל כל היום: תהלים נב, ג.

ויבאו בני האלקים . . ויאמר החנם ירא איוב: איוב א, ו. ט.

מה נשתנו אלו מאלו: לשון הגמרא שבת נה, א. ראה זהר תרומה קע, ב. ילקוט ראובני

בשלה יד, כח.

עפ"י משל באדם שרוצה בחיי נפשו שאין שייך לחלק על ב' קוין לומר שהוא רוצה לחיות זהו קו א' וקו הב' הוא שאינו רוצה למות, כי מילתא חדא היא כו'. וכמו"כ יובן למעלה בענין אנכי ולא יהי' לך בדבור אחד נאמרו שאנכי הוא בחי' פנימי' כתר שם אנכי ולא יהי' לך בדבור א' נאמרו שאנכי הוא שרש רמ"ח מ"ע ולא יהי' לך הוא שרש שס"ה ל"ת שהוא נגד רצון העצמי ונמצא שהם בדיבור א'. ובזה יובן מ"ש וסרתם ועבדתם כו' אחר בכל לבבכם ובכל נפשכם, דהיינו שמיד שתסורו מנקודת הרצון אזי ועבדתם כו', וזהו ג"כ ענין אנכי ולא יהי' לך כו'.

**ובזה** יובן מ"ש ראה אנכי נותן לפניך היום ברכה וקללה, שמבחי' אנכי יסתעפו שניהם הקללות והברכות שעל הר גריזים ועל הר עיבל כו'. וזהו את הברכה אשר תשמעו לנקודת הרצון ואת הקללה אם לא תשמעו לנקודת הרצון אזי ממילא יבא היפוכו שהוא שס"ה ל"ת. ומ"ש ראה נתתי לפניך את החיים והטוב ובחרת כו' דתלוי מצד הבחירה, הענין הוא שכאשר נתתי לפניך שנשמות בגופי' אז הוא הבחירה ויכול לבחור ברע ולמאוס בטוב, אבל בשרשם הוא בחי' עצמי כו' כנ"ל וד"ל.

---

וסרתם ועבדתם: עקב יא, טו. ראה אור תורה על אגדת חז"ל ד"ה מה למעלה ממך (קיב, כ – במהדורת קה"ת). לקוטי אמרים סקצ"ט [נ, רע"ד]. ספר המאמרים תקס"ג כאן ע' תשא. לפניך: בריש המאמר – לפניכם.  
הקללות והברכות שעל הר גריזים ועל הר עיבל: פרשתנו יא, כט.  
ראה נתתי לפניך . . . ובחרת: נצבים ל, טו [ושם: ואת הטוב]. יט.



## שבח פ' ראה הנ"ל

**אחרי** ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואותו תעבדו ובו תדבקו כו'. הנה כתיב כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' בכל לבבכם ובכל נפשכם ובא אליך הנביא ויתן לך אות או מופת כו'. וצ"ל ענין הנסיון מלמעלה לדעת הישכם אוהבים והלא הכל גלוי וידוע לפניו כל תעלומות, דאין ספיקא קמי שמיא ויודע כל עבודת האדם בפרט במוח או בלב, ולמה צריך לנסיון שאח"כ ידע הישכם אוהבים כו'. וגם באמת אינו צריך לנסות כלל שבדאי יש בכל נפש מישראל בחי' בכל לבבכם ובכל נפשכם, וראי' לדבר ממס"נ על קדה"ש שגם קל שבקלים ימסור נפשו שלא להמיר דתו בפר"מ וכמו שנראה בבע"ת שנתעורר פתאום לה' במס"נ ממש כמו ראב"ד שיצאה נשמתו בבכי כו' ונתן צוציתא. אך ענין הנסיונות הוא מה שטבע האדם שאינו רואה חוב לעצמו וכל דרכי איש זך בעיניו והוא בעיניו כשר וישר, ואינו עושה חשבון עם נפשו כלל איך שויכל בהבל ימיו כו', וגם אם פעם מוצא איזה חוב עליו אזי מכביד לבו ומוצא קולות לעצמו עד שנעשה נקי בעיניו. והסבה זו היא מלמעלה כענין ואני הכבדתי את לב פרעה כו' ובלשון גמרא אין מספיקין בידו לעשות תשובה, ובזוהר נק' נזיפא דמארי' היינו שגם באיזה פעם מתעורר בנפשו לעשות חשבון עם נפשו מכבידין לבו שאינם רוצים כלל עבודתו ומוחו ולבו כלל, ומזמינים לו הרבה מונעים ומנגדים. והסבה לזה הוא מלמעלה שכך הוא רצון ה' להיות נכבד לבו, אבל זולת זה הי' בא בקל בגילוי בחי' בכל לבבך כו'. והטעם לזה הוא כי כך עלה ברצונו להיות לו תענוג מזה דייקא שיהי' הסתר אלקות ומתוך ההסתר דייקא יאיר אור האלקי והוא כענין קליפה ופרי שא"א לבא להפרי כ"א ע"י שברון הקליפה, כמו"כ יובן בענין הנ"ל שא"א לבא לאור בחי' בכל לבבכם כו' שיש בכל נפש מישראל כ"א ע"י שברון הקליפה. והשברון הוא המרירות להיות נשבר לבו בקרבו מזה גופא על גודל ההסתר מה שלבו נכבד כו'.

אחרי ה' אלקיכם תלכו: מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשעו [הנחת כ"ק אדה"א]. לקוטי תורה ראה יט, ב. דרך מצותיך ע' 370 ובהנסמן במראה מקומות לשם.

אחרי ה' אלקיכם . . . כי מנסה ה' אלקיכם . . . ה': פ' ראה יג, ה. ד [ושם: ה"א].

ובא אליך הנביא . . . מופת: ע"פ פ' ראה שם, ב.

דאין ספיקא קמי שמיא: ראה ברכות ג, ב.

ממס"נ . . . קל שבקלים: נסמן לעיל ע' קלד.

ראב"ד . . . ונתן צוציתא: נסמן לעיל ע' ריג.

האדם שאינו רואה חוב לעצמו וכל דרכי איש זך בעיניו: שבת קיט, א. משלי טו, ב.

שויכל בהבל ימיו: ע"פ תהלים עח, לג.

ואני הכבדתי את לב פרעה: וארא ז, ג [ושם: אקשה]. בא , א [ושם: כי אני הכבדתי את לבו].

אין מספיקים בידו לעשות תשובה: יומא פה, ב (במשנה).

נזיפא דמארי': זהר ויקרא כג, ב. מצורע נב, ב. אמור קא, א.

וכמו"כ ג"כ כעת בענין המו"מ שנראה אדם שהוא המרויח והוא המצליח כחי ועוצם ידי כו' שאם מצליח הוא מצד חכמתו ואם לאו אזי הוא מצד שלא עשה כהוגן בענין העסק, ובאמת כתיב השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך שהכל תלוי מצד אלקו', וכמו דהמע"ה שאמר כי ממך הכל ומידך ממש נתנו לך כו'. ולפעמים יכול להיות שלפי עשיית העסק ה' צריך להפסיד ומ"מ מרויח ונק' זה בשם גלות השכינה כמ"ש בכתבי האריז"ל דהיינו מה שמרויח בעסקיו הוא מחמת ברכת אלקות ששורה בו והוא מדמה שהוא בעצמו העושה כחי ועוצם ידי כו' זהו הנק' בשם גלות השכינה. והגם ששם שמים שגור בפי הכל ואומרי' יהי שם ה' מבורך כו' אין זה אלא בחי' חיצוני' כו', ולעיתיד כתיב וישבו איש תחת גפנו כו' שהפרנסה שיגיע לכל אחד ידע וישיג שה' הוא הנותן לו זאת, ובחי' זו יהי' אצל כולם אפי' אצל הפח"ע שיהיו. אבל כעת הוא הסתר אלקות ונראה שהאדם עצמו עושה ולא ה' פעל כל זאת רק כשמבטשין אותו כמו בעסק המו"מ גופא שמפסיד פעם ושתים או עולה ה' בזכרונו שיד ה' עשתה זאת כמו שיהי' לעתיד בלי שום ביטוש כלל, וכעת הוא דייקא ע"י ביטושי' והוא ג"כ כענין קליפה ופרי הנ"ל שא"א לבא להפרי כ"א ע"י שברון הקליפה, והשברון הוא ע"י מבטשי' הנ"ל.

**וזהו** ענין הנסיונות כי מנסה אתכם ה' כו' ובא הנביא שהי' מטעים לו בדברים בטוב טעם ומ"מ צריך שלא ישמע לו. וכמו"כ עכשיו ענין הנסיונות הוא טרדת הפרנסה שעיי"ו אינו רואה חוב לעצמו כו' ככל הנ"ל, והתענוג שיש לה' מזה הוא יותר נעלה משיהי' בגילוי בחי' בכל לבבכם כו', אלא עיקר התענוג הוא דייקא כשיש מונעים ומנגדים המכבידי' לבו ומ"מ שב לה' ושובר הקליפה כו'. והטעם מה שבעבודת ה' הוא ע"ד זה ובמ"מ הוא מפני שבהשתלשלות העולמות הוא ג"כ עד"ו. והענין יובן ע"פ מ"ש כי אל דעות הוי', ב' דעות מיש לאין ומאין ליש. והוא ע"פ מ"ש כי עמך מקור חיים שהוא ית' מקורא דכולא, ופעם כתיב אתה אל מסתתר כו'. הענין הוא כי השפעת העולמות מאלקות שהוא בחי' א"ס נק' האלקות בשם יש אמיתי מקור כולם והוא בחי' מיש לאין שאלקות הוא היש אמיתי והעולמות נק' בשם אין כולא קמי' כלא חשיבי כמ"ש הן כל הגוים כאין נגדו מאפס ותוהו נחשבו כו'. ומ"ש

כחי ועוצם ידי: עקב ה', יז.

השלך על ה' יהבך . . כי ממך הכל: תהלים נה, כג. דברי הימים א כט, יד.

ששם שמים שגור בפי הכל: ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' קמב. וש"נ. תורת חיים מקץ רטו, ג ובהערה 40.

יהי שם ה' מבורך . . וישבו איש תחת גפנו: תהלים קיג, ב. מיכה ד, ד.

הפח"ע . . ולא ה' פעל כל זאת: הפחותי ערך. לשון הכתוב האזינו לב, כו.

כי אל דעות הוי': שמואל א ב, ג. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רסב. וש"נ.

כי עמך מקור חיים . . אתה אל מסתתר: תהלים לו, י. ישעי' מה, טו.

כולא קמי' כלא חשיבי: ראה זהר בהקדמה יא, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנג.

הן כל הגוים . . נחשבו: ישעי' מ, יז [בהוספת תיבת "הן"].

אתה אל מסתתר הוא על השפעה אלקי' שבתוך העולמות כח הפועל בתוך הנפעל שאינו נראי' רק גוף העולמות והכח אלקי' שבהם הוא מוסתר ונעלם ונק' בשם מאין ליש שהכח אלקי' הוא בכחי' אין והעולם נראה ליש, כמו למשל הנפש שמחי' הגוף שאינו נראה רק הגוף וחיות הנפש הוא מוסתר ואינו נראה, ומפני שהשפעת אלקות לעולמות הוא עד"ו לכן גם בעבודת ה' הוא עד"ו.

**והנה** בחי' זו נק' אחרי ה' תלכו בחי' אחוריים לבד, שלעתיד יהי' התגלות פנימי' כמ"ש וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ולא האדם לבד. ולכן יבוטלו טורפים ומזיקים כמ"ש לא ירעו ולא ישחיתו כו' ופרה ודוב תרעינה ומכש"כ באדם שיבוטל. ולא כמו עכשיו שיש טורפים ומזיקים בחיות ובהמות וגם במין האדם איש את רעהו חיים בלעו, אבל לעתיד לא יהי' רע כלל וכמ"ש ובאו במערות צורים ובנקרת הסלעים מפני פחד ה' כו'. ופחד הוא מקרוב כי מדבר הרחוק לא יפחד כלל, כי הפחד הוא דייקא מדבר הנראה לעין, וכעת הוא בחי' אחרי ה' תלכו בחי' אחוריים לבד.

**ואותו** תיראו הוא בפ' שני' דק"ש. הענין הוא כי יש ד' בחי', דחילו ורחימו רחימו ודחילו. ודחילו ראשונה שהוא בחי' יראה תתאה הוא בפסוקי דזמרה שהוא הסיפור בהתהוות העולמות כמ"ש הללוהו במרומים כו', וגם בשתיים לפניו שהוא סיפור איך שהמלאכים משבחים ומפארים כו', כ"ז נק' בשם אחרי הוי' כו' שהוא ההתבוננות בבחי' אחוריים שהוא התהוות העולמות שהוא בחי' מאין ליש. וגם המלאכים הם בחי' יש גם שהם בכחי' ביטול כמ"ש וצבא השמים לך משתחווים מ"מ הם בכחי' יש רק שהיש הוא בטל וכמ"ש שרפים עומדים ממעל לו, ממעל לשכינתי' שכח אלקי' הוא בתוכם כו'. ומהתבוננות זו שהוא בחי' אחרי הוי' מזה מקבלים בני' יראה והוא בחי' יראה תתאה שהוא ההסכם על הפר"מ. ובפ' ראשונה דק"ש ואהבת כו' הוא ע"י ההכנה מאהבת עולם

---

וידע כל פעול כי אתה פעלתו: תפלת העמידה לר"ה. ראה גם לקמן ע' שיט.  
יבוטלו טורפים ומזיקים: ראה תורת כהנים בחוקתי כו', ג. תורת חיים מקץ רטו, ג ובהערה 47.

לא ירעו ולא ישחיתו . . ופרה ודוב תרעינה: ישעי' יא, ט. טה, כה. שם יא, ז.  
איש את רעהו חיים בלעו: אבות פ"ג, מ"ב.

ובאו במערות צורים: נסמן לעיל ע' קסז.

ופחד הוא מקרוב: ראה גם לעיל ע' ריד. וש"נ.

דחילו ורחימו רחימו ודחילו: ראה זהר (רע"א מהימנא) נשא ככג, סע"א.

הללוהו במרומים: תהלים קמת, א.

וצבא השמים לך משתחווים: נחמי' ט, ו.

שרפים עומדים ממעל לו, ממעל לשכינתי': ישעי' ו, ב. ראה זהר אחרי עט, ב. הנסמן

במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תקמח.

ואהבת . . מאהבת עולם אהבתנו: ואתחנן ו, ה. ברכת ק"ש.

אהבתנו שהוא האהבה שמאמ"ס לנש"י כמו שכתוב בסיום הברכה בא"י היותר בעמו ישראל באהבה, ע"ז נתפעל בלב ישראל אהבה לאמ"ס וזהו ואהבת כו'. ובאהבה זו יש ב' אופנים הא' הוא אהבה אשר לפי שעה ואח"כ חולפת ועוברת, והב' הוא אהבה תמידית אשר לא יופסק כלל כי בואהבת יש ב' פ"י הא' הוא לשון ציווי והוא נגד אהבה אשר יכולה לפסוק, והב' הוא ואהבת לשון להבא שבוטא תאהוב והוא בחי' אהבה שני' אהבה תמידית והוא ענין ב' בחי' רח"מו. ומ"ש ואותו תיראו הוא נגד דחילו הב', כי בתיראו יש ב' פ"י, הא' הוא לשון ראי' והב' לשון יראה והיא בחי' יראה עילאה, והכל הוא ענין א' כמ"ש הן יראת ה' היא חכמה כו'. והוא הדוגמא דלעתיד שיהי' פחד ה' כו' והוא כמארז"ל אמר רבי יהושע בן קרחה למה קדמה פ' שמע ליהי' א"ש כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות, כמשית"ל. וזהו ואותו תיראו, אותו בעצמו תיראו ולא אחרי הוי' כו' והוא הנק' ירא בושת, בושה מקמי קוב"ה וכמאמר כל נהוראן אתחשכאן קמי' אפי' אור צח ומצוחצח אוכם הוא לגבי עלת כל העלות כו', והבושה אינו אלא ע"י ראי' מקרוב משא"כ מרחוק לא יפול בושה כלל.

**והנה** ב' בחי' אלו הוא מלמטה למעלה. ואח"כ כתיב ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו שהוא מלמעלה למטה. וביאור הענין הוא כי הנה כתיב שומר מצוה לא ידע דבר רע כו', כי ע"י עשיית האדם מצוה אזי נעשה שומר ומקיף לבלתי יפול ברע. וגם התועלת הוא שאם נפל באיזה רע שלא ישתקע שם ליקח אותו משם כו'. וזהו משארז"ל עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו שע"י עשיית רצונו שהוא מצות מעשיות כי המצות המה רצה"ע, ע"ז יעשה רצונך כרצונו שלא תפול ברצון והתקשרות זר כו'. ובטל רצונך הוא מצות ל"ת כו'. וזהו ואת מצותיו תשמרו.

**ומ"ש** ובקולו תשמעו הוא ת"ת שהוא השימור להמצוה. וצ"ל שהלא מצוה בעצמה היא בחי' שומר ולמה צריך להמצוה גופא שמירה. הענין הוא כי הנה כתיב נר מצוה ותורה אור שהמצוה נק' בשם נר והנר הוא שמן ופתילה שהוא ענין אחיזה באיזה דבר. ועבירה מכבה מצוה שע"י עבירה עושה

בואהבת יש ב' פ"י: ראה תורה אור תשא פו, ג. תורת חיים נח מט, ג ובהערה 22: 24.  
בתיראו . . לשון ראי': ראה גם ספר המאמרים תקס"ה כאן (בהביאור) ע' תשפט.  
הן יראת ה' . . למה קדמה פ' שמע: איוב כח, כח. ברכות יג, א (במשנה).  
ירא בושת: תקוני זהר בהקדמה ה, ב. ת"ז תכ"ח. מאמרי אדה"א בראשית ע' מ.  
כל נהוראן אתחשכאן קמי': ראה זהר בראשית כג, א.  
אפי' אור צח ומצוחצח: ראה ת"ז ת"ע (קלה, ב). מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתה. וש"נ.  
שומר מצוה לא ידע דבר רע: קהלת ח, כה. ראה גם מאמרי אדה"א בראשית ע' שצו.  
עשה רצונו כרצונך . . ובטל רצונך: אבות פ"ב, מ"ד. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תפא.

נר מצוה ותורה אור: משלי ו, כג. ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' שסא.  
ועבירה מכבה מצוה: סוטה כא, א. ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן ע' תשפג. וס"ע

כלי אחר עד שמכבה מצוה. ותורה נק' בשם אור כמו למשל גוף האור שאינו נכבה רק הנר הוא נכבה. ולכן ארז"ל ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהן כו' ות"ח נק' העוסקים בתורה כי התורה אור היא כו'. וזהו ובקולו תשמעו לקול דבר ה' שע"ז יהי' נשמר המצוה שלא יכבה, וגם התועלת הוא שאם כבר נכבה המצוה ע"י איזה עבירה אזי התורה מאירה אותם כמ"ש ותורה אור כו'.

**ואותו** תעבודו ובו תדבקון. הנה ואותו תעבודן הוא בחי' עבד דהיינו שצריך לקיים המצות דייקא בבחי' עבד בבחי' עול, והוא היותר נעלה גם מאותו תיראו שהוא בחי' בן. והענין הוא כי יש מצות אשר בני" קבלו אותם בבחי' חביבות כמו מצות מילה ושבת וכו', ויש מצות אשר הם בבחי' עול כענין מארז"ל אל יאמר אדם אי אפשי בבשר חזיר אלא אפשי אבל אבי שבשמים גור עלי, וע"ז דייקא ובו תדבקון. וענין הדביקות הוא ענין התאחדות כמו הדבק שמחבר ב' דברים יחד. וצ"ל כי ענין דביקות לא שייך אלא בלב או במוח שנדבק לו זולתו במוחו (הנק' בל"א צו גיקלעפט) כמו אהבת דוד ויהונתן שאהבת נפשו אהבו, שהנפשות היו מקושרות ודבוקות יחד, אבל איך שייך ענין דביקות במעשה. אך הענין הוא כמ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקי' ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, כי כל זה נק' תחלה תלכו תיראו כו', אבל מצות בפר"מ הם נק' סוף וכתוב כי ז"ה כ"ל האד"ם כו'. וזהו ובו תדבקון בנו"ן פשוטה ולא כתיב תדבקו כמו תיראו תשמעו דלא כתיב תשמעון, כי ענין הנון פשוטה מורה על המשכת אלקות למטה מטה כמ"ש ימינך פשוטה לקבל שבים שגם המקושר בעמקי רע יתעורר בתשובה והוא ע"י ואותו תעבודו, שהוא קיום המצות בבחי' עבד ולא מצות אנשים מלומדה מצד הרגלו מאביו אלא בבחי' קבלת עול כענין אפשי בשר חזיר אבל אבי כו', ע"ז דייקא דייקא ובו תדבקון כו'.

אחר שבת פ' ראה נסע אדמו"ר שי' לראהאצאוו . . . עד קודם ר"ה.

תשצב ואילך. לקוטי תורה ראה כאן כ, א. דרך חיים שער התפלה קי, ג. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תערב. דברים ח"א ע' שלה. לקמן ע' שנב. ת"ח אין אור של גיהנם שולטת בהן: חגיגה כז, א. ראה ספר המאמרים תקס"ה כאן (בהביאור) ס"ע תשצד.

מצות . . . קבלו . . . בבחי' חביבות: ראה שבת קל, א [ותיבת „ושבת" ליתא שם].

אל יאמר אדם אי אפשי: ראה תורת כהנים ס"פ קדושים.

שאהבת נפשו אהבו: שמואל"א כ, יז.

סוף דבר הכל נשמע: קהלת יב, יג.

ימינך פשוטה לקבל שבים: תפלת נעילה [ושם: וימינך].

מצות אנשים מלומדה: ישעי' כט, יג. ראה גם הנסמן בתר"ח ויחי רמב, סע"ג הערה 44.

אחר שבת פ' ראה: ראה רשימת דרושים אלו לקמן ע' תנא ואילך.

בעז"ה, ערב ר"ה

**כי** המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים ולא מעבר לים כו' כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו. כי המצוה הזאת קאי על מצות התשובה. וצ"ל מפני מה בכל המצות לא נאמר בהן אנכי כ"א במצות התשובה. וגם להבין מ"ש דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב אלו עשי"ת, ומבואר הקושיא בספרים דהלא בכל יום צריך לעשות תשובה ומהו דייקא עשי"ת. וגם להבין מ"ש זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון כו'. וההקדמה להבין זאת הוא ממאמר הזוהר תלת קשרין מתקשראן, ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה, שהן שלשה קשרים ישראל הם קשר התחתון וקוב"ה הוא קשר העליון ואורייתא הוא קשר האמצעי ומאחר שמקושרים זב"ז הרי הם כקשר א'. ופי' ישראל מתקשראן באורייתא קאי על נשמות כו'. וגם אמרו בזוהר אורייתא סתים וגליא, קוב"ה סתים וגליא, וידוע דגליא דקוב"ה הוא מה שהוא מחי' את כולם כח הפועל בנפעל בחי' עלמין דאתגליין, וסתים הוא מה שהוא סוכ"ע כמ"ש המלך המרומם והמתנשא מימות עולם. ואורייתא סתים וגליא ג"כ דהיינו תורה הנגלית לנו כמו אנכי ולא יהי' לך דכתיב וירד ה' על הר סיני נקי בשם גליא וסתים הוא התורה כמו שהיא בבחי' סתימות כמארז"ל תורה קדמה לעולם כמ"ש ואהי' אצלו אמן שעשועי' כו' בחי' חכמתו העצמי'. והנה ממילא מובן שבנש"י יש ג"כ סתום וגליא מאחר שהן מקושרים אב"א כמאמר תלת קשרין כו', ומאחר שבתורה וקוב"ה יש סתים וגליא מוכרח להיות שבנשמות יש ג"כ סתים וגליא, ובנשמות נקי בחי' גליא הכח שיש להם להתפעל מהתבוננות בחי' ממכ"ע איך שאתה מחי' את כולם, וסתום הוא ההתבוננות בבחי' סוכ"ע.

כי המצוה הזאת: מיוסד על ד"ה כי קרוב שנדפס בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תשמז (הנחת כ"ק אדה"א). לקוטי תורה נצבים מו, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתעו. מאמר זה נכתב בהכתי"י אחר ד"ה כי כארץ שנדפס להלן ע' שמ. כי המצוה . . לא בשמים ולא מעבר הים . . כי קרוב אליך: נצבים ל, יא. יב. יג. יד. כי המצוה הזאת . . התשובה: רמב"ן כאן (ל, יא). ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתעו. לקוטי שיחות נצבים כרך יד ע' 112 הערה 24. אנכי . . במצות התשובה: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה שם. דרשו ה' בהמצאו . . עשי"ת: ישע"י נה, ו. ראה ראש השנה ית, א. הקושיא בספרים: ראה גם רמב"ם הל' תשובה פ"ב, ה"ו. זה היום תחלת מעשיך: מוסף לראש השנה (ברכת זכרונות). תלת קשרין מתקשראן: נסמן לעיל ע' קפח. אורייתא סתים וגליא: ראה זהר אחרי עא, ב. עג, א. המלך המרומם . . עולם: בברכת יוצר [נדילוג]. אנכי ולא יהי' לך . . וירד ה' על הר סיני: יתרו כ, ב. ג. יט, כ. תורה קדמה לעולם . . ואהי' אצלו אמן שעשועי': פסחים נד, א. משלי ת, ל. אב"א: אחד באחד.

**והנה** כתיב המחדש בטובו בכל יום מע"ב, מחדש מאין ליש, והחידוש הוא בב' בחי' הן בבחי' ממכ"ע שהוא בחי' גליא והן בבחי' סתום שהוא ע"ס דלא אתגליין, כי מאחר שנק' בשם טובב לעלמין הרי הוא ג"כ בכלל השפעה וצריך לחדשו תמיד בכל יום. וכן בתורה כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום, בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, וכמו שאנו מברכי' בא"י נתן התורה ולא נתן לשון עבר אלא נתן לשון הווה. והחידוש הוא ג"כ בבחי' סתום וגליא שבה וכמארו"ל שלש שעות ראשונות יושב הקב"ה ועוסק בתורה שניות יושב ודן שלישית יושב וזן כו', שיושב ודן וזן תלוי לפי שיושב ועוסק בתורה שהוא חכמתו העצמי, ומאחר שהחידוש הוא באורייתא וקוב"ה, יש חידוש ג"כ בנשמות כמ"ש חדשים לבקרים כו', וא"כ צ"ל מהו היתרון מעלה של ר"ה שנק' בשם זה היום תחלת מעשיך.

**אך** להבין כל זאת צריך להקדים מ"ש ראה נתתי לפניך את החיים והטוב ואת המות והרע ובחרת בחיים, שכעת הבחירה חפשית ביד האדם ויכול לבחור ברע כו' ולעתיד כתיב וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, כל פעול דייקא ולא האדם לבד, כמו הדוגמא שהי' קודם חטא אדה"ר שהי' גילוי אלקות על כל הברואים. כמ"כ לעתיד כתיב ונגלה כבוד הוי' וכמ"ש ובאו במערות צורים ובנקרות הסלעים מפני פחד ה' כו'. ועוד ראי' שיהי' גילוי אלקות שהרי יבוטלו טורפים ומזיקים כמ"ש וגר זאב עם כבש ופרה ודוב תרעינה יחדיו ירבצו ילדיהן כו' וכמ"ש לא ירעו ולא ישחיתו כו' מפני שיהי' גילוי אלקו' על כל הברואים, והוא מפני שלא יהי' רע כלל כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ כו' ויהי' אז הגילוי אלקות כמו טבע בנפשו, כמו עד"מ שטבע האש לשרוף וטבע המים לכבות, כמ"כ יהי' לעתיד כמו טבעי' בנפש בחי' אלקו' כמו כעת ענין מילי דעלמא כו', ולא כמו הדעת דכעת שמצד התכונות שאינו אלא לפי שעה לבד ואחר זמן חולפת ועוברת כו'.

---

המחדש בטובו בכל יום מע"ב: ברכת יוצר [כדילוג].

והיו הדברים האלה . . בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים: ראה גם לעיל ע' שו. וש"נ.

בא"י נתן התורה . . לשון הווה: נסמן לעיל ע' שו.

שלש שעות ראשונות: ראה עבודה זרה ג, ב.

חדשים לבקרים: איכה ג, כג.

ראה נתתי לפניך . . ובחרת בחיים: נצבים ל, טו [כשיגור]. יט.

וידע כל פעול: תפלת העמידה לראש השנה. ראה גם לעיל ע' שטו.

ונגלה כבוד הוי': ישע"י מ, ה.

ובאו במערות צורים: נסמן לעיל ע' קסז.

יבוטלו טורפים ומזיקים: נסמן לעיל ע' שטו.

וגר זאב . . ופרה ודוב . . לא ירעו ולא ישחיתו: ישע"י יא, ו. ז. ט. סה, כה.

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: זכרי' יג, ב.

והדוגמא לזה כמו המלאכים דכתיב וצבא השמים לך משתחווים שביטולם הוא מחמת שמשיגים כח אלקי המהוה אותם, ולכן משתחווים ובטילים בהשתחואה תמיד<sup>ד</sup> רגע לא יפסקו כי אין בזה בחירה כלל שיהי' יכולים שלא ישתחוו כו'. זהו דוגמא להבין ענין דלעתיד, אבל עכשיו ניתנה הבחירה ביד האדם כי באמת צ"ל מצד הנשמה כמו טבע שיבחר בטוב וימאס ברע וכמ"ש בפסוק בלשון חיים וטוב ומות ורע, כמו עד"מ דבר האהוב וטוב לגופו שנמשך אחר זה בכל לב ונפש, ולהיפך דבר המזיק לנפשו הוא מתרחק מזה תכלית הרחקה בלי שום בחירה כלל, כמו עד"מ שילך באש כו'. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שמ"ע הוא חיים וטוב להנשמה, ומל"ת שהוא תועבת ה' הוא מות ורע לנשמה, ולעתיד יהי' כמו"כ, אבל עכשיו כתיב ובחרת בחיים שהגוף מסתיר על נשמה האלקי' עד שיכול לבחור ברע ולמאוס בטוב כו', ולכן כתיב ובחרת בחיים. ובצד"ג יש ג"כ כעת שבחי' אלקות דהיינו ההתפעלות במוח או בלב או מעשה בפו"מ הוא כמו חיות לנפשם, וההיפך דהיינו הרהור רע במוח ותשוקה זרה וכש"כ מעשה בפו"מ הוא כמו מות כו'. והבחירה הוא מצד הדעת כמ"ש ישראל לא ידע עמי לא התבונן הוי גוי חוטא עם כבד עון כו'.

**אך** הכח זה גופא שכעת שמצד הבחירה הוא הכח שמאיר בנשמה בכל בוקר כמ"ש חדשים לבקרים רבה אמונתך, שבכל בוקר ובוקר נתחדש כח אמונה זו. והכח זה נק' בשם ממוצע כמו עד"מ הדם שבו מתלבש החיות כמ"ש כי הדם הוא הנפש שהוא בחי' ממוצע, כי הנפש היא בחי' רוחני' והגוף הוא גשמי וכדי שיחי' הנפש את הגוף צריך לזה ממוצע, והממוצע הוא הדם שע"י המאכל שאדם אוכל ונתכרר הפסולת נדחה לחוץ ומהמובחר נעשה דם ועולה לכבד ומכבד ללב ומלב למוח כו'. כמו"כ יובן עד"מ למעלה כי הנה כתיב נשמה שנתת בי כו' אתה בראת שגם נשמות הם בחי' בריאה וא"כ אינם בחי' אלקות עצמו, וכדי שיתפעלו מאלקות צריך לזה ממוצע והממוצע הוא הכח שמאיר בכל בוקר ובוקר וכמ"ש כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה ואמרו בזוהר האי כוחא קדישא ולא קאי על כח הגוף, ולכן אין יום א' דומה לחבירו שפעם מתפעל במוח ופעם בלב דייקא ולא במוח, או במעשה לבד שאין לו לא התפעלות הלב ולא התפעלות המוח רק הביטול בבחי' מעשה

וצבא השמים: נחמ" ט, ו.

ישראל לא ידע . . . הוי גוי חוטא: ישע"י א, ג. ד.

הכח שמאיר בנשמה בכל בוקר: ראה גם לעיל ע' יד. וש"נ.

כי הדם הוא הנפש . . . ממוצע: פ' ראה יב, כג. ראה גם לקמן ע' שכו. תורת חיים נח סת,

א ובהערה 7. אור התורה ויצא ע' רו [חוקת ע' א'תרמב].

נשמה שנתת בי: ברכות השחר (ברכות ט, ב).

כל אשר תמצא ידך . . . האי כוחא קדישא: נסמן לעיל ע' טו.

אין יום א' דומה לחבירו: נסמן לעיל ע' ק.



בסו"מ וע"ט כו', כי הוא תלוי לפי אופן כח הנשמה שמאיר בו, ופעם אינו מאיר כלל ונק' בשם יומא דפגרא בחי' מות ורע וכמ"ש ימים יוצרו ולא אחד בהם, כתי' לא באלף וקרינו לו בו"ו, הענין הוא כי יש ימים שמאיר בהם הכח אלקי במוח או בלב או במעשה אזי ולו אחד בהם בו"ו שיש בהם הארת בחי' אחד. ואותם ימים שאין מאיר בהם כלל נק' ולא אחד בהם באלף. והטעם מבואר בס' הגלגולים. והנה חידוש זה שמאיר בנשמות הוא בכי' בחי' כמ"ש רבה אמונתך שהוא בחי' אמונה גדולה. כי יש ב' בחי' אמונה, פי' אמונה הוא ענין התפעלות אלקות ויש אמונה גדולה שהוא ע"י התבוננות דבחי' סוכ"ע ויש אמונה קטנה שהוא ע"י התבוננות דבחי' ממכ"ע ונק' בשם סתום וגליא. וא"כ לפי זה הדרא קושיין לדוכתי שהרי בכל יום יש התחדשות הנשמות.

**וכמו"כ** יובן בענין אורייתא סתום וגליא, דהנה כתיב זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייתני, פי' בעניי הוא עני מן הדעת דהיינו אחר התפלה כל היום שאז נפסק ההתפעלות כי א"א לילך כל היום בהתפעלות אלקי ונק' אז בעניי. ויכול ליפול בהבלי עוה"ז אך זאת נחמתי כי אמרתך חייתני שהוא הדיבור בד"ת כי ישראל מתקשראן באורייתא דס"ר אותיות התורה הוא נגד ס"ר נשמות ולכן ע"י לימוד אדם בד"ת אפי' פרק א' שחרית ופרק א' ערבית או ב' וג' פסוקים ויש דעה לחד מ"ד בגמרא שק"ש נמי ד"ת הוא, אזי נעשה לו בחי' מקיף שהוא שמירה שלא יפול כרצונות זרים, וה"ז כמשל חומה הסובב את העיר שגם שמקיף כל העיר יחד מ"מ תלוי המקיף לפי ערך יישוב העיר כמ"ש פרוזת תשב ירושלים, שיכול להיות למזרח עד אין שיעור וכן לכל ד' סטרין כו', כמ"ש בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. או שאם אירע ונפל באיזה רצון זר שלא ישתקע שם כו' כידוע. והחידוש באורייתא הוא ג"כ בסתום וגליא כנ"ל. וכמו"כ בהשתלשלות העולמות בבחי' סתום וגליא. אך ההפרש שבין ר"ה לכל השנה הוא, כי בכל השנה הוא אינו התחדשות חדשה אבל בר"ה הוא התחדשות חדשה לגמרי.

**והענין** יובן עפ"י משל הידוע ההפרש שבין אכילה לרפואה, כי האכילה הוא לחבר הנפש בגוף ולא להמשיך חיות חדש, דהיינו שאם לא

יומא דפגרא: נסמן לעיל ע' יד.

ימים יוצרו . . בס' הגלגולים: תהלים קלט, טו. ראה גם ספר הליקוטים להאריז"ל פ' ויצא

ויצא יעקב הב' ד"ה והתירוצ.

ב' בחי' אמונה: ראה גם מאמרים שנשמנו בריש המאמר.

זאת נחמתי בעניי: תהלים קיט, נ. ראה גם לעיל ע' רטו.

דס"ר אותיות התורה . . ס"ר נשמות: נסמן לעיל ע' קפח.

פרק א' שחרית . . שק"ש נמי ד"ת הוא: ראה מנחות צט, ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג, ה"ד.

פרוזת תשב ירושלים: זכרי' ב, ח.

בשכבך תשמור עליך: משלי ו, כב. ראה גם לעיל ע' רנב.

יאכל ב' ימים אזי נסתלק החיות, והתועלת מהמאכל הוא לחבר חיות הנפש בגוף, אבל הרפואה הוא ענין סם חזק הממשיך חיות חדש לגמרי דהיינו שגם שיש איזה קלקול בדמים ע"י הרפואה יומשך חיות חדש. וכמו"כ יובן בין התחדשות החיות של כל השנה להתחדשות החיות שבר"ה, שבכל השנה ההתחדשות שבנשמות ובאורייתא ובקוב"ה אינו התחדשות מעיקרו כי כל המצות הוא לשם יחוד קוב"ה ושכינת"י יחוד טובב בממלא כו', אבל בר"ה הוא התחדשות חדשה.

**וביאור** הענין כי בכל השנה ע"י אתעדל"ת אתעדל"ע וצריך לילך מדרגא לדרגא, תחלה בחי' ממכ"ע ואח"כ סוכ"ע, ומאחר שאתעדל"ע הוא מצד אתעדל"ת אינו נתעורר רק בחי' סוכ"ע כמ"ש המלך המרומם והמתנשא מימות עולם שהוא ההתנשאות אשר מימות עולם לבד, אבל בר"ה אתעדל"ע הוא מצד עצמו והוא מקום אשר אין אתעדל"ת מגעת שם כלל, ולכן יש בכוחו למלאות ולהשלים כל החסרונות והפגמים כי קמ"י כחשיכא כאורה. וז"ש אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני, שיש ב' בחי' אנכי דהיינו בחי' אנכי שמתנשא מימות עולם לבד, ואנכי הב' הוא בחי' התנשאות בעצם, ואנכי זה דייקא הוא מוחה פשעיך כו'. והוא ענין מ"ש אשריה לה' כי גאה גאה, גאה על גיותניא כו' בחי' אנכי שבעצמותו, ובחי' אנכי זה הוא המתגלה בר"ה. וכידוע דבכ"ה באלול נברא העולם ואדה"ר נברא בר"ה ואמר ה' מלך גיאות לבש לבש, שלבש ב' מיני גיאות הנ"ל, ולכן נק' ר"ה דייקא בשם זכרון ליום ראשון שהוא המשכת חיות חדש לגמרי. והמשל לזה ידוע שהוא שני בני"א א' עומד בהר גבוה והשני עומד במקום עמוק, שיש ב' אופנים באופן יחודם או שהתחתון יעלה למעלה או שהעליון ירד למטה, ובכל השנה אתעדל"ת מעורר אתעדל"ע הוא כמשל עליית התחתון לגבי העליון שתלוי לפי אופן ההכנה של התחתון, אבל בר"ה כתיב

כל המצות הוא לשם יחוד: ראה גם לעיל ע' ס"ע קצב. ושי"נ.

אתעדל"ת אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' ס.

כמ"ש המלך המרומם והמתנשא: בברכת יוצר [בדילוג].

קמ"י כחשיכא כאורה: ראה [תהלים קלט, יב. הנסמן במאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' שסו]. עטרת ראש ע' נא.

אנכי אנכי הוא מוחה פשעיך למעני: ישעי' מג, כה.

אשריה לה' . . . גאה על גיותניא: בשלח טו, א. ראה תרגום לשם.

דבכ"ה באלול נברא העולם: באור התורה נצבים כרך ו ע' ביתלז בשם הפד"א – ראה שם רפ"ח. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמ.

ואמר ה' מלך גיאות לבש לבש: תהלים צג, א. ראה פרקי דרבי אליעזר פ"א. מאמרי אדה"א

דברים ח"ג ע' תשס. ושי"נ. תורת חיים וישלח קפא, ד ובהערה 64.

נק' ר"ה . . . זכרון ליום ראשון: ראה לעיל בהתחלת המאמר.

והמשל . . . שני בני"א: נסמן לעיל ע' רסח.

השיבנו ה' אליך מלמעלה כו' שהעליון יורד לגבי התחתון מצד עצמו בלי התעוררות המקבל כלל. וזהו מ"ש דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב אלו עשית שאז הוא בהמצאו ובהיותו קרוב.

**ועתה** יתפרש היטב ענין פ"י הפסוק כי המצוה הזאת אשר אנכי כו' דקאי על מצות תשובה, אשר אנכי כו' הוא בחי' אנכי שבעצמותו, כי כח התשובה מגיע עד שרש הראשון מפני שהיא בחי' כלל ולא ענין פרטי להתפעל במוח לבד או בלב כו'. והתשובה היא לעצמותו דייקא כמ"ש והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה כו'. וזהו לא נפלאות ולא רחוקה לא בשמים כו', פלא ורחוק הוא ענין ממכ"ע וסוכ"ע, כי פלא נק' דבר אשר מובן מעט עכ"פ כמו למשל רב המשפיע שכל לתלמיד אם התלמיד מבין קצת ומה שהוא למעלה מהשגת שכל התלמיד אינו מבין, זה נק' בשם פלא, משא"כ אם אינו משיג כלל לא שייך לקרות בשם פלא אלא בשם רחוקה שרחוק לגמרי כו'. והוא ענין ממכ"ע וסוכ"ע. וזהו כי המצוה הזאת שהוא מצות התשובה אשר אנכי שבעצמותו כו' ולא כפלא ורחוק שגם רחוקה הוא בחי' סוכב של עלמין לבד, אבל התשובה מגיע לעצמו'. ואח"כ מפרש הכתוב שלא תאמר מאחר שהוא מדרגה גבוה מאד א"א להגיע לזה כלל, לזה אומר הכתוב כי קרוב אליך הדבר מאד בפ"ך ובלבבך לעשותו בחי' תשובה מטעם שכתוב דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב שהעליון יורד מצד עצמו כנ"ל. ולכן נק' יוכ"פ בשם יום כפורים שהיום בעצמו מכפר כמ"ש כי ביום הזה יכפר עליכם כו' שמתהר כל לכלוך וחטא ונק' בשם נהרא דאפרסמונא דכ"א כו', והתשובה שמלמטה הוא הכנה שיתקבל במקבלים כו' וד"ל.



השיבנו ה' אליך: איכה ה, כא.

והרוח תשוב אל האלקים: קהלת יב, ז.

שהיום בעצמו מכפר כמ"ש כי ביום הזה: ראה שבועות יג, א. לקוטי שיחות יוהכ"פ כרך ד

ע' 1150. אחרי טו, ל.

נהרא דאפרסמונא דכ"א: ראה תענית כה, א.

ר"ה תקע"ח לפ"ק, תורת אדמו"ר

**זה** היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, וצ"ל מפני מה נק' ר"ה בשם תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון והלא בכל השנה הוא התחדשות החיות הן כנשמות כמ"ש חדשים לבקרים כו' שנתחדש ב' בחי' אמונה כנ"ל, וכן באורייתא ובהשתלשלות העולמות כמאמר תלת קשרין כמבואר לעיל באריכות. וגם להבין משארז"ל ע"פ דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב אלו עשיית, והלא ב"ק מכרזת בכל יום שובו בנים שובבים כו'.

**להבין** זאת צריך להקדים מ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול, הענין הוא כי מה שלמטה הוא אלף שנה למעלה הוא יום א' כי כל שית אלפי שני דהוי עלמא הוא למעלה רק ששת ימים, דהיינו אלף ראשון הוא מבחי' חסדו של הקב"ה כמארז"ל דורו של אנוש היו ניזונין בחסדו של הקב"ה הגם שהיו עציז היו מושפעים כל טוב מפני שאלף שנה היו מבחי' חסד, וכל מה שיש באלף שנה עבר הוה עתיד למעלה הוא נכלל ביום א' שהוא מדת החסד. והוא יובן עפ"י משל כמו מח' ודיבור שמה שבמח' הוא מחשב בסקירה א' איזה דבר כשבא הדבר לידי דיבור יש בה שיהוי זמן, כמו למשל כשרוצה לבנות בנין ומחשב שצריך לעשות הגג על אופן זה וחלונות על אופן זה. והנה במחשבה כשמחשב אופן הגג הוא נסקר בסקירה א' וכשצריך לומר בדיבור יש בזה התחלקות רבי'. וכמו"כ יובן למעלה שכל האלף שנה של חסד במח' הם בסקירה א'. וכן האלף שנה של גבורה בחי' מלך מלך ימלוך במח' הוא בסקירה א' וכו'. ונק' בשם הוי' ואלקים, שבחי' מח' נק' בשם הוי' והדיבור נק' בשם אלקים שהוא בחי' כח הפועל בנפעל בדבר ה' שמים נעשו כו', וכל מה שיש

זה היום: מיוסד על ביאור ד"ה כי קרוב שנדפס בספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תשנ"ג. מאמר זה נדפס גם במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"נ. וראה גם בהנסמן שם. בהכת"י לא רשם כותרת למאמר זה והכותרת שכפנים נעתקה ממאמרי אדה"א שם. וש"נ. מאמר זה נכתב בהכת"י אחר המאמר שלפניו. וראה הנרשם שם בתחלתו. זה היום תחלת מעשיך: ברכת זכרונות (מוסף לראש השנה). חדשים לבקרים... כנ"ל: איכה ג, כג. כד"ה שלפניו ע' שכא. תלת קשרין... לעיל באריכות: נסמן לעיל ע' קפת. בהמאמר שלפניו. דרשו ה' בהמצאו... עשיית: ישעי' נה, ו. ראה ראש השנה ית, א. ב"ק מכרזת... שובו בנים: נסמן לעיל ע' ק. כי אלף שנים בעיניך: תהלים צ, ד. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רז. וש"נ. ח"ג ע' תתה. וש"נ.

שית אלפי שני דהוי עלמא: ראה ראש השנה לא, א. מאמרי אדה"א בראשית ע' נג. וש"נ. דורו של אנוש היו ניזונין: כ"ה בכ"מ – ראה הנסמן מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'תעז. דורו של אנוש... שהיו עניי: ראה בראשית ד, כו. שבת קיח, ב. רמב"ם ריש הל' עבודה זרה.

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

בבחי' שם אלקים בחי' עש"נ, עולם הוא בחי' מהות הדבר ונפש הוא החיות כו' ושנה הוא זמן, קיומו בשם הוי' הם נסקרים בסקירה א'. והנה מח' זו נק' בשם מח' מיוחדת כמו במשל הבנין הנ"ל שיש מח' מיוחדת להגג ויש מח' מיוחדת להחלונות, כמו"כ למעלה יש ששה בחי' הוי' לשית אלפי שני כו'. ויש מח' כללי' הכולל כל הששה מחשבות ביחד כמו למשל בבנין שיש מח' כללית הכוללת כל הפרטי' הגג והחלונות יחד והוא המח' שרוצה לבנות בנין כזה. וכמו"כ עד"מ למעלה יש מח' כללית כמ"ש צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א' שתחלת אלף שנה של חסד וסוף אלף הששי שהוא בחי' יסוד נסקרים שם בסקירה א', ובחי' זו נק' בשם טובב הכללי כי מחשבה הכוללת אלף שנה לבד נק' בשם טובב פרטי ומח' זו הכוללת כל השית אלפי שני נק' בשם טובב כללי כו'.

**והנה** לפ"ז ההפרש שבין התחדשות של כל יום ויום להתחדשות דר"ה הוא, שבכל יום ההתחדשות הוא מכלל לפרט דהיינו שבשנה יש שס"ה יום וכל יום מתחדש החיות מהחיות כללי שנמשך בר"ה לכל השנה, והשנה מתחלק' ל"ב חדשים והחדש לשלשים יום, וכל יום ויום מתחלק לכ"ד שעות י"ב שעות היום י"ב צירופי הוי' ויב"ש הלילה י"ב צירופי אד', וא"כ צ"ל שהלא גם השנה הוא חלק פרטי לבד מאלף שנה כמו שכל יום הוא חלק פרטי מהשנה וא"כ ההתחדשות דר"ה הוא מהכלל הכולל כל האלף שנה ומפני מה נק' תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, כי הלא אין זה התחדשות גמורה. ואם יתפרש שהחידוש הוא מבחי' מח' כללית הכולל כל השית אלפי שני, הרי ג"כ אין זה התחדשות חדשה לגמרי.

**אך** הענין הוא שהחידוש דר"ה הוא מעצמותו אשר אין שייך לקרוא גם בשם טובב הכללי. והענין יובן עפ"י הידוע דר"ה נק' יום הדין כמבואר בפע"ח שיום א' דר"ה הוא דינא קשיא כו', ולכאורה אינו מובן שהלא ר"ה הוא בחי' חסד כמאמר כל מזונותיו של אדם קצובים מר"ה, שבר"ה הוא המשפט על כל השנה כמה ירויח, וכמו"כ ברוחני' כמ"ש משפט לאלקי יעקב שיש משפט כמה

---

עש"נ: עולם שנה נפש – ראה גם לעיל ע' רצ. וש"נ.  
 צופה ומביט . . . בסקירה א': ראה ברכת זכרונות. ראש השנה יח, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קלה. וש"נ. קונטרסים ע' רא.  
 שבשנה יש שס"ה יום: ראה רמב"ם הל' קדוש החודש פ"ו, ה"ד. רפ"ט.  
 י"ב שעות . . . צירופי הוי' . . . צירופי אד': ראה תניא פמ"א (נח, ב). הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תחב.  
 דר"ה נק' יום הדין: ראה ראש השנה ח, סע"א. טז, א"ב.  
 כמבואר בפע"ח שיום א' דר"ה הוא דינא קשיא: שער (כד) ר"ה פ"א.  
 כל מזונותיו של אדם: ביצה טז, רע"א.  
 משפט לאלקי יעקב . . . אלקות ליעקב: תהלים פא, ה. ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' שמה.  
 הנסמן במאמרי אדה"א דברים כאן ע' אינב. ח"ד ע' אישנו. לקמן ע' שלא וע' שדמ.

יומשך אלקות ליעקב. ומה שארז"ל אדם נידון בכל יום וכמ"ש חדשים לבקרים רבה אמונתך, המשפט של כל יום הוא בהכלי במה יתלבש החסד גשמי ובאיזה אופן יגיע לו הריחוק אם בקלות ואם ביגיעה שנק' חיי צער וחיי ריוח, אבל מה שנמדד לו בר"ה שכזאת ירויח לא יוסיף ולא יגרע מזה גם אם יתייגע א"ע מאד רק אם יש באדם איזה התחדשות במעשיו כו'. וכמו"כ יובן ברוחני שהמשכת גילוי אלקות קצוב לו מר"ה אך במה יתלבש אם במוח או בלב או במעשה לבד והוא בחי' הממוצע והכלי שע"י יומשך גילוי אלקות, ועל הממוצע הוא המשפט בכל יום.

**וביאור** הענין הוא כי כל מה שמשיג ומתבונן במוחו בהתבוננות והסבירים לקרב אל השכל איך שמחי' מאין ליש, הרי אין זה ערך כלל לבחי' אמיתי' מאין ליש, רק מחמת שהנשמה מלובשת בנפש הטבעי' וצריך לקרב אל השכל כאותו השכל עצמו של נפש הטבעי' אשר מאב ואם כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי, צריך להסבירי' אבל כמו שהנשמה מצד עצמה אינה צריכה להסבר כלל, כי בה נקבע הדבר כמו שהוא וד"ל. וההסבר זה נק' בשם ממוצע והוא בחי' לבוש דנוג"ה הממוצע, כענין כי הדם הוא הנפש, שהנפש בעצמה היא בחי' רוחני' והגוף הוא גשמי וכדי שהגוף יחי' מהנפש צריך לזה ממוצע והוא הדם שהמאכל שאדם אוכל נתעכל ונהפך לדם המוכחר של המאכל, והפסולת נדחה לחוץ, והדם הוא הממוצע שבו מתלבש חיות הנפש. וכמו"כ יובן עד"מ שהלבוש דנוג"ה הוא הממוצע שע"י יתפעל מאלקות. וכמו"כ יובן בהתפעלות הלב אוי"ר שאינו ערך לבחי' אמיתי' אלקו'. וכמו"כ במעשה המצות שהטלית הוא מצמר גשמי ותפילין קלף גשמי כו' והם ממוצעים שע"י יתלבש אלקות כו', ועל זה הוא המשפט בכל יום. כי בר"ה הוא המשפט כמה יומשך אלקות אבל ע"י איזה כלי יהי' ההמשכה ע"י ארז"ל אדם נידון בכל יום. ולכן אין יום א' דומה לחבירו שהיום הזה נתפעל במוח ולא בלב וזולתו בלב ולא במוח, ופעם אינו מתפעל לא במוח ולא בלב אלא הביטול בבחי' מעשה בפומ"מ כי תלוי לפי המשפט שנשפט למעלה. וא"כ ר"ה הוא בחי' חסד ומפני מה נק' בשם יום הדין. אך הענין הוא כי בר"ה הוא בחי' העלאה כי הרי נק' בשם יום הזכרון וכמ"ש מי לא נפקד כהיום הזה, שהחיות של כל הברואים דצח"מ וגם החיות של הע' שרים וכל התומ"צ הם בבחי' העלאה

אדם נידון בכל יום: ראה גם לעיל ע' רנ. וש"נ.

ק. . . איזה התחדשות במעשיו: ראה עטרת ראש שער ר"ה ע' ד. לקמן ע' שלא.

הן בעון חוללתי: תהלים נא, ז.

כי הדם הוא הנפש: פ' ראה יב, כג.

ממוצע והוא הדם: נסמן לעיל ע' שכ.

אין יום א' דומה לחבירו: נסמן לעיל ע' ק.

מי לא נפקד כהיום הזה: ברכת זכרונות (מוסף לראש השנה).

וההעלאה הוא לעצמותו ולכן נק' בשם יום הדין שהרי לא נודע עדיין איך יהי' ההמשכה, וחסד נק' על שם ההמשכה שהרי באמת נמשך חיות לכל הברואים כמ"ש החותך חיים לכל חי, וכמארז"ל הנ"ל מזונותיו של אדם כו' הן ברוחני' הן בגשמיות כנ"ל. והנה עפי"ז יובן ענין הנ"ל, שמאחר שההעלאה היא לעצמותו לכן המשכת החיות הוא ג"כ מאותו בחי' ששם הי' ההעלאה, ונמצא שההתחדשות דר"ה הוא חידוש מעיקרו. וזהו זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון לעצמותו ממש כו' וד"ל.

**ועתה** י"ל הפרש שבין תשובה של כל השנה שב"ק מכרזת בכל יום שובו כו' ובין תשובה דעי"ת שע"ז אמר הכתוב דרשו ה' בהמצאו כו'. להבין זה צ"ל שיש בחי' או"פ ואו"מ כמ"ש בס' הקבלה ובזוהר נק' בשם ממכ"ע וסוכ"ע, ובכל השנה צריך לילך מדרגא לדרגא מתחלה או"פ ואח"כ או"מ. והענין יובן עפ"י הידוע שיש ב' בחי' אהבה, אהבת עולם ואהבה רבה. אהבת עולם הוא בחי' או"פ שהאהבה מתיישבת בכלי המוח והלב והוא הנק' אהבה דבכל לבבך ובכל נפשך, ואהבה כזו נתהוה ע"י התבוננות בבחי' ממכ"ע שהוא מבחי' אלקות שבתוך נבראים, ואתה מחי' את כולם כח הפועל בנפעל. ואהבה רבה הוא אשר למעלה מהגבלת כלי המוח והלב והוא ע"י התבוננות איך שהוא מופלא בערך בחי' סוכ"ע, וע"י התבוננות זו נעשה בחי' תשוקה בלב כמ"ש ולדבקה בו, אבל אינה נכנסת בתוכו ונק' בשם או"מ, וצריך לילך בהדרגה מתחלה או"פ ואח"כ או"מ שא"א להגיע למדרגת אה"ר שהוא בחי' בכל מאדך כ"א ע"י אהבה דבכל לבבך ובכל נפשך. וכמו"כ יובן בענין תומ"צ שידוע שהתורה נק' בשם מזון לנפש כמ"ש ותורתך בתוך מעי, כמשל המאכל שאדם אוכל שנכנס בתוכו ונעשה לו לחיות הגם שלא נודע איכותו ואופנו איך שהמאכל מחי', מ"מ זה נראה ודאי שהוא מחי'. וכמו"כ בתורה כתיב זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייתני כי ע"י לימוד התורה נעשה תועלת לנשמה דהיינו שאם יתבונן בהתבוננות אלקו' יתפעל או בלב כו' או במעשה להשמר אותו מל"ת כמ"ש בשכבך תשמור עליך כו' ולתת לו חיזוק לקיים מ"ע, רק אם הוא מתעצל בדבר ואינו עוסק כלל בזה, אבל אם רוצה לעסוק התורה שעסק נתנת לו חיות וחיזוק כמ"ש כי אמרתך חייתני, ולכן נק' בשם מזון שהוא בחי'

החותך חיים לכל חי: נוסח פיוט האוחז ביד (וכל מאמינים) מוסף לימים נוראים.

ואתה מחי' את כולם: נחמ" ט, ו.

ולדבקה בו: עקב יא, כב.

תומ"צ . . מזון . . לבושים: ראה תניא פ"ה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ס"ע תקד ואילך.

ותורתך בתוך מעי: תהלים מ, ט. תניא שם.

ואת נחמתי בעניי: תהלים קיט, ג.

בשכבך תשמור עליך: משלי ו, כב.

א"פ. והמצות נק' בשם לבושים כמ"ש ימים יוצרו כו' כמ"ש ואברהם זקן בא בימים באינון לבושי' כו'. והלבוש הוא בחי' מקיף, שע"י עשיית המצוה אין זה תועלת לו להיות לו לחייו' כמו ע"י תורה, והגם שכתוב אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, קאי על לעתיד כו' אבל לא עתה, וצריך לילך בהדרגה ג"כ מתחלה תורה ואח"כ מצות. וכמו"כ יובן בענין התשובה דכל השנה שיש ב' בחי' תשובה, תשובה תתאה ותש"ע. תשובה תתאה הוא מצד הטעם והדעת מפני היותו ממארי דחושבנא איך שויכל בהבל ימיו ועי"ז נשכר ונדכה לבו, ואח"כ מגיע לתש"ע שהוא למעלה מן הדעת כו' כידוע. אבל בעשיית ארז"ל דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב שהוא עצמו נעשה קרוב בלי קדימת אתעדל"ת כלל. וההפרש הוא שבכל השנה מאחר שאתעדל"ע תלוי מצד אתעדל"ת הרי א"א להתעורר כ"א בחי' המתנשא מימות עולם לבד כנ"ל, אבל בר"ה ועי"ת שהתעוררו' הוא מצד עצמו הוא בחי' אשר אין אתעדל"ת מגעת לשם כלל, בחי' התנשאות עצמיו' וכמ"ש ישוב ירחמינו ואמרו בזוהר מאן אתר ישוב, מההוא אתר עתיקא סתימאה וה"ז כמשל ב' בנ"א כו' כנ"ל. וראי' לדבר שהרי בעי"ת נתעורר בחי' פנימי' נקודה בלב כל א' מישראל כמ"ש בקשו פני את פניך ה' אבקש כו', משא"כ בכל השנה, והוא מצד שנתגלה בחי' עצמיות ולכן נתעורר ג"כ למטה בחי' עצמיות, וכל הוידויים שאומרים אשמנו כו' הוא רק הכנה שיתקבל בתוכים כו' אבל הגילוי הוא מצד עצמו, והגם שבי"ק מכרזת בכל יום שובו כו' אין זה אלא התעוררו' לבד ולא גילוי כו', משא"כ בעי"ת וכמ"ש השיבנו ה' אליך מלמעלה ואז ממילא ונשובה כו' כידוע וד"ל.

ימים יוצרו . . . ואברהם זקן: תהלים קלט, טז. חיי שרה כד, א. ראה זהר חיי שרה קכט, א. ויחי רכד, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשמט. וש"נ. דברים ח"ג ע' תתיב. וש"נ. תורת חיים ויחי רלז, א ובהערה 6.

אלה המצות . . . קאי על לעתיד: ראה גם לעיל ע' רנח. וש"נ.

תשובה תתאה ותש"ע: זהר (רעיא מהימנא) נשא קכג, א.

ממארי דחושבנא: ראה זהר קרח קעח, א. תניא פכ"ט.

שאתעדל"ע . . . אתעדל"ת: נסמן לעיל ע' ס.

המתנשא מימות עולם לבד כנ"ל: ברכת יוצר. ראה במאמר שלפניו ע' שכב.

ישוב ירחמינו . . . מאן אתר: מיכה ז, יט. ראה זהר ויקרא טז, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א

ס"ע כג. וש"נ.

כמשל ב' בנ"א כנ"ל: לעיל ע' שכב.

בקשו פני את פניך ה' אבקש: תהלים כז, ח.

השיבנו ה' אליך . . . ונשובה: איכה ה, כא. ראה מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תשצד.

דברים ח"ב ע' תלו.



בעד"ה שבת שובה פ' האזינו, תקע"ח לפ"ק

**שובה** ישראל עד הוי' אלקיך כי כשלת בעוניך קחו עמכם דברים ושובו אל ה'. להבין ענין זאת צריך להקדים הקדמה א' בעיקר התחלת עבודת ה' שהוא מ"ש אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים וכמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים, ואין המכוון של וידעת או לדעת בחי' ידיעה בעלמא רק פי' דעת הוא הנק' (בל"א דער הער כו'). וידיעה זאת צ"ל בב' בחי' הוי' ואלקים, בחי' סוכ"ע וממכ"ע, וז"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת. שמים ממעל הוא בחי' סוכ"ע בחי' שם הוי' ועל הארץ כו' הוא בחי' ממכ"ע, והוא ענין ב' פסוקי שמע ישראל ובשכמל"ו. שמע ישראל הוא יח"ע ובשכמל"ו הוא בחי' יח"ת כו'.

**והענין** הוא כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, דהיינו שבכל בוקר ובוקר קודם נפילתו בטרדת העסק צריך להיות נותן לב מי ברא אלה, איך שואתה מחי' את כולם כי הוא ית' מקורא דכולא ולא כמו שנראה העולם ליש בפ"ע. ולעתיד יהי' בחי' ידיעה זו בשלימות כמ"ש וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ולא האדם בלבד אלא כל פעול כו'. אך עכשיו הוא בחי' הסתר אלקות עד שנראה העולם ליש וע"ז כתיב השמר לך פן תשכח את הוי' אלקיך שהוא בחי' שכחה והיסח הדעת. וז"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כו' שגם עכשיו צריך להעמיק בזה הענין עד שיהי' נקבע בלב, וידיעה זאת צ"ל בב' בחי' הוי' ואלקים. ובלשון רז"ל נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, פי' לו היינו לעצמותו כמו שהוא למעלה כמו"כ יהי' התגלות למטה. ובזוהר אמרו מאן דלא מהפך חשוכא לנהורא

שובה ישראל: מיוסד על ד"ה זה משנת תקס"ו נדפס בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתקח [הנחת כ"ק אדה"א]. לקוטי תורה דרושים לש"ש סד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' אינו. וש"נ.

מאמר זה נכתב בהכת"י אחר המאמר ד"ה אחרי שנדפס לעיל ע' שיג.

שובה ישראל . . קחו עמכם דברים: הושע יד, ב. ג.

אתה הראת לדעת . . וידעת היום: ואתחנן ד, לה. לט.

הוי' ואלקים . . סוכ"ע וממכ"ע: ראה גם תורת חיים וישב קצט, ד ובהערה 62. לעיל ע'

לה.

שמים . . סוכ"ע . . הארץ . . ממכ"ע: ראה גם תורת חיים וישב רל, ד ובהערה 40.

שמע ישראל ובשכמל"ו . . יח"ע . . יח"ת: ואתחנן ו, ד. פסחים נו, א זהר בראשית יח, ב.

שאו מרום עיניכם: ישעי' מ, כו.

שואתה מחי' את כולם . . וידע כל פעול: נחמ" ט, ו. תפלת העמידה לר"ה.

השמר לך פן תשכח: עקב ח, יא.

נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים: תניא רפ"ז. וראה הנסמן בליקוט פירושים לשם.

ובזוהר אמרו מאן דלא מהפך: ראה זהר בהקדמה ד, א. מאמרי אדה"א דברים כאן ע' איס.

וש"נ. בראשית ע' קפ. וש"נ.

ומרירו למתקא בהאי עלמא לית ל"י חולקא בהוא עלמא, והוא ענין א' עם מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים.

**והענין** הוא כי ההתבוננות איך שהוא מחי' את כולם כח הפועל בנפעל הוא בחי' אלקים, וההתבוננות בבחי' סוכ"ע הוא בחי' הוי'. ובנפש האדם יש ג"כ ב' בחי' אלו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת בחי' טוב ובחי' ממלא. והענין הוא כי יש ד' בחי', שכל ומחשבה דיבור ומעשה, והוא מ"ש בק"ש שמע ישראל ואהבת הוא בחי' שכל ומח', ומ"ש והיו הדברים האלה ודברת במ' ואספת דגנך הוא בחי' דיבור ומעשה. וביאור הענין הוא כי שכל ומח' הוא בחי' ההשכלה באלקות, וענין ההשכלה הוא כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו כו' כמו איזהו חכם הרואה כו' והמכוון הוא לאהפכא חשוכא לנהורא, והוא ההסכם שנשאר אצלו על כל היום שלא להשכיל ולחשוב בעניני העולם והוא בחי' בשמים ממעל שבנפש. וענין דיבור ומעשה הוא הדיבור בת"ת ומעשה הצדקה בפומ' והוא ג"כ לאהפכא חשוכא לנהורא, [ד]היינו שלא להיות עוסק בעניני מו"מ בהתלהבות כחי ועוצם ידי כו' והוא בחי' על הארץ מתחת שבנפש כו'. והנה כתיב ב"פ כי הוי' הוא האלקים גבי אליהו דכתיב וירונו ויפלו על פניהם ויאמרו הוי' הוא האלקים הוי' הוא האלקים, ב"פ כי הם היו עע"ז דהיינו שהי' בהם התאוה לע"ז ולא שכפרו לגמרי כי הרי היו מקריבים קרבנות לה' ג"כ, וע"י אליהו שגילה להם בחי' אלקות נפלו על פניהם ויאמרו ב"פ כי הוי' כו' כמשי"ת לקמן.

**והנה** אמרו בזוהר כי הוי' הוא האלקים כולא חד, כי עיקר ההתבוננות צריך להיות איך שכולא חד דהיינו ששמע ישראל שהוא בחי' יח"ע ע"ס דאצי' בחי' שמים ממעל. כמו"כ בשכמל"ו שהוא בחי' יח"ת על הארץ מתחת שוה ממש. והענין הוא כמ"ש אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאל הנך, שמים הוא בחי' יח"ע ואציעה שאל שהוא אשר מתחת לארץ, הנך ממש אותו אלקות עצמו שבשמים כו', וכמו שאמר יונה מבטן שאל שועתי כו', וכמ"ש ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו שהוא כרצונו הפשוט כו',

ואהבת . . והיו הדברים . . ודברת . . ואספת דגנך: ואתחנן ו, ה. ו. ז. עקב יא, יד.

איזהו חכם הרואה: תמיד לב, א.

כחי ועוצם ידי: עקב ת, יז.

וירונו ויפלו על פניהם: מלכים א יח, לט [ושם: וירא כל העם ויפלו – הלשון שבפנים הוא

בשמיני ט, כד].

ולא שכפרו לגמרי: ראה ג"כ עדי"ז לעיל ע' רכה. ובהנסמן לשם.

כי הוי' הוא האלקים כולא חד: ראה זהר בהקדמה יב, א. תרומה קסא, ב. מאמרי אדה"א

דברים ח"א ע' קעה (ובהנסמן בריש המאמר שם). תורת חיים בראשית לה, ד ובהערה 64.

אם אסק שמים: תהלים קלט, ח.

מבטן שאלו שועתי . . ומסדר את הכוכבים: יונה ב, ג. ברכת ק"ש (תפלת ערבית).

וכמ"ש ויאמר הוי' אל בלעם כו' שלגבי כחשיכא כאורה, ואין הפי' סוכ"ע שהוא סובב למעלה ואינו נמצא למטה, אלא פי' שהוא שוה למטה כמו למעלה ממש. וכמו שמצינו בבהמ"ק שהי' גילוי אלקות בהיכל ק"ק ארון ושולחן ששם אלקים לא הסתיר כלל מפני שהי' התגלות שם הוי'. וכענין הנסים שהוא לשנות הטבע כמו גבי רחבי"ד שאמר מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק שעפי' שם אלקים צריך דייקא השמן להדליק ולא החומץ, אך שהאיר מבחי' שם הוי' שהוא מעלמא דאתכסיא כו'. וזהו ענין כ"ו כלי"ח שהוא ענין התגלות שם הוי' בשם אלקים. והענין יובן עד"מ מסך המסתיר את השמש שהאור הנראה מתוך המסך אינו כמו אור העצמי, אבל כשנלקח המסך או שעושים נקבים בהמסך אזי מאיר האור עצמי כמו שהוא. וכמו"כ יובן בענין הוי' ואלקים ששם אלקים הוא מסתיר על שם הוי', כמ"ש כי עמך מקור חיים באורך נראה אור בחי' הארה דהארה כו'. אבל כשנלקח ההסתר דשם אלקים אזי נתגלה שם הוי'. או כמו מה שנראה שמי שהוא נוטה למות יוכל להתרפאות לפעמים והוא ע"י התגלות שם הוי'. או כמו גבי חזקיהו שהוסיפו לו על שנותיו חמשה עשר שנה. וכמו"כ יובן [הענין] בפרנסה. כי הנה ארז"ל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה וכמ"ש החותך חיים לכל חי, הן בגשמיו' הן ברוחניו', ולפעמים יכול להיות שיצליח וירויח יותר מכפי המדה שנמדד לו בר"ה. וכמו"כ יכול להיות ברוחני' בחיי אלקו'. כי הנה כתיב משפט לאלקי יעקב שבכל ר"ה נשפט האדם כמה יומשך אלקות כו', אך ע"י תשובה נתגלה מבחי' שם הוי' כו'.

**והנה עפ"י כל זה יובן מ"ש בזוהר כי הוי' הוא האלקים כולא חד, שאלקי' אינו מסתיר באמת על שם הוי'. וז"ש בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, פי' מתחת לארץ בשניהם בשוה אין עוד כו'. וענין מה שאמרו פעם ב' כי הוי' הוא האלקים כו' כי יש שם אלקים אשר למעלה משם הוי' ג"כ, כי בחי' הוי' זה**

---

ויאמר הוי' אל בלעם . . כחשיכא כאורה: נסמן לעיל ע' רנז. תהלים קלט, יב.  
ואין הפי' סוכ"ע שהוא סובב למעלה: ראה גם לעיל שם. וש"נ.  
בהיכל ק"ק . . ושולחן: כ"ה בהכת"י.  
מי שאמר לשמן וידליק: תענית כה, א (כג"י העין יעקב). וראה גם לעיל ע' רכת. וש"נ.  
כ"ו כלי"ח: נסמן לעיל ע' רכט.  
כי עמך מקור חיים . . הארה דהארה: נסמן לעיל ע' רכז.  
חזקיהו . . חמשה עשר שנה: מלכים"ב כ, ו. ישע"י לח, ה. וראה הנסמן בלקוטי שיחות  
ויגש כרך י' ע' 150 הערה 37. ראש השנה כרך כד ע' 224 הערה 27.  
מזונותיו של אדם . . החותך חיים לכל חי: ביצה טז, רע"א. פיוט האוחז ביד (לימים  
נוראים).  
שיצליח וירויח יותר . . שנמדד לו בר"ה: ראה גם לעיל ע' שכו.  
משפט לאלקי יעקב . . כמה יומשך אלקות: ראה גם לעיל ע' שכה. וש"נ.  
אלקים אשר למעלה משם הוי': ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קעג. וש"נ. דברים ח"ד ס"ע  
אקע ואילך. נביאים וכתובים ע' כה. וש"נ. תירח ויצא קסת, א. לקמן ע' שמו. ובהנסמן שם.

הוא בחי' סוכ"ע כמ"ש המרום והמתנשא מימות עולם כו'. ולהיות בחי' סוכב לעלמין לזה צ"ל ג"כ בחי' צמצום והוא בחי' שם אלקים שהוא למעלה משם הוי'. וזהו כי הוי' הוא האלקים שהוי' זה הוא בטל ונכלל לגבי שם אלקים שלמעלה ממנו כו'. ועיקר התחלת עבודת ה' הוא ב' בחי' אלו הנ"ל הוי' ואלקים. אלקים הוא ההתבוננות ואתה מחי' את כולם כו' ונק' בשם יעקב כו'. והוי' הוא בחי' סוכ"ע. ובנפש הוא ד' בחי', שכל מח' דיבור ומעשה הנחשבים לשתים, שכל ומח' הוא ענין א', ודיבור ומעשה הוא ענין א', ואז נק' צלם אלקים בשלימות.

**והנה** כ"ז הוא כשהצלם אלקים בשלימות, אבל כשנפגם הצלם אלקי' כמ"ש אם פגמתי באות יו"ד פגמתי באות ה' כו', כי הנה כתיב נר הוי' נשמת אדם שבכל נשמה יש שם הוי' וכשנפגם אות יו"ד אזי הוא חייב סקילה ובאות ה' שריפה כו'. והענין הוא כי הנה יו"ד הוא בחי' חכמה לאסתכלא ביקרא דמלכא כמו איזהו חכם הרואה, וכשנפגם והפגם הוא ע"י התחכמותו כמשא ומתן ואומר כחי ועוצם ידי, כי באמת הותרה עסק הפרנסה כמ"ש ואספת דגנך אך בתנאי שכתוב לעיל מיני' בכל לבבך ובכל נפשך בחי' מס"נ בתכלית לה', רק שצריך לעשות כלי במה שהברכה ישרה בו כמ"ש וברכך ה' בכל אשר תעשה וכמ"ש השלך על ה' יהבך כו'. וזהו הנק' בשם גלות השכינה, שהשכינה היא בבחי' גלות שאומר כחי ועוצם ידי ולא ה' כו'. ובאמת הכל הוא מצד ה' הן אם מרויח או להיפך שמפסיד, הכל הוא השגחה אלקי' על כל פרט ופרט. ולעתיד יהי' בחי' זאת גם אצל הפח"ע שכולם ידעו איך שהברכה היא מאלקות ולא האדם הוא העושה כו', אבל עתה הוא להיפך שגם אצל הגדול שבדור יוכל להיות שבעת שעושה העסק מדמה בנפשו כחי כו', הגם שכל א' יש לו בחי' יהדותו ואחר ההצלחה והריוח אומר ברוך ה' שהוא עשה זאת. וכן להיפך כשמפסיד ניכר אח"כ ואומר ה' עשה זאת אבל בעת העסק אומר כחי ועוצם ידי כו', שמצד חכמתו הוא מרויח, ואם אינו מרויח הוא מצד טפשותו בדבר כו'.

המרום והמתנשא מימות עולם: בברכת יוצר [בדילוג].

כמ"ש אם פגמתי . . נר הוי' נשמת אדם: נסמן לעיל ע' סה. משלי כ, כז.

יו"ד הוא בחי' חכמה: ראה זהר בראשית לא, א. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב ע'

תסוד ובהנסמן לשם.

לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לח, א"ב. פקודי רמז, ב. תרומה

קלד, א.

בכל לבבך ובכל נפשך: ואתחננו ו, ה. וכנראה הכוונה כאן להכתוב עקב יא, יג.

וברכך ה' בכל אשר תעשה: פ' ראה טו, יח [ושם: ה"א]. ראה ד"ה זה בספר המאמרים

תקס"ה ח"ב ע' תרנו. שערי תשובה ח"א שער התפלה סה, ד.

השלך על ה' יהבך: תהלים נה, כג.

הפח"ע: הפחתי ערך.

והנה עייז נעשה פגם ביו"ד וחייב סקילה כמו על עייז גשמיות שמשתחוה לעץ ואבן שחייב סקילה באבנים גשמיים כמ"ש סקל יסקל כו', כמו"כ יש סקילה רוחני לעייז רוחני, ועייז רוחני הוא מה שארז"ל ישראל שבח"ל עע"ז בטהרה הם, וענין עע"ז בטהרה הוא ענין התחכמות הנ"ל ועייז חייב סקילה רוחני, והוא עונש החמור מכולם דהיינו סקילה באבנים רוחני והוא בחי' טמטום המוח כמו ענין לבו כלב האבן כו' שלא יהי' בו בחי' ראי' כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו כו'. ואם פגמתי באות ה' כו' הוא בחי' התפעלות הלב שבסעק הפרנסה וחייב שריפה לשרוף נפש[ן במחשבות] זרות. ואם פגמתי באות וי"ו ונתחייבתי הרג הגה הרג הוא מיתת סייף שחותכין ראשו מלבו והרג רוחני הוא מה שנבדל מוח מלב שגם שנתפעל במוח אינו נמשך בלב כו'. ואם פגמתי באות ה' אחרונה ונתחייבתי חנק הוא שאין בו בחי' והרוח תשוב כו'. וכשנפגם שם הוי"ו אזי א"א להיות בו וידעת כי הוי"ו הוא האלקים כו', עייז כתיב שובה ישראל עד ה' כו' דהיינו שיומשך הוי"ו מחדש.

**והענין יובן ע"פ מ"ש בכתבי האריז"ל כל מי שאינו בוכה בר"ה ויוה"כ כו' וכמ"ש הלך ילך ובכה נושא משך הזרע כו', כי הנשמה נמשכה מאור זרוע לצדיק כו' וכמ"ש בית ישראל ברכו את הוי"ו שצ"ל התקשרות תמידי, אך כשנפגם שם הוי"ו כמ"ש אם פגמתי כו' וא"א להיות בו בחי' וידעת כו', עייז כתיב ובכה, כי הבכי הוא מצד עצמיות כו' והוא בחי' יחידה שבכל נפש מישראל וכמ"ש מיד כלב יחידתי שלשם אינו מגיע פגם של חטא ועון כלל, כי הפגם אינו רק ביו"ד וה' כו', אבל בבחי' יחידה לשם אינו מגיע פגם דחטאי כו'. ומפני שיש בבני ישראל בחי' יחידה זו לכן מתגלה בחי' י"ג מדה"ר להמשיך מחדש שם הוי"ו על כל השנה להיות בחי' וידעת כי הוי"ו כו'. וזהו שובה ישראל עד הוי"ו דהיינו עד שיומשך הוי"ו חדש וד"ל. כי כשלת בעוניך כמ"ש כשל בעוני כחי, וכחי הוא כח הנשמה שמאיר בכל יום כמ"ש חדשים לבקרים כו' שכל מה שנתפעל בשכל ומח' או המעשה ודיבור בפור"מ,**

וחייב סקילה . . על עייז: פי' שופטים י, ב ואילך.

סקל יסקל: לשון הכתוב יתרו יט, יג. משפטים כא, כח. וראה פי' שופטים שם, ה.

סקילה רוחני . . טמטום המוח . . לבו כלב האבן: ראה גם תורת חיים מקץ ריג, ד.

ישראל שבח"ל עע"ז בטהרה הם: ראה גם לעיל ע' ר. וש"נ.

והרוח תשוב: קהלת יב, ז.

כל מי שאינו בוכה: ראה פרי עץ חיים שער (כו) השופר פ"ה. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע'

תריב. וש"נ.

הלך ילך ובכה: תהלים קכו, ו.

הנשמה נמשכה מאור זרוע לצדיק: תהלים צו, יא. ראה גם הגסמון לעיל ע' עח. וש"נ.

בית ישראל ברכו את הוי"ו: תהלים קלה, יט.

מיד כלב יחידתי: תהלים כב, כא.

כשל בעוני כחי: תהלים לא, יא.

הכל הוא ע"י הכח שמאיר בו, אך כשל בעוני כחי, ולכן שובה ישראל עד הוי'  
כו' כנ"ל וד"ל.

**קחו** עמכם דברים ושובו אל ה', הנה דברים הוא כמ"ש ודברת בם כו' והוא  
ענין תורה ומצות של השנה שעברה ועי"ז שובו כו'. כי הנה כל בע"ת  
שנתעורר בתשובה אלו לא הי' מקיים איזה מצוה או לימוד בד"ת לא הי'  
מתעורר כלל לשוב, רק התעוררות תשובה הוא ע"י שקיים מצוה פעם אחת או  
שלמד בד"ת, עי"ז דייקא מתעורר לשוב. כמו"כ יובן בענין זה שהתשובה הוא  
דייקא ע"י תומ"צ שקיימו עכ"פ בשנה שעברה ועי"ז דייקא ושובו אל ה'. וכמו  
ענין תפלה של כל יום ויום שארז"ל יפה שעה אחת בתשובה כו' והשעה אחת  
הוא שעת צלותא, כי התפלה נק' בשם תשובה שענינה הוא כלות הנפש והרוח  
תשוב כו', וכל תפלה תלוי' לפי ערך התומ"צ שקיים ולמד ביום העבר כו'  
ועפ"י אופן זה יובן גם כאן קחו עמכם דברים ושובו כו' כנ"ל.

בעז"ה, שבת שובה הנ"ל

**יסובבנהו** יבוננהו יצרנהו כאישון עינו, וארז"ל כל הנוגע בהם כאלו נוגע בבבת עינו כו'. הנה אישון עין הוא השחור שבעין, כי בעין יש ב' גוונים חזירא ואוכמא ועיקר ההסתכלות הוא מהשחור שבעין הגם שלכאורה ה' צ"ל הראי' מהלבנונית שבעין אך נקוד' השחור שבעין הוא המצמצם ומכווץ כח הראי' בנקודה א', כמו למשל הרואה דרך נקב קטן או בכלי הבטה שיכול להביט מרחוק יותר, והטעם הוא כי נתצמצם כח הראי', כמו"כ יובן בענין נקודה שחורה שבעין. וזהו כל הנוגע בהם כאלו נוגע בבבת עינו כו' כמו למשל באדם כשנוגעים לו בשחור שבעין נוגע זה אל עצמיותו כו'.

**ולהבין** ענין ראי' למעלה הנה כתיב עיני ה' משוטטות בכל הארץ וכתי' משוטטים כו'. וכתיב ממכון שבתו השגיח ה' על כל יושבי הארץ השגחה בפרט על כל הברואים הן על מלאכים ואפי' על דצח"מ ועל חיצוני' ומזיקים, והוא יודע כל תעלומות הן מחשבת בנ"א ולבם ומעשיהם וכמ"ש אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע כו', וכמשארז"ל דע מה למעלה ממך עין רואה ואוזן שומעת כו', וכמו כי אתה שומע תפלת כל פה שאפי' אדם המתפלל ביחיד אם מתפלל בבחי' נקודת הלב שומע ה'. והנה יש ב' בחי' ראי' למעלה, הא' הוא מ"ש עיני ה' משוטטות בכל הארץ כו', והב' הוא מ"ש עין ה' אל יראיו וכמ"ש השקיפה ממעון קדשך מן השמים דייקא. והענין יובן מפשרי, כי אמת הוא שאוא"ס הוא אחדות פשוט ואין לו גוף ולא דמות הגוף כמ"ש כי לא ראייתם כל תמונה, אך דברה תורה כלשון בנ"א כמ"ש עין ה'.

יסובבנהו יבוננהו: מיוסד על ד"ה זה משנת תקס"ז נדפס בספר המאמרים תקס"ו ע' שט ובתוס' הגהות וכו' מהצ"צ שם ע' שצב וע' ת.  
יסובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו: האזינו לב, י.  
כל הנוגע בהם: גיטין נו, א. מכילתא ותנחומא בשלה טו, ז. ספרי בהעלותך י, לה. שמות רבא רפ"ג.

אישון עין: ראה ויקרא רבא פלי"א, ח. לקוטי תורה האזינו עה, ג. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע' תתצג. לקוטי שיחות ואתחנן כרך ט ע' 64 בהערות שם.  
עיני ה' משוטטות . . משוטטים: דברי הימים ב טז, ט [ושם: ה' עיניו]. זכרי' ד, י [ושם: המה משוטטים]. ראה מאמרי אדה"ז פרשיות התורה כאן ע' תתצג. תקס"ו ע' מא. כאן ע' שסא. ע' שצב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' צו. ושי"נ. בראשית ע' ר. ושי"נ. תורת חיים וירא צו, א הערה 4.

ממכון שבתו השגיח . . על כל יושבי הארץ: תהלים לג, יד [ושם: אל – ראה בסמוך בפנים. מאמרי אדה"ז פרשיות התורה כאן ע' תתצג. תורת חיים וירא שם הערה 5].  
אז נדברו יראי ה' . . דע מה למעלה ממך: מלאכי ג, טו. אבות פ"ב מ"א.  
כי אתה שומע תפלת כל פה: תפלת שמונה עשרה.  
עין ה' אל יראיו . . השקיפה ממעון קדשך: תהלים לג, יח. תבוא כו, טו.  
ואין לו גוף ולא דמות הגוף: ע"פ פיוט יגדל.  
כי לא ראייתם כל תמונה . . דברה תורה כלשון בנ"א: ואתחנן ד, טו. ברכות לא, ב.

ולכן יובן זאת מכח הראי' שבאדם שיש ב' בחי', הא' הוא בחי' כח הראי' שמתלבש בכלי העין, כי כח הראי' עצמו הוא רוחני וכלי העין הוא גשמי רק שכח הראי' מתלבש בו, וה"ז כמשל הרואה דרך זכוכית שבחי' הראי' מתלבש דרך מעביר לבד בתוך הזכוכית ולא שהזכוכית עצמה היא הרואה. והראי' שאם יש עכרורית בזכוכית אין מזה השתנות בכח הראי' עצמה. כמו"כ יובן התלבשות כח הראי' בכלי העין. רק שמ"מ אין המשל דומה לנמשל, כי הכלי זכוכית אינו כלל מעין כח הראי' אבל חומר כלי העין החומר הוא מעין הצורה ולכן מתלבש בו דייקא בחי' כח הראי' ונק' בשם אור מקבל שאינו אור בעצם והראי' שהרי אינו רואה כ"א ביום ולא כלילה ואלו הי' בחי' אור בעצם הי' רואה גם כלילה כו'. והב' הוא בחי' ראי' רוחני' שבצמח' הנפש שאינו שייך שם לומר בחי' ראי' על דבר גשמי, או כמו כח הראי' שבעין שא"א לראות רק ס' מילין כו'. וכמו"כ יובן למעלה שמ"ש ממכון שבתו השגיח על כל יושבי הארץ או עיני ה' משוטטו' בכל הארץ הוא בחי' התלבשות כח הראי', כמו למשל באדם שכח הראי' רוחני' מתלבשת בכלי העין. כמו"כ למעלה יש מלאכים ממוצעים הנק' מארי דעיינין מארי דאשגחותא אשר על ידם השגיח על כל יושבי הארץ. ומ"ש השקיפה ממעון קדשך מן השמים הוא ראי' והבטה רוחני' כמו מה שצופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה אחת. וגם יתפרש בחי' ב' ראי' הללו על נש"י, כי נש"י עלו במח' הוא בחי' ראי' רוחני', אך הנשמות שבגופי' מה שמתפעלים מאלקות שאינו ערך לפי השגת הנשמה למעלה ונק' בשם השתנות ממהות למהות, בחי' זו נק' בשם ראי' גשמי'.

**והנה** מבחי' ראי' רוחני' נתהווה אח"כ בחי' ראי' גשמי' שהוא הראי' שע"י מלאכים, ונמצא לפ"ז שנשמות גבוהים ממלאכים. וצ"ל כי הנה כתיב וכל קרבי את שם קדשו שיש מלאכים הנקראים בשם קרביים כמו למשל המאכל שאדם אוכל שנתברר בתוך מעיו והפסולת נדחה לחוץ ומהמובחר נעשה דם ועולה ללב ולמוח ולכל איברים, כמו"כ למעלה מלאכים הם המבררים ומבדילים חיצוני' מפנימי', וחיצוני' השפעה נמשכת לע' שרים כמו

---

כח הראי' שבעין . . . ס' מילין: ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשכו בספרי הטבע . . . עד ס' מילין. מאמרי אדה"א בראשית ע' תקיד. במדבר ח"ד ע' איתצג. ספר המאמרים תרצ"ז ע' 205 ובהנסמן בהנ"ל. וראה ג"כ לעיל ע' רח.

מארי דעיינין: ראה זהר בשלח נ, ב. תקוני זהר ת"ע (קלא, א).

מארי דאשגחותא: ראה זהר בראשית לד, ב. בא לב, ב. (היכלות) פקודי רנא, ב. רנב, א. שצופה ומביט . . . בסקירה אחת: ראה ברכות זכרונות. ראש השנה יח, א. מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' קלה. וש"נ. קונטרסים ע' רא. נש"י עלו במח': נסמן לעיל ע' מד.

וכל קרבי את שם קדשו: תהלים קג, א. ראה זהר לך פז, סע"א. (רעיא מהימנא) פינחס רלד, ב. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' ו. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרסו. וש"נ. בראשית ע' קיג. וש"נ. מאמרים שנשמנו בריש המאמר.



ר"ע שראה כרך גדול של רומי שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכ"ו, כי כל התענוגים שלהם אינו רק מחיצוני ומותרות כו' ופנימי השפעה נמשכת לנשמות שמתענגין ונהנין מזיו השכינה בג"ע העליון ובג"ע התחתון, או לנשמות שבגופים שיתפעלו מאלקות שמקבלים ממלאכים, וכמו פסד"ז ושתים לפנייה שהוא הסיפור איד שהמלאכים משבחים ומפארים כו' ועי"ז מקבלים נשמות שבגופי בחי' התפעלות. וזהו מ"ש אכלתי יערי עם דבשי פי' כי יש הפרש בין עץ עושה פרי לעץ אשר מאתו זבת דבש, כי הפרי הוא נבדל מן העץ אבל הדבש שזב מן העץ מוכרח להיות שבעץ גופא יש מתיקות רק ששם הוא בהגשמה. וכמו"כ יובן בענין מלאכים ונשמות שיערי נק' מלאכים והוא בחי' יוצר אור שהוא האהבה שמקבלים ע"י מלאכים שנק' בשם יערי שהתענוג הוא בהגשמה מאחר שע"י נתפעל עם דבשי בשביל דבשי שהוא שמע ישראל בחי' תענוג הנשמה בעצם כו'. ולכן אין ההתפעלות בתפלה של יום א' דומה לחבירו כי הוא תלוי לפי אופן המלאכים כמו מיכאל וגבריאל שר של אש ושר של מים בחי' חו"ג הם המשפיעים אוי"ר לנשי. ולכן כל יום ההתפעלות הוא באופן אחר שתלוי לפי אופן השפעת המלאכים כו'. וא"כ לפ"ז הנשמות הם נמוכים מהמלאכים מאחר שהם מקבלים ממלאכים. אך הענין הוא כנ"ל כי בנשמות יש ב' בחי' והוא חלק הנשמה שבגוף כמ"ש נשמה שנתת בי כו' ושרש הנשמה שלמעלה מן הגוף. ושרש הנשמה היא למעלה ממלאכים כו' אך הנשמות שבגופים שמלוכשים בגוף ונפש הטבעי הנמשך ע"י תאוה כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי וההתפעלות הוא ע"י מוח ולב של נפש הטבעי ששרשה מפני בהמה חי' ועוף שבמרכבה כמו שנראה שיש בנפש הטבעי בחי' אלו ונפש האלקי מבררת בחי' אלו לאלקות, כי נפש האלקי ג"כ כלול מכל בחי' אלו כמ"ש ופני אדם לארבעתם ושרש הנפש אלקי הוא מבחי' פני אדם שבמרכבה, ונמצא שנפש האלקי היא מלוכשת בתוך נפש הטבעי, ולכן ההתפעלות שיש לנפש אלקי ע"י שכל ולב של נפש הטבעי מקבלת ממלאכים. ולפ"ז יתפרש יצרנהו כאישון עינו על נשמות שבגופי שהוא תכלית ההסתר שהגוף מסתיר על נפש האלקי בתכלית.

ר"ע שראה כרך גדול של רומי: ראה מכות בסופה.

אכלתי יערי עם דבשי: שיר השירים ה, א.

שיערי נק' מלאכים . . . דבשי . . . הנשמה: ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ו כאן ע' שסג.

תקס"ה ח"ב ע' תשפא. פרשיות התורה ח"ב ע' תתמג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' קלח. וש"נ.

מיכאל וגבריאל . . . אש . . . מים: ראה גם לעיל ע' לד. וש"נ.

כמ"ש נשמה שנתת בי: בברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב).

הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי: תהלים נא, ז.

נפש הטבעי ששרשה מפני בהמה חי' ועוף: ראה גם ספר המאמרים תקס"ו כאן ע' שסב.

ופני אדם לארבעתם: ראה יחזקאל א, י [מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ג. וש"נ. בראשית ע' קנו. וש"נ. תורת חיים תולדות קנה, ג הערה 42].

**ועתה** יובן מ"ש לעיל מיני' ימצאהו בארץ מדבר ובתוהו ילל כו' דקאי על ר"ה ויוכ"פ. כי הנה נשמות שבגופי' נק' בשם ימצאהו בארץ מדבר, שהתפעלות הנשמה הוא ע"י נפש הטבעי' כנ"ל. ובתוהו ילל הוא בחי' השפלות שע"י וידויים בר"ה ויוכ"פ תעבנו תעינו כו'. והנה כתיב הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים ע"כ המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה', כי הנה מעי הוא בחי' פנימי יותר גם מבחי' נקודת הלב ורחם ארחמנו הוא בחי' ר"ר. והטעם שהמו מעי כו' הוא מפני שהוא ילד שעשועי'. והענין יובן עד"מ מכן לאביו שכן גדול תלוי האהבה לפי אופן כשרון מעשיו כמ"ש בן חכם ישמח אב כו', משא"כ בן קטן שאין בו חכמה כלל רק האב משעשע בשחוק של התינוק, ובחי' זו היא מצד בחי' עצמיות כי מאחר שאין בו בחי' חכמה כלל שימלא רצון אביו וכדומה רק שקורא אבא ומפני זה משעשע בשחוק של התינוק אשר אין זה ערך כלל לגבי אב רק הוא מצד בחי' עצמיותו וה"ז כמו אותו התענוג עצמו שמשעשע עם בנו הגדול כשהולך בדרך הישר שזה ג"כ מצד עצמיותו. וראי' לדבר שהרי מאחר שאינו בנו שהולך בדרך ישר כזה אינו משתעשע כלל נמצא ששועשעו של תכלית הקטנות עם תכלית הגדלות שהכל הוא מצד בחי' עצמיות. והנה כמ"כ יובן בעבודת ה' שאם אכשור דרי ונקי ישראל אשר בך אתפאר וכמ"ש רק עם חכם ונבון כו', אזי השעשועי' הוא מצד מעשיהם כו', אבל בר"ה ויו"כ שאומרים אשמנו תעבנו כו' בחי' שפלות בתכלית וכל אדם יכול לומר הוידוי אשמנו ועל חטא הגם שאין בו חטא זה, כי כל ישראל ערבים זה בזה בחי' ציור אדם ראש ורגל, וכמו למשל כאב הרגל שמרגיש הראש דייקא, כמ"כ יוסיף דעת יוסיף מכאוב על חטא שברגל ולכן אומרים כולם וידוי א', הוא בחי' ילד שעשועים. ובכלל כולם נק' בשם ילד שעשועי' הגם שיש צדיקים מופלגים בדור שיש להם התפעלות אלקות לאמיתו, כ"ז נק' בשם ילד שעשועי' כי אין זה ערך כלל לגבי שרש הנשמה כמו שהיא קודם ירידתה לגוף כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו כו' והעיקר הוא בר"ה ויו"כ שאז משפילים א"ע עד קצה האחרון. וע"ז כתיב כי בך ירוחם יתום,

ימצאהו בארץ מדבר: התחלת הכתוב יסובבנהו.

וידויים בר"ה: ראה גם בסמוך בפנים. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישג. וש"נ.

הבן יקיר לי אפרים: ירמי' לא, יט [בדילוג].

בן חכם ישמח אב: משלי י, א. טו, כ.

אכשור דרי: לשון הגמ' יבמות לט, ב. חולין צג, ב.

ישראל אשר בך אתפאר . . רק עם חכם ונבון: ישעי' מט, ג. ואתחנן ד, ו.

שאלו בו חטא זה . . כל ישראל ערבים: ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תקצא-ב.

וע' תצו. תקס"ו כאן ע' שסד. ע' שצו וע' תב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' תח.

כל ישראל ערבים זה בזה: ראה תורת כהנים בחוקותי כו', לו. שבועות לט, סע"א. ספר

המאמרים תרנ"ט ע' רסד.

יוסיף דעת יוסיף מכאוב: קהלת א, יח [ושם: ויוסיף].

חי ה' אשר עמדתי לפניו: מלכים-ב ה, טו.

כי בך ירוחם יתום: הושע יד, ד [ושם: אשר בך].

ולכאורה אינו מובן מפני מה לא כתיב כי אתה תרחם יתום. אך הענין הוא כי יתום בגשמיות נק' שאין לו אב ואם ובעבודת ה' הוא בחי' הסתלקות אור אבא כי גילוי אא"ס הוא בחכמה כו', אך בכ' ירוחם יתום שהרחמנות הוא בכ' בעצמותך בחי' ר"ר, ומבחי' זו יומשך בחי' ר"ר להיות נק' בשם אבינו כמ"ש כי אתה אבינו. וזהו שאומרים בר"ה ויו"כ אבינו מלכנו כו'. וזהו הכן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועי' שהוא בר"ה ויוכ"פ ע"כ המו מעי לו רחם ארחמנו בחי' ר"ר. וזהו ג"כ ענין ימצאהו בארץ מדבר וכתהו ילל. ואח"כ כתיב יסובבנהו זהו חג הסוכות שנק' בשם צילא דמהימנותא שמבחי' ר"ר הנ"ל נמשך בחי' מקיפים לכל אר"א שהוא הכח שיהי' יכול להתפעל מאלקות, אך בסוכות הוא עדיין בבחי' מקיף כמ"ש וימינו תחבקני ואח"כ נעשה יבוננהו. וביבוננהו יש ב' פ"י, הא' הוא לשון בנין, והב' הוא לשון בינה והוא בחי' בן י"ה דהיינו שיהי' נמשך מבחי' מקיפי' לידי גילוי והוא בחי' הולדת המדות כו'. והוא ענין שמיני עצרת כי עצרת הוא לשון קליטה שיהא נקלט בחי' גילוי אלקות לכל חד וחד לפום שיעורא דילי'. ואח"כ כתיב יצרנהו כאישון עינו שגם בנשמות שבגופים שהוא בחי' חושך ואפילה ומתוך החושך מאיר האור שם יהי' נמשך בחי' לא ינום ולא יישן שומר ישראל לית גביני דמכסיין על הני עיינין, כי השינה לא שייך רק בבחי' ראי' המלוכש בכלי העין אבל בבחי' ראי' רוחני' לא שייך בחי' שינה. וזהו מ"ש פקח עיניך פקחא דעיינין, וכמארז"ל וכי יש שינה לפני המקום. וזהו יצרנהו כאישון עינו שבתוך אישון עינו שם דייקא יאיר מבחי' לא ינום ולא יישן, כי הנה כתיב ויאכלו את ישראל בכל פה כי בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, וכשרוצים לכולות אותם לגמרי שם דייקא נתעורר בחי' נקודת אהבה עצמי'. וזהו יצרנהו כאישון עינו כו' וד"ל.

גילוי אא"ס הוא בחכמה: ראה תניא פלי"ה בהגה. מאמרי אדה"א בראשית ע' כא. וש"נ. שמות ח"ב ע' תקנב. וש"נ.

הסוכות . . צילא דמהימנותא: זהר אמור קג, א. סידור שער הסוכות רנו, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארל.

וימינו תחבקני: שיר השירים ב, ו. ח, ג.

בינה . . בן י"ה: זהר (רעיא מהימנא) נשא קכג, סע"א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קלא. עצרת הוא לשון קליטה: ראה פרי עץ חיים שער (כט) הלולב פ"ח. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישנה. וש"נ. לקמן ע' שנ. שנה. שסג.

לכל חד וחד לפום שיעורא דילי': ראה הקדמת התניא ע"פ הזהר וירא קג, רע"ב.

לא ינום ולא יישן . . לית גביני דמכסיין על הני עיינין: תהלים קכא, ד. ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, ב. (אדרא זוטא) האזינו רפט, א.

פקח עיניך פקחא דעיינין: דניאל ט, יח. ראה זהר (אדרא רבא) נשא שם. מאמרי אדה"א בראשית ע' קצט. וש"נ. נביאים וכתובים ע' תג. וש"נ.

וכי יש שינה לפני המקום: סוטה מח, א.

ויאכלו את ישראל בכל פה: ישעי' ט, יא.

בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו: נוסח ההגדה.

## שבת שובה הנ"ל

כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח כן יצמיח ה' צדקה ותהלה נגד כל הגוים. הנה צדקה ותהלה הוא ר"ה ויוכ"פ וכתוב בר"ה זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון. להבין ענין זאת צריך להקדים מה שאומרים בעשיית המלך הקדוש, כי בשלמא בר"ה ניחא שאז הוא זכרון ליום ראשון לבחי' מח' הקדומה אנא אמלוך ולכן אומרים המלך הקדוש, כי קדוש הוא לשון מובדל, אבל מפני מה אומרים בכל עשיית המלך הקדוש. וגם זה גופא צ"ל איך שייך לומר המלך הקדוש, כי ידוע שאין מלך בלא עם שהוא ענין התפשטות על זולתו, וקדוש הוא בחי' מובדל ונמצא לפ"ז שמלך וקדוש המה שני הפכי כו'.

**להבין** כל זאת צריך להקדים הקדמה א', שיש ב' בחי' קדוש וקדש. קדש הוא בעצמותו וקדוש בוי"ו הוא המשכה מקדש, וכתוב קדושים תהיו וארו"ל יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם. וענין קדושים תהיו הוא ע"י מעשה המצות כו'. וצ"ל ההפרש שבין נשמות למלאכים, ומפני מה לא ניתנה תומ"צ למלאכים לפי אופן מדרגתם. אך הענין הוא כי הנה כתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, ששרש התהוות המלאכים הוא מבחי' רוח פיו. ויובן זאת עדי"מ משרי שהבל הלב מתפשט בדיבור ונמצא שהבל הזאת הוא מורכב בתוך הגוף אבל המח' שבמות היא מתאחדת עם העצם, כמו שיש נפש המדברת ונפש השכלית קודם בואה לגוף,

כי כארץ: מיוסד על ד"ה זה שנדפס בספר המאמרים תקס"ו ע' שמו ובהוספות וכו' בלקוטי תורה נצבים נ, ב. וקיצורים שם ק, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצח. וש"נ. נמצא גם בבוך 167 ע' 131 [כת"י מאוחר] ובראשו נרשם שבת שובה והכותרת שבראשי העמודים, תורות כי כארץ מאדמו"ר.

כי כארץ . . . כן יצמיח ה' ישעי' סא, יא [ושם: כן אד' הוי' יצמיח – ראה הנסמן במאמרי אדה"א כאן ע' תתצח. תורת חיים ויחי רמו, ב].

זה היום תחלת מעשיך: ברכת זכרונות (מוסף לראש השנה).

שאומרים בעשיית המלך הקדוש: שלחו ערוך אדה"ז הל' ר"ה רסתקפ"ב.

אנא אמלוך: ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' ז: „וכמ"ש בזהר בפ"י וימלוך אנא

אמלוך". הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתצד.

קדוש הוא לשון מובדל: ראה תניא פמ"ז (ע' סו).

שארן מלך בלא עם: בחיי וישב לח, ל. הנסמן במאמרי אדה"ז פרשיות התורה ח"ב לע'

תרלא.

וקדוש בוי"ו הוא המשכה מקדש: נסמן לעיל ע' רסג.

קדושים תהיו . . . יכול כמוני: קדושים יט, ב. ויקרא פכ"ד, ט. ראה מאמרי אדה"א בראשית

ע' רכו. וש"נ. שמות ח"ב ע' תקצב.

בדבר ה' שמים נעשו: נסמן לעיל ע' קכ.

נפש המדברת ונפש השכלית: ראה גם תורת חיים נח עט, ג. שמות סה, א.

כמו"כ הוא אופן המח' שבמוח שמתאחד עם העצם, והגם שהמח' נמשכת ג"כ בדיבור הוא בבחי' ירידה מעצמותו ולא כהבל הלב. והנה כמו"כ יוכן למעלה הגם שאין לו גוף ולא דמות הגוף מ"מ אחר שכתוב וברוח פיו כל צבאם אוי הוא כמשל הבל הלב דהיינו שהתהוותם הוא מבחי' כח הפועל בנפעל בחי' ממכ"ע. אבל נש"י עלה במחשבה פי' למעלה ממח' ולכן ניתנו המצות דייקא לישראל כי נש"י עלה במח' כנ"ל. וגם המצות המה בחי' פנימי' רצונותיו כי המצות בשרשם המה בחי' תרי"ג ארחי' דגלגלתא בחי' קדש, וגם נש"י נק' בשם קדושים כמ"ש לקדושים אשר בארץ המה. וצ"ל שבשלמא כמו שהמצות המה בשרשם המה רצה"ע ונש"י ג"כ כמו שהם בשרשם נק' בשם קדושים, אבל מהו היתרון בירידת המצות למטה בהתלבשותם במעשה המצות גשמי' וגם נשמות המה מלובשים בגופים. אך הענין הוא כי הנה כתיב זורע צדקות מצמיח ישועות ונש"י נק' ג"כ בשם זריעה כמ"ש זורעתיה לי בארץ וכתוב והארץ אזכור.

**ולביאור** הענין צ"ל ענין כי כארץ תוציא צמחה כו'. הנה יש ג' מיני צמיחות, הא' הוא תפוחי הכרם הנעשה ע"י נטיעת אדם ותיקונו שמשקה את השדה וכדומה והצמיחה שנעשה מזה הוא תפוח שיש בו טעם ומתיקות. ויש תפוחי היער שנעשה בלי תיקון האדם כלל רק שמעצמו נצמח והצמיחה הוא פרי אבל הפרי היא בלי טעם ומתיקות. וצמיחה ג' הוא הנק' ספיחי' כמו עשבים שאין בהם טעם כלל ואינם פרי כו'. והטעם של צמיחת הארץ ידוע כי בארץ הוטבע בטבע בחי' כח הצומח וכדי שיצמח מהעלם לגילוי לזה הי' המאמר תדשא הארץ דשא מזריע זרע ועץ עושה פרי כו'. וכמו"כ יוכן ג' בחי' אלו במעשה המצות שנק' ג"כ בשם זריעה זורע צדקות כו' שע"ז נעשה צמיחה כו'.

**כי הנה כתיב ויברא ה' אלקים גן בעדן מקדם, כל עץ נחמד למראה כו', שיש ג"ע העליון וג"ע התחתון מתחלת בריאתם, ובג"ע התחתון יש**

שארין לו גוף ולא דמות הגוף: ע"פ פיוט יגדל.

נש"י עלה במח': נסמן לעיל ע' מד.

המצות . . חרי"ג ארחי' דגלגלתא: ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א. קלו, א.

לקדושים אשר בארץ המה: תהלים טז, ג.

זורע צדקות . . זורעתיה לי בארץ . . והארץ אזכור: ברכת יוצר. הושע ב, כה. בחוקתי כו,

מב.

תדשא הארץ דשא . . ועץ עושה פרי: זיבור שני כתובים – בראשית א, יא. יב.

ויברא ה' אלקים גן בעדן מקדם: בראשית ב, ח (ישם: ויטע – ראה מאמרי אדה"א קונטרסים

ע' שיב. וש"ג).

כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל כו' וג"ע התחתון הוא בקו השוה בזה העולם וקרקע הגן הוא מרוחני' הד' יסודות ארמ"ע, ונמשך הארה מבחי' תענוג שבשעשוע המלך בעצמותו לג"ע העליון וג"ע התחתון. והנה התרחבות הג"ע להתוסף אור בג"ע העליון ותחתון תלוי דייקא ע"י מעשה המצות וכמ"ש באדה"ר קודם החטא ויניחיהו בג"ע לעבדה ולשמרה, לעבדה זו מ"ע שע"י יתוסף אור בג"ע, ולשמרה זו מל"ת שהוא להסיר כל המונעים ומנגדים להצמיחה, כמו למשל בגשמיות שצריך לסקל אבנים המונעים שאז יהי' יוכל להצמיח. ושרש המל"ת הם גבוהים בשרשם יותר ממ"ע. וכמו"כ יובן ג"כ כעת שע"י המצות מעשיות נעשה התרחבות ותוס' אור בג"ע כמו שמבואר בפע"ח שע"י מצות בכוונה ניתוסף אור בג"ע העליון, וע"י מצות בלא כוונה ניתוסף אור בג"ע התחתון, דהיינו שכל המצות שעשה ימי חייו שבעים שנה, בצאת הנפש מהגוף יבא לג"ע עם כל המצות שקיים ונעשה תוס' אור. וענין מצות בכוונה הוא שעושה המצוה מטעם שהוא משיג איך שהיא רצה"ע ועושה אותה בכוונה פנימי', ע"י מצוה כזאת ניתוסף אור בג"ע העליון, וע"י מצות בלא כוונה, ואין הפי' שהוא בחי' מצות אנשים מלומדה מצד שאביו הרגילו, אלא שעושה בבחי' קבלת עול לבד והוא הנק' (בל"א זיך אוועק גילאיגט כו') ע"י נעשה תוס' אור בג"ע התחתון. ויש מצות הנק' ספיחי' דהיינו שעושה המצוה בלא שום כוונה אף לא בחי' קבלת עול אלא מצד רגילות לבד, ומ"מ נק' בשם מצוה שהרי עכ"פ נעשה רצה"ע. והנה ג' מצות אלו הם בדומה לנמשל לג' מיני צמיחות הנ"ל, כי מצות בכוונה הוא נמשל לתפוח השדה שהוא ע"י תיקון האדם ויש בו מתיקות. ותפוח היער שהוא בלי תיקון האדם כלל הוא המשל למצות בלא כונה רק בחי' קבלת עול. והמצות שהם גם בלי קבלת עול נמשל לספיחי' כמו עשב. וזהו כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח שהוא ג' מיני צמיחות הנ"ל, כן יצמיח ה' צדקה ותהלה כו'.

כל עץ נחמד למראה: בראשית ב, ט.

וג"ע התחתון הוא בקו השוה: נסמן לעיל ע' פג.

וקרקע הגן הוא מרוחני' הד' יסודות: נסמן לעיל ע' עו.

הד' יסודות ארמ"ע: נסמן לעיל ע' לד.

שבשעשוע המלך בעצמותו: נסמן לעיל ע' קיב.

ויניחיהו בג"ע לעבדה ולשמרה . . מ"ע . . מל"ת: בראשית ב, טו.

המל"ת הם גבוהים . . ממ"ע: ראה זהר בראשית כו, א. תרומה קסה, ב. הנסמן במאמרי

אדה"א קונטרסים ע' שי.

שמבואר בפע"ח שע"י מצות בכוונה . . בלא כוונה: ראה אגרת הקדש סכ"ט (קנ, ב). מאמרי

אדה"א דברים כאן ע' תתקח. וש"נ. קונטרסים ע' שכה ובהנסמן בהנ"ל.

מצות אנשים מלומדה: ישע"י כט, יג. ראה גם הנסמן בתורת חיים ויחי רמב, סע"ג הערה

**והנה** אם אינם בשלימות כל הג' בחי' אלו רק אדרבה שיש חטאים ועוונות, וההפרש שבין חטא לעון הוא כי חטא הוא לשון חסרון והוא ביטול מ"ע כי ידוע שמ"ע הוא המשכת אלקי' וכשביטל מ"ע אזי נק' בשם חטא וחסרון אור האלקי. ועון הוא שעבר על מל"ת כי עון הוא לשון העוון את דרכם בחי' ארחות עקלקלות, כי ע"י עשיית עבירה אזי משפיע תוס' יניקה לחיצונים, ולא די שנחסר האור האלקי ע"י ביטול מ"ע אלא אף זו שנתן יניקה לחיצונים, אשר ע"ז נאמר מה לך לספר חוקי, אשר כמעט גם המצות שלו אינם כלום. ופי' לספר אינו כמו סיפור בעלמא אלא גם שפעם מתעורר בנפשו לעסוק בתומ"צ עליו נאמר מה לך כו' שאינו נמשך לך כי יראים ליתן לו ההשפעה אלקי' מאחר שהעוה דרכו ויוכל להיות מזה השפעה לחיצונים. וזהו מה לך שאינו נמשך לך אלא שנעשה בבחי' הסתלקות. אך בזה הוא יתרון מעלה שבר"ה ויר"כ להשלים כל החסרונות שבביטול מ"ע ולתקן כל הפגמים שע"י מל"ת. וזהו ענין צדקה ותהלה צדקה הוא בר"ה ותהלה הוא ביוכ"פ. כי הנה צדקה הוא צדק ה' בחי' דינא דמלכותא כו'. הענין הוא כי בר"ה הוא התעוררות בחי' מלוכה עצמי' והוא כמו למשל באדם שיש בו בטבע מדת התנשאות כמ"ש ורדו בדגת הים ובעוף השמים כו' הגם שאין על מי להתנשאות אך יש בו בטבע מדת התנשאות ולכן כשיש על מי להתנשאות מתנשא עליהם, משא"כ בבהמה וחי' שאין בהם טבע זו בעצם. כמ"כ יובן עד"מ למעלה שבר"ה הוא התעוררות מדת מלוכה אלא אמל"ך שבעצמותו. ובוזה יתכן מה שאומרים המלך הקדוש דקאי על בחי' מלוכה עצמי', ובכל עשיית אומרים המלך הקדוש שהוא נגד ע"ס, ובכל יום נמשך מדה א' עד יוה"כ שאז התגלות רעוא דכל רעיון. אך צ"ל מה שנק' בשם דינא דמלכותא כו'. הענין הוא כי דין הוא בחי' צמצום דהיינו כדי שיתעורר בחי' מלוכה בעצם צריך לזה ג"כ בחי' צמצום ולכן נק' בשם דין. ועוד שצריך לבא השפע בהתחלקות לכל א' לפום שיעורא דילי' הן בגשמיו

---

וההפרש שבין חטא לעון: ראה גם המאמרים שנשמנו בריש המאמר.  
 חטא הוא לשון חסרון: ראה ס' שופטים כ, טז. מלכים א, כא. מאמרי אדה"א דברים כאו ע' תתקד. וש"נ.  
 העוון את דרכם . . ארחות עקלקלות: ירמ" ג, כא. ס' שופטים ה, ו.  
 מה לך לספר חוקי: תהלים נ, טז.  
 צדקה הוא צדק ה': ראה זהר אחרי עב, א. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' קכה. וש"נ.  
 צדק . . בחי' דינא: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנט.  
 דינא דמלכותא: ראה בסמוך בפנים. מאמרים שנשמנו בריש המאמר. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ס"ע א"ט הערה: אד' בהיפך.  
 ורדו בדגת הים: בראשית א, כח.  
 עשית . . נגד ע"ס: ראה פרי עץ חיים שער (כד) ר"ה פ"א ואל"ך. פ"ו.  
 רעוא דכל רעיון: נסמן לעיל ע' רפה.  
 לכל א' לפום שיעורא דילי': ראה הקדמת התניא ע"פ הזהר וירא קג, רע"ב.

כמארז"ל כל מזונותיו של אדם קצובי' לו מר"ה כו', והן ברוחני' כמ"ש משפט לאלקי יעקב שיש משפט בר"ה כמה יומשך אלקות ליעקב כו'. ולכן נק' בשם צדקה צדק ה', צדק הוא דינא דמלכותא וה' הוא ה"ח כו' כמאמר מכלכל חיים בחסד כו'. והנה מאחר שההמשכה הוא מבחי' אנא אמלוך לכן יש בכחו להשלים ולמלאות כל החסרונות הנק' חטא שהוא ביטול מ"ע. ומ"ש כי כארץ תוציא צמחה כו' כן יצמיח כו' הגם שבר"ה ויוכ"פ הוא התגלות אתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת לשם, אך שמ"מ הצדקה כו' תלוי מחמת ההכנה דמעשה המצות שנעשו עכ"פ בשנה העברה כו'. ותהלה הוא ביוכ"פ. הנה תהלה הוא הוי' בניקוד אלקים. הענין הוא כי תהלה הוא לשון אור כמ"ש בהלו נרו עלי ראשי, יהל עלי אורו כו' והוא בחי' הבהקת האור. כי יש ב' מיני אור, הא' הוא אור שכאשר בא בתוך החושך אזי נכהה אורו, והב' הוא אור גדול שכאשר מאיר בתוך החושך אזי מהפך גם החושך לאור, וזהו ענין תהלה שהוא התגלות אור עליון מאד אשר מהפך חשוכא לנהורא מרע לטוב וזונות נעשו כזכיות.

**נגד** כל הגוים. הענין הוא כי יש ז' מדות רעות ועשו וישמעאל הוא הכולל כולם. עשו הוא בחי' חמימות ותגבורת התאוה ברשפי אש, וישמעאל הוא בחי' חסד דקליפה בחי' קרירות והוא בחי' פריקת עול. וע"י תהלה נעשה נגד כל הגוים, כמו הדוגמא שכתוב רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים, שע"י רוממות אל שהוא השבחי' שבפסד"ז אוי וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים לאהפכא חשוכא לנהורא. ולכן נק' פסד"ז פי' זמיר עריצים כו'. ולכן יש סכרא שפסד"ז הוא למעלה בשרש משמע ישראל כי שמע ישראל הוא ההתפעלות של הנשמה בעצם אין זה חידוש כ"כ, אבל פסד"ז שהוא לאהפכא חשוכא לנהורא מוכרח להיות הארה ממקום עליון יותר. וכמו"כ

כל מזונותיו של אדם: ביצה טז, רע"א.

משפט לאלקי יעקב . . כמה יומשך אלקות: נסמן לעיל ע' שכה.

מכלכל חיים בחסד: נוסח תפלת העמידה.

הנה תחלה הוא: בספר המאמרים תקס"ז כאן ע' שנב: והוא ע"י שם.

בהלו נרו עלי ראשי: איוב כט, ג.

יהל עלי אורו: בספר המאמרים תקס"ז כאן: יהילו אורם. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג

ע' אינח. וש"נ. בראשית ע' שעב. וש"נ.

זדונות נעשו כזכיות: יומא פו, ב.

עשו . . חמימות . . וישמעאל . . חסד: ראה גם לקמן ע' שנו ואילך. מאמרי אדה"א

נביאים וכתובים ע' צד. וש"נ.

רוממות אל בגרונם . . לעשות נקמה בגוים: תהלים קמט, ו. ז. ראה מאמרי אדה"א שמות

ח"א ס"ע רפח ואילך. דברים ח"ב ס"ע תפו ואילך.

פסד"ז פי' זמיר עריצים: ישע"י כה, ה. ראה זהר וילך רפד, א. לקוטי תורה בחוקותי מז, ד.

נצבים כאן נא, ד. מאמרי אדה"א שמות שם. ויקרא ח"ב ע' תשנו ובהנסמן לשם.



יובן גם כאן שע"י תהלה נעשה נגד כל הגוים. כי הנה כתיב תיסרך רעתך, כי אין רע יורד מלמעלה רק האדם עצמו הוא העושה כמ"ש מהרסיך ומחריביך ממך יצאו, שע"י רע האדם מעורר למעלה כח הדין עליו, ולכן נתעורר"י למטה ג"כ שונאים על ישראל בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו כו', וע"י תהלה נעשה נגד כל הגוים לאהפכא חשוכא לנהורא, קטיגור נעשה סניגור ברוחני ובגשמי. ומ"ש הוי' בניקוד אלקים, כי הלא הוי' הוא כולו רחמים ומפני מה הוא בניקוד אלקים, הוא בחי' הגבו' שמאל דוחה לסט"א כמשל התינוק שלכלך בגדו שא"א להעביר הכתם כ"א בדבר חריף. כמו"כ יובן ביוה"כ הוא התגלות רדכ"ר כדי לטהר כל לכלוך וחטא ולכן הוא הוי' בניקוד אלקים כנ"ל.




---

תיסרך רעתך: ירמ" ב, יט. ראה גם לעיל ע' מב. וש"נ.

אין רע יורד מלמעלה: נסמן לעיל ע' מו.

מהרסיך ומחריביך ממך יצאו: ישעי' מט, יז.

בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו: נוסח הגדה של פסח.

קטיגור נעשה סניגור: נסמן לעיל ע' ל.

הוי' הוא כולו רחמים: ראה זהר ויקרא יא, א. אחרי סה, א. רש"י ר"פ בראשית.

שמאל דוחה: סוטה מז, א.

ע"כ תקע"ח לפ"ק

**להבין** שרש ענין יוכ"פ שנק' בשם שבת שבתון שבו מאיר הארה מיום שכולו שבת. להבין זה צ"ל מ"ש כי הוי' הוא האלקים וביוכ"פ אומרים ז"פ כי הוי' הוא האלקים כו'. הנה בהוי' הוא האלקי' יש ב' פ', הא' הוא שהוי' נמשך ונתגלה בשם אלקים, והב' הוא ששם אלקים עולה ונכלל בשם הוי'. ולפי ב' הפי' אלו שם אלקים הוא למטה משם הוי'. והנה באליהו כתיב וירא העם ויפלו על פניהם ויאמרו כי הוי' הוא האלקים כו' ב"פ, כי פעם ב' הוי' הוא האלקים פירושו ששם הוי' יש לו עלי' לבחי' אלקים שלמעלה גם משם הוי' כמ"ש והי' הוי' לי לאלקים כו'. והנה ב' פי' הנ"ל של הוי' הוא האלקים הוא ענין שילוב הוי' באדני או שילוב אדני בהוי', כי שילוב הוי' באדני הוא שהשם הוי' מאיר בשם אדני, ושם אדני הוא מה דאשתמודעא אדון על כולא כמ"ש אל אדון על כל המעשים כו'. והיוד' הוא תחלה ואח"כ האלף ואח"כ ה' משם הוי' ודלית משם אדני כו'. וזהו הכלל שהאותיות ראשונים המה העיקר והבאים אחריהם המה טפלים. והוא פי' הא' של הוי' הוא האלקים שהוי' נמשך בשם אלקים ואינו נראה רק שם הוי' ושם אלקים הוא בטל וטפל לגבי שם הוי'. ושילוב אדני בהוי' הוא להיפך שהאלף תחלה ואח"כ היוד כו' ושם אדני הוא הנראה עיקר, והוא פי' הב' של הוי' הוא האלקים ששם אלקים עולה בשם הוי' כו' כמשי"ת.

להבין שרש ענין יוכ"פ: מיוסד על ביאור ד"ה שובה ישראל תקס"ו נדפס בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תקטז [הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי]. לקוטי תורה דרושים לשי"ש סה, ג. יוכ"פ שנק' בשם שבת שבתון . . מיום שכולו שבת: אחרי טז, לא. אמור כג, לב. סוף תמיד. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תקיג. וש"נ. ח"ד ע' אקפ. וש"נ. כי הוי' הוא האלקים: ואתחנן ד, לה. לט. וביוכ"פ אומרים ז"פ כי הוי' הוא האלקים: בתפלת נעילה [בהוספת תיבת כי – ראה מאמרי אדה"א בראשית ע' קעג. וש"נ]. וירא העם ויפלו . . כי: מלכים"א יח, לט [בהוספת תיבת, כ"י]. והי' הוי' לי לאלקים: ויצא כח, כא. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תתו. וש"נ. תורת חיים ויצא קסז, ד. שמות טז, א. שילוב הוי' באדני . . בהוי': ראה מבוא שערים ש"ג ח"ב ספ"ה. הנסמן במראי מקומות ללקוטי תורה כאן (בהמאמר) סד, ב. שער היחוד והאמונה פ"ז. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' דש. וש"נ. דאשתמודעא אדון על כולא: תקוני זהר בהקדמה יו, ב. ראה גם לעיל ע' יג. אל אדון על כל המעשים: נוסח ברכת יוצר דשבת. הכלל שהאותיות ראשונים המה העיקר: ראה לקוטי תורה כאן סה, ד. כלל בפע"ח". ובמראי מקומות לשם "במ"ח מס' או"א (פ"ג מ"ה). ובפע"ח ל"מ". ראה גם שער היחוד והאמונה פי"ב (פט, ב). תורת חיים לך צב, ג.

**ולביאור** הענין צ"ל מ"ש ואתה מחי' את כולם, את"ה הוא א"ת וה' הוא ה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרון כו', וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' שהתהוות כל העולמות הוא מבחי' אותיות ודבר ה', וצ"ל מפני מה לא נברא העולם מבחי' מחשבה עליונה. אך הענין הוא עפ"י משל משרי כשהדיבור הוא בא בהתחלקות כל אות מובדל בפ"ע ע"י שנצרף אות א' מאותיות אחע"ה כו' ואות א' מדטלג"ת כו', כמו אותיות אדון עולם כו', הגם שבדיבור הוא ג"כ בהתאחדות אבל כל אות ניכר במבטא בפ"ע, משא"כ במח' שם נסקרים כל האותיות בסקירה א' מבלי קדימת ראש וסוף. והוא כמשל תערובות יבש ביבש שגם שנתערבו יחד אבל כל דבר הוא מובדל בפ"ע אבל מח' הוא כמו תערובות לח בלח. או כמשל עשרה חתיכות בצק שנילושו יחד שנעשו גוש א' כו'. והנה כמ"כ יובן למעלה הגם שבאמת אין לו גוף ולא דמות הגוף כי אא"ס הוא אחדות פשוט בתכלית הפשיטות אך מאחר שכתוב בדבר ה' שמים נעשו כו' הרי דברה תורה כלשון בנ"א וניתן רשות להבין מדוגמא שבאדם למעלה ג"כ. כי הנה נראה שבריאת העולמות הוא בהתחלקות, כמו שנראה בדצח"מ שאבנים הוא מיסוד המים כמ"ש אבנים שחקו מים, ומתכת הוא מיסוד האש הרי חלוק אבנים ממתכת. ובאבנים גופא שיסודם א' הוא ג"כ יש הרבה חלוקי שאין אבן א' דומה לזולתו. וכמ"כ במתכת יש מיני מתכת טובים ויש מיני מתכת רעים. וכמ"כ בצומח יש עשבים ממיתים ויש עשבים טובים המחיי' לנפש. זהו ההפרש בכלל ובפרט יש בעשבי' רעים חילוקי מדרגות הרבה, וכמ"כ בעשבים טובים כו'. וכן בחיות ובהמות שיש טורפים ומזיקים ויש רחמנים. וכן בעופות העורב הוא אכזרי ונשר הוא רחמני. וכן במדבר שיש בנ"א טובים בעלי חסד ויש בנ"א רעים ואכזרים שחלוקי' מן הקצה לקצה. ובבנ"א טובים גופא יש התחלקות כו'. וכמ"כ בכוכבים שברקיע שאינם דומים הכוכבים שבצד א' ברקיע לכוכבים שבצד השני. וכמ"כ יובן למעלה במלאכים דכתיב פני אר"י אל הימין שהוא מחנה מיכאל שעבודתם הוא בחי' אהבה, ופני שור אל השמאל מחנה גבריאל בחי' יראה, הרי חלוקי' הם בכללם. ובמחנה

---

ואתה מחי' את כולם: נחמ"י ט, ו.

אחה"ע מהגרון: ראה ספר יצירה פ"ב, מ"ג. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קה [וכן

צ"ל במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תרנא].

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

אין לו גוף: ע"פ פיוט יגדל.

דברה תורה כלשון בנ"א: ברכות לא, ב.

אבנים שחקו מים: ראה [ובהבא להלן] גם לעיל ע' לד. ושי"נ.

העורב הוא אכזרי ונשר הוא רחמני: ראה ירושלמי פאה פ"א, ה"א. מאמרי אדה"א דברים

ח"ג ע' תתעט. ושי"נ.

פני אר"י אל הימין: יחזקאל א, י [ושם: ופני]. ראה גם מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' רכד.

מיכאל גופא יש הרבה חלוקי מדרגות כידוע שבמחנה מיכאל יש תק"פ אלף מדרגות כו'. ולכן התהוות עולמות הוא דייקא מבחי' דיבור שהוא צירופי אותיות ויכול להיות התחלקות עד אין שיעור כמבואר בס"י בענין רל"א שערים המתגלגלות פנים ואחור כו' כמ"ש בלק"א. אבל מבחי' מחשבה אינו יכול להתהוות עולם הפירוד פי' שנתפרד לחלקים כי המח' הוא סוקר הכל בסקירה א' כמאמר במח' אחת צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א' כו'. ועוד טעם שלא נתהוו העולמות מבחי' מח' מפני שהמח' מתאחדת עם העצם כמו כל הכוחות שכלולי' בנפש קודם בואה לגוף, רא"י שמיצה דיבור, כמו"כ המח' שבמות גם אחר שנתלבשה במוח היא מתאחדת עם העצם כמו הדוגמא קודם ירידתה לגוף. והגם שהמח' יורדת בדיבור שהרי מה שמחשב זה הוא מדבר, הוא בבחי' ירידה כו'. ולכן א"א להיות התהוות העולמות מבחי' מח' כו'. וזהו ענין ב' הפי' הנ"ל של הוי' הוא האלקים, שפי' הא' שהוי' מתגלה בבחי' אלקים הוא שמח' מאיר בדיבור והוא ענין שילוב הוי' באד'. והפי' הב' ששם אלקים יש לו עלי' לשם הוי' והוא שילוב אד' בהוי' הוא שבחי' דיבור יש לו עלי' במח'.

**והענין יובן עפ"י הידוע שיש ב' מיני ניסים, נס בתוך הטבע ונס אשר למעלה מן הטבע. נס אשר למעלה מן הטבע הוא כמו הפך ים ליבשה שטבע המים להיות ניידים כו' ונמצא שהטבע נהפכה. או כמו גבי רחב"ד שאמר מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק שהוא התגלות שם הוי', כי עפ"י שם אלקים נטבע הטבע בשמן שידלק ולא בחומץ וכדי שהחומץ ידליק מוכרח להיות ההתגלות מבחי' מח' ששם נסקרים כל האותיות כא' מבלי קדימה ראש לסוף ויכול לשנות הצירופים. והוא ענין ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם מעלמא דאתכטיא לעלמא דאתגליא. והוא ענין כ"ו כל"ח שהוא הארת שם הוי' בשם אלקים. וגם ענין הארת שם הוי' בשם אלקים יובן מהדוגמא דלעתיד שארז"ל עה"ב אין בו אכילה ושתי' אלא צדיקים יושבי' ונהנין מזיו השכינה. ומבואר ברמב"ן שעוה"ב יהיו הנשמות בגופים רק לא כמו**

---

שבמחנה מיכאל יש תק"פ אלף מדרגות: ראה לעיל ע' לד ושם ק"פ אלף. וראה בהנסמן לשם.

כמבואר בס"י בענין רל"א שערים . . בלק"א: פי"ב, מ"ד-ה. שער היחוד והאמונה פ"א.

במח' אחת צופה ומביט: נסמן לעיל ע' קלה.

ב' מיני ניסים: ראה גם לעיל ע' יב.

הפך ים ליבשה שטבע המים להיות ניידים: תהלים סו, ו. ראה ערובין מו, א.

מי שאמר לשמן וידליק: נסמן לעיל ע' רכח.

ברוך ה' אלקי ישראל: נסמן לעיל ע' נה.

כ"ו כל"ח: נסמן לעיל ע' רכט.

עה"ב אין בו אכילה ושתי': ראה ברכות יז, א.

ברמב"ן שעוה"ב יהיו הנשמות בגופים: נסמן לעיל ע' קכה.

הגוף דעכשיו שמאב ואם כמ"ש הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי, אלא שבנין הגוף יהי מעצם הנשאר הנק' גרמא והוא כדוגמא עצמות דיחזקאל. אבל עכ"פ גוף יהי רק שיהי מזוכך. ובאמת אם נשער ריחוק הערך שגוף יהנה וישבע מחיי אלקי כמו מאכילה ממש כמ"ש ישבעו ויתענגו כו' ישבעו ממש, או כמו ויחזו את האלקים ויאכלו כו' שאינו עפ"י טבע רק הוא היפך הטבע והוא הארת שם הוי' בשם אלקים שאינו נראה רק שם הוי' והוא ההיפך הטבע. וכבר הי' לעולמים דוגמא זה בימי משה דכתיב לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו בעלייתו להר מ"ם יום, ואחר ירידתו הי' צריך לאכילה גשמי' ואם לא הי' אוכל לא הי' חי, ואותו הגוף עצמו בעלייתו לא אכל וחי מאלקות. זהו ג"כ הדוגמא דלעתיד והוא הארת שם הוי' כו'. וכמו שנראה באדם שמרגיש כל הקורות אותו בבת אחת הכאב שבצפורני רגליו הגם שהחיות מובדל בפ"ע בכל אבר ואבר לפי מזגו, מוכרח להיות שיש כח מנפש שמקיפם כולם כאחד. ועפ"י ג"כ יובן ענין הארת שם הוי' בשם אלקים, כי אלקים הוא כח הפועל בנפעל וכל א' יש לו מדרגה בפ"ע וע"י הארת שם הוי' נתהפך הטבע כו'. ונס אשר בתוך הטבע הוא כמו הנס דאחשוורוש והוא ענין עלי' דיבור במח' לקבל שם אור וירד למטה כמו שהוא ונק' שילוב אד' בהוי', ושם אד' הוא העיקר שהטבע נראית וד"ל. וע"פ קבלה נק' או שבריאה יש לה עלי' באצ"י או שאצ"י נמשך בבריאה.

**וב' בחי' אלו ישנם ג"כ בענין הפרנסה, כי הנה ארו"ל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה על כל השנה, וממה שקצוב לו בר"ה לא יפחת ולא יוסיף גם שיהי מייגע עצמו מאד בכל מיני התחכמות כו'. והנה אם הפרנסה באה לו ע"י עסקו במו"מ באופן שדרך הטבע מחייב שצריך להרויח זה נק' בשם נס בתוך הטבע. ונס אשר למעלה מן הטבע הוא כמארז"ל אין אדם יודע במה משתכר, שלפעמים משתכר בדבר שעפ"י דרך הטבע הי' צריך להפסיד, והוא ענין נס אשר היפך הטבע, ובזמן הבית לא הי' הגשמיית מסתיר על הרוחני כלל כמ"ש וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה כו'. ובכלל בזמן הגלות הוא בחי' שילוב אדני בהוי', כמאמר הזוהר קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא**

הן בעון חוללתי: תהלים נא, ז.

מעצם הנשאר הנק' גרמא: ראה גם לעיל ע' ריח. וש"נ.

עצמות דיחזקאל: יחזקאל פל"ז.

ישבעו ויתענגו . . . ויחזו את האלקים ויאכלו: תפלת העמידה לשבת (ישמחו במלכותך).

משפטים כד, יא.

לחם אבירים אכל איש: תהלים עח, כה. יומא עה, ב.

מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה: ביצה טז, א.

אין אדם יודע במה משתכר: פסחים נד, ב.

וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה: פ' ראה טו, יח.

קוב"ה בגלותא אסתלק לעילא לעילא: נסמן לעיל ע' ג.

לעילא כו'. ולעתיד יהי' שילוב הוי' באדני כו'. ועפ"י יובן ב' הפי' הנ"ל של כי הוי' הוא האלקים, או שמח' מאיר בדיבור, או שדיבור עולה במחשבה. והענין הוא כי עשרה ימי' שמר"ה עד יוכ"פ הוא בחי' עליות שם אלקים בשם הוי', ועשרה ימים שמיוכ"פ עד שמע"צ הוא המשכות הוי' באלקים, ועצרת הוא זמן הקליטה כו' כידוע.

**ועתה** י"ל פי' הב' של כי הוי' הוא האלקים ששם הוי' יש לו עלי' בשם אלקים. הענין הוא כי ע"ס נק' בזוהר רוא דשמא קדישא, בחי' ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן שם לבד, כמו שם האדם עד"מ שאינו אלא לפנות לקוראו כשיקראוהו בשמו, אבל השם אינו עצמותו כו'. כמ"כ יובן למעלה שא"ס הוא אחדות פשוט בתכלית הפשיטות וכדי שיתהוה בחי' הוי' שהוא ע"ס כי קוצו של יו"ד הוא בחי' כתר, ויו"ד חכמה, ה' בינה כו', צ"ל לזה צמצום עצמותו והוא בחי' שם אלקים שלמעלה משם הוי', דהיינו כדי שיתהוה בחי' הוי' שהוא גם בחי' מח' אחת הצופה ומביט כו' שמרומז באות יו"ד כו', צריך לזה צמצום והוא הנק' שם אלקים. וביו"כ הוא עליי' שם הוי' בשם אלקים הנ"ל. וזהו ענין אמירת ז"פ כי הוי' הוא האלקים בנעילה דיוכ"פ. ועתה יתפרש ענין כי הוי' הוא האלקים הנ"ל, שמר"ה עד יוכ"פ הוא עליו' שם אלקים בשם הוי', וביוכ"פ ההוי' עולה לבחי' שם אלקים שלמעלה ממנו, ומיוכ"פ עד שמע"צ ההמשכה הוא משם אלקים לשם הוי' ומשם הוי' לשם אלקים שלמטה ממנו כו'.

**והנה** לעתיד נאמר והי' ביום ההוא יום א' הוא יודע לה, שמה שעכשיו הוא כ"א יום דהיינו מר"ה עד יוכ"פ יו"ד ימים עליות, ויו"ד ימים שמיוכ"פ עד שמע"צ הרי כ' יום ושמע"צ הרי כ"א ולעתיד יהי' מכ"ז יום א'. והענין יובן עפ"י משל הידוע, שני בנ"א א' עומד בהר גבוה והשני עומד בגיא עמוק שיש בזה שני אופנים שיתייחדו, או שהתחתון יעלה למעלה ושם יהי' מקום היחוד, או שהעליון ירד למטה. וכמ"כ יובן שעכשיו שיש בחי' מעלה ומטה שייך לומר עליות וירידות, אבל לעתיד יהי' אא"ס למטה כמו למעלה ואין שייך

ועשרה ימים שמיוכ"פ עד שמע"צ: ראה בסמוך בפיסקא והנה.

ועצרת הוא זמן הקליטה: נסמן לעיל ע' שלט.

ע"ס . . . רזא דשמא קדישא: ראה זהר יתרו סז, ב ובמפרשים שם. תורה אור תרומה עט, ג.

מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' ארסח ואילך. אור התורה ואתחנן ע' קכא.

קוצו של יו"ד בחי' כתר: ראה זהר ויקרא י, ב. הנסמן במאמרי אדה"א קונטרסים ע' תכו.

יו"ד חכמה ה' בינה: נסמן לעיל ע' יב.

והי' ביום ההוא יום א' הוא יודע לה: חיבור שני כתובים — זכרי' יד, ו. ז.

כ"א יום: ראה גם ספר המאמרים תקט"ה כאן (בביאור שני) ע' תתקלד.

משל הידוע שני בנ"א: נסמן לעיל ע' רסח.

לעתיד . . . ואין שייך לומר עליות וירידות: נסמן לעיל ע' פז.

לומר עליות וירידות כלל כידוע. ולכן יבוטלו טורפים ומזיקים לעתיד כמ"ש לא ירעו ולא ישחיתו כו' וכתוב וגר זאב עם כבש כו' מפני שיהי' גילוי אלקות.

**והנה** הארה מעין דלעתיד הוא ג"כ עכשיו ביוהכ"פ כי ביוה"כ העלי' הוא לבחי' אלקות שלמעלה משם הוי' אשר לגבי בחי' זו אין שייך לומר מעלה ומטה כלל, והוא ע"י בכי' ותשובה שישראל עושי' למטה ומעוררים רחמים על עצמם ע"י שמשפילים א"ע ואומרים אשמנו תעבנו כו'. וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך, שהוי' יהי' לו עלי' לבחי' אלקים הנ"ל כמ"ש והי' הוי' לי לאלקים כו'. והענין הוא כי הרחמנות נק' בשם בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, מן הקצה העליון עד קצה התחתון, ותחלה צ"ל קצה התחתון דרחמנות, כי ענין רחמנות אינו נופל אלא על דבר אשר נעדר מאתו כל מעלה, כי על איש עשיר אינו נופל לשון רחמנות, או על בעל תורה ויר"ש אינו נופל שם רחמנות כו' רק רחמנות הוא דייקא על דבר המושפל בתכלית השפלות. וההפרש שבין רחמנות למדת חו"ג הוא, שמדת חסד [הרין] יש מדת הדין המנגד למדת החסד שגם שירצה להיטיב חסדו לזולתו יבא מדה"ד ויגבר על מדת החסד, וכמו"כ [בהתג]בר מדה"ד יעמוד נגדו מדת החסד, משא"כ למדת הרחמים לא יסתור מדה"ד שהרי מדה"ר היא אחר מדה"ד שגם שחטא וראוי לעונש מ"מ מצד הרחמנות יכופר עון. ובמדת הרחמים גופא יש ב' מדרגות. יש רחמים אשר יש להם גבול כמו אם הורג נפש שלזה גם מדה"ר לא ירחם עליו, אבל יש רחמים הנק' ר"ר והוא כמו הרחמנות של אב לכן שגם אם יעשה הבן כל החטאים לא יכלו מדת הרחמים של אביו עליו, או כמו אדם לעצמו שכל מה שיעשה גם אם יהרוג נפש מ"מ יהי' לו רחמים על עצמו. וזהו מ"ש ובכה תבכה, ב' מיני בכיות כו'. והנה התעוררות רחמים שביוכ"פ הוא בחי' ר"ר, והתעוררות רחמים זו בא דייקא ע"י הריחוק כמשל בן שנתרחק מאביו שהרחמנות הוא ביתר שאת וכפליים. וכמו"כ יובן בעבודת ה' כמאמר מים תחתונים בוכי' אנן בעינן למהוי קדם מלכא, מים תחתונים קאי על נשמות שבגופים שנתרחקו מאד מאור פני מלך חיים, בוכי' אנן בעינן כו' מפני שקודם ירידתם בגוף היו שם כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו כו'

יבוטלו טורפים ומזיקים: ראה תורת כהנים בחוקותי כו', ג. תורת חיים מקץ רטז, ג ובהערה 47.

לא ירעו ולא ישחיתו . . וגר זאב עם כבש: ישעי' יא, ט. סה, כה. שם יא, ו. ברוח התיכון המבריח . . הקצה: ע"פ לשון הכתוב תרומה כו', כח. ויקהל לו, לג. רחמנות . . על דבר המושפל בתכלית: ראה גם לעיל ע' נט. וש"נ.

ובכה תבכה: שמואל"א א, י.

מים תחתונים בוכי': ראה תקוני זהר ת"ה (יט, ב). הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קג.

שמות ח"א ר"ע לו.

חי ה' אשר עמדתי לפניו: מלכים"ב ה, טז.

ונתרחקו לכן גדלה הרחמנות. וזהו ענין הבכ"י דיוהכ"פ בשפלות עצומה אשמנו תעבנו כו' שאין בו שום מעלה כלל, שהוא בחי' קצה התחתון דרחמנות, ע"ז נתעורר קצה עליון שהוא בחי' ר"ר כמו הדוגמא דלעתיד דכתיב וברחמים גדולים אקבצך, והוא בחי' שם אלקים שלמעלה משם הוי', ובחי' זו נמשכת על כל השנה ומתלבשת בתומ"צ. ויש הפרש בין תורה למצות, שבמצות ארז"ל עבירה מכבה מצוה אבל אין עבירה מכבה תורה. והענין יובן עפ"י מה שמבואר במדרש ע"פ זמירות היו לי חוקיך כו' משל למלך שהי' לו עבד מיטב נגז והגם שחטא פעמים רבות מחל לו המלך על סרחונו מפני שאם יענשהו ויהרגהו לא יהי' לו מנגן, אחר זמן אירע שחתכו לו אצבעותיו והתחיל המלך לתבוע כל החטאים שעשה עד הנה, כי הטעם שמחל לו הוא רק מפני שהי' מנגן אבל עכשיו שבטל טעם הדבר תבע ממנו הכל כו'. והענין יובן ג"כ לענינו כי התורה נק' בשם זמירות כמ"ש זמירות היו לי חוקיך כו', שיש ב' מיני זמירות, זמירות דתפלה וזמירות דתורה. והענין הוא כי התורה הוא בחי' פנימי' חכמה כמו שהחכמה היא בבחי' אין וידוע שיש בחי' יחידה בכל נפש מישראל שהוא ג"כ בחי' פנימי' כנ"ל, כי מ"ש כולם בחכמה עשית הוא חכמה חיצוני', והנה כשישראל שיש לו נשמה בגוף לומד התורה שהיא בחי' פנימי' חכמה ונתלבשה באותיות התורה אזי הוא עושה בחי' ממוצע להחיות העולמות כמארז"ל אין העולם מתקיים אלא בהבל תשב"ר שע"י לימוד בחי' פנימי' חכמה באותיות ונשמה שלומד היא ג"כ מלובשת בגוף ע"ז עושה בחי' ממוצע להיות העולם מתקיים. ולכן ארז"ל ע"פ על מה אבדה הארץ על עזבם את תורת, ויתר הקב"ה על ע"ז ולא ויתר על ביטול ת"ת, דמשמע שאם היו עוסקים בתורה גם שהיו עוברים על ע"ז כו' לא אבדה הארץ מאחר שלומדים התורה שהוא בחי' ממוצע כמשל המנגן הנ"ל, אבל אחר שעזבו את התורה שלא למדוה באותיות נמצא שאין הכלי כמשל הנ"ל, לכן אבדה הארץ וד"ל. ונמצא שאין עבירה מכבה תורה, אבל את המצות עבירה מכבה מאחר שהמצות מלובשים בפומ"מ כו' לכן עבירה מכבה אותה כו'. וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך שהוי' עולה לבחי' אלקים הנ"ל שלמעלה משם הוי', ואח"כ קחו עמכם דברים שבחי' זו נמשכת בתומ"צ כו' כנ"ל וד"ל.

וברחמים גדולים אקבצך: ישע"י נד, ז.

עבירה מכבה מצוה: נסמן לעיל ע' שטו.

במדרש ע"פ זמירות: תהלים קיט, נד. ראה גם ספר המאמרים תקס"ה ח"ב כאן ע' תתקכג.

כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.

אין העולם מתקיים: נסמן לעיל ע' סח.

על מה אבדה הארץ על עזבם את תורת: ירמ"י ט, יא. יב.

ויתר הקב"ה על ע"ז: ראה ירושלמי חגיגה פ"א, ה"ז. פתיחתא דאיכא רבא ב.



יום א' דסוכות, תקע"ח

**להבין שורש ענין סוכה ולולב**, הנה מבואר בכוונות שכל ענין הלולב וח"י נענועיו הוא להמשיך דעת לנוק' ולולב הוא אותיות לו לב. והענין הוא כי כנסי' נק' בשם נוק' נשים דעתן קלות, וכתוב אשרי איש ירא את ה', איש דייקא ולא בחי' אשה. פי' נוק' הוא בחי' מקבל דהיינו אם יש התעוררות תשובה למעלה כמארז"ל בת קול מכרזת בכל יום שובו בנים שובבים, אזי מתעוררי' בתשובה ואם לאו שאין התעוררות מלמעלה אין בהם הכח להתעורר מצד עצמם. וכמו"כ בענין התפעלות אוי"ר, אם יש התעוררות בחי' חסד למעלה נתעורר אהבה בלב כנסי' וכשיש התעוררות בחי' יראה נתעורר בחי' יראה, אבל אין מתעוררי' מצד עצמם. ובחי' דכר הוא שיש בו הכח מצד עצמו להתעורר בהתעוררות תשובה ואוי"ר כו' הגם שאין מעוררים אותו מלמעלה. וההפרש שבין בחי' איש לבחי' אשה הוא שבחי' אשה דעתן קלות פי' שהדעת שלהם אינו חזק ויכול להיות היסח הדעת, שהגם שבעת ההתעוררות הדעת שלהם חזק שבלתי יכול לדחות אותם מזה, הוא רק בחי' דמיוני אבל אחר זמן יכול להיות היסח הדעת שהדעת הראשון נעתק וניסח לגמרי כאלו לא הי' כלל לחפוף היפוכו לגמרי. וכמו"כ יובן בעבודת ה', שכשהוא בבחי' נוק' שהוא בחי' מקבל אזי הדעת קל ואינו מתקיים שמיד אחר התפלה יהי' לו דעת בההיפוך, אבל בבחי' דכר הדעת שלו חזק ואינו נפסק כלל. וזהו ענין ב' הפסוקים שהוא מ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כו' וכתוב השמר לך פן תשכח כו', שבחי' וידעת והשמר המה שני הפכי' בתכלית, שוידעת קאי על דעת דדכו' שאין שייך בו בחי' שכחה כלל, והשמר פן תשכח קאי על בחי' אשה שיכול להיות שכחה והיסח הדעת כו'. וזהו ענין להמשיך דעת לנוק', ואין המכוון שהוא בחי' התעוררות שא"כ הרי הוא עכ"פ בבחי' נוק', אלא פי' להמשיך דעת לנוק' היינו שהנוק' יהי' לה בחי' דעת דדכורא בחי' איש.

---

להבין שורש ענין סוכה ולולב: מיוסד על ח"א מדי"ה להבין ענין נטילת לולב תקס"ג בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רפב. ח"ב שם ע' תקנ"ג [ושם מתחיל לה"ע מצות לולב] ובהנסמן במראי מקומות לשם. וראה גם ד"ה הבא (לקמן ע' שנט) ובהנרשם לשם. ענין הלולב . . להמשיך דעת לנוק': ראה פרי עץ חיים שער (כט) הלולב פ"א ואילך. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישט. ולולב . . לו לב: ראה זח"א (השמטות) רסז, ב. זח"ב (תוספות) רעא, א. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' אישפג. לקמן ע' שסב. נשים דעתן קלות: שבת לג, ב. ראה הערה 14 בלקוטי שיחות תוריע כרך יז ע' 149. אשרי איש ירא את ה': תהלים קיב, א. ראה עבודה זרה יט, א. בת קול . . שובו: נסמן לעיל ע' ק. וידעת היום . . השמר לך פן תשכח: ואתחנן ד, לט, ו. יב. עקב ה, יא.

**ולביאור** הענין צריך להקדים שיש ב' בחי' דעת, דעת עליון ודעת תחתון. וענין דעת ידוע שאין פירושו לשון ידיעת פשט הדבר אלא פי' דעת הוא לשון הרגשה והוא (הנק' בל"א דער הער כו') וחוש זה הוא הוא מגידי המוח (הנק' נערון) וכמ"ש ישראל לא ידע עמי לא התבונן, שהמכוון של הידיעה הוא ענין חוש הרגשה הנ"ל, ולעתיד יהי' בחי' הדעת בשלימות כמ"ש וידע כל פעול כו' בבחי' תמידי, ולכן לא יוכלו לבא לידי חטא כלל כמ"ש יראת ה' על פניכם לבלתי תחטאו.

**וענין** דעת הרגשה יובן ממילי דעלמא כמו עד"מ האדם שמשכיל באיזה מו"מ איך שיכול להרויח בזה, הנה אחר שהשכיל בשכלו איכות טוב המו"מ אזי נקבע בחי' דעת בנפשו שהוא חוש ההרגשה של המו"מ זה. או כמו בענין ההיפך שהוא להרחיק מדבר המזיק לנפשו כמו מאנשי רוצחים, שאחר שהשכיל בשכלו הפחד אזי נשאר בו חוש ההרגשה הנ"ל עד שאין יכולים להסיר הפחד מלבו כלל גם אם יסתרו לו השכל. וכמו"כ יובן בענין תאות האכילה שאם אוכל ושכלו הוא בדבר אחר אינו שומע ומרגיש כלל טעם המאכל, אבל אם משים לבו לדבר המאכל אזי נרגש בנפשו טעם המאכל, וכמו מארז"ל אין קישוי אלא לדעת כו' וכמו והאדם ידע כו' שהוא בחי' ההתקשרות. וכמו"כ יובן בעבודת ה' שהתבוננות ואתה מחי' את כולם כו' בהסבירים שונים לקרב אל השכל אזי נקבע בחי' דעת בנפשו, והוא הדעת שאחר ההתבוננות שהוא הקיצור אשר נקלט במוחו אחר התבוננו' באריכות, ובחי' זו נק' בשם דעת תחתון, דעת המתפשט כו'. ובחי' דעת עליון הוא ענין כח המביא כל הנפש. ויובן הענין מאדם הלומד שאם לומד בלי קדימת הרצון וחשק להלימוד אזי הלימוד הוא דרך מעבר בעלמא בלי חריפות והתחדשות סברות, משא"כ כשקדם הרצון לזה דהיינו ההסכם שרוצה ללמוד ולהבין דבר זה ופונה א"ע מכל עסקיו, אזי יהי' הלימוד בהעמקה עד שיוכל לחדש בו סברות והמצאות, והוא ענין מה שמביא נפשו בדבר זה ונק' בשם המשכת כל הנפש כו' (ובל"א נק' ער לייגט זיך אריין כו'). וכמו למשל בענין הסיפור לאדם מאיזה פחד גזלנים אם לא ישים נפשו לזה כלל הגם שישמע לא ישמע וירגיש רק אם אם ישים נפשו לזה, אזי אז כשישמע מענין זה ירגיש הפחד הזה. ובחי' זו נק' בשם בר דעת והוא דייקא אצל דבר כי בבחי' נוק' אינו בטבע בחי' זו דהיינו שאחר שנקלט בה הדעת הוא אצלה בחיזוק לפי שעה. אבל בחי' ד"ע שהוא

דעת הוא לשון הרגשה: נסמן לעיל ע' רנו.

ישראל לא ידע עמי לא התבונן: ישע"י א, ג.

וידע כל פעול: תפילת העמידה לראש השנה.

יראת ה' על פניכם לבלתי תחטאו: נסמן לעיל ע' רפא.

אין קישוי אלא לדעת . . והאדם ידע: יבמות נג, סע"ב. בראשית ד, א.

ואתה מחי' את כולם: נחמ"ט, ו.

הנק' בחי' כח המביא אין בה כו'. ועפ"י יובן בעבודת ה' ענין דעת עליון שהוא ענין המשכת כל הנפש והוא ד"ע דמזווג חו"ב כו'. וע"ז כתיב ובדעת חדרים ימלאון כל הון כו', שהדעת זה הוא כח ומקור לכל מיני התפעלות הן להתפעלות חדוה והן להתפעלות מרירות, מאחר שממשיך כל נפשו נכלל בזה כל הפרטי כו', ולא כמו דעת תחתון שהוא בחי' פרטי' דהיינו הדעת והרגשה בדבר פרטי שאחר התבוננות כו'. וע"ז קאי הציווי וידעת היום כו' אתה הראת לדעת על בחי' דעת עליון. וזהו מ"ש לקנות חכ' ולב אין, שלכאורה אינו מובן שתולה דבר גדול בקטן כי הרי הלב הוא למטה מן החכ', אלא פי' ולב אין קאי על ד"ע שהוא הרצון שירצה לזה החכמה כו', ואותה אנו מבקשים בברכת אתה חונן לאדם דעת, דעת עליון דוקא כו'. וזהו להמשיך דעת לנוק', להמשיך בה בחי' דעת עליון דייקא ע"י נטילת לולב בסוכה. ובחי' זו נק' מקיף הבא לידי גילוי, כי הסוכה הוא בחי' מקיף כמ"ש וסוכה תהי' לצל יומ"ם מחורב כו', שהסוכה אינה מחיצה המפסקת לגמרי בין חום השמש ובין האדם, אלא הסוכה היא כדי שלא יבא להדיא חום השמש אלא שהשמש יתלבש בתוך הסכך ומשם יאיר השמש. וכמו"כ יובן למעלה כי בחי' כעצם השמים לטוהר בחי' מקיפי' דטה"ע אלו ה"י מאיר בגילוי כמו שהוא ה"י בחי' כלות הנפש לזאת נתלבש בסכך דסוכה בבחי' מקיף. וענין נטילת לולב בסוכה הוא להמשיך ממקיף זה לגילוי.

**וביאור הענין הוא כי הנה כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, שמאלו תחת לראשי הוא בר"ה ויוכ"פ וימינו תחבקני הוא בסוכות**  
 כאדם המחבק לחבירו שמקיף ראשו ורגלו כאחד. והענין יובן עפ"י משל  
 האהבה דאב לבנו שיש ב' מיני אהבה, הא' הוא אהבה אשר מצד חכמתו כמ"ש  
 בן חכם ישמח אב שהשמחה היא מצד חכמתו או מצד מדותיו הטובים וכשהבן  
 רואה אהבת אביו אליו מצד חכמתו אזי תיקר אהבתו אליו ג"כ ומתגבר עוד  
 בחכ' ומוסיף תוס' אהבה באביו. ויש אהבה לבן הנק' ילד שעשועים דהיינו  
 האהבה לבן קטן שאין בו עדיין בחי' חכמה כלל רק האהבה הוא מצד העצמיות

---

ובדעת חדרים ימלאון כל הון: משלי כד, ד [ישם: ימלאו – ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'רמב. ושי"נ. תורת חיים נח סב, ג ובהערה 25].  
 אתה הראת לדעת: ואתחנן ד, לה.  
 לקנות חכ' ולב אין: משלי יז, טז.  
 בברכת אתה חונן לאדם דעת: בתפלת שמונה עשרה.  
 וסוכה תהי' לצל: ישעי' ד, ו.  
 כעצם השמים לטוהר: משפטים כד, י [ישם: וכעצם].  
 שמאלו תחת לראשי . . . בסוכות: שיר השירים ב, ו. ראה גם מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתלט. ושי"נ. ח"ד ע' א'שיג. ע' אישס.  
 בן חכם ישמח אב: משלי י, א. טו, כ.

וכי הוא בן זקונים שלו וכדומה, והתינוק אינו משיג כלל ג"כ אהבת אביו אליו כו' ונק' בשם העלם בהעלם כו'. ועפ"י משל יובן ההפרש שבין יוכ"פ לסוכות, שביוכ"פ הוא בחי' בן חכם ישמח אב ובסוכות הוא בחי' ילד שעשועים כמ"ש הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים ע"כ המו מעי לו כו'. כי ידוע שביוכ"פ הוא בחי' עליות והעליות קאי על נשמות שלמעלה, כי סליחת עוונות שביוכ"פ הוא לשרש הנשמות. כי ידוע שיש ב' בחי' נשמות, נשמה שבגוף כמ"ש נשמה שנתת בי כו' ושרש הנשמה שלמעלה כמ"ש אך בצלם יתהלך איש כו', כמו אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי, שלכל נפש מישראל יש בחי' מזל למעלה והמזל הוא השרש הנשמה. והנה ע"י שנשמה שבגוף נפגמה בכלוך חטאים ועוונות אינה יכולה בחי' שרש הנשמה שהוא נשמות שלמעלה לחיות מבחי' מקור חוצבם, וע"י תשובה דיוכ"פ שהוא ממעמקים בחי' עומק הלב כו' נסלחים עוונות וחטאים ויכולים לחיות הנשמות שלמעלה. וזהו ענין עליות הנשמות דיוכ"פ כנ"ל. ובחי' זו נק' בשם בן חכם ישמח אב שהשמחה עליונה הוא מצד החכ' כו' (כי בנשמות עליונות יש ג"כ בחי' מוח ולב כו'). ובסוכות נק' בשם ילד שעשועים כי ענין סוכה ולולב הוא המשכה לנשמות שבגופים ובחי' זו נק' בשם ילד שעשועים שהאב משתעשע עמו מצד עצמיות ולא מצד חכמתו, כי כל מה שנשמה שבגוף משגת ומתפעלת מאלקות הגם שהוא על אופן היותר טוב אין זה ערך כלל לבחי' השגה של שרש הנשמה, כי הרי הנשמה מלובשת בנפש הטבעי' וההשגה היא עם אותו השכל עצמו שבזה העולם כו' ולכן נק' בשם ילד שעשועים. וזהו מ"ש וימינו תחבקני בסוכות כמשל אדם החובק לחבירו שמקיפו כולו כא', כמו"כ הוא בסוכות, כי ביוכ"פ הרי האהבה מלובשת באיזה דבר פרטי שהוא מצד המוח והלב כנ"ל אבל בסוכות אין האהבה מלובשת בדבר פרטי כלל רק מצד ילד שעשועים כו' וד"ל.

**וענין** לולב הוא להמשיך מבחי' מקיף זה לידי גילוי, ואותיות לולב הוא לו לב, ובלב יש ב' פי', הא' הוא ל"ב נתיבות החכמה שהוא להמשיך בחי' דעת זה במוח, והב' הוא בחי' לב ממש להמשיך גם בלב. ולכן מברכים לולב בסוכה שהוא להמשיך לידי גילוי והוא הדוגמא דלעתיד דאו יהי

הבן יקיר לי אפרים: ירמ' לא, יט [בדילוג].

כמ"ש נשמה שנתת בי: בברכת אלקי נשמה (מברכות ס, ב).

אך בצלם יתהלך איש: נסמן לעיל ע' מח.

אע"ג דאיהו לא חזי: ראה מגילה ג, א.

ובל"ב . . . ל"ב נתיבות החכמה: ראה זהר ח"א (השמטות) רסז, ב. הנסמן במאמרי אדה"א

שמות ח"ב ס"ע תמב.

מברכים לולב בסוכה: ראה דיני הלולב בסידור אדה"א קודם הלל. שם שער הלולב רסה,

א ואילך (נדפס גם בספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תמח). לקוטי שיחות אמור כרך כב ע' 124

ואילך. וש"נ.

הדעת בשלימות כמ"ש וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כו' שאין הפי' ידיעה בעלמא שהלא גם עכשיו הכל יודעים שאתה מחי' את כולם, אלא פי' וידע הוא בחי' הרגשה כנ"ל, מפני שאז יהי' גילוי אלקות, ולכן יבוטלו הטורפים ומזיקים כמ"ש לא ירעו ולא ישחיתו כו' וכתיב פרה ודוב תרעינה יחדיו ירבצו ילדיהן שעכשיו הם מזיקים מפני שכעת הוא בחי' הסתר אלקות אבל לעתיד שלא יהי' רע כלל כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ יהי' גילוי אלקות על כל הברואים ולא יוכלו לבא לידי חטא כלל כמ"ש יראת ה' על פניכם לבלתי תחטאו כו' שלא יוכלו לבא לידי חטא כלל, כי עכשיו יכול להיות היסח הדעת וצריך לזה להזהיר השמר לך פן תשכח כו' אבל לעתיד לא יוכל להיות שכחה כלל, ובחי' זו מלובשת עכשיו בסכך דסוכה בשלימות וכמו בתיבת נח שהי' ג"כ ההארה מעין דלעתיד שהרי היו שם מינים המזיקים ול"ז ולא הזיקו אז כו'. וכמ"כ הסוכה הוא ג"כ כמו לעתיד, ובסכך דסוכה הוא ממש כמו לעתיד ואלו הי' מאיר בגילוי כמו שהוא בסכך דסוכה הי' ממש כמו לע"ל שהי' יראת ה' לבלתי תחטאו כנ"ל, אלא שאינו מאיר בגילוי רק הארה אפס קצהו ע"י לולב.

**וביאור הענין כי שרש דסוכה הוא למעלה מעה"ד טו"ר, והענין יובן עפ"י הידוע שיש ב' בחי' תענוג, תענוג עצמי ותענוג שמצד השכל כמו בהתבוננות ואתה מחי' את כולם שמקרב אל השכל איך שהוא מחי' מאין ליש בהתבוננו' והסבירי' ונתפעל באהבה וכדומה, הנה התענוג שמצד האהבה הוא התענוג אשר נקנה מהשכל ויכול להיות אחר התפלה ההיפך שהוא האהבה זרה ותענוג זר כענין אברהם יצא ממנו ישמעאל כו', שאברהם הוא אהבה דקדושה ובהסתעפות יצא ממנו ישמעאל שהוא חסד דקליפה וחסד לאומים חטאת כל טיבו דעבדין לגרמייהו עבדין להתייהר כו', הגם שבשעת האהבה לאלקות לא ניכר שום תערובות רע אך מצד ההסתעפות רע מזה מוכרחים אנו לומר שיש**

---

יבוטלו הטורפים ומזיקים: ראה תורת כהנים בחוקתי כו', ג. תורת חיים מקץ רטז, ג ובהערה 47.  
לא ירעו ולא ישחיתו . . ופרה ודוב תרעינה: ישע"י יא, ט. סה, כה. שם יא, ז.  
ואת רוח הטומאה: זכרי' יג, ב.  
בתיבת נח . . המזיקים זל"ז ולא הזיקו: ראה מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' נח. ענינים ע' פז. תורת חיים נח מו, א וישלח קפא, ג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ס"ע שכד. ספר המאמרים עזר"ת ס"ע מז.  
אברהם יצא ממנו ישמעאל: ראה פסחים נו, א. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' קטו ואילך.  
תורת חיים תולדות קמד, ד.  
ישמעאל חסד דקליפה: ראה גם תורת חיים לך פח, ב ובהערה 7.  
וחסד לאומים חטאת . . להתייהר: משלי יד, לד. בכא בתרא י, ב. וראה ג"כ לעיל ע' מה. ובהנסמן שם.  
כל טיבו דעבדין: ראה תניא ספ"א.

בזה ג"כ תערובות רע. וכן יצחק יצא ממנו עשו שיצחק הוא גבורות דקדושה בחי' רשפי אש והתלהבות וד"ח יקרים בעיניו מאד, ובהסתעפות יצא מזה עשו שהוא גבו' דקליפה רציחה וכעס מזה מוכרחים אנו לומר שיש תערובת רע בטוב, אבל יש תענוג עצמי שאין בו תערובות רע כלל, והוא התענוג מעצם הדבר כמו שהוא ולא ההסבר איך שואתה מחי' את כולם אלא מהות ועצם הדבר מאין ליש. ועפ"י יובן ענין סכך דסוכה ג"כ ששרשו הוא למעלה מעה"ד טו"ר ולכן אין מסככין אלא בדבר שאינו מקבל טומאה, כי טומאה וטהרה הוא בבחי' השתלשלות עה"ד טו"ר אבל סוכה שרשה למעלה מעה"ד טו"ר ולכן אין מסככין אלא בדבר שאינו מקבל טומאה ששרשם ג"כ מבחי' מקיפים עליונים שאין בהם תערובות רע כלל, וגידולו מן הארץ הגם שבארץ יש תערובת טו"ר אך פי' וגידולו מן הארץ הוא כמו שהארץ היתה בלי תערובת רע כו', ומבחי' זו ממשיכי' הארה אפס קצהו ע"י לולב, ובעצרת הוא ענין קליטה שהוא מה שנקלט בכל נשמה על כל השנה בחי' גילוי אלקות שמצד ההתבוננות כו' כמ"ש במ"א באריכות וד"ל.



וד"ח: ודברי חסידות.

אין מסככין אלא בדבר שאינו מקבל טומאה: ראה סוכה יא, א (במשנה). סידור שער הסוכות רנט, ג [נדפס גם בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' כד]. שם שער הלולב רסה, ד [נדפס גם בספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תנ].

מסככין . . . וגידולו מן הארץ: סוכה שם.

ובעצרת הוא ענין קליטה: ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתקע ואילך. הגסמן לעיל

ע' שלט.

בעז"ה יום ב' דסוכות תקע"ח לפ"ק

**להבין** שרש ענין סוכה ולולב, הנה סוכות נק' זמן שמחתינו לשון רבים ב' שמחות, כי ביו"כ השמחה הוא למעלה בשרש הנשמות כמ"ש אם הבנים שמחה. בנים נק' נשמות שבגופים ואם הבנים הוא אימא עילאה שמחה ביו"כ ע"י תשובה של ישראל למטה, כי אם לא התשובה שלמטה לא הי' השמחה עליונה כ"כ. ובסוכות נמשכת אותה שמחה עצמה למטה, רק ההפרש שבין יו"כ לסוכות הוא שביו"כ השמחה היא בפנימי' בינה כידוע שיו"כ נק' בשם יובלא עילאה עולם החירות, ובסוכות אותה השמחה עצמה היא בבחי' חיצוני' כמשי"ת, ולכן נק' שמחתנו שב' השמחות הם שלנו, שגם השמחה עליונה דיו"כ היא שלנו ע"י תשובה כנ"ל.

**ולהבין** זאת היטב צריך להקדים מה שמבואר בפע"ח ע"פ מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי, שמכל מלמדי הוא בחי' חו"ב שנק' בשם מלמדי כמ"ש אאלפך חכמה אאלפך בינה, ועדותיך שיחה לי הוא תורה, וגם עדותיך הוא אותיות דעת שהוא הדעת אשר בחשאי. ותחלה צ"ל ענין דעת שאין פירושו לשון ידיעה אלא דעת הוא לשון הרגשה כמבואר לעיל במשל מענין המו"מ שאחר שהשכיל בשכלו איכות טוב המו"מ אזי או נשאר בו חוש ההרגשה שהוא מגידי המוח הנק' נערוין, ואחר שנתפעל בבחי' דעת זה אזי נסתלק השכל והטעם של הדעת זה. או כמו התפעלות הפחד מרוצחים וכדומה שמתחלה משכיל בשכלו שצריך לפחוד ואחר שהשכיל ונתפעל נסתלק השכל ונשאר בו חוש ההרגשה לבד, שגם אם יסתרו להשכל לא יסתור החוש. או כמו

---

להבין שרש ענין סוכה ולולב: מיסוד על ח"ב מדי"ה לה"ע נטילת לולב תקס"ג שנדפס בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רפג. ח"ב שם ע' תקנה [ושם ההתחלה לה"ע מצות לולב] ובהנסמן במראי מקומות לשם. וראה גם ד"ה שלפניו (לעיל ע' שנג) ובהנרשם לשם. סוכות נק' זמן שמחתינו: בנוסח הקידוש והתפלה. ראה גם ספר המאמרים תקס"ד ע' רלא. לקוטי תורה דרושים לשמ"ע פת, ד ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' א"ז. ח"ד ע' אישלה. ושי"נ.

אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט.

בינה . . שיו"כ: ראה תיקונים מזהר חדש צג, ג. לקוטי תורה מסעי צ, א.

בינה . . יובלא עילאה עולם החירות: ראה זהר תצוה קפג, א. מאמרי אדה"א נביאים

וכתובים ע' שסד. ושי"נ.

בפע"ח ע"פ מכל מלמדי השכלתי: תהלים קיט, צט. ראה פרי עץ חיים שער (כח) חג

הסוכות פ"ב.

אאלפך חכמה אאלפך בינה: ראה איוב לג, לג [ושם: ואאלפך – ראה מאמרי אדה"א ויקרא

ח"א ע' טו. ושי"נ]. שבת קד, א.

עדותיך הוא אותיות דעת: ראה גם פרי עץ חיים שם עדות דעות.

דעת . . הרגשה כמבואר לעיל במשל: במאמר שלפניו ע' שנד.

תאות האכילה שא"צ לזה שכל כלל להשכיל בענין אכילה אלא שמרגיש שרוצה לאכול וכדומה. ועפ"י יובן בעבודת ה' ג"כ שהנה מתחלה מתחיל מהתבוננות והסבירי" אך שאתה מחי' את כולם מאין ליש, ואחר ההתבוננו' אז נקבע דעת והרגשה כמוחו ואור הבינה נסתלק שהוא רוחב ההסבר רק שנשאר הקיצור שהוא מחי' את כולם, וממוח נמשך בלב כמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך, שדעת זה עצמו נמשך בלב ג"כ ונולד מזה בלב בחי' תשוקה והמשכה. וכמ"כ יובן במוח החכמה שידוע ההפרש שבין חכמה לבינה, שבינה הוא ההסבר לאורך ורוחב וחכמה הוא לאסתכלא ביקרא דמלכא בחי' ראי' ולא התבוננות איך שהוא מחי' אלא שנקבע בו בבחי' ראי' כידוע, והי' כמשל הרואה את המלך שא"צ להסבר כלל, ובחי' ראי' זו נמשך ג"כ בלב. ומבחי' ראי' לא שייך לומר שיש בחי' אהבה והמשכה בלב, אלא בחי' ביטול שהרי בראות האדם למלך הרי נתבטל מעצמותו ולא שייך לומר אז שיש לו אהבה להמלך. וזהו שכתוב מכל מלמדי השכלתי שהלב מקבל מב' הבחי' הן ממוח החכמה והן ממוח הבינה כמאמר הלב שומע הלב רואה, שח"ב נק' בשם ראי' ושמיעה. והנה בחי' ח"ב הרי הם באים בגילוי בלב וע"ז כתיב לבי ובשרי ירננו אל אל חי, בכל לבי דרשתיך כו', אבל עדותיך שיחה לי הוא הדעת שבחשאי כמו ענין צלותא בלחש וקולה לא ישמע.

**ועפ"י** יובן ענין סוכות ולולב. ותחלה צ"ל הטעם מה שנק' בשם חיצוני' שהלא סוכות הוא בחי' מקיפים ונק' בשם צילא דמהימנותא. אך להבין זה צריך להקדים המשל מהבל הלב שבאדם, שידוע שיש הבל בלב המורכב מאמ"ר והוא בחי' החומר לבד. וצורת הבל זה דהיינו החיות תלוי כשמאיר בו בחי' רצון ושכל או אהבה כו' שאז יש בהבל חיות, משא"כ כשאינו מאיר בו כלום אזי הוא כגולמי חומר בלא צורה. ועפ"י יובן ענין סוכה, כי הנה מיוכ"פ עד סוכות ויום א' דסוכות בכלל נמשכי' חמש בחי' מקיפים שהוא כח"ב חו"ג והוא הנק' בשם רצון ושכל ומדות אך שהם בבחי'

שאתה מחי' את כולם: נחמ"ט, ט, ו.

וידעת היום והשבות אל לבבך: ואתחנן ד, לט.

ההפרש שבין חכמה לבינה . . לאסתכלא ביקרא דמלכא: ראה הנסמן לעיל ע' כו.

הלב שומע הלב רואה: קהלת רבא פ"א, ט"ז.

לבי ובשרי ירננו . . בכל לבי דרשתיך: תהלים פד, ג. שם קיט, ט.

צלותא דבלחש וקולה לא ישמע: ראה תיקונים בזהר חדש קא, ג. זהר ויקהל רב, א.

שמאל-א, יג.

סוכות . . צילא דמהימנותא: זהר אמור קג, א. סידור שער הסוכות רנו, א. מאמרי אדה"א

דברים ח"ד ע' אירל.

הבל . . מאמ"ר: ראה זהר תצוה קפד, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתק. וש"נ.



מקיף, והוא כמ"ש ואני בהמות כו'. וענין לולב הוא להמשיך מהעלם לגילוי בבחי' חיצוני' דייקא. והענין הוא כי ההתחלה הוא מיוכ"פ שאז כתיב לפני הוי' תטהרו, כי נר הוי' נשמת אדם הוא נשמה שבגופים, אבל לפני הוי' תטהרו שביוכ"פ קאי על שרש הנשמות כי ביוכ"פ הוא עליית שרש הנשמות למקור חוצבם ע"י תשובה בלא יוכ"פ ויוכ"פ בלא תשובה אינו מועיל רק דייקא יוכ"פ עם תשובה מעומקא דלבא כמ"ש ממעמקים קראתיך מעומק הלב.

**והענין** כי יש הבל פנימי שהבל הנ"ל המורכב מאמ"ר הרי הוא מורגש בלב, אבל יש הבל פנימי דלא משתמע, ובחי' זו נתעורר ביוכ"פ והוא מחמת שנגע אל לבו במאד על גודל הריחוק מאלקות, אשמנו תעבנו כו', וכל א' אומר זה בלב נשבר בלבא ריקניא עי"ז נתעלי' הנשמות למעלה דהיינו דייקא ע"י הריחוק כנ"ל. והענין יובן עפ"י משל בן שנתרחק מאביו כמה שנים, הגה בראותו אזי אז השמחה היא ביתר שאת ובכפליים משהיתה באמנה אתו. הענין כי אז נתעורר בחי' עצמיות יותר מחמת הריחוק, פי' כי כשהי' אתו יחד בקירוב לא יכולה אהבה זו לבא בגילוי וע"י הריחוק דייקא נתעורר' אהבה זו. או כמשל מאהבת עצמו שאדם אוהב א"ע, אבל התגלות האהבה עצמיו' שלעצמו הוא דייקא בהיפוכו כמו' בצער הנוגע לו בגופו אזי אז נתפעל מאד ורואה כל תחבולות כי נתגלה אהבת עצמו. כמ"כ יובן למעלה שדייקא מצד הריחוק שביו"כ שמשפילי' א"ע עד קצה התחתון באמרינו אשמנו כו' עי"ז ניתוסף שמחה בשרש הנשמות יותר כנ"ל וד"ל. ושמחה זו עצמה נמשכת בסוכות בבחי' חיצוני' והשמחה שבבחי' חיצוני' שם הוא יותר התגלות העצמיו' שמחה. וכמשל הבן שנתרחק מאביו ואח"כ כשנתקרבו יחד אזי השמחה אינה מלוכשת בבחי' פנימי' אלא בבחי' התקרבות חיצוני'. או כמשל אדם שיש לו אוצר ממון בביתו וכשהוא בדרך ואינו רואהו רק יודע שיש לו אוצר אזי השמחה היא רק מצד בחי' אמונה, אבל כשבא לביתו ורואהו בעין אז הוא התגלות עיקר השמחה, והוא ג"כ דייקא מצד הריחוק שכשהוא בביתו והאוצר תמיד למראה עיניו אין זה שמחה כלל, רק דייקא מצד הריחוק וכשרואהו אזי אז נק' בשם עונג, כי עונג הוא מקרוב ושמחה הוא מרחוק, ועיקר השמחה הוא בבחי' חיצוני' לגמרי, דהיינו כשאוחז המעות ומונה אותם, וזהו הנק' שמחה שלמעלה מעונג שהעונג מורגש, כי יש ב' בחי' שמחה כנ"ל. או כמו מארז"ל גבי ר' אבהו שמצא תוספתא חדתא ונהרין אנפוהי שהשמחה והעונג הוא

ואני בהמות: תהלים עג, כב [בדילוג].

לפני הוי' תטהרו . . נר הוי' נשמת אדם: אחרי טו, ל. משלי כ, כו.

ממעמקים קראתיך: תהלים קל, א.

ר' אבהו שמצא תוספתא חדתא: ראה ירושלמי שבת פ"ח, ה"א. מאמרי אדה"א קונטרסים ע'

שדמ. וש"נ.

מהמצאת דבר חדש, והנה השמחה שאח"כ שמלובשת בבחי' חיצוני' דהיינו שמחמת גודל השמחה יכול להשפיל עצמו לדבר דברים נמוכים כמו דברים בטלים שם הוא עיקר התגלות התענוג.

**ועפ"ז** יובן ענין סוכה ולולב, שמיו"כ עד סוכות ה' ימים נמשכים ה"ס בבחי' מקיפים. וענין לולב הוא להמשיך ממקיף לגילוי בבחי' חיצוני', כי לולב הוא אותיות לו לב, ויש בזה ב' פ', הא' שהוא למעלה מלב והב' שהוא ההמשכה ללב להיות לבי ובשרי ירננו אל אל חי, שגם הכל הלב הגשמי שם דייקא יהי' ירננו אל אל חי בבחי' גילוי הכל פנימאה הנ"ל. וטעם הירידה והמשכה זו מפני שהעלי' דיוכ"פ היתה גדולה כ"כ כי ידוע שעומק תחת הוא לפי ערך עומק רום, שמפני שאא"ס למעלה עד אין קץ לכן הוא למטה עד אין תכלית, כי אין לו שיעור למעלה ואין לו שיעור למטה, לכן ההמשכה היא למטה כ"כ בבחי' חיצוני', ולכן נק' סוכות בחי' חיצוני' בינה. ועוד שהרי ענין סוכות הוא ההמשכה לנשמות שבגופים, וכל מה שנשמה שבגוף משגת ומתפעלת גם על אופן היותר טוב מ"מ מאחר שהנשמה מלובשת בגוף אין זה ערך כלל לכמו שהיתה הנשמה בשרשה למעלה ונק' בשם חיצוני' אך טעם הירידה הוא מפני עוצם העלי' כנ"ל.

**ובזה** יובן טעם ענין ע' פרי החג שמקבלים גם הע' שרים יניקה, והוא כמ"ש הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים כי גבר עלינו חסדו, דלכאורה אינו מובן שמפני שגבר עלינו חסדו לכן שבחוהו כל האומים, אלא הטעם הוא שמחמת ההתגברות חסדים עלינו לכן מקבלים גם הע' שרים יניקה ממותרות ופסולת השפע וכ"ז הוא ע"י עלי' דיוכ"פ שמצד הריחוק דייקא והוא כמשל בן יחיד שנתרחק מאביו זמן כביר ואח"כ בבואו אזי השמחה של אביו גדולה עד מאד ועושה סעודה גדולה ורוצה שגם שונאיו יהנו ממנו נמצא שיש לשונאים ג"כ מקום. כמו"כ יובן שמפני שגבר עלינו חסדו לכן מקבלים הע' שרים יניקה מבחי' חיצוני' כי לישראל נשפע בחי' הפנימי' כי גם מה שנשפע להם פרנסה גשמיות בזה העולם השפל הפנימי' הוא לישראל, אין מזל לישראל

ה"ס: ה' ספירות – לעיל ע' שם בפיסקא ועפ"ז.

לולב הוא אותיות לו לב: נסמן ברד"ה שלפנ"ז (לעיל ע' שג).

שעומק תחת . . עומק רום: ראה ספר יצירה פ"א מ"ה. מאמרי אדה"א בראשית ע' רסח.

וש"נ. קונטרסים ע' שפא. וש"נ. וראה ג"כ לעיל ע' רמב.

שאא"ס למעלה . . למטה עד אין תכלית: נסמן לעיל שם.

ע' פרי החג . . הע' שרים: ראה סוכה נה, ב. זהר תצוה קפו, רע"א. הנסמן במאמרי

אדה"א דברים ח"ד ע' אישנו.

הללו את ה' . . כי גבר עלינו חסדו: תהלים קיז, א"ב.

אין מזל לישראל: שבת קנו, א.

ואוה"ע מקבלים בחי' מותרות השפע כי ישראל הם הפנימי' בכל מקום, כמו גם בג"ע העליון וג"ע התחתון הם הפנימי' לגבי המלאכים דכתיב וצבא השמים לך משתחווים בחי' ביטול חיצוני', משא"כ נשי' נהנין מזיו השכינה בחי' פנימי' כו'. וזהו מ"ש מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, שמפני שמן המצר קראתי י"ה ביוכ"פ ממעמקים קראתיך מצד הריחוק, לכן ענני במרחב י"ה בסוכות. ועצרת הוא ענין קליטה שנקלט ונתקבל בחי' אלקות על כל השנה בכל נפש מישראל להיות מכל מלמדי השכלתי כו' וד"ל.



---

וצבא השמים לך משתחווים . . נשי' נהנין מזיו השכינה: נחמ' ט, ו. ראה ברכות יז, א.  
מן המצר קראתי י"ה: תהלים קיח, ה.  
ועצרת הוא ענין קליטה: נסמן לעיל ע' שלט.

## שמע"צ תקע"ח לפ"ק

ק' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי, וצ"ל ענין בעוזרי לשון רבים דמשמע שיש הרבה עוזרים, וגם להבין ענין הוי' לי בעוזרי, וכן בלשון רז"ל הבא לטהר מסייעין אותו לשון רבים, וגם להבין ענין לטהר דמשמע זולתו ולא כתיב ליטהר דמשמע לעצמו. להבין כ"ז צריך להקדים מ"ש למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלקים, דפסוק זה נאמר על שמע"צ. ולכאורה אינו מובן שמהו דייקא בשמע"צ היחוד הוי' ואלקים והלא בכל יום ויום יש יחוד הוי' ואלקים כמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים, וכתיב אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים, וכתיב שמע ישראל הוי' אלקינו כו' וזהו תכלית כל התומ"צ שהוא לשם יחוד קוב"ה ושכינת' שהוא הוי' ואלקים בחי' סוכ"ע וממכ"ע כי קוב"ה נק' מה שהוא קדוש ומובדל ושכינת' הוא מה שהוא שוכן בתחתונים. וזה כל האדם לדעת כי הוי' כו', ופי' דעת אינו לשון ידיעה אלא הרגשה כידוע. והענין הוא שצריך להתבונן בב' בחי' אלו, בחי' אלקים הוא מה שהוא מחי' את כולם כח הפועל בתוך הנפעל כמשל הנפש שמחי' את הגוף שמלובשת בתוך הגוף ככל אבר ואבר בפרט, וכתי' ואהבת את הוי' כו' שצריך להתבונן ולהעמיק בזה איך שהוא סוכ"ע כמ"ש המלך המרום והמתנשא מימות עולם עד שיקבע בלב ויתפעל בבחי' אהבה כמ"ש בכל לבבך ופי' בכל לבבך בתוך לבבך, דלא כמו אהבה של איש לחבירו שהאהבה היא חוץ ממנו (הנק' פון זיך כו'), אלא שיכנס האהבה בתוך לבבו בבחי' או"פ כו'. ובחי' זו נק' בשם יחוד הוי' ואלקים דהיינו מה שהנשמה בתוך הגוף ומתפעל' מבחי' הוי' זהו יחוד הוי' ואלקים כו' וד"ל. וא"כ מהו זה שאמר בשמע"צ דייקא למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלקים. אך ההפרש הוא בעמי הארץ לבד, שבכל השנה היחוד הוא רק ליחידי סגולה לבני ישראל עם קרובו שהוא

ה' לי בעוזרי: מאמר זה מיוסד על ד"ה זה משנת תקס"ה נדפס בספר המאמרים תקס"ד ע' רכט (הנחת כ"ק אדה"א). לקוטי תורה דרושים לשמע"ע פת, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' איתקב.

ה' לי בעוזרי: תהלים קיח, ז.

הבא לטהר מסייעין אותו . . דמשמע זולתו: ראה שבת קד, א. יומא לת, ב. ראה מאמרי אדה"א פרשיות התורה ח"ב ע' תריד ובהנסמן לשם. ענינים ע' שט ובהנסמן לשם. למען דעת כל עמי הארץ . . על שמע"צ: מלכים"א ח, ס. ראה [הלשון ב]ספר המאמרים תקס"ד כאן ע' רכט ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם. מאמרי אדה"א דברים כאן ע' איתקב וע' איתקב.

וידעת היום . . אתה הראת לדעת . . שמע ישראל: ואתחנן ד, לט. לה. ו, ד.

כל התומ"צ שהוא לשם יחוד: ראה גם לעיל ע' קצב. וש"נ.

דעת . . לשון . . הרגשה: נסמן לעיל ע' רנו.

ואהבת את הוי' . . המלך המרום והמתנשא: ואתחנן ו, ה. ברכת יוצר [בדילוג].

לבני ישראל עם קרובו: תהלים קמח, יד.

לנשמות בלבד, שבחי' דעת והרגשה הוי' ואלקים אינו רק מצד הנשמה, אבל בשמע"צ הוא למען דעת כל עמי הארץ כו' שגם הנפש הבהמי' שכת' הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי גם היא תדע ותכיר בהכרה גמורה שהוי' הוא האלקים, ובזה הוא עיקר ההפרש דיחוד הוי' ואלקים של כל השנה ובין שמע"צ, שבשמע"צ היחוד הוא פתוח וגלוי לעין כל גם לפני ע"ה.

**ולביאור** הענין נקדים להבין מ"ש רני עקרה לא ילדה, שכנס"י נק' בשם עקרה שפולטת הטפה, וכתוב כי חלה גם ילדה ציון את בניה שלע"ל יהי' בחי' לידה, וצ"ל שזהו כמו הפלא שבחי' עקרה תלד מאחר שפולטת הטפה ולא נקלטה מאין יהי' ההולדה. והנה להבין זה בעבודת ה' ענין עקרה מהו, הענין הוא שידוע שהקב"ה נק' בשם חתן חות דרגא וכנס"י נק' בשם כלה. והנה מצד המשפיע אין מניעה כלל שתמיד משפיע ונק' בשם אור זרוע אך כנס"י נק' עקרה שאינה קולטת בחי' השפעת גילוי אלקות. ולכאורה אפשר לפרש שמה שנק' בשם עקרה שאינה קולטת הוא מפני שבשעת התפלה שאז מתבונן בבחי' הוי' ואלקים ונתפעל ואז רחוק ממנו בתכלית תאוות עוה"ז ואינו יכול לחטוא אבל אחר התפלה יכול ליפול בהבלי עוה"ז להתאוות תאוה ולא נשאר בו רשימו על כל היום להיות סו"מ וע"ט בפר"מ, ובחי' זו נק' בשם עקרה כי בעקרה יש ג"כ יחוד כמו אברהם ושרה שהיו עקרות ומ"מ הי' ביניהם יחוד, והיחוד הוא יחוד דקדושה, אבל היחוד אינו רק לפי שעה ואינה נקלטת להיות נעשה מזה הולדה לאחר זמן. או כמו ענר אשכול וממרא שאברהם גייר אותם עד שקבע בחי' אלקות בנפשם שהי' להם מס"ג בתכלית לה' אחד וכמ"ש באברהם ויקרא לו אל עולם שהמשיך בחי' אל לעולם דהיינו שלא כמו שנראה העולם ליש אלא ואתה מחי' את כולם כו', אבל לא היו תולדות מענר אשכול וממרא כמו מאבות שאברהם הוליד את יצחק וכו' עד שנולדו י"ב שבטים ואח"כ נתהוו לע' נפש עד שנעשו ת"ר אלף ועד עקבי משיחא לא נפסק יהדותם מכנ"י הגם שיש בכל דור ודור שחוטאים מ"מ עצם יהדותם אינו נפסק

---

הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי: תהלים נא, ז.  
 רני עקרה לא ילדה . . כי חלה גם ילדה ציון את בניה: ישעי' נד, א. שם טו, ח.  
 שהקב"ה . . חתן . . וכנס"י . . כלה: וכל שיר השירים מיוסד ע"ז, כידוע במדרשי רז"ל.  
 ראה גם מאמרי אדה"א נביאים וכתובים ע' רלא. וש"נ.

חתן חות דרגא: ראה יבמות טג, א.  
 אברהם ושרה שהיו עקרות . . יחוד: ראה גם זהר שלח קסח, א. עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ג ס"ו (ע' קצח). מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' א'תקפא. וש"נ. שמות ח"א ע' ה. דברים ח"ג ע' א'קיט.

ענר אשכול וממרא שאברהם גייר אותם: ראה חזקוני ר"פ וירא.  
 ויקרא לו אל עולם: נסמן לעיל ע' קע.  
 ואתה מחי' את כולם: נחמי" ט, ו.

וזהו ירושה מאבות כמ"ש מה יפה ירושתינו כו', אבל בענר אשכול וממרא אינו נקלט בחי' אלקות להיות נשאר ירושה גם לבניהם אחריהם. ועפ"י דוגמא זו יובן גם כאן שנק' כנ"י בשם עקרה מפני שבשעת התפלה לבד הוא היחוד הוי' ואלקים אבל אינו נשאר על כל היום להיות נעשה מזה תולדה תולדותיהן של צדיקים מאי ניהו מעשים טובים כו'. אבל באמת אנו אומרים והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך שמבקשים שיוקלט על כל היום, ובאמת נשאר רשימו על כל היום ג"כ שמקיימים מצות מצד קבלת עול והוא הרשימו שנשאר לו מן ההתבוננות דתפלה.

**אך** הטעם שנק' בשם עקרה מפני שכל היחודים שנעשי' ע"י תומ"צ אינם נמשכים בגילוי למטה, כמו ע"י לימוד התורה שידוע דאורייתא מחכמה נפקת והי' צריך למשך בו איזה תוס' אור במוח החכמה שלו, ומצות הצדקה הוא חסד דרועא ימינא, ואנו רואים שגם בעשות האדם איזה מצות אינו משתנה ממהותו הראשון להיות פועלת בו המצוה איזה שינוי למעליותא, והוא מטעם הנ"ל שהיחוד הוא למעלה. כי הנה ידוע שאא"ס הוא פשוט בתכלית הפשיטות וע"י לימוד התורה ממשיך אא"ס להיות נק' בשם חכים למעלה, וע"י מצות הצדקה ממשיך אא"ס בכחי' חסד כו', והגם שכתוב אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, חי זה קאי על לעתיד שלעתיד יהי' ההתגלות למטה כמו למעלה ממש, אבל עכשיו אינו נמשך בגילוי למטה, ואפ"י ההמשכה שנמשכת ע"י מצות בג"ע אינו כמו הגילוי דלעתיד, וכעת עיקר הגילוי הוא למעלה וכמ"ש וירא אלקים את האור כי טוב, כי טוב לגנוז האור בכלים מכלים שונים, כי כל המצות הם כלים להשראת אא"ס כידוע שהמצות המה פנימי' רצונותיו אבל כעת הוא בהעלם כמשל חיות הנפש בתוך הגוף בכל אבר ואבר שהחיות הוא גנוז ואינו נראה, או כמשל המים שבתוך הכלי שהכלי מכסה על המים ואינם נראים כו'. והנה מטעם זה נק' כנס"י בשם עקרה שכל המשכות אלקות שע"י תומ"צ שלהם אינו נמשך ובא בגילוי למטה בתוך תוכם, אלא הוא רק להוסיף אורות באצי' כו'. והסבה לזה הוא מצד חומר הגוף ונפש הבהמית המסתירים על אור אלקי. אבל לעתיד כתיב כי חלה גם ילדה ציון את בניה,

מה יפה ירושתינו: תנא דבי אליהו רבא ספכ"א. נוסח תפלת השחר.

תולדותיהן של צדיקים . . מעש"ט: רשיי ר"פ נח.

אנו אומרים והאר עינינו בתורתך: בברכת ק"ש (שחרית).

דאורייתא מחכמה נפקת: נסמן לעיל ע' ה.

חסד דרועא ימינא: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם: נסמן לעיל ע' רנח.

וירא . . האור כי טוב . . לגנוז האור בכלים: בראשית א, ד. ראה תורת חיים נח עג, ד

ובהערה 23.

תומ"צ . . להוסיף אורות באצי': נסמן לעיל ע' קפד.

שיהי' בחי' לידה דהיינו שיהי' התגלות למטה כמו למעלה כנ"ל כמ"ש ונגלה כבוד הוי', ולכן יבוטלו טורפ"י ומזיקים כמ"ש וגר זאב עם כבש ופרה ודוב תרעינה מפני שלעתיד לא יהי' רע כלל כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ כו'.

**והנה** הארה אפס קצוה מעין דלעתיד מאיר גם עכשיו בשמע"צ, דהיינו שנפש הבהמית אינו מסתיר כלל כמו הדוגמא דלעתיד, וע"ז כתיב למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלקים, שגם נפש הבהמית תדע שהוי' כו'. ובוזה הוא ההפרש בין יחוד הוי' אלקים של כל השנה להיחוד דשמע"צ.

**וביאור** הענין הוא כי הנה סוכות נק' זמן שמחתינו, וצ"ל והלא בכל השנה ג"כ כתיב עבדו את ה' בשמחה. וכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה כו'. אך הענין הוא כי השמחה של כל השנה הוא שמחה פרטי'. כי הנה כתיב אם הבנים שמחה דהיינו ע"י התכוננות אלקות נתהוו מזה בחי' שמחה, הנה השמחה הוא בדבר פרטי ולפי ערך . תו ההתכוננות ככה הוא השמחה, וגם התענוג מזה כי השמחה הוא מגלה התענוג ג"כ הוא תענוג פרטי. וכמ"כ השמחה של מצוה הוא מפרט המצוה ונמצא שהמצוה היא העיקר והשמחה הוא טפל להמצוה כמ"ש עבדו את ה' בשמחה שהעבודה תהי' בשמחה אבל העיקר הוא העבודה, ובאתעדל"ת אתדל"ע מתעורר בחי' שמחה עליונה כמ"ש ישמח ה' במעשיו ג"כ שמחה פרטי' לבד, אבל השמחה דשמע"צ הוא שמחה כללי' כמ"ש וישמחו בך ישראל מקדשי שמך, שבכל השנה מקדשי שמך לבד שיש קידוש ה' וטהרת ה' וקידוש ה' הוא אשר קדשנו במצותיו שהוא יחוד קוב"ה ושכינתו (ובאמת הא בהא תליא, שמפני מה ישמחו בך בשמע"צ מפני שמקדשי שמך בכל השנה כו') ובשמע"צ וישמחו בך, שהשמחה היא בעצמותו ממש והוא הנק' שמחת כל הנפש בחי' יחידה ובאתעדל"ת אתעדל"ע להיות ישמח ה' במעשיו

ונגלה כבוד הוי': ישעי' מ, ה.

יבוטלו טורפים ומזיקים: ראה תורת כהנים בחוקותי כו', ג. תורת חיים מקץ רטז, ג ובהערה 47.

וגר זאב עם כבש ופרה ודוב תרעינה . . ואת רוח הטומאה: ישעי' יא, ו. ז. זכרי' יג, ב.

עבדו את ה' בשמחה . . תחת אשר לא עבדת: תהלים ק, ב. תבוא כח, מז [ושם: ה"א].

אם הבנים שמחה: תהלים קיג, ט.

ובאתעדל"ת אתעדל"ע: נסמן לעיל ע' ס.

ישמח ה' במעשיו: תהלים קד, לא.

וישמחו בך ישראל מקדשי שמך: תפלת העמידה ליו"ט [בהשמטת תיבת "כל" – ראה מאמרים שנשמנו בריש המאמר. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנב; ויקרא ח"א ע' קלב; נביאים וכתובים ע' רעה ובהנסמן בהנ"ל].

אשר קדשנו במצותיו: נוסח ברכת המצות.

כו' שמחה עצמיות ג"כ, והתענוג הוא תענוג כללי. ומפני שהשמחה הוא שמחה כללי לכן למען דעת כל עמי הארץ ג"כ וכמו שנראה שבעת שמחת האדם אזי הוא מופשט אז מתאוות הגוף, שבעת שהאדם בשמחה נהפך טבע הגוף שלו שמקמצן יעשה פזרן. וכמו"כ יובן בענין הנ"ל שמפני שוישמחו כך ממש לכן גם למען דעת עמי הארץ שהוא הנפש הטבעי' כו', וכידוע שחצי המקיף מזכך הכלי מבחוץ וחצי המקיף מזכך הכלי מבפנים דהיינו שהשמחה כללי' של בחי' יחידה מזכך הכלי מבפנים להיות למען דעת כל עמי הארץ כו' וחצי המקיף שהוא השמחה העליונה מזכך הכלי מבחוץ כמ"ש לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באהליך שהוא השמירה מבחוץ כו' וד"ל.

**ועתה** יובן מארז"ל הבא לטהר מסייעין אותו וענין פ"י הפסוק הוי' לי בעוזרי, כי הנה לטהר הוא לזולתו פ"י בחי' שם ומל' שיהי' גילוי בעולם. כי יש ב' מיני טהרה כי פ"י טהרה הוא דבר הבהיר כמו טהר יומא שכשהשמים מכוסים בעבים ונתפזרו העבים נק' בשם טהר יומא או טהר גברא. ויש טהרה הבא מכלל טומאה כמו אדם המטהר עצמו במקוה שמתחילה הוא טמא וע"י טבילתו במקוה נעשה טהור, נמצא שטהרה זו היא מכלל טומאה וכמו שאנו מבקשים וטהר לבינו לעבדך באמת שהוא טהרת הלב מכל מחשבה רעה, וע"ז אמרז"ל טהרה מביאה לידי קדושה, שכשמטהר מחשבותיו וכו' נעשה כלי שיוכל להתקבל בתוכו בחי' קדושה עליונה. ויש טהרה הנק' טהירו בעצם דהיינו ע"י התעוררות קדושה נעשה ממילא טהרה, ובחי' קדושה זו נק' בשם טהרה בעצם. וזהו הבא לטהר כו' דקאי על שמע"צ שאו הוא התעוררות בחי' טהירו בעצם כנ"ל, מסייעין אותו ר"ל שהמצות בעצמן מסייעין, כי הלא המצות המה פנימי' רצונותיו והוא ורצונו אחד רק שבכל השנה אינם נמשכים בגילוי למטה מפני הסתר הגוף ונפש הבהמית אבל בשמע"צ שהוא לדעת כל עמי הארץ כו' מפני שמחה עצמיו' הנ"ל כנ"ל אזי המצות בעצמן מסייעין. וזהו הוי' לי בעוזרי, שבעוזרי הם מצות כו' והוי' לי בעוזרי קאי על בחי' עצמיות הנ"ל. ועיקר מארז"ל הבא לטהר וגם פ"י הפסוק הוי' לי כו' קאי על ואני אראה

שחצי המקיף מזכך הכלי מבחוץ: נסמן לעיל ע' קו.

וחצי המקיף מזכך הכלי מבפנים: כ"ה בהכת"י.

לא תאונה אליך רעה: תהלים צא, י.

טהר יומא: ברכות ב, טע"א ואילך. וראה ג"כ יומא טו, טע"א. מאמרי אדה"א שמות ח"ב

ע' תרכו: ויקרא ח"א ע' יח: דברים כאן ע' א'תק"ח.

טהר גברא: ברכות ב, רע"ב.

שאנו מבקשים וטהר לבינו לעבדך באמת: בתפלת העמידה לשבת ויום טוב.

טהרה מביאה לידי קדושה: ראה ירושלמי שבת פ"א ה"ג. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג

ע' א"ק.

והוא ורצונו אחד: ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רסו. וש"נ.



בשונאי. הענין הוא כי ביוהכ"פ ע"י הוידוים שהוא ענין ליטהר לעצמו ומשפילי' א"ע בתכלית השפלות באמרנו אשמנו תעבנו כו' ע"ז נתעורר בחי' טה"ע כעצם השמים לטוהר בחי' פנימי' בינה כמאמר תבא האם כו' צואת בנה כו' וכמ"ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו כו' שזדונות נעשו כזכיות קטיגור נעשה סניגור. אך שביוכ"פ הוא למעלה עדיין כמ"ש לפני הוי' תטהרו ובשמע"צ נמשך למטה ג"כ. וזהו ואני אראה בשונאי שעיקר הנקמה בשונא אינו כשיש לו מפלה אלא כשמוכרח להפך בזכותו ג"כ. וז"הו ואני אראה כי קטיגור נעשה סניגור וכו' וד"ל.



כעצם השמים לטוהר: משפטים כד, י.  
 תבא האם כו' צואת בנה: ראה במדבר רבא פי"ט, ח. תנחומא חוקת ח.  
 אם יהיו חטאיכם כשנים . . שזדונות נעשו כזכיות: ישעי' א, יח. יומא פו, ב.  
 קטיגור נעשה סניגור: נסמן לעיל ע' ל.

תקע"ח

**הטעם** שמעמידין החתן תחת החופה כיום חתונתו, כי החופה הוא בחי' מקיף וכל מה שיעסוק בעבודת ה' עד ימי חייו נמשך לו ממקיף בעת הזאת ולכן צריך לקשר מחשבתו בה' אז שע"י כן ימשיך ממקיף אז כו' וד"ל.

---

הטעם שמעמידין החתן: נדפס גם בלקוטי שיחות יתרו כרך לא ע' 261 וז"ל:  
 [הבא לקמן מסר כ"ק אדמו"ר שליט"א בתור הוספה ללקוטי יתרו (י"ח שבט) תשמ"ח].  
 ז"ע הגיע לידינו ביכל כתי' מעתיק הכולל דרושי ומאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי, ולתועלת הרבים מועתק הרשום שם (דף פו, ב). עכ"ל.  
 נדפס גם במאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב ע' תשכה ושם מציין, וע"ד המבואר כאן, ראה גם לעיל בס' זה ע' תערב".  
 שורות אלו נעתקו בהביכל אחרי מפתח הדרושים (שכתב ולא גמר).

---

(\* ולהעיר מפרז"ל עה"פ בפרשתנו ויתיצבו בתחתית ההר (יט, יז) שכפה עליהם הר כגיגית (חופה) שלפני מ"ח (קידושין) — שע"ז באו לביטול ומס"נ ורצון ואהבה כו' לתכה"י (תו"א מג"א צח, סע"ד — וראה פרש"י עה"ח שם. שבת פח, א. ועוד).

# הוספות

## מפתח

שעג	מפתח ענינים
תי	מפתח פסוקים
תכב	מפתח מאמרי חז"ל
תל	מפתח שמות ספרים ואנשים
תלג	מפתח משלים
תלח	מפתח גימטריאות: ר"ת; ס"ת
תלט	מפתח ביטויים שונים
תמא	מפתח בל"א
תמג	סקירה קצרה ע"ד הספר
תנג	פאקסימיליות

---

# מפתח ענינים

ואילך (קאי על הנשמה. א' דם). צח (נקי עולם קטן וע"י שמתקן עצמו ניתקן כל העולם). קיד (על שם שינוי המדות, וכן באדה"ע. כי לא אדם הוא להנחם. זאת התורה אדם). קטז (מלכות שאול מבחי אדם אשר יוכל להנחם משא"כ מלכות דוד מבחי כי לא אדם). קכח"ט (כלול מכל הברואים ולכן ידע לקרוא בשמות. כשמתקן א"ע מתקן כל הברואים). קלג (בצלמינו כו', אלף דם). רו (א' דם). רלד' ו (אוא"ס הפשוט צמצם א"ע להיות ב' ציור אדם, תוסי' אור ע"י תומ"צ). רצו"ז (מקבל מדבר ה' שבמאכל כי שרשו למע' ממנו). דש (אלף דם). ע"ע מרכבה. תורה. מפתח פסוקים שמר"א טו, כט. ישע"י סג, א. שופטים כ, יט.

## אדם הראשון:

רפה (הי' כולל כל הנשמות, מבחי' עלה במח. גופו ונשמתו).

ע"ע אדם.

## אדם קדמון:

קו.

ע"ע קו.

## אדני (שם):

יג (למעלה משם אלקים. היו"ד שבסופו). ע"ע אל.

## אהבה ויראה:

ע"ע דחילו ורחימו.

## אהבת ה':

סו (חולת אהבה). קסז. קע (בכל נפשך - נה"א, בכל מאדך - תשוכה). קעז (צריך לכא לפו"מ כי אם ישאר כלב יתקרה). רסד ואילך (אבה בתוסי' ה' - התגלות פני' הרצון). רסה (ב' בחי': שע"י אתעדל"ת ואהבה עצמית). שו (עיקר פי'

## א

### אבהו, ר':

שסא (צהבו פניו כו').

### אב ובן:

שה (והשיב לב אבות גו').

ע"ע בן. עבד. תענוג.

### אבות:

קפו ואילך (נק' אבות שכוללים כל ה' תולדות המסתעפים מהם עד עקבי משי' חא. ממשיכים להם בחי' אהבה יראה כו', באר חפרוה שרים). קפח (המשיכו בחי' מחוקק - עצמיות).

### אבטליון:

ע"ע שמע"י.

### אברהם:

קע. קפו (ממשיך בחי' אהבה לנשי"י). קצט (ויחלק עליהם לילה). רכ (בחר ב' יסורי הגלות ולא ביסורי גיהנום - ה' טעם). רעז (צדיק - ממוצע שע"י כל ההשפעות וכו'. תוסי' ה'. ע"י מלתו נעשה הברל בין ישראל לעמים, וצאצאיו חתם כו'). רפ"א (קיים כל התורה חוץ ממילה עד שנצטוה ואז נימול מעצמו דוגמת לע"ל). חצר. שנו (יצא ממנו כו'). ע"ע אבות. יצחק. מלכות.

### אברים:

קנה (נשמות וכן מצוות שהם בבחי' מוח, יד וכו'). קצג (איברי המזון, הנשימה דוגמתם למע').

### אדם:

ו (כל הנשמות עד משיח כלולים בדברי הימים, ר"ת אד"ם). טו (אד"מ' - מוח לב מעשה). יז (אד"מ' - מדו"מ). יט"כ. כב (כצלם אלקים ומבשרי אחוזה, אבל באופן דא"י"ע ואינו אלא ידיעת המציאות). סט

שעג

אלא במקום אחדות והתכללות). רלדה-  
 (כי לא אדם רצמזם להיות כציור אדם  
 בשביל השתל', תוס' אור ע"י תומ"צ).  
 רמב (למעלה מעלה עד אין קץ וכו'). רצ  
 (אוא"ס למע' מע' עא"ק וכו'). שסב  
 (למע' מע' ולמטה מטה).  
 ע"ע את נגעים. צמצום. קו.

**אור וחשך:**

קסה. רנ"א (לע"ל חשך עצמו יאיר, משל  
 הזכוכית). רס"ב (להפך חשוכא לנהורא  
 ע"י נש"י הנק' נר).

ע"ע חשך. אהרן.

**אור ומאור:**

רצב (א"ס ונשמות).

**אור ושפע:**

רצ"ב (ההפרש, טעם שהנשמה נק' אור).

**אור ישר, אור חוזר:**

קו (בע"מ ממשיכים בבחי' אר"ח). קכ"ה  
 (תענוג דאר"ח דאר"י). רלט (ואהבת בני'  
 כ"פ אור, חו"ב).

**אור כלי לבוש:**

קע"ו (ענינם בנפש הטבעית, בנשמה  
 לבוש ממשך אור מצד שרשו למע'  
 מע'). קעח (ענינם למע' בע"ס).

ע"ע אר"כ. חומר וצורה.

**אור מקיף, אור פנימי:**

ע"ע מקיף, פנימי.

**אורות וכלים:**

קו (אור מקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ,  
 ענינו בעבודה). קמד (עגולים ויושר  
 באר"כ).

ע"ע אור כלי לבוש. כלים. עגולים  
 ויושר.

**אותיות:**

ג (רברבין בינונין וזעירין, בנפש - רצון,  
 שכל ומדות, דיבור). ה (רברבין). לדה-  
 (מנצפ"ך - ה' גבורות המחלקות ה'  
 אותיות). סב (אותיות וכוונתן נק' סוס  
 ורוכבו). קפח (כתב, חקיקה). רמ"ה  
 (הנפש מלאה אותיות). שמו (כלל בשי'  
 לוב שהאותיות ראשונים עיקר).

ואהבת הוא אבה פ"י רצון לאלקות). שטו.  
 שכזו (אהבת עולם, אהבה רבה). שנה (ב'  
 מיני אהבה: מצד מעלת הבן, ילד שעשור-  
 עים). שסא (דיוהכ"פ שנתעורר ע"י ה'  
 ריחוק). שסד.

ע"ע אברהם. אבות. דו"ר. חולה.

**אהבת ישראל:**

רכו (ע"י שורה אוא"ס, כל ישראל קומה  
 א').

ע"ע שנאת חנם.

**אהרן:**

קלט (מעלה נש"י). קסד"ה (כהנא רבא,  
 מעלה נש"י גם הנידחות, בחי' קו ה'  
 אמצעי, בחי' רב חסד, זקן אהרן -  
 השפעה בבחי' דילוג). קסו (מאיר גם ב'  
 האפילה דעומק רע).

ע"ע נשמה. נר.

**אוהל:**

קצט (אהל הנעשה ע"י סומ"ד ועש"ט).

**אוזן:**

קמז (פוי"ח דשמיעה).

ע"ע שמיעה.

**אומות העולם, ז' אומות:**

מד (טעם שלא יוכלו לקבל התורה). נט'  
 ס (טעם שמושפעים ככל טוב, מבחי'  
 מותרות. משפט שלא יקבלו). רכה (ע"י  
 קיום תומ"צ בא"י מבררים ז' אומות -  
 ז"מ). רעו (הבדלה בין ישראל לעמים).  
 שסב.

**אור:**

קלח (הנשמה נק' אור מצד הביטול). שט'  
 י (עצם האור והתפשטות). שדמ (ב'  
 בחי' באור).

ע"ע נר.

**אור אין סוף:**

עב"ג (שורה על דבר הבטל, כשמאיר אין  
 מקום ליניקה). צא (אוא"ס בעצמו של-  
 מע' מסובב אין שייך לומר שהוא כלל  
 להפרטים). קו (פשוט בתכלית. מעומ"ט  
 שוין לגבי, גילוי אוא"ס בהקו). קיד  
 (פשיטות, נמשך בקוין). רכה (אינו שורה

ע"ע יוסף מחדר"מ. צירופים. רעיון ערך  
הבא את ה"א.

### אותיות – פרטי האותיות:

#### אל"ף:

ו (א' זעירא דויקרא, וכד"ה א' רבתי). יז  
(בחי' פלא, מחשבה). עא (א' שב"אדם"  
קאי על המים המעורב בדם כו').

#### דל"ת:

קעד (ד' רבתי דאחד – קב"ע).

#### ה"א:

קנר (בה' בראם, ה' מוצאות הפה, הבל  
הלב שורש כל האותיות). רח (בה' נברא  
עוה"ז. חסד). רכז (בה' נברא עוה"ז).

#### וא"ו:

ת י (טעם שנק' אות אמת – צורתה). קה  
(צדיק, אמת).

ע"ע אמת.

#### יוד:

ריח (בי' נברא עוה"ב, צמצום). רכז  
(בכדי להיות התהוות צ"ל צמצום ולא  
סילוק לגמרי רק שנשאר נקודה).

#### כ"ף:

ב (מורה על הפלאת הערך כמו אנכי  
לגבי אני).

#### נו"ן:

שיו (ובו תדבקון בני פשוטה – המשכה  
למטה מטה).

### אח, אחות:

צב (נש"י נק' אחים ורעים להקב"ה ש'  
ממשיכים עצמותו ית'). קז (ישראל  
ממשיכים אוא"ס ע"י תומ"צ ולכן נק'  
אחים ורעים). קיב (קוב"ה אתי ל'  
אשתעשע כו'). קצא (אחותי – חיבור  
אוא"ס בעולמות ע"י מצוות).  
ע' מפתח פסוקים שה"ש ת, א.

### אחד, אחדות ה':

קד (כשם שאין בלבך אלא אי וכו'. לע"ל  
למהוי א' בא'). רי (לי התאחדות פרטים).  
רכה (אין אוא"ס שורה אלא במקום יחוד  
והתכללות). רנת.

ע"ע יחיד. אהבת ישראל.

### אחוריים:

ע"ע עבודה.

### אחז:

יא (הטעם שאמר לו ישע"י שאל אות  
אחר שאינו אות ו' מרת האמת). יג (לא  
רצה בניסים למע' מהטבע).

### אין ויש:

קצב. קצג (חכמה).

### אין ערוך:

נב (בורא ונברא). צא (קמי' ית' כחשיכה  
כאורה כו' ונמצא בתחתונים כמו בעל-י-  
נים). קמד (אי"ע ממאציל לנאצל כן  
אי"ע מאצי' לבריאה). קנב (תענוג ה'  
נשמה בגוף באי"ע לגבי מקורם הירידה).  
רלר.

ע"ע אדם. אותיות – פרטי האותיות אות  
כ"ף. אבי"ע. התהוות.

### איש, אשה:

מה (אשת חיל ואשת זנונים בדיקתם ע"י  
מים המאררים). קנג ואילך (הקב"ה  
וכנס"י, אש ה' אש יו"ד).

ע"ע אש.

### אכתריאל:

כג.

### אל (שם):

יג (עמנו אל).

### אל אדני:

ע"ע אל.

### אלקים (שם):

יא. לו (קכ צירופים: ע"ב דקדושה ומ"ח  
דקליפה. התהוות משם אלקים, הנה"ב).  
נא (כח הפועל בנפעל). נב (ה' אחרונה  
דשם הוי"). קג (רבח תעשרנה פלג אלקים  
– לע"ל שם אלקים יהי' למע' מהוי'  
דעכשיו).

ע"ע אלי. אש. הוי'. קליפות. מפתח  
פסוקים (תהלים סה, י) רבת תעשרנה

גו'.

### אלי:

שה. של (הוי' הוא האלקים – ב"פ).

**אל הוי:**

יג.

ע"ע אל.

**אלישע (אחר):**

ע"ע יוחנן כ"ג.

**אלעזר בן דורדייא:**

צו. שג.

ע"ע יהודה, ר"י.

**אלף השביעי:**

פז (ושבתה מעבודת הבירורים כו' וחד חרוב). קכג. קכה (מנוחה, התכללות ד-אוי"ח ואוי"י).

ע"ע בירור. לע"ל.

**אמונה:**

יד-טו (מתחזק בכל בוקר. בחי' מקבל. ל' רגילות. פועל על הנה"ב טבע שני). נא (שייך רק על דבר שאינו נראה). נו (ל' רגילות, ויאמינו בהוי' – לדורות ה-באים). קעד. קצה (מתחדש בכל בוקר ע"י טל). רנה ואילך (הפרש בין דעת ואמונה, וצ"ל ב' הבחי' – ממכ"ע וסוכ"ע). שנא (ב' בחי').

**אמת:**

ט (מראש לסוף בלי שינוי. אמת הוא אמצעי מבי' ההפכים). י (חותמו של הקב"ה, וכמו"כ נש"י, משא"כ נשמות הגרים). לט. קה (יושר, צדיק כו'). ע"ע אותי' – פרטי האותי' אות וי"ו. נצח. רחב.

**אני, אנכי:**

א"ב (אני – אין, כתר. אני ראשון ואחרון בשוה. בחי' גילוי דעצמותו משא"כ אנכי). ב (אני בתוס' כ"ף – הפלאת הערך אנכי מי שאנכי דלית מח' תפיסא כו'). ג (בחי' אנכי אינו מסתלק אפילו בזמן דהסתר אסתיר, הטעם). שי"א"ב (אנכי ולא יהי' בדיבור א' נאמרו).

ע"ע התנשאות. יציאת מצרים. מ"ת.

**אבי"ע:**

קז (בריאה נתהווה מפסולת דאצי' לכן מיעוטו רע, נוגה דאצי'). רד. ערה

(מסכים). רחצ (האין ערוך שבין ה-עולמות אבי"ע, נעוץ תחב"ס וכו').

**ארון:**

יט (שבמשכן בחי' חכ').

ע"ע משכן.

**ארץ:**

מא (ד' ארצות מתחת לארץ. ג"כ ניזונים מחסדו ית'). צח-ט (הציווי תרשא הארץ הי' להארץ, נשמה שבגוף נקי ארץ, ל' רצון ומרוצה). קב (ארץ לא שבעה מים – בע"ת). קג (לע"ל לא חקבל ממים).

**ארץ ישראל:**

קמה (אוכלת יושבי'). רכד-ה (טעם הכניסה להכניע הקליפות).

ע"ע מצוות. משה.

**אש:**

מז ואילך (בקרבן: אש שלמע' ושלמטה). מח (אש אלקים – התפעלות, מפריד רע מהטוב, ואח"כ ישרה בו אש הוי'. שרש הנשמה. בע"ת מתעורר פתאום מאש הוי'). קב (תפלה, שרשה). קנג ואילך (איש אשה – אש ה' אש יו"ד, לזה יקרא אשה כי מאיש כו'). קנו. קנח (בלב). רטר-ז (קרבן – אשה אש ה').

ע"ע ארמ"ע. יסודות. נהורא.

**אשכול:**

ע"ע ענר.

**ארמ"ע:**

ח (חז"ג מכונים בשם אש ומים, הפכים שאין סובלים זא"ז).

ע' כ"א בערכו וע"ע יסודות.

**אתכפיא, אתהפכא:**

יב (ע"י גילוי אור גדול). טז-יז (בתפלה). יז (אדם כי יקריב מן הבהמה). קג. קמב (אסתלק יקרא דקודב"ה בכולהו עלמין, ראב"ד, במקום בע"ת כו'). שדמ"ה.

**אתעדל"ת, אתעדל"ע:**

ס. פ"פא (צ"ל ענין הגורם שאתעדל"ת יעורר אתעדל"ע כמו הסרטור עד"מ). קנט-ס (בי' בחי' באתעדל"ע). קס (בי' סוגים: לפי שעה, לחלוטין. לע"ל). קעא



(משפיע ומקבל). קמו (שמיעה). קמו (שמע ישראל כו' – שמיעת הלב, בחי' מקבל, ולכן עד הוד אתפשט ולא עד מעשה). רלט (הפי' שבינה מסתיים בחזה דו"א). ש (בינה יתירה ניתנה כאשר – ריש כח בתחון שאין בהעליון כי נערץ תחבי"ס כו').

ע"ע חו"ב, זכרון, ספה"ע, שכחה, תענוג.

### בירור, עבודת הביוררים:

לג (בירורי נוגה). מביג (כירור גבורות ממותקות וגם קשות). מד (הרע שלא יוכל להתברר איברו זהו תיקונו. שחי' טת יצה"ר לע"ל). מז (לברר שלא יהי' תערובות טו"ר). נ (אריכות הגלות מפני שהכירור אינו נעשה בכת אחת כ"א ב- עקמומיות. הפרש דורות הראשונים לה- אחרונים). עו (כירור חלקי הרע מהמים ע"י נביעה מתחת לארץ). פד (שיהי' טוב בתכלית כלי תערובות כו'. השביתה באלף ה' מעבודת הביוררים). פה (בירור המים מתחת לארץ). קד (לע"ל נגמר הביוררים). קז (כ' אופני כירור: נקי מתוך הפסולת או להיפך). קטיל (זמן עליות הביוררים בתפלה, ואכלת גוי' וברכת – ברכה ותוס' חיות). קמט (כ' אכילה, מוסיף לו חיות באלקות). רי (ע"י הארת פנימי' הכתר מתברר הטו"ר שב- עולמות. ענין תומ"צ לברר). רמה"ו (חלומות. גלות). שלז. ע"ע אלף השביעי. השתלשלות. טו"ר, ניצוצות.

### בית המקדש:

רכה (טעם החורבן בכ"ר ובכ"ש ואריכת גלות זה כ"ב). רס. ע"ע היכל, שנאת חנם.

### בכ"י:

ט. יא (לעורר רחמים). סא. שלג (מצד העצמיות, יחידה). שנאי"ב (ככה יכבה, ביה"פ). ע"ע מרידות. ער"ת. רחמים. תשובה.

(ישראל מעורר המשכה מכתר לחכ'). קעד (כעת צ"ל אתערול'ת משאי"כ לע"ל יהי' אתערול'יע שאין אתערול'ת מגעת שם). רסה"ו (וכח המעלה מ"ן. יצי"מ מ"ת. ואתחנן. אתה החילות). שכב. ע"ע בת קול. המשכה. התעוררות.

## ב

### באר (ובארה של מרים):

קפדי"ה (באר חפודה שרים למצוא מים חיים בלי תערובות טו"ר, כעבודת ה- נשמות). קנא (בארר מעשה שנתן האר"י לרחי' מבארה של מרים). רמ (רחי' ביקש סגולה לזכרון ונתן לו האר"י"ל מכש"מ).

### בושה:

כח (ב' בחי').

### בזיון:

צז (מאי"ש זר דוקא כו'. לע"ל לא יבזו). ע"ע לע"ל. מפתח פסוקים שה"ש ח, א.

### בחירה:

שכ (ובחרת בחיים. מתחדש הכח לבחור בטוב בכל בקר).

### ביטול:

כז (ביטול מצד בחי' שמיעה וראי'). עב (הסתלקות אור אבא מחמת העדר הבי- טול ונעשה נגע). עא (מים, חכמה). קה (דגשמות לא"ס). קי. קיט (ע"י ביטול נעשה כלי קיבול ע"י ויחרד העם נעשו כלים לגילוי אור"ס בעת מ"ת). קלה (הנשמה נקי' אור מצד הביטול, דרגות ב- ביטול). רד (הפרש ביטול לגבי הת- פעלות). ריב (רע' שרים). רכא. רכב. רלב (התשובה שקודם התפלה ענינה ביטול). ע"ע התפעלות.

### ביטושים:

מב (כשביל לתקנו. גבורות ממוחקות ר- קשות). ע"ע יסורים.

### בינה:

לח (פנימיות בינה ומקיפים דבינה). קכז

**בן:**

קג (בן ועבר).  
ע"ע אב וכן. חנוג. עבר.

**בעל תשובה:**

ע"ע צדיק. תשובה.

**בעלאל:**

קכט.

ע"ע צירופים.

**בקר:**

יח (ענינו בעבודה).

**בקר:**

ק (התעוררות הנשמה בכל בקר). שז  
(חדשים לבקרים - בכל בקר מחדש  
נשמחו להכיר בוראם).  
ע"ע אמונה. בחירה.

**בראשית (מאמר):**

רפד (נמי מאמר, מאמר כללי כמו כלל  
ופרט).

ע"ע מאמרות.

**בריאה, בריאות העולמות:**

צחט. קכד (חכ' שבעשי). קנד (ע"י ד"ר  
בור, הלא במא' א' כ').

ע"ע התהוות. התחדשות. יש מאין.  
נכראים. מאמרות.

**ברית:**

רפח (תועלת כריתות ברית, אשר נשבע  
לאבותיו).

**ברכה:**

מג (להפוך מקללה לברכה ונעשה יותר  
טוב מעצם הברכה). קליא (ואכלת גוי ו'  
ברכת. ברכת כהנים. ברכה בראש וכסוף).  
רסב (המשכה כמו בריכת מים או ה'  
מברין את הגפן).

**ברכת המזון:**

קל.

ע"ע ברכה.

**ברכת הנס:**

רכח (אף שמכנה"כ כי שם מאיר למע' מן  
הטבע בטבע).  
ע"ע נס.

**ברכת כהנים:**

קל ואילך (פרטי הלי' שבברכת כהנים).

**בת קול:**

ק (התעוררות כלי יגיעה מצד יחידה). קס  
(אחזקל"ע לפי שעה בלבד). קפט. רכט.  
רמט. רסו. רסז (עתה בהעלם כי הראי'  
דמשה הי' מרוחק). שכח (התעוררות לבד  
ולא גילוי). שנג.  
ע"ע התעוררות. מזל. עשי"ת. תשובה.



**גאולה:**

ע"ע תפלה. לע"ל.

**גבוה (כל הגבוה כו'):**

קייב. קכאיב (כל הגבוה וכו' - שרש  
המאכל למע' מאדם).

**גבול ובלי גבול:**

סו (התהוות גבול מבל"ג. הארת בחי'  
א"ס בנבראים). צ (הארת א"ס בנבראים  
בע"ג). דח"ט (ע"י השפעה בבחי' ריתוק  
נתהוו עולמות בבחי' גבול ומספר. גם  
לאחרי התהוותם יש בהם הארת א"ס).  
ע"ע מספר.

**גבורה:**

יא (גבורות ממותקות ע"י מדה"ר). ל  
(המתקת גבורות ע"י שיר). לד (מנצפ"ך).  
מ"מא (מגבורה דקדושה מסתעף גבורות  
קשות). מא (גבורות קשות כמו שלוחי  
דין, יש שמלבישים זה לשם שמים אבל  
כוונתם לפעול רע. גבורות ממותקות  
כמו חו"א דרבנן). מג (גבורות קשות  
שנתהפכות לקדושה יש בהן יתרון  
מכבתחלה). עג (גבורות ממותקות או  
קשות - לפי מעשיו). צג (שניות יושב  
דין כו'). קסרח (תכלת. טעות קרה שרצה  
בחי' גבורה. לע"ל). ריח (עזה"ב נכרא  
ביי"ד - דין שהגילוי ההראוי דוקא).  
ריח"ט (גבורה שבחסד). רכט (גבורות  
ממותקות). רל (כו' בחי' גבורות ודינין.  
גבורות ממותקות).  
ע"ע חסד. חר"ג. יסורים.

**גבריאֵל:**

ע"ע מיכאל.

**גדלות קטנות:**

קעו (בכוחות הנפש, גידול הכלי ממשין אור).

ע"ע אור כלי לבוש.

**גוף:**

ע"ע ארץ, גן עדן, גשמיות, רוחניות, לע"ל, עוה"ז עוה"ב.

**גידים:**

כט (ג' מיני גידים). קלד, רמ.

**גיהנם:**

יח (מוריד שאול ויעל – לפי שעה לי העביר הלכלוך). קפ (ונחר דינור, לי העביר לבושי מסאבותא). ע"ע אברהם, יסורים, נחר דינור, עוה"ז, עוה"ב.

**גלגול:**

קנה (לתקן איה מצוה ונזהר בזה). קפר.

**גלגולותא:**

קג (רצון הפשוט, מגיעים לזה ע"י תשובה).

ע"ע רצון.

**גלות:**

ג (קוב"ה אסתלק לעילא כו' אבל לא בחי' אנכי). ו. יא (להחיות הקליפות ה- נפרדים בתכלית). נ (בגלות אין הכירור בכת אחת לכן מתארך כו'). סו (חולת אהבה מחמת הסתר אלקות). סז (בגלות רק השגת המציאות ולא המהות ומה חולת אהבה). צה"ו (אריכותה. קוב"ה אסתלק כו'. ר"ע שחק כו' – משל הסעודה. הגי' לוי שעיי"ז). קא. קט"י (הסתלקות אלקות כמו עיבור, שינה וכו', כדי שיהי' גילוי אח"כ מלעילא ולעילא. ר"ע שחק כו'. משל הסעודה). קיו (כאב המייסר בנו שגם בשעת ההכאה לא ניוזר האהבה עצמית מאתו). קעב (בגלות צ"ל תפלה דוקא). קפט (נמשל לשינה, שאינו מתפעל במוח ולב. למע' לו צר ואעפ"כ

צ"ל הצעקה דלמטה למה תישן ה'). צצט (בגלות ע' שרים מקבלים גם מקדושה). רכד (ארוך כ"כ מחמת שנאת חנם). רמד (נמשל לשינה). רמו (כני"ל. בשביל הכירור). רמו (קבוץ גליות – הניצוצות שנפלו ברע כו'). רמח (ותקם בעוד לילה גו'). רעו (טרדת הפרנסה וכו' – לבוש שע"י יהי' התגלות אלקות). שיד (כש' מרמה שהרויח מחמת כח ידו הר"ז גלות השכינה).

ע"ע אברהם. חוני המעגל. לע"ל. עקיבא. עקרה. מפתח פטרקים נצבים ל' ד.

**גן עדן:**

ד (אופן התענוג שבג"ע). עו (גי'ע שב- ארץ המובחר מכל העולם, ואין בו תערור- בות רע. מד"י רוחני"). פג. פו (עליית הנשמה בג"ע בכל לילה. הרחבת ג"ע ע"י תומ"צ). קכה"ו (הפרש בין ג"ע לעוה"ב). קפ (נשמות כלי גופים. עוה"ב למע' מג"ע). רלג (נהנין מזיו השכינה). שמא"ב (הוספת אור בג"ע ע"י מצוות). ע"ע יסודות. עוה"ז, עוה"ב.

**גרון:**

כח (מיצר הגרון – על ידו נעשה שינוי המהות בין מוח ללב. ביצ"מ יצאו ממיצר הגרון).

**גרים:**

י (הפרש בין נשמות הגרים לנש"י. תחת כנפי השכינה). רעח (כימי אברהם היו נשמות גבוהות שלא גיירו כי קבלו גם השפעה פני, משא"כ אחר שנימול וכו'). ע"ע רחב.

**גרמא (עצם):**

ריח (עצם קטן הנק' גרמא ויבא בו הארת הטל ויחיו המתים).

**גשם:**

ע"ע מ"ן מ"ד. טל.

**גשמיות, רוחניות:**

קלג (תענוג וצער רוחי שבנשמה ונשנתה להיות גשמיות בירידתה למטה). קצב

מצה בפסח). קנח-ט (שערות, התלכשות מצוות בגשמיות).

**דין:**

מא (שעי' הסנהדרין הכוונה להיות לו תיקון). שמג.

עי' חר"ג, גבורה, חשך.

**דירה בתחתונים:**

נו (גילוי הוי' הפנימי בהכפועל ממש). צא (דירה לעצמותו ית', כמו דירת אדם שי עצמותו דר שם).

**דס:**

ע (חיות גשמי. מים המעורב בדם. שי נטורים בזה). עד (קלקול גדול נראה גם בעור הבשר). קלד (דם שבלב מכל ה- אברים ואחי"כ נמשך לכל הגוף). שכ. עי' חיים, דפק.

**דמות:**

עי' צלם. מפתח פסוקים בראשית א, כו.

**דעת:**

ח"ט (קו האמצעי – ממצע מבי' ההפכים דחרי"ג לכן נק' אמת). רנה-ו (הפרש בין דעת ואמונה – ממלא וסוכב. לי' הרגשה. העמקת הדעת דוקא. בלי הפסק. אם הי' בשלימות הי' בא משיח). שנג (לולב – להמשיך דעת לנוקבא שיהי' לה דעת דכזורא). שנד (חוש ההרגשה). שנט-ט (כנ"ל).

עי' אמת, ד"ע, ד"ת.

**דעת עליון, דעת תחתון:**

קצב. שיד-טו. שגד-ה. שגד.

**דתי"י (דעת ת"ת יסוד):**

ט (קו האמצעי).

עי' חסד. רחמים.

**דפק:**

ע (מצד חלקי המים שברם. אחוריים

דחכ'). עב (עשר דפיקות).

עי' דם.

**דרך:**

צא (שמרו דרך הוי' גי' – שעצמותו ית'

נמשך עי' מצוות).

עי' דירה בתחתונים.

(חיבור גר"ך עי' מצוות). ש (מעלת ביהמ"ק וק"ק בגשמיות. תורה הנגלית). ע"ע ממצע. נערץ תחכ"ס.

## ד

**דבור:**

קנד (מה שברה"ע נק' דיבור).

עי' מדו"מ.

**דביקות:**

קעב (ברביקות המידית שע"י תומ"צ פטורים מתפלה כמו רשבי" כו'). שיו (ובו תדבקון).

עי' התקשרות.

**דוד:**

מר (נענש על שהרג אורי' שלא עי' סנהדרין). קטוי"ו (מלכות שאול מבחי' אדם משא"כ מלכות דוד מבחי' כי לא אדם להנחם – נצחית גם עכשיו). קכו (אכהת יונתן ודוד).

**דצח"ס:**

רו (עצם והארת כח הצומח). רטו (כנגד ארמ"ע. קרבנות). רחצ (אבי"ע). עי' מאכל. ניצוצות.

**דור אנוש:**

י (ניזונים מצד מרת החדש. שמטיב גם לרעים).

עי' חסד.

**דור המדבר:**

קמב (דור דעה – מבחי' דעה ומה' שלמע' מדיבור). שב (דור דעה).

**דור עקבי משיחא:**

רבג. רד. שב.

**דחילו ורחימו:**

קכב (שורש דו"ך טבעיים גבוהים מדו"ך שכליים, ופועל גם בגוף גשמי). שטו"ז (ד' מדרי' בשלבי התפלה).

עי' אבות.

**דילוג:**

לא (פסח. בעי"ת. קידוש לפני אכילת

## ה

ימינך פשוטה לקבל שכים כו'. שכרו  
(רייה נקי יום הדין. העלאה).  
ע"ע לחם. עלי'.

**הסכס:**

רפב (בכך. מעשה שכמה). שטו (כחי'  
אחרי ה' תלכו).

**הסתכלות:**

קנב (עין בעין מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט).  
ע"ע יונה. ראי'.

**העלאה:**

ע"ע עלי', המשכה. מ"ן, מ"ד.

**העלות מ"ן:**

ע"ע מ"ן מ"ד.

**העלם וגילוי:**

רסג (מח' ודיכור, עו"ע כו').

**הרגשה, מורגש:**

קו (הרגשה עצמו בעבודתו – נוהג ד'  
אצי'). שנד (דעת).

**הרהור:**

יזיח (קרבן עולה באה על הרהור הלב.  
טעם שקשים מעבירה). קפ (מכל הרהור  
נעשה לברש להנשמה).  
ע"ע מחדו"מ.

**השגחה העליונה/פרטית:**

שלב. שלהו (כי כחי' ראי' למע').

**השערה (שיער בעצמו כו'):**

נביג (שיער בעצמו בכח – כל הדי' אחי'  
דהוי' צמצום והחפשטות וכו', גם בר'  
צונו הפשוט הנקי הוי' הפנימי. ע"ס  
הגנורות). צ (שיער בעצמו בכח – ממוצע  
מא"ס להנבראים).  
ע"ע רצון.

**השפעה:**

רחיט (חוי'ג כריחוק ובקירוב. ע"י  
השפעה דכחי' ריחוק נהוה עולמות  
ככחי' מספר וגבול). רצא (רק חלק  
עשיראה של המשפיע בא להמקבל).  
ע"ע צדיק.

**השתוות:**

קו (השתוות בנשמות בכיטולם ל-

**הבדלה:**

ערה (כי' סוגי הבדלה: בקדושה גופא ואו  
גם הברוש קדוש, ובין קדש לחול). רעו  
(המשך).

ע"ע לבושים. קדוש. מפתח מארו"ל  
(חגיגה יט סע"ב).

**הבל:**

כט. שסי.א.

ע"ע לב.

**הוד:**

קמ.א.

ע"ע יששכר.

**הולדה:**

קכ (ע"י רבון הטפה – ביטול).

**היכל, היכלות:**

קמג. רצו (היכל ק"ק דכריאה – התי'  
לכשות מלי' דאצי' בו). ש (היכל ק"ק  
שבכיהמ"ק – התגלות כמו באצי' ממש  
בלחות וביהמ"ק מצד מעלות התחתון  
הגשמי).  
ע"ע עגולים ויושר.

**הליכה:**

יז (הליכה בתמים – סו"מ ועש"ט בפועל  
ממש).

**הלל:**

רכו (תשובתו להגיד זהו כל התורה כו').

**הלל:**

ע"ה תהלה.

**המשכה, העלאה והמשכה:**

סאג (המשכה פנימית לישראל רוקא  
ע"י משפט וצדקה, שמחה של מצוה). צב  
(המשכת העצמות להיות דירה בתח'  
חונים). צרו (תשובה עם מע"ט). קח (ע"י  
ההעלאה דתשובה מעורר עצמות ארא"ס  
וע"י תומ"צ ממשיכים למטה). קטו (בע"ת  
רצדיקים). קיג. קלגיד (לב). רכאיב  
(תפלות כנגד קרבנות). רמא. רסד"ע. שיז  
גו"ן פשוטה – המשכה למטה מטה

**התהוות:**

סו (גבול מבליג), צ (התהוות בע"ג מבליג), קכת. רח"ט (עולמות מבליג, גם לאחר ההתהוות יש בהם הארת א"ס). ע"ע אלקים הוי". יש מאין, צמיחה. הולדה. התחדשות. גבול ובל"ג. נבראים. צירופים.

**התחדשות:**

סו (מחדש בכ"י תמיד, התבוננות בזה). קי"ח (ע"י יתנד חיצוני דחוי"כ מחדש בכ"י, ע"י יחוד פנימי - חידוש בעצם). קפו (התפעלות מדבר חדש). רג (אלקות בהתחדשות - כי ברישא חושבא והדר כו). שז"ש (בכל בקד מתחדש כח נשמתו להכיר בוראו. חידוש חיות ה' עולמות - שאותו חיות עצמו לא יסתלק). שט (כמו בעש"מ ער"ו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, ע"י ואהבת ות"ת). שיט (בכח"י סחים וגליא). שכא (בתורה ר"ה). שכה ואילך (הפרש ההתחדשות דר"ה לגבי בכל יום). ע"ע אמונה. בחירה. יחוד. חו"ב. ר"ה.

**התחלקות:**

שמו (התחלקות בנבראים ע"י דבר ה').

**התכללות:**

ט"י (התכללות הפכים במדת האמת. קו האמצעי). קכג (התכללות או"י ואו"ח). קכה (כנ"ל, מעין זה במ"ת - שמור וזכור כדיבור א'). ריש (במדות. יסורי עוה"ו מגבורה שבחסד). ע"ע אדם. אדה"ר.

**התנשאות:**

ב"ג (אנכי). כה (ב' בחי' - התנשאות לפי"ע העולם והתנשאות בעצם, מקיף ולמע' ממקיף). נט (רחמים שמצד ה' התנשאות). קעה (כעת התנשאות לפי"ע העולם לע"ל התנשאות עצמי). רט (השפעה בכח"י ריחוק). שכח (התעוררות התנשאות עצמו בעשי"ת). שמג (ה' עצמית. על עם. אמירת המלך הקדוש בעשי"ת).

ארא"ס. קו (לגבי ארא"ס מעלה ומטה שוין. בהקו כשמאיר בו עצמות ארא"ס. נשמת משה). קכו (לע"ל. השתוות גדול וקטן בקיום גוף המצוה). קמדיה (השתוות עיגול האחרון ועיגול הראשון לגבי ית'). קעח"קפ (היחוד דיתו"ת ויחוד"ע, תשו"ת תשו"ע, לבוש ואור). קצד (בראיית המלך שוין קטן כגדול מש"א"כ בהשגה ועד"ו בראיית אלקות). רמ (בשמיעה יש דרגות אבל ברא"י שוים כולם, בחי' חכ"י שבנשמה). רמב (יחוד"ע יחוד"ת). רנו (כחשיכה כאורה). דש (בבחי' העלם שוין כל הנשמות).

**השתוקקות:**

קט (כל תשו"ק מרחוק).

**השתלשלות:**

קז (מפסולת דאצי' נהווה בריאה, לכן מיצוטו רע וכו'). קכח (רל"א שערים המתגלגלים). קמג"ד (עיגולים והיכלות בכל סדר השת"ל). ע"ע כירור.

**התבוננות:**

לח (בפני' ומקיף דבינה, במקיף דבינה אינו נפסק ההתעוררות). סר"ז (התבוננות בדברים התתונים איך שמחדשם בכ"י וא"ס מאיר בהם. שיתאמת אצלו). רכב (מרירות ותורה). רל"ב (שהעולם חי מאלקות). רלו. רלט (החבו' בהפלאות ארא"ס או בהתלבשות אלקות בעולם - שמיעה ורא"י). גר"ז (צ"ל בהעמקת הדעת. א"א להגיע לסוכ"ע כ"א ע"י התבוננות קודם בממלא). עדר (בהתבוננות שהכל חי מאלקות אינו משיג עצם אלקות כו' מחמת פרסא המכדיל). רפס"צא (צ"ל בדברים הנראים כאלו רואה ולא בבחי' שמיעה לבד, פסוד"ו, סי' תהלים, ואח"כ בא להתבוננות בדברים המופלאים). שכו (בממכ"ע וסוכ"ע). שכט"ל (שנאווה דירה בתתונים לו לעצמותו, בממכ"ע וסוכ"ע וכו'). שס.

בחמידות, ולכן מתעורר פתאום בלי הכנה). קנ"ז (אחת היא יונת"י).  
ע"ע התעוררות.

1

**ויטאל, ר' חיים:**

קנא (מעשה שביקש מהאר"י שיהי' לו זיכרון ונתן לו מבראה של מרים). רמ (סיפור שביקש סגולה לזיכרון ונתן לו מבראה של מרים שיש בו בחי' חכ').

**וידוי:**

שכח (כל הוידוים שאומרים בעשיית שיתקבל הגילוי בתוכס אבל הגילוי מצ"ע). שלח.

2

**זבולון:**

ע"ע יששכר.

**זונה:**

ע"ע תאוות.

**זיו:**

רלג (הפ"י ביו"ד השכינה).

ע"ע חיים.

**זכרון:**

קנ (מוח החכ', וראיתם גוי וזכרתם וגו').  
קנא (מעשה עם הרחי"ץ ובראה של מרים).  
רל"מ (וראיתם וזכרתם – מוח החכ',  
משא"כ בינה שצריך זהירות פן תשכח).  
שכו (ר"ה נק' יום הזכרון).  
ע"ע ויטאל.

**זכר ונקבה (זו"ג):**

קיה (שמור וזכור). שנג (נוקבא בחי' מקבל. ענין לולב. זכר מתעורר מצ"ע. דעתן קלוח).

**זמרה, זמירות:**

סב (זמרת י"ה – ב' פירושים). שנב (דחורה, דתפלה).  
ע"ע פסד"ז. שיר.

ע"ע מל', קרי"ס, רחמים.

**התעוררות:**

צט"ק (התעוררות שע"י יגיעה ושמצד יחידה בלי יגיעה). קנג (התעוררות מל' מעלה פתאום בלי הכנה). קפו (כשא"א לו להתעורר ילמוד תורה). רמט (התעוררות תשובה מלמע' לבלתי ידח כו'). שנג (הפרש בין זכר ונקבה).

ע"ע בת קול. אתערל"ת, אתערל"ע. מול. עשיית. תורה, עבודה.

**התפעלות:**

טו (לא מצד השכל כי אם מצד הנשמה). ל (ההתפעלות בא מצד הנשמה ולא מהסבורים שהוא למטה מהשכל. תענוג גורם התפעלות). מו (כרשפי אש – אש אלקים. בדרך מעביר. בעומק מבריל הרע מהטוב. קיומו אחר התפלה). סה (התפעלות מאלקות דוקא מי שיש לו נשמה בריאה, נעשה לו לחיות). עג (שמצד הנשמה בבחי' העצמות ושמצד הנה"ב כמו דבר הנקנה, כרשפי אש מחמת שהוא דבר זר, אלקי בקרבי). צה (הזוה ממקומו, מפני השינוי, בע"ת – התפעלות בחילא יתיר). קא (כשאינו מתפעל במוח ולב נק' עקרה). קיט (הכח להתפעל במוח ולב ממה"ת). קע (מצד הנשמה. כמו טבע. חילוקים בזה). קפה. קפו (התפעלות והתלהבות של הנשמה אינה מצ"ע כ"א מצד המנגד או מצד דבר חדש). רג (התפעלות הטבעית מצד הנשמה. חילוקי התפעלות מצד נר"ן כו'). רד (הפרש התפעלות לגבי ביטול). רכב (מרירות וחדוה). רנו (יסוד להגיע לזה. הוא ע"י העמקת הדעת). רצ (ההתפעלות ע"י ראיי בדבר קטן יותר משע"י שמיעה בדבר גדול). שלז (כ' תפלה ע"י המלאכים). ע"ע אש מוחין ומדות נגעים.

**התקשרות:**

קנג"ד (התקשרות שכלל נפש לאלקות

**ז"א, ז"ן:**

קיא (ז"א - סוף עולמות הא"ס. בזמנ"כ יתור זרין בתמידות משא"כ בגלות. מי יתן גר).  
ע"ע כינה.

**זריעה:**

קד (נשי"י הם בכחי' זריעה כר). קל (ירידת הנשמה בגוף נקי זריעה. בכדי להרויח). קעה (זריעת הנשמות).

**ח**

**חבוק:**

רנח (צדיק באמונתו יחי' ויתענג - מבחי' סוכ"ע).

**חזיה:**

ע"ע מרירות.

**חול:**

ע"ע שבת.

**חולה:**

סדיה (אדם בריא וחולה. בנשמות). סו (חולת אהבה מצד העוונות או מצד ההסתר בגלות).

**חומר וצורה:**

יח (חרי"צ שבעבירה).

ע"ע אור כלי לבוש. נפש.

**חוני המעלה:**

רמד (שינתו רמו לגלות בכל).

**חופה:**

שע (טעם שמעמידן החתן תחת החופה ביום החתונה).

**חוץ לארץ:**

ע"ע א"י. עבוד"ו.

**חותם:**

ע"ע אמת. צלם.

**חזקי':**

רצה.

**חטא:**

רלו. ערב (ואם פגמתי באות יו"ד כר). חטא מגיע רק בדמות ולא בצלם הנשמה. שמוג (הפרש חטא ועון. ר"ה ויהי"פ).

**ע"ע יראה. פגם. תשובה.**

**חיים (חיות):**

סה (חיות המתפעלות אלקית דוקא ל- נשמה בריאה). ע (נשמי ורוחני. דם). קכא (טעם שאדם חי מצומח כר). קעא (ע"י תשובה ממשיך מחיי החיים). קפכ (חיים גשמיים ורוחניים. חיות העולמות. הוד וזיו בלבד). קצו (ובחרת בחיים, שירצה בחומצי כמו ענין הנוגע לחיותו ממש. שייך לבינונים מצד הנשמה). ריג (חי בעצם, חי להחיות). רנח. שכו (חיי צער חיי רוח - נידון בכל יום). שכו (תורה).

**חכמה:**

כזח (ראי'). כח (כח מ"ה, ב' פי במ"ה: מהות, בלי מהות ושניהם עולים בקנה אחד כר). עא (ביטול). עב (השראת ארא"ס בחכ' נגעים - הסתלקות אור אבא). פט (הארת בחי' אחרונה דחכ' במעשה. ארא"ס בחכ'). קכגיד (גי' מדרי' בחכ'. חכ' שבעש"י לפי עצם החכ'. שיחת ת"י צריכה לימוד. ברה"ע). קלט (שמן נקי חכ'). קמח"ט (בחי' ראי'. מגיע עד למעשה). קנה (ארא"ס שבחכ'). קעו. קצג (ממוצע - דלגבי כתר נקי יש ולגבי בינה נקי אין - אזותי את). רמ (כבחי' חכ' שבנשמה שרוץ כולם). רמא (נקי רצון). רסד (מרצון לחכ' - יש מאין. רק חלק התחתון דרצון מתלבש בחכ'). שג (כח מ"ה - מס"ט). שלח"ט (יתרם).

ע"ע אור כלי לבוש. ארון. בינה. דפק. חר"ב. כתר. נתיב. נגעים. קדוש. ראי' ראשון. שכה"כ. שמיצה.

**חכמה ובינה:**

כו (ראי' ושמיצה). כח (אבא מקור החסדים משא"כ בינה יש בו גם היפוכו). קידח (תרל"מ - יחוד חיצוני ע"י ביטול דמלאכים, יחוד פנימי ע"י השגה אלקית כר). רכא"ב (אין ויש). רלח"ט (ראי' ושמיצה). רלט (מסתיים בחנה דז"א משא"כ חכ' שיש בו בחי' ראי' ומעשה



**חקיקה:**

ע"ע אחיות.

**חשבון הנפש:**

ע"ע עבודה.

**חשך:**

שיא (פלוגתא אם חשך בריאה בפ"ע או העדר האור ושניהן אמת כו'. מדה"ד).

ע"ע אור וחשך.

**חשמל:**

לח (מקיפים דבינה).

**חתן:**

שע (הטעם שמעמידין אותו תחת החופה ביום חתונתו).

ע"ע יחוד.

**ט****טבע:**

טו (טבע תולדתו, וטבע שני ע"י רגילות בכל יום).

ע"ע אמונה. נס.

**טהרה:**

רגג (לבושי טהרה. הפרש בין טהרה ל־קדושה). שסז (טהרת ה'). שסח (יש טהרה מכלל טומאה, ויש טהרה בעצם – כשמע"צ – הבא לטהר כו').

**טהירו עילאה:**

רסב.

**טוב ורע, תערוכות טו"ר:**

מו (אין רע מלמע' כ"א ממעשה התח־תונים. תערוכות טו"ר). עזח (שכמים, שכנשמות). פג (כל דצח"ם מעורב מטו"ר ואין טו"ר בעצם וכמו"כ בעבודת ה' לאחר החטא). פד (כני"ל, דוגמאות). קכט (שככל דבר. מלחמה להגביר הטוב). קפדה (במים בעשבים באקלים וכו'). באר חפרוה למצוא מי"ח בלי תערוכות, עד"ו כנשמות). קצח. רצד (עומק טוב עומק רע – מקיף דטו"ר). שנודח. ע"ע בירור. ג"ע. השתלשלות. מצוות. נהר.

בפועל). רלטימ (בבינה שייך שכחה משא"כ בחכ'). שס (התבוננות. ראי' כו'). ע"ע התחדשות. יחוד.

**חלום:**

פו (בירור רחייית הרע לחרק). רמה (הר־הורי לבא. מלאך הממונה על החלומות מצרף ע"ד כף הקלע).

**חם:**

לו (מ"ח צירופים רשם אלקים).

**חמה:**

ע"ע נחק. שמש.

**חמור:**

קסח (חמורו של ר' פינחס בן יאיר הי' מקדם החטא ולא אכל מאינו מעושר).

**חנוך:**

שח. קצב (ענין שהי' חופר מגעלים).

**חסד:**

ט (ההפרש בין חסד לרחמנות). י (מטיב גם לרעים. דור אנוש ניוונים בחסדו). כ (גבורה שבחסד יותר מחסד שבחסד). נט (חפץ חסד מצד הרחמנות). צג (הנהגה של חסד – הרחבת הפרנסה או שבמעט הת־בוננות מתפעל). ריח"ט (עה"ז חסד יבנה ואינו בדרקרוק). רסט (כי לעולם חסדו – כ"ו פעמים). שכד (אלף הראשון מבחי' חסד). שסב (הללו גו' כי גבר עלינו חסדו).

ע"ע חר"ג.

**חסד וגבורה:**

ח (מכונים בשם אש ומים שאין סובלים זא"ז). ט. מ (אור החסד אינו מתעבה משא"כ גבורה). קעד (ימין רשמאל – שמים וארץ). קצו"ז (אופני הנהגה ש' למע' לעורר בתשובה). רח (חוי"ג – השפעה רצמצום או השפעה ותגבורת השפעה). שיא. ע"ע דעת. התכללות. רחמים. פרנסה. מפתח מארז"ל שבת עז, ב – כרישא חשוכא כו'.

**חצות:**

ע"ע תיקון חצות.

**טל:**

קצרה (טל העליון - הארת רעוא דכל רעון כר, ריסי לילה, ככל בוקר מתחדש כח האמונה, אהי טעל לישראל), ע"ע גרמא.

**טלית:**

קסא (ענין ט"ג בתפלה), קסד (כל עניני התפלה התעוררות וכר) ע"י האור מקיף רט"ג, ע"ע תפלה.

**טרף:**

יב.  
ע"י מפוח פטוקים משלי לא, טו.

**יבשה:**

ע"ע ים, מים.

**יהודה, ר"י הנשיא:**

צו (קנא ראב"ד מצד מעלת התשובה), ער (לא הי צדיק להאריך בתפלה), שג.

**הוי' (שם):**

יב. נאיב (בי ענינים: ל' התהוות, מורה על אופן ההתהוות, י' צמצום כר), נב (ד' אותיות דהוי' דלתתא וגם דלעילא), נג (הוי' הפנימי החיצוני - דלעילא ד' לתתא ברצון בפועל), נגיד (דלעילא דלתתא בנושמת האדם), סג (אותיות מצוה, י"ה בהעלם ונתגלה בקרי"ס וכן לעיל), קד (לע"ל יהי ב"פ י"ה), רכח"ט (יחוד י"ה, יחוד ר"ה), רל (נר הוי' כר) אם פגמתי באות יו"ד וכו', רלא (יחוד י"ה ור"ה, ע"י תורה), רל"ז (מ"ע ומל"ת - י"ה ור"ה, מצוות גרמזים בפרטי אותי דשם הוי'), ערב (אם פגמתי באות יו"ד וכו'), שלב"ג (כני"ל), שדמ"ה (כני"ל) ע"י בניקוד אלקים), ע"ע אין ערוך, אלקים, אלי.

**הוי' אדני:**

שמרת (שילוב בכ' אפנים, אותיות ראשונים עיקר), ע"ע הוי' אלקים.

**הוי' אלקים:**

נא (חכלית עבודת האדם לדעת כי הוי' הוא האלקים), רח (שמש ומגן), רנו (שמש ומגן, א"א להגיע להוי' (סוכ"ע) כ"א ע"י אלקים (ממכ"ע)), ערב (הוי' - צלם, אלקים - דמות), שכט"ל (ממכ"ע וסוכ"ע - התבוננות בזה), שלא"ב (נט - התגלות הוי' באלקים, בגשמיות וכמו"כ בעבודה רוחנית, כולא חד), שדמ"ה (כני"ל) הוי' בניקוד אלקים), שג (אלקים שלמע' מהוי' ז"פ בנעילה), שמו ואילך (הוי' הוא האלקים - הארת הוי' באלקים, או העלאת אלקים בהוי'), שסד"ה (יחודם, הפרש בין כל השנה ל' שמע"צ), שסו (כני"ל, מעין לע"ל).

ע"ע הוי'.

**יהושע:**

קמו (תשובת יהושע וכלב להמרגלים), רכד, רסו.

**יהושע כהן גדול:**

רמד (שלא מיחה בכניו - חסירו הבגדים הצואים).

**יהושע, ר"י בן לוי:**

ריב (עולם הפוך ראתי).

**יוחנן כה"ג:**

פד (נפל מצד הרע המעורב בטחוב ועד"ז בלישע כר).

**יום הכפורים:**

שכב, שלת, שמו (נקי שבת שבתון שבו מאיר הארה מיום שכולו שבת), שג (עד יוהכ"פ עליות אלקים בהוי' ומיוהכ"פ עד שמע"צ ההמשכות), שגא (מעין לע"ל), שנה"ו, שנט (השמחה שע"י תשובה בפני בינה), שס"א, שסב.

ע"ע ראש השנה, הוי' אלקים, סוכה.

**יום טוב:**

קצר (עלי לרגל, חייב להקביל פני רבו כרגל בראי), רסו (עיקר זמן יחוד דמ"ה ובי"ן), רכא (מקראי קדש - בינה), רסב, ע"ע קרבנות.

**יום, לילה:**

קצה (גשם, טל). שכר (אלף שנים למטה רך יום א' למע').  
ע"ע חשך.

**יונה:**

קנב (עיניך יונים שמסתכלים זע"ו עין בעין וכר). קנרז (אחת היא יונתי – ישראל נמשל ליונה). קצגד (יונתי – לאסתכלא ביקרא דמלכא).

ע' מפתח פסוקים שה"ש ה. ב.

**יונה (בן אמת):**

רנו (בהרג ראה אלקות).

**יוסף:**

רמו (פותר אותיות תופר, מחבר הצירי פים שיהי להם עלי לקרושה. תפלה).

ע"ע צירופים.

**יחוד, יחודים:**

קט (כל המצות הרי"ע יחוד קוב"ה ר שכינתי. בזמן הבית יחוד חתן וכלה בגלות בחי' אח). קיזח (יחוד חיצוני

ופנימי דרו"ב – התחדשות שבכ"י והתחדשות בעצם. גם היחוד חיצו"י שע"י

נשמות הוא היצו"י שבפני"). קצבג (יחוד קוב"ה ושכינתי בכל מצוה, חנוך תופר

מנעלים). רה (יחוד יש"ס ולא, יעקב רפ"ח (פכ"פ ואחור באחור). ש (גאולה

ותפלה – יסוד ומל'). שא (יחוד יעקב וישראל – שרש הנשמה והנשמה שבי

גוף). דש (יחוד יש"ס ולא או יעקב ולא). שה (עיקר היחוד כאמת ויציב

היכל הרצון. היחוד ע"י הארת אור עליון הגבוה משניהם). שכב (לשם יחוד קוב"ה

ושכינתי בכל מצוה – יחוד טובב ו- ממלא).

ע"ע התחדשות. מ"ה כ"ן. עקרה.

**יחודא עילאה, יחו"ת:**

פת. קד (יהודה וישראל). קצת.

ע' מפתח פסוקים ישע"י מו. ו.

**יחזקאל:**

ריח (החי' עצמות היבשות).

**יחיד:**

רי (למע' מאחד).

**יחידה:**

צט"ק (התעוררות כללית ממנה מסתע- פים כל מיני רצונות פרטיות). קץ. רסד

(ישנה כמוזמן אצל כ"א כר). רפה (בחי' ה' – נקודת הרצון). שלג (בכ"י מצד יחידה).

**יין:**

צו (יין המשומר, יין הרקח שנעשה טוב ע"י סממנים. בע"ח).

**ים ויבשה:**

נה (עלמא דאתכסיא ודאתגליא. הפך ים ליבשה). עה (ותראה היבשה).

**ימין ושמאל:**

קסה (קירוב וריחוק בנשמות). קעד (שמים וארץ – חו"ג). קפ. קצרוז (ה' הנהגה דלמע' לכלתי ירח ממנו נדח).

**ים כנרת:**

עז.

**יסוד:**

רעז"ט (פוי"ח דיסוד – השפעה ע"י צדיק יסוד עולם, אברהם).

ע"ע השפעה.

**יסודות, ד' יסודות:**

עו (ג"ע מדי" רחני). פג (הד' יסודות עצמן הם בחי' רחני. ג"ע). צח (שבי עולם. שבאדם). קאב.

**יסורים:**

עג (ב' אופנים: גבורות ממותקות או קשות, לפי מעשיו). ריט (של אהבה. ע"י יסורי עוה"ז נתמרק יותר מע"י יסורי גיהנום). רכט (כמו מלקות – גבורות ממותקות). שיד.

**יעקב, ישראל**

קד. קעה (והשכטים – כשם שאין בלבך אלא אחד). קצו (א"י להגיע לבחי' ישראל בלי קדימת בחי' יעקב). רא. רו

(יעקב – נשמה שבגוף, ישראל – שרש הנשמה). שא (יחוד יעקב וישראל –

- שרש הנשמה עם הנשמה שבגוף. דש  
(יחוד ישראל סבא ולאה או יעקב ולאה).  
ע"ע כנסי"י שבטים.
- יצחק:**  
קפז (ממשיך בחי' יראה לנש"י). שנת  
(יצא ממנו כו').  
ע"ע אברהם. אבות.  
**יצחק, אריז"ל:**  
קנא (שנתן מבארה של מרים לר"ח  
ויטאל). רמ (כנ"ל).  
ע"ע כתר.
- יציאת מצרים:**  
כה (במורא גדול, גילוי בחי' אני ראשון  
באני אחרון). לא (גילוי עצמות נש"י  
כמ"ש בשרשן. בדרך דילוג. הכנה  
למ"ת). רסו.  
ע"ע גרון. יראה.
- יראה:**  
כה (הפרש בין יראה למורא). קנט (יראה  
תתאה ועילאה). קסרז (יראת העונש הוא  
גם מצד אלקות, חכלת, לע"ל). קפז (מ'  
יצחק. לא יסתעף מזה ליצנות כו'). רלז  
(יראת חטא שקודמת לחכמתו. ענוה  
מביאה ליראת חטא – למע' מכולם.  
נדרים ויראת חטא).  
ע"ע אבות. עבר. פחד.
- ירידה, ירידה צורך עלי':**  
יר (ירידת הנשמה בגוף). עז ואילך  
(ירידת המים מתחת לארץ. ירידת ה'  
נשמה בגוף). קס. קסט (ע"י חשובה  
דהנשמה בגוף נעשה עלי' בחלק הנשמה  
למע'). קעא (חשובה). ריא (ירידת  
הנשמה לקיים תומ"צ – העיקר הפועל  
ממש במחזור"מ. בעוה"ז). רמה"ו (הנשמה  
בגוף – כציפורים האחרות בפת. הפח  
נשבר וכו'). רנט"ס (העולם מתנהג כירי'  
דות והעליות עד לע"ל שיאיר סוכ"ע).  
רפה. רצב. שנא (ירידת נשמה בגוף. מ"ת  
בוכין כו'). שסב.  
ע"ע עלי'. נשמה.
- יש מאין:**  
סז. קכ (ע"י ביטול נעשה כלי להמשכה  
מאין ליש). קצב.  
ע"ע גבול ובל"ג. חכמה.
- ישועה:**  
כ (ורב להושיע – המשכת חסד עליון  
בכלים).
- ישמעאל:**  
שדמ.  
ע"ע אברהם. עשו.
- ישמעאל, ר"י כה"ג:**  
ע"ע אכתריאל.
- ישראל:**  
קלג (כנסי"י נקי לב). רעא (שר א"ל). רצט.  
ע"ע יעקב. נשמה.
- יששכר וזבולון:**  
רצט"ש (תמכי אורייתא. נו"ה).
- יתום:**  
שלה"ט (הסתלקות אור אבא כו'. כך  
ירוחם יתום – כך בעצמותך).
- כ**
- כבוד:**  
רצג (כגי' ל"ב נתיבות חכמה. תורה).
- כהנים:**  
עד (טעם שטהרת הנגעים ע"י כהן). סחת.  
רמא.  
ע"ע לויים. אהרן.
- כוונה:**  
כט"ל (קול מעורר הכוונה – התפעלות  
בלב ובמות. שרש הקול למע' מהכוונה  
לכן מעורר).  
ע"ע התפעלות.
- כח הפועל בנפעל:**  
נא (שם אלקים).
- כלב בן יפונה:**  
ע"ע יהושע.
- כלה:**  
ע"ע יחוד. חתן.

**כלים:**

קמד (כ' פי': כפשוטו כמו כוס – בחי' יושר, ולשון כליון – בחי' עיגולים).  
ע"ע עגולים ויושר. ביטול.

**כלל ופרט:**

צ"צא (טובב וממלא). רפד (מח' כלית כלל לגבי פרטי הדורות וכו' אבל עצמותו יח' למע' מכלל).

**כנסת ישראל:**

קנו (ע"ש כניסת אור אלקי כר').  
ע"ע ישראל.

**כסא:**

קע (כס, א' שאלופו ש"ע מכוסה).

**כף הקלע:**

ריב (ענינו, מקומו). רמד.

**כפרה:**

ע"ע יוהכ"פ.

**כרת:**

ערב.

ע"ע חטא.

**כתר:**

ב"ג (מורצע בין המאציל והנאצלים כר').  
קב"ג (גלגלחא. בע"ת מעורר בחי' זאת. גלגלוחתם). קיב (מל' שבעליון נעשה כתר לתחתון). קטו (כשב"כ – מדות עצמיים). קיז (כתר תורה יובן מכחר מלי – עצמיות הרצון ואינו משתנה). קנ (כאמת כחר למע' מרצון). קעא (קיום המדות ע"י שמאיר חיצו' כחר בהם, כולם נכללים בכחר). רמא (פלוגתא בה' מקובלים אם כחר נק' רצון לפי קבלת הארז"ל אינו כי רצון לי מרצה).  
ע"ע רצון. תורה. מלכות.

החיים שבלב – מרצע בין דין רוח' וגשמי'. הרם שבלב מקובץ משאר ה' אברים). קלה (עכירה מטמטם הלב דייקא). קנו (ישראל – לב א' לה'). קצ (פרי"ח הלב לבי ער. בחי' זו למע' – הנה לא ינום גר'). רסד (פרי"ח הלב). רפ"א (מילת ערלת הלב). שס"א (הבל הלב. יוהכ"פ כר').

ע"ע אש. הרהור. מוח לב ככר. צעקה.

**לבושים:**

רה (לבושי הנפש – ברצותו לובש ובר-צותו פושט). רנ"ד (יש כתמים שאפשר לכבס ויש פגם שצריך להחליף לבוש – לבושי טהרה. לבוש קרוש. לבוש שע"י תורה, צדקה כר'). ערה (סוגי לבושים המכבדילים). רעו (המשך, לבוש פרנסה וכו' שע"י יחי' התגלות אלקות. לע"ל). שכו (לבוש נוגה). שכח (מצוות – מקיף). ע"ע אור כלי לבוש. הרהור. מחדו"מ. עשו.

**לויים:**

קסא ואילך (והעביר חער משא"כ ב' כהנים, קנאת קרח באהרן הכהן). קסח (יהיו כהנים לע"ל). רמא. ע"ע אהרן. קרות. שערות.

**לולב:**

שנג (להמשיך דעת לנוקבא שיהי' לה דעת חזק דדכורא). שנו (אוחי' לו לב טעם שמכרכים עליו בסוכה). שסב (לו לב – ב' פי'). ע"ע דעת. ד"ע סוכה.

**לחם:**

קכט (כ' פי': כפשוטו, מלחמה. בנימטי מזלא העלאח ניצוצות).

**ליצנות:**

ע"ע פלשחים.

**לעתיד לבוא:**

מד (יבוטלו דינים לגמרי). נר. סג (מראה באצבעו התגלות שכר מצוה). פו (ושב-תה מעבודת הכירורים. וחד חרוב). צה"ו (יהי' הגילוי מהבחי' ששם אסחלק

**ל**

**לאה:**

לו. קמב (עולם המח'. שרש המרגלים). ע"ע רחל יעקב.  
**לב (והבל הלב):**  
כט (חיצו' ופני' הבל הלב). קלג (ורח

מאכל א' מחזק השכל ומאכל שני כו' ועדין בעבודה שיש בו ניצוצות שמוסיף לו חיות באלקות. ישראל מפרנסין לאביי הם. רלד (אדם מקבל חיות מדצ"ח). רצרו (דבר ה' שבו למע' משבאדם ולכן מחייהו. טעם שבו מעצם התענוג שנפל בשבה"כ). שכז (תורה).  
ע"ע להם. ניצוצות.

#### מאמרות, עשרה מאמרות:

צ (בראשית נמי מא'). צט. קכח (מהם נבראו דיבוי לאין קץ ע"י רל"א שערים כו'). קנד (והלא במא' א' – ב' פי'). רסד (מאמר סתום, ופתוח). רפד. שה (מילי דהדיוטא וחיצר, עשימי תלויים בעשרת הדברות, התחדשותם).  
ע"ע בריאה. דיבור. נבראים. עשה"ד.

#### מדות:

כד"כה (התענוג הוטבע בהמדות חרץ ממלי שצריך לעוררו). צג (תורה היא בחי' מדות כשר פסול כו'). קיד"טו (אדם ע"ש שינויים במדות. כי לא אדם הוא להנהגם). קמא (קיומן הוא הרצון). רכה (ו' מדות רעות. חורבן ב"ר).  
ע"ע מחוץ ומדות.

#### מדין:

רכד (מנגד למשה. שנאת חנם. אריכות הגלות). רלא (מפריד בחי' יי"ה-י"ה' אל תהי תקוה. מנגד למשה).  
ע"ע אדם. דוד. נה"א. נה"כ. ספה"ע.

#### מדת הרחמים:

ע"ע רחמים.

#### מ"ה ב"ן:

ו. קה (צדיקים ובע"ת). רד (מ"ה שבי נשמה – מסי"ט). רטו (יחודן. קרבנות).  
רכב (קרבנות).  
ע"ע יו"ט.

#### מהות:

ע"ע מציאות ומהות.

#### מות, מחוץ:

פט (גי' מדרי' שבשכל). קכג (גי' מדרגות בשכל). לעצמו. השיך למדות. השיך

לעילא בעת הגלות, ר"ע שחק ואמר אם לעוברי רצונו כו'. הסעודה שהקבי"ה עתיד לעשות לצדיקים לע"ל). צז (לא יבוזו לי – שיהי' הגילוי למע' ממית ולא יהי' יניקה). קא (פקידת עקרות. בעבורה). קד (למהוי א' בא'. ב"פ י"ה. לא יהי' חשך והסתר). קט (לע"ל יהיו בע"ת גבוהים מצדיקים). קי (יהי' הגילוי לפ"ע הסילוק דקוב"ה לעילא ולעילא בזמן הגלות. ר"ע שחק כו' לעושי רצונו עאכ"כ – משל הסעודה). קכה"ז (הפרש עוה"ב לג"ע). קנב. קס (אתעדל"ע לחלוטין). קסז (אחר עבודת הביוררים יהי' פחד ה' וכו'). קעד (יהי' אתעדל"ע ממקום שאין אתעדל"ת מגעת שם). קפ"א (כל ישראל יש להם חלק כו'. תלוי במעשה המצות. השכר שלא לפי"ע – שמו"א חרשים). קפג"ד (יורכך הנוף וכו'). ריר. רכז"ת. רמב"ג (גילוי אלקות. הפרש בין עתה לע"ל). רכ"א (חשך עצמו יאיר ולא כמו עתה שברישא חושבא והרר נהורא). רנד (לע"ל גילוי פניו עתיק, ע"י צדקה). רנת. רסז. רעב. רפ"א (ומל ה' גי' – מילה מלמעלה למטה). שטו (כעת בחי' אהוריים ולע"ל יתגלה הפניו). שיט (יהי' בחי' אלקות כמו טבע). שמח"ט (נשמות כגופים). שנ (מר"ה עד שמע"צ יהי' יום א'). שנו"ז (הארה דלע"ל בטובה, כתיבת נז). שסה. ע"ע אלקים. בירור. גלות. ג"ע. כהנים. משיח. עוה"ה. עוה"ב. אלף השביעי. מצוות. מפחח פסוקים ישעי' כה, ט.

## מ

#### מאיר, ר':

רנג (כתנות אור בא').

#### מאכל (אכילה):

סד (פנימית ופסולת שבמאכל). עא. קכט (לש"ש וכו'). קל (ביורים, ואכלת גו' וברכת – ברכה ותוס' חיות הנשמה). קמט (במאכל יש בחי' שכל כו' שהרי

הקלע). רסג'ד (מרי"ד – העלם וגילוי. רק חלק התחתון דמח' נמשך בדיבור). רפכ (מרו"מ – מוח לב רגל, במח' – ג' בחי' מרו"מ, בעבורת התפלה). רפג (כני"ל למע' בברכה"ע. מח' כללית). רפג'ד (מח' כללית שצופה ומביט כל ו' אלפי שנין בסקירה אחת). רפד (פוי"ח שבמחשבה הכללית. ישראל עלו בפני' דמח' זו). דש (שרש אותי' מרו"מ. יחוד יש"ס ולאה או יעקב ולאה). שמו"ח (דבר ה' – התחל' קוח). שכד (מח' ודיבור – הוי" אלקים. מה שבמח' בסקירה א' בא בדיבור בהת' חלקות רבים). ש-מ-א.

ע"ע אותיות. הרהור. תורה.

**מטה (ראשי המטות):**

רלו (ל' נטי'. קשה ואינו משתנה).

**מ"ן מ"ד:**

ג. קצה (גשם. טל). רסה"ו (כח המעלה מ"ן). רצו (ע"י העלאת מ"ן בכיוריים ניתוסף אורות באצ"י כי נעוץ סוב"ת כ"ו).

ע"ע המשכה.

**מיכאל:**

לד. שמו (וגבראל).

**מילה ופריעה**

רעז (ע"י המילה נעשה הברלה גמורה בין ישראל לעמים. וצאצאיו חתם וכו' – שהשפעה פני' נמשך רק לישראל). רפי"א (מילה למע' מכל המצות ולא נרמז בשם הוי". לא קיים א"א עד שנצטווה. מילה מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט. פריעה).

**מים:**

נה (סילוק המים שיראה היבשה – ענינה למע'). ע-עא (מים המעורב בדם. ממוצע. ביטול). עה"ו (טעם הציווי יקוו המים). עז (בידור המים ע"י הנביעה מתחת הארץ). פה (מ"ע ומ"ח, יהי רקיע. הציווי יקוו המים כו' כדי שיתבררו מתחת הארץ. הכל תלוי במים). פו (כתחלה עולה המים לג"ע ומשם יפרד כו' כי הוא מקום הכיבור). ע"ע אש. באר. נהר. עומר.

למעשה. צמצום והתפשטות בשכל). קמו (ב' חללי המוח). קעו"ח (ע"י יגיעה בחכ' באופנים שונים ניתוסף בכח החכ' כי שרש הלבוש בבחי' אור). ע"ע מוחין ומדות.

**מוחין ומדות:**

ח"ט. כח (ההמשכה ממוח ללב עובר שינוי המהות ע"י מיצר הגרון). ל (השכל אינו אלא מעביר שעל ידו תתפעל הנשמה). קצג (רעייתי – חיבור חכ' ר' מדות).

ע"ע אמת. גרון. דעת. חו"ג. מוחין.

**מוח לב כבד:**

קלה (בעבורה. למע').

ע"ע מוחין ומדות.

**מום:**

שכ"ג.

**מועד:**

ע"ע יו"ט. תפלה. מפתח פטרקים פינחס כח, ג.

**מוץ:**

מט (קליפות המתדבקות וצריכים שחר' פנו רוח בחזקה).

**מותרות:**

נט"ס (מותרות של מלך המתנשא מאד יכול להגיע להון רב. שפע לאה"ע).

**מזל, מזלות:**

מז"ט (מזל שבנשמה פעולתו כמו ב' בע"ת שמתעורר פתאום). סז (הכל תלוי במזל). רצא (גבוה על גבוה כו').

**מחשבה, דיבור, מעשה:**

יו (אר"ם). לה (מחוי"ד). פח (מח' שבי' דיבור. מח' סתימאה). צ (מח' א' שצופה ומביט הכל בסקירה אחת). קכ"א (מלאכים מבחי' דיבור ונשמות ממח'. מח' לבוש המאחד. מח' עצמית. דו"מ דלמע'). רה (לבושי הנפש. שרש המח' מבחי' רצון, ומקבל ממנו, ומקבל גם מהלב – יחוד יש"ס ולאה ויעקב ולאה. כני"ל בדיבור. שרש מלאכים ונשמות. מח' עצמית). רמ"ה (מחרו"מ אינו נאבד. כף

**מיתה, ו' מיתות ב"ד:**

שלב-ג (ואם פגמתי וכו').

ע"ע שבה"כ.

**מלאכה:**

רעו (כחול, להעלות עניני עוה"ז).

ע"ע שגת. הברלה. לבושים. מפתח

מחז"ל חגיגה יט, סע"ב.

**מלאכים:**

לג (מלאכים נבראים ממע"ט של האדם).

מאיב (מלאכי הדין בבי סוגים: גבורות

קשות או ממותקות). רה (יש בהם בחי

בי"ע - שרפים וכו'. עלי וירידה). רו

(עלייתם וירידתם ע"י מרכבת השכינה

ולא ככה עצמם). רצג.

ע"ע מלאכים ונשמות.

**מלאכים ונשמות:**

צא (ביטול המלאכים. כחם להמשיך רק

ממקורם משא"כ נשמות שממשיכים

מעצמותו ית'). צה (עומדים מהלכים -

התפעלות דמלאכים אינו כמו בנשמות).

קידת (הפיש יתור חר"ב שע"י מלאכים

ונשמות). קכ (מלאכים מבחי חיצוי

ונשמות מבחי פני). רד (חיצוי ופני). רה

(המשך. הפרש שרשם). רו (עומדים ומ-

הלכים). רצא (חיצוי ופנימי). דש. שלרז

(שרש הנשמה למע' ממלאכים וחלק

הנשמה שבנוף למטה מהם ומקבל

התפעלות בתפלה על ידם).

ע"ע התפעלות.

**מלך:**

קג (בי אפני מלך: על עבדים, על

מלכים. נשמות למע' נקי בני מלכים).

ע"ע התנשאות. מלכות. רחמים.

**מלכות:**

כג ואילך (בחי' התנשאות. מחי' כל העו-

למות. תענוג שבמל' בא ע"י התעוררות

דוקא). כד (תענוג שבמל' אינו מוטעב בו

כמו בשאר מדות וצריך לעוררו). קיא

(שרש המקבלים, ולכן לא נקי סוף ד'

עולם הא"ס). קיב (מל' שבעליון נעשה

כחר לתחתון). קטז"ז (כתר מלכות.

הפרש מל' שאול ודוד). קכו (פה, מקבל

משפיע). קנא (יש במל' מבחי חר"ב.

בארה של מרים). קנח (משפיע ומקבל).

רעט (אתר מילת אברהם מל' נתעלה

למדרי' גבוה יותר). רצט (טעם שמל'

דאצי' מתלבש בחבי"ד דבריאה). שמג.

ע"ע התנשאות. ז"א. מלך.

**מלכי צדק:**

רעז (מל' ראצי', ברוך אברהם שע"י המי

שכות אלקות כו').

**מלמעלמ"ט, מלמטלמ"ע:**

רעג.

ע"ע המשכה. מ"ן מ"ר. הסתכלות.

**ממוצע, ממוצעים:**

ביג (כתר). ח ואילך (אמת). עא (מיס

שברם). פא (הממוצע צ"ל גבוה משני

הדברים שמחבר). צ (השערה כח -

ממוצע בין א"ס להנבראים). קלג"ד (הלב

ממוצע בין רז"ג). קפב (תורה ממוצע

מאלקות לעולמות). קפג (המשך. תומ"צ

ותשובה). קצב (ממוצע צ"ל גבוה מב'

הדברים המתחברים. מצוות דנשי" -

ממוצעים המחבר א"ס בעולם. הארת כח

הצומת. הארת עצמות הנפש). ר (הטרי

פני לחם חוקי - בחי' מיצוה). ריז

(מעריב ממוצע בין שחרית ומנחה). יעקב

מעשה ממוצע בין מרח ולב). רכג (כני"ל).

רלג (ומבלדי אין אלקים). רלד (זוי ה'

שכינה). רס (עבודי"). רסה (כח המעלה

מ"ן - ממוצע בין אתערל"ת

ואתערל"ע). רעז (צדיק). שה (נשמות הם

ממוצעים בין אלקות לעולמות בע"ג).

שה (הרם ממוצע בין גו"ג. כח הנשמה). שכו

(הממוצע שע"י נמשך הגילוי אלקות ש-

נקצב כר"ה נידון ככל יום. הסבר -

ממוצע לקרב אל השכל. דם - ממוצע

בין נפש וגוף. מצוות - ממוצעים שע"י

יתלבש אלקות). שוב

ע"ע אמת. דח"י.

**ממכ"ע, סוכ"ע:**

לו (התלבשות סוכב כממלא). צ-צא



**מספרים (פרטי המספרים):**

**קפד**

ע (אחוריים דאבא, דפק).

ע"ע דפק.

**רפ"ח**

ע"ע ניצוצות.

**ת"ר אלף**

קנה (ת"ר אלפי שרשי ישראל). רנב.

**מעשים טובים:**

קצח (ע"י הקדמת התשובה נעשה

המצוות טובים ומאירים).

ע"ע צדיק, תשובה.

**מצה:**

כה (לחם עוני). כו (מצה זו . . . על שום

מ"ה).

**מצוות:**

יט (טעם שכללות כל המצוות נקי בשם

צדקה). סא (שמחה של מצוה. צדקה.

תשובה). סג (אותיות הוי' והי"ה גנוז

עתה, בקרי"ס ולע"ל נתגלה). צא (נקי

צדקה כי הם המשכות למטה). קא (פני

רצונו ית'). קכו (כי דרגות: טעמי המצוה,

וקיום גוף המצוה שבוה שוה קטן וגדול

– הפרש השכר בג"ע לעוה"ב). קמה

(בא"י דייקא. מ"ע מל"ת). קנט (הת-

לבשותן בגשמיות, וזכרתם את כל

מצוות ה' בתנאי שיהי קודם וראיתם

אותו – קב"ע וכו'). קפג (ע"י מצוה

נמשך חיות לשרש הנשמה ולע"ל ית-

גלה). קצב (ממצעים המחבר א"ס

בעולם). קצג (יחוד קוב"ה ושכינתו בכל

מצוה. ע"י מצוות מאיר טוב"ע בממלא).

שי (ע"י מעורר בעל הרצון, כפרט צדקה

הכוללת כל המצוות). שכח (לבושים). שמב

(ג' בחי': בכוונה, בקב"ע, בלי שום

כוונה, הוספת אור בג"ע ע"י מצוות).

ע"ע גלגול. גן עדן, הוי'. יחוד. מעשים

טובים, תומ"צ.

**מ"ע ומל"ת:**

נד (כמו שלמע' י"ה ל"ת ואח"כ ד"ה מ"ע

(סוכב הוא בחי' כלל הפרטים שבי-

ממכ"ע כמו עיגול שאפשר להמשיך

ממנו לקווים). קכג. קנה (ממלא – בחי'

אש ה', מאיש לקחה – מקבל מאו"ס

שבחכ'). קסב. ריג"ד (עוה"ז עוה"ב). רלג.

רנה"ז (דעת ואמונה). שכב (יחודם). שכג

(לא נפלאה היא – ממכ"ע ולא רחוקה

היא – סוכ"ע). שכז (אהבת עולם אהבה

רבה). שלא (אינ' הפי' סוכב למע' אלא

ששוה למטה כמו למע').

ע"ע יחוד. מצוות. קריאת שמע. מפתח

פסוקים פינחס כח, ג.

**ממרא:**

ע"ע ענר.

**מנוחה:**

קכד (נייחא דרוחא דגופא, תענוג בי'

שבת).

ע"ע תענוג. שבת.

**מנורה:**

יט (שכמשכן בחי' חסדים). קמ (קו ה'

אמצעי אל מול פני המנורה).

ע"ע משכן. נר.

**מנחה:**

ר"ז.

ע"ע תפלה.

**מנחם-אב:**

ע"ע תשעה באב.

**מנצפ"ך:**

לד.

**מסירת נפש:**

קצ (ראי' שכל הזמן לבי ער). רד (בקל

שבקלים). רסד. שג.

**מסך:**

ערה (בי' סוגי מסכים).

ע"ע הכרלה.

**מספר:**

רה (מח' ורצון – מספר וכלי מספר). רז

ואילך (שייך על בע"ג. עצם והארה.

מספר וכלי מספר). רי (מספר בני"א אשר

לא יספר מצד הארת א"ס, כחול היס,

כומ"כ בתומ"צ).

אוא"ס שבו). קלט (ואהרן). רד (דורה). מבחי' אצי' (מש). רו. רמא"ב (דרגתו). אמר שמע ישראל ולא ברוך שם. פעל חוש השמיעה בבני"י). רסו (מה שהי' פועל אם הי' מכניס בני"י לא"י, ועכ"פ מה שפעל ע"י ראייתו). רסח (טעם שרצה להכניס בני"י לאה"ק). ער"א (רצה המ' שכה מלמע' בלי העלאה כי הי' רעיא מהימנא. ע"י ראי' שלו פעל שיהי' כן אצל יחיד סגולה). שמת. ע"ע רשב"י. נבואה.

**משיח:**

עז (בא כשיכלו כל הנושמות שבגוף). רג (נשמות מבחי' עקבי משיחא). רנו (הי' בא אם הי' בחי' רעת בשלימות). ע"ע אדם. דור עקבי משיחא. לע"ל תשובה.

**משכן:**

ה"ו (אינו בשלימות כ"א בא"י) ושכנתי בתוך כ"א). יט (יריעות וכלי המשכן – מקיף ופנימי, ובזמ"ג – תומ"צ). קצט (יריעת עוים מלמע' להגן).

ע"ע משה.

**משנה (ששה סודרי):**

רא.

**משען:**

קפח (משען ומשענה).

**משפט:**

נח (צדקה ומשפט). קעג (השמים כסאי – השפלה לשפוט). ע"ע כסא. מפחח פסוקים ישע"י סו, א.

**משפיע ומקבל:**

ק"קא (מקבל שנעשה שבע ארץ לא שבעה מים שהמקבל אינו שבע). קג (לע"ל התעלות המקבל למע' מה' משפיע). קכו (פה. מל'. לע"ל יהי' הת' גלות עצמות אוא"ס ובחי' משפיע ומקבל יהיו לאחדים. כמשל העיגול). קכו. קנו"ז (התקשרותם – מקבל א"א לקבל מבי' משפיעים משא"כ משפיע יכול להשפיע לכמה מקבלים). קנח (ב' –

עד"ן בעבודה להשמר מל"ת ואח"כ רמ"ח מ"ע). רל"ו.

ע"ע עשה"ד.

**מציאאות ומהות:**

כביג (השנה ונבואה, רשב"י ומשה).

**מצרים:**

צו (אריכות גלות מצרים כשכיל מ"ת). ע"ע גלות. לע"ל גרון.

**מקום פנוי:**

קו (פנוי מהתפשטות כו').

ע"ע צמצום.

**מקיף, פנימי:**

לח (מקיף הוא בחי' שמירה. מקיפים רבינה). קו (מעומ"ט בהקף התגלות אוא"ס בהקף פעולת או"מ – מצחצח כו' שומר, ענינו בעבודה). קצט (ע"י סומ"ר נעשה אוהל המחסה מרע). ריד. שכו (ב' סוגי התבוננות). שסח (אור מקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ כו'). שע (ממקיף דחופה ממשך לכל חיי החתן). ע"ע אהל. ממכ"ע. סוכ"ע. תומ"צ.

**מרגלים:**

קמב ואילך (שרשם. טעם שלא רצו ליכנס לא"י). קמו (טעוהם).

**מרה לבנה:**

קפו (פלשתים – מוכשר לכל מיני רע).

**מרים:**

ע"ע בארה של מרים.

**מרירות:**

קמ (היתה לי רמעותי לחם). קפה (ע"י מרירות באמיתית יכול להיות אח"כ חזרה באמת). רנג. רצג (שקודם ושבחון התפלה). שיג (עלה ברצונו ש"ע שברון הקליפה יאיר אור וזהו ע"י מרירות). ע"ע בכ"י. עו"ע.

**מרכבה עליונה:**

קכב (חיות נושאות בחי' אדם).

**משה:**

ו (טעם שהביאו המשכן למשה). כביג (נבואתו. כיחס לרשב"י). קו (גם בגוף הי' לו ביטול כמו באצי' מצד התגלות

נגע טהור וטמא, תלוי בכהן דוקא. עב (נק' הסתלקות אור אבא, ע"ש הסתלקות אורא"ס השורה בחכ'). עד (נגע טמא וטהור. פגם גדול עד שיצא ונראה בעור הבשר, וטהרתו ע"י הכהן). רמו (תשובה מהפך מנגע לענג).

**נדר, נדרים:**

רלו (ענינם לעשות מרבר המותר מצוה. מגיע לשרוש המצוה).

**נהורא אוכמא, נהורא חורא:**

קנו (אש י' אש ה').

**נהר:**

עו (הד' נהרות). קפה (ונהר יוצא מעדן ומשם יפרד ומתערב טו"ר כר'). ע"ע טו"ר.

**נהר דינור:**

קפ.

ע"ע גיהנום.

**נח:**

ע"ע תיבה.

**נחמה:**

ע' מפתח פסוקים שמואל"א טו, כט.

**ניצוצות:**

יא"יב (העלאתן בחיקון חצות. ע"י הארת אורא"ס כמשל השלהבת כר'). קכט (העלאת ניצוצות שבמאכלים וכל דצח"ס כר'). רמו (קייבין גליות). רמח (ותתן טרף לכיתה).

ע"ע תיקון חצות. בירור.

**נס, ניסים:**

יב (בתוך הטבע ולמע' מטבע). צ (לכל עולם לפי מדריגתו). קיי"א (שמאיר מבחי' סרכ"ס שלגבי' שרין עלמא דאח' כסיא ואחגליא). רכח (למע' מן הטבע בטבע. ברכת הגס. יחוד י"ה). רסב. ערכ' ג. שלא (התגלות שם הוי'. בגשמ' וב' עבודה רוח'). שמש (המלוכש בטבע ושלמע' מטבע). ע"ע פלא.

**נסיין:**

שיג"ד (טעם לנסיונות).

עולם הפירוד א"א למקבל להיות משפיע משא"כ בעולם היחוד. מל'. רצו"ש (נערץ טוב"ת כר' – יש בהמקבל מה שאין בהמשפיע ולכן רוצה להשפיע). ע"ע השפעה. ער"ע.

**מתן תורה:**

לר"ז (ההכנה למ"ח מספה"ע ולא מלילה ראשונה. אנכי – כתר שבכתר). נה"ו (ה' הכנה מקרי"ס. גילוי הוי' עצמית. בהת' גלות במ"ע ומל"ת כפר"מ כי נתאוה דירה בתחתונים). צו (שלטה עין הרע והי' יניקה). קב"ג (אף שלכ"א יש רצונות פריטיות מ"מ ברצון הפשוט כולם בשוה כאיש א' לגולגלותם). קית (ניתן הכח ליתרד פנו"ח דחוי"ב). קיט (כל הנשמות היו בעת מ"ח – התועלת). קכב (מה) להלן באימה וכו' אף כאן כי נקבע בנש"י מעת מ"ח ונמצא גם עתה בעולם). קכה (זכור ושמור בדיבור א' – מעין לע"ל התכללות דאו"י ואו"ח). קכו (שמור וזכור כו' מה שאין הפה וכו'). נעשה ונשמע). קנא. רמא. רסו.

**נ**

**נבואה, נביאים:**

כב (הפרש בין נבואת משה להשגת הרשב"י). כג (בעת הנבואה אין בו בחירה ומוכרח לדרב. גילוי המהות כר'). רלו (זה. כה). רעג. ע"ע מציאות ומחות.

**נבראים:**

נא"ב (מחודשים ויש להם תכלה. הת' הוותם מהבורא שהוא באי"ע). קכח (ריכיר לאין קץ מהעש"מ ע"י שנתגלגלו ברל"א שערים כר'). ע"ע אדם. בריאה. תהוות. התחלקות. התחדשות. מאמרות.

**ננעים:**

טט ואילך (נגע כשאינו מתפעל מאלקות.

**נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן:**

רצו (מטעם זה רוצה העילה להשפיע להעלות אף שאינו בערכו).

**נעילה:**

ע"ע הוי' אלקים. יוהכ"פ.

**נמילים:**

שה.

**נפלאות:**

ע"ע פלא.

**נפש, נפש וכוונותי':**

פט (גם בכח נבדל יש בו רשימו מהנפש).  
צ (בהמשכת כח התנועה לא יכלה עצם הכח). קערוז (אור כלי ולבוש. לבוש גורם המשכת אור, וכלי הלבוש יגרע בהכח). רו (עצם והארה).

ע"ע אותיות. גוף. לכושים. מחרו"מ.

**נפש האלקית, נפש הבהמית:**

לו (נה"ב משם אלקים. הפרש בין נה"ב לנפש אה"ע). מה (נה"ב מק"נ שמתהפך לטוב). עא (הנשמה מלובשת בנה"ב הממוצע דמים). עג (הנה"א מתפעל ב' בחי' עצמיות ונה"ב הר"ז כדבר הנקנה). ע"ע גוף. נשמות ישראל. ספה"ע. עבודה.

**נפש רוח נשמה חי' יחידה:**

קצו (אופני תשובה בפרטי הבחי' דנר"ן כר) קצח (חילוקי עבודה בפרטי המדרי' דנר"ן). רב. רד (בכל נפש יש גם בחי' טהורה היא כר אבל בנפש דעשי' היא בהעלם).

ע"ע יחידה. תשובה.

**נצח:**

קמ"א (נצח נק' אמת).

ע"ע אמת. יששכר. רחב.

**נקודות:**

עב (קמץ פתח כו'. פגם בהם). רנא (חולם, בחיבת ציון [במשפט גרין]. תום בחולם).

**נקודה קו שטח:**

סג.

**נר:**

קלח (בהעלתך. ג' דברים שבנר — אור

פתילה ושמך, טעם שהנשמה נק' נר). קמ (אל מול פני המנורה). שטורי.  
ע"ע אהרן. מנורה. נהורא. שמן.

**נרתק:**

שי (יש סכרא שהנרתק אינו מסך המסתיר האור רק הנרתק גופא הוא מאיר. מוציא חמה מנרתיקה אינו שלא יהי' נרתק אלא שלא יסתיר כלל).  
ע"ע תפארת.

**נשיקין:**

צו (בחוצ' אשקך. אשקך מיין הרקח).

**נשמה, נשמות ישראל:**

י (בחי' אמת — הפרש בין נשי' לנשמות הגרים. בקשת רחב). יג (בחי' העצמיות שבהם שא"א להם לסוד לידבק ברע). יד (הכלית ירידתה לכו"ר הנה"ב). טז (הארת הנשמה בגוף. בחפלה. ע"י תשובה ש' קדמה לה). מח (נשי' דוקא מתעלים מאלקות בין נשמה קטנה או גדולה). נג' (נר הוי' — דלעילא, דלתתא — נשמת אדם). סד (מתפעל מאלקות). עז ואילך (הכלית הירודה. טהורה היא. חילוקי דר' גות בנשמות). סט (בחי' אלקות. מתפעלת מאלקות). עז (הכלית הכוונה בירידה לגוף). פו (עלייתה בכל לילה בגי"ע). צא (שרשם בעצמותו יח' ולכן בכוחם להמ' שיק' עצומה יח' ע"י תומ"צ). צב (נק' אחים ורעים להקבי"ה שממשיכים עצמו"תו יח'). צט (שרשם למע' מעש"מ. נשמה שבגוף נק' ארץ). קה (מדרי' בנשמות. בביטול לא"ס כולן שרין). קיט (כל ה' נשמות היו בשעת מ"ת — התועלת שבי' זה). קכו (התלבשותה בגוף מעין לעיל' שלא נודע מי משפיע ומי מקבל). קל (ירידתה בגוף נק' זריעה. כשביל הרווח). קלט (בהעלותך — העלאה הנשמות ע"י אוי"ד וכו'. אהרן. משה). קמ (אל מול פני המנורה). קנב (הא"י"ע בין קודם ללאחר ירידה בגוף). קסה (הנדרחים. מתעלין ע"י אהרן). קסז (כנ"ל). קסט (ב' בחי': חלק הנשמה למעלה והארתו המאיר בגוף.

ע"ע יו"ט. לולב. מפתח פסוקים האיזני לב, י.

**סוס:**

ע"ע אותיות.

**סור מרע ועשה טוב:**

קצט (ע"יז נעשה אהל השומר).

ע"ע הליכה. מ"ע ומל"ת.

**סכך:**

ע"ע סוכה.

**סממנים:**

ע"ע י"ן.

**סניגר:**

ל (קטיגר נעשה סניגר ע"י שיר שעל הקרבן).

**סעודה:**

צו (דלע"ל, הפסולת דהסעודה לעוברי רצונו עכשיו ולכן שחק ר"ע).

ע"ע עקיבא.

**ספחים:**

שמא"ב (בעבודה).

**ספירות, ע"ס:**

ע"ע השערה. צמצום. שם.

**ספירת העומר:**

לו (ענינו להפך מדות הנה"ב). לז"ח (להמשיך מקיפים למדות ממקיפים ד' בינה).

**ספר תורה:**

ע"ע מאיר.

**סתים וגליא:**

שיח (דאורייתא דקוב"ה דישראל וכולהו מתקשראן דא בדא).

ע"ע סתימות.

**סתימות:**

קי (בי' כח"י: סתים מן המקבלים, סתים גם מע"ס – סוכ"ס כ"ר).

התעוררות למטה בא מצד חלק הנשמה למע. צורך עלי"י. קע (לכ"יא יש נשמה – התפעלות מאלקות ויש בזה דרגות). קעה (וריעה בזמן הגלות, וע"יז יה"י הצמיחה לע"ל בתוס'). קפ (לע"ל יהיו נשמות שלא היו בגופים כלל). רביג (דרגות הנשמות בדורות משה וכדורינו. שרשים וענפים). רה (עלו כמח' עצמי').

רמ (ג' בח"י) מוח לב מעשה. בבחי' חבי' בשוה בכלום). רנב (ס"ר שרשים. כעת ענפים. לכ"יא אות בתורה). רנח (שרשם בטוב). רסאיב (נמשלו לנר שהתועלת הוא להאיר החשך). רסב (זרע ברוכי הרי' שממשיכים הרי' למטה). רעאיב (שרש הנשמה, וחלק המתלבש). רפו (ישראל גם בגלות שמקבלים מתיצור' הרי"ז חיצו' של הפני' משא"כ אה"ע). רצאיב (נק' אור).

שא (יש בחי' כ"י"ע בכל נשמה). דש (יש חילוקי דרגות בנשמות ואעפ"כ בהעלם כולם שרין). שה (ממוצעים בין אלקות לעולמות בע"י. מהלכים שיש בהם עלי' וירידה כמו אלי'. חנוך. גילוי שרש הנשמה יותר טוב מגילוי אלי' ורוה"ק).

שכ (כוחא קדישא לבחור בטוב). שנו. שסכ"ג (בחי' פני' בכל מקום). ש"ר. ש"ע אדם. אהבת ישראל. אור. את. גרים. ירידה. מלאכים ונשמות. מספרים, ת"ר אלף. נפש האלקית. נר.

**נתיב, ל"ב נתיבות חכמה:**

קסה (נתיב הרא דרך שאינו ידוע לכל). רצג.

ע"ע חכמה. ציצית.

**ס**

**סוכה וחג הסוכות:**

שלט. שנה (מקיף. ע"י נטילת ד' מינים ממשין בגילוי). שנה"ו. שנה"ז (יש בה' סוכה הארה דלע"ל. שרשו. אין מסככי'ן אלא בדבר שאינו מקבל טומאה וכו'). שס"א שסב (ה' ימים מיהכ"פ עד סוכות. ע' פרי התג).

**ע**

**עבד:**

קג. רצב"רצה (נשמות למטה נק' עבדים. ב' מיני עבד – עבד עני ועבד עשיר).

שיו (ראותו תעבורו בבחי' עבר ועול, ל-  
מע' מבחי' בן).  
ע"ע בן, מפתח פסוקים הושע ב, א.

**עבירה:**

קלה (מטמטסם הלב דייקא).  
ע"ע הרור.

**עבודה, עבודת התפלה:**

ט (שקר ואמת בעבודה). טו (זמן הארת  
הנשמה בתפלה. שינויים בהתפעלות ו-  
התבוננות הנשמה שאין יום א' דומה  
לחבירו). טז (ההתפעלות בתפלה אינה  
מהשכל כ"א מצד הנשמה. בא ע"י  
תשובה שלפני התפלה. תשובה ותפלה  
ענין א'). יח"ט (בקר וצאן בעבודה). כז  
(עיקר העבודה להתפעל באי"י. שמיעה  
וראי' בעבודה). מבג (לעולם ירגיז -  
להפך הרע דגבורות קשות ג"כ). סד  
(תכלית עבודת האדם תשובה ותפלה). טו  
(תשובה שקודם התפלה. העבודה ב-  
פסודיו כו' לקרב התבוננות לאדם  
שהכל חי מאלקות). טז (שיחאמת אצלו  
שא"ס מאיר בנבראים כו'. גם אם אינו  
בהתפעלות כרשפי אש). טח (תשובה  
תפלה תורה). עג (התבוננות והתפעלות  
מצד הנשמה ושמצד הנה"ב). פ (בכל  
נפש - גם בצ"ג. ככל מארג - בבע"ח).  
פגד (תעורבות טו"ר והעבודה לבור  
שיהי' הטוב לברה כו'). קקא (תכלית  
העבודה שלא יהי' שבע מעבודתו). קרו  
(אור מקף מצחצח. שומר). קיט (הנתינת  
כח ממ"ח). קלה (יטוד עבודת התפלה).  
קלט (אור שמן פמילה שכנר בעבודה).  
קפז (אחר התפלה יכול להסתעף ההיפך  
כו'). קצז (ובחרת בחיים שירצה בתומ"צ  
כמו ענין הנוגע לחיותו ממש. שייך גם  
לזת כנגד קרבנות כו'. שמירה אחר  
התפלה). רל (שם הוי' שבנפש). רלב  
(ביטול קודם התפלה). רלג (תשומת לב  
שהכל חי מאלקות). רלהו (בעת התפלה

ואח"כ). רנ (התעוררות תשובה לא יבוא  
בקלות כי ברישא חשוכא כו'). ער (רי"י  
הנשיא לא הי' צריך להאריך בתפלה).  
עדהו (הכוונה עליונה שיהי' ששת ימים  
תעבור ואח"כ ישוב כו'). רפב (מחוד"מ  
שכמה' בתפלה). רפט (צריך לקבוע ב-  
נפשו מי כרא אלה שייך דוקא ע"י  
דברים הנראים ולכן חללים ופסודיו  
מדברים בדברים תחתונים הנראים). רצד  
(כשמקשר בעומק רע ואינו מתפעל  
אפי' במירדות עצמו קב"ע). שיג (טבע  
האדם שאינו רואה חוב לעצמו ואף אם  
רואה מוצא קולות לעצמו והסבה כי  
מלמע' מכבידים לכו כמו ואני הכבדתי  
אח לב פרעה ומזמינים מניעות ועיכובים  
הכוונה שמתוך ההסתר יאיר אור וכו').  
שטו (כעת העבודה בבחי' אחרי ה' תלכו  
ולע"ל יתגלה הפני'). שכטל (ככ"י צ"ל  
וידעת וגו' ער שנקבע בלב שנתאור  
דירה בתחתונים לו לעצמותו. ד' בחי' -  
שכל מח' דיבור ומעשה). שסהו (עקרה  
שלא נקלט אלקות בנפשו). שע (חתן  
צריך לקשר מחשבתו בה' בעת עמידתו  
תחת החופה).  
ע"ע דר"ר. הרגשה. התעוררות. הת-  
פעלות. תשובה.

**עבודה זרה:**

ר (ישראל שבחז"ל עו"ז בטהרה).

ע"ע ממצע.

**עסמ"ב:**

שב.

**עגול, עגולים ויושר:**

צ (אף שאין בו מעומ"ט מ"מ הוא כלל  
לפרט שאפשר להמשיך ממנו קוים).  
קכו (לע"ל - התגלות בחי' עיגולים).  
קמג. קמד (בעבודה. בא"י. כד אתכפיא  
טט"א - עיגול האחרון וכו'). קמו (טובה  
הארץ מאד מאד. ב"פ - עגו"י). דיט. רצז  
(אין הפרש אלא שבעיגולים ראה בגלוי  
שהעליון יכול להיות תחתון כו' וכיושר

עלול כי יש בהמקבל מה שאין בה-  
משפיע).

**עין, עינים:**

קנב (עין בעין, יונים). שלה (אישון עינו).  
ע"ע יונה. השנחה. חטא. רא".

**עלוקה:**

מו (מרשכת פסולת הדמים ומתה).

**עלי', העלאה:**

פרו (עליית הנשמה בני"ע בכל לילה.  
העלאת לימור התורה כו' ע"י תפלה).  
קפה. שה (אלי' עלה בסערה וכן חנוך  
כו' מחמת שהם בחי' עצמיות יש בכחם  
לעלות ולרדת).

ע"ע המשכה. יו"ט. ירידה.

**עלמה:**

יג (ל' העלם).

**ענג:**

ע"ע הענג. נגעים.

**ענר אשכול וממרא:**

שסה"ו (לא נקלט אצלם אלקות להיות  
ירושה לדורות).

**עפר:**

צח"ט (הכל הי' מן העפר).

ע"ע ארץ. יסודות.

**עץ:**

ע' מפחה פסוקים פ' שופטים כ, יט.

**עץ הדעת:**

רט (תערוכות טו"ר. דוגמתו בעבודה).  
שנו.

ע"ע טו"ר. עץ החיים.

**עץ החיים:**

רט (בלתי מתחלק לקוין. בנפש –  
פנימיות הרצון).

**עקיבא, ר"ע:**

צו (טעם ששחק כשראה כרך גדול של  
רומי כו', משל הסעודה).

**עקרה:**

קא (כשאינו מחפצל במוח ולב נקי עקרה.  
פקידת עקרות שיתפעל. לע"ל כי חלה גם  
ילדה). שסה"ו (ענינו בעבודה).

נראה שהראש עליון כו' רק שכהעלם יש  
בו כח שאין בראש).

ע"ע נעוץ תחלתו בסופן. וכו'.

**עולם:**

פח (עלמין סתימין ואתגליין). צח (ארם)  
נקי עולם קטן). רסכ"ג (עלמא דאתגליא  
עלמא דאתכטיא).

**עולם הזה, עולם הבא:**

קכה (עוה"ב). ריא"ג (תומ"צ בעוה"ז  
דוקא. אפשר להתהפך מרע לטוב כו').  
עולם הפוך ראיתי). ריב (עוה"ב – לאחר  
הבירור. עולם ברור ראיתי). ריח (עוה"ז  
בחסד יבנה ולכן אינה ברקדוק ורשעים  
צלחה. כעוה"ב נשמות כגופים מזוככים.  
בחי' דין – להראוי דוקא ולכן נכרא  
כיו"ד). ריט (ג"ע וגיהנום – הכנה ל'  
עוה"ב).

ע"ע גן עדן. לע"ל ממכ"ע.

**עולם שנה נפש:**

רצ. שכה.

**עומק תחת, עומק רום:**

שסב.

**עומר:**

לג ואילך. מו ואילך (תנופת העומר כ'  
דוגמת מים המאריים).

ע"ע שעורה.

**עורקים:**

כט.

ע"ע גידים.

**עטרה:**

עה (משל למלך שעשה ג' עטרות כו' –  
ג"פ קדוש). פ"פא (העטרה שנטל לעצמו  
– ממוצע בין ב' קדושות).

ע"ע קדוש. מפתח מארז"ל ויק"ר פכ"ד  
ח' משל למלך כו'.

**עילה ועלול:**

רת. רנ (א"א להיות השפעה מעילה  
לעלול כ"א שתחלה יהי' בחי' הסתלקות).  
רסג (כל עילה נקי העלם לגבי העלול).  
רצו (טעם שהעילה רוצה להשפיע לה-

**ערבית:**

ע"ע תפלה.

**ערלה:**

רסדיה (ערלת הלב), רפ"א (מילת ערלת הלב).

**עשוי:**

ד (בגדי עשו שלבש יעקב במרמה - עינונו בעבורה). שדמ (עשו וישמעאל כולל כל הקליפות). ע"ע ישמעאל. יצחק.

**עשירות:**

ע' מפתח פסוקים תהלים סה, י.

**עשרה מאמרות:**

ע"ע מאמרות.

**עשרת הדברות:**

לו (ה"ח ה"ג. הבחיר והתמצית מכל מ"ע ומל"ח). שט (עש"מ תלויין בעשה"ד. התחדשותן, ע"י ואהבת עם ת"ח). ע"ע מאמרות. מתן תורה.

**עשרת ימי תשובה:**

ק (התעוררות בלי יגיעה והכנה). שכז (הפרש תשובה בעש"ת לכל השנה). שכח (התעוררות התנשאות עצמי ב' אתעדליע מצ"ע. מתעורר בח" העצמיות דכל ישראל). שלג (כל מי שאינו בוכה כ"י). שמ (אמירת המלך הקדוש. כנגד ע"ס). שנ (בעש"ת עליות דאלקים בה"י). מיוהכ"פ עד שמע"צ המשכות). ע"ע בכ"י. ויודי. ויהכ"פ. תשובה.

**עת, עתים:**

רנט.

**פלא, נפלאות:**

צ (נפלאות גדולות בכל עולם לפי מדריגתו). קט (אראנו נפלאות. פלא אחר פלא). קיא (עושה פלא). ע"ע ממכ"ע, טוב"ע. ע"ע לע"ל. מפתח פסוקים תהלים קלו, ד.

**פלשתים:**

קפז (מבוי המפולש לכל מיני רע - הוללות וליצנות).

**פנחס בן יאיר:**

קסח (חמורו ה"י מקורם החטא ולא אכל מאינו מעושר).

**פנים:**

צג (מורה על נפישיות כמו צהבו פניו כ"י). קלא (מורה על הפנימיות. יאר ה' פניו. ע"ש כל פינות שאתה פונה. נשיאת פנים. למע' מבחי' פנים). ע"ע פנימיות וחיצוניות.

**פנימיות התורה:**

רצט (אין מגלין רזי תורה אלא למי ש' עוסק בתורת הנגלה לשמה).

**פנימות וחיצוניות:**

קמו (פ"ח דשמיצה). רעז (פ"ח דהשפעה - פ"ח דיסוד). רפד (פ"ח דהמח' כללית). רפו (בגלותא קוב"ה אסתלק - בפני' וחיצוני' נשאר. לישראל הוא חיצוני' של הפני'. לאה"ע חיצוני' לגמרי). רצא (נשמות ומלאכים). ע"ע יחוד. פנים.

**פסוקי דזמרה:**

רפט (מדבר בדברים גשמיים כרי לקבוע בנפש שהוא ע"י דברים הנראים). שדמ (למע' בשרש מק"ש). ע"ע תהלים.

**פסח:**

כו (ההפרש בין פסח לשאר יו"ט ושבת שהי' גילוי למע' מאתעדל"ת). לא (דילוג בחי' מיצר הגרון. טעם שעושים קידוש לפני אכילת מצה).

**פ**

**פגם:**

סה"ו (החולאת להגשמה מחמת פגם העוונות). עב. קצו (הסתלקות אלקות). ע"ע חטא. לבושים. נגיעים. צלם. תמים. תשובה.

**פחד:**

רמג (לע"ל). שטו (פחד שייך מדבר הנראה מקרוב).



**צדקה:**

יט (טעם שכל המצוות נק' בשם צדקה).  
סא (חובת המצוה. משפט וצדקה). צא  
(מצוות נק' צדקה כי הם המשכות ל'  
מטה). רנג"ד (לבוש שע"י צדקה, למע'  
מתורה. ע"י שמח' העני בממונו כפוי"מ  
מחיים אותו מלמע' ונותנים לו לבוש  
אחר, ושכ"י בצדקה, פני' עתויק דלע"ל ע"י  
צדקה). שי. שמג (צדקה ותהלה – ר"ה  
ויהכ"ם).  
ע"ע מצוות. מפתח פסוקים תהלים צ' יז.

**ציון:**

רנא"כ (במאלפום ובחולם. במשפט  
תפדה).

**צינור:**

קג.  
ע"ע רצון. כתר.

**ציצית:**

קסא.  
ע"ע טלית.

**צירופים:**

קכח"ט (רל"א שערים. בצלאל).  
ע"ע יוסף.

**צלם (ודמות):**

רמח. רעא"כ (בצלמינו, שרש הנשמה  
למע"י). ערב (בצלמנו כדמותינו. ענין  
הני"ל בהשתל"י). שב (כנ"ל). שלב (העבר  
דה שיה"י צלם אלקים בשלימות. ואם  
פגמתי כר').

ע' מפתח פסוקים תהלים לה. י.

**צמיחה:**

עו (לרוקע הארץ על המים בשביל ה'  
צמיחה). קכ (ע"י רקבון הגרעין –  
כיטול). רפט (גדילת הצמחים כיושר נגד  
המול). שמא (ג' מיני צמיחות).  
ע"ע זריעה. יש מאין.

**צמצום:**

קו (צמצום הראשון, אינו צמצום גמור  
אלא כמו הפוסק מללמוד או הסוגר את  
העיניים וכ"י שלא נסתלק הכח לגמרי). רנ  
(ברישא חשוכא וכ"י. בהשתל"י. כשפע

**ע"ע יצ"מ.****פריעה:**

ע"ע מילה.

**פריקת עול:**

קמ (מקור כל מיני רע).

ע"ע קבלת עול.

**פרנסה:**

קמט ואילך (ישראל מפרנסין לאביהם  
שבשמים). ר (יגיעה בזה. הלבשת בגדי  
עשו במרמה). רנ (ביגיעה, אף שכבר  
נשפט כמה מגיע לו כי ברישא חשוכא  
כר'). שיד (הכל תלוי בו ית' וכשמרמה  
שהרויח מחמת כח ידו הר"ז גלות  
השכינה). שמש.

ע"ע מאכל.

**פרסא:**

יג. ערה.

ע"ע הבללה.

**פשע:**

ע"ע שפע.

**פתוחי חותם:**

לה.

**פתילה:**

ע"ע נר.

**צ****צאן:**

יח (בחי' חסדים).

**צדיק:**

יט (מי שנותן צדקה נק' צדיק). צד  
(קוב"ה אחי לאשתעשע עם צדיקיא כר').  
צדיק הוא המקיים תומ"צ). צו (צדיקים  
גורמים המשכת אלקות אחר שכבר  
נתעורר ע"י בע"ת. תשובה עם מע"ט). קה  
(אות וי"ו – יושר, אמת). קח (טעם ש'  
בע"ת למע' מצדיק. ועמך כולם צדיקים).  
קעה. רעז (ע"י צדיק חד בדרא נפעלים כל  
ההעלאות וההמשכות כפוי"ת. אברהם).  
ע"ע צדקה. תשובה.

**קודשא בריך הוא ושכינתו:**

ע"ע יחוד.

**קול:**

כט (מחיצו' הכל הלב. מעורר הכוונה). ל (מוכרח ששרשו למע' מכוונה ולכן מעורר. מושרש בתענוג). לילא (דוקא בקול גשמי מתגלה עצמות התענוג). ע"ע כוונה.

**קטיגר:**

ע"ע סניגר.

**קירוב וריחוק:**

ע"ע ימין ושמאל. ראי'. שמיעה.

**קליפות:**

יא (יניקתם ממי"ח צירופים אחרונים דשם אלקים - אחרונים, וכשמקבלים יותר זהו גלות השכינה). לו (יונקים ממי"ח צירופים אחרונים דשם אלקים). עב"ג (כשמאיר אוא"ס אין מקום ליניקה). צו (לע"ל יבוטלו לנצח. לא יבחו ל'). קו (נוגה דאצי". שרש ג"ק מלפני מלך מלך. ע"י מעלה הקליפות לשרשם). רנא (פצע וחבורה ומכה טרי' נגר מוח לב מעשה). שיג (עלה ברצון שע"י שבירת הקליפה מתגלה הפרי עדין בעבודה כו').

ע"ע א"י. מרץ. חיקון חצות.

**קנאה:**

רלא (וזה הכלל שכל שמכיר יותר אין שענין אלקות יקר אוי הקנאה גדולה). ע"ע שנאת חנם.

**קרבנות:**

יזיח (אדם כי יקריב וגו' - סוגי קרבנות בעבודה). ל (טעם השירה על הקרבן). מו"ח (אש שלמעלה ושלמטה). קנא. רטו (ירי"ט, דכל יום. תפלות כנגד קרבנות כו'). רטו"ז (במועזו - היעוד והיכור דסוכב וממלא). רינו. רכב"ג (מי"ה וב"ן. תפלות). רמא.

ע"ע מפתח פסוקים פינחס כח. ג.

**קרח:**

קסד ואילך (עיקר הקנאה על דיקנא ד-

פרנסה. בעבודה). שנ (המשכת אוא"ס

לע"ס ע"י צמצום).

ע"ע אוא"ס. קו. אותיות - פרטי האות' אות יו"ד. השערה.

**צעקה:**

פ (ב' בחי': צעקה בפה. צעקת הלב). קצ (צ"ל צעקה מצר הגלות). רסה. רסו. ע"ע גלות. צער.

**צער:**

ע"ע פ (צער מהעדר החיות נוגע כעומק יותר מהצער מהעדר התפעלות). צד (התכווצות לצמר, הקב"ה אסתלק לעילא בזמן צער הגלות). ע"ע שמחה. תענוג.

**ק****קבלה, מקובלים:**

רמא (פלוגתא אם כחר נק' רצון).

**קבלת עול:**

קמ (מקור לכל מיני טוב). קעה. קעה. קצת. רפא. רצד.

ע"ע עבד.

**קדש:**

שמ.

ע"ע קדוש.

**קדוש, קדושה:**

פי"א (לאחר ב' קדושות הוא ע"י העטרה שנטל לעצמו). עה (מדריגות בקדושה. ג"פ קדוש). קו (שבת. חכ'). קנח (הבדלה, ולכן ההשפעה בדילוג - שערות). רלז (אשר קדשנו. קדושה מביאה לידי כו'). רנג (לבושי קדוש. קדוש בעצם למע' מטארה). רטג. שמ (הפרש קדוש וקדוש עם רי"ו). ע"ע הבדלה.

**קו:**

קו (עקבי א"ק מסתיים בעשי' - מדרי' שבו. כשאוא"ס מאיר בו אצי' ועשי' שרין). קיד (אוא"ס נמשך בג' קרין). ע"ע אמת. דח"י.

(יום הדין – העלאה לעצמותו וההמשכה היא מעצמותו). שלח (ווירוי. כולם נק' ילד שעשועים גם צדיקים).  
ע"ע התחדשות. זכרון. חטא. עשי"ת. תשובה.

**ראשון, ראשית:**

ב (ראשית – חכ'. ראשון – כתרי).  
ע' מפתח פסוקים ישעי' מד, ו.

**רבי ומיעוט:**

קלט (ריבוי ומיעוט שמן ואור בעבודה).

**רב, תלמיד:**

קצד (חיוב להקביל פניו ברגל – ברא"י).

**רוח:**

מט (ב' בחי' רוח – רוח אלקים ורוח הוי' וכו'). קב (רוח ממרום – דיבור בתורה).

**רחב:**

י (בקשתה ונתתם לי אמת שתומשך לה נשמה ישראלית מבחי' אמת).

ע"ע אמת.

**רחל:**

לה. קמב (בחי' דיבור. ארץ ישראל).  
ע"ע לאה. מרגלים.

**רחמים. מדת הרחמים:**

ט (ההפרש בין חסד לרחמנות). יא נח"ט (ב' בחי' רחמים; שבכחי' ערך שבכחי' אי"ע). קלט-מ. רנב (לע"ל יהי' התגלות ר"ר ועתה ע"י ת"ת יש מעין זה). שלט (בך ירוחם יתום). שנא (כריח התיכון כר). שייך על המושפל. הפרש חר"ג למדה"ר. ב' דרגות, שביהכ"פ.

ע' מפתח פסוקים ישעי' כט, כב.

**ריח:**

ריו (ריח ניחוחי).

**רכילות:**

רכה.

ע"ע שנאת חנם.

**רמון:**

צו (עסיס רמוני).

**רעים (אחים ורעים):**

ע"ע אח. מפתח פסוקים שה"ש ח, א.

אהרן כה"ר). קסו (ביאור שאלתו טלית שכולה תכלת וכו' וטעותו). קסודי (רצה בחי' גבורה, וטעה כי עכשיו צריך ע"י אהרן ולע"ל אחר הבירור יהי' בחי' גבורה כר').

**קריאת שמע:**

רנה (מצוה כוללת). רנה (מאיר הארת טוכ"ע). שו ואילך (יש בו ג' חלקים – אחד; ואהבת; והיו הדברים).

**קריאת שמע שעל המטה:**

קפה"ו.

**קריעת ים סוף:**

יב"ג. נה (גילוי עלמא דאתכטיא בעלמא ראתגליא שלא בדרך השתל'). סב (הת' גלות התנשאות עצמית ולכן סוס ורוכבו דקליפה רמה ביים).

ע' מפתח פסוקים תהלים סו, י.

**ך**

**רא"י:**

קמזח (שרשה מחכ'. למע' משמיעה). קצו. קעז (שבנשמה. מדרי' בזה). רלח (אינו דומה שמיעה לרא"י. מצד שרשה מתפשט גם עד לדומם. הדבר מתקרב ל' הוראה. בהנשמה). רלט (ענינה בעבודה). רסרו (אנכרה נא ואראה – פעולת רא"י דמשה בארץ ישראל, כבחי' ריחוק ר' מקיף). שלה"ו (ענין עין ורא"י למע' – ב' בחי').

ע"ע הסתכלות. התבוננות. השגחה. חכמה. מציאות ומהות. משה. רב. שמיעה. חהלים. ספר.

**ראש השנה:**

שכא (התחדשות חדשה לגמרי). שכב (אתעדל"ע שלמע' מאתעדל"ת ומחמלא כל הפנמים. התנשאות עצמי. זכרון ליום ראשון). שכה ואילך (תיווך משארז"ל שמונוחיו כו' קצובין מר"ה עם מה שאמרו אדם נידון בכל יום – הפרש ב' התחדשות דריה' לגבי שככל יום). שכר"ז

**רפואה:**

מג. מז (אין בו מיצוע או מחי' או ממיח ועד"ו בתשובה). סה (ע"י תשובה). קלו (תורה ותשובה). מלמעלה למטה מלמטה למעלה). קעא (ממשך חיות חדש. תש"ו בה). שלא. ע"ע נס.

**רצוא ושוב:**

קלו.

**רצון:**

לו (רצון שלמע' מטו"ד מתחלק ג"כ לחיוב ושלילי. אנכי ולא יהי' לך). נכ"ג (גם ברצון הפשוט יש הר' אותי' דשם הוי' צמצום והתפשטות וכו' — הוי' ד' לעילא). סג (רצה"ע הגנוז בהי"ה דשם הוי'). צט (רצון ומרוצה. ארץ). קא (בי' כחי': רצון, רצון, שנמשך בו כל עצמיותו — מצוות הם פני' רצונו, משאי"כ רצון לברה"ע שאינו נמשך בו העצמיות). קבי' ג (ברצון הפשוט כולם שוין. כאיש א', בעי"ח). קכו (בי' ררגות: רצון המלוכש בטעם, ורצון שלמע' מטעם — במצוות). קמא (רצון הוא קיום המדה). קג (אותיות צינור. כתר למע' מרצון). קנא (יחוד רצון של המוח ושל הלב). קעא (למע' מטעם וגם אם מוצא טעם העיקר הוא הרצון. רצון מחזק שכל ומדות ועד"ו בכתר). רה (רצון ומח'). רט (חיצוניות הרצון בבחי' התחלקות לקווין. פנימי' הרצון בלחי' מתחלק. עה"ד עה"ח). רלה (בי' בחי': רצון תחתון ומורכב, ורצון עצמי ופשוט. חומ"צ רצון עצמי שלא ישתנה). רלי (מרוצה ולכן לפי האריז"ל כתר אינו נק' רצון, אותי' צינור — קאי על המשכה מרצון לחכ'. מל-מעלה למטה ומלמטלמ"ע). רסד (מרצון לחכ' יש מאין. רק חצי התחתון דרצון מתלבש בחכ'. אבה פני' הרצון דפה נקודת הרצון — יחידה). שי"ב (רצון עצמי למע' מהתחלקות קיום). ע"ע לגלגלתא. השערה. כתר. מדות. תפלה.

**ש****שאל:**

קטו (הפרש בין מלכות שאול ודוד).

**שבחים:**

סו (טעם שכל השבחים דפסוד"ו ותהלים מדברים ברברים גשמיים).

**שבטים:**

קד (יעקב והשבטים — אצי' ובריאה. כי שם שאין בלבך אלא א' כו'. לע"ל יתגלה א' באי'. רלו (ראשי המטות). רמב (כשם שאין בלבך אלא א' וכו'). רמג (אצליהם הגוף לא הסתיר).

**שבירת הכלים:**

קמו (ימותו ולא בחכ').

ע"ע בירור. מאכל. ניצוצות. תהו.

**שביתה:**

פד (מעבודת הכיוריים).

ע"ע בירור. לע"ל מנוחה. שבת.

**שבת:**

מג"ד (ההפרש בין שבת ללע"ל). כגג ואילך (אלאל שמרו בי' שבתות כו' — מעלי שבתא ויומא שבתא. אר"י אר"ח וכו'). קבד"ה (הפרש בין מעלי ויומא ד' שבתא — תענוג דאר"ח דאר"י). רכא (קדש — חכ'). רנח (מאיר הארת סובב). רטב. ערה (רצה"ע שיהיה ששת ימי המעשה ואחי"כ ישוב לה'). ע"ע הברלה.

**שחוק:**

צד (שמחה שמתגלה לחוץ. תורה בחי' שחוק דלמע', וגם נמשך למטה). קיב (התגלות לחוץ. שרשו במקיף למקיף כי כל הגבוה כו').

ע"ע עקיבא. שעשועים. תענוג.

**שטן:**

מא.

**שינה:**

קפט (הסתלקות הכוחות — גלות נמשל לשינה). קצא (הנה לא ינום גר'. שינה נגרים ע"י האידים של המאכלים. שייך רק

שמחה העליונה נעשה שמירה מכוון.  
ע"ע שיר. תענוג. מפתח פסוקים בשלח טו.  
א.

**שמחת תורה:**

ע"ע סוכה. שמחה. שמע"צ.

**שמים וארץ:**

קעג (שמים – נקודת הרצון, השמים כסאי. ארץ – מל' וכו'). קעט (למע'. ה' יחוד שוה בשניהם מבלי שימצא ראש וסוף).

**שמיני עצרת:**

שלט (יסובכנהו יבוננהו גו' – סוכות ו' שמע"צ). שגח (כחי' הקליטה). שסד-ה (הפרש יחוד הוי' אלקים בכל השנה ובשמע"צ). שסז (כניל מעין לע"ל).

**שמיעה:**

קמזח (בקירוב. שרשה מבינה. פוי"ח ד' שמיעה. בדבר רחוני). קמח (שמע ישראל – שמיעת הלב עד שנעשה ואהבת). רלח (אינו דומה לראי' כו'. אינו מתפשט עד לדומם. השומע מתקרב להדבר הנשמע. בהנשמה. רלט (ענינה בעבודה). רפכ (ג' פי').

ע"ע בינה. התכונות. מחדרי"מ. משה.

**שמירה:**

קריז (אוי"מ). קצט-רא (שמירה מחיצוניים ע"י אהל). שטז (ע"י מצוה נעשה שומר ומקיף). שסח (השמחה העליונה נעשה שמירה מכוון).

**שמן:**

קלח-ט (חכ' – ב' פי').

ע"ע נר.

**שמעון, רשב"י:**

כב (ביחס למשה). קכו. רלח (כשהי' מדבר בעתיק ואריך לא הי' בבחי' ראי'). רפז (הרבה עשו כרשב"י וכו' – יחוד פכ"פ בתורה). רצט.  
ע"ע משה. נבואה. חורב. תפלה.

**שמע"י ואבטליון:**

יב.

בכחי' או"כ ולא בגלגלתא. רמו (טעם שצ"ל שינה).  
ע"ע גלות. חוני המעגל.

**שינוי:**

ע"ע גרון. מדות.

**שיר:**

ב (הלויים). ל (שיר על הקרבן להמחיק גבורות ע"י שמעורר תענוג העליון). סא-ב (אשירה לדי' וגו'. שמחה של מצוה).  
ע"ע שמחה.

**שינה:**

ע"ע לב.

**שיעור בעצמו בכח וכו':**

ע"ע השערה.

**שכחה:**

קנא (בינה).

ע"ע זכרון. חוי"ב.

**שכינה:**

רלג (ששוכן בתחוננים. זיו השכינה – מקור השכינה – סוכ"ע).  
ע"ע גלות. יחוד. קליפות.

**שלוש:**

קלב (מחבר הפכים כו'). רלא.

**שלחן:**

יט (שבמשכן בחי' גבורה).

ע"ע משכן.

**שלימות:**

ז (יחוד דו"ג או שורה שלימותא רכולא).  
י (אמת. קו האמצעי).

**שם:**

שג (ע"ס – רזא דשמא קדישא).

**שמחה:**

ל. סאג (שמחה של מצוה. גורם המשכת פני' לישראל דוקא. שיר. ואנוהו). צג (התגלות הפני' בהארת הפנים). קסג (של מצוה). רצד-ה. שנט (זמן שמחתינו – ב' שמחות). שסא (מהקירוב שלאחר הרי" חוק. שמחה ועונג – ההפרש. ב' בחי' שמחה. חיצו'). שסז (הפרש בין שמחה בכל השנה ובשמע"צ). שסח (בעת ה' שמחה נעשה מופשט ונהפך טבעו. ה'

**שמש:**

רח (שמש ומגן הרי' אלקים). רנו.  
ע"ע נרתק.

**שנאת חנם:**

רכה (אריכות הגלות כ"כ הרבה מצד ש"ח). רלא (קנאה ושנאה במה שחבירו דבוק יותר באלקות, כמו הנחש וכו', וגם גורמים שאוה"ע ישנאו).  
ע"ע אהבת ישראל. הלל.

**שנים:**

שכר"ה (אלף שנים כיום א' למע'. אלף הראשון מבחי' חסד וכו').  
ע"ע יום.

**שעורה:**

לד. (שעור ה').  
ע"ע עומר.

**שערות:**

קנת. קסו (בקדושה ובלע"ז. טעות קרח).  
רסג (עלמא דאתכסיא. י"ג תיקוני דיק' נא).

**שערים, רל"א:**

ע"ע השתלשלות.

**שעשועים:**

צד (תענוג פנימי שאינו מתגלה ולא כמו שחוק. תורה - שעשועים דלמע' וגם נמשך למטה ע"י צדיקים). קיא (ואה"י אצלו שעשועים וגר').  
ע"ע שחוק. תורה. תענוג.

**שפלות:**

רצד (והוא הנק' קבלת עומ"ש).

**שפע:**

רמו (ע"י תשובה נעשה מפשע שפע).

**שקר:**

קו (אין לו רגלים).

**שרים, ע"ש:**

קצט (בגלות מקבלים גם מקדושה). ריב (ביטולם). שסב (ע' פרי התג. כי גבר עלינו חסדו).

**ת**

**תאוות:**

מב (של היתר או איסור נבראים מלאכים דגבורות ממותקות או קשות). סה. קנו (זונה). רסה.

**תהו, תיקון:**

קכא"ב (תהו קדם לתיקון. שרש המאכל בתהו כו'). רמח (מציל עני מחזק - מתהו).

**תהלה:**

שרמ (צדקה ותהלה).  
ע"ע צדקה.

**תהלים (ספר):**

רפט (מדבר בדברים תחתונים ולא בהפלאה ערכו כדי לקבוע בנפשו והוא ע"י דברים הנראים).

**תורה:**

מד (טעם שלא יוכלו האומות לקבל תר-רה). סח (מהות אלקות. דברי ממש שמתי בפין. אפי' פרי א' כו'. הבל תשב"י). פו (לימודה. ע"י ניתוסף אור כג"ע). צב (ע"י תורה בדו"מ נעשה דרכים דרכי. דירה בתחתונים). צג (חכ'. מדות. נק' חלב שמגדל). צד (בחי' געגועים ושחוק. ב' בחי' בזה: בעצמותו וכמו שנמשך למטה, ע"י ת"ת הקב"ה יושב ושונה כנגדו ב' בחי' אלו). קב (תורה זו תומה - שנעשה שמירה לנשמה מן מקטרגים וכו'). קו (ע"י תורה ממשיכים מאו"מ שלפני הקו). קיא (ואה"י אצלו וגר' - ה' מדרי' בתורה). קיב (קב"ה אתי לאשתעשע ע"י ת"ת ונמשך בעולם ע"י תשובה). קיד"טו (זאת התורה אדם). קטו-יז (כתר תורה - בחי' עצמות הרצון שלא יוכל להשתנות, יובן מכתר מל'). קלו (רפואה). קלח (נצחית). קנו (תורתך קבע - בחמימות כו'). קפג (ע"י ת"ת ממשך מחיי החיים וכו'). קפו (גם כ- שאין לו התעוררות פנימי ממשך מחיי החיים בקרבו ע"י לימוד התורה). קצג

**תורה ותפלה:**

פירז (עליית לימוד התורה ע"י תפלה).  
 רסט"ע (הפרש תורה ותפלה. ר"י הנשיא  
 לא היה צריך להאריך בתפלה).  
 ע"ע דביקות. רשב"י. תפלה.

**תורה שבכתב, תורה שבעל פה:**

רטז (זכור ושמור – דו"ג). רפ.

**תחיית המתים:**

ריח (מעצם קטן הנק' גרמא ויבא בו  
 הארת הטל ויחיו). שמש (מעצם הנק'  
 גרמא).

**תיבה (תיבת נח):**

שנו (בתיבת נח היה מעין דלע"ל).

**תיקון חצות:**

יא (העלאת הניצוצות שנפלו בק"ג).

**תיקוני דיקנא, יג:**

רסג.

ע"ע אהרן. שערות.

**תכלת:**

קסו ואילך (דומה לים כו' דומה לכסא  
 הכבוד – גבורה. טעות קרח).  
 ע"ע ציצית. טלית. קרח.

**תלמוד:**

רצט (בחי"ד דבריאה).

ע"ע תורה.

**ת"ח:**

שיו.

**תמים, תמימות:**

לה"ט (ב' פ"י: שלא יהי פגום. שלא יהי  
 הפסק. שבע שכתות תמימות). רנא (תום  
 תם תמים).  
 ע"ע אמת. הליכה.

**תנופה:**

לג"ד (תנופה – תנו פ"ה).

ע"ע עומר.

**תענוג:**

ד (התגלות תענוג בכינה, אף שהוא  
 מקבל מחכ'י). כד (התענוג הוטבע בה'  
 מרות ובלי זה תחבטל המדה, חרץ ממלי'  
 שצריך לעורר התענוג שבו). נר"ז (עיקרו  
 בגמ' העש"י כמ"כ לע"ל יתגלה עצמות

(פתחי לי... רעייתי – דיבור התורה). רטז  
 (מגן שלא תהי' יניקה – זאת נחמתי.  
 לשמה). רכא. רלא (יחוד י"ה ו"ה). רמז  
 (ההפך בין תורה לתשובה שחורה  
 מבדיל בין טמא לטהר וכו' ותשובה  
 מהפך). רנב (ציון במשפט תפדה כ"א יש  
 לו אות בתורה. מעורר ר"ד מעין ד'  
 לע"ל). רנג"ד (לבוש שע"י תורה. כתנות  
 אור. אש שחורה ע"ג אש לבנה). רסה  
 (לשמה). ע"א (בקשת משה ואתחנן,  
 פעולת הראי"י שלו מרחוק הגיון ודיבור  
 בתורה. הפרש בעלי תורה בומן התנאים  
 כו' ועתה). ערב. רפ"א (צ"ל בהקדמת  
 חשוכה). רפו (ותשובה. יחוד פכ"פ.  
 הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם  
 ומקצתם עלתה בידם). רפ"ח (הפרש  
 חשוכה ותורה). רצט (יש כח עליון יותר  
 בגולה מבסתים). שט (נק' אור). שכא  
 (שמירה). שכז (מוזן לנפש). שנב.  
 ע"ע אור. אותיות. מלכות. משה. עבודה.  
 פנימיות התורה. צדיקים. שעשועים.  
 תשובה.

**תורה ומצוות:**

יט (מקיף ופנימי נגד יריעות וכלי ה'  
 משכן). צב (המשכת העצמות לעשות  
 דירה בתחתונים). קעב (ההמשכות שע"י  
 תומ"צ הם בהסתר בגלות. תפלה). רי  
 (לכרד. מספר וכלי מספר). רכה (בא"י  
 להנניע הו' מ"ד). רלד"ו (ממשיכים תוס'  
 אור באדם העליון). רצג (ע"י תומ"צ  
 ממשיכים בחי' עצמות אר"ס). שטז  
 (ע"י מצוה נעשה מקיף ושמירה. שמירה  
 להמצוה גופא ע"י תורה). שכ"ח (מוזן  
 ולבוש. צ"ל בהדרגה תורה – אר"פ  
 ואח"כ מצות – מקיף). שלד (קחו עמכם  
 דברים – ככה תומ"צ מתעורר בתשובה).  
 שמא. שנב שטז (לא נשתנה האדם אחר  
 תומ"צ כי עיקר היחוד והגילוי למע').  
 ע"ע גן עדן. מצוות. עוה"ז. עוה"ב. צדיק.  
 צרקה. תורה.

ותפלה. תשובה. מפתח מארו"ל שבת לא, סע"א.

#### תרגום:

קנ (פי' וכיארור להמקרא). רמא (פי' וכיארור לא רק מלה במלה).

#### תשובה:

יא (לעורר רחמים להעביר הפשע כו'). לא (בדרך דילוג). טז (תשובה ותפלה ענין מז' כדוגמת הרפואה שאין בו מיצוץ). מח"ט (בעל תשובה מתעורר פתאום מצד אש הוי"ו). סא (משפט וצדקה). סד. סו. סח. פ (כע"ת ממשיך מבחי' קדושתו שלמע' מקדושתו). צה (לאו דוקא על עבירות ושייך לכ"א לפי"ע, גם בצדיקים, משיח אחא לאחבא צדיקיא. במקום שבכ"ת עומרים כו' – מפני ההתפעלות בחילא יתיר. תשובה עם מע"ט). צו (קוב"ה אסתלק לעילא ול- עילא בגלות וע"י תשובה נמשך למטה). צז (כע"ת מעורר בעצמות רצדיקים ממשיכים למטה, רבי וראבי"ד, לכן צריך תשובה עם מע"ט). ק (כת קול. התי עוררות יחידה שלא ע"י גייעה והכנה עש"י"ח). קב (למע' מהגבלה. מצד רצון הפשוט כולן שוין כאיש אי). קג. קד (כע"ת ממשיכים בבחי' אר"ח. קה (ע"י תלוי ביאת המשיח עבודת בע"ת בבחי' אר"ח מעורר לעילא ולעילא שם אסתלק קוב"ה וע"י תומ"צ ממשיך למטה). קיב (גורם המשכת שעשועים דתורה כעורר לם). קיב"ג (כע"ת. בחילא יתיר. ע"י תשובה נמשך מ"ד דתומ"צ). קלו (רפ"ו אה). קסט (תשובה שייך מריחוק דוקא – נשמה שבגוף). קע"א (בכל מארך. קרמה לעולם שממשיך מבחי' חיי החיים. ונקי רפואה). קעט (תשובה תחא ועילאה. יש מע' בתשו"ע ויש מעלה בתשו"ת מבלי שימצא ראש וסוף בנייהם). קצו"ז (בתשובה מתמלא כל הפגמים. מעוררים האדם ע"י חסד או גבורה. מלמטלמ"ע או

התענוג). עט (צער וענג משקל מכוון). קיא"ב (מורגש ובלתי מורגש). קכד (הפרש תענוג במעלי שבחא ליומא שבתא – תענוג דאר"ח דאר"י). קסג"ד (חילוקי דרגות בזה. לזכות להתענוג ע"י המיריות שלפני"ז). רנח (סובב). רצו (פשוט ומורכב. ג"ע. טעם המאכל מכחי' עצמות התענוג שנפל ונתגשם). שלז (כחי' בתענוג. מלאכים נשמות). שלח (אב וכן – בחי' עצמיות). שנח (תענוג עצמי שאין בו תערוכת רע).

ע"ע גשמיות, רוחניות. מדות. מעש"ט. נגיעים. רצון. שחוק. שמחה. שעשועים.

#### תערוכות

ע"ע טר"ר. בירור.

#### תפארת:

י. יא. שי (נק' אור שדומה לעצם. כמו נרתק לע"ל).

ע"ע אמת. דת"י. נרתק.

#### תפירה:

ע"ע חנוך.

#### תפלה:

פו (העלאה). קל (העלאה הבירורים. אכילה אחר התפלה). קנט (אין עומדין להתפלל כו' – ביטול). קסא (ד' בחי' בתפלה. לבישת ט"ג). קעב (בדביקות תמידית ע"י תומ"צ פטורים מתפלה כמו רשבי"ו כו'. בגלות צריכים תפלה דוקא. נקודת הרצון). רטז (העלאה עד שמו"ע בשמו"ע המשכה משם מ"ה. להקריב לי כמורעד – ייעוד וחיבור סובב וממלא). ריז (ענין שחרית מנחה ומעריב וההפרש ביניהם). רכב (שחרית מנחה מעריב). רכו (לישתף אינש בהדי ציבורא). רמו (ל- העלות המחוי"ד וע"י יתוסף אצלו חיות). ש (יחוד גאולה ותפלה – יחוד יסוד ומל'. הרגשת מעלת המקבל). שה (אמת ויציב). שטרו (ד' בחי' ברור' בשלבי התפלה). שלד (יפה שעה אחת כו' – שעת צלוחא).

ע"ע ביטול. טלית. עבודה. קרבנות. תורה



מקום). רצב. שג (יש בעיית שמגביהים תפלות צדיקים). שכוח (הפרש התשובה של כל יום שב"ק מרזות לעשיית תשובה תשר"ע). שלד (התעוררות לתשובה מחמת תומ"צ שכבר קיים). ע"ע כיטול בת קול. גלגלתא. התעוררות. מעש"ט. עבודה. עשיית. רפואה.

**תשוקה:**

ע"ע השתוקקות.

**תשעה באב:**

רל (תכלית החסדים).

מלמעלמ"ט. גר"ט. קצו ואילך (תשובה בפרטי המדי' דנר"ט). קצט (עקירת הרצון על הפו"מ). רא (צריך להקדים תשובה דבחי' נפש לפני רוח ונשמה). ריא (כעוה"ז דוקא). ריד. רמו (להפוך מרע לטוב). רנ (מניעות ועיכובים לתשובה כי ברישא תשובא וכו'). ערב (מגיע שרש הנשמה כו'). רפז (ההתעוררות כבי' אופנים: או תחלה מלמעלמ"ט או מלמטלמ"ע – השבנו ונשובה. אח"כ תורה). רפדח (הפרש תורה ותשובה) רפח (בכל מאורך. עושין רצונו של

## מפתח פסוקים

### בראשית

בראשית ג' (בשביל התורה – תורה ממוצע מאלקות לעולמות): קפכ.	א, א
יקו המים ג' (כדי שיתבררו המים תחת הארץ): פה.	א, ט
נעשה אדם בצלמינו כדמותנו: רעא-ב.	א, כו
כי טוב מאד:	א, לא
ע' (מדרשים) ילקוט שמעוני ע"פ זה.	
לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת (אש ה', אש יו"ד): קנד ואילך.	ב, כג
ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך (בע"ת וצדיקים): קט. (המשכת מ"ד ע"י תומ"צ ותשובה): קיג.	ג, טז
ע"ע השתוקקות.	
כתנות אור: רנג.	ג, כא

### נח

בצלם אלקים עשה את האדם (ואעפ"כ האדם הוא באי"ע): כבי-כ.	ט, ו
בצלם אלקים עשה את האדם (האדם כלול מעליונים ותחתונים): לה.	

### לך לך

ויחלק עליהם לילה: קצט.	יד, טו
כי אב המון גוים נתתיך: רעט.	יז, ה
בעצם היום הזה נימול (היום – שכולו טוב כו). נימול מעצמו כדוגמת לע"ל): רפא.	יז, כו

### וירא

ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט (דרך הוי') שעצמותו ית' נמשך ע"י המצוות): צא.	יח, יט
--	--------

### חיי שרה

נשיא אלקים אתה בתוכינו: רעט.	כג, ו
היש את נפשך (נפש פי' רצון): דש.	כג, ח
ואברהם ג' בא בימים: שכת.	כד, א

### וישלח

כי במקלי עברתי וגו': רפא.	לב, יא
---------------------------	--------

### ויצא

מלאכי אלקים עולים ויורדים בו: רו. שה.	כח, יב
---------------------------------------	--------

	<b>בשלח</b>
מה תצעק אלי: סא.	יד, טו
וירא ישראל גוי וייראו את הוי' גוי (נתגלה להם הוי' דלעילא): נג.	יד, לא
ויאמינו בהוי' (צורך האמונה לדורות כי בשעת מעשה הי' התגלות הוי' כו'): נו.	
ויאמינו גוי ובמשה עברו (משה ממוצע שע"י יומשך התגלות הוי', אחפסטותא דמשה בכל דרא): נו.	טו, א
אשירה לה' כי גאה גאה (המשכת התנשאות עצמית ע"י שיר ושמחה): סב.	
כי גאה גאה (כ' בחז' התנשאות): קעה.	טו, ב
סוס ורוכבו רמה בים (ע"י התגלות התנשאות העצמית): סב.	
עזי וזמרת י"ה ויהי לי לישועה (כ' פי' כ, וזמרת" כו'): סב.	טו, יא
ע"ע שיר. זמרה. קרי"ס.	
זה א-לי ואנוהו כו' (ואנוהו – כ' פי') סב. (וזה של ואנוהו): סג.	
ערשה פלא (גם פלא הוא בחז' עשי'): פט.	
ע' (פסוקים) תהלים קלו, ד.	
	<b>תרומה</b>
ועשו לי מקדש (משכן) ושכנתי בתוכם: ו.	ח, ח
	<b>שמיני</b>
והתקדשתם גוי: קס.	יא, מד
ע' מפתח מארז"ל יומא לט, א.	
	<b>תזריע</b>
והובא אל הכהן (לראות אם יכול להיות בו הארת או"ס וטהור): ער.	יג, ט
	<b>אחרי</b>
וחי בהם: רכא.	יח, ה
ע' בחוקתי כו, לד.	
	<b>קדושים</b>
קדושים תהיו כי קדוש אני (מדר' בקדושה): עה.	יט, ב
	<b>אמור</b>
והניף את העומר .. לרצונכם (לרצונכם ל' רבים כנגד אנכי ולא יהי לך):	כג, יא
ו' שביעות תמימות תספור לך (כ' פי' בחמימות): לת.	כג, טו
	<b>בהר</b>
כי תבאו גוי ושבתה הארץ (ארץ קאי על ג"ע, ושבתה מעבודת הכיוריים כו'): פב. פז.	כה, ב

**בחוקותי**

כז, לד

אלה המצות גוי וחי בהם (לע"ל): רנת.  
אלה המצות גוי וחי בהם (חי בהם מתקיים לע"ל): שסו.

**בהעלתך**

ב, ג

ח, ב. ג

בהעלותך את הנרות (העלאת והטבת הנרות בכל דור ודור): קלח.  
בהעלתך גוי אל מול פני המנורה ויעש כן אהרן: קמ. קמא.

**שלח**

יד, ז. ח

טו, לט"מא

טו, לט

טו, לט"מ

טובה הארץ מאד מאד. אם חפץ בנו וגוי (כ"פ מאד): קמו.  
והי' לכם לציצית וגוי' אני ה' אלקיכם: קנג ואילך.  
וראיחם אותו וזכרתם וגוי' (בחכ' לא שייך שכחה): רל"מ.  
ע"ע זכרון.  
וראיחם אותו וזכרתם ועשיתם: קנ"א.

**חוקת**

כא, י"ח

כא, יח

אז ישיר ישראל עלי באר ענו לה. באר חפרוה שרים וגוי': קפד ואילך.  
באר חפרוה שרים וגוי' (למצוא מים חיים בלי תערוכות טו"ר): קפד.  
במחוקק במשענותם (משענותם קאי עלה אבות שעשו בחי' מחוקק): קפת.

**בלק**

כג, י

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל: רב.

(עפר יעקב – נשמות שבגופים שיש בהם הארת א"ס): רו.

מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל: רז.

מה טובו איהליך יעקב משכנותיך ישראל (אהל ושמירה מהחיצו'. בחי' נפש): קצט. (משכנותיך ישראל. בחי' רוח ונשמה): רא.

**פינחס**

כח, ב

צו גוי' לאשי ריח ניחוחי גוי' (בי' בחי' אש וב' בחי' רוח): מט.  
תשמרו להקריב לי במועדו (במועדו – שיהי' בהתמידים כמו קרבנות דמועדים): רטו.

כח, ב

כח, ד

במועדו (היעוד וחבור דסובב וממלא): ריז.

את הכבש אחד תעשה בכקר וגוי': ריח.

**מטות**

ל, ב"ג

לא, ג

וידבר משה גוי' איש כי ידור נדר לה' וגוי': רלו.  
ע"ע נדרים. מטה.  
החלצו מאתכם אנשים: רכד ואילך.

<b>ואתחנן</b>	
ואתחנן אל ה' וגו' אתה החילות (חסד חנם – שיומשך האהבה עצמית שאינה תלוי' באתערדל'ת): רסו.	ג, כבד
אעברה נא ואראה (פעולת הראי' דמשה בא"י. ראי' רק מרחוק): רסו-ז.	ג, כה
ויתעבר ה' בי למענכם: רצא.	ג, כו
ועתה ישראל שמע גו': רצא.	ד, א
וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: רנה.	ד, לט
וידעת גו' כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד (ר' בחי' שכל מח' דו"מ, בשמים ועל הארץ שבגופש): של.	
וזאת המצוה אשר תעשו בארץ (זאת ל' יחיד קאי על ק"ש): רנה.	ו, א
שמע ישראל וגו' (טעם שלא אמר משה ברוך שם כו'. פעולתו ע"י שאמר שמע. מה שאנו אומרים גם ברוך שם): רמא ואילך.	
שמע ישראל וגו' (טעם שנא' אחר ארץ זבת חלב ודבש): רנה.	
שמע ישראל וגו': רצא.	
ע"ע אדם.	
שמע ישראל וגו' אחד ואהבת וגו' (מס"ע באחד ופעם ב' ככל נפשך – שרש הנשמה ועצם הנשמה): שא.	ו, דה
שמע ישראל גו' ככל לבבך (שמע – התפעלות במח', לבבך – בלב): יו.	
ואהבת וגו' בכל לבבך (ואהבת בתוסי' ה', לבבך – פרו"ח הלב): רסד-ה.	ו, ה
ואהבת גו' ככל נפשך (נפשך קאי על נה"א): קסט.	
<b>עקב</b>	
והי' עקב תשמעון גו' ושמרתם ועשיתם גו' ושמר לך את הברית ואת החסד אשר נשבע גו' (מדו"מ): רפב. (כנ"ל): רפח.	ז, יב
כי לא על הלחם לברו יחיי' האדם כי על כל מרצא פי ה' (האדם חי ממוצא פי ה' שבמאכל אף שיש בו ג"כ): קכא-ב.	ח, ג
ואכלת ושבעת וברכת גו' (ע"י עבודת הבידורים נעשה ברכה ותוסי' חיות להנשמה): קל.	ח, י
ע"ע בירור.	
השמר לך פן תשכח (מצד בינה, משא"כ בחכ'): רלט-מ.	ח, יא
ע"ע זכרון.	
ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כ"א ליראה . . . לאהבה ולעבדו ללכת בכל דרכיו כו': רפט-רצה.	י, יב
והי' אם שמעו גו' ונתתי מטר ארצכם וגו': רכה.	יא, יג-יד

**ראה**

יא, כו ואילך ראה אנכי נתן לפניכם היום וגו': שו. שיב.

אחרי ה' אלקיכם תלכו וגו' שיג (כעת בחי' אחוריים ולע"ל יתגלה הפני): שטו ואילך.

יג, ה

**שופטים**

כי האדם עץ השרה (תשובה דנר"ג): קצת.

כ, יט

**תבוא**

במורא גדול (התנשאות עצמי): כה.  
את הרי' האמרת גו': צב.

כו, ח  
כו, יז

**נצבים**

אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך (יקבצך – שייך קיבוץ באדם א' כי קאי על הניצוצות שנפלו ברע שמתעלים ע"י תשובה): רמז.  
כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא וגו' כי קרוב אליך וגו' (מצוה הזאת קאי על תשובה): ש"ח. (כנ"ל מבחי' אנכי כו'): שכב.  
מי יעלה לנו השמימה (ר"ת מילה, ס"ת הוי'): רפ.  
ראה נתתי לפניך גו' ובחרת בחיים: רלה.  
כי הוא חייך (מהתפעלות נעשה חיות כמו מאכל לאדם בריא): סה.

ל, ד  
ל, יא ואילך  
ל, יב  
ל, טריט  
ל, כ

**וילך**

על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה (בקרבי דייקא. ב' מיני רעות): עג.  
ע"ע נגעים.  
על כי אין אלק בקרבי מצאוני הרעות האלה (כי כשיש גילוי אלקות אזי אין מקטרגים כלל): שיא.  
ואנכי הסתר אסתיר פני (גם אז בחי' אנכי לא נסתלק): ג.

לא, יז  
לא, יח

**האזינו**

ימצאוהו בארץ מדבר וכתהו ילל וגו': שלה. (קאי על ר"ה ויוהכ"פ): שלח-ט.  
יטובבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו (יטובבנהו – כחגה"ס, יבוננהו – כשמע"צ, יצרנהו כאישון עינו – שגם לנשמות בגופים יאיר אהבה עצמית כו'): שלט.  
ראו עתה כי אני הוא (אני ראשון ואני אחרון בלי הפרש): א.  
ע' (פסוקים) ישע"י מד, ה.

לב, י  
לב, לט

**יהושע**

ונתתים לי את אמה: ח.

ב, יב

**שמואל א**

- ב, ו מוריד שאול ויעל: ית.
- טו, כט כי לא אדם הוא להנחם (מדות עצמיים שאינם משתנים): קיד-טו.
- טז, ז כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב (בכחי הפניי שאינו מושג יכול להיות תערוכות טו"ר): פג.
- כ, מא עד רוד הגדיל (דוד – מל, הגדיל – שיש בו כח של א"ס): רי.

**שמואל ב**

- יד, יד וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח (התעוררות בלי יגיעה והכנת עצמו): ק. קסה. (מח' ל' רבים – ב' אופנים: כימין או בשמאל – חו"ג): קצו.
- ע' פסוקים עובדי' א, כא. ע' פסוקים עובדי' א, כא.
- (לעורר גם קל שבקלים): רמט.

**מלכים ב**

- טו, ט אם יש נפשכם: ראה לעיל ח"ש כג, ת.

**ישעי**

- א, ג ד ישראל לא ידע גוי חוטא גוי: רנו. ע"ע דעת.
- ו, א מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וגוי (פצע וכר) – ג' קליפות נגד מוח לב מעשה מפני שאין בו תום כר): רנא. ע"ע תמימות.
- א, כז ציון במשפט תפדה ושבי בצדקה: רנא.ב. (ושבי בצדקה): רנג.ד.
- ב, יט רבאו במערות גוי מפני פחד הוי' (לע"ל בחיי גבורה. חמורו של רפכ"י): קסד.ח.
- ב, כב חדרו לכם מן האדם אשר נשמה באפו (קודם התפלה הנשמה רק באפו ועדיין אינו מאיר בהתפשטות בגוף): טו.
- ז, יא שאל לך אות מעם הוי' אלקיך העמק שאלה או הגבה למעלה וגוי: ת. (ב' פי ב, שאלה". הגבה למע' שיאיר מיר"ד רשם הוי'): יב.
- ז, יג המעט מכס לאות אנשים כי תלאו גם את אלקי: יג.
- יא, טו והכהו לדי נחלים וגוי:
- כה, ט ואמר ביום ההוא . . קוינו לו (קוינו ל' המשכת קויים ולי' תקוה): טג.
- הנה אלקינו זה קוינו לו (שהמשכנו אותו בג' קויין): קיד.
- קוינו לו (כני"ל): רכ.
- ה, ה או יחזיק במערוי יעשה שלום לי וגוי: רלא.
- כט, יט ואבינוי אדם בקדוש ישראל יגילון (תשובה. אביון שתאב להחיות נפשו – תשובה): טז.
- כט, כב ליעקב אשר פדה אברהם: ת. (רחמים פודה מדת החסד מידי מדה"ד – גבורות ממותקות): יא.

לב, טו	עד יערה עלינו רוח ממרום (רוח מלמע' שמעורר פתאום כו'): מט"ג.
מ, כו	עד יערה עלינו רוח ממרום (קאי על דיבור התורה): קב. שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (מי – שאינו מושג): טו. (כנ"ל. כי אינו מושג מהותו רק המציאות): סת. (התכוננות כאלו רואה): רלט. שכת ואילך.
מג, ז	ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו: רב. (אף רבותא שגם בנשמות דעשי יש בחי' העצמי'): רו.
מג, כה	אנכי אנכי הוא מרחה פשעך (ב' בחי' התנשאות. מבחי' התנשאות העצמי מתמלא כל הפגמים. מתגלה כר"ה): שכב.
מד, ו	אני ראשון ואני אחרון (יחז"ע יחז"ת. הפרש אני אנכי וכו'): אי"ב. רלג. ע"ע אני.
מח, יג	אף ידי יסדה ארץ וימי טפחה שמים: קעד.
מט, יז	מהרסיך ומחריבין ממך יצאו: רלא.
נה, ח	כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי גוי' (לדיוקא – לא דרכיכם דרכי מפני כי לא מחשבותי כו' אבל ע"י לימוד התורה נעשה דרכיכם דרכי): צב.
נו, טז	ונשמות אני עשיתי (שגם שרש הנשמה בבחי' עשי'): קעא.
נח, ח	והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספק (צדקך – המע"ט, נעשה בחי' מקיף): טו.
נח, יד	או תתענג על הוי': ד.
ס, כא	ועמך כולם צדיקים (ע"י תשובה ותומ"צ): קת.
סא, יא	כי כארץ תוציא צמחה וגוי' צדקה ותהלה: שמ ואילך.
סג, א	אני מדבר בצדקה ורב להושיע (בכדי להיות מדבר – בחי' אדם הוא ע"י צדקה – כללות המצוות וכו'). יט"כ.
סה, כג	זרע ברוכי הוי' (שממשיכים הוי' מלמעלמ"ט): רסב.
סו, א	השמים כסאי והארץ הדרום רגלי: קעג. קעט.
סו, כב	ע"ע כסא. כי כאשר השמים החדשים גוי' אשר אני עושה, כן יעמד זרעכם ושמכם (אני עושה – באתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת שם וכו'): קעה.
	כן יעמד זרעכם ושמכם: קפא.

**ירמיהו**

ב, ב	זכרתי לך חסד נעורייך לכתך אחרי (אחרי כלי השגה): נד.
ב, יט	חיסרך רעתך (גבורות קשות או ממוחקות): מב.
ט, כה	חיסרך רעתך (שע"י רעת האדם נברא מקטרג ומייסר): שיא.
לא, יט	כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב: רסד.
לא, כו	הבן יקיר לי אפרים גוי' המו מעי לו רחם ארחמנו גוי': שלח. חרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה: יד.



**יחזקאל**

כאשר יהי האופן בחוך האופן: קמר.  
אלמלא התרבה גוי (לא נתמלאה וכו'): צו.  
ע"ע גלות. לע"ל.

א, טו  
ב, כו

**הושע**

והי' מספר בניי כחול הים אשר לא ימד ולא יספר וגו': צח.  
והי' מספר בניי... אשר לא יספר (מספר בעת הגלות, לא יספר לע"ל): קג.  
והי' מספר בניי כחול הים אשר לא ימד ולא יספר (כלי מספר מצד הארת א"ס): רי.  
והי' במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני איל חי (בן ועבר): קג.  
ונקבצו בני יהודה ובני ישראל וגו' כי גדול יום יורעאל (בגמר הכירוריים יום כי לא יהי חשך): קד.  
וזרעתי לי בארץ: שמא ואילך.  
אלך אשובה אל מקומי (בגלות קוב"ה אסתלק לעילא): רפו.  
יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו (כעת האעתדל"ע אינו אלא לפי שעה לע"ל יקימנו ולא ישתנה): קס.  
יחיינו גוי ביום השלישי יקימנו ונחיי לפניו (ממש כו'): קפא.  
נבלע ישראל גוי: קצט.  
שובה ישראל וגו': שנב.  
שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך וגו': שכט ואילך. (עד הוי' – שיומשך אור הוי' מחודש): שלג. (קחו עמכם דברים – תומ"צ): שלד.  
בך ירוחם יתום (בך בעצמתך): שלח"ט.

א, ב

ב, ב

ב, כה

ה, טו

ו, ב

ח, ח

יד, ב

יד, ב ואילך

יד, ד

**עובדי'**

ועלו מושיעים וגוי (מושיעים לי רבים – בקו ימין או בשמאל – חו"ג): קצו.

א, כא

**מיכה**

חתן אמת ליעקב גוי (יעקב נקי אמת, קו האמצעי): ח.

ז, ב

**חבקוק**

צדיק באמונתו יחי' יחי' ויתענג – מסוכ"ע): רנת.  
הליכות עולם לו: צב.  
ע' פסוקים (וירא יח, יט) ושמרו דרך הוי' גוי.

ב, ד

ג, ו

**זכרי'**

הסירו הבגדים הצואים: רמד.

ד, ג

מפתח פסוקים / זכרי' – תהלים

תיח

והי' כיום ההוא וגו' יום אחר: שנ.	יד, רז
והי' לעת ערב יהי' אור: קד.	יד, ז
לעת ערב יהי' אור (לע"ל חשך עצמו יאיר): רנא.	
כיום ההוא יהי' נו.	יד, ט
<b>מלאכי</b>	
בשלום ובמישור גו' ורבים השיב מעון (אהרן): קסה.	ב, ו
והשיב לב אבות על בנים וגו' (אבות – שרש הנשמה, בנים – נשמות שבגופים): שה.	ג, כד
<b>תהלים</b>	
ועלהו לא יבול: קכד.	א, ג
ע' מארז"ל (סוכה כא, ב) שיחתן של ת"ח כו.	
מי יעלה גו' נקי כפים וכו' לבב אשר לא נשא לפשו (ויכוך התחתון אחעדל"ת): קעד.	כד, גיד
מי יעלה בהר ה' נקי כפים וגו' ישא ברכה וגו' (ויכוך התחתון בהג' בחי' דנקי כפים וכו' ואח"כ ישא ברכה והמשכה כו'): רטט.	כד גידה
זכור רחמין גו' כי מעולם המה: רפו.	כה, ו
בידך אפקיד רוחי גו'.	לא, ו
ע"ע (מחז"ל) קשעהמ"ט.	
תמותה רשע רעה (כשמפרידים הטוב מרע מחבטל הרע): מב.	לד, כב
מציל עני מחזק ממנו וגו' (מציל אותי צלם): רמד. (כני"ל ב' פי'): רמת.	לה, י
אך בצלם יתהלך איש (ב' פי'): רג.	לט, ז
היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה (הדמעות לו ללחם כמו תענוג אלקי): קמ.	מב, ד
למה תישן ה' (שינה למע' ונתעורר ע"י הצעקה דלמטה דוקא): קן.	מד, כד
השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך (ואם מרמה לעצמו שכוחי ועוצם ידי כו' הרי"ז גלות השכינה): שיד.	נה, כג
פקדת הארץ ותשוקתי' (מים מעורר כח ההיולי שבארץ להצמיח כו' בעבודת ה'): צח"ט. (ב' פי' בפקדת: פקידה, ציווי וכו'): ק.	סה, י
רבח תעשרנה פלג אלקים (לע"ל יהי' שם אלקים למע' מהו"י דעתה): קב.	
הפך ים ליבשה (שמכחי' ים נעשה יבשה. עלמא דאתכסיא האיר בעלמא דאתגליא): נה.	סו, ו
הפך ים ליבשה בנהר יעברו (הפך לי' עבר יעברו לי' עתיד – לימות המשיח): נו.	
משפט לאלקי יעקב (כר"ה משפט כמה יומשך אלקות ליעקב): שכהו.	פא, ה
לבי ובשרי ירננו אל איל חי: כת.	ג, פד
לא ימנע טוב להולכים בתמים (בחי' הליכה בסו"מ ועש"ט בפו"מ): יז.	פד, יב
שמח נפש עבדך כו' (טעם שגם עבד עשיר צריך לשמח): רצד"ה.	פו, ד
כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול (כל אלף שנים רק יום א' למע'): שכד.	צ, ד

ויהי נועם עלינו ומעשה ידינו כוננהו (נועם – פני' עתיק, ע"י מעשה ידינו – מצות הצדקה): רנד.	צ, יז
כי אתה ה' מחסי עליון . . ונגע לא יקרב באהליך: קצט.	צא, ט"י
עמו אנכי בצרה: ג.	צא, טו
ע"ע (פסוקים) וילך לא, יח.	
מה רבו מעשיך ה' כולם בחכ' עשית (הארית חכ' במעשה. קאי גם על עולמות המופלאים): פט.	קד, כד
ע' (פסוקים) בשלח טו, יא. תהלים קלו, ד.	
ברוך הו' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם: רכת.	קו, מח
ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד עולם: שמת.	
אשרי איש ירא את ה': קמת.	קיב, א
ה' לי בעוזרי ואני אראה בשונאי: סדר. שסח"ט.	קיח, ז
אביטה אורחותיך: צא.	קיט, טו
ע' (פסוקים) וירא יח, יט.	
זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייטני: יט.	קיט, נ
זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייטני (בעניי – שאין לו תשוקה פנימי' אז ממשין בקרבו מחיי החיים ע"י אמרתך – ת"ח): קפו.	
זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייטני (בעניי – מן הדעת אחר התפלה. נחמתי ע"י חורה שהיא מגן שלא יכלו החיצוי' לינק): רטז.	
זאת נחמתי בעניי וגו' (בעניי שאין בו מתום): רנב.	
זאת נחמתי בעניי וגו' (בעניי מן הדעת וכו'): שכא.	
מכל מלמדי השכלתי וגו' (פי' בפע"ח): שנט"ס.	קיט, צט
למען אתי ורעי: צב.	קכב, ח
ע' (פסוקים) שה"ש ה, א.	
הפח נשבר ואנחנו נמלטנו: רמו.	קכד, ז
זקן אהרן שירד עפ"י מדותיו: קסו.	קלג, ב
לעושה נפלאות (גם נפלאות הם בבחי' עשי'): פט.	קלו, ד
לדקע הארץ על המים: עה ואילך.	קלו, ו
ימים יוצרו ולו (באלף או בוי"ו): שכא.	קלט, טז
ורחמיו על כל מעשיו (כמו אדם שחס על איבוד מעשה ידיו כו'): נח.	קמה, ט
מלכותך מכ"ע: יא.	קמה, יג
הדרו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו: רנז"ח.	קמת, יג"ד
יהללו שמו במחול (לע"ל שיהי' כמו עיגול בלי מעלה ומטה): קכז.	קמט, ג
רוימות א"ל בנרונם וגו': שד"מ.	קמט, ו
	<b>משלי</b>
חכ' בחוץ תרונו (ח"ע דאתמשך כח"ת): קכב. ע"ע חכמה.	א, כ
דרך רשעים כאפילה לא ידעו במה יכשלו (לא ידעו למעלה מן הדעת – עומק רע): קסו.	ד, יט

כי נר מצוה ותורה אור (תורה גורם שיומשך אור שע"י מצוות כו'): שטו ואילך.	ו, כג
אמור לחכמה אחותי את (אחותי – בחי' ממוצע בין כתר לבינה): קצב.	ז, ד
להנחיל אהבי יש: ד.	ח, כא
ואהי אצלו אמן. . . שעשועים (ה' מדר"י בתורה): קיא.	ח, ל
וצדיק יסוד עולם (ע"י צדיק הדרור נפעלים כל ההעלאות וכל ההמשכות בפנור"ח כו'): רעז.	י, כה
לקנות חכ' ולב אין: שגה.	יז, טז
שמים לרום וארץ לעומק: רמב.	כה, ג
גוזל אביו ואמו (קליפה גוזלת הניצוצות דקדושה): יב.	כח, כד
ארץ לא שבעה מים (המקבל אינו שבע מהשפעה. כעבורה): קקא.	ל, טז
ותקם בעוד לילה ותחן טרף לביתה (רפ"ח עם הכולל – טרף, לטרוף הניצוצות שנגזלו בקליפה): יא.	לא, טו
ותקם בעוד לילה ותחן טרף לביתה: רמת.	

**איוב**

ימותו ולא בחכמה: קמו.	ד, כא
ע"ע שבה"כ.	
מכשרי אחוזה אלוך (רק ידיעת המציאות ולא המהות): כב"כג.	יט, כו

**שיר השירים**

הגן יפה רעייתי (רעייתי לי פרנסה ול' רעותא ורצון): קמו.	א, טו
רעייתי (לי תרגום. רצון שבחכ'): קנ.	
ע"ע כתר. רצון.	
עיניך יונים (למע' מבחי' רעייתי. עין בעין מלמטה למעלה ומלמעלמ"ט): קבב.	
סמכוני באשירות: סו.	ב, ה
שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקי (ר"ה וטוכות): שנה.	ב, ו
צאינה וראינה בנות ציון וגו' (בנות ציון – נשמות בלי גופים, ובכרי להיות רא"י הוא ע"י ביום חתונתו – תורה, שמחת לבו – תשובה): קלז.	ג, יא
אכלתי יערי עם דבשי (כ' סוגי תענוג. מלאכים ונשמות): שלז.	ה, א
ע"ע מלאכים ונשמות.	
קול רודי דופק (דופק תמיד מפני שבכנס"י יש תמיד בחי' לבי ער): קצא.	ה, ב
פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי: קצא"ב.	
פתחי לי. . . רעייתי (רעייתי למעלה מאחותי): קצג.	
יונתי (תענוג שבחכ' – רא"י לאסתכלא ביקרא דמלכא): קצב.	
פתחי לי. . . תמתי (שלימות – רצון פשוט בחי' ולבי ער ורא"י ממס"נ): קצד.	
ראשי נמלא טל (רעוא דכל רעין. למע' מתמתי): קצד.	

אחת היא יונתי (התקשרות): קנר'ז.	ו, ט
מי יתנך כאח לי: פת. (נש"י נק' אחים ורעים להקב"ה שממשיכים עצמותו ית'): צב.	ח, א
מי יתנך כאח לי: צד. קה. (ישראל נק' אחים ורעים להקב"ה כי הם ממשיכים מעצמות אר"ס שלפני הקו): קז.	
מי יתנך כאח לי אמצעך בחוך: קיא. (בחוך – בע"ת): קיב'ג.	
אמצאך בחוך אשקך (אמצאך קאי על עצמותו, בחוך ע"י בע"ת וכו'): צה.	
גם לא יבוזו לי (לבוזו, ולבוזה. לע"ל לא יה"י בדין וכושה שיה"י למע' ממ"ת ולא יה"י מקום ליניקה): צז.	
אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני (חכ' העצמי, תלמדני כמו שנמשך למטה): צד.	ח, ב
אשקך מיין הרקח: צז.	

**איכה**

חורשים לבקרים רבה אמונתך (בכל בוקר מתחזק האמונה): יד.

ג, כג

**קהלת**

זה לעומת זה: רס.  
כל אשר תמצא ירך וגו': טו.  
כציפורים האוחזות בפה (ציפורים – נשמות בגופים): רמה.  
כי עוף השמים יוליד את הקול ובעל כנפים יגיד דבר: קט.

ז, יד

ט, י

ט, יב

י, כ

**דניאל**

ועתיק ימין יתיב וגו': קעה.

ז, ט

**נחמ"י**

ואתה מחי את כולם (מל' מחי'): יא.  
ע' (פסוקים) תהלים קמה, יג.  
ואתה מחי את כולם: שמו.

ט, ו

**דברי הימים א**

ברוך ה' אלקי ישראל: ראה לעיל תהלים קו, מת.

טז, לו

## מפתח מאמרי חז"ל

לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר: מב.  
 משחרב בית המקדש אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה: קפג.  
 כשם שהנשמה ממלא כל הגוף כך הקב"ה ממלא כל העולם (אמרו הנשמה  
 ולא הנפש. פי': כשם שהנשמה מתלבש בנה"ב, כך סוכ"ע מתלבש  
 בממכ"ע): לה"ו.  
 אם כיון לבו (כוונה שבלב ושבומוח): כט-ל.  
 ע"ע התפעלות. כוונה.  
 אמרו מלאכי השרת וכו' אמרתי ואכלתי ושבעתי והם מדקדקין על  
 עצמן עד כזית ועד כביצה (אפי' כשמגיע הפרנסה בצער מברכין את ה'):  
 קכת. (שיש בהם בחי' שלמע' מבירורים ועיי'ז נמשך בחי' נשיאת פנים):  
 קלב.  
 מה להלן באימה וביראה כו' אף כאן (נקבע בנש"י הביטול מעת מ"ת  
 ונמצא גם עכשיו בהעלם כו'): קכב.  
 תפלות כנגד קרבנות תקנום: רטו.  
 ע' לעיל מפתח פסוקים פנחס כח, ג.  
 אין עומדין להתפלל אלא מתוך כווד ראש (תשובה שלפני התפלה גורם  
 המשכת כח הנשמה בגוף בתפלה): טז.  
 במקום שבע"ת עומדים צד"ג אין יכולים לעמוד: פח. (מצד ההתפעלות  
 בחילא יתיר): צה. קמב.  
 ע"ע אתכפיא.  
 יין המשומר כו': צז.  
 כאן במקום שעושיין רצונו של מקום וכו' (בכל מאדך): רפו. רפת.  
 אסור לאדם לאכול עד שיתן מאכל לבהמתו (אכילת אדם – שמע ישראל  
 התפעלות דנשמה. אכילת בהמה – פסוד"ז יצר אור כו'): רלד.  
 לאדם טוב מראין לו חלום טוב וכו' (טעם שדוד לא ראה חלום טוב): רמז.  
 לב א' לאביו שבשמים: קנו.  
 ג' דברים מרחיבים דעתו של אדם כו' (אין הפי' הרחבה בגשמיות רק  
 הרחבת הדעת והכרה באלקות וכו' – העלאת ניצוצות): קנט.  
 גנבא אפום מתתרחא רחמנא קרי': רכת.

### ברכות

ה, א

ח, א

י, א

יג, א

כ, ב

כב, א

כו, ב

ל, ב

לד, ב

לה, ב

מ, א

נה, ב

נו, א

נז, ב

סג, א

### שבת

לא, א

מ"ש הלל זהו כל התורה כולה ואידך פירושא כו': רכו.

ע"ע אהבת ישראל.

גרים . . תחת כנפי השכינה (כמשל הכנפיים כו'): י.

כל ת"ח שאין בו יר"ש דומה לגובר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ולא

מסרו לו מפתות החיצוניות בהי עייל (אין הכוונה עבירות אלא תורה בלי תפלה. בהי עייל דלא פרחא לעילא): פז.	
(זכות אבות מתי אס תמו כר): קס.	נה, א
ברישא חשוכא והדר נהורא (התהוות אחר צמצום. אלקות בהתחדשות. א"א להיות השפעה מעילה לעלול בלי קדימת הסתלקות. סדר הנ"ל בהשפעת פרנסה ובעבודה וכו'): רמט ואילך.	עז, ב
למיימינים בה סמא דחיי: רכא.	פח, ב
הבא לטהר כרי (טהירו בעצם): שסח.	קד, א
אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין כרי: קנג ואילך.	קיח, ב
כל העונה אישיר בכל כחו כרי: טו.	קיט, ב
יומא דפגרא: יד. שכא.	קכט, ב
האי מאן דבמאדים יהוי כרי (גבורות קשות שיכלו להתברר): מג.	קנן, א

**פסחים**

מעשה דברי דרי יהושע בן לוי: ריב.	ג, א
תורה ותשובה קדמה לעולם (למע' מבחי' עולם, שם אין מגיע פגם. קדימת רפואה למכה): קלו.	נד, א
ע' מדרש תהלים.	
אנשי יריחו היו כורכין את שמע: רלח. רמב. (טעם שאין הלכה כמותם): רמג.	נו, א
כשם שאין בלבך אלא א' וכו' (בהשבטים לא הסתיר הגוף משא"כ אצלינו ולכן אין הלכה כאנשי יריחו, לע"ל): רמב"ג.	

**ראש השנה**

אדם נידון בכל יום (תיווך עם משארז"ל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה. הפרש ההתחדשות דבכל יום לר"ה): שכה ואילך.	טז, א
חייב אדם להקביל פני רבו ברגל (צ"ל ראי' דוקא): קצד.	טז, ב
ע"ע יונה. (פסוקים) שה"ש ה' ב.	
שמור וזכור בדבור א' נאמרו מה שאין הפה יכול לדבר ואין האזן יכולה לשמוע: קיח. קיט. קכג. (החכללות או"י ואו"ח. מעין לע"ל): קכה. (אין הפה יכול לדבר ולהשפיע כרי כי בחי' מקבל ומשפיע נתכללו): קכז.	כז, א
שית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב (אלף הראשון מבחי' חסד וכו'): פז. שכד.	לא, א
ע"ע שנים.	
ר"י לא הי' מצלי רק משלשים יום לל' יום: רמז.	לה, א

**יומא**

(ע"פ והי' מספר בני"י): רז.	כב, ב
הרהורי עבירה קשים מעבירה (הטעם): יז.	כט, רע"א

- א, ט, א עבירה מטמטמת לכו של אדם (אמרו לכו ולא מוחז): קלה.  
 אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה (קאי על קידוש הגוף): קמה.  
 אדם מקדש עצמו מעט כו' (מקדשין אותו הרבה – לע"ל): קס.  
 ב, פה, ב (במשנה) אין מספיקין בידו לעשות תשובה (כי ברישא חשוכא כו'):  
 רמט"ד.  
 פו, א, א גדולה תשובה שמביא רפואה לעולם (שממשך חיות חורש מחיי החיים):  
 קעא.

**סוכה**

- ב, כא, ב שיחחן של ת"ח צריכין לימוד (נובלות חכ' לפי אופן עצם החכ'): קכד.  
 נג, רע"א אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו (חמימות בעבודה): לט.

**ביצה**

- טו, רע"א כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה (תיווך עם משארז"ל אם נידון בכל  
 יום. הפרש ההתחדשות שבכל יום לר"ה): שכה ואילך.

**תענית**

- ג, ב כשם שא"א לעולם בלא רוחות כך א"א לעולם בלא ישראל: קעד. (משמע  
 כל ישראל): ש.  
 כה, א נהרא דאפרסמונא דכ"א: שכנ.

**מגילה**

- ז, ב ונקלה אחיך לעיניך – כיון שנקלה ה"ה כאחיך (גבורות ממותקות): רכט.

**חגיגה**

- יט, טע"ב חולין שנעשו על טהרת הקדש (העלאת עניני עוה"י): רעו.

**יבמות**

- עח, ב תבע שאול . . שהמית הגבעונים . . שלא נספר כהלכה (התכללות הפכים  
 מצד מדת האמת): ט.

**כתובות**

- טו, טע"ב (פלוגתא דב"ש וב"ה – מצד שרש הנשמה כולך יפה רעייתו, מצד נשמה  
 שבגוף אין בו מתום): שב.

**נדרים**

- ח, ב לע"ל יוצא חמה מגרתיקה (אין הפי' שלא יהי' נרתק אלא שלא יסתיר  
 כלל): שי.



## סוטה

ג, א אין אדם עובר עבירה וכו': רצד.  
ה, ב השם אורחותיו (לדקדק ע"ע): ער.

## גיטין

נז, א כל הנוגע בהם כאלו נוגע בבבת עינו (שנוגע אל עצמיותו): שלה.

## בבא בתרא

י, ב האומר סלע זו לצרקה בשכיל שיחי בני הרי"ז צדיק גמור (כי מצד עצם נשמחו רוצה במצות צדקה ולכן יכול להתברר): מה.

## סנהדרין

צ, א כל ישראל יש להם חלק . . . ועמך כולם צדיקים כו' (ע"י תשובה ותומ"צ): קת.  
ע' (פסוקים) ישע"י ס, כא.  
צז, ב אם עושין תשובה נגאלין (ע"י בע"ת נמשך מלעילא לעילא כו'): צו.  
ע"ע תשובה.

## מכות

בסופה ר"ע כשראה כך גדול של רומי שחק ואמר וכו' (משל הסעודה): צו.

## עבודה זרה

ג, ב ג' שעות ראשונות יושב הקב"ה ועוסק בתורה, שניות יושב ודן כו' (וזה תלוי בזה מפני שעוסק בתורה לכן יושב ודן כו'): צג.  
ג' שעות וכו': שיט.  
שלוש שעות ראשונות כו' שניות יושב ודן: קעב.  
שלוש שעות ראשונות יושב הקב"ה ועוסק בתורה שניות וכו' רביעית (הנהגת העולמות תלוי ע"ז שבחזלה עוסק בתורה): שט.  
שלוש שעות כו' רביעית יושב ומשחק עם ליתן (אינו שייך להנהגת העולמות): צד.  
כ, ב פרישות מביאה לידי טהרה וכו' (עד) ענה מביאה לידי יראת חטא (יראת חטא עולה על כולנה וגם קדמת לחכמתו): רלז.

## אבות

פ"ד מ"ז יפה כו' תשובה ומע"ט: צה. (צ"ל תשובה עם מע"ט לעורר ולהמשיך): צז.  
(ע"י הקדמת התשובה נעשים המצוות טובים ומאירים. – טוב ל' אור): קצת.  
יפה שעה א' בתשובה ומעש"ט בעוה"ז וכו' (הטעם): ריט.  
יפה שעה א' בתשובה (שעה א' – שעת צלוחא): שלד.

## מפתח מאמרי חז"ל / אבות-ביר

תכו

כעשרה מאמרות נכרא העולם והלא במא' א' יכול להבראות (ב' פי' במא' א'): קנדה.

רפ"ה

### מנחות

בהראם – כה' בראם: קנד.  
מצוה למימני יומי . . שבועי (בירור ד' מדות דנה"ב ד' כלול מז' – מט): לו.

כט, ב

טו, א

### חולין

נהרא נהרא ופשטי' (הכל תלוי בנהר שבעיר): פה.  
גדא דהר: רפט.

יח, ב

מ, א

### נדה

ג' שותפין באדם כו': קנד. (אחר מילת אברהם – וצאצאיו חתם באות ברית קודש, ואף שנה"ט נמשך ע"י או"א מ"מ נמשך בו נשמה אלקית): רעח.

לא, א

## מדרשים

### מכילתא

ב שלח טו, ב ראתה שפחה על הים מה שלא ראו הנביאים (הטעם. הכנה למ"ח):  
יתרו יט, ט אינו דומה שמיעה לראי' (בעבודת הביטול. חו"כ): כז.

### ספר יצירה

פ"א מ"ב ע"ס בלי מ"ה (ב' פי' במ"ה): כח.  
פ"א מ"ז נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן: עיין ערך זה במפתח ענינים.  
פ"א מ"א ר"ב (ח"ג מכונים בשם אש ומים): ח.  
פ"ב מ"ד (ר"א שערים): קכת. שמת.  
פ"ד מ"ב ה' אבנים בונות ק"ך בתים מכאן ואילך צא וחשוב כו' (הארת א"ס כנבראים): צ.

\* \* \*

(הוציא אש ממים): קפור.

### פרקי דרבי אליעזר

פ"ג קודם שנברא העולם ה' הוא ושמו בלבד (התנשאות עצמי): קעה.

### תנא דבי אליהו רבה

רפ"ח כל היושב ושונה הקב"ה . . כנגדו (המשכת העצמות ע"י לימוד תורה): צב.

### בראשית רבה

פ"ח, ז במי נמלך כנשמותיהן של צדיקים: רפד.

## מפתח מאמרי חז"ל / ביר – זהר לך תכז

- פ"א, ו, שאל א' אם אינו חפץ בערלה למה בראו, והשיב לו משל לתורמוס וכו': עדר.  
פ"א, ג, אין רע יורד מלמע' (קאי על בחי' רצון אשר למע' מהתחלקות קיין): שיא.

### ויקרא רבה

פכ"ד, ח, משל למלך שעשה ג' עטרות כו' (ג"פ קדוש): עה.

### שיר השירים רבה

פ"א, ט[ו], רעייתי פרנסתי (ב' פ"י ברעייתי): רמ"א.

### מדרש תהלים

צ, ג[כ], גדולה תשובה שקדמה לעולם: קע"א. (מבחי' שקדמה לעולם): ריג.  
ע' פסחים נד, א, ע' פסחים נד, א.

### ילקוט שמעוני

#### בראשית

א, לא, טוב זה מלאך החיים מאד זה מלאך המות: מג.

#### לקח טוב

#### ואתחנן

ו, ו, בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים: שו.

## זהר

### הקדמה

ד, א, לאהפכא חשוכא לנהורא (ע"י גילוי אור גדול): יב.

### בראשית

יח, ב, בהמה רבה דרביעא על אלף טורין: לג.  
נא, א, תכלת דאכיל ושצי: קסו.

### נח

עה, א, ברשו נוכראה (נשמות אשר בשבי'): רנג.

### לך

עז, א, קב"ה אחי לאשתעשע עם צדיקיא בגינתא דעדן כו' (שעשועים עצמיים דתורה נמשכים למטה ע"י צדיקיא המקיים תומ"צ): צד.  
פו, סע"ב, כד סליק ברעותי למברי עלמא (גם שם יש ד' אותיות הוי'): נג.  
ע' (מפתח ספרים) ע"ח שער (א) עגוי"ו ענף ב'.

תכּוּדָא      מפתח מאמרי חז"ל / זהר חיי שרה – בהעלותך

**חיי שרה**

דמשכין ליי בחילא יחירה (עבודת הבע"ת בדילוג): לא.      ב, ככט,

**ויגש**

ר, א      קרב"ה בגלותא אסתלק לעילא ולעילא: (לכן אריכות הגלות): צה"ו. רפו. שמט.

**בא**

מב, א ואילך בגין דאשתמודען ליי: רסא.

**יתרו**

סז, ב      (ע"ס נקי רוא דשמא קדישא): שנ.

**תרומה**

כד אחכפיא ט"א לתחא אסתלק יקרא דקודב"ה בכולהו עלמין: קמב.      ב, ככח,

**ויקרא**

ב, א      ארת אמת דא ארת רי"ה: ת.  
ז, ב      ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים: קמט"ג. רמ.

**אחרי**

עא, ב      אורייתא סתים וגליא קוב"ה כו' (וישראל): שית.  
עג, א      תלת קשרין מתקשראן כו' (ובכל קשר סתים וגליא): שית.

**אמור**

צה, א      (אני ישנה בגלותא): קפט.  
צז, א      תרין אחתינ א' נטמאה כו': מ.  
קה, א      דוגמא לתרין אחתינ כו': נ.  
הרהור לא עביד מידי (צ"ל העמקת הדעת): רנו.  
הרהור לא עביד מידי כי הקול בקע איריין ורקיעין: רמה.

**נשא**

קלג, ב      אנפּהא דמלכא נהירין: ל.  
קלד, א      הכל תלוי במזל: סז.

**בהעלתך**

קנג, ב      משיח אתא לאתבא צדיקיא בחיובתא:  
ע"ע תשובה.

**שלח**

קסט, ע"ב לבושי דכיא כו':

**בלק**

קצח, ב איהו אמח אידי אמונה: י. יא. טו.

**תיקוני זהר****הקדמה**

ג, ב איהו וחייה וגרמוהי חד: קכא. קעת.  
 ז, ב אל תקרא ירך אלא יור"ך: יב.  
 יז, א לית מח' תפיסא ב"י (אנכי מי שאנכי): ב. (אבל נקודת הרצון דיתידה תפיסא ב"י): רפה.  
 מל' פה... קרינן לה: קכו.  
 ע"ע מלכות.  
 ת"יה (יט, ב) מים תחתונים בוכין כו' (מ"ת – נשמרת שבגופים): שנא.  
 תי"ט (מא, ב) כמה מחשבתין אית לעילא: רסג.  
 תכ"ב (סו, א) שקר אין לו רגלים: קו.  
 ע"ע אמת.  
 תס"ט (קיב, א) אתפשטותא דמשה בכל דרא (שע"י יומשך או"ס כו'): נו.  
 קטו, א (קטו, א) אית מח' ואית מח' (לבוש מח, מח' עצמית – שרש מלאכים ונשמות): רה.

**סידור****ברכת השחר**

אלקי כו' טהורה היא (אף שמלוכלך כו' טהורה היא): קגג.  
 נשמה שנתת בי טהורה היא כו' נפחת בי (דרגות בנשמות): רב.  
 נשמה טהורה היא אתה בראתה וכו' (גם נפש דעשי' יש בה בחי' בריאה וכו' אבל בהעלם): רד.  
 נשמה שנתת בי טהורה היא: רסב.  
 ברוך כו' זוקף כפופים: שז.

**ברכת התורה**

ברוך – נותן התורה (ל' הווה): שז.  
 ע"ע התחדשות.

### תפלת השחר

הריני מקבל עלי מצות ואהבת לרעך כמוך: רכו.  
ע"ע אהבת ישראל.

### שחרית

יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו (שיומשך מלמע' מרצון עצמי): קטז.

### פסוקי דזמרה

ברוך שאמר והי' העולם (שאמר – שרצה במח' א'): רפה.

### ברכות קריאת שמע

יוצר משרתים ואשר משרתיו (ב' סוגי מלאכים – התלויים והאינם תלויים במעשה התחוננים): לג.  
המלך המרומם והמתנשא מימות עולם (חכ' מרומם ממכ"ע): קנר.  
המלך המרומם לכדו . . והמתנשא כו' (ב' בחי' התנשאות): קעה.  
המלך המרומם כו' המתנשא כו' ברחמיך הרבים רחם עלינו (רחמים שמצד התנשאות עצמית): נט.  
ע"ע רחמים. התנשאות.  
המתנשא מימות עולם (ע"י השפעה בכחי' ריחוק נתהוו מא"ס עולמות בבחי' גבול): רט.  
אלקי עולם ברחמיך הרבים כו' ארון עוזינו וכו' (ד' בחי' מקיפים לשמירת הנשמה): קב. (כני"ל): רטז. (כני"ל): רנב.  
נורא תהלות כו' מחדש בטובו כו' (מצד ההתנשאות בעצם. מחדש בטובו כו'): נט.  
ע"ע רחמים. התנשאות.  
מצמיח ישועות (ממקטרגים): קב.  
המחדש בכל יום מע"ב (באת ה'): קנר"ה.

### קריאת שמע

שמע גו' ברוך שם גו' (טעם שמשה לא אמר ברוך שם וכו'): רמא ואילך.  
שמע ישראל כו' ברוך שם כו' (יחודי' יחודית): רנת.  
ע' (מפתח פסוקים) ואתחנן ה' ד.  
ברוך שם (הכנה ללע"ל): רמב"ג.

### שמונה עשרה

מכלכל חיים בחסד: מ.  
ברכת אתה גבור (מכלכל חיים בחסד בברכת אתה גיבור): ריט.  
אתה חונן לאדם דעת (בחי' ד"ע): שנה.

**תפלת ערבית**

ומסדר את הכוכבים במשמרותיהם בריקיע כרצונו: נג. סו. (כרצונו הפשוט בא"ס – הארת א"ס בנבראים): צ. של. אמת ואמונה (מל'): קנת.

**קריאת שמע שעל המטה**

בידך אפקיד רוחי: קפה.

**מוסף לשבת**

כתר יתנו לך: כה.

**מוסף לראש השנה (ברכת זכרונות)**

זה היום תזלזל מעשיך זכרון ליום ראשון: שכד.

**עשרת ימי תשובה**

המלך הקרוש: שמג.

**הגדה של פסח**

מצה זו . . . על שום מה (על שום מ"ה): כו.

**סדר ספירת העומר**

היום יום א' לעומר: לת.

**סדר המילה**

וצאצאיו חתם באות ברית קדש (שימושך השפעה פני' רק לישראל): רעת.  
וצאצאיו חתם וכו': רפא.

## מפתח שמות ספרים ואנשים

### ראב"ע (אבן עזרא)

יתרו כ, א , והקשה באה"ע: קיט.

### ספר הגלגולים

(והטעם מבואר בס' הגלגולים): שכא.

### דובער, הה"מ נ"ע

(ידוע התירוץ בשם הה"מ ז"ל): רפו.

### דרוש

(תורה דמי מנה עפר יעקב): שא.

### כתבי האריז"ל

(כמ"ש בכתבי האריז"ל): שיד.

(והענין יובן ע"פ מ"ש בכתבי האריז"ל): שלג.

עג"כ ערך מקובלים ולעיל במפתח ענינים ערך יצחק אריז"ל.

### לקוטי אמרים (תניא)

פ"ד (צ"ל מה שמבואר בלק"א שמחדר"מ הם לכושי הנפש): רה.

פנ"ב (להבין שרש הדברים מ"ש בלק"א – פרק נב – בענין התלבשות מל')

דאצ"י בהיכל ק"ק דכריאה): רצו.

### שער היחוד והאמונה

פ"א (כמ"ש בלק"א): שמת.

### אגרת הקדש

ס"ה (כמ"ש בלק"א): רמד.

(כמ"ש בלק"א" – אותיות מעצם הנפש): דש.

### מגיד

ע' דובער.

### מקובלים, קבלה

(והנה ידוע בספרי המקובלים): ת.

(להקדים מה שמבואר בספרי קבלה): לו.

(וכמו ענין שמבואר בספרי קבלה): קפד.

(בס' המקובלים): רב.

(מה שמבואר בס' קבלה): רד.



## תלוא מפתח שמות ספרים ואנשים / מקובלים, קבלה – עץ חיים

(רכמו שמבואר בספרי קבלה שנושמותם מפנימי' הכלים והמלאכים הם מחיצו' הכלים): רד.  
(אך מבואר בס' קבלה): רת.  
(והטעם מבואר בספרי קבלה): ריט.  
(יש פלוגתא בזה במקובלים . . אך לפי קבלת האר"ז(ל): רמא.  
(מבואר בספרי קבלה): ערה. רעז.  
(ובאמת נמצא בספרי קבלה): שא.  
(שמבואר בספרי קבלה): שג.  
(כמ"ש בס' קבלה): שכו.  
ע' לעיל במפתח ענינים ערך קבלה.

### משה, רמב"ם:

#### הלכות תלמוד תורה

פ"ג ה"ז עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי (קבע ועראי – חמימות וקריירות): קנו.

\* \* \*

(וברמב"ם מבואר . . וגם זה אינו מוכרח): קעב.

### משה, רמב"ן:

#### שער הגמול

(ומבואר ברמב"ן): שמת.

### ספר, ספרים

(והענין יובן עפ"י מה שמבואר בספרי הרפואה . . כמבואר בספרי הרפואה):  
כט.

(מבואר בספרי המחקר): ע.

(כמ"ש בס' החקירה): קנו.

(יובן עפ"י מ"ש בספרי המוסר): קסו. קסז.

(מבואר בכמה ספרי מוסר): ריב.

(כמבואר בספרי החקירה): שט.

(ומבואר הקושיא בספרים): שיח.

### עץ חיים

#### שער הכללים

פ"ב (התעוררות התענוג בתחלת בריאת העולמות מצד כי חפץ חסד): כד.

#### שער (א) עגולים ויושר

ענף ב כשעלה ברצונו הפשוט וגם שם יש ד' אותי הוי": נג.

#### שער (לח) לאה ורחל

פ"ג (עקבי לאה נכנסי' תוך ראש רחל): לה. רסג.

#### שער (מב) דרושי אבי"ע

פ"א (אבי"ע נרמזים בשם הוי"): רחצ.

**שער (מב) כללות דרושי אבי"ע**

חשמל שמקיף עד תחת רגלי זר"י (מקיפים רבינה, בחי' שמירה): לת. פ"ג

\* \* \*

(ג' בחי': אור כלי ולבוש): קעו.

(צלם הוא שרש הנשמה): רג.

**פילוסופים**

קמו. רפט.

**פרי עץ חיים**

שער (כח) הגה"ט

(ע"פ מכל מלמדי השכלתי גו'): שנט.

פ"ב

\* \* \*

(כמו שמבואר בפע"ח): שמב.

**קבלה**

ע' מקובלים. וע' ג"כ לעיל במפתח ענינים ערך זה.

**שלמה, רש"י**

תולדות

כה, כג

לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים: צו.

ע' (מדרש) לקח טוב וע"ע גלות.

**שער התשובה (לאדהאמ"צ)**

רמז.

**תניא**

ע' לקוטי אמרים.

## משלים

- ז (הגורם בח' רבתי הוא הא' זעירא)  
 ער"ם מלך שמוּלך . . הנה כשהמלך סגור בהיכלו לפני ולפנים אז יקרא מלך רב,  
 וכאשר המלך הולך ברחוב העיר . . נק' מלך זוטא.  
 (כמאמר תחת כנפי השכינה)
- י  
 כמשל הכנפיים שיש ב' כנפי' ימין ושמאל כמ"כ נשמת הגרים שהם מישמעאל  
 ששרשו מבחי' מותרי החסדים . . וגרים מאדום שהם מבחי' גבורה.  
 (העלאת הניצוצות ע"י הארת אוא"ס שבמל')
- יא  
 ער"ם שלהבת גדולה כל מה שהוא יותר בהתגברות או גם הניצוץ אשר רחוק  
 ממנה ג"כ נכלל בהשלהבת.  
 (אמונה ל' רגילות שבא במשך הזמן)
- יד-טו  
 כ' מו ער"ם הרב עם התלמיד, אם ילמוד אתו איזה דבר ויחזור מאה פעמים ביום  
 א' לא יבין התלמיד כלל, אבל כשילמד אתו זאת הדבר במשך זמן ככל יום מעט  
 מעט אז יבין . . כמו הרב ממש, או כמו איזה אימן הלומד איזה אומנות לזולתו . .  
 לא ילמוד אותה . . רק במשך זמן דייקא.  
 (ידיעת המציאות בלי ידיעת המהות)
- כג  
 והרי זה כמשל סומא שלא ראה מאורות מימי הגם שנטעים לו בטוב טעם  
 ההפרש שבין אור לחשך בכל פרטי' מ"מ לא ישיג רק מציאות אבל לא מהות  
 האור בעצם משא"כ מי שרואה אור אינו צריך כלל להתכונן בו איך ומה . . מאחר  
 שהוא רואה עצם ומהות האור.  
 (ביטול שמצד שמיעה וראי')
- כז  
 כמו למשל אדם שצריך ליכנס להיכל המלך אז מתכונן בגדולת המלך וקטנות  
 ערכו לגבי המלך, ויש בזה אופנים שונים . . ביטול שלפני עשיר או חכם . .  
 משא"כ כשנכנס להיכל המלך ורואה את עצם המלך הביטול אינו מצד הדעת  
 וההתבוננות . . ונק' . . ביטול במציאות.  
 (אנפאה דמלכא נהירין ומבטל דיניס)
- ל  
 כמו למשל מלך כשר ודם שכשהוא כהענוג אזי מי שבא אצלו לדבר דין על  
 חבירו ששונאו כשהוא רואה שהמלך הוא בחדוה ותענוג אזי נתהפך ממש מן  
 הקצה אל הקצה ויבוטל אצלו השנאה שהי' לו על חבירו.  
 (תעורבות טוב ורע)
- מו  
 כמשל סיגי כסף שכאשר לא נתברר איז הכסף אינו נקי מצד הסיגים שבו וגם  
 הסיגים אינם פסולת לגמרי מצד הכסף המעורב בו . . או כמשל הפרי שבעת  
 פריחתו אזי מעורב הפרי והקליפה יחד.  
 (התפעלות כרשפי אש פועל הברלת טו"ר)
- מח  
 כמשל כור זה שכל מה שמשמין יותר אש להיות רותח אזי התועלת מזה  
 שיתברר הפסולת מן הזהב.

- נב (הוי' דלעילא)  
 כמו למשל אדם החושב איך שרוצה להיות לו בנין ואינו למעשה עדיין רק  
 חושב במחשבתו עדיין יש בזה ג"כ ד' אותיות אלו . . צמצום והתפשטות כו' . .  
 ואפי' ה' אחרונה שהוא ענין כח הפועל בנפעל יש ג"כ במחשבתו . . מה שחושב  
 שיתקבל אצל המקבל.
- נב (צמצום התפשטות המשכה)  
 כמו למשל הרב שמשפיע איזה שכל . . הוצרך לצמצם עצמות שכלו הרחב  
 והוא הנק' יר"ד . . וכו'.
- נח (ורחמיו על כל מעשיו)  
 כמו עדי"מ אדם שחס על איבוד מעשי ידיו מפני שנתן כח חכמתו ומדותיו  
 באותו דבר לכן הוא חס על איבוד כו'.
- סב (אותיות והכונה שבהן)  
 כמו עדי"מ רוכב על סוס שמנהיג את הסוס כרצונו כמו"כ הכוונה מנהיג את  
 אותיות שהאותיות תלויים לפי אופן הכוונה.
- צו (ר"ע שחק ואמר אם לעוברי רצונו כך וכי)  
 כמשל מלך שעשה סעודה לשריו ואוהביו, יש ג"כ תמצית ופסולת לעבריו  
 והתמצית תלוי בהסעודה שכל מה שהסעודה יותר גדולה תהי' תמצית יותר ולכן  
 שחק ר"ע ואמר אם לעוברי רצונו כו' זהו הוראה על עיקר הסעודה.
- קו (צמצום הראשון אינו צמצום גמור)  
 כמו עדי"מ הלומד איזה הלכה ואחי"כ פוסק מללמוד שאינו נסתלק השכל לגמרי  
 שהרי מיד כששואלין אותו אזי הוא משיב כענין, או כמו הסוגר העין מלראות  
 שאינו נסתלק כח הראי' לגמרי כו' או כמו פעולת היד . . כשפוסק מלהתנועע אזי  
 חוזר ההתפשטות אל העצם ואינו שייך לומר שנסתלק לגמרי כו'.
- קו (כשעצמות אוא"ס מאיד בהקו אצי' ועשי' שוין)  
 כמשל העיגול שכאמצעיתו מצטיירין קוין ובהקוין יש מעלה ומטה, אבל בעצם  
 העיגול אין בו מעלה ומטה כלל.
- קיא (תענוג מורגש ובלתי מורגש)  
 משל אב לבנו שבוודאי יש לו תענוג ושעשועים אך התענוג אינו מורגש כלל  
 ונקי' עונג פשוט עונג הנעלם בעצמותו, משא"כ כשלא ראה את בנו זמן רב, אזי  
 כשראה אותו ומתענג נקי' בשם עונג מורגש כו'.
- קכג (צמצום והתפשטות בשכל)  
 וכמו שנראה בחוש שכאשר אדם טרוד באיזה עמקות השכל ובא א' ושואל לו  
 איזה דבר קטן . . מוכרח לסלק עצם שכלו להשיב לו לפי שכלו הקטן ממנו. והנה  
 נראה שתיכף אחר שהשיב לשואלו אזי תיכף הוא בא לעצם עומק שכלו הראשון,  
 מזה הוראה שעליית בחי' התפשטות הוא אל עצם השכל.
- קכו (עוה"ב — התגלות כשבי"כ שאין בו מעומ"ט)  
 כמשל העגול שכאמצעיתו מצטיירין קוין והגם שהקוין מחברים מעלה ומטה של  
 העיגול מי"מ יש בהם בחי' מעלה ומטה . . משא"כ עצם העיגול.

## משלים

חלה

קמג	(עיגולים והיכלות) משל הרב המשפיע שכל לחלמיד, אם יאמר לו כל ההסבר ואריכות הדברים אזי לא יוכל התלמיד לקבל כלל מחמת קוצר כלי שכלו מהכיל, אזי הוא אומר לו הקיצור והתמצית של כל האריכות. והקיצור אינו קיצור גמור מרוחב השכל, דהיינו שנאמר שאינו רק חלק קטן מהשכל, רק אדרבה, כל עומק השכל ככל פרטי הדברים נכללו בו . . או למשל הלומד בעצמו איזה ענין אשר יש בזה חכמה עמוקה הגם שמבין הכלל של ההשכלה ההיא אבל אינו יודע עדיין כל פרטי פרטי ואורך מילי של השכל ההוא, או כמו התינוק שיש בו חכ' בהעלם ואח"כ כשנתגדל בא לידי גילוי בפרט . . שכתחלה בקטנותו הי' בו כל אופני החכמה הבאים לידי גילוי בגדלותו רק שהוא בקטנות והעלם. (עיגולים ויושר)
קמד	וגם יובן עפ"י משל אחר כמו ענין רצון ושכל ומדות ומח' כו' שאין השכל משיג עצם הרצון . . ואח"כ מתחיל להתחכם למצוא טעם לרצון, אזי נסתלק עצם הרצון ולא נשאר כי אם אפס קצהו, וכן משכל למדות . . כ"ו נק' עיגולים ונפש. – ובחי' יושר שהוא בחי' רוח הוא בחי' התיישבות האור בכלי. (יראה תתאה ע"גאה)
קסב	עד"מ אדם קודם שנכנס בהיכל המלך אזי הביטול הוא מחמת פחיתת עצמו, שהרי אינו רואה את עצם המלך שיהי' הביטול מחמת המלך רק הביטול הוא מחמת שמתכוונן בפחיתת עצמו ורחוק ערכו, אבל אם בא אל המלך ורואה את המלך עצמו הביטול הוא מצד המלך: קנט. (ממכ"ע וסוכ"ע)
קסב	עד"מ . . התחלקות החיות ככל אבר . . והנה אנו רואים שיש בחי' מח' ברגל ג"כ . . וכו'.
קסז	(יראת העונש, כי מהעונש יובן גודל הפגם באלקות) והוא כמשל המלך שעשה לו אומן איזה כלי בציור נאה . . ונותן לו המלך הון רב, אזי גם מי שאינו משיג גודל שבח הכלי, מבין הוא מן השכר . . מוכרח להיות שהכלי הוא דבר יקר מאד. וכמו"כ מההיפך שאם בא א' ואיבר הכלי הוא עושים לו כל העושים ודיינים קשים. אזי ג"כ מבין מזה גודל יוקר ותמרת הדבר ההוא מאחר שנותנים בעד איבודו עונשים כזאת. או כמשל אב אל בנו שמאבד דבר הנחמד לאביו מאד אזי . . לעשות לו יסורים גדולים, יכולים להבין מזה גודל ערך ושכח הדבר . . וכמו"כ . . יראת העונש שהיראה הוא מצד אלקות. (שכל ומדות נכללים בכתר)
קעא	כביטול מנה במאתיים עד"מ.
קעא	(רצון מחזק שכל ומדות) עד"מ מי שרוצה לבנות בנין ואח"כ מתחכם באופן איכות הבנין כו', ואם נתקרב אצלו . . אזי כשנוכר על נקודת הרצון שיש לו כהבנין אזי מתחזקים השכל ומדות כו'.

קעג	(נכסא — שאלופו ש"ע מכוסה) כמו למשל מלך בשר ודם היושב על הכסא לשפוט את העם שנכפף קימתו.
קעד	(אחעדל"ח אחעדל"ט) כמשל שני בני אדם א' עומד בראש ההר והשני בתחתית ההר, שלפ"ע עליית התחתון מלמטה ככה הוא ירידת העליון מלמעלה, משא"כ אם העליון מתעורר מצד עצמו לירד שלא ע"י הכנת המקבל כלל כו'.
ריט	(יסורי עוה"ז ששרשו מחסד ממרקים יותר מיסורי גיהנום ששרשו גבורה) כמשל איש חסדן בטבע שגם עונש קל מאד שמעניש לזולתו, לגבורה ודין גדול יחשב אצלו לפי ערך גודל חסדו וטובו כו': ריט.
רכט	(יסורים) כמו למשל אב המכה את בנו שאין המכוון של האב בשביל ההכאה לבד שהרי הוא אוהב את בנו תכלית אהבה, רק המכוון הוא כדי שאחר ההכאה יתוקן כו'.
רמ	(בבבחי' שמיעה יש דרגות, בבחי' ראי' שוה כולם) והוא כמשל קודם כניסת האדם למלך רק שומע אופני הדר כבוד מלכותו בכלי יקר ואבניים טרבות אזי בוודאי יש בזה חילוק מדרג' שזה משיג יותר וזולתו אינו משיג כ"כ כו', אבל כשבא אל המלך פנימה ורואה עצמות המלך, שאז אינו צריך הסברים וטעמים כלל מאחר שרואה כו' ובבחי' זו כולם שוה.
רנא	(לע"ל — חשך עצמו יאיר) כמשל הזכוכית שיש זכוכית שאינה כהירה שמסתיר האור לגמרי אבל יש זכוכית בהיר וכן שמתוכה דוקא יראה עצם האור.
רנג	(ושב"י בצדקה דייקא) משל הרב המשפיע . . וכשהתלמיד מבין קצתו ואינו מבין לאשורו אוי נתעורר רחמי הרב להתלמיד ומשפיע לו עד שיבין השכל אבל אם התלמיד אינו מבין כלל ומתחיל לבכות אוי נתעורר רחמי הרב יותר מערך ההשפעה אשר יוכל לקבל.
רסח	(משה רצה שיהי' גילוי אלקות מצד עצמו) משל שמש ולבנה שמה שנראה שינויים בלבנה שפעם היא כנקודה לבד . . ואח"כ אין בו אור כלל, הוא תלוי באופן מעמד הלבנה . . אבל מצד מאור השמש אין שינוי כלל להאיר אורה.
רסח"ט	(מי יעלה בהר ה') משל מבי' בני"א אחד עומד בראש ההר הגבוה והשני עומד בגיא עמוק והם שני אוהבים בתכלית ורוצים להתייחד במקום א', אזי יש שני אופנים באופן היחוד: או שהתחתון יעלה למעלה או שהעליון ירד למטה. והנה אם העליון יבא למטה א"צ לזה הכנת התחתון כלל . . אבל אם התחתון יעלה צריך להודיך.
ערב	(בצלמנו כדמוחתינו, עצם והארת הנשמה) וענין צלם ודמות יובן עפ"י ב' משלים, הא' הוא מהותם שיש בו אותי' שקועים ונק' בשם צורה ראשונה ועצמית והאותיות החותם הנחקקים בשעוה ונראה בשעוה אותן אותי' עצמן שהוא צורה שני' הוא הנק' דמות. והמשל הב' הוא מה שמצייירין צורת אדם על הלוח כל פרצוף פנים שלו לא יחסר כל ונק' צורת

	<p>הארם עצמו בשם צורה עצמי והצורה השנית המצויירת על הלוח נק' בשם דמות          וצורה מצורה כו'.          (צדיק, ממוצט)          כמו הסרטור ער"מ שהוא המוליך מלמעלה למטה ומביא מלמטה כו'.          (מחשבה כללית)</p>	רעז
	<p>כמו למשל כשמחשב במחשבתו בסקירה אחת שצריך לבנין . . וכשבא לפעול . .          אזי יש כזה פרטים רבים באופני החלונות והגג והרצפה ולכל פרט יש מח' בפני          עצמו השייכת לפרט ההוא, אבל במח' כללית נסקרו כולם בסקירה אחת.          (העלם הפני')</p>	רפג
	<p>ער"מ איש המדבר עם תכירו דברי פנימי אהבה ובא איש זר שא"א להראות          בפניו גודל אהבתו אליו אזי הוא מדבר עמו בפניו דברים חיצוני . . ובעת שהוא          מדבר עמו דברי חיצוני אהבה פנימי היא בשלימות רק שא"א לגלות אותה.          (המשפיע נותן רק חלק עשיראה להמקבל)</p>	רפז
	<p>כמו למשל רב המשפיע שכל לתלמיד שא"א למקבל לקבל עצמות שכל הרב לכך          מוכרח הרב לצמצם עצמות שכלו ולא יגלה לו רק אפס קצהו וכו'.          (מי שמקושר בעומק רע אינו מרגיש הרע)</p>	רצא
	<p>כמשל אדם שעומד בהר גבוה ורואה גיא עמוק שמכיר גבוהותו והתנשאותו,          אבל אם שטח ההר הוא רחב מאד אינו מכיר כלל שהוא עומד בהר, או אדם עני          שנעשה עשיר שיש כזה התפעלות יען כי דבר חדש הוא אבל מי שהוא עשיר          מנעוריו אינו מתפעל כלל כי הרי זהו זהו עצמותו.          (רצון שלמנו' מהתחלקות קוין — אנכי ולא יהי' בדיבור א')</p>	רצב
	<p>יובן עפ"י משל כאדם שרוצה בחיי נפשו שאין שייך לחלק על ב' קוין לומר          שהוא רוצה לחיות זהו קו א, וקו הב' הוא שאינו רוצה למות, כי מילתא חדא היא          כו'.          (תורה נעשה בחיי' מקיף ושמירה)</p>	שיאב
	<p>והי' כמשל חומה הסובב את העיר וכו'.          (התחדשות החיות בר"ה)</p>	שכא
	<p>ההענין יובן עפ"י משל הידוע ההפרש שבין אכילה לרפואה כי האכילה הוא          לחבר הנפש בגוף ולא להמשיך חיות חדש . . אבל הרפואה הו"ע סס חוק הממשיך          חיות חדש לגמרי.          (אתנדל"ע מצ"ע)</p>	שכב
	<p>המשל לזה ידוע שהוא שני בני"א א' עומד בהר גבוה והשני עומד במקום עמוק          שיש ב' אופנים באופן יחודם וכו'.          (הבן יקיר לי גוי ילד שעשועים גו')</p>	שכג
	<p>ער"מ . . בן קטן שאין בו חכמה כלל רק האב משעשע בשחוק של התינוק, ובחיי          זו היא מצד בחיי עצמיות כי מאחר שאין בו בחיי חכמה כלל שימלא רצון אביו          וכדומה רק שקורא אבא ומפני זה משעשע בשחוק של התינוק . . והי"ז כמו אותו          התענוג עצמו שמשעשע עם בנו הגדול כשהולך בדרך הישר שזה ג"כ מצד          עצמותו. וראי' לדבר שהרי מאחר שאינו בנו . . אינו משעשע כל</p>	שלח

תלח

משלים

שנ	(הנלאות והמשכוח) משל הידוע, שני בני אדם א' עומד בהר גבוה וכו'. (דעת ענינו הרגשה)
שנד	יובן ממילי דעלמא כמו עד"מ האדם שמשכיל באיזה מו"מ איך שיכול להרויח כזה. הנה אחר שהשכיל בשכלו איכות טוב המו"מ אזי נקבע בחי' דעת כנפשו שהוא חוש ההרגשה של המו"מ זה. או כמו בענין ההיפך שהוא להרחיק מדבר המויק לנפשו כמו מאנשי רוצחים, שאחר שהשכיל בשכלו הפחד אזי נשאר כו חוש ההרגשה הנ"ל: שנד.
שנד	(ד"ע — כח המביא כל הנפש בהענין) ויובן הענין מאדם הלומד שאם לומד בלי קדימת הרצון וחשק להלימוד אזי הלימוד הוא דרך מעבר בעלמא . . משא"כ כשקדם הרצון לזה דהיינו ההסכם שרוצה ללמוד ולהכין דבר זה . . אזי יהי' הלימוד בהעמקה עד שיוכל לחדש בו . . הרו"ע מה שמביא נפשו בדבר זה.
שסא	(התעוררות אהבה ושמחה ע"י הריחוק) משל בן שנתרחק מאביו כמה שנים הנה כראותו אזי השמחה היא ביתר שאת וכו'.

גימטריאות, ר"ת, ס"ת

אדם	ר"ת — אדם דוד משיח: ה.
אור	בג"י — רז: שא.
אלקים	בג"י — הטבע: קי. ריג. רכת.
איל הוי	בג"י — נ"ז: לת.
באר	ר"ת — בידך אפקיד רוחי.
בהמה	בג"י — ב"ן: רטו.
היום	בג"י — נ"ז: לת.
ואהבת	בג"י — כ"פ אור: רלט. שא.
טרף	בג"י — רפ"ח, עם הכולל: יב.
יתד	ע' רז.
כבוד	ג"י — ל"ב: רצג.
לחם	בג"י — מזלא: קכט.
מי יעלה לנו השמימה	ר"ת — מילה, וס"ת — הוי: רפ.
רז ב"פ	בג"י — יתד: שא.



## ביטויים שונים

יב	כימי אברהם נתגיירו הרבה גרים מחמת שהי' אור גדול ונלקטו כל ניצוצי קדושה, וכמו שמני' ואבטליון שנתגיירו מחמת שהי' בדור ההוא בעלי תורה גדולים, ולכן לקטו הניצוצות דקדושה.
יג	והיינו מה שאנו רואים שיש בכל נפש מישראל בחי' העצמיות, הנק' עצמיות יהודעשקעט, עד שא"א לו לסור מטוב ולידבק ברע חי' . . הנה ע"י בחי' זאת . . יבא משיח.
כג	רשבי" שהי' מדבר רזין עמוקים בענין עתיק ואריך וטה"ע . . וכיוון הדבר לאמיתו כמו שראם ממש, כי הגוף שלו נדרכך מאד . . וכן ר"י כה"ג שאמר ראיתי את אכתריא-ל.
כג	ובזאת מתורץ הקשיא . . אך עדיין הקושיא הנ"ל במקומה עומדת.
ל	ולא כמו שהעולם סוברים שההתפעלות הוא למטה מהשכל . . כי אדרבה ההתפעלות הוא מצד עצם הנשמה.
לג	והוא הנק' בלשון הקבלה.
לח	ובלשון הקבלה.
נג	ועל פי קבלה.
עב	ולכן יכולים צדיקים להכיר ע"י הדפק אופן הפגם בנושמה.
נה	אך עפ"י קבלה . . ועפ"י קבלה.
פח	עפ"י לשון הזהר.
פח	כמארו"ל הידוע.
קא	והי' פקד את שרה כו' הוא ענין פקידת עקרות כי בכל נפש מישראל יש בחי' נשמה אשר טבעה להתפעל מאלקות אך בגלות הוא הסתר אלקות ונק' בשם עקרה שאינו מתפעל לא במוח ולא בלב, וענין פקדת הוי"ע לידת המוחין היינו שיתפעל . . וכמ"ש לעתיד כי חלה גם ילדה כו'.
קטו	וכמו שנראה שיש צדיקים שמבטשים אותם הגם שראויים לחסד, ולהיפך יש שרשעים מושפעים כל טוב וחסד כו'.
קלא	אך זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייטני, והוא בחי' הלימוד בדבר ה' זו הלכה, כמו השונה שנים אוהזין או אומר קפיטיל תהילים שהוא דבר ה' עי"ז מעורר למע' נשיאת פנים.
קמז	ויש בזה חקירה בפילוסופי'.
קנא	ובזה יובן ענין מעשה שר"ח ויטאל ביקש מהאר"י שיהי' אצל זכרון ונתן לו מים מבארה של מרים.
קנהו	כידוע מענין הגלגולים שיש בנשמה אשר ירדה בגוף לחקן איזה מצוה אשר בבחי' רגל או בבחי' דרועא ימינא כו' שהוא כמצות הצדקה והוא אותה המצוה שנוהר בה הרבה מחמת שכל ירידת הנשמה לגוף הוא לחקן דייקא בחי' זאת, וכמ"כ במל"ת.
קסג	בנש"י שיש בזה חילוקי מדרגות כמו שיש שמחפעל במות, וזולתו בלב, וזולתו במעשה. וכמ"כ בכלל בכל דור יש ראשי אלפי ישראל אשר השגתם במוח כו'

ביטויים שונים

תנ

וכמו"כ בכללות נש"י דורו של משה הוא דור דעה כו' ודורות כעת הוא הנק' בחי' רגל עקבי משיחא, והנה כ"א מישראל אומר כי אתה אבינו, גם שברא כרעא דאבוה לבר.

והוא הנק' דיוקנא בלשון הזהר . . . ובל' רז"ל נק' מזלי.

קסט

קסט

קעב

קפו

קץ  
כתיב בכל צרתם לו צר, ולפי"ז בכל צרת ישראל הי' צריך להושיע חיכף כי לו צר כו', אך . . . כי למע' הוא בחי' שינה כביכול וצריך להתערר דייקא ע"י הצעקה שלמטה . . . למה תישן ה'.

קצט

ר

וזהו באמת אינו טבע אנושית. ובגלות הזה אנו רואים שיש בני אדם שדוחקים אותם מלמעלה מאד בכל הפרטים בפרנסה, ולכאורה הי' יותר טוב אם לא הי' כ"כ ברוחק כו' יכול יותר לעבוד ה'. ויש בני אדם שדרכם צלחה מאד ועי"ז הוא בהגבהה והתנשאות והי' לו יותר טוב שישיה' ברוחק. אך באמת מוכרח להיות שיש בזה איזה כוונה שעי"ז דייקא ישוב לה'.

ריג

ריג  
שירוע שגדול א' זלול בנט"י ונפל למטה כו'. וזהו כל ציקר משך הגלות דעתה זה זמן רב י"ז מאות שנה מחמת שנאת חנם בחי' מדין כו' . . . יותר מכ"ד פעמים שבעים.

רכדה

רכו  
באמת כעת כל ישראל הם שומעים למצותיו ית' דהיינו העשי' בפו"מ שכל ישראל מניחים טלית ותפילין ומחזיקים מצות מילה ושבת וכו' לבר אותם שיצאו מן הכלל לגמרי כמו אפיקורסין וקלים ואטו ברשיעי עסקינן . . . ולפי"ז אינו מוכן . שכן"י נדחקים בתכלית בטרדות הפרנסה ובכל מיני דוחק . . . אך הטעם הוא כנ"ל מחמת שנאת חנם . . . הגם שלמימים הם בקיום המצות.

רכז  
וזה כל האדם לעיין תמיד בזה איך שהעולמות הם בעי"ז ומ"מ הם חיים מאלקות . . . להיות בבחי' ראיית הדבר.

רכז

רלג

רלג

רמ  
בלשון רז"ל ובלשון הזהר. ולא כמו שהעולם קורין. ובוה יבנן המעשה דר"ח ויטאל ביקש מהר"י ז"ל סגולה לזכרון ונתן לו מבארה של מרים.

רמא

רמא

רמז  
הלא יותר טוב הי' שיהי' כל היום כמו בש"ע שמבואר בספרי קבלה שהוא. הנה ירוע שיש בכל דור ודור בחי' צדיק אשר ע"י נפעלים כל ההעלאות וההמשכות . . . וכמ"ש וצדיק יסוד עולם כו', והנה מבאר בס' קבלה שיש פני' יסוד וחיצו' יסוד . . . ע"י צדיק . . . שחד בדרא . . . וגם המשפט שעל מלכי האדמה באדמה להרים המלוכה ולהשפיל כ"ז נעשה ע"י הצדיק.

רפט

ש  
ולכן כל הצמיחות גדילים ביושר ואינם גדילים באלכסון כי כולם גדילים נגד המזל, והפילוסופי נלאו זאת להבין ואין מביני כו'. וכמאמר הזהר.

שג	לפי"ן יתורצו כ' דברים הנראים הסותרים זה את זה . . שמבואר בספרי קבלה.
שיג	ובלשון הגמרא . . ובזוהר נק'.
שיח	ומבואר הקושיא הספרים.
שכז	כמ"ש בס' הקבלה, ובזוהר נק'.
שמט	וע"פ קבלה נק'.
שנח	גבורות דקדושה בחי' רשפי אש והתלהבות וד"ח יקרים בעיניו מאד.

## בל"א

טו	(טבע תולדות) הנקי בל"א נאטור.
יג	(יש בכל נפש מישראל בחי' עצמיות) הנקי עצמיות יהודעשקעט.
מח	(התפעלות) הנקי בל"א צו רירט.
סה	(ביטול עצמות) הנקי בל"א אראפ פאל פון זיך כו'.
סה	(חוש) הנקי דער הער.
פד	(התפעלות שאינה אמיתית) הנקי גינארט כו'.
צד	(תענוג פנימי) הנקי קרועל כו'.
צט	(משכונא דילי גביכונ) והוא הנקי עצמיות יהודעשקעט.
ק	(תמצית שמוזגים בה כל מיני משקה) אשענציע.
קז	(הרגשת עצמו) בל"א ער הערט זיך כו'.
קלח	(הזזה ממעמדו) אראפ פאל ביי זיך זייער שטארק כו'.
קלח	(אלקות) הנקי בל"א געטליך כו'.
קמט	(הזזה ממעמד ומצב הראשון) הנקי בל"א צורירט פון זיך בתכלית כו'.
קמסה	(הענין רחוק ממנו) עס איז ניט צו גיקלעפט דער ענין צו אים.
קע	(חוש) דער הער כו'.

בל"א	תמב
קצח	(שלבז ריק מאלקות) הנק' פוסטקייט.
רכז	(ביטויש'ם שמח' מטור דת ואין לו השקט) הנק' ער האט קיין רוא ניט אין דער מח' כו'.
רלב	(ביטול — הוזה ממקומו) בל"א ער ווערט צו רירט פון זיך כו'.
רלח	(חוש השמיעה) הנק' דער הער כו'.
רנ	(אלקות נכנס בתוך תוכו כו') הנק' עש איז דורך גיגאנגען דורך די ביינער כו'.
רנא	(תמימות) שנק' ערנשקייט כו'.
רנו	(דעת ל' הרגשה, חוש) הנק' בל"א דער הער כו'.
רסד	(יחידה) הוא הנק' בל"א עצמיות יהודעשקעט כו'.
רסט	(העתקה והוזה ממעמדו ומצבו) בל"א צורירט פון זיין ארט כו'.
רפב	(שמיעה — הבנת המח) הנק' בל"א דער הערט טיף אין דער מח'.
	(חוש השמיעה) דער הער כירוע.
שג	(אעפ"י שחטא ישראל הוא כו') הנק' בל"א עצמיות יהודעשקעט שבכל נפש מישראל כו'.
שיז	(דביקות) הנק' בל"א צו גיקלעפט.
שכט	(דעת) בל"א דער הער כו'.
שמב	(מצוה בקביע לבד) בל"א זיך ארועק גילאיגט כו'.
שנד	(דעת ל' הרגשה) הנק' בל"א דער הער כו'.
שנז	(גידי המוח) הנק' נער.
שנז	(ד"ע המשכת כל הנפש בהענין) ובל"א נק' ער לייגט זיך אריין כו'.
שסד	(אהבה שחזן ממנו) הנק' פון זיך כו'.

## מאמרי אדמו"ר האמצעי – תקע"ז (סקירה קצרה)

### תיאור הספר

ייחודו של ספר זה – מאמרי רבינו האמצעי – תקע"ז – לגבי מאמרי הרבים שכבר נדפסו הוא בעיקר בשנים: רוב מאמריו שנדפסו עד כה הם מאמרים שכתב רבינו בעצמו, ורובם אינם מסודרים על סדר אמירתו, אך ספר זה שונה בכך שכולו „הנחות“, רשימות שומעי המאמרים, ומסודר ע"ס אמירת המאמרים – מדי שבת ומועד במשך כמחצית השנה – תקע"ז.

להבהרת הדברים, נקדים סקירה קצרה אודות מאמרי וספרי רבינו.

ראשית דרכו של רבינו בכתיבת והפצת דרושי חסידות התחילה ב„הנחות“ שכתב ממאמרי אביו רבינו הזקן, כפי שכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע: „על פי המסורה המקובלת במשפחתנו, הנה בשנת תק"ן, בהיות . . . אדמו"ר האמצעי . . . בן שש עשרה שנה: . . . ה' כתב התורות אשר שמע מאת . . . אביו כ"ק רבינו אדמו"ר הזקן . . . אשר זה נקרא . . . הנחה“, כלומר, מניח בכתב את אשר שמע, ובמקום אחר מוסיף: „מתקס"ח ואילך משך ד' ה' שנים כתב אדמו"ר האמצעי נ"ע מאמרים ורבינו הגדול הגיהם וצוה לפרסמם בין החסידים“.

מ„הנחות“ אלו הדפיס רבינו בעצמו את דרושי אביו לאחר פטירתו, ב„סידור“ עם דא"ח<sup>1</sup>, וב„ביאורי הזהר“<sup>2</sup>. ומאמרים אחרים מ„הנחות“ אלו נדפסו לאחר זה בתוך ספרי תורה אור ולקוטי תורה, ושאר ספרי מאמרי רבינו הזקן שנדפסו במשך השנים.

ואולם כאן נתעכב על הדרושים שדרש וכתב רבינו עצמו במשך שנות נשיאותו – תקע"ג-תקפ"ח.

חלק גדול מהדרושים שאמר רבינו, הדפיסם בעצמו בספרים שהוציא לאור

- (1) אגרות קודש שלו חי'ג ע' תכד. ע"ש.
- (2) ראה גם אגרות קודש אדמו"ר הזקן ח"א ס"ע קג ובהערה לשם בע' תמא ס"ב.
- (3) שם חי"ב ע' שכב.
- (4) בקאפוטט בשנת תקע"ז, ועם הספות – נבאודיטשוב בשנת תקע"ח.
- (5) ראה גם אודות פ' ראה ס"ע תרפו ואילך. תרי"ח ויחי רלו, א הערה 1 ד"ה חלק (בהוצאת תשנ"ג).
- (6) בקאפוטט בשנת תקע"ז. ויש לעיין במ"ש באג"ק אדמו"ר מהוריי"צ חי"ב שם, ובה"ז [= וביאורי הזהר] רובו ככולו הוא לשונו של האמצעי נ"ע.
- (7) ראה בפרטיות ברשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א בקונט' תורת החסידות לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ע' 28. ספר התולדות של רבינו כפרק ספריי. ואודות הקונטרסים של רבינו – ראה ספר מאמרי אדמו"ר האמצעי-קונטרסים.
- (8) בהקדמה לתורת חיים בראשית כותב הרב מנחם נחום בן רבינו „עשרה ספרי דבי רב אמרי"ר ול אשר נדפסו בחי"י, ובה נכללו גם הסידור וביאורי הזהר.

במשך שנות נשיאותו, וכנראה שינה סגנונם לסגנון של ספר לפני ההדפסה, ואלה הם (על סדר הדפסתם):

(א) שער התשובה והתפלה ח"א – נדפס בשנת תקע"ז.

(ב) שער התשובה והתפלה ח"ב – נדפס תקע"ח.

(ג) דרך חיים – תקע"ט.

(ד) גר מצוה ותורה אור (שער האמונה ושער היחודי) – תק"פ.

(ה) אמרי בינה – תקפ"א.

(ו) עטרת ראשי – תקפ"א.

(ז) שערי אורה – תקפ"ב.

(ח) תורת חיים (בראשית – חיי שרה) – תקפ"ז.

מלבד ספרים אלה שהדפיס רבינו בעצמו, נדפסו לאחר הסתלקותו עוד ספרים רבים מתוך כתביו:

(ט) תורת חיים בראשית חלק ב' (תולדות – ויחי) – תרכ"ז.

(י) פירוש המלות – תרכ"ז.

(יא) תורת חיים שמות – תש"ז.

(יב) סדרת מאמרי אדמו"ר האמצעי על התורה, נ"ך, דרושי חתונה וקונטרסים (י"ח כרכים – תשמ"ה-תשנ"א).

העובדה שחלק גדול מהדרושים שבספרים אלה נאמרו תחילה ברבים, נלמדת בכמה מקורות:

(א) כארבעה מקומות מצינו תאריכים על מאמרים שנדפסו כ„שערי תשובה“: 1. בכתביד 672 רפ, ב רשומה הכותרת „פ' עקב תקע"ד" על ד"ה והי' עקב שבשערי תשובה ח"ב חינוך פרק לה"י. 2. בכתביד 672 ע' סה רשומה הכותרת „שבת פ' ראה

(9) נזכר באחד ממאמרי שנה זו הנדפס בספר זה (לעיל ע' רמז).

(10) כמהדורת זיסאמיר תרכ"ז נדפסו שני החלקים ביחד, ומאז שם הספר הוא „שערי תשובה“.

(11) שער היחוד נכתב בתור מכתב בשנת תקע"ד, וראה בס' מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' קפז.

(12) רצ"ע אמאי לא נמנה ספר זה בין ספרי רבינו ברשימת אדמו"ר מהור"י צ באחת מאגרותיו (חיג ע' תקמא).

(13) בשעת שם מתחיל „ולהבין בתוס' ביאור“ ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' סכב

הערה 14.

מברכים אלו שנת תקע"ד על ד"ה אחרי ה' הנדפס בשערי תשובה חלק א' שער התפלה ע' 44. 3. בכתב-יד 977 במפתח שבתחילתו „רשימה מהתורו' מנר אלקים אשר עלה בגנוי מרומים ששמעתי בשנת תקע"ז בלובאוויץ", ושם מונה את המאמר ד"ה וכל בניך לימודי ה"ה הנדפס בשערי תשובה ח"ב ריש שער התשובה. 4. בכתב-יד 551 קא, ב „דרוש מאדמו"ר נ"ע בשנת תקע"ז לפ"ק", והוא ד"ה כי תצא למלחמה: הנדפס בשערי תשובה ח"א שער התשובה פרקים ר"ב.

ב) בשלשה מקומות מצינו תאריכים: על מאמרי ה„דרך חיים": 1. בכתב-יד 1338 יג, ב רשומה כותרת על מאמר ד"ה חדלו לכם מן האדם (הנדפס בדרך חיים שער התפילה פרק פג) – „גם זה מתורת אדמו"ר בשבת פ' חדש[!] פה ק"ק וויטעפסק שנת תקע"ח לפ"ק". 2. בכתב-יד 502 ע' לב על פרק נג שבדרך חיים שם – „תורת אדמו"ר שי' מה שאמר בק' לעפלי בחג השבועות שנת קע"ח לפ"ק". 3. במאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ע' אימט נדפס ד"ה להבין שורש ענין תקיעת שופר שנאמר בריה תקע"ט – והוא התחלת הנדפס בדרך חיים שער התשובה פרקים ח"ט.

ג) באמרי בינה חלק ג' דף קלו [במהדורת תשמ"ה] „בעז"ה שבת פ' מטות נאמר כו".

ועוד מצינו בכתבי אדמו"ר מהוריי"צ נ"עי אודות הספר „שערי אורה" והספר „עטרת ראש". שהדרושים שבהם נאמרו תחילה בעל-פה.

ובאמת כך נהג גם אביו רבינו הזקן, כמסופרי<sup>14</sup> במקומות רבים, שספר התניא נאמר תחילה בתור מאמרי חסידות בציבור (וד"ה משביעין אותו נאמר בריה תקי"ו), ורק לאחר זמן כתבו בתור ספר ופירסמו וכו'.

מלבד זאת, נהג רבינו למסור רשימות שכתב בעצמו מהדרושים שהי' אומר בשבתות ובמועדים וכו', כדי שחסידיו יוכלו ללמוד בהם מתוך הכתב.

ואולם ברשימות אלו מצינו, שפעמים הי' רבינו כותב את הדרוש שהי' אומר בעצמו, ולפעמים הי' מוסר לחסידים את ה„הנחה" שלו ממאמר אביו רבינו הזקן שעליו הי' מיוסד המאמר שאמר רבינו באותה השבת וכיו"ב. עובדה זו מסבירה גם את מה שאנו מוצאים לעתים קרובות, שאותו מאמר של רבינו הזקן המופיע במקום אחד עם תאריך אמירתו ע"י רבינו הזקן, מופיע כלשונו בכתב-יד אחרים עם תאריך אמירתו ע"י רבינו האמצעי [וכיו"ב מצינו גם בדרושי הצ"צ].

14) בשע"ת שם מתחיל, איתא ברי"מ. ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תשכו הערה 5.

15) בשע"ת שם מתחיל. והנה ידוע (בהשמטת התיבות כי תצא למלחמה). ראה לקמן הערה 53.

16) ולפי זה צריך עיון במה סייפר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע (סה"ש ק"ח הש"ת ע' 101) שהדרך חיים לא אמרו רבינו אלא רק מסרו בכתב.

17) ספר השיחות ק"ח הש"ת ע' 101. וראה גם לקמן ע' תמו.

18) ראה סה"ש התשי"ג ע' 23 וצ' 59. ס' תורת חב"ד-תניא ע' 7 ואילך.

19) „היום יום" ו' אדר שני.

[וכנראה כך הי' מנהגו בעיקרו<sup>20</sup> בשנות נשיאותו הראשונות].

כנראה מחמת מנהגו של רבינו להוציא בכתב את דרושיו בסמיכות לזמן אמירתם לא הגיעו לידינו הרבה „הנחות“ שכתבו שומעי דבריו ממאמרו, וכיון שבהזדמנויות רבות, כנ"ל, לא מסר את רשימת דבריו עצמו אלא את ההנחה שלו ממאמר אביו רבינו הזקן שעליה הי' מיוסד המאמר שלו, נמצינו חסרים את החידושים שהוסיף רבינו באותם מאמרי אביו שחזר אז.

לאחר הקדמה זו נבין היטב את המיוחד שבספר זה – מאמרי אדמו"ר האמצעי-תקע"ז:

ראשית, מהעובדה שעד כה כבר נדפסו ספרים רבים מכתבי רבינו, ובהתחשב בתקופת נשיאותו הקצרה יחסית (תקע"ג-תקפ"ח), ניתן הי' לכאורה לקבוע שרוב דרושיו של רבינו כבר ראו את אור הדפוס.

ואולם מתוך ספר זה למדנו, שעדיין מרובה סתום על המפורש, כי עדיין לא נגענו כלל בריבוי ההנחות שכתבו שומעי דבריו ממאמרו.

שנית, לפנינו חטיבה של כמחצית שנה של הנחות ממאמרי רבינו שלא מצינו אותם במקום אחר, ורק על אחדים מהם<sup>21</sup> מצינו תאריכים מאותם שבתות על הנחות רבינו ממאמרי אביו.

ועוד, לפנינו עדות נוספת ממקור ראשון על ריבוי המאמרים שהי' רבינו נוהג לדרוש בריבוי – כפי שכבר ידוע לנו ממקור אחר, מרשימת אדמו"ר מהור"י צ"ע (לקוטי דיבורים ח"א ע' קצב):

„שבת סליחות פון יאר תקע"ט האָט דער מיטעלער רבי אָנגעהויבן ריידן דעם מאמר להבין ענין ראש השנה וואָס איז געדרוקט אין ספר עטרת ראש.

גיוויינטלעך פלעגט דער מיטעלער רבי זאָגן צוויי מאָל אין שבת, אָפטמאָל דריי מאָל אין איין שבת, יעדער מאָל פלעגט דויערן פון דריי פערטיל ביז אַ שעה, איז פאָר שבת סליחות וואָס איז אויסגיקומען יענעם יאָהר פ' תבואה, און שבת פ' נצבים, און ראש השנה תק"פ און שבת תשובה, איז פאָר די אַלע מאָל'ן האָט דער רבי אָפּגיאָגט דעם גאַנצן מאמר.

דער סדר באַ דעם מיטעלן רבי'ן איז געווען אַז יום כפור איז גיווען דריי מאָל<sup>22</sup>

20) ראה רשימת מאמרי אדמו"ר האמצעי על סדר השנים – בסדרת מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית, שמות, דברים. להלן ע' תנ ד"ה א'.

21) ולפינו בספר זה נמצא מספר של 64 דרושים מתקופת הקיץ (ויקרא עד שמעי' – חוץ מהתקופה שלא הי' בליבאוויטש).

22) ראה ס' מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תרפב בהערה.

23) בשנת תקע"ח הי' רק מאמר א' בערב יום כיפור, נדפס לעיל ע' שמו.



חסידות, ערב י"כ אין דער פרי נאך תפלת שחרית – עיו"כ פלעגט מען דאוונען זייער פרי – מוצאי י"כ, און מחרת י"כ פאר דעם דאוונען, און במשך פון די עטליכע מאל האָט דער רבי אָפּגיאָגט דעם מאמר וואָס איז געדרוקט אין עטרת ראש שער י"כ.<sup>24</sup>

ואף בספר ההנחות שלפנינו רואים אנו כמה מאמרים ה' רבינו אומר בכל שבת. ראה לקמן ע' – פירוט הדברים.

מלבד זאת נמצינו למדים מהנחות אלה את סגנון דיבורו, שלא ידענו מסגנון כתיבתו. ולדוגמא: ברוב מאמריו שכתב בעצמו דייק רבינו בדרך כלל לכתוב בסגנון של דרוש אביו רבינו הזקן<sup>25</sup> שעליו מיוסד מאמרו, ובין הדברים<sup>26</sup> להוסיף את ביאוריו והסבריו, אך בסגנונו בדיבור רואים שלא ה' דוקא בסגנון<sup>27</sup> דרוש אדה"ז, אלא ה' מאריך הרבה בהסברת הענינים<sup>28</sup> בסגנונו המיוחד לו.

יש לציין גם אשר הדרושים שבספר זה הם קטנים יותר בכמות מדרושי אדמו"ר האמצעי שרשם בעצמו.

### תיאור של כתב היד וסדר המאמרים בספר זה

רובם של כתבי היד שהגיעו לידנו מדרושי חסידות של אדמו"ר האמצעי, הם כתבי יד מעתיקים, שהעתיקו מכתבת יד האדמו"ר או מעתיק אחר או ה"מניח" של המאמר וכיו"ב.

אך כתב יד זה הוא כתב ידו של ה"מניח" עצמו, כפי שמוכח מהתיקונים הרבים שבפנים כתב-היד, שאינם תיקוני טעויות של מעתיק, אלא תיקוני לשון של הכותב עצמו.

כתב היד מכיל את ה"הנחות" ממאמרי רבינו מ"ש"פ ויקרא תקע"ז עד שמיני עצרת תקע"ח.<sup>29</sup>

הדרוש הראשון שבכת"י הוא ד"ה ויקרא שבעמוד א', והאחרון מסתיים בדף פו, א.

בכותרת כל מאמר נרשם בראשו תאריך אמירתו.<sup>30</sup>

24 ראה בשער ספר "פירוש המלות" לרבינו "עד שהגיע ליהי"ן! כבוד שמה הגביר מעיינות של חכ מעצמו כי לא שמע זאת מרבו אביו אדמו"ר".

25 ראה בית רבי ח"ב פי' הערה ב. שם ספי' הערה א. שיחות שי"פ ויצא תשי"ב (ס"ו) ותשי"ג (ס"ח).

26 ראה גם ס' שעי"ת. ועוד.

27 מ"ש כאן בכמה מאמרים שהם מיוסדים על מאמר אביו הוא לפעמים משום שבחלקו דומה למאמר אביו.

28 הקטע אודות החתונה הנדפס לעיל ע' שע נרשם בסוף כתב-היד (פו, ב), אחרי פתח הספר שהתחיל לכתוב.

29 חוץ מדי"ה זה היום ע' שכד. בכותרת שנדפסה שם נעזקה מכת"י 167 ע' קט.

רק על שלשה מאמרים מפורש שנאמרו בלילה, (אור ליום . . .), והם א) ביאור לדיה כי כאשר השמים החדשים, ב) ביאור לדיה מי מנה, ג) דיה שמע ישראל (הב). בארבע<sup>30</sup> שבתות לא נרשם מאמר – והם: א) צו – שבת הגדול, ב) אמורי, ד) יום-כיפור [שחל בשבת], ד) שבת חוה"מ סוכות.

והרי רשימת הדרושים:

מאמר אחד	שני מאמרים	שלשה מאמרים
ש"פ שמיני	חוה"מ פסח	ש"פ ויקרא
ש"פ תו"מ	ש"פ בהעלותך	ש"פ בהר-בחוקותי
ש"פ אחו"ק	ש"פ קרח	ש"פ במדבר
ש"פ נשא	ש"פ בלק	ש"פ דברים
ש"פ שלח	ש"פ פינחס	ש"פ ואתחנן
ש"פ חוקת	ש"פ מט"מ	ש"פ האזינו (שובה)
	ש"פ עקב	
	ש"פ ראה	

בחג הפסח נאמרו שני מאמרים ביום ראשון של יו"ט ומאמר אחד ביום שני של יו"ט, בשביעי של פסח ובאחרון של פסח.

בחג השבועות נאמרו שלשה מאמרים.

כמ"כ ה' מאמר בערב ראש השנה, בראש השנה, בערב יום כיפור, בא' דחג הסוכות, בב' דחג הסוכות, ובשמיני עצרת<sup>31</sup>.

מלבד זאת נאמר מאמר בימי ג' וד' דפ' שלח, ג' דפ' חוקת, א' דפ' בלק, ב' דפ' פינחס, ב' וה' דפ' ראה, ושלשה מאמרים על הכרית של מהרי"נ בן הצמח-צדק (כדלקמן).

שנים-עשר מ-64 המאמרים לא נכתבו על עמוד חדש, אלא באמצע העמוד שבו נגמר המאמר הקודם.

המאמר דיום ב' דחג הפסח נכתב לפני דיה עבדים היינו דיום א' דחג הפסח, וכן המאמר דש"פ שמיני נכתב לפני המאמר דאחרון של פסח שחל ביום ג'.

(30) ברשימת המאמרים דלהלן ע' תנב לא נמצא מאמר גם לשבת פ' תבוא, וש"פ נצבים וילך.

(31) וכן בלי"ג בעומר (למחרת ש"פ אמור) – ראה לקוטי דיבורים ח"ג ע' תקכג.

(32) ראה להלן ע' תנב שהי' מאמר גם בשמי"ח.

[ולפי האמור לעיל שכתב-יד זה הוא רשימת המניח עצמו שכתב מתוך זכרונו, אולי יש מקום לומר, שכתב תחילה את המאמרים שהיו רעננים בזכרונו, ואח"כ את המאמרים הקודמים].

בדף עב ע' א' רשם הכותב, "אחר שבת פ' ראה נסע אדמו"ר ש' לראהאצאוויי [וה' שם] עד קודם ראש השנה", והמאמרים של שבתות אלה לא נרשמו כאן.

שם בעמוד ב' נכתב המאמר דיום א' דחג הסוכות, ובכותרת כתב "שייך לדף פג", ובדף פב, סעי'ב כתב, "כאן שייך תורה דיום א' דסוכות . . נכתב דף עב ע"ב".

המאמרים דשבת שובה נרשמו לפני המאמר דערב ראש השנה וראש השנה (שחל אז בימי ה'ו).

על 14 מאמרים רשום בכתב שונה – "מוגה", ובא' מהם הוסיף, "ס"ח" [וצ"ע פירושו].

בתכריך נכרך גם מאמר ד"ה לא הביט און ביעקב, שנכתב בכתב אחר, ונדפס בספר מאמרי אדמו"ר האמצעי-במדבר.

## עוללות

### הברית של מהרי"נ בן הצי"צ:

בכתב יד זה רשומים שלשה מאמרים שנאמרו, "על ברית מילה של חתן אדמו"ר מהר"מ יום ג' פ' עקב תקע"ז לפ"ק".

הנהגה שלשת בניו הראשונים של הצמח-צדק, ר' ברוך שלום<sup>33</sup>, ר' יהודה לייב<sup>34</sup> ור' חיים שניאור זלמן<sup>35</sup>, נולדו בתקופה קודמת יותר, כמפורש בכמה מקומות, ואילו

33 בתחילת נסע לבוחאב ישן ושהה שם שיפ שופטים וחלק משבוע דפ' תצא ואח"כ המשיך נסיעתו לראהאצאו, ראה הערה הבאה.

34 רשימת מאמרים אלו – ראה להלן ע' תנא.

35 בסישה השי"ת ע' 74 הערה 54: בנו הבכור של הצי"צ (תקס"ד – ט"ו שבט תרכ"ט). בכ"מ (ומהם: לקרי"ד ח"א ע' 198. סה"ש תר"ח ע' 253. תשי"ד ע' 25) שכשהי' בן שמונה שנים למדו אדמו"ר הזקן (נסתלק כ"ד טבת תקע"ג) טעמי הנגינה דתנין. אבל בסי"ש תשי"ג ע' 88 בן שבע שנים. ע"פ רשימת מאמרי אדמו"ר מהורי"צ ע' 8 שעל פדיון הבן שלו (יום א' ערב חנוכה) אמר אדמו"ר הזקן מאמר ד"ה וידבר גו' קדש לי כל בכור שגדפם בסי"מ תקס"ו ע' צח. ועפ"י יש לנו תאריך מדויק מיום הולדתו. בבית רבי ח"ג פ"ח: נולד בערך שנת תקס"ו. ראה גם אגרות קודש כ"ק אדמו"ר הזקן ח"א ע' קלג בהערה.

ראה אודותיו בבית רבי שם. סה"ש תשי"ג שם.

36 נולד לעיר תקע"א. ראה סה"ש תרפ"ו ע' 161 הערה 15. ולהעיר שחתונתו היתה בי"ד חשוון תקפ"ה

(מאמרי אדה"א דרשי חנונה ח"ב ע' תקנ).

37 נולד בערך שנת תקע"ד – בית רבי ח"ג פ"ח. הקריאה והקדושה גליון טבת תשי"ד. ולהעיר

שאדמו"ר האמצעי כתב להצי"צ ב'ז' כסלו תקפ"ח (שני ימים לפני הסתלקותו) שחתונתו "יעשה . . לא יאוחר מו' טבת בהאמ"י" (אגרות קודש שלו ח"א ע' שה).

בנו ר' יוסף יצחק נולד בתקופה מאוחרת מזו<sup>38</sup>, ולכן מסתבר שהכוונה כאן היא לביתו של ר' ישראל נח, אדמו"ר מהר"י מניעוץ<sup>39</sup>, שלפי המקורות הידועים לנו עד כה נולד בערך בשנים תקע"ה-תקע"ו<sup>40</sup>.

אין לנו מכאן תאריך ברור של הולדתו, שכן לא ידענו אם הברית ה' בזמנו או נדחה, אך מ"מ למדנו מכאן את תאריך הברית שלו, וכן תאריך משוער של הולדתו.

### כתבי יד ודרושים נוספים של שנת תקע"ז:

א) בספרית שוקן נמצא חכר"ך כתי" מס' 70085 הכולל את מאמרי רבינו, ועל כמיהם רשום שנאמרו בשנת תקע"ז. והם מאמרי שבת חנוכה, ש"פ נשא, ש"פ מט"מ, שבת חזון וש"פ עקב.

ואולם אחד מהם שהתחלתו היא ויאמרו אל משה גוי טובה הארץ מאד מאד דש"פ שלח – אינו אלא הנחת אדמו"ר האמצעי ממאמר אביו דשנת תקס"ז, ובכתב יד דידן נרשם המאמר כפי שנאמר ע"י רבינו בד"ה להבין שרש ענין המרגלים.

ולפי זה מסתבר שגם שאר המאמרים שבאותו כתי" הם הנחותיו ממאמרי אביו, שהמאמרים שאמר באותן שבתות היו מיוסדים עליהם.

ב) בבוך מס' 645 (רז"ריא, ב) נעתקו ארבעה מאמרים שבכתב יד דידן, אך שם הועתקו בשינוי הסדר.

ג) באור התורה ויקרא כרך ד' נדפסו שלשה מדרושי חג הפסח דשנה זו, מתוך כתב יד אחר (מס' 788) שלא נרשם עליו תאריך. [באותו כתב נעתקו בסמיכות לדרושים אלה עוד שני דרושים, ואחד מהם בתאריך „שבת הגדול"<sup>41</sup>]

38) נולד בערך שנת תקע"ט (בית רבי שם). אבל בסה"ש חרצ"ז ע' 242 שנולד בשנת תקפ"א. ובהערה לשם (מהקריאה והקדושה): תקפ"ב. וחזונו היתה בשנת תקצ"ו (ושם נאמר המאמר ד"ה ראה שנדפס באוה"ת פ' ראה ע' תרמב – ראה אוה"ת האינו-ברכה ע' איתתקצו).

ולעיר שחזונו אחי ר' יעקב היתה חצי סיון תקצ"ה ע"פ כתי" 270 צו, א ובהמפתח שבריש הספר שם. ולפי"ז משמע שר' יעקב ה' קשיש מרי"י. אבל באגרות קודש ב"ק אדמו"ר מהור"י חיד ס"ע תקח ואילך כשמונה את בני הציצ"ע. שבעת בני . . . הציצ"ע מונה את ר' יעקב אחרי הרי"י (ומה שמדלג שם את הרי"ל – אולי זהו טעויה שהרי מקדים לזה שנבעת בני] – זכ"ה בלוח. היום יום' בשלשלת היחס. וכן בשלשלת קבלת תורת החסידות (בסוף קונט' תורת החסידות) פ"ה ע' 28. ועוד. בבית רבי ח"ג פ"ז חושבו אחר כל בני הציצ"ע משום שרצה לכתוב עוד פרטים אודותיו. ואודותיו אחי כתבם בפרק בפ"ע (פ"ח).

39) אודות דברי ימי חייו – ראה בית רבי שבעה"ה הבאה. „כרם חב"ד" גליון 2 (ניסן תשמ"ז). ויש להוסיף על זה: חזונו היתה (אחרי שבועות) בשנת תקצ"ו בליובאוויטש (ע"פ כותרת מאמר ד"ה מה נאור לחי"ך (הנדפס באוה"ת שה"ש כרך א ע' קלט) בכת"י 1330 ע' קמג הב'). בשנת תר"א נתמנה בתור ראש ישיבה ומגיד שיעור בישיבה שיסד אביו הציצ"ע (אגרות קודש אדמו"ר מהור"י ח"ב ע' קז). ולהעיר מלקי"ד חיד ע' 1374 שהישיבה נוסדה בשנת תר"ב.

40) ראה בית רבי חלק ג פרק ה. הקריאה והקדושה גליון ניסן תשי"ד.

41) אבל נראה ששני דרושים אלו אינם משנה זו (תקע"ז) כ"א משנה אחרת. כי א"א אינם נמצאים בסי

(ד) בכת"י 167 ע' 129 וע' 131 נעתקו ב' מאמרים שנמצאים בכת"י דידן.

(ה) בכת"י 985 ע' שנה וע' שסב, ב נעתקו שני מאמרים.

(ו) מאמר א' נעתק בג' כת"י דלהלן: (א) כת"י 184 ע' נא. (ב) כת"י 968 ע' סא. (ג) כת"י 1336 ע' רלא.

(ז) ומאמר א' בכת"י 166 ע' קסו.

(ח) והרי רשימת המאמרים משנות תקע"ז-תקע"ח שלא נכנסו בספר זה, ונחלקים לשלשה סוגים: (א) המאמרים שלפני ש"פ ויקרא, (ב) המאמרים שנאמרו בתקופה שלא שהה בליובאוויטש, (ג) מאמרי תשרי תקע"ח:

ד"ה רני ושמחי דשבת חנוכה: – הנחת רבינו ממאמר אביו נדפסה בסידור שער החנוכה.

ד"ה רני ושמחי דחנוכה: – הנחת רבינו ממאמר אביו נדפסה בסה"מ תקס"ה ח"א ע' ככד.

ד"ה יהודה אתה דש"פ ויחי וביאורו – רשימת רבינו נדפסה בס' מאמרי אדמו"ר האמצעי בראשית ע' תצו ואילך.

ד"ה ואלה המשפטים דש"פ משפטים וביאורו: – הנחת רבינו ממאמר אביו בסה"מ תקס"ב ח"א ע' קנג ואילך.

ד"ה אחרי הוי' תלכו: דש"פ שופטים: בכוחאב ישן – הנחת רבינו ממאמר אביו בסה"מ תקס"ג ח"ב ע' תרצ.

ד"ה זכרתי לך חסד נעוריך דפ"י כי תצא: בכוחאב ישן – רשימת השומעים נדפסה בספר מאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' פו.

ד"ה ולא אבה וביאורו: דפ' כי תצא: תקע"ז בראהאטשאו – הנחת רבינו ממאמר אביו נדפסה בסה"מ תקס"ז ע' שלד ואילך.

ההנחות שלפנינו (שנראה שהיא דייקן גדול), ב גם ג' המאמרים של תקע"ז שכת"י (שהוא כת"י מאוחר) הם כשינוי הסדר מהגרשם בכת"י דידן. ולכן נראה שליקט המאמרים ממסמכות שונים.

(42) כת"י 417 צח, ב.

(43) שם קלח, ב.

(44) כת"י 613 מט, א.

(45) כת"י 691 יא, א.

(46) ראה הערה 14 בס' מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תשכה.

(47) הכוונה בזה לימות השבוע דפ' תצא, כי דרושים הבאים נאמרו בראהאטשאו.

(48) כת"י 691 יד, ב.

(49) לכאורה גם כאן הכוונה לימות השבוע דפ' תצא, כי דוחק לומר שכל המאמרים הבאים לקמן

נאמרו באותה שבת.

ד"ה לריח שמניר<sup>50</sup> – אור התורה שיר השירים ע' מד.

ד"ה כי תצא וביאורי<sup>51</sup> דש"פ כי תצא בראהאטשאו – סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתכ ואילך.

ד"ה כי הנה ההרים ימוש<sup>52</sup> בראהאטשאו – סה"מ תקס"ד ע' רח.

ד"ה כי תצא<sup>53</sup> – נדפס בשערי תשובה שער התשובה ח"א פ"ו (בהשמטת ההתחלה).

ד"ה צדקת פרונו<sup>54</sup> שמחת תורה תקע"ח – סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתקפט.

(50) שם יח, ב. נמצא בין דרושי תקע"ז ללא תאריך.

(51) שם יט, ב.

(52) כת"י 416 רמח, א.

(53) כת"י 551 קא, ב. ואולי הוא ט"ט, כי אם המאמר נדפס באותה שנה למה יחזור עליו בסוף השנה.

[ולפי צריך להקדימו בין השנים תקע"ג-ע"ז] וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' משכת הערה 25. רצ"ע.

(54) כת"י 200 צד, א.



Handwritten text in Hebrew, appearing to be a manuscript or a collection of notes. The text is dense and somewhat obscured by dark ink or smudges, particularly in the upper and central portions. The handwriting is cursive and characteristic of early modern Hebrew script. The text is arranged in several columns, with some lines being more prominent than others. The overall appearance is that of an aged, possibly damaged, document.

פאקסימיליא (מוקטון) מכת"י המניח  
נדפס לעיל ע' קעז ואלך.





